NAPOLİ ROMANLARI • İKİNCİ KİTAP

ELENA FERRANTE

yeni soyadının hikâyesi

"Etkileyici, içgüdüsel ve dolaysız... tahakküm üzerine sürükleyici bir soruşturma. 'Napoli Romanları' tam anlamıyla başyapıt."
JENNIFER GILMORE, The Los Angeles Times

4. BASKI

TÜRKÇESİ
EREN YÜCESAN CENDEY

§

Elena Ferrante ve "Napoli Romanları" hakkında dünya basınında yazılanlar:

Amerika Birleşik Devletleri

"Elena Ferrante'nin romanları hakkında okuduğunuz hiçbir şey, sizi onlardaki vahşete hazırlayamaz... Bu öylesine aslına sadakatle anlatılmış bir kadın hikâyesi ki gözlemle değil, ancak hissedilerek yazılabilir."

—Amy Rowland, *The New York Times*

"Napoli roman dizisi mutlak bir başyapıt... Kitapların her birine gömüldüm, her birinde kendimden geçtim. Lila ve Lenù'nun hikâyesini takip etmekten başka bir şey yapmak istemedim."

—Jhumpa Lahiri, *The Lowland*'in Pulitzer ödüllü yazarı.

"Ferrante'nin genç kızlık ve arkadaşlığı meselesini ele alışı olağanüstü etkileyici."

—Gwyneth Paltrow, oyuncu

"'Napoli Romanları'nı okurken, ara vermek istemediğimi fark ettim. İşti, metroda karşıma çıkan tanıdıklardı hep canımı sıktı – beni adeta kitapla arama girmekle tehdit ediyorlardı. Dizinin

diğer kitaplarını beklemekle gelen ayrılıklar yas tutmama neden oldu. Gözü kara bir iştahla yalayıp yuttum hepsini."

—Molly Fischer, *The New Yorker*

"Elena Ferrante: öfkeli kadın yazarların en iyisi!"

—John Waters, yönetmen

"Ferrante'nin 'Napoli Romanları', ayakkabıcıları, öğretmenleri, komünistleri, acımasız işadamları, kadın avcısı şairleri ve mazlum ev kadınlarıyla sadece Napoli'deki işçi sınıfından kalabalık bir tablo sunmakla kalmıyor, aynı zamanda modern edebiyatın en güzel arkadaşlık hikâyelerinden birini anlatıyor."

—John Powers, Fresh Air, *NPR*

"Büyük romanlar, büyük arkadaşlıklar gibi, kendi içlerinde herhangi bir karakter, yazar ya da okurdan çok daha bilgedir. İşte bu romanlar, samimiyeti ve gücüyle o gizemin tam kalbinde konumlanıyor."

—Jenny Turner, *Harper's*

"Elena Ferrante günümüzün büyük yazarlarından biri. Tutku dolu bir sesi, geniş bir bakış açısı, keskin mi keskin bir gözü var... Ferrante bu cüretkâr, muhteşem, amansız romanlarda siyaset ve aile hanesi arasındaki güçlü bağlantıları irdeliyor. Yaşadığımız hayatların yeni bir bakış açısıyla anlatımı var burada – tam da ihtiyaç duyduğumuz şekilde, bir kadının gözüyle, onun harikulade bir anlatımıyla."

—Roxana Robinson, *The New York Times Book Review*

"Napoli'nin işçi sınıfı mahallesinden olağanüstü akıllı ve tutkulu genç kızlar Lina ve Elena'nın iç içe geçmiş dostluğunun mest eden, amansız bir portresi. Ferrante kadın arkadaşlığının karmaşıklığı hakkında öylesine acımasızca, öylesine derinlere işleyen bir psikolojik içgörüyle yazıyor ki insan bu romanları okurken dünyadan tamamıyla kopuyor."

—*Entertainment Weekly*

"Ferrante'nin nesrini tahrik edici içgörülerle olgunlaştırması Proust'tan pek farklı değil."

—*Shelf Awareness*

"Ferrante'nin kadın arkadaşlığını konu alan 'Napoli Romanları'ndaki derinliği başka bir romanda bulmak zor. '50'lerde başlayıp 21. yüzyıla uzanan bu hikâye, bir kurucu mitin insanı ele geçiren gücüne sahip."

—Megan O'Grady, *Vogue*

"Ferrante'nin eşsizce rahat, doğal, ancak bir o kadar da sevgi dolu, arsız ve coşkulu bir kalemi var. Detaylardaki süreklilik ve bir atak yapan bir gerçek hayattaki gibi yavaşlayan temposu okurda adeta fiziksel bir etki yaratarak onun karakterlerin hislerinde meydana gelen rahatsızlık ve baskıları eşgüdümlü yaşamasına neden oluyor. Ferrante'nin benzeri yok. Bunun nedenini onun yaratıcılığında olduğu kadar içgüdüsel, şiddetli ve ısrarlı dürüstlüğünde aramalı."

—Minna Proctor, *Bookforum*

"Ferrante'nin şoke edecek derecede dürüst, sinirlere işleyecek kadar pervasız bir vahşilikle resmettiği bir kadının hesaplaşmasının ve kendiyle diyaloğunun eşi benzeri yok."

—*Booklist*

"Mrs. Ferrante'nin karakterlerin çatışmalarını ve psikolojik hallerini kavrayışında muazzam bir derinlik var... Romanlarındaki gerçeğe yakınlık ve duygudaşlık öyle boyutlarda ki bir itirafname oldukları hissini uyandırıyor."

—Moira Hodgson, *The Wall Street Journal*

"Kadınlar arasındaki hayat boyu süren karmaşık arkadaşlık hakkında okuduğum en sahici roman."

—Emily Gould, *Friendship*'in yazarı.

"Etkileyici, içgüdüsel ve dolaysız... Tahakküm üzerine sürükleyici bir soruşturma. 'Napoli Romanları' tam anlamıyla bir başyapıt..."

—Jennifer Gilmore, *The Los Angeles Times*

"Ferrante ihtiyaç duyduğumuz bir yazar. O İtalya'nın Alice Munro'su."

—Mona Simpson, *Casebook* ve *Anywhere But Here*'ın yazarı.

"Elena Ferrante sizi uçuracak!"

—Alice Sebold, *The Lovely Bones*'un yazarı.

"Ferrante'nin romanlarını okumak beni çocukluğuma, kitapların böylesi bir gücü olduğuna inanamadığım o günlere götürdü."

—Elizabeth Strout, *The Burgess Boys*'un Pulitzer ödüllü yazarı.

"Elena Ferrante'nin gerçek kimliği hakkındaki tartışmalar anlaşılır bir hayalgücü yoksunluğuna işaret ediyor: Bir insanın bir odada oturup bu romanları yazdığını insanın aklı almıyor. Görkemli ve yürek parçalayıcı 'Napoli Romanları' sanki yazılmış değil de tecelli etmiş gibi. İnsan tek kelimeyle kapılıp gidiyor.

Bir bütün olarak seri, zamanımızın en büyük sanat eserlerinden biri olmaya aday."

—Gideon Lewis-Kraus, *A Sense of Direction*'ın yazarı

"Elena Ferrante'nin 'Napoli Romanları'nın ikincisi için. Tek kelime: Okuyun!"

—Ann Hood, yazar (Twitter'dan)

"Ferrante'nin duygusal ve şehevi açıklığı son derece etkili."

—Janet Maslin, *The New York Times*

"İtalya'nın en iyi yazarlarından biri."

—*The Seattle Times*

"Ferrante şehrin kenar mahalleleri, fakirlik, şiddet ve tekdüze yaşamların sakınmasız bir portresini çiziyor... O müthiş bir yazar."

—*Shelf Awareness*

"Ferrante iki fakir genç kızın yaşadıkları aşkları, ayrılık ve yeniden birleşmeleri, yaşadıkları şehrin genel trajedisi içinde dönüştürüyor."

—*The New York Times*

"Ferrante'nin romanları öfke duygusunu, sık sık sesi kesilen kadınların o kendine özgü gazabını olağanüstü bir biçimde veriyor. Kadınlar bir eş, kız evlat, anne, arkadaş olarak çoğu zaman öfke içinde ve bu hışmı onun kadar rahat ve etkileyici anlatan, birikmiş hiddeti onun kadar cesurca ve rahatça verebilen bir kadın yazar düşünemiyorum."

—Susanna Sonnenberg, *The San Francisco Chronicle*

"Ferrante isminin yazdığı her şeyi herkes okumalı."

—*The Boston Globe*

"Bence Ferrante'nin ele aldığı konu, kadınların tarihinin akla ve kalbe hitap eden feryadından başka bir şey değil... Ferrante'nin yarattığı sarsıcı etki, eleştirmenlerin fikir birliği ettiği gibi, kuşku götürmez. James Wood'un makalesinde, 'Yoğun ve şiddetli bir şekilde kişisel, amansızca doğrudan,' şeklinde kategorize ettiği betimlemeler romanla karşılaştığınızda hafif kalıyor."

—Joan Frank, *The San Francisco Chronicle*

"Canlı, sakınmasız ve birinci romanın sonunda da geniş çaplı bir mahalle kavgası başlatacak kadar cüretkâr Lila, tek kelimeyle unutulmaz bir karakter."

—*Publishers Weekly*

"Tarihsel ve sosyal güçlerin güdümündeki insan –ve özellikle de dişil yaratıcılık– üzerine sürükleyici, çılgıncasına özgün bir epik."

—*The Los Angeles Review of Books*

"Ferrante'nin yazarlığının sınırı yok, her bir düşünceyi ileriye doğru en radikal sonucuna, geriye doğru da en radikal doğumuna götürüyor."

—*The New Yorker*

İngiltere

"Aşk, kıskançlık, acıma, garez, bağımlılık ve kindarlık akıntılarının birbiri içine geçtiği, birbirini bulandırdığı bir arkadaşlık hikâyesi bu."

—*Intelligent Life*

"Elena Ferrante bugüne dek ismini duymadığınız en iyi çağdaş yazar olabilir. İtalyan yazarın fazlasıyla övgü almış altı romanı

var. Takma isimle yazıyor ve bir tüketim malzemesi olmaya izin vermiyor. Karakterleri geleneklere karşı geliyor... Dili kristalize, anlatıcılığı ise içgüdüsel ve etkileyici."

—*The Economist*

"Her şeyden önce Ferrante olay örgüsü ve ritim konusunda bir uzman: kimi düşmanlıklar ve çatışmalar yıllar boyu uykuya yatırılıyor, belli özel bir yüzleşmenin –belli bir epizodun– gelişi yüzlerce sayfayı bulabiliyor, ama geldi mi kişiyi serseme çeviriyor ve onda kaçınılmazlık hissi yaratıyor."

—*The Independent*

İtalya

"Onun romanları kalp atışındaki hayati akışkanlığı, damarlarınızda akan kandaki dirimi hissettiriyor."

—*La Repubblica*

"Yazarın gerçek kimliğini bilmiyoruz ama bunun bir önemi yok. Ferrante'nin kitapları büyüleyici bir kendine yeterliliğe sahip yekpare taş anıtlar ve arkadaş istekleri yok, sadece tutkulu okurlarından sessiz ve ateşli bir hayranlık talep ediyorlar... Bu romanlarda en gerçek olan, Elena ve Lila'nın, Napoli'nin kenar mahallesinde karşılaşan bu iki kızın yoğun, iç içe geçen ilişkisi."

—*Famiglia Cristiana*

"Bugünlerde kokuları, tatları, duygular ve çelişkili tutkuları sayfalarına getirip canlandırabilen bir yazar bulmak imkânsız. Bunu bir tek Elena Ferrante yapabiliyor. Kendi kuşağının, ülkesinin ve yaşadığı zamanın romanını yazmak için en uygun kişi belki de o."

—*Il Manifesto*

"Elena Ferrante çok büyük bir yazar... Neyse ki sıklıkla minimalizme boyun eğen bu dünyada onun fazlasıyla güçlü, dünyevi ve gözüpek bir kalemi var."

—Francesca Marciano, *The Other Language*'in yazarı

"'Napoli Romanları'nın yazarının takma ismi Elena Ferrante'nin ardında kim olduğu meselesini bir kenara bırakırsak şunları söyleyebiliriz: O bir kadın ve Napoli'yi nasıl anlatması gerektiğini herkesten iyi biliyor. Öyle bir üslubu var ki, ifade gücü ve bütün bir dünyayı yaratmadaki mahareti bir büyücü örümceği andırıyor."

—*Huffington Post*

"Her tür sınırlamayı, edebi türü aşan bir mucize bu kitaplar."

—*Il Salvagente*

"Elena Ferrante edebiyatın günümüz hastalıklarına iyi geldiğini kanıtlıyor."

—*Il Mattino*

Avustralya

"Ferrante gibi bir sesi olan yok. Onun metin, sakınmasızca dürüst romanları sayfalardan adeta yırtıcı bir hiddetle, aynı zamanda savunma olan bir saldırı atağıyla üzerimize geliyor... Ferrante'nin romancılığı kadınların her gün karşılaştığı tehditleri, onların evlilikle bütünleşen kimliğini, anneliğin yükü altında soluşunu ve tutkusuyla mitselleşmesini yansıtmasıyla şiddetli ve sahici. Öfkeli bir Jane Austen hayal etmeye çalışırsanız, onun romanlarındaki patlayıcı potansiyel hakkında bir fikir edinebilirsiniz."

—John Freeman, *The Australian*

"İtalya'nın en etkileyici –ve gizemli– yazarlarından biri olan Elena Ferrante, yitip giden aşkı, ihmalkâr anneleri ve tatmin edilmemiş tutkuları konu alan bu tüyler ürpertici, cüretkâr romanlarında kadınların çalkantılı iç dünyalarını gözler önüne seriyor."

—*The Age*

"'Napoli Romanları' nasıl yaşadığımız, nasıl sevdiğimiz, âşık olduğumuz; kadınlarından sadece uysallık bekleyen köküne kadar batmış bir dünyada nasıl var olmaya çalıştığımız gibi rahatsız edici sorular sormakla, saygınlık, mantık yahut bildik ustalığı fersah fersah aşıyor."

—*The Sydney Morning Herald*

"Bu yıl okuduğum en güzel şey, açık arayla Elena Ferrante... Onun diğer tüm yazarları gölgede bıraktığını düşünüyorum. Tek kelimeyle harika bir yazar. Romanlarını o kadar çok seviyorum ki, gerçekten sevdiğim yazarlarda yaptığımı ona da yapıyorum: Kendime günde en fazla iki sayfa okuma izni veriyorum."

—Richard Flanagan, Booker ödüllü, *The Narrow Road to the Deep North* adlı romanın yazarı.

İspanya

"Elena Ferrante'nin kadın karakterleri tam anlamıyla otantik sanat eserleri... Romanlarının İtalyan yeni gerçekçiliğinin ürünü olduğu ve sinema perdesinden baki bir büyülenmeyle yazıldıkları ortada."

—*El Pais*

Türkiye

"Üç yüz altmış sayfayı iki günde bitirdim. Şimdi için için merak ediyorum diğer üç kitapta neler var (...) Birdenbire hayatınıza giriyor, sizden biri oluyor Lila ve Lenù (...) Kitabı elinizden bıraktığınızda eksiklik hissettiriyorlar."

—Filiz Aygündüz, *Milliyet Sanat*

"Ferrante'nin olağanüstü nefis romanı okuru Napoli sokaklarından erkek egemen toplum eleştirisine uzanan uzun bir yolculuğa çıkarıyor."

—Can Semercioğlu, *Sabitfikir*

"Yazarın bu büyüleyici güzellikteki anlatımı içimizde kıvılcımlar tutuşturuyorsa eğer, bunda tabii ki çevirmeni Eren Yücesan Cendey'in ustalıklı ve titiz çevirisinin payını da unutmamak gerekiyor."

—Elif Tanrıyar, *Milliyet Kitap*

"Lila ve Lenù'nun dostluğunu okurken, aslında anlatanla anlatılanın aynı kişi olduğu kuşkusuna da kapılabilirsiniz, çünkü Ferrante iki kadın arasındaki ilişkiyi öylesi derine işleyen bir içgörüyle anlatıyor."

—İnan Çetin, *Zaman Kitap*

EVEREST

1445

ELENA FERRANTE

L'amore Molesto (Belalı Aşk) ve *I Giorni Dell'abbandono* (Sen Gittin Gideli) adlı kitaplarından sonra yazarlık deneyimini anlattığı *La Frantumaglia*'yı yayınladı.
Elena Ferrante, gerçek kimliği bilinmeyen bir yazarın müstear ismidir. Birinci cildi *Benim Olağanüstü Akıllı Arkadaşım* olan "Napoli Romanları" dizisiyle milyonlarca okurun ilgisini çeken Ferrante'nin kitapları bugüne kadar yirmi iki dile çevrilmiştir.

EREN YÜCESAN CENDEY

İtalyan Lisesi ve İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunudur.
Susanna Tamaro'nun bütün yapıtlarının yanı sıra Calvino, Pavese, Eco, Bignardi, Manfredi, Giordano, Mazzantini, Calasso, Buzzati, Rodari ve Terzani gibi yazarların kitaplarını Türkçeye çevirmiştir.

ELENA FERRANTE

YENİ SOYADININ HİKÂYESİ

İkinci Kitap: Gençlik

Türkçesi: Eren Yücesan Cendey

§

Yayın No **1445**
Çağdaş Dünya Edebiyatı **196**

Yeni Soyadının Hikâyesi
Elena Ferrante

Kitabın Özgün Adı:
Storia del nuovo cognome

Yayına hazırlayan: Cem Alpan
İtalyancadan çeviren: Eren Yücesan Cendey
Kapak tasarımı: Beste Doğan
Son Okuma: Nihal Boztekin
Sayfa tasarımı: Zülal Bakacak

© 2012, Edizioni e/o
© 2015, bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1-2. Basım: Eylül 2015
3. Basım: Ağustos 2016
4. Basım: Mart 2017

ISBN: 978 - 605 - 141 - 918 - 3
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter. com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Yeni Soyadının Hikâyesi

ELENA FERRANTE

Türkçesi: Eren Yücesan Cendey

GENÇLİK

KİTABIN KAHRAMANLARI VE BİRİNCİ KİTAPTA YAŞANANLAR HAKKINDA KISA NOTLAR

Cerullo ailesi (Kunduracının ailesi)

Fernando Cerullo, Kunduracı, Lila'nın babası. Kızını ilkokuldan sonra okutmamıştır.

Nunzia Cerullo, Lila'nın annesi. Kızı ile arası iyidir ama onu babasına karşı koruyabilme gücünden yoksundur.

Raffaella Cerullo, Lina ya da Lila diye bilinir. 1944 Ağustos'unda doğar. Hiçbir iz bırakmadan Napoli'de ortadan kaybolduğunda altmış altı yaşındadır. Son derece parlak bir öğrenci olmuş, on yaşında *Mavi Peri* adlı bir öykü yazmıştır. İlkokul diplomasını aldıktan sonra eğitime devam etmez ve kunduracılık mesleğini öğrenir.

Rino Cerullo, Lila'nın ağabeyi, o da kunduracı. Babası Fernando ile birlikte, Lila'nın sayesinde ve Stefano Carracci'nin parasal desteğiyle Cerullo Ayakkabıcısı'nı kurar. Stefano'nun kardeşi Pinuccia Carracci ile nişanlanır. Lila ilk oğluna onun adını verir.

Öteki çocuklar.

Greco ailesi (Odacının ailesi)

Elena Greco, Lenùccia veya Lenù diye tanınır. 1944 yılının Ağustos ayında doğmuştur ve okumakta olduğumuz bu uzun öykünün yazarıdır. Elena, çocukluk arkadaşı olan ve sadece kendisinin Lila diye çağırdığı Lina Cerullo'nun ortadan kaybolduğunu öğrenince yazmaya başlar. Elena ilkokuldan sonra yükselen bir başarıyla eğitimini sürdürmüştür. Çocukluğundan beri Nino Sarratore'ye âşıktır ama aşkını gizli tutar.

Peppe, Gianni, Elisa, Elena'nın küçük kardeşleri.

Baba, Belediyede odacı.

Anne, Ev kadını. Aksak yürüyüşü Elena'nın takıntısıdır.

Carracci ailesi (Don Achille'nin ailesi)

Don Achille Carracci, masallardaki canavar gibi anlatılan, karaborsacı, tefeci. Cinayete kurban gitmiştir.

Maria Carracci, Don Achille'nin karısı, Stefano, Pinuccia ve Alfonso'nun annesi. Aile şarküterisinde çalışır.

Stefano Carracci, Merhum Don Achille'nin oğlu, Lila'nın kocası. Babadan kalan mirası idare eder, kardeşleri Pinuccia, Alfonso ve annesi Maria ile birlikte şarküteri ürünleri ve meze satan bir dükkânı işletir.

Pinuccia, Don Achille'nin kızı. Şarküteride çalışır. Lila'nın ağabeyi Rino ile nişanlanır.

Alfonso, Don Achille'nin oğlu. Elena'nın sıra arkadaşı. Marisa Sarratore'nin sevgilisidir.

Peluso ailesi (Marangozun ailesi)

Alfredo Peluso, marangoz. Komünist. Don Achille'yi öldürmekle suçlanarak mahkûm olur ve cezaevine kapatılır.

Giuseppina Peluso, Alfredo'nun karısı. Manifaturacıda çalışır, kendini çocuklarına ve mahpus kocasına adamıştır.

Pasquale Peluso, Alfredo ve Giuseppina'nın büyük oğlu, duvarcı ve komünist. Lila'nın güzelliğinin farkına varan, ona aşkını ilan eden ilk gençtir. Solara ailesinden nefret eder. Ada Cappuccio ile çıkmaya başlar.

Carmela Peluso, kendine *Carmen* denmesini ister. Pasquale'nin kız kardeşi; önce tuhafiyecide çalışırken sonra Lila tarafından Stefano'nun yeni şarküterisinde işe girer. Enzo Scanno ile çıkar.

Öteki çocuklar.

Cappuccio ailesi (Deli dul kadının ailesi)

Melina, Nunzia Cerullo'nun akrabası, dul. Eski mahalledeki apartmanların merdivenlerini siler. Nino'nun babası Donato Sarratore'nin sevgilisi olur. Sarratore ailesi bu ilişki yüzünden mahalleyi terk edince Melina aklını yitirir.

Melina'nın kocası, meyve sebze halinde kasaları boşaltıyordu ama gizemli nedenlerle öldü.

Ada Cappuccio, Melina'nın kızı. Küçüklüğünden beri merdiven silen annesine yardımcı olmuştur. Lila sayesinde eski mahallenin şarküterisinde çalışmaya başlar. Pasquale Peluso ile çıkar.

Antonio Cappuccio, ağabeyi, oto tamircisi. Elena ile çıkar ve Nino Sarratore'yi feci kıskanır.

Öteki çocuklar.

Sarratore ailesi (Demiryolcu-şairin ailesi)

Donato Sarratore, demiryollarında çalışır, şair, gazeteci. Çapkın bir adamdır ve bir ara Melina Cappuccio'nun sevgilisi olur. Elena yazın Ischia Adası'ndayken, Sarratore ailesi onun çalıştığı pansiyona gelir ve Donato'nun cinsel tacizi yüzünden apar topar adayı terk etmek zorunda kalır.

Lidia Sarratore, Donato'nun karısı.

Nino Sarratore, Donato ve Lidia çiftinin en büyük çocuğu. Babasından nefret eder. Son derece parlak bir öğrencidir.

Marisa Sarratore, Nino'nun kız kardeşi. Sekreterlik okulunda pek başarı gösteremeden okumaktadır. Alfonso Carracci'nin sevgilisidir.

Pino, Clelia, Ciro Sarratore, Lidia ve Donato çiftinin küçük çocuklarıdır.

Scanno ailesi (Manavın ailesi)

Nicola Scanno, manav.

Assunta Scanno, Nicola'nın karısı.

Enzo Scanno, Nicola ve Assunta'nın oğlu, o da sebze ve meyve satıcılığı yapar. Lila küçüklüğünden beri ona yakınlık duyar. İlişkileri Enzo'nun okuldaki bilgi yarışmasında matematik konusunda beklenmedik bir başarı göstermesiyle başlar. Enzo, Carmen Peluso ile çıkmaktadır.

Öteki çocuklar.

Solara ailesi (Aynı adı taşıyan bar–pastanenin sahibi olan aile)

Silvio Solara, bar-pastanenin sahibi, kral yanlısı ve faşist, mahallenin yasadışı işlerini yürüten bir kaçakçı. Cerullo Ayakkabıcısı'na sermaye yatırmıştır.

Manuela Solara, Silvio'nun karısı, tefeci. Kırmızı defteri mahallede korku salmaktadır.

Marcello ve Michele Solara, Silvio ve Manuela'nın oğulları. Yalancı, zorba, Lila dışında mahalledeki bütün kızların gözdesi iki kardeş. *Marcello* Lila'ya âşık olur ama kız onu reddeder. *Michele,* Marcello'dan bir iki yaş küçüktür ve ondan daha soğuk, daha zeki, daha fazla şiddet yanlısıdır. Pastacının kızı Gigliola birliktedir.

Spagnuolo Ailesi (Pastacının ailesi)

Bay Spagnuolo, Solara bar-pastanesinin pasta ustasıdır.

Rosa Spagnuolo, pastacının karısı.

Gigliola Spagnuolo, pastacının kızı, Michele Solara ile çıkmaktadır.

Öteki çocuklar.

Airota ailesi

Airota, Antik Yunan Dili ve Edebiyatı öğretmeni

Adele, onun eşi.

Mariarosa Airota, ailenin büyük kızı, Milano Üniversitesi'nde Sanat Tarihi Bölümü'nde öğretim üyesi.

Pietro Airota, öğrenci.

Öğretmenler:

Ferraro, öğretmen ve kütüphane sorumlusu. Küçüklüklerinde Elena ve Lila'yı kütüphanenin devamlı okurları oldukları için ödüllendirmişti.

Bayan Oliviero, ilkokul öğretmeni. Lila ve Elena'nın yeteneklerinin ilk farkına varan kişi. Lila on yaşındayken *Mavi Peri* adlı bir öykü yazmıştı. Öykü Elena'nın çok hoşuna gitmişti ve okuması için metni Oliviero öğretmene vermişti. Ama Lila'nın

annesinin ve babasının onu ortaokula göndermemesine öfkelenen öğretmen öykü ile ilgilenmedi ve hakkında hiçbir yorum yapmadı. Hatta Lila ile ilgilenmeyi kesti ve Elena'nın başarısına yoğunlaştı.

Bay Gerace, gimnazyumda öğretmen.

Bayan Galiani, lise öğretmeni. Son derece kültürlü bir öğretmen ve bir komünist. Elena'nın zekâsı onu ilk anda büyüler. Ona kitaplar verir, onu din öğretmeni ile çatışmasında korur.

Öteki kahramanlar:

Gino, Eczacının oğlu. Elena'nın ilk sevgilisi.

Nella Incardo, Oliviero öğretmenin kuzeni. Ischia Adası'nın Barano mahallesinde oturmaktadır ve bir yaz Elena'yı evinde misafir eder.

Armando, tıp öğrencisi, Galiani öğretmenin oğlu.

Nadia, öğrenci, Galiani öğretmenin kızı.

Bruno Soccavo, Nino Sarratore'nin arkadaşı ve San Giovanni a Teduccio bölgesinde zengin bir fabrikatörün oğlu.

Franco Mari, öğrenci.

GENÇLİK

1.

1966 ilkbaharında, Lila gayet çalkantılı bir ruh haliyle, bana içinde sekiz defter bulunan teneke bir kutu emanet etti. Kocasının okumasından korktuğu için defterleri artık evde tutamayacağını söyledi. Kutuyu, çevresine doladığı aşırı uzun ip konusunda alaycı sözler söylemek dışında yorum yapmadan alıp gittim. O dönemde ilişkimiz berbattı, ama belli ki öyle olduğunu düşünen sadece bendim. Nadir görüşmelerimizde o hiç utanç sergilemediği gibi gayet muhabbetli oluyordu; ağzından tek bir düşmanca söz kaçmıyordu.

Hiçbir gerekçeyle kutuyu açmayacağıma yemin etmemi istediğinde, yeminimi ettim. Ama trene biner binmez ipi çözdüm, defterleri çıkardım, okumaya başladım. İlkokuldan itibaren hayatının ayrıntılı anlatımları vardı, ama bu bir günce değildi. Daha çok, yazma konusunda kendisini eğitmek için gösterdiği inadın kanıtı gibi görünüyordu. Bol bol betimleme vardı: bir ağaç dalı, bataklıklar, bir taş, beyaz damarları olan bir yaprak, evdeki tencereler, kahve makinesinin farklı parçaları, mangal, kömür ve köz, avlunun gayet ayrıntılı haritası, anayol, göletin ötesindeki fabrikanın paslanmış demir strüktürü, park ve kilise, demiryolu sekisindeki bitki örtüsü, yeni apartmanlar, ailesinin evi, babası-

nın ve ağabeyinin ayakkabı tamirinde kullandıkları aletler, onların çalışma sırasındaki davranışları ve özellikle de renkler, günün farklı saatlerinde her şeyin aldığı renkler. Tabii sayfalar sadece betimlemelerle dolu değildi. Yerel lehçeyle ya da İtalyancayla yazılmış tek tek sözcükler vardı ve bunlar daire içine alınmıştı, ama yanlarında herhangi bir yorum yoktu. Bir de Latince ve Yunanca çeviri alıştırmaları vardı. Ayrıca mahallenin dükkânları, malları, Enzo Scanno'nun her sabah eşeğinin yularından çektiği ve sokak sokak gezerek sattığı meyve sebze dolu arabası hakkında uzun metinler vardı ve bunları İngilizce yazmıştı. Yanı sıra okuduğu kitaplar, kilise salonunda seyrettiği filmler hakkındaki gözlemlerini de kaleme almıştı. Pasquale ile tartışmalarında savunduğu görüşleri, ikimiz arasındaki sohbetlerin konularını da didiklemişti. Elbette serimde kopukluklar vardı ama Lila'nın yazıyla yakaladığı her şey bir boyut kazanıyordu; öyle ki on bir on iki yaşlarındayken yazdığı satırlarda bile çocuksu görünen tek bir satıra rastlamadım.

Genel olarak cümleler son derece net ifade edilmişti, noktalaması özenliydi, yazısı, Oliviero öğretmenimizin öğrettiği üzere zarifti. Ama arada sırada, sanki Lila'nın damarlarında bir zehir dalgalanmaya başlamışçasına bu düzen dağılıyordu. O zaman her şey yorucu bir hal alıyor, cümleler coşuyor, noktalama yok oluyordu. Genelinde, çok geçmeden kolaylıkla açık ve rahat bir serime geri dönüyordu. Ansızın yazıya ara verdiği, sayfanın geri kalanını eğri ağaçlar, dumanlı ve tümsekli tepelerle kasvetli suratlar çizerek doldurduğu da oluyordu. Beni hem düzeni hem düzensizliği etkiledi defterlerin ve okudukça kendimi aldatılmış hissettim. Yıllar önce Ischia'ya yazdığı mektubun ardında meğer ne çok alıştırma vardı: o kadar güzel yazılmasının nedeni buydu demek. Her şeyi yeniden kutuya koydum ve bir daha karıştırmamaya karar verip kapağını kapattım.

Ama kısa sürede pes ettim; defterleri de, Lila'nın küçükten beri yaydığı o baştan çıkartıcı güce sahipti. Mahalleyi, aile üyelerini, Solara ailesini, Stefano'yu, herkesi ve her şeyi insafsızca incelemişti. Ve elbette beni, söylediklerimi, düşündüklerimi, sevdiğim kişileri ve hatta fiziksel görünümümü nasıl özgürce ele aldığını hiç söylemeyeyim. Kendine özel, hiç kimse ve hiçbir şeyle ilgilenmediği zaman dilimleri yaratmıştı. On yaşında, *Mavi Peri* öykücüğünü yazdığı zaman aldığı haz son derece belirgindi. Aynı netlik Oliviero öğretmenimizin öyküye ilişkin tek söz etmeye gönül indirmeyişi, hatta onu görmezden gelişi yüzünden çektiği ıstırapta da kendini gösteriyordu. Onunla ilgilenmeyip, onu terk ederek ortaokula gidişime karşı duyduğu öfke ve üzüntü buradaydı. Ayakkabı tamiri yapmayı öğrenişindeki heyecan, onu yeni ayakkabılar çizmeye yönlendiren kendini kanıtlama duygusu, ağabeyi Rino ile birlikte ilk ayakkabı çiftini ortaya çıkarmanın hazzı buradaydı. Babası Fernando'nun ayakkabıların iyi yapılmamış olduğunu söylediğinde hissettiği acı da buradaydı. Her şey yer alıyordu bu satırlarda, ama özellikle de Solara kardeşlere duyduğu nefret ve büyük kardeşin, Marcello'nun aşkını reddedişindeki vahşi kararlılık ve onun yerine, aşkından onun elleriyle yaptığı ayakkabıyı satın almak isteyen ve sonsuza dek saklayacağına yemin eden mahallenin şarküterisinin sahibi uysal Stefano Carracci ile nişanlanmaya karar verişi de buradaydı. Ah, on beş yaşında nişanlısının kolunda, kendini zengin ve şık bir hanımefendi hissettiği o an da buraya yansımıştı; Stefano sadece onu sevdiği için, babasının ve ağabeyinin açacakları Cerullo Ayakkabıcısı'na yüksek miktarda para yatırmıştı. Ne büyük bir tatmin duygusu yaşamıştı Lila: kendi hayal dünyasında yarattığı ayakkabıların pek çoğu yapılmıştı, yeni mahallede bir evi olmuştu ve on altı yaşındayken evlenmişti. Pek gösterişli bir düğün yapmış, kendini pek mutlu hissetmişti. Sonra kutlamaların tam

ortasında, Marcello Solara, yanında kardeşi Michele Solara ile düğüne gelmişti; üstelik ayağında onun elleriyle yaptığı ve kocasının çok kıymetli bulduğunu söylediği o ayakkabılar vardı. Kocasının... Nasıl bir adamla evlenmişti? Şimdi, nikâh kıyıldıktan sonra üstteki sahte surat maskesini yırtıp atacak ve alttaki gerçek korkunç yüzünü mü çıkaracaktı ortaya? Bunlar bizim sefaletimizin, aldatıcı bir güzelliği olmayan olayları ve sorularıydı. Günlerce ve haftalarca o sayfalardan alamadım kendimi. İnceledim, hoşuma giden, beni yücelten, beni hipnotize eden, beni küçük düşüren bölümleri ezberledim. Doğallıklarının ardında kesinlikle bir hile olmalıydı ama ne olduğunu keşfedemedim.

Sonunda çileden çıktığım bir kasım akşamında, kutuyu alıp evden çıktım. Artık Napoli dışında bir hayat kurmuş olmama, başkaları tarafından itibar görmeme karşın üstümdeki ve içimdeki Lila'nın yüküne katlanamaz olmuştum. Solferino Köprüsü'nde durdum, dondurucu pusun süzdüğü ışıklara baktım. Kutuyu korkuluğa koydum, yavaş yavaş, azar azar ittim; sonunda nehre düşen adeta oydu, kutu bizzat Lila'nın ta kendisiydi ve düşünceleriyle, sözleriyle, herkese darbe üstüne darbe indirdiği fesatlığıyla; her insan, her nesne, her olay gibi beni de sahiplenme tarzıyla birlikte suya gömüldü: kitapları ve ayakkabıları, tatlılığı ve şiddeti, evliliği ve ilk gecesi, mahalleye Sinyora Raffaella Carracci kimliği ile dönüşü.

2.

Öylesine nazik, öylesine sevdalı Stefano'nun, çocuk Lila'nın izini taşıyan, üzerinde binbir zahmetin parmak izi bulunan ayakkabıları Marcello Solara'ya hediye etmiş olmasına inanamıyordum.

Masada, ışıltılı gözlerle sohbet eden Alfonso ve Maria'yı unutuverdim. Annemin esrik kahkahalarına kafamı takmaz oldum. Müzik, şarkıcının sesi, dans eden çiftler, kıskançlık yüzünden kendini kaybedip terasa çıkmış ve camların ardında gözlerini menekşe rengi şehre, denize dikmiş olan Antonio giderek soldu. Hatta bir haberci melek gibi salonu az önce terk etmiş olan Nino'nun hayali bile eridi gitti. Şimdi sadece hırslı bir tavırla Stefano'nun kulağına bir şeyler söyleyen, gelinliği içinde beti benzi atmış olan Lila'yı ve kıpkırmızı yüzünde, alnından gözlerine, karnaval maskesi misali beyaz leke yayılmaya başlayan somurtuk Stefano'yu görüyordum. Neler oluyordu, daha neler olacaktı? Arkadaşım iki eliyle kocasının kolunu çekiştiriyordu. Bütün gücünü kullanıyordu ve onu çok iyi tanıyan ben, yeni kocasının kolunu bedeninden kopartabileceğini, sonra havaya kaldırıp, akan kan yerde uzun bir iz bırakırken onu başının üstünde taşıyarak, sanki bir balyoz ya da eşeğin çene kemiğiymiş gibi sert bir darbeyle indirip Marcello'nun suratını dağıtabileceğini hissediyordum. Ah, evet o bunu yapabilirdi ve bunu düşünürken bile kalbim kızgınlıkla çarpıyor, boğazım kuruyordu. Sonra her iki erkeğin gözlerini yuvalarından çıkartır, suratlarındaki eti kopartır, ısırırdı. Evet, evet bunun olmasını istediğimi, çok istediğimi hissettim. Aşkın ve bu dayanılmaz düğünün sonu gelirdi ve Amalfi'deki yatakta kucaklaşma yaşanmazdı. Mahallenin her şeyini ve her bireyini hemen paralayalım, bir kıyım yapalım ve Lila ile uzaklara kaçalım, ikimiz tanımadığımız şehirlerde, rezilliğin bütün basamaklarını yersiz bir neşeyle inelim istedim. O gün için doğru bir son gibi göründü bu gözüme. Bizi ne para, ne bir erkek bedeni, ne de eğitim kurtarabilecekti, o nedenle şimdi her şeyi yok etmenin zamanıydı. Onun öfkesi göğsümde büyüdü, benim olan ve aynı zamanda benim olmayan gücüm, içimi kendimi kaybetme hazzıyla doldurdu. Bu gücün

yayılmasını diledim. Ama aynı zamanda korktuğumu da fark ettim. Ancak daha sonra, mutsuzluğumu sükûnet içinde yaşayabildiğimi, çünkü şiddet tepkileri göstermekten aciz olduğumu, bundan korktuğumu, içimde kin büyüterek hareketsiz kalmayı yeğlediğimi anladım. Lila öyle değildi. O yerinden kalktığında, öyle kararlı bir biçimde ayaklandı ki masadaki kirli tabakların içindeki çatallar sallandı, bir bardak devrildi. Stefano, mekanik bir davranışla, Bayan Solara'nın giysisine doğru akan şarap dilini durdurmaya yeltenirken, Lila dolanan eteğini çekiştirerek hızlı adımlarla yandaki bir kapıdan çıktı.

Peşinden koşmayı, elini tutmayı, haydi, gel gidelim buradan diye fısıldamayı düşündüm. Ama yerimden kımıldamadım. Stefano bir anlık kararsızlıktan sonra dans eden çiftlerin arasından geçerek onun peşinden gitti.

Çevreme bakındım. Herkes olup biten bir şeyin gelinin keyfini kaçırdığını fark etmişti. Ama Marcello, ayağında bu ayakkabıların olması gayet normalmiş gibi, Rino'yla bir suç ortaklığı havasında sohbet ediyordu. Maden tüccarı iğrenç esprilerle kadeh kaldırmayı sürdürüyordu. Hiyerarşik olarak aşağı seviyedeki masada oturan ve kendini öyle konumlandıran konuklar, bu kötü oyuna zoraki bir gülümsemeyle tahammül ediyorlardı. Sözün kısası benim dışımda hiç kimse, az önce kutlanan –ve büyük olasılıkla sayısız evlat, torun, neşe ve acı, gümüş ve altın yıldönümleriyle birlikte çiftin ölümüne dek sürecek olan– evliliğin, kocası kendini bağışlatmak için ne denerse denesin, Lila için sonlandığının farkında değildi.

3.

Olup bitenler hayal kırıklığına uğrattı beni. Alfonso ile Marisa'nın yanına oturdum, ama ne konuştuklarına kulak bile kabartmadım. İsyan emareleri bekledim, ama hiçbir şey olmadı. Lila'nın zihninin içinde olmak her zamanki gibi zordu: bağırdığını işitmedim, tehdit ettiğini duymadım. Stefano yarım saat sonra son derece nazik bir ifadeyle geri geldi. Üzerini değiştirmişti, alnındaki ve gözlerinin çevresindeki beyaz leke yok olmuştu. Karısının gelmesini beklerken akrabalarının ve arkadaşlarının arasında dolaştı; Lila gelinliğiyle değil de düğmeleri açık renk, pastel mavi renkte tayyörden ve mavi şapkadan oluşan yolculuk giysisiyle salona döndüğünde, hemen onun yanına gitti. Lila önce gümüş bir kaşıkla billur kâseden aldığı şekerlemeleri çocuklara dağıttı, sonra da önce kendisinin, sonra Stefano'nun akrabalarına içi nikâh şekeri dolu şekerlikleri verdi. Solara ailesinin tümünü ve hatta Rino'yu es geçti; ağabeyi ona kaygılı bir gülümseyişle sordu: Beni artık sevmiyor musun? Lila onu yanıtlamadı, şekerliği Pinuccia'ya verdi. Bakışları yitik, elmacık kemikleri her zamankinden daha çıkıktı. Sıra bana geldiğinde, beni şöyle bir gönül alma gülümsemesinden yoksun bırakarak içi şeker dolu ve beyaz tülle sarılmış seramik sepeti dalgınca uzattı.

Bu arada Solara ailesi gördüğü terbiyesizlik karşısında sinirlendi, ama Stefano onları birer birer kucakladı ve huzurlu bir ifadeyle, "Yoruldu, sabırlı olmamız gerekli," diye mırıldandı.

Sonra Rino'yu da yanaklarından öptü; kayınbiraderinin mutsuz yüz ifadesiyle şöyle dediğini duydum:

"Bu yorgunluk değil Ste', o yamuk doğdu, senin adına üzgünüm."

Stefano ciddiyetle yanıtladı onu:

"Yamuk şeyler düzelir."

Sonra onun kapıya varmış olan karısına doğru seğirttiğini gördüm, orkestra sarhoş ezgiler yayarken, konuklar son vedalaşmalar için bir araya geliyordu.

Parçalanma yoktu, demek ki kaçmayacaktık birlikte dünyanın sokaklarına. Şık ve güzel yeni evlilerin üstü açık otomobile binişlerini görür gibi oldum. Bir süre sonra Amalfi kıyılarına ve lüks bir otele varacaklar; her türlü kırıcı hakaret, silmesi kolay bir somurtkanlığa dönüşecekti. Sonra da unutulacaktı. Lila benden kesin olarak kopmuştu –ansızın gözüme öyle göründü– ve aramızdaki mesafe hayal ettiğimden çok daha uzaktı. O *sadece* evlenmemişti, sadece her gece evlilik kurallarına uymak için bir erkekle uyumakla kalmayacaktı. Daha önce anlayamadığım ve ancak o anda net bir şekilde fark ettiğim bir şey vardı. Kocası ve Marcello arasında, onun küçük bir kız olarak emek verdiği iş konusunda mühür vurulan anlaşmaya boyun eğerek, bundan sonra her şeyden ve herkesten çok kocasına bağlı olmayı da kabul etmişti. Eğer şimdiden teslim olduysa, şimdiden bu onur yarasını sindirdiyse, Stefano ile bağı gerçekten güçlü olmalıydı. Onu seviyordu, onu fotoromanlardaki kızlar gibi seviyordu. Her türlü niteliğini ömrü boyunca ona feda edecekti ve kocası, bu fedakârlığın farkına bile varmayacaktı; duyguların, zekânın, Lila'yı karakterize eden hayal gücünün zenginliğiyle sarılı olacak, ama bunlarla ne yapacağını bilemeyecek ve çarçur edecekti. Ben bir insanı, Nino'yu bile böyle sevmekten acizim diye düşündüm; sadece kitaplarımla zaman geçirmeyi bilirim. Ve saniyenin binde birlik bir anında kendimi, kardeşim Elisa'nın kediye mama verdiği ve o ortadan kaybolduktan sonra da yerde pislik içinde duran kırık dökük tasla özdeşleştirdim. İşte o noktada, güçlü bir kaygı duygusuyla fazla ileri gittiğime karar verdim. Geri dönmeliyim, dedim kendime, Carmela, Ada, Gigliola ve hatta Lila gibi

olmalıyım. Mahalleyi kabullenmeliyim, kibrimi cezalandırmalıyım, beni seven kişileri küçük görmeyi bırakmalıyım. Alfonso ve Marisa, Nino ile buluşmalarına geç kalmamak için çıktıklarında, ben de annemin yanından geçmemek için uzun bir tur attım ve terasta duran sevgilimin yanına gittim.

Üzerim inceydi, güneş batmıştı, hava soğumaya başlamıştı. Antonio beni görür görmez bir sigara yaktı ve yalandan denize bakmak için arkasını döndü.

"Gidelim buradan," dedim.

"Sen Sarratore'nin oğluyla defolup git."

"Ben seninle gitmek istiyorum."

"Yalancının tekisin."

"Neden?"

"Çünkü o seni isteseydi, bana hoşça kal demeden çekip gidecektin."

Doğruydu ama sözlerine hiç özen göstermeden böyle açıkça söylemesi tepemi attırdı. Bir yılan gibi tıslayarak, "Annemin her an gelip senin yüzünden beni tekme tokat dövmesini göze alarak şurada durduğumu anlamıyorsan, sadece kendini düşünüyor, beni hiç umursamıyorsun demektir," dedim.

Sesimdeki hafif yerelliği hissetti, kurduğum cümlenin uzunluğunu, dilek kiplerimi fark etti ve gözü karardı. Sigarasını attı, gücünü zar zor kontrol ederek bileğimden yakaladı ve –boğazında sıkışıp kalan bir haykırışla– sadece benim için burada bulunduğunu, kilisede ve düğünde yanımda durmasını isteyenin ben olduğumu haykırdı ve, evet, bana yemin ettirdin, diye soluklandı, beni hiç yalnız bırakma dedin ve sırf bunun için kostüm diktirdim ve hoşuna gitmek için Bayan Solara'dan yığınla borç aldım, hoşuna gitmek için uğraştım, bir an bile annemin, kardeşlerimin yanına uğramadım, ama karşılığı ne oldu, karşılığında bana pislik gibi davrandın, gidip o şairin oğluyla oturdun, beni bütün

arkadaşlarımızın önünde küçük düşürdün, beni bok gibi bıraktın, çünkü ben senin için hiçim, çünkü sen fazlasıyla eğitimlisin ve ben değilim, çünkü ben senin ne dediğini anlamıyorum ve bu doğru, çok doğru, anlamıyorum lanet olsun. Lenù, yüzüme bak, bak bana: beni elindeki değnekle yönetebileceğini sanıyorsun, sana yeter artık diyemeyeceğimi sanıyorsun ama yanılıyorsun, her şeyi biliyorsun ama şimdi şu kapıdan benimle çıkarsan, eğer sana tamam, haydi gidelim dersem ve sonra seni başka yerde, okulda o Nino Sarratore meymenetsiziyle görürsem, seni gebertirim Lenù, seni öldürürüm, o nedenle şimdi bir kez daha düşün ve beni şimdi, şu an burada bırak ve git, diye inledi, bunları söylerken kıpkırmızı olmuş gözlerini koca koca açmıştı ve kelimeleri ağzını kocaman açarak telaffuz ediyor, bana bağırmadan bağırıyordu; burun delikleri açılmıştı, kapkaraydı, yüzünde öyle bir ıstırap okunuyordu ki belki de içi acıyor diye düşündüm, çünkü böylesine boğazdan, böylesine göğüsten haykırılan ama havada patlamayan cümleler onun ciğerlerini ve boğazını deşen keskin bir bıçağı andırıyordu.

Karmaşık duyguların etkisiyle böyle bir saldırganlığa ihtiyacım vardı. Bileğimin çevresini saran mengene, beni döveceği korkusu, bu üzüntülü sözler nehri sonunda beni avuttu; sanki en azından o beni önemsiyordu.

"Canımı yakıyorsun," diye mırıldandım.

Elini biraz gevşetti, ama ağzı açık halde gözlerini gözlerimden çekmedi. Bileğimin morarması ona ağırlık ve yetki veriyor, ona demir atmama neden oluyordu.

"Kararın nedir?" diye sordu bana.

"Seninle olmak istiyorum," dedim asık suratımla.

Ağzını kapadı, gözleri yaşla doldu, zaman kazanıp ağlamasını bastırmak için yeniden denizi seyretti.

Az sonra sokaktaydık. Pasquale'yi, Enzo'yu, kızları beklemedik, kimseye veda etmedik. En önemlisi anneme görünmemekti, adım adım sıvıştık; hava kararmıştı. Bir süre birbirimize değmeden yürüdük, sonra Antonio kararsız bir edayla kolunu omzuma attı. Sanki suçlu kendisiymiş gibi, bağışlanmak istediğini anlamamı istiyordu. Beni sevdiği için, gözlerinin önünde Nino ile baş başa geçirdiğim, baştan çıkardığım ve baştan çıkarıldığım o saatleri bir yanılsama olarak kabullenmeye razıydı.

Bileğimi tutmaya çalışarak, "Morarttım mı?" diye sordu.

Yanıt vermedim. Geniş eliyle omzumu kendine doğru çekti, rahatsızlığımı belli edince elini gevşetti. Bekledi, bekledim. Teslim olduğu işaretini verince, kolumu beline doladım.

4.

Bir ağacın arkasında, bir apartmanın holünde, karanlık ara sokaklarda hiç durmadan öpüştük. Sonra bir otobüse, sonra bir başkasına bindik ve istasyona vardık. Demiryolunun yanından ilerleyen, pek kimselerin geçmediği yollarda öpüşerek gölete doğru yürüdük.

Giysim inceydi, akşam soğuğu tenimi beklenmedik ürpertilerle kesiyordu, ama gene de sıcak geliyordu. Antonio arada sırada karanlıkta bana yapışıyor, canımı yakacak kadar sıkı sıkı sarılıyordu. Dudakları yanıyordu, ağzının sıcaklığı düşüncelerimi ve hayal gücümü tutuşturuyordu. Belki Lila ve Stefano otele varmışlardır bile, diye düşünüyordum. Belki de akşam yemeği yiyorlardır. Belki de gece için hazırlanmışlardır. Ah, bir adama sarılıp uyumak, hiç üşümemek! Antonio'nun dilinin ağzımın içinde dolaştığını, giysimin üzerinden memelerime bastırdığını

hissederken, ben de pantolon cebinden onun cinsel organına dokunuyordum.

Kara gökyüzü yıldızların ışıltılarıyla aydınlanıyordu. Yosun ve göledin çevresindeki balçık kokusu, ilkbaharın tatlımsı kokularına yenik düşmek üzereydi. Otlar ıslaktı, su, sanki içine meşe palamudu, taş ya da kurbağa düşmüş gibi arada sırada fokurduyordu. İyi bildiğimiz bir patikada ilerledik, ince gövdeli, hastalıklı, kırık dallı kuru ağaçların olduğu bir yere varıyordu. Birkaç metre sonra da eski konserve fabrikası vardı; çatısı çökmüştü, dört bir yan demir kirişlerle, saclarla doluydu. Acil bir haz duygusu ihtiyacına kapıldım, sanki gergin bir kadife şerit beni içimden çekiyordu. Bu hazzın bütün gün yaşadıklarımı parçalayacak bir şiddetle tatmin edilmesini arzuluyordum. Karnımın altında sürtünme, okşama, iğnelenme hissettim, her zamankinden daha güçlüydü. Antonio bana yerel diliyle aşk sözleri söylüyordu, bunları ağzımın içine, boynuma, hiç durmadan tekrarlıyordu. Ben susuyordum, bu buluşmalarda hep susmuştum, sadece inliyordum.

Bir noktada bana, "Beni sevdiğini söyle," diye yalvardı.

"Evet."

"Söyle bana."

"Evet."

Başka bir şey eklemedim. Ona sarıldım, onu bütün gücümle kendime çektim. Gövdemin her köşesinin okşanmasını, öpülmesini istiyordum, paralanmaya, ısırılmaya muhtaçtım ve soluğumun kesilmesini arzu ediyordum. Beni kendinden biraz uzaklaştırdı, öpmeyi sürdürerek elini sutyenimin içine soktu. Ama bu bana yetmedi, o akşam her şey az geliyordu. O ana dek yaşadığımız bütün temaslar, onun benden çekinerek istedikleri, benim sakınarak kabullendiklerim şimdi bana yetersiz görünüyordu, rahatsız geliyordu, fazla hızlıydı. Gene de ona daha

fazlasını istediğimi nasıl söyleyebilirdim, bunu ifade edebilecek kelimelerim yoktu. Gizli buluşmalarımızın her birinde, istasyonun arkasında sessiz bir ritüelimiz vardı. O mememi okşuyordu, eteğimi kaldırıyordu, bacaklarımın arasını okşuyordu, bir işaret gibi pantolonunun içindeki hassas, kıkırdak, damar ve kan kasılmasını bana bastırıyordu. Ama o gün organını dışarı çıkarmayı özellikle geciktirdim, bunu yaptığım anda beni unutacağını, bana dokunmayı bırakacağını biliyordum. Memelerim, popom, pubisim, artık onu ilgilendirmeyecekti, sadece elime yoğunlaşacaktı, onu doğru ritimle hareket ettirmem için elimi eliyle kavrayıp sıkacaktı. Sonra mendilini çıkartacak, ağzından hafif bir iniltinin, penisinden tehlikeli sıvının döküleceği an için hazır edecekti. O zaman biraz sersemlemiş olarak geri toparlanacak, belki utanacaktı ve eve dönecektik. Şimdi acil bir şaşkınlıkla değiştirmek istediğim alışıldık final buydu: evlenmeden hamile kalmayı, günah işlemeyi, üzerimizdeki cennette bizi gözleyen ilahi muhafızları, Kutsal Ruh'u ya da her kimse onu umursamıyordum; Antonio bunu hissetti ve şaşırdı. Beni daha hırsla öperken elimi ısrarla aşağı indirmeye çalıştı ama ben yapmadım, pubisimi beni elleyen parmaklarına bastırdım, sertçe ve ritmik olarak bastırıp uzun uzun inledim. İşte o zaman elini çekti ve pantolonunun düğmelerini iliklemeyi denedi.

"Dur," dedim.

Onu eski konserve fabrikasının iskeletine doğru sürükledim. Orası daha karanlık, daha korunaklıydı, ama oraya buraya kaçışan farelerin hışırtılarını duyabiliyordum. Kalbim hızla atmaya başladı, bu yerden, kendimden ve beni ele geçiren şiddetli arzunun, tavırlarımdan ve sesimden az önce içimde keşfettiğim yabancılaşma duygusunu çekip alarak yok etmesinden korktum. Şimdi mahalleye geri dönmek, daha önce olduğum hale dönüşmek istiyordum. Dersleri, alıştırmalarla dolu defterleri bir tarafa

atmak geliyordu içimden. Zaten ne için alıştırma yapıyordum ki? Lila'nın gölgesi dışında, olabileceğim kişinin hiç önemi yoktu. Gelinlikli, üstü açık otomobile binen, mavi tayyörü ve şapkası olan kızın yanında ben neydim ki? Burada paslı döküntülerin, sıçan hışırtılarının arasında, belime kadar kaldırdığım eteğimle, indirilmiş donumla, tutkulu, kaygılı ve suçlu halimle Antonio ile ne yapıyordum? O şimdi denize bakan otelde, keten çarşaflar arasında baygın bir ulaşılmazlık hissi veren çıplaklığıyla yatıyordu ve Stefano'nun kızlığını bozmasına, en derin noktasına kadar içine girmesine, ona tohumunu vermesine, onu yasalara uygun olarak ve korkusuzca gebe bırakmasına izin mi veriyordu? Peki, Antonio pantolonunu çekiştirirken, bacaklarımın arasına, çıplak cinselliğime kendi iri eril etini dayarken, bacaklarımı sıkıştırıp bana sürtünürken, ileri geri hareket edip inlerken, ben neydim? Bunu bilmiyordum. Tek bildiğim o anda istediğim benin bu ben olmadığıydı. Bana sürtünmesi yetmiyordu. İçime girilmesini istiyordum, dönüşte Lila'ya şöyle demek istiyordum: ben de artık bakire değilim, senin yaptığını ben de yapıyorum, beni geride bırakmayı beceremeyeceksin. Bu nedenle kollarımı Antonio'nun boynuna doladım, onu öptüm, parmaklarımın ucunda yükseldim, kendi cinselliğimle onunkini aradım ve bunu tek söz etmeden, el yordamıyla yaptım. O bunu fark etti, eliyle yardım etti, biraz içime girdiğini fark ettim, merakla ve korkuyla irkildim. Ama bunu durdurmak için çabaladığını da, bütün bir öğleden sonra ve hâlâ içinde gizlediği şiddeti içime itmekten çekindiğini de hissettim. Vazgeçmeye çalışıyordu, anladım ve devam etmeye ikna etmek için ona daha sıkı sarıldım. Ama Antonio uzun bir inlemeyle beni kendinden uzaklaştırdı ve yerel diliyle şöyle dedi:

"Hayır Lenù, ben bu işi insanın karısıyla yaptığı gibi yapmak istiyorum, böyle değil."

Sağ elimi tuttu, bastırılmış bir hıçkırığı andıran iniltiyle cinsel organına götürdü ve ben de ona mastürbasyon yapmaya razı oldum.

Sonra gölet bölgesinden uzaklaşırken, zorlansa da, bana duyduğu saygıyı ve sonradan pişman olacağım bir şeyi yapmayı istemediğini ifade etti; burada değil, bu pis ve özensiz şekilde değil dedi. Bunu sanki aşırıya kaçmaya cüret eden kendisiymiş gibi söyledi ve belki de gerçekten öyle sanıyordu. Bütün yol boyunca tek söz etmedim, içim rahat veda ettim ona. Kapıyı çaldığımda annem açtı ve kardeşlerimin onu engellemeye çalışmasına karşın, hiç bağırmadan, hatta azarlamadan beni dövmeye başladı. Gözlüğüm yere uçtu, ben de kesinlikle yerel dil kullanmadan acı bir neşeyle bağırdım:

"Gördün mü ne yaptığını? Gözlüğümü kırdın, senin yüzünden artık ders çalışamayacağım, okula gidemeyeceğim."

Annem dondu kaldı, hatta bana vuran eli bile bir balta sapı gibi havada dondu. Kız kardeşim Elisa gözlüğümü yerden aldı ve usulca şöyle dedi:

"Al Lenù, kırılmamış."

5.

Öyle bir bitkinlik çöktü ki üzerime, ne kadar dinlenmeye çalışırsam çalışayım geçmek bilmedi. Hayatımda ilk kez okulu kırdım. Sanırım on beş gün kadar devamsızlık yaptım, Antonio'ya bile artık derslerle baş edemediğimi, bırakmak istediğimi söyleyemiyordum. Sabah her zamanki saatte çıkıyordum, öğlene kadar yürüyerek şehri dolaşıyordum. Napoli'nin çok yerini o günlerde öğrendim. Port'Alba'nın tezgâhlarındaki ikinci

el kitapları karıştırıyordum, adlarını, yazarlarını öğrenmeye çalışmadan içime sindiriyordum, Toledo'ya ve denize doğru yürüyordum. Ya da Salvator Rosa Caddesi'nden geçerek Vomero'ya tırmanıyordum, San Martino'ya gidiyor ve Petraio'dan aşağı iniyordum. Bazen Doganella'yı keşfediyordum, kabristana giriyordum, sessiz yollarında yürüyüp ölülerin adlarını okuyordum. Bazen işsiz gençler, ihtiyar berduşlar, hatta orta yaşlı beyler açık saçık önerilerle peşime düşüyorlardı. Bakışlarımı yere indirip adımlarımı hızlandırıyordum, tehlikeyi hissederek kaçıyordum ama gezmekten vazgeçmiyordum. Okulu asmayı sürdürdükçe, aylaklıkla geçen bu uzun sabahlar, beni altı yaşından beri hapsetmiş olan okul zorunlulukları ağındaki yırtığı genişletiyordu. Saati gelince eve dönüyordum ve kimse benim, evet *benim* okula gitmediğimden kuşkulanmıyordu. Öğleden sonralarımı fotoroman okuyarak geçiriyordum, sonra benim bu her an amade oluşuma bayılan Antonio ile buluşmak için gölede koşuyordum. Bana Sarratore'nin oğluyla görüştüm mü diye sormak istiyordu, biliyorum. Soruyu gözlerinde okuyordum ama buna cesaret edemiyordu, kavgadan korkuyordu, ona öfkeleneceğimi ve onu şu birkaç dakikalık hazdan yoksun bırakacağımı sanıyordu. Onun bedenine razı olduğumu hissetmek ve her türlü kuşkuyu kovmak için bana sarılıyordu. O anlarda ötekiyle de görüşmeye cesaret edebileceğim düşüncesinden sıyrılıyordu.

Yanılıyordu: aslında kendimi suçlu hissetsem de Nino'yu düşünmekten başka bir şey yaptığım yoktu. Onunla buluşmayı, konuşmayı arzu ediyordum, ama öte yandan da bundan çekiniyordum. Üstünlüğüyle beni ezecek diye çekiniyordum. Şu ya da bu şekilde, din öğretmeniyle çatışmamı anlattığım yazımın yayınlanmama nedeni üzerindeki gerekçelere dönecek diye çekiniyordum. Bana yazı işlerinin acımasız kararlarını bildirecek diye çekiniyordum. Bunu kaldıramazdım. Şehirde başı boş gezerken

ya da geceleri yatakta bir türlü uyuyamaz ve yetersizliğimi net biçimde hissederken metnimin sadece yer yetmediği basit gerekçesiyle çöpü boyladığına inanmayı seçiyordum. Yatışmak, unutup gitmek istiyordum. Ama bu zordu. Ben Nino kadar başarılı olamamıştım, demek ki onun yanında olmaya, konuştuğumu dinletmeye, düşüncelerimi söylemeye layık değildim. Hem hangi düşünceden söz ediyordum ki, hiçbir düşünceye sahip değildim. Kendimi uzak tutmam daha iyi olacaktı; kitaplara, notlara, övgülere veda zamanıydı. Her şeyi yavaş yavaş unutmayı umuyordum: beynimi kemiren kavramları, ölü ve canlı dilleri, artık kardeşlerimle konuşurken bile dilimden dökülüveren İtalyancayı. Bu yola girdiysem, hep Lila'nın yüzündendi, onu da unutmalıydım: Lila her zaman ne istediğini bildi ve ona sahip oldu: benim bir şey istediğim yok, ben bir hiçim. Sabahları arzusuz uyanmayı umuyordum. Bomboş kalabildiğimde –diye hayal ediyordum– Antonio'nun sevgisi, benim ona duyduğum sevgi yetip artacak.

Sonra bir gün eve dönerken Stefano'nun kardeşi Pinuccia'yı gördüm. Lila'nın balayından döndüğünü ve hatta ağabeyiyle görümcesinin nişanını kutlamak için büyük bir öğle yemeği verdiğini öğrendim.

Şaşırmış gibi yaparak, "Sen ve Rino nişanlandınız mı?" diye sordum.

"Evet," dedi ışıldayan yüzüyle ve bana onun armağan ettiği yüzüğü gösterdi.

Hatırlıyorum da, Pinuccia konuşurken zihnimden tek ve çarpık bir düşünce geçiyordu: Lila yeni evinde bir davet verdi, beni davet etmedi, ama daha iyi olmuş, memnun oldum, yeter artık onunla yüzleşmem, artık onu görmek istemiyorum. Ancak nişanla ilgili bütün ayrıntılar aktarıldıktan sonra ona çekinerek arkadaşımı sordum. Pinuccia sinsi bir gülümsemeyle ve yerel dile

özgü bir ifadeyle şöyle dedi: *evet, öğreniyor.* Neyi öğrendiğini sormadım. Eve dönünce yattım ve bütün bir öğleden sonra uyudum.

Ertesi günü her zamanki gibi okula gitmek ya da okula gider gibi yapmak için yedide çıktım evden. Anayolu geçer geçmez Lila'nın üstü açık arabadan indiğini ve direksiyondaki Stefano'ya dönüp el sallamadan bizim avluya daldığını gördüm. Şık giyinmişti, güneş olmamasına karşın büyük güneş gözlükleri takmıştı. Açık mavi şifon bir fuları, dudaklarını da örtecek şekilde sarmıştı boynuna. Hınçla yeni bir tarz yarattığını düşündüm, artık Jacqueline Kennedy gibi değil de çocukluğumuzdan beri olmayı hayal ettiğimiz gizemli kadın gibi giyindiğini sandım. Ona seslenmeden dümdüz yürüdüm.

Ama birkaç adım attıktan sonra, belirli bir amaçla değil, sadece bunu yapmadan duramadığım için geriye baktım. Kalbim hızla çarpıyordu, duygularım karmakarışıktı. Belki de doğrudan yüzüne arkadaşlığımızın bittiğini söylemek istiyordum. Belki ona artık okula gitmek istemediğimi, Antonio ile evlenip, gidip onun annesi ve kardeşleriyle yaşamak, Melina delisiyle merdiven silmek istediğimi haykırmak istiyordum. Hızlı adımlarla avluyu geçtim, kayınvalidesinin oturduğu apartmana girdiğini gördüm. Don Achille'den bebeklerimizi iade etmesini istemek için tırmandığımız o merdivenlere yöneldim ben de. Seslendim, döndü.

"Dönmüşsün," dedim.

"Evet."

"Neden aramadın beni peki?"

"Beni görmeni istemiyordum."

"Başkaları görebiliyor, ben mi göremiyorum?"

"Başkaları umurumda değil, ama sen öylesin."

Ne yapacağımı bilemeden inceledim onu. Görmemem gereken neydi? Aramızdaki basamakları tırmandım, fuları yavaşça çektim, gözlüğünü çıkarttım.

6.

Onun balayı gezisini, sadece apartman holünde anlattığı şekliyle değil, daha sonra defterlerinden okuduğum satırlarla anlatmaya başlarken, şimdi hayalimde yeniden fuları çekiyor, gözlüklerini çıkarıyorum. Ona karşı adil olamamıştım, Nino düğün salonunu terk ettiğinde ben onun kaybını hissetmemek için nasıl küçülüp, küçük düştüğümü hissettiysem Lila'yı da küçültmek için onun kolayca teslim olduğuna inanmak istemiştim. Oysa o gün, üzerinde pastel mavi tayyörü ve mavi şapkasıyla düğünden çıkmış ve üstü açık arabaya binmişti. Gözleri öfkeden yanıyordu ve araba hareket eder etmez mahallemizin herhangi bir erkeğine yöneltilebilecek en dayanılmaz cümleler ve sözlerle hakarete girişmişti.

Stefano bu hakaretleri kendine özgü haliyle, tek söz etmeden uysal bir gülümsemeyle dinlemişti. Sonunda Lila susmuştu. Ama bu sessizlik kısa sürmüştü. Sakin bir ifadeyle yeniden saldırmaya başladığında zor soluk alıyordu. Ona bu arabada bir dakika daha durmak istemediğini, onun soluduğu havayı solumaktan tiksindiğini ve hemen inmek istediğini söyledi. Stefano onun yüzünde gerçekten o tiksintiyi gördü, ama tek söz etmeden sürmeye devam etti; öyle ki Lila sesini yükselterek durmasını istedi. Bunun üzerine kenara yanaştı ve Lila gerçekten kapıyı açmaya yeltendiği anda onu kolundan sımsıkı tuttu.

"Şimdi dinle beni," dedi yavaşça. "Yaşananların ardında ciddi gerekçeler var."

Olayların nasıl geliştiğini sükûnetle anlattı. Ayakkabı dükkânı tam olarak açılmadan kapanma tehlikesiyle yüz yüze gelmesin diye Silvio Solara ve oğulları ile ortaklık kurmak şart olmuştu, çünkü ayakkabıları şehrin en iyi dükkânlarına gönderebilmesi-

ni ve hatta sonbahara kadar Martiri Meydanı'nda bir "Cerullo Ayakkabıcısı" açılabilmesini sadece onlar garanti edebilirdi.

Lila kendisini kocasının elinden kurtarmaya çalışırken, "Bana ne senin gereksinmelerinden," diye kesti sözünü.

"Benim gereksinmelerim aynı zamanda senin de oluyor, çünkü sen benim karımsın."

"Ben mi? Ben artık senin hiçbir şeyin değilim, sen de benim için değilsin. Bırak kolumu."

Stefano kolunu bıraktı.

"Baban ve ağabeyin de mi değiller?"

"Onlardan söz ederken, önce git ağzını çalkala; sen onların adını anmaya bile layık değilsin."

Ama Stefano adlarını bir kez daha andı. Silvio Solara'nın işin içine girmesini isteyen bizzat Fernando'nun kendiydi. En büyük engeli, Lila'ya, bütün Cerullo ailesine, ayrıca onun arabasını parçalayan ve feci sopa atan Pasquale, Antonio, Enzo'ya çok kızgın olan Marcello yaratmıştı. Söylediğine göre Rino onu yumuşatmıştı, bunun için cidden sabretmişti ve sonunda Marcello, o halde Lina'nın yaptığı ayakkabıları istiyorum, dediğinde Rino da, pekâlâ, ayakkabıları alabilirsin, yanıtını vermişti.

Bu çok kötü bir an oldu; Lila göğsüne bir bıçağın saplandığını hissetti. Ama gene de bağırdı:

"Sen ne yaptın peki?"

Stefano bir anlığına utandı.

"Ne yapabilirdim? Senin ağabeyinle kavga edip, aileni mahvedip, arkadaşlarınla dövüşüp, yatırdığım bütün parayı gözden çıkarsa mıydım?"

Lila'ya göre, her kelimenin tonlaması ve içeriği, onun suçu riyakârca kabullendiğine işaret ediyordu. Sözünü bitirmesine bile izin vermedi, yumruklarıyla kocasının omzuna vurmaya ve bağırmaya başladı:

"Demek ki, tamam olur dedin ve gidip ayakkabıları alıp ona verdin!"

Stefano onun vurmasına izin verdi, ancak kız bir kez daha kapıyı açıp kaçmaya çalışınca ona soğuk bir sesle, sakin ol, dedi. Lila ansızın arkasına döndü; kocası, kabahati babasına ve ağabeyine atmıştı, üçü birden ona yer silecek çaput muamelesi yapmışlardı; şimdi nasıl olur da sakin olabilirdi? Ben sakin olmak istemiyorum diye bağırdı, lanet olasıca, beni şimdi hemen evime geri götüreceksin, bu söylediklerini şimdi o öteki boktan adamların karşısında da tekrar edeceksin. Ve ancak yerel lehçeyle *o boktan adamlar* dediği zaman kocasının sınırlarını aştığını fark etti. Bir an sonra Stefano güçlü eliyle onun yüzüne vurdu, bu şiddetli tokat Lila'ya bir gerçeklik patlaması gibi geldi. Şaşkınlıktan ve yanağındaki acılı alev yüzünden yerinden sıçradı. Stefano yeniden arabayı çalıştırırken ve ona kur yapmaya başladığı günden beri ilk kez işittiği, sakin olmayan ve hatta titreyen sesiyle konuşurken, Lila ona şaşkınlıkla bakıyordu:

"Beni ne yapmaya zorladığını gördün mü? Abarttığının farkında mısın?"

"Her konuda yanıldık," diye mırıldandı Lila.

Ama Stefano bu olasılığı göz önünde bulundurmayı bile kesinlikle reddetti ve ona uzun, biraz tehditkâr, biraz öğretici, biraz hüzünlü bir konuşma yaptı. Aşağı yukarı şöyle dedi:

"Hiçbir konuda yanılmadık Lina, sadece bazı şeyleri açığa kavuşturmamız gerekiyor. Senin adın artık Cerullo değil. Sen Sinyora Carracci oldun ve sana söylediğimi yapmak zorundasın. Biliyorum, alışkın değilsin, ticaretin ne olduğunu bilmiyorsun, benim paraları yerden topladığımı sanıyorsun. Ama öyle değil. Ben paraları günbegün kazanmak zorundayım, onları artabileceği yerlere taşımalıyım. Sen ayakkabıları tasarladın, baban ve ağabeyin çok yoğun çalışıyorlar, ama siz üçünüz parayı büyütebi-

lecek düzeyde değilsiniz. Solara ailesi bu işi biliyor ve o nedenle –iyi dinle beni şimdi–, o insanlardan hoşlanmıyor olman benim umurumda değil. Marcello'dan ben de tiksiniyorum, yan gözle de olsa sana baktığında, senin hakkında söylediklerini hatırladığımda karnına bir bıçak saplamak geliyor içimden. Ama eğer o benim paramı çoğaltmama yarayacaksa en iyi arkadaşım olur. Neden biliyor musun? Çünkü para artmazsa, ne bu arabamız olur, ne sana şu elbiseden alabilirim, içindeki her şeyle birlikte evimizi yitiririz, sen artık hanımlık yapamazsın ve çocuklarımız dilenci çocuğu gibi büyür. Bu nedenle bu akşam söylediklerini bir kez daha yinelemeye cesaret edersen şu güzel yüzünü öyle bir dağıtırım ki, bir daha evden çıkamayacak hale gelirsin. Anlaştık mı? Cevap ver bana!"

Lila gözlerini kıstı. Yanağı mosmor olmuştu ama yüzünün geri kalanı bembeyazdı. Ona yanıt vermedi.

7.

Akşam vardılar Amalfi'ye. İkisi de şimdiye dek bir otelde kalmamıştı, son derece tutuk davrandılar. Özellikle Stefano, resepsiyondaki görevlinin hafif alaycı tavrından ürktü, ister istemez hürmetli bir boyun eğme haline geçti. Bunun farkına vardığında da utancını kaba tavırlarla örtmeye çalıştı; belgelerini göstermelerini istediklerinde bile kulaklarına kadar kızardı. Bu arada elli yaşlarında, ince bıyıklı biri bavullarını almaya yanaştı, ama Stefano bir hırsızmış gibi öteledi adamı; sonra düşüncesini değiştirdi ve hakir gören tavrıyla bavullarını taşıtmasa bile bol bahşiş verdi. O bavulları yüklenmiş merdivenleri çıkarken Lila adım adım peşinden tırmanıyordu; bana sonradan anlattığına göre her bir

basamakta sabah evlendiği genci yolda kaybettiğini ve şimdi ona eşlik edenin bir yabancı olduğunu hissetmişti. Stefano gerçekten bu kadar geniş miydi, bacakları bu kadar kısa ve şişman, kolları uzun, parmak eklemleri bu kadar beyaz biri miydi? Sonsuza dek bağlandığı bu kişi kimdi? Yolculuk boyunca onu saran öfkenin yerini şimdi endişe almaya başlamıştı.

Odaya girdiklerinde kocası yeniden yumuşak davranmak için kendini zorladı, ama çok yorgundu ve atmak zorunda kaldığı tokadın gerginliğini yaşıyordu. Ne yapacağını bilemedi. Pek geniş olan odayı övdü, pencereyi açtı, balkona çıktı, kıza, gel yanıma, bak hava mis gibi kokuyor, deniz ne güzel parlıyor dedi. Ama kız bu tuzaktan kurtulmak için bir yol arıyordu ve belli belirsiz hayır işareti yaptı, üşüyordu. Stefano kapıyı hemen örttü, çıkıp dolaşmak, iki lokma yemek istiyorlarsa üzerlerine daha kalın bir şey giymelerinin iyi olacağını söyledi ortaya, sonra da benim için de bir kazak al istersen, dedi. Sanki yıllardır birlikte yaşıyorlardı, kız onun valizlerinin içinde ne olduğunu biliyordu, kendi için seçermiş gibi kocası için de uygun bir kazak seçebilirdi. Lila onaylar gibi dinledi ama ne bavulları açtı, ne kazak ya da yelek aldı. Hemen koridora çıktı, bu odada bir dakika daha kalmak istemiyordu. Erkek de homurdanarak peşinden gitti: ben böyle kalabilirim ama senin için endişe ettim, üşütebilirsin.

Amalfi sokaklarında dolaştılar, katedrale kadar çıktılar, sonra yeniden çeşmenin bulunduğu alana indiler. Stefano şimdi onu eğlendirmek için çaba gösteriyordu, ama eğlenceli olmak pek onun tarzı değildi; o daha çok dokunaklı tonlara ya da ne istediğini bilen bir adamın bilgiç havalarına alışıktı. Lila ona neredeyse hiçbir yanıt vermedi ve sonunda kocası, şuna bak, buna bak diye seslenmekten başka bir şey yapmaz oldu. Eskiden her bir taşa önem veren Lila şimdi ne dar sokakların güzelliğiyle, ne bahçele-

rin mis kokusuyla, ne Amalfi'nin sanatı ya da tarihiyle ne de ona sürekli, çok güzel değil mi, diyen erkeğin sesiyle ilgileniyordu.

Çok geçmeden Lila titremeye başladı, üşümekten değil, yaşadığı gerginliktendi bu. Kocası bunu fark etti ve otele dönmeyi önerdi; hatta, birbirimize sarılırsak ısınırız, demeye bile cüret etti. Ama Lila daha çok, durmaksızın gezinmek istedi, sonunda yorgunluktan bitap düştüğünde, hiç aç olmamasına karşın, fazla incelemeden bir lokantaya girdi. Stefano da sabırla izledi onu.

Her şeyi ısmarladılar, neredeyse hiçbir şey yemediler, bol bol şarap içtiler. Stefano kendini daha fazla tutamadı ve hâlâ kızgın olup olmadığını sordu. Lila başıyla hayır işareti yaptı ve bu doğruydu. Bu soruyu duyduğunda kendisi de yüreğinde ne Solara ailesine, ne kendi babasıyla ağabeyine ne de Stefano'ya karşı en ufak bir hınç olduğunu fark etti. Zihninde her şey hızla değişmişti. Ayakkabı meselesi ansızın önemini yitirmişti; kendi yaptığı ayakkabıları Marcello'nun ayağında görünce neden bu kadar öfkelendiğini de anlayamaz gibiydi. Onu şimdi çok korkutan, ona acı veren, yüzük parmağındaki kalın ve parlak alyanstı. Bütün günü hızla gözlerinin önünden geçirdi: Kilise, dinsel tören ve davet. Ben ne yaptım diye düşündü, şaraptan esrikleşmiş aklıyla, nedir bu parmağımdaki altın halka, içine parmağımı geçirdiğim bu parlak sıfır. Stefano'nun da parmağında bir yüzük vardı, kapkara kılların arasında parlıyordu, parmakları pek kıllıydı. Onu deniz kenarında gördüğü mayolu haliyle hatırladı. Geniş bir göğsü, ters dönmüş tasları andıran iri dizleri vardı. Şimdi yeniden düşündüğünde ona büyüleyici görünen tek bir ayrıntı gelmiyordu aklına. Kendisiyle hiçbir şey paylaşamayacağını hissettiği bu varlık, ceket ve kravatıyla karşısında oturuyor, şiş dudaklarını kımıldatıyor, kulağının etli memesini kaşıyor, arada sırada tadına bakmak için çatalını tabağındaki bir şeye batırıyordu. Ona cazip gelmiş olan şarküteri sahibiyle, kendinden emin,

iyi huylu, hırslı gençle, sabah kilisedeki damatla bu adamın hiç ilgisi yoktu. Beyaz dişlerini, karanlık ağız boşluğundaki kırmızı dilini gösteriyordu: şimdi içinde ve çevresindeki bir şey bozulmuştu. O masada, garsonların geliş gidişinde, onu Amalfi'ye sürükleyen her şeyde hem mantık tutarsızlığı hem de dayanılmaz bir gerçeklik hissediyordu. Bu nedenle, karşısında oturan ve tanımadığı varlığın gözlerinde fırtınanın geçtiği, karısının onun gerekçelerini anladığı, kabul ettiği, artık ona büyük planlarından söz edebileceği düşüncesini okuduğundan, masadaki bıçağı çantasına atmaya ve kocası odada kendisine dokunmaya kalktığı an onun boğazına saplamaya karar verdi.

Sonunda yapmadı bunu. O lokantada, o masada, şarapla buğulanan aklıyla gelinliğinden alyansına kadar her şeyde bir anlamsızlık gördüğünden, Stefano'nun her türlü olası cinsel arzusu da en başta kendine anlamsız görünecekti. Bu nedenle önce bıçağı nasıl yürüteceğini planladı –onu peçetesiyle örttü, sonra bu şekilde kucağına koydu, sonra da bıçağı çantaya atıp, peçeteyi bırakacaktı–, ama sonra vazgeçti. Yeni eş olma halini, restoranı, Amalfi'yi birbirine bağlayan vidalar gözüne o kadar gevşemiş göründü ki akşam yemeğinin sonunda Stefano'nun sesi ona ulaşmaz oldu; kulaklarında açıklaması olmayan bir nesneler, canlı varlıklar ve düşünceler uğultusu vardı.

Stefano, yolda Solara ailesinin iyi yönlerinden söz etmeye başladı. Belediyede önemli tanıdıkları var dedi, ayrıca Stella e Corona partisiyle, yani faşistlerle çok yakın ilişki içindeler. Sanki Solara ailesinin alaverelerinden anlarmış gibi bir şeyler anlatıp çok bilmiş adam pozu takındı ve şunu vurguladı: siyaset kötüdür ama önemli olan para kazanmaktır. Lila'nın aklına bir süre önce Pasquale ile tartıştıkları düşünceler geldi, hatta Stefano ile nişanlı oldukları dönemde konuştuklarını, ailelerinden, geçmişin haksızlıklarından, riyakârlıklarından ve vahşetinden

bütünüyle kopma hayallerini de hatırladı. O da evet dedi, diye düşündü, kabullendiğini söyledi, ama aslında beni dinlemiyordu ki. Kimle konuştum ben? Bu kişiyi de tanımıyorum, kim olduğunu bilmiyorum.

Gene de Stefano elini tuttuğunda, kulağına eğilip onu sevdiğini söylediğinde geri çekilmedi. Belki de onun her şeyin yoluna girdiğine, gerçekten balayı gezisinde mutlu bir çift olduklarına inanmasını istedi ki sonra içindeki her şeyi söylediğinde onu daha derinden yaralayabilsin: yatağa otelin hamalıyla ya da seninle girmek –ikinizin de parmakları sigaradan sararmış– benim için eşit derecede iğrenç bir şey. Ya da belki –ve bence bu daha olası– çok fazla korkuyordu ve artık her türlü tepkiyi ertelemeye uğraşıyordu.

Odaya girdikleri anda kocası onu öpmeye çalıştı, o çekildi. Ciddiyetle bavulları açtı, geceliğini çıkardı, onun bu özenine memnun olup gülümseyen ve yeniden sarılmayı deneyen kocasına pijamasını uzattı. Sonra gidip banyoya kapandı.

Yalnız kalınca şarabın sersemliğinden ve dünyanın sınırlarını kaybetmiş halinden sıyrılmak için uzun uzun yüzünü yıkadı. Ama başaramadı, hatta hareketlerinde bir tutarlılık olmadığını hissetti. Ne yapayım, diye düşündü. Bütün gece buraya kapanırım. Ama sonra?

Bıçağı almadığına pişman oldu: hatta bir an için aldığını sandı ama sonra yapmadığını kabullenmek zorunda kaldı. Küvetin kenarına oturdu, onu hayranlıkla yeni evindekiyle karşılaştırdı ve kendisininkinin daha güzel olduğuna karar verdi. Kendi havluları da daha kaliteliydi. Onun mu, onların mı? O küvet, o havlular kime aitti gerçekten? O güzel ve yeni şeylere sahip olmanın şartının onu odada bekleyen şahsın soyadıyla garantilendiğini düşününce içini sıkıntı bastı. Carracci'nin malları... O da Carracci'nin malıydı. Stefano kapıya vurdu.

"Neyin var, kendini iyi hissetmiyor musun?"

Yanıt vermedi.

Kocası biraz daha bekledi, sonra yeniden vurdu kapıya. Bir şey olmayınca sinirli bir tavırla kulpu çevirdi ve sahte bir neşeyle şöyle dedi:

"Kapıyı kırmam mı gerekiyor?"

Lila bunu da yapabileceğinden hiç şüphe duymadı, onu dışarıda bekleyen yabancı her şeyi yapabilirdi. Ben de diye düşündü, her şeyi yapabilirim. Soyundu, yıkandı, onu aylar önce seçerken gösterdiği özeni küçümseyerek geceliğini giydi. Stefano –birkaç saat öncenin alışkanlıkları ve muhabbetiyle örtüşmeyen bir isim– pijamasını giyip yatağın kenarına oturmuştu ve o içeri girer girmez ayağa fırladı.

"Çok uzun sürdü."

"Öyle gerekiyordu."

"Ne kadar güzelsin."

"Çok yorgunum, uyumak istiyorum."

"Sonra uyuruz."

"Şimdi. Sen kendi tarafında, ben kendi tarafımda."

"Tamam, gel haydi."

"Ciddi söylüyorum."

"Ben de."

Stefano kıkırdadı, onun elini tutmaya çalıştı. Kız elini çekti, erkek suratını astı.

"Neyin var?"

Lila duraksadı. Doğru ifadeyi aradı, sonra yavaşça şöyle dedi: "Seni istemiyorum."

Sanki bu sözler yabancı bir dilde söylenmiş gibi, Stefano kararsızlıkla başını salladı. Çok uzun süreden beri, gece gündüz bu anı beklediğini söyledi. Lütfen, dedi ikna edici bir sesle, ardında

da, neredeyse sıkıntılı bir davranışla, pijamasının altını işaret edip çarpık bir gülümsemeyle mırıldandı: sana sadece bakmakla bile ne hale geldiğimi gör. Lila istemeden baktı ve bir tiksinti duydu, başını hemen çevirdi.

İşte o noktada Stefano yeniden banyoya kapanacağını anladı ve hayvani bir hızla onu belinden yakaladı, havaya kaldırdı ve yatağa attı. Ne oluyordu? Belli ki Stefano anlamak istemiyordu. Lokantada barıştıklarını sanmıştı, şimdi de kendine soruyordu: Lina neden böyle davranıyor, fazla çocuksu. Nitekim gülerek üzerine yattı, onu sakinleştirmeye çalıştı.

"Bu çok güzel bir şey," dedi, "korkmamalısın. Ben seni annemden, kız kardeşimden daha çok seviyorum."

Ama işe yaramadı, kız şimdiden elinden kaçmaya çalışıyordu. Bu kızla başa çıkmak ne zordu: evet dediğinde hayır diyordu, hayır dediğinde evet diyordu. Stefano mırıldandı: artık bu kadar şımarıklık yeter, sonra onu yeniden yakaladı, ata biner gibi oturdu üzerine, bileklerini de yorgana bastırdı.

"Beklememiz gerektiğini söyledin ve biz de bekledik," dedi ona, "yanında olup sana dokunamamak çok zordu ve çok acı çektim. Ama artık evlendik, lütfen uslu ol, seni üzmek istemiyorum."

Ağzını öpmek için eğildi, karısı yüzünü sağa sola çevirerek, kıvranıp çırpınarak ondan kaçınıyor, sürekli söyleniyordu, "Bırak beni, istemiyorum seni, seni istemiyorum, istemiyorum."

İşte artık o anda neredeyse kendi iradesi dışında Stefano'nun sesi yükseldi:

"Ama sen benim tepemi attırıyorsun Lina!"

Bu cümleyi iki ya da üç kere, giderek daha yüksek tonda yineledi; sanki çok uzaklardan, belki de doğmasından önce gelen bir emri iyice özümsemeye çalışıyordu. Emir şuydu: erkek olmalısın Stefano; onu ya şimdi bükersin ya da asla bükemezsin;

karının kendisinin bir kadın, senin de bir erkek olduğunu hemen anlaması ve bu nedenle itaatkâr olması gerekiyor. Lila ise onu duyar –sen benim tepemi attırıyorsun, tepemi attırıyorsun, tepemi attırıyorsun– ve incecik belinin üzerinde oturan, çadır direği gibi pijamasını geren cinselliğiyle bu ağır ve geniş adamı görürken, ansızın onun yıllarca önce, Lila kardeşi Alfonso'yu bilgi yarışmasında geçerek küçük düşürdü diye eliyle dilini yakalamaya ve iğne batırmaya çalıştığı günü hatırladı. O hiçbir zaman Stefano olmadı, diye ansızın ayıldı sanki, o hep Don Achille'nin büyük oğlu oldu. Ve sanki ansızın taşıvermiş gibi ortaya çıkan bu düşünce, genç kocasının yüzünde, o ana dek kanında var olan ama bu anı bekleyerek temkinli bir şekilde gizlediği çizgileri ortaya çıkardı. Ah evet, mahalle halkının hoşuna gitmek için, onun kalbini kazanabilmek için, bir başkası olmak için zorlamıştı kendini Stefano: yüz hatları nezaketle yumuşamıştı, sesi ılımlı tonlara ayarlanmıştı, parmakları, elleri, bütün bedeni gücünü kısıtlamayı öğrenmişti. Ama şimdi, uzun zamandır takındığı sınır çizgileri dökülmek üzereydi, Lila ise, çocuksu bir korkuya kapılmıştı; bu korku onunla bodruma indiğimiz ya da Don Achille'nin evine çıktığımız günkü korkuyu da aşmıştı. Don Achille, şimdi oğlunun canlı teninden beslenerek mahallenin balçığından yeniden doğuyordu. Babası onun tenini parçalıyor, bakışlarını değiştiriyor, bedeninden dışarı patlıyordu. Ve işte şimdi geceliğinin önünü yırttı, memelerini ortaya çıkarttı, onları vahşice sıktı, meme başlarını ısırmak için eğildi. Ve Lila çok iyi bildiği şekilde korkusunu bastırıp onun saçlarını çekerek, onu kanatacak şekilde ısırarak üzerinden atmaya çalıştığında, Stefano onun elinden kurtuldu, kollarını yakaladı, kıvırdığı koca bacaklarının altına soktu ve hor gören bir sesle şöyle dedi: Ne yapıyorsun sen, sakin ol, fidandan incesin, kırmak istersem kırarım seni. Lila sakinleşmedi, havayı ısırmaya, onun ağırlığından kurtulmaya

çalışarak debelendi. Boşunaydı. Erkeğin elleri serbestti şimdi ve onun üzerine eğilmiş, parmaklarının ucuyla minik tokatlar atıyordu ve hiç durmadan onu kızdırmaya çalışarak yineliyordu: ne kadar büyük olduğunu görmek istiyor musun, ha, evet de, evet de, evet de. Sonunda da bodur organını pijamadan çıkarıp kıza uzattığında, Lila bunu kolu ve bacağı olmayan bir kuklaya benzetti, sessiz iplerle şişirilmiş ve sanki parçası olduğu daha büyük kukladan kopup gitme hevesi içindeydi; o büyük kukla ise boğuk sesiyle, Şimdi sana göstereceğim, bak Lina, ne kadar güzel, böylesi kimsede yok, deyip duruyordu. Lila hâlâ çırpınmayı sürdürdüğü için sonunda ona önce elinin içiyle, sonra tersiyle iki tokat daha attı ve bunlar öyle ağır darbeler oldu ki, Lila biraz daha direnirse adamın onu öldüreceğine inandı –ya da bunu Don Achille yapardı, bütün mahalle onun insanı yakalayıp karşı duvara ya da ağaca fırlatacak kadar güçlü olduğunu bilirdi– ve kendini her türlü isyandan soyutlayarak sessiz bir dehşete boyun eğdi, Stefano da geri çekilip geceliğini kaldırdıktan sonra eğilip kulağına şöyle dedi: seni ne kadar çok sevdiğimi anlamıyorsun ama anlayacaksın, yarın sen bana gelip seni daha çok sevmem için bana yalvaracaksın, hatta diz çöküp dil dökeceksin, ben de sana, peki ama ancak sen uysal olursan, boyun eğersen seni daha çok severim diyeceğim.

Bir iki başarısız denemeden sonra kızın etini kaba bir heyecanla parçaladığında, Lila artık orada değildi. Gece, oda, yatak, erkeğin öpücükleri, bedenindeki elleri, her türlü duygusu tek bir duygunun içine girip yok olmuştu: Stefano Carracci'den nefret ediyordu, onun gücünden nefret ediyordu, onun üzerindeki ağırlığından, adından ve soyadından nefret ediyordu.

8.

Mahalleye dört gün sonra döndüler. Aynı akşam Stefano eşinin ailesini yeni evlerine davet etti. Her zamankinden daha ölçülü bir havayla Fernando'dan, kızına Silvio Solara olayının nasıl geliştiğini anlatmasını istedi. Fernando, hoşnutsuzluk dolu ve kopuk cümlelerle Stefano'nun yorumunu onayladı. Ondan hemen sonra sıra Rino'ya geldi ve Carracci ona, Marcello'nun istediği o ayakkabıları ikisinin ortak kararıyla, ama büyük acıyla nasıl vermek zorunda kaldıklarını Lila'nın öğrenmek istediğini söyledi. Rino çok bilmiş bir adam ifadesiyle konuyu özetledi: Bazı durumlarda seçimler zorunlu olur, dedi ve konuyu Pasquale, Antonio, Enzo'nun Solara kardeşleri dövüp arabalarını parçaladıkları o kötü olaya bağladı.

Kız kardeşine doğru uzanarak ve sesini yavaştan yükselterek, "En büyük riski kim aldı biliyor musun?" diye sordu. "Onlar, senin arkadaşların, üç silahşorlar. Marcello onları hemen tanıdı ve senin gönderdiğini düşündü. Ben ve Stefano başka nasıl davranabilirdik ki? O üç dallamanın attıkları dayağın üç katını yemelerini mi isterdin? Onları mahvetmek mi isterdin? Hem ayrıca neden? Ayağına küçük geldiği için kocanın giyemediği ve yağmur yağınca su alan o 43 numara ayakkabı için mi? Biz aramızda barış yaptık ve Marcello çok istediği için de ayakkabıları ona verdik."

Sözcükler: yapmaya ve yıkmaya yararlar. Lila sözcükler konusunda her zaman çok başarılı olmuştu, ama beklentilerin tersine o akşam ağzını açmadı. İçi rahatlayan Rino, fesat bir edayla, küçüklüğünden beri zengin olma hayalleriyle başının etini yiyenin o olduğunu söyledi. O halde, dedi gülerek, şimdi zaten yeterince karmaşık olan hayatımızı daha da karmaşıklaştırmadan zengin et bizi.

İşte o anda –ev sahibi için sürpriz oldu, ama belli ki ötekiler haberdardı– kapı çaldı ve Pinuccia, Alfonso ve anneleri Maria, ellerinde bizzat Solara pastanesinin pastacısı Spagnuolo tarafından yapılmış minik pastalarla dolu bir tepsiyle içeri girdiler.

İlk anda yeni evlilerin balayından dönüşlerini kutlamak için böyle bir girişim yapıldığı sanıldı; öyle ki Stefano fotoğrafçıdan az önce teslim aldığı düğün fotoğraflarını ortaya çıkarttı (film için biraz daha beklemek gerekiyordu). Ama çok geçmeden Stefano ve Lila'nın düğününün çoktan önemini yitirdiği anlaşıldı; bu pastalar yeni bir mutluluğu kutlamak içindi: Rino ve Pinuccia nişanlanmaya karar vermişlerdi. Her türlü gerilim yumuşadı. Az önce şiddetli bir ses tonu kullanan Rino, şimdi yerel lehçenin yumuşak ifadeleriyle, abartılı aşk teklifleriyle ablasının bu güzel evinde bir nişan partisi yapmaya niyet ettiğini söyledi. Sonra gayet teatral hareketlerle cebinden bir paket çıkarttı: paketin kâğıdı açıldığında koyu renk ve bombeli bir kutu çıktı ortaya; bombeli kara kutu da açılınca Rino pırlanta bir yüzüğü gözler önüne serdi.

Lila bu yüzüğün, alyansıyla birlikte kendi parmağına taktığı pırlantalı yüzükten farklı olmadığını gördü ve ağabeyinin bu parayı nereden bulduğunu merak etti. Herkes birbiriyle kucaklaştı, öpüştü. Gelecek hakkında uzun konuşmalar yapıldı. Solara ailesinin sonbaharda Martiri Meydanı'nda açacağı Cerullo ayakkabıcısıyla kimin ilgileneceğiyle ilgili varsayımlar yürütüldü. Rino, orayı Pinuccia'nın ya tek başına ya da Michele ile resmen nişanlı olan ve bu nedenle hak sahibi sayılan Gigliola Spagnuolo ile birlikte yönetebileceğini söyledi. Aile toplantısı pek neşeli ve umut dolu bir hal aldı.

Lila neredeyse hep ayaktaydı, oturmak canını yakıyordu. Herkes, bütün akşam susan annesi bile kızın sağ gözünün şiş ve mor olduğunu, alt dudağının patladığını, kollarının çürüdüğünü fark etmemiş gibi davrandı.

9.

Kaynanasının evine çıkan merdivenlerin başında, gözlüğünü ve fularını çıkarttığımda aynı haldeydi. Gözünün çevresindeki deri sarımsı bir renk almıştı ve alt dudağında alev kırmızısı çizgilerle bölünen mor bir leke vardı.

Akrabalara ve arkadaşlara Amalfi'nin güzel, güneşli bir sabahında kocasıyla tekne gezisi yaptıklarını, sarı kayalıkların altında uzanan kumsala gittiklerini ve kendisinin bir kayanın üzerine düştüğünü söylemişti. Ağabeyiyle Pinuccia'nın nişan toplantısında bu yalanı söylerken alaycı bir ifade takınmıştı ve herkes aynı alayca tavırla inanmıştı ona; özellikle hanımlar bu mahallede ezelden beri erkeklerin nasıl sevdiklerini ve nasıl dövdüklerini iyi bilirlerdi. Zaten mahallede, özellikle kadınlar arasında Lila'nın iyi bir köteği hak ettiğini düşünenler çoktu. Bu nedenle dayak pek dikkat çekmediği gibi Stefano'nun saygı ve sevgi kazanmasına yardım etmişti; o artık tam bir erkek olmuştu.

Oysa böyle hırpalanmış bir halde görünce yüreğim ağzıma geldi, onu kucakladım. Onu bu halde görmemi istemediği için aramadığını söylediğinde gözlerim yaşla doldu. Fotoromanlarda dendiği üzere, balayı gezisi en basit şekilde, neredeyse buz gibi soğuk geçmişti; bu beni çok öfkelendirdi, çok üzdü. Gene de inceden inceye bir haz duyduğumu da kabul etmeliyim. Lila'nın şimdi yardıma, belki de korunmaya gereksinmesi olduğunu keşfettiğime memnun olmuştum; mahalleli nezdinde değil ama bana karşı zayıflığını kabullenmiş olması beni duygulandırdı. Mesafelerin yeniden ve beklenmedik biçimde kısalmış olduğunu hissettim ve artık okumaya devam etmeyeceğimi, eğitimin gereksiz olduğunu, bunun için yeterli niteliklere sahip olmadığımı söylemeye yeltendim. Bu haberin onu rahatlatacağını düşündüm.

Ama tam o sıra kaynanası son katın korkuluğundan eğildi ve ona seslendi. Lila hikâyesini kısa birkaç cümleyle tamamladı; Stefano'nun onu kandırdığını, aynı babasına benzediğini söyledi.

"Don Achille'nin bize bebeklerin yerine para verdiğini hatırlıyor musun?"

"Evet."

"Onu kabul etmemeliydik."

"*Küçük Kadınlar* kitabını aldık ya."

"Yanlış yaptık: işte o andan başlayarak her konuda yanlış yaptım."

Öfkeli değil, üzgündü. Gözlüğünü yeniden taktı, fularını bağladı. *Biz* ifadesi hoşuma gitmişti (*biz* kabul etmemeliydik, *biz* yanlış yaptık) ama sonrasında hızla *ben*'e geçmesi hoşuma gitmedi. *Ben* her konuda yanlış yaptım. *Biz* diye düzeltmek isterdim, *hep biz*, ama bunu yapmadım. Yeni koşuluna ayak uydurmaya çalıştığını fark ettim ve bununla yüzleşmek için acilen neye tutunması gerektiğini bilmeye ihtiyaç duyuyordu. Merdivenlere tırmanmaya başlamadan önce bana şunu sordu:

"Gelip benim evimde ders çalışmak ister misin?"

"Ne zaman?"

"Bugün öğleden sonra, yarın, her gün."

"Stefano alınır."

"O patronsa, ben de patronun karısıyım."

"Bilmiyorum Lila."

"Sana bir oda veririm, içeri kapanır çalışırsın."

"Bu neye yarayacak?"

Omuzlarını sıkıştırdı.

"Var olduğunu bilmeye."

Ona ne evet dedim ne hayır. Çekip gittim, her zamanki gibi şehri dolaştım. Lila okumaya asla son vermeyeceğimden emindi. Bana gözlüklü ve sivilceli, başını kitaplardan kaldırmayan,

okulda başarılı olan arkadaş rolünü vermişti ve değişebileceğimi hayal bile edemiyordu. Ama ben o rolden çıkmak istiyordum. Yayınlanmayan yazımın beni küçük düşürmesiyle bütün yetersizliğimi anlamış olduğumu sanıyordum. Nino her ne kadar ben ve Lila gibi mahallenin sefaleti içinde doğmuş ve büyümüş olsa da, zekâsı sayesinde eğitimin hakkını vermeyi biliyordu; oysa ben bunu yapamamıştım. Demek ki insanın inanması, çalışması yetiyordu. Carmela, Ada, Gigliola ve kendince Lila'nın da yaptığı gibi, alınyazısını olduğu gibi kabul etmek gerekiyordu. Ne o gün öğleden sonra ne de daha sonraki günler onun evine gittim, kendi kendimi yiyerek okulu kırmayı sürdürdüm.

Bir sabah liseden fazla uzaklaşmadım, veterinerliğin oralarda, Botanik Bahçesi'nin arkasında gezindim. Antonio ile kısa süre önce yaptığımız konuşmayı düşündüm: dul annenin tek oğlu olarak aileyi geçindirmekle sorumlu olduğundan askerlik görevinden muaf olmayı umuyordu; tamirhaneden zam istemeyi, bu arada para biriktirmeyi ve anayolda bir benzin istasyonunun işletmesini üstlenmeyi düşünüyordu; evlenecektik, ben de benzin pompasında ona yardımcı olacaktım. Basit bir hayat seçimiydi, annem onaylardı. Her zaman Lila'yı memnun edemem, diye düşündüm. Ama eğitimin zihnime yerleştirdiği hırsları silmek ne kadar da zordu. Derslerin bitimine yakın bir saatte, neredeyse istemsiz olarak okulun yakınına gittim, oralarda dolaştım. Öğretmenler tarafından görülmekten korkuyordum ama gene de beni görmelerini istediğimi fark ettim. Ya artık örnek öğrenci olmadığım damgasını yemek istiyor ya da okul döneminin beni yeniden yakalamasını, yeniden başlama zorunluluğuna boyun eğmeyi istiyordum.

Öğrenciler çıkmaya başladılar. Adımın çağrıldığını duydum, Alfonso idi. Bir türlü çıkmak bilmeyen Marisa'yı bekliyordu.

Keyifsizce, "Çıkmaya mı başladınız?" diye sordum.

"Hayır, o taktı bana."

"Yalancı."

"Sensin yalancı, bir de bana hasta olduğun haberini gönderiyorsun, ama gayet iyi görünüyorsun doğrusu. Galiani sürekli seni soruyor, ateşinin çok yüksek olduğunu söyledim ona."

"Öyleydi gerçekten."

"Hiç belli olmuyor."

Bir lastik bantla bağladığı kitapları kolunun altındaydı, yüzünde okul saatlerinin yorgunluğu vardı. Yoksa Alfonso da, bu hassas görünümüne karşın içinde babası Don Achille'yi gizliyor muydu? Anne ve babalar yoksa hiç ölmüyor muydu, her çocuk ister istemez onları içinde yaşatmayı sürdürüyor muydu? Demek ki benim içimden de topal annem çıkacaktı, kaderim bu muydu?

Ona şunu sordum:

"Ağabeyinin Lina'ya yaptığını gördün mü?"

Alfonso utandı.

"Evet."

"Peki sen ona bir şey demedin mi?"

"Lina'nın ona ne yaptığını öğrenmek gerek önce."

"Sen Marisa'ya aynı şeyi yapar mıydın?"

Ürkekçe güldü.

"Hayır."

"Emin misin?"

"Evet."

"Neden?"

"Çünkü seni tanıyorum, seninle konuşuyoruz, okula birlikte gidiyoruz."

Başta ne dediğini anlamadım: seni tanıyorum ne demekti, konuşuyoruz, okula birlikte gidiyoruz, ne demekti. Yolun sonunda geç kaldığı için koşan Marisa'yı gördüm.

"Sevgilin geliyor," dedim.

Dönüp bakmadı, omzunu silkeledi, homurdandı:

"Okula dön lütfen."

"İyi değilim," dedim ve uzaklaştım.

Nino'nun kardeşiyle selamlaşmak bile gelmiyordu içimden, onu çağrıştıran her işaret içimde tasa yaratıyordu. Öte yandan Alfonso'nun imalı sözleri bana iyi gelmişti, dönüşte zihnimin içinde onları döndürüp durdum. Olası karısına asla dayak, kötek atmayacağını, çünkü beni tanıdığını, konuştuğumuzu, aynı sırada oturduğumuzu söylemişti. Savunmasız bir samimiyetle, dolaylı bir yoldan da olsa onun üzerinde, bir erkek üzerinde davranışlarını değiştirebilme etkisi yarattığımı söylemekten kaçınmamıştı. Beni avutan bu karışık mesajı yüzünden ona minnet duydum ve bu sözler ben ve kendim arasında bir arabuluculuk yaptı. Artık iyice kırılganlaşan inadım kırılıp pes etme noktasına gelmişti. Ertesi gün mazeret defterinde annemin imzasını taklit ederek okula döndüm. Akşam olduğunda gölette soğuktan korunmak için Antonio'ya sımsıkı sarıldım söz verdim: Okul yılı bitince evlenelim.

10.

Kaçırdığım dersleri yakalamakta, özellikle de fen konularında çok zorlandım; kitaplarıma yoğunlaşabilmek için Antonio ile buluşmalarımı azaltmak zorunda kaldım. Ödevim olduğu için buluşmaya gitmediğim zaman suratı asılıyordu, bana telaşla soruyordu:

"Yolunda gitmeyen bir şey mi var?"

"Çok ödevim var."

"Nasıl oldu da ansızın arttı bu ödevler?"

"Her zaman çoktu."

"Son zamanlarda hiç çalışmıyordun."

"Rastlantıydı."

"Ne gizliyorsun benden Lenù."

"Hiç."

"Beni hâlâ seviyor musun?"

Ona evet diyordum ama bu arada zaman hızla geçiyordu ve daha ne kadar çok ders çalışmam gerektiğini düşünerek eve dönerken kendime öfkeleniyordum.

Antonio'nun tek bir takıntısı vardı: Sarratore'nin oğlu. Onunla konuşmamdan, hatta onu sadece görmemden bile korkuyordu. Elbette onu üzmemek için Nino'ya girişte, çıkışta, koridorlarda rastladığımı söylemiyordum. Özel bir şey olmuyordu, en çok selamlaşıyor ve yolumuza gidiyorduk. Mantıklı biri olsaydı bunu sevgilime söyleyebilirdim. Ama Antonio mantıklı değildi ve aslında ben de pek öyle sayılmazdım. Her ne kadar Nino beni iplemese de, onu görünce ders süresince aklımı başıma devşiremiyordum. Onun gerçek, canlı, öğretmenlerden daha bilgili, yürekli, uysal haliyle birkaç derslik ötede olması, öğretmenlerle konuşmalarımın, kitap satırlarının, evlilik tasarımın, anayoldaki benzin pompasının içini boşaltıveriyordu.

Evde de ders çalışamıyordum. Antonio, Nino ve gelecek hakkındaki karışık düşüncelerime bir de baş ağrıları tutan annemin şunu yap, bunu yap diye haykıran sesi, bana ders sormak için sıra sıra yanıma dizilen kardeşlerim ekleniyordu. Sürekli olarak rahatsız edilmek bir yenilik sayılmazdı, ben hep bu kargaşa içinde ders çalışmıştım. Ama belli ki şimdi bu koşullar içinde elimden gelenin en iyisini yapma konusunda eski kararlılığımı yitirmiştim, artık okulu bütün ötekilerin gereksinmeleriyle bağdaştıramıyor ya da bunu istemiyordum. Bu nedenle öğleden sonralarımı anneme yardım ederek, kardeşlerimin ödevleriyle ilgilenerek,

kendi derslerime şöyle bir bakarak ya da hiç çalışmayarak geçiriyordum. Eskiden uykumu derslere feda ederdim, şimdi kendimi bitkin hissetmeme, uyumanın bir tuzak olduğunu bilmeme rağmen akşamları ödevleri boşveriyor ve yatağa giriveriyordum.

İşte bunun sonucunda sınıfta sadece dalgın değil aynı zamanda hazırlıksız olmaya başladım; öğretmenler sözlüye kaldıracak diye ödüm kopuyordu. Nitekim bu da fazla gecikmedi. Bir keresinde aynı gün içinde kimyadan iki, sanat tarihinden dört, felsefeden üç aldım; sinirlerim öylesine harap olmuştu ki bu son nottan sonra herkesin önünde ağlama krizine tutuldum. Bu korkunç bir andı, kendimi yitirmenin dehşetini ve zevkini, raydan çıkmanın korkusunu ve gururunu yaşadım.

Okul çıkışında Alfonso bana, yengesinin onu görmeye gitmemi tembihlediğini söyledi. Git ona diye yüreklendirdi beni, orada eminim kendi evinde olduğundan daha iyi çalışırsın. Böylece o gün okuldan çıkınca yeni mahalleye doğru yürüdüm. Ama Lila'nın evine okulumla ilgili sorunlara çözüm bulmak için gitmedim; gidince saatlerce çene çalacağımızdan ve eski örnek öğrenci modeli olarak durumumun daha da beter olacağından emindim. Kendime şöyle diyordum: annemin nidaları, kardeşlerimin bitmek bilmeyen istekleri, Sarratore'nin oğlu takıntım, Antonio'nun yakınmaları yerine Lila ile sohbet yüzünden raydan çıkmayı yeğlerim; ondan hiç olmazsa –bundan emindim– yakında benim de başıma gelecek evlilik hayatıyla ilgili bir şeyler öğrenirim.

Lila beni belirgin bir mutlulukla karşıladı. Gözünün şişi inmişti, dudağı iyileşiyordu. Kendi evinin içinde şık giyimli, saçı bakımlı, dudağında rujla dolaşıyordu; sanki kendini bu evde yabancı ve bir konuk gibi hissediyordu. Girişte hâlâ evlilik hediyeleri yığılmış duruyordu, odalarda yeni badana, boya kokusuna yemek odasındaki masanın, aynalı ve koyu renk ahşapla çerçeveli

büfenin hafif alkollü cila kokusu karışıyordu; vitrin gümüşle, tabaklar, bardaklar ve renkli likörlerle doluydu.

Lila bana kahve yaptı, onunla geniş mutfakta oturduğumuzda bodrumun havalandırma penceresi önünde evcilik oynayışımızı hatırladım. Keyifliymiş burası, daha önce gelmemekle hata etmişim, diye düşündüm. Kendine ait evi, temiz ve zengin eşyaları olan bir arkadaşım vardı. Üstelik o arkadaşımın bütün gün yapacak işi yoktu ve benim arkadaşlığımdan hoşnut görünüyordu. Her ne kadar değişmiş olsak, değişimler ayan beyan olsa da aramızdaki sıcaklık sürüyordu. O halde neden kasacaktım ki kendimi? Evliliğinin ilk gününden beri ilk kez kendimi rahat hissetmeyi başardım.

"Nasıl aran Stefano ile?"

"İyi."

"Sorunları çözdünüz mü?"

"Evet, her şey çözüldü."

"Sonra?"

"İğrenç."

"Amalfi'deki gibi mi?"

"Evet."

"Seni gene mi dövdü?"

Yüzüne dokundu.

"Yok, bu eski."

"Peki?"

"Çok küçük düşürücü."

"Ya sen?"

"Ne isterse onu yapıyorum."

Bir an düşündüm ve imalı bir sesle sordum:

"Ama en azından birlikte yattığınızda, güzel bir şey değil mi?"

Suratını buruşturdu, ciddileşti. Kocasından tepkili bir kabullenmeyle söz etmeye başladı. Düşmanlık değildi, intikam duygu-

su yoktu, hatta tiksinti bile değildi, sadece sakin bir küçümseme, Stefano'nun bütün kişiliğini, temiz topraktaki pis su misali gören bir saygı noksanlığıydı.

Sessizce dinledim, anladım ve anlamadım. Sadece kolumu tutup bileziğimi kırdı diye Marcello'nun boğazına falçata dayamaya cesaret etmiş bir kızdı bu. O davranışından hareketle Marcello ona elini sürerse öldüreceğini düşünürdüm. Ama şimdi Stefano'ya karşı belirgin bir saldırganlık sergilemiyordu. Tabii, bunun yanıtı basitti: küçüklüğümüzden beri babalarımızın annelerimizi dövdüğünü görmüştük. Bize bir yabancının elini bile sürmemesi gerektiğini, ama anne babanın, nişanlının ve kocanın canı istediği zaman, sevdiği için, eğitmek için, yeniden eğitmek için dövebildiğini öğrenmiştik. Buna bağlı olarak Stefano, o korkunç Marcello değildi, ama onun çok sevdiğini söylediği, evlendiği, ebediyen birlikte yaşamayı seçtiği erkekti ve işte şimdi kendi seçiminin sonuçlarını olduğu gibi yaşıyordu. Annelerimiz, kocadan tokat yiyince onun bu sakin küçümseme ifadesini takınmazlardı. Çaresizliğe kapılırlar, ağlar, erkeklerine surat asar, arkasından konuşur ama gene de, kimi az kimi daha çok, erkeklerine hayranlık duyarlardı (annem örneğin, babamın belediyede çevirdiği dalaverelerle gurur duyduğunu açıkça söylerdi). Lila ise saygı duymayan bir edilgenlik sergiliyordu.

"Ben onu sevmesem de Antonio ile kendimi rahat hissediyorum."

Eski alışkanlıklarımıza dayanarak, bu ifademin bir dizi gizli soru barındırdığını anlamasını umdum. Nino'yu sevsem de –bunu açıkça söylemeden söylüyordum– Antonio'yu, öpüşmelerimizi, kucaklaşmalarımızı, sürtünmelerimizi düşündükçe tatlı bir heyecan duyuyorum. Benim durumumda haz duymak için aşk şart değil, güven bile gerekli değil. *Tiksinme, hor görme* acaba *sonradan mı*, bir erkek seni ezip, sadece ona ait olduğun ve kendi zevki

için sana şiddet uyguladığı zaman mı başlıyordu; o zaman aşk ve güven olmuyor muydu? İnsan yatakta, bir erkeğin altındayken ne oluyordu? O bunu deneyimlemişti ve bana anlatmasını istiyordum. Oysa alaycı bir ifadeyle, hoşuna gidiyorsa ne mutlu sana, demekle yetindi ve elimden tutup beni demiryoluna bakan odaya götürdü. Burası neredeyse boştu, tek bir yazı masası, bir iskemle, bir açılır kapanır yatak vardı; duvarlarda bir şey asılı değildi.

"Burayı beğendin mi?"

"Evet."

"O zaman otur, dersini çalış."

Kapıyı arkamdan kapatıp çıktı.

Odadaki nemli duvar kokusu, evin geri kalanından fazlaydı. Pencereden baktım, onunla çene çalmayı sürdürmeyi yeğlerdim. Ama o anda, Alfonso'nun ona okuldaki devamsızlığımdan, belki kötü notlarımdan söz ettiğini anladım; zorla da olsa bana hep yakıştırdığı bilgeliği onarmaya karar vermişti. Bu daha iyiydi. Onun evin içinde dolaştığını, telefonla konuştuğunu duydum. Telefona *Alo, ben Lina* ya da ne bileyim, *Ben Lina Cerullo* değil de, *Alo, ben Sinyora Carracci* demesi beni çok etkiledi. Yazı masasının başına oturdum, tarih kitabımı açtım ve çalışmak için kendimi zorladım.

11.

Okul yılının o son çeyreği oldukça talihsiz geçti. Lise binası son derece köhneydi; sınıfların içine yağmur yağıyordu; şiddetli bir fırtınadan sonra birkaç metre ötemizdeki yol çöktü. Okula dönüşümlü gitmeye başladığımız bir dönem oldu; ev ödevleri normal derslerin önüne geçti, öğretmenler bizi başa çıkamayaca-

ğımız kadar çok ödeve boğdular. Annemin itirazlarına rağmen, okuldan sonra doğrudan Lila'nın evine gitmeyi alışkanlık haline getirdim.

Saat tam ikide eve varıyordum, kitapları bir tarafa fırlatıyordum. O bana jambonlu, peynirli, salamlı, canım neyi çekerse onunla bir sandviç yapıyordu. Annemlerin evinde asla görülmemiş bir bolluk vardı burada: taze ekmeğin kokusu, ona eşlik eden lezzetler, özellikle de taze ve kırmızı, kenarı beyaz jambonlar harikaydı. Ben iştahla yerken, Lila bana kahve yapıyordu. Biraz çene çaldıktan sonra beni odaya kapatıyordu ve ancak yiyecek ya da içecek güzel bir şeyler getirmek için yanıma geliyor, bana eşlik ediyordu. Şarküteriden genellikle akşamın sekizinde dönen Stefano ile karşılaşmak istemediğimden saat tam yedide oradan çıkıyordum.

Apartmana, onun ışığına, demiryolundan gelen sese aşinalık kazandım. Her mekân, her şey yepyeni ve temizdi ama lavabosu, bidesi, küveti olan banyo bambaşkaydı. Özellikle hevessiz olduğum bir öğleden sonrasında Lila'ya banyo yapabilir miyim diye sordum; kendi evimde hâlâ musluğun altında, bakır leğende yıkanıyordum. Ne istersem yapabileceğimi söyledi, koşup bana havlu getirdi. Musluktan sıcak suyu akıttım. Soyundum, boynuma kadar suya uzandım.

Bu sıcaklık hiç beklenmedik bir keyif oldu. Bir süre sonra küvetin kenarında duran sayısız şişe dikkatimi çekti ve az sonra bedenimden buharlı köpükler yükselip neredeyse taşmaya başladı. Ah, ne şahane şeylere sahipti Lila. Bu sadece bedenin temizliği anlamına gelmiyordu, bir oyundu, insanın kendini bırakmasıydı. Rujları, makyajı, insanı deforme etmeden yansıtan geniş aynayı, fönün rüzgârını keşfettim. En sonunda tenim şimdiye dek hiç hissetmediğim kadar yumuşak olmuştu, saçlarım kabarık, parlak, daha sarıydı. Çocukluğumuzdan beri hayalini kurduğumuz zen-

ginlik belki de budur, diye düşündüm: altınlarla ve pırlantalarla dolu hazine sandıkları değil, içine bütün gün gömülebileceğin bir küvette yıkanmak, ekmek, salam, jambon yemek, tuvalette bile ferah mekâna sahip olmak, kilerin ve buzluğun dolu olması, büfenin üzerinde gümüş çerçevede seni gelinlikle gösteren bir fotoğraf, mutfağıyla, yatak odasıyla, yemek odasıyla, iki balkonuyla; çalışmak için kapandığım ve Lila bana bunu hiç söylemediyse de yakında doğduğu zaman bebeğin uyuyacağı odayla *bütün bir eve* sahip olmaktı.

O akşam gölede koşarken Antonio'nun beni okşamasını, koklamasını, şaşırmasını, güzelliğimi vurgulayan bu parlak temizliğimin tadını çıkarmasını dört gözle bekliyordum. Bu ona vermek istediğim bir armağandı. Ama onun derdi başkaydı: ben sana bunları asla veremeyeceğim, dedi; ona, istediğimi kim söyledi deyince sen hep Lila'nın yaptığını yapmak istersin yanıtını verdi. Alındım, kavga ettik. Ben bağımsızdım. Canımın istediği gibi davranıyordum, onun ve Lila'nın yapmadığı, yapmayı bilmediği bir şeyi yapıyor, eğitim alıyordum; kitapların önünde kamburum çıkıyor, gözlerim kör oluyordu. Beni anlamadığını haykırdım yüzüne, beni sadece kötülemek ve küçümsemek peşindeydi.

Aslında Antonio beni fazlasıyla anlıyordu. Günden güne arkadaşımın evi beni daha çok büyüledi, birlikte büyüdüğümüz eski apartmanların gri havasından, badanasız duvarlarından, çizik kapılarından, ezeli ve hiç değişmeyen üst üste yığılmış döküntü eşyalardan uzakta her şeye sahip olabildiğim bir yerdi burası. Lila beni rahatsız etmemeye özen gösteriyordu; susadım, biraz acıktım, televizyonu açalım, şunu seyredebilir miyim, bunu seyredebilir miyim diyen ben oluyordum. Dersler sıkıyordu, yoruyordu. Bazen derslerimi yüksek sesle tekrarlarken, beni dinlemesini istiyordum. O açılır kapanır somyaya oturuyordu, ben

de masa başına. Tekrarlamam gereken satırları gösteriyordum, anlatıyordum, o da satır satır izliyordu.

İşte o günlerde Lilâ'nın kitaplarla ilişkisinin ne kadar değişmiş olduğunu fark ettim. Artık ürküyordu onlardan. Eskisi gibi yol göstermiyordu, kendi yöntemini öğretmiyordu, okuduğu bir cümleyle konu hakkında görüş sahibi olup bana, "Vurgulanması gereken kavram şu, şuradan hareket et," diye emretmiyordu. Beni elindeki satırlarda izlerken yanıldığı izlenimine kapılıyordu, binbir mazeret uydurarak düzeltiyordu: belki iyi anlamamışımdır, bir de sen bak, diyordu. Hiç çabalamadan öğrenme yeteneğinin eskisi gibi olduğunun farkında değil gibiydi. Ama ben farkına varıyordum. Sözgelimi, benim için son derece sıkıcı olan kimyada onun ince bir gözlemi uyuşukluktan uyanmamı, kendime gelmemi sağladı. Felsefe kitabından yarım sayfa okuduğunda, Anaksagoras'ın 'aklın, şeylerin kaosuna bir düzen dayatması' konusu ile Mendelev tablosu arasında şaşırtıcı bağlantılar kuruverdiğini fark ettim. Ne var ki daha sıklıkla fark ettiğim şey, yeteneklerinin yetersizliğine, gözlemlerinin saflığına inandığı için kendisini özellikle sınırlandırdığı oldu. İşe fazla karıştığını hissettiği anda bir tuzakla karşılaşmış gibi geri çekiliveriyor ve homurdanıyordu: Ne mutlu sana, bütün bunları anlıyorsun, oysa ben neden söz ettiğini bile bilmiyorum.

Bir keresinde kitabı sıkkınca kapadı ve keyifsizce şöyle dedi:

"Yeter artık."

"Neden?"

"Çünkü sıkıldım; hep aynı hikâye: küçük olanın içinde dışarı sıçramak isteyen daha küçük bir şey var, büyük olanın dışında da onu tutsak etmek isteyen daha büyük bir şey var. Ben yemek yapmaya gidiyorum."

Oysa ben küçük ya da büyük olan şeyle ilgili bir konu çalışmıyordum. Sadece ona rahatsızlık vermiştim, belki de kendi öğrenme yeteneğinden ürkmüş ve geri çekilmişti.

Nereye?

Akşam yemeğini hazırlamaya, evini temizlemeye, beni rahatsız etmemek için alçak sesle televizyon seyretmeye, demiryoluna, gelip geçen trenlere, Vezüv Yanardağı'nın belli belirsiz siluetine, yeni mahallenin henüz ağaçsız ve dükkânsız sokaklarına, nadiren geçen otomobillere, ellerindeki alışveriş torbalarıyla ev kadınlarına ve onların eteklerine tutunmuş çocuklara bakmaya gidiyordu. Pek ender olarak ve yalnızca Stefano'nun emriyle evden beş yüz metre uzakta olan –bir kere onunla gitmiştim– ve yeni şarküterinin açılacağı mekâna gidiyordu. Orada, rafları ve dolapları tasarlamak için marangoz metresiyle ölçü alıyordu.

Hepsi buydu, yapacak başka bir işi yoktu. Kısa süre içinde, evli olarak, bekâr halinden çok daha yalnız olduğunu fark ettim. Ben bazen Carmela, Ada ve hatta Gigliola ile çıkıyordum, okulda da kendi sınıfımdan ve öteki sınıflardan kızlarla arkadaşlık ediyordum; hatta bazen onlarla Foria Caddesi'ndeki dondurmacıda buluşmaya gidiyordum. O ise görümcesi Pinuccia'dan başkasını göremiyordu. Erkeklere gelince, nişanlılık döneminde durup onunla iki çift laf edebiliyorlardı, ama şimdi, evlendikten sonra, ancak yolda rastlaşmaları halinde uzaktan bir selam verebiliyorlardı. Oysa gene çok güzeldi, satın aldığı onlarca dergideki hanımlar kadar şık giyiniyordu. Ama eş olma durumu onu bir cam fanus içine kapamıştı ve girilmesi mümkün olmayan bir mekânda, daha doğrusu denizi olmayan, ulaşılmaz bir yerde yelkenleri açmış yüzen bir yelkenli gibiydi. Pasquale, Enzo, Antonio, asla yeni mahallenin beyaz ve gölgesiz sokaklarına uzanıp, apartmanının önüne gelip, evinin zilini çalıp iki kelam edemezler, onu gezintiye davet edemezlerdi. Bu akla hayale sığmayacak

bir durumdu. Mutfağın duvarına asılı kara aygıt, yani telefon da gereksiz bir süse benziyordu. Onun yanında ders çalıştığım süre boyunca ender olarak çaldı; arayan hep Stefano oluyordu, çünkü müşterilerden sipariş almak için şarküteriye de bir telefon bağlatmıştı. Yeni evli bir çift olarak pek kısa konuşuyorlardı, Lila gönülsüz evet ve hayırlarla yanıtlıyordu onu.

Telefon özellikle satın almaya yarıyordu. O dönemde evden pek az çıktı, yüzündeki dayak izlerinin tamamen iyileşmesini bekledi, ama gene de sayısız alışveriş yaptı. Örneğin benim o neşeli banyo sefamdan ve saçlarımın güzelleşmesinden duyduğum memnuniyetten sonra yeni bir fön ısmarladığını duydum ve teslim edildiği zaman da onu bana hediye etmek istedi. O büyülü formülü söylemesi yetiyor (*Alo, ben Sinyora Carracci*) ve sonra konuşuyor, pazarlık ediyor, tartışıyor, reddediyor ve satın alıyordu. Para ödemiyordu, dükkânların hepsi bizim mahalledendi, Stefano'yu iyi tanıyorlardı. Gelen fişe *Lina Carracci* imzasını atması yetiyordu; Oliviero öğretmenimizin bize öğrettiği şekilde adını yazıyor, yeni uydurduğu bir imzayı, alışmak istercesine gülümseyerek atıyor, gelen ürünü kontrol bile etmiyordu; sanki kâğıdın üzerindeki işaretler ona teslim edilen nesneden daha önemli görünür gibiydi.

Kapağı çiçek desenli, büyük yeşil albümler satın aldı ve düğün resimlerini yerleştirdi. Benim için de, benim, anne babamın, kardeşlerimin, hatta Antonio'nun göründüğü sayısız resim bastırdı. Telefon ediyor, fotoğrafçıya sipariş veriyordu. Bir keresinde Nino'nun da biraz göründüğü bir resim buldum: Alfonso, Marisa vardı, o sağda, karenin kenarında kalmıştı, sadece kâkülü, burnu, ağzı görünüyordu.

"Bu resmi alabilir miyim?" diye sorma cesaretini gösterdim, pek hevesli olmasam da.

"Sen görünmüyorsun."

"Burada arkam dönük olan benim."

"Tamam, istersen, sana da bastırtırım."

O anda aniden fikrimi değiştirdim.

"Yok, boş ver."

"Sorun değildi."

"Yok kalsın."

Ama beni en çok projektör satın alması etkiledi. Düğün filmi nihayet hazır olmuştu ve fotoğrafçı bir akşam genç çifte ve akrabalara göstermek için evlerine geldi. Lila film aygıtının fiyatını öğrendi, onu evine yollattı ve filmi görmem için beni de davet etti. Projektörü yemek masasına koydu, duvardaki fırtınalı deniz manzarası tablosunu indirdi, filmi beceriyle makineye taktı, kepenkleri kapattı ve resimler beyaz duvarda akmaya başladı. Müthiş bir şeydi: film renkliydi, birkaç dakika sürüyordu ve ağzım bir karış açık kalmıştı. Onun Fernando'nun kolunda kiliseye girişini, Stefano ile avluya çıkışını, Rimemberanze Parkı'nda neşeyle dolaşmalarını ve uzun uzun dudaktan öpüşmelerini yeniden seyrettim. Sonra restorana giriş, ilk dans, yemek yiyen ya da dans eden akrabalar, pastanın kesilişi, şekerliklerin dağıtılışı, kameraya dönük vedalaşma göründü. Her ikisi de yolculuk giysilerini giymişlerdi, Stefano neşeli, Lila asık suratlıydı.

İlk seyredişte özellikle kendimi görünce çok etkilendim. İki kez girmiştim kareye. Biri avluda, Antonio'nun yanındaydı: beceriksiz, gergin görünüyordum, gözlük yüzümü kaplamıştı. İkincisinde ise masada Nino ile oturuyordum ve kendimi neredeyse tanıyamadım: gülüyordum, ellerimi ve kollarımı tasasız bir neşeyle hareket ettiriyordum, saçlarımı dalgalandırıyordum, annemin bileziğiyle oynuyordum, burada kendimi hoş ve güzel gördüm. Nitekim Lila da heyecanlandı:

"Baksana ne kadar güzel çıkmışsın!"

"Haydi canım," diye yalan söyledim.

"Mutlu olduğun zamanlardaki halin bu işte."

Bir sonraki seyretmemizde (yeniden oynatmasını istedim, o da yalvartmadı beni) beni etkileyen, iki Solara kardeşin salona girişi oldu. Filmi çeken kişi derinden içimi sızlatan sahneyi tespit etmişti: Marcello ve Michele içeri girerlerken, Nino çıkıyordu. İki kardeş bayramlık takımlarıyla, yan yana, spor salonunda ağırlık kaldırarak edindikleri kaslı bedenleriyle boy gösterirlerken Nino başını öne eğmiş olarak kapıya yöneliyor ve hatta koluyla Marcello'ya çarpıyordu; Marcello küstah bir ifadeyle ona kötü kötü bakarken Nino dönüp bakmadan, umursamazca çıkıp gidiyordu.

Tezat gözüme çok şiddetli göründü. Etkileyici olan Solara kardeşlerin giysilerinin şıklığı, bileklerinde, parmaklarında ve boyunlarında taşıdıkları altınların Nino'nun yoksul giysileriyle yarattığı zıtlık değildi. Hatta onun uzun boyunun da vurguladığı –aslında uzun boylu olan iki kardeşten en aşağı beş santim daha uzundu– zayıflığının Marcello ve Michele'nin gururla sergiledikleri erkeksi gürbüzlükleriyle karşılaştırıldığında onu daha narin göstermesi bile değildi. Daha ziyade, aldırmazlıktı. Solara kardeşlerin küstahça yüzsüzlükleri normal karşılanabilecekken Nino'nun Marcello'ya çarpıp yürüyüp gitmesindeki kibirli umursamazlık hiç normal değildi. Pasquale, Enzo, Antonio gibi Solara kardeşlerden nefret edenler bile şu ya da bu şekilde onlarla hesaplaşmak zorunda kalırdı. Nino ise özür dilemediği gibi dönüp Marcello'ya şöyle bir bakmaya bile tenezzül etmemişti.

Bu sahne, gerçeğini yaşarken sezinlediğim halin belgesel bir kanıtı gibi görünmüştü. Şu sekansta Sarratore'nin oğlu –bizim gibi eski mahallenin apartmanlarında büyüyen, bilgi yarışmasında Alfonso'ya üstün gelme olasılığında korkuya kapılan oğlu–, şimdi Solara kardeşlerin yerleşmiş oldukları değerler skalasının doruk noktasına bütünüyle yabancıymış gibi davranıyordu. Göz-

le görüldüğü üzere, bu onu ilgilendiren bir hiyerarşi değildi, belki de artık bunu anlamıyordu bile.

Büyülenmişçesine baktım ona. Yalnızca onları görmeyen bakışlarıyla Michele ve Marcello'yu korkutabilecek münzevi bir prens gibi göründü gözüme. Ve bir anlığına o görüntüde yapmadığını gerçekte yapmasını, beni de alıp yanında götürmesini hayal ettim.

Lila Nino'yu ancak o zaman fark etti ve merakla sordu:

"Şu çıkan, masada senin Alfonso ile birlikte oturduğun çocuk mu?"

"Evet. Tanımadın mı? Sarratore'nin büyük oğlu Nino."

"Ischia'dayken seni öpen çocuk mu?"

"O bir aptallıktı."

"İyi bari."

"Neden iyi?"

"Kendini ne zannediyor o öyle?"

Handiyse o izlenimi bağışlatmak için şöyle dedim:

"Bu sene mezun oluyor ve lisenin en başarılı öğrencisi o."

"Bu nedenle mi beğeniyorsun onu?"

"Yok canım."

"Sen onu boşver Lenù, Antonio daha iyi."

"Öyle mi diyorsun?"

"Evet. Bu sıska, çirkin ve özellikle de fazla kibirli."

Bu üç sıfatı bir hakaret gibi dinledim ve az daha şöyle diyecektim: "Hiç de doğru değil, çok güzel, gözleri ışıltı dolu ve bunu fark etmediğin için üzgünüm ama öyle bir çocuk ne sinemada, ne televizyonda hatta ne de romanlarda var ve ben çocukluğumdan beri onu sevmekten ötürü çok mutluyum; o ulaşılmaz biri olsa bile, Antonio ile evlensem ve hayatımı arabalara benzin doldurmakla geçirsem bile onu kendimden daha çok seveceğim, sonsuza dek seveceğim."

Oysa yeniden mutsuz olarak şöyle dedim:

"Bir zamanlar, ilkokula giderken beğeniyordum onu, şimdi beğenmiyorum."

12.

Sonraki aylar, bana büyük eziyet yaratan ve bugün hâlâ sıraya sokmakta zorlandığım pek çok küçük olayla dolu geçti. Her ne kadar rahat bir havaya bürünsem ve demir gibi bir disiplinle çalışsam bile, acılı bir hoşnutlukla, mutsuzluk dalgalanmalarıyla sık sık pes ediyordum. Sanki her şey bana komplo kurar gibiydi. Yeniden çalışmaya başlamış olsam da okulda eski notlarımı alamıyordum. Günler kendimi canlı hissettiğim tek bir an olmadan geçip gidiyordu. Okula, Lila'nın evine, gölede giden yollar renksiz arkaplanlar gibiydi. Gergindim, güvensizdim, sonunda neredeyse fark etmeden zorluklarımın büyük kısmının kabahatini Antonio'ya atıyordum.

O da sıkıntılıydı. Beni hep görmek istiyordu, bazen işi bırakıp çıkıyordu ve onu okulun karşısındaki kaldırımda mahcup bir şekilde beklerken görüyordum. Annesi Melina'nın delilikleri yüzünden endişeleniyordu, askerlikten muaf tutmamalarından korkuyordu. Şubeye babasının ölümüyle, annesinin sağlık koşullarıyla, ailenin tek destekçisi olduğuyla ilgili belge üstüne belge sunuyordu ama öyle görünüyordu ki bu kadar belgenin altında kalan ordu onu unutmayı yeğlemişti. Ama şimdi Enzo'nun sonbaharda askere gideceğini öğrenmişti ve sıranın kendisine gelmesinden korkuyordu. "Annemi, Ada'yı, küçük kardeşlerimi beş parasız ve korunmasız bırakamam," diyerek tasalanıyordu.

Bir keresinde nefes nefese okulun önünde belirdi: jandarmanın hakkında bilgi toplamaya geldiğini duymuştu.

"Lina'ya sorsana," dedi, "acaba Stefano da dul annenin oğlu olduğu için ya da başka nedenlerle askerlikten muaf tutulmuş mu?"

Onu sakinleştirmeye, oyalamaya çalıştım. Sırf onun hatırına Pasquale, Enzo ve onların çıktığı Ada ve Carmela ile bir pizza gecesi düzenledim. Arkadaşlarıyla buluşunca rahatlayacağını ummuştum ama öyle olmadı. Enzo, her zamanki gibi, gideceği için heyecanlı değildi, sadece silah altında olacağı dönemde, babası, sağlığı elvermediği halde arabayla sokaklarda dolaşıp sebze satmak zorunda kalacağı için üzülüyordu. Pasquale'ye gelince, bize suratsızca çocukken geçirdiği verem yüzünden onu ıskartaya çıkardıklarını söyledi. Ama buna üzülüyordu, çünkü ona göre –vatan aşkı için değilse de– askerlik yapılmalıydı. Çünkü bizim gibilerin, diye homurdandı, silah kullanmayı öğrenmesi şart, yakında bedel ödememiz gerekecek. Ondan sonra konu siyasete kaydı ve doğrusunu söylemek gerekirse, sadece Pasquale konuştu ve o da pek mutsuzdu. Faşistlerin, Hıristiyan Demokratların yardımıyla iktidara gelmek istediklerini söyledi. Söylediğine göre polis ve ordu onlardan yanaydı. Pasquale hazırlanmak gerektiğini vurguladı, bunun üzerine genellikle sessiz durup onu onaylar gibi görünen Enzo dönerek, belli belirsiz bir gülümsemeyle ona şöyle dedi: merak etme ben dönünce sana ateş etmeyi öğretirim.

Ada ve Carmela bu tartışmadan pek etkilenmiş gibiydiler, böyle tehlikeli erkeklerle çıkıyor olmaktan hoşnut görünüyorlardı. Ben de müdahale etmek istedim ama faşistler, Hıristiyan demokratlar, polisler arasındaki ilişki hakkında pek bir şey bilmiyordum, tek bir düşüncem yoktu. Arada sırada konunun onu ilgilendirmesini umarak Antonio'ya bakıyordum ama onun ilgilendiği yoktu, sadece kendisini kaygılandıran konuya döndü. Askerlik yapmamış olan Pasquale'ye defalarca aynı şeyi sordu: nasıl oluyor silah altına alınınca? Pasquale de ona, boktan bir şey, esnemeyen kırılıyor, yanıtını verdi. Enzo genelinde bu konu

onu hiç ilgilendirmiyormuş gibi suskun kaldı. Antonio ise yemeyi bıraktı, tabağındaki yarım pizzayı didikleyerek şöyle sözler söylemeye başladı: onlar kiminle uğraştıklarını bilmiyorlar, bir denesinler bakalım, asıl ben kırarım onları.

Yalnız kaldığımızda ansızın ve melankolik bir edayla şöyle dedi:

"Gidersem beni beklemeyeceğini biliyorum, sen gidip başkasına takılırsın."

O zaman anladım. Sorun Melina değildi, Ada değildi, desteksiz kalacak küçük kardeşleri değildi ve hatta ordunun zorbalığı bile değildi. O beni bir anlığına bırakmak istemiyordu ve onu rahatlatmak için ne söylersem söyleyeyim ya da ne yaparsam yapayım bana inanmayacaktı. O nedenle hücuma geçtim. Enzo'yu örnek almasını söyledim: o kendisine güveniyor, dedim tıslar gibi, Ada ile yeni çıkmaya başlamış olmasına karşın senin gibi vızıldanmıyor. Oysa sen nedensiz yere yakınıp duruyorsun, tam manasıyla nedensiz yere. Anto, Stefano Carracci bile dul annenin oğlu olarak askere alınmadıysa, seni haydi haydi almazlar.

Biraz saldırgan, biraz merhametli tarzım onu yumuşattı. Ama vedalaşmadan önce utana sıkıla sordu:

"Sen gene de sor arkadaşına."

"O senin de arkadaşın."

"Evet ama sen sor."

Ertesi gün Lila'ya bu konudan söz ettim ama o kocasının askerliği hakkında hiçbir şey bilmiyordu; gönülsüzce konuyu öğreneceğine söz verdi.

Bunu da umduğum kadar hızlı yapmadı. Stefano ve Stefano'nun ailesiyle daimi bir gerginlik yaşanıyordu. Maria, oğluna karısının çok para harcadığını söylemişti. Pinuccia ise yeni açılacak şarküteri konusunda ipe un seriyordu; o dükkânla

ilgilenmeyeceğini, bu işin yengesine düştüğünü söylüyordu. Stefano annesini ve kardeşini susturuyordu, ama eve geldiğinde çok para harcadığı için karısına çıkışıyordu; yeni dükkânın kasasında durmaya gönüllü olur mu diye ağzını arıyordu.

Lila o aşamada, benim de tanık olduğum bir biçimde kaçamak davrandı. Daha az harcayacağını söylüyordu, şarküteriyle ilgilenmeye niyetli olduğunu belli ediyordu, ama eskisinden daha çok harcıyor ve eskiden meraktan ya da zorunluluktan eski dükkâna uğruyor olsa da, şimdi adımını atmıyordu. Yüzündeki morluklar da iyileşince sanki aklı fikri, özellikle sabahları ben okuldayken, çıkıp gezmekte gibi görünüyordu.

Pinuccia ile geziyorlardı; kim daha çok süslenecek, kim daha çok gereksiz şey satın alacak yarışındaydılar. Genellikle Pina kazanıyordu, çünkü çocuksu sevimliliğiyle kendini kayınbiraderinden daha cömert göstermeye çalışan Rino'dan da para sızdırıyordu.

Rino, "Ben bütün gün yorulup duruyorum," diyordu nişanlısına, "sen benim yerime de eğlen."

Ve gururlu bir umursamazlıkla, çırakların ve hatta babasının yanında pantolonunun cebinden bir tomar para çıkartıyor, Pina'ya uzatıyor ve sonra kardeşine de vermek istermiş gibi numara yapıyordu.

Bu davranışlar Lila için kapıları çarptıran, masadaki eşyaları deviren rüzgâr darbeleri gibi rahatsız ediciydi. Ama aynı zamanda ayakkabı işinin artık yoluna girdiğini de görüyordu; Cerullo markasının artık şehrin başka mağazalarında satışa sunulmasından, ilkbahar modellerinin iyi satmasından, yeni siparişlerin düzenli olarak gelmesinden hoşnuttu. Öyle ki Stefano ayakkabıcının altındaki bodrum katını boşaltmış, orayı yarı depo yarı işlik haline sokmuştu; Fernando ve Rino alelacele yeni bir çırak almışlardı ve bazı durumlarda gece bile çalışıyorlardı.

Elbette bazı sorunlar vardı. Solara ailesinin Martiri Meydanı'nda açacağı ayakkabıcı dükkânının masraflarını Stefano karşılamak zorundaydı ve o da, bu konuda imzalanmış bir anlaşma olmadığını söyleyerek itiraz ediyor, sürekli Marcello ve Michele ile tartışıyordu. Ama o günlerde varılan anlaşmaya göre Carracci, açık çek yazarak dekorasyon parasını da üstlenmişti. Rino bu sonuca sevinmişti, çünkü kayınbiraderinin para yatırdığı yere kendi para yatırmış gözüyle bakıyor ve patronluk taslıyordu.

Nişanlısına, "Böyle giderse, önümüzdeki yıl evleniriz," diye vaatte bulunuyordu; Pina da bir sabah Lila ile onun gelinliğini diken terziye gitmişti ve neler var diye göz atmak istemişti.

Terzi hanım ikisini nazikçe karşılamıştı ama Lila'ya bayıldığı için ondan gelinlikli bir resmini istediği düğünü bütün ayrıntılarıyla anlatmasını istemişti. Lila ona özel bir resim bastırmış ve bir sabah Pina ile birlikte götürmüştü.

İşte o gün, Rettifilo Caddesi'nde gezinirlerken Lila görümcesine, Stefano'nun nasıl olup da askerlik yapmadığını sormuştu: annesinin dul olduğunu öğrenmek için eve jandarma gelmiş miydi, muafiyeti ona şubeden gelen postayla mı bildirilmişti, yoksa kendi bizzat gidip öğrenmek zorunda mı kalmıştı.

Pinuccia ona alaycı bakışlarla bakmıştı.

"Annesinin dul olması mı?"

"Evet, Antonio bu koşulda askerlikten muaf olunduğunu söylüyormuş."

"Benim bildiğim tek kesin yol para vermektir."

"Kime para veriliyor?"

"Şubedekilere."

"Stefano verdi mi?"

"Evet, ama bunu kimseye söylememen gerekiyor."

"Ne kadar verdi peki?"

"Onu bilmem. Her şeyi Solara kardeşler ayarladı."

Lila buz kesti.

"Yani?"

"Marcello ve Michele'nin de askerlik yapmadıklarını biliyorsun değil mi? Akciğer yetmezliği nedeniyle raporlu oldular."

"Onlar mı? Bu nasıl mümkün olabilir?"

"Tanıdıklar sayesinde."

"Peki ya Stefano?"

"O da Marcello ve Michele'nin tanıdıklarına başvurdu. Parayı ödüyorsun, tanıdıklar sana bir iyilik yapıyorlar."

İşte o gün öğleden sonra arkadaşım bana her şeyi anlattı ama bu haberin Antonio'yu ne kadar üzeceğini anlamaz gibiydi. Onu asıl dehşete düşüren –evet, dehşete düşüren– kocasıyla Solara kardeşlerin arasındaki ittifakın ticari gereksinmelerden doğmamış olduğuydu; olay çok eskiydi, onların nişanından çok daha önce başlamıştı.

"Beni ilk andan kandırmış," diye yineleyip dururken sanki buna sevinir gibiydi; sanki bu askerlik hikâyesi Stefano'nun gerçek doğasının kanıtıydı ve şimdi kendini özgürleşmiş hissediyordu. Onu dilimin ucundaki soruyu sorabilmek için beklemek zorunda kaldım:

"Şube Antonio'yu askerlikten muaf tutmazsa, sence Solara kardeşler Antonio için de bir iyilik yapar mı?"

Sanki saçma bir şey söylemişim gibi bana fesat bakışlarıyla baktı ve kestirip attı:

"Antonio asla Solara kardeşlere başvurmaz."

13.

Sevgilime o konuşmayla ilgili tek söz aktarmadım. Onunla buluşmaktan kaçındım, ödevlerimin çok olduğunu, sözlülerin yaklaştığını söyledim.

Bu bahane sayılmazdı, çünkü okul gerçekten cehenneme dönmüştü. Milli Eğitim Müdürlüğü müdüre, müdür öğretmenlere, öğretmenler öğrencilere baskı yapıyordu; öğrenciler de kendi aralarında kıvranıp duruyorlardı. Büyük çoğunluğumuz ödev yükünü kaldıramıyordu, ama okula dönüşümlü günlerde gittiğimiz için memnunduk. Küçük bir azınlık ise okul binasının köhneliğine, kaçırılan ders saatlerine takmıştı ve hemen normal eğitime dönmek istiyordu. Bu grubun başında Nino Sarratore vardı ve işte hayatımı son olarak daha da karmaşıklaştıran olay bu oldu.

Koridorlarda Galiani öğretmenle konuştuklarını görüyordum, öğretmen hanımın bana sesleneceği umuduyla yanlarından geçiyordum. Ama bu hiç olmadı. Bari Nino bana bir laf atsa diye hevesleniyordum ama o da olmadı. Böylece kendimi gözden düşmüş hissettim. Artık eski notları alamıyorum, diye düşündüm ve bu nedenle de kazandığım krediyi çok kısa sürede kaybettim. Öte yandan –diye düşünüyordum dertlenerek– ne bekliyordum ki? Galiani ya da Nino bana sınıfların kullanımı ya da ödevlerin fazlalığıyla ilgili bir soru sorsalar, ne söyleyebilirdim ki? Hiçbir görüşüm yoktu ve nitekim bir sabah Nino burnuma daktiloyla yazılmış bir kâğıt dayayıp sertçe şunu söylediğinde bunu idrak ettim:

"Okur musun?"

Kalbim öyle hızla atmaya başladı ki, ancak şunu diyebildim:

"Şimdi mi?"

"Hayır, çıkışta verirsin bana."

Heyecandan alt üst oldum. Banyoya koştum ve telaşla okudum. Sayfa rakamlarla doluydu ve hakkında hiçbir şey bilmediğim konulardan söz ediyordu: çevre düzeni planı, okul binası inşaatı, İtalyan Anayasası, bazı temel yasalar. Zaten bildiğim bir şeyi anladım sadece: Nino acilen normal ders saatlerine dönülmesini istiyordu.

Sınıfa girdiğimde kâğıdı Alfonso'ya verdim.

"Boş versene," dedi neredeyse okumadan, "yıl sonuna geldik, bunlar son sözlüler artık, o senin başını derde sokmak istiyor."

Ama ben delirmiş gibiydim, şakaklarım atıyordu, boğazım sıkışıyordu. Okulda Nino gibi öğretmenlerden, müdürden çekinmeden kendini ortaya koyan bir kişi daha yoktu. Bütün derslerde en iyi olması yetmiyordu, okulda öğretilmeyen, hiçbir öğrencinin, çalışkan olanların bile bilmediği şeyleri biliyordu. Karakter sahibiydi. Saatleri, dakikaları, saniyeleri saydım. Koşarak kâğıdı iade etmek, onu övmek ve her şeye katıldığımı, ona yardımcı olmak istediğimi söylemek istiyordum.

Merdivenlerde, öğrenci kalabalığında göremedim onu, sokakta da bulamadım. En sonuncularla çıktı, suratı her zamankinden daha da asıktı. Kâğıdı sallayarak neşeyle yanına gittim, bir ağız dolusu, gereksiz pek çok laf ettim. Gözlerini kırpıştırarak beni dinledi, sonra kâğıdı aldı, öfkeyle buruşturup fırlatıp attı.

"Galiani olmaz dedi," diye homurdandı.

Kafam karışmıştı.

"Olmayan neymiş?"

Memnuniyetsiz bir surat ifadesi yaptı; bunun anlamı şuydu: boşver, konuşmaya değmez.

Kendini biraz zorlayarak "Gene de teşekkürler," dedi, sonra aniden eğilip beni yanağımdan öptü.

Ischia öpücüğünden beri aramızda hiçbir temas, bir el sıkışması bile olmamıştı ve o zamanlar gayet şaşkınlık verici olan bu vedası beni felç etti. Birlikte yürümeyi önermedi, hoşça kal demedi, her şey orada bitti. Güçsüz, sessiz uzaklaşmasını seyrettim.

İşte o zaman birbiri ardına çok kötü iki şey oldu. Ara sokaktan kesinlikle benden daha küçük bir kız çıktı, en fazla on beş yaşındaki kızın duru güzelliği beni çarptı: bedeni düzgündü, uzun ve kara düz saçları beline dökülüyordu, her davranışında, her hareketinde zarafet vardı, ilkbahar modasına uygun giysilerinde çalışılmış bir sadelik dikkat çekiyordu. Nino'nun yanına gitti, kolunu onun omzuna attı, kız yüzünü ona uzattı, öpüştüler: bana kondurduğundan çok farklı bir öpücüktü bu. Ve hemen sonra Antonio'nun köşede durduğunu fark ettim. İşte olması gereken bir saatte beni almaya gelmişti. Kim bilir ne zamandan beri dikiliyordu orada.

14.

Onu gözleriyle gördüğünün uzun zamandır tahmin ettiğiyle bir ilgisi olmadığına, başka amacı olmayan arkadaşça bir davranış sayması gerektiğine ikna etmem çok zor oldu. "Zaten sevgilisi var," dedim, "sen de gördün." Gelgelelim, bunu söyleyen sesimde bir miktar üzüntü sezmiş olmalı ki beni tehdit etti, alt dudağı, elleri titremeye başladı. Bunun üzerine artık bıktığımı, ondan ayrılmak istediğimi söyledim. Pes etti ve barıştık. Ama o andan itibaren bana daha az güvenir oldu ve askere alınma gerginliği ile beni Nino'ya bırakma takıntısı birbirine ulandı. Sözde sadece merhaba demek için sık sık işten kaçar oldu. Aslında beni suç üstü yakalama derdindeydi ve en başta kendisine, ona ihanet ettiğimi kanıtlamak istiyordu. Kanıtlasa ne olacaktı, onu kendi de bilmiyordu.

Bir gün öğleden sonra, kız kardeşi Ada, hem kendisinin hem de Stefano'nun çalışmasından memnuniyet duyduğu şarküterinin önünden geçerken gördü beni. Koşarak yanıma geldi. Üzerinde dizlerine kadar inen yağlı bir önlük vardı ama gene de çok şirindi; rujundan, boyalı gözlerinden ve saçındaki tokalardan önlüğün altında partiye gider gibi giyindiğini tahmin etmek kolaydı. Benimle konuşmak istediğini söyleyince, akşam yemeğinden önce avluda buluşmaya karar verdik. Akşam, onu dükkândan almaya giden Pasquale ile birlikte nefes nefese geldi.

Utana sıkıla bir cümle o söylüyordu, bir cümle öteki. İkisinin de çok endişeli olduğunu anladım: Antonio vara yoğa öfkeleniyordu, Melina'ya karşı sabırlı davranamıyordu, izin almadan işten kaytarıyordu. Atölyenin sahibi Gallese bile ne yapacağını bilemiyordu, çünkü onu çocukluğundan beri tanıdığı halde hiç böyle görmemişti.

"Askerlikten korkuyor," dedim.

Pasquale, "Korksa da, çağrı gelince gitmek zorunda," dedi, "yoksa asker kaçağı olur."

"Sen yanındayken hepsi geçiyor," dedi Ada.

"Benim de çok zamanım yok," dedim.

"İnsanlar eğitimden daha önemlidir," dedi Pasquale.

"Lina ile daha az zaman geçir ve onunla daha çok buluş," dedi Ada.

"Elimden geleni yapıyorum," dedim inatla.

"Sinirleri zayıf biraz," dedi Pasquale.

Ada da sertçe ekledi:

"Küçüklüğümden beri bir deliyle uğraşıyorum, iki tanesiyle gerçekten başa çıkamam Lenù."

Canım sıkıldı, korktum. Suçluluk duygularıyla dolu olarak, istemesem de, dersim olsa da, Antonio'yu daha sık görmeye çalıştım. Bu da yeterli olmadı. Bir akşam gölette ağlamaya başladı,

bana bir kart gösterdi. Askerlikten muaf tutulmamıştı, sonbaharda Enzo ile birlikte gidecekti. Ve bir anda beni çok etkileyen bir şey yaptı. Yere yattı ve çılgınlar gibi yerden toprak alıp ağzına tıkmaya başladı. Ona sıkı sıkı sarılmam, onu sevdiğimi söylemem ve ağzındaki toprakları parmaklarımla çıkarmam gerekti.

Akşam yattığımda başımı nasıl bir derde soktum diye düşündüm ve uyku tutturamadım; ansızın okuldan ayrılma, onu olduğu gibi kabullenme, evlenip kardeşleriyle birlikte annesinin evinde oturma ve arabalara benzin doldurma arzumun hafiflediğini fark ettim. Ona yardım etmek için bir şeyler yapmam, ama kendine geldiğinde de bu ilişkiden sıvışmam gerektiğine karar verdim.

Ertesi gün Lila'ya gittim, çok korkmuştum. O gün onu çok neşeli buldum; o dönemde ikimizin de ruh hali dengesizdi. Ona Antonio'yu, kartı anlattım ve bir karar aldığımı söyledim: bana asla izin vermeyeceğini bildiğim için ondan gizli olarak, Marcello'ya ya da Michele'ye başvurmaya ve onu bu dertten kurtarmaları için yardım istemeye gideceğimi söyledim.

Kararlılığımı abarttım biraz. Aslında kafam karışıktı: bir yandan Antonio'nun ıstırabının sorumlusu olarak bu bana zorunlu bir girişim gibi görünüyordu, bir yandan da beni vazgeçireceğinden emin olduğum için konuyu Lila'ya açıyordum. Ama o dönemde yaşadığım duygusal dağınıklıktan ötürü, onun dengesizliğini hesaba katmadım.

Çelişkili bir tepki verdi. Önce benimle alay etti, yalancı olduğumu söyledi, yaptıklarından sonra onun için parmaklarını bile kımıldatmayacak olan iki Solara'nın karşısında küçük düşmeyi göze alıyorsam sevgilimi gerçekten çok seviyor olmam gerektiğini söyledi. Ama hemen sonra sinirli bir şekilde konuyu didiklemeye başladı; bir gülüyor, bir ciddileşiyor, sonra gene kırkırdıyordu. Nihayetinde şöyle dedi: tamam, git bak bakalım ne oluyor. Sonra da ekledi:

"Her şey bir yana Lenù, benim ağabeyim ile Michele Solara ya da Stefano ile Marcello arasında ne fark var ki?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Belki de Marcello ile evlenmeliydim diyorum."

"Anlayamıyorum seni."

"En azından Marcello kimseye bağımlı değil, canının istediğini yapıyor."

"Bunu ciddi mi söylüyorsun?"

Gülerek reddetti ama beni ikna edemedi. Marcello konusunu yeniden gözden geçiriyor olması mümkün değil, diye düşündüm: bütün bu kıkırdamalar gerçek olamaz, sadece kocasıyla arası iyi olmadığı için yaşadığı sıkıntının, kötü düşüncelerin işareti olmalı.

Nitekim az sonra bunun kanıtını da aldım. Ciddileşti, gözlerini kısarak şöyle dedi:

"Seninle gelirim."

"Nereye?"

"Solara kardeşlere."

"Ne yapmaya?"

"Antonio'ya yardımcı olabilirler mi diye sormaya."

"Hayır."

"Neden?"

"Stefano'yu kızdırırsın."

"Kimin umurunda. Kendisi onlardan yardım istiyorsa, karısı olarak ben de yapabilirim bunu."

15.

Onu yatıştıramadım. Stefano'nun öğlene kadar uyuduğu bir pazar günü, gezintiye çıktığımızda beni Bar Solara'ya sürükledi. Hâlâ kireç beyazı olan yeni yolda buluştuğumuzda ağzım bir karış açık kaldı. Dikkat çekici bir şekilde giyinmiş ve boyanmıştı; ne eski özensiz Lila'ya ne de dergilerin Jacqueline Kennedy'sine benziyordu; beğendiğimiz filmlerden yola çıkarsam belki *Güneşte Düello* filmindeki Jennifer Jones'a ya da *Güneş Yeniden Doğacak* filmindeki Ava Gardner'a benzetebilirdim onu.

Onunla yan yana yürürken hem utandım hem de bir tehlike sezdim. Sadece dedikodu değil alay konusu da olabilirdi ve bu elbette bana da yansırdı; ona eşlik eden soluk ve sadık köpeği gibiydim. Saç modelinden küpelerine, bedenini saran gömleğinden dar eteğine, yürüyüşüne kadar hiçbir şeyi bizim mahallenin boz sokaklarına uymuyordu. Erkeklerin bakışları ona yöneldiği anda onuru kırılmış gibi irkiliyordu. Kadınlar, özellikle de yaşlılar ne yapacaklarını şaşırmakla kalmıyorlardı: kimi kaldırımın kenarında durup, Melina'nın sokakta acayiplikler yaptığı zaman olduğu gibi biraz alay ederek, biraz rahatsızlık duyarak gülüyor ve onu seyrediyordu.

Sonunda pazar kahvaltılarını eden erkeklerle dolu olan pastaneye girdiğimizde saygılı bir iki süzme, bir iki selam işareti, tezgâhın arkasında duran Gigliola Spagnuolo'nun hayran bakışları, kasada duran Michele'nin sevinç haykırışını andıran abartılı günaydın demesiyle karşılaştık. Ondan sonraki konuşmalar tamamen yerel lehçeyle gelişti; yaşanan gerilim İtalyanca söz dizimini, sözcük dağarcığını, telaffuzunu engelleyecekmiş gibi görünüyordu.

"Ne istemiştiniz?"

"Bir düzine minik pasta."

Michele, bu sefer hafif alaycı bir tonla Gigliola'ya seslendi:

"Bayan Carracci'ye on iki minik pasta."

Bu isim duyulunca, arkadaki atölyeyi ayıran perde aralandı ve Marcello göründü. Lila'yı oracıkta kendi bar pastanesinde görünce yüzü sarardı ve tekrar içeri gitti. Ama az sonra yeniden belirdi ve gelip bize merhaba dedi. Arkadaşıma dönüp şöyle mırıldandı:

"Senden Bayan Carracci diye söz edilmesi beni şaşırtıyor."

"Beni de," diyen Lila'nın neşeli ve kesinlikle düşmanlık barındırmayan gülüşü, sadece beni değil iki Solara kardeşi de şaşırttı.

Michele bir tabloyu seyredercesine başını hafifçe yana eğmiş onu dikkatlice süzüyordu.

"Seni gördük," dedi ve Gigliola'ya seslendi: "Değil mi Giglio, dün öğleden sonra görmüştük onu."

Gigliola pek heyecan göstermeden başıyla evet işareti yaptı. Marcello da onayladı –*gördük, evet gördük*–, ama onun sesinde Michele'nin alaycılığı yoktu; şu anda bir sihirbaz gösterisini seyredercesine hipnoz altındaydı.

"Dün öğleden sonra mı?" diye sordu Lila.

"Dün öğleden sonra," diye onayladı Michele, "Rettifilo Caddesi'nde."

Marcello kardeşinin ses tonundan rahatsız olarak kısa kesti:

"Terzinin vitrinindeydin, senin gelinlikli resmini koymuş oraya."

Biraz o resimden söz edildi, Marcello hayranlıkla, Michele hafif ironiyle Lila'nın düğün günü ne kadar güzel olduğunun o resme en güzel şekilde yansıdığını ifade ettiler. Ve o da hafif cilveli bir edayla, terzinin resmi vitrine koymamaya söz verdiğini, yoksa asla ona hediye etmeyeceğini söyledi.

Gigliola tezgâhın arkasından, çocuk sesi taklit ederek, "Ben de vitrinde resmim olsun istiyorum," dedi.

"Seninle evlenecek birini bulursan olur," dedi Michele.

Kız somurtarak, "Sen evlenirsin benimle," dedi ve cilveye devam etti, ama Lila onun sözünü kesti:

"Lenùccia da evlenmek istiyor."

Solara kardeşlerin dikkati gönülsüzce o ana dek görünmez olan, tek söz etmemiş olan bana çevrildi.

"Yok canım," dedim telaşla.

"Nasıl yok canım, dört göz olsan bile ben evlenirim seninle," dedi Michele, yine Gigliola'nın ters ters bakmasına yol açarak.

"Çok geç kaldın, onun çoktan sevgilisi var," dedi Lila. Sonra iki kardeşin dikkatini yavaş yavaş Antonio'ya yöneltti, onun ailevi durumunu hatırlattı, silah altına alınırsa annesinin durumunun nasıl ağırlaşacağının altını çizdi. Beni etkileyen Lila'nın sözcükleri nasıl maharetle kullandığı değildi, bunu zaten biliyordum. Beni etkileyen yeni ses tonuydu, ölçülü bir yüzsüzlük ve ağırbaşlılık katmıştı buna. İşte alev alev yanan rujuyla konuşuyordu. Marcello'yu eskinin üzerini örttüğüne, Michele'yi de onun kurnaz küstahlığından hoşlandığına inandırmak ister gibiydi. Ve büyük şaşkınlığım karşısında her ikisine karşı da bir erkeğin ne olduğunu çok iyi bilen, bu konuda öğrenecek bir şeyi kalmamış, daha çok öğretecekleri olan biri gibi davranıyordu: bunu yaparken çocukluğumuzdaki gibi rol yapmıyordu, eski zaman romanlarından öğrendiğimiz dili kullanmıyordu; bilgisinin gerçek olduğu anlaşılıyordu ve bu onun yüzünü kızartmıyordu. Sonra ansızın uzaklaşır gibi yapıyor, ret sinyalleri yolluyor, sanki biliyorum siz beni istersiniz ama ben sizi istemem, diyordu. Onların kafasını karıştırarak kendini geri çekiyordu, Marcello tutuklaşıyor, Michele çok meşgulmüş gibi yapıyordu ama parıldayan bakışlarında şu ifade okunuyordu: dikkat et, ister Bayan

Carracci ol, ister olma, sana iki tokat indiririm şırfıntı. İşte o anda Lila yeniden ses tonunu ayarlıyor, onları kendine çekiyor, eğlenmiş gibi durup onları eğlendiriyordu. Sonuç mu? Michele dengesini bozmadı ama Marcello şöyle dedi:

"Antonio bunu hak etmiyor ama akıllı bir kız olan Lenùccia'yı sevindirmek için bir arkadaşımla konuşabilirim ve bir şeyler yapabilir mi diye sorabilirim."

Kendimi mutlu hissettim ve ona teşekkür ettim.

Lila pastalarını seçti, Gigliola'ya ve bu arada atölyeden başını uzatıp, "Stefano'ya selam söyle," diyen pasta ustası babasına da nazik davrandı. Sıra para ödemeye gelince Marcello kesinlikle kabul etmedi, Michele de biraz kararsız kalmakla birlikte ona uydu. Tam çıkacağımız sırada Michele ciddi bir sesle, bir şey isteyip tartışma kabul etmediğinde büründüğü tavırla şöyle dedi:

"O resimde gerçekten çok güzelsin."

"Teşekkür ederim."

"Ayakkabılar da çok dikkat çekici."

"Hatırlamıyorum."

"Ben hatırlıyorum ve senden bir şey rica edecektim."

"Sen de mi, barın vitrinine resim mi koymak istiyorsun?

Michele soğuk bir gülüşle başını salladı.

"Hayır. Ama Martiri Meydanı'ndaki dükkânın dekorasyonuyla ilgilendiğimizi biliyorsun."

"Sizin işlerinize ilişkin hiçbir şey bilmiyorum."

"Eh ilgilensen iyi olur, çünkü bunlar önemli işler ve herkes senin aptal olmadığını biliyor. O resim terzinin gelinliğinin reklamını yapmaya yarıyorsa biz de Cerullo marka ayakkabı reklamı olarak kullanabiliriz."

Lila kahkahalarla gülmeye başladı.

"Resmi Martiri Meydanı'ndaki dükkânın vitrinine mi koymak istiyorsun?"

"Hayır, çok büyütüp dükkânın içine asmak istiyorum."

Lila bir an düşündü, sonra umursamaz bir yüz ifadesi yaptı.

"Bunu bana değil, Stefano'ya sorun, kararı o verir."

İki kardeşin birbirine hayretle baktığını gördüm ve bu konuyu daha önce konuştuklarını ve Lila'nın asla kabul etmeyeceğini sandıklarını fark ettim. Şimdi onun öfkelenmediğini, hemen hayır demediğini, kararı tartışmasız kocasının otoritesine bıraktığını görünce şaşırmışlardı. Artık onu tanıyamaz olmuşlardı ve ben bile o anda yanımdakinin kim olduğunu bilmiyordum.

Marcello bizi kapıya kadar uğurladı, bizimle dışarı çıktığında ciddi bir sesle ve bembeyaz bir çehreyle şöyle dedi:

"Çok uzun zaman sonra ilk kez konuşuyoruz Lina, çok heyecanlandım. Ben ve sen uyuşamadık, öyle oldu. Ama aramızda anlaşılmamış, çözülmemiş konular kalsın istemiyorum. Özellikle de işlemediğim suçların üzerimde kalmasını arzu etmiyorum. Kocan gezip dolaşıp o ayakkabıları özellikle istediğimi söylüyor. Ama ben sana Lenùccia'nın önünde yemin ediyorum: ayakkabıları bana vermeyi o ve ağabeyin istediler, bunu bana artık kin gütmediklerini göstermek için yaptılar. Benim konuyla hiç ilgim yok."

Lila sözünü kesmeden ve yüzünde iyimser bir ifadeyle dinledi onu. Sonra o bitirdiğinde yeniden eski haline döndü. Küçümseyerek şöyle dedi:

"Kabahati birbirine atan çocuklar gibisiniz."

"Bana inanmıyor musun?"

"Hayır Marce, sana inanıyorum. Ama ne senin söylediğin, ne onların söyledikleri kesinlikle umurumda değil."

16.

Lila'yı bizim eski avluya sürükledim, Antonio'ya onun için ne yaptığımı söylemek için sabırsızlanıyordum. Aşırı bir heyecanla sırrımı Lila ile paylaştım: bir kendine gelip sakinleşsin bırakacağım onu dedim, ama bana bir yorum yapmadı, aklı başka bir yerde gibiydi.

Antonio'ya seslendim, pencereye çıktı, sonra ciddi bir yüzle aşağı indi. Nasıl giyindiği dikkatini çekmemişçesine Lila'yı şöyle bir selamladı. Aslında ona mümkün olduğunca bakmamaya çalışıyordu, belki de yüzündeki erkeksi heyecanı okumamdan korkuyordu. Ona fazla kalamayacağımı, sadece iyi bir haber vermeye geldiğimi söyledim. Durup dinledi beni, ama daha ben konuşurken sanki bıçak dayamışım da geri çekiliyormuş gibiydi. Yine de, heyecanla, sana yardım etmeye söz verdi, dedim ve Lila'dan da doğrulamasını istedim.

"Marcello öyle dedi, değil mi?"

Lila onaylamakla yetindi. Ama Antonio'nun beti benzi atmıştı, bakışlarını yerden kaldıramıyordu. Sonunda boğuk bir sesle mırıldandı:

"Ben asla senin gidip Solara kardeşlerle konuşmanı istemedim."

Lila hemen yalan söyleyerek araya girdi.

"Benim fikrimdi."

Antonio ona bakmadan yanıt verdi.

"Teşekkür ederim, gerek yoktu."

Ona veda etti –ona veda etti, bana değil–, arkasını döndü ve apartmanın kapısından girip toz oldu.

Mideme bir ağrı saplandı. Nerede yanlış yapmıştım, neden alınmıştı böyle? Yolda Lila'ya içimi dökerek, Antonio'nun annesi

Melina'dan beter olduğunu, aynı hastalıklı kanı taşıdığını, artık ona katlanamadığımı söyledim. O da bıraktı içimi dökeyim ve bu arada evinin önüne kadar geldik. Yukarı çıkmamı istedi.

"Stefano var," diye karşı çıktım ama asıl neden o değildi, Antonio'nun tepkisi yüzünden gerilmiştim ve yalnız kalmak, hangi konuda yanıldığımı anlamak istiyordum.

"Beş dakika kalır, gidersin."

Çıktım. Stefano pijamaylaydı, saçı başı dağınıktı, sakalı uzamıştı. Beni nazikçe selamladı, karısına ve elindeki pasta kutusuna bir bakış fırlattı.

"Bar Solara'ya mı gittin?"

"Evet."

"Bu şekilde giyinip mi?"

"Güzel değil mi?"

Stefano keyifsizce başını salladı, paketi açtı.

"Bir pasta ister misin Lenù?"

"Hayır teşekkür ederim, şimdi gidip yemek yiyeceğim."

O kremalı bir *cannolo*'yu ısırdı, karısına döndü:

"Kimi gördünüz barda?"

"Senin arkadaşlarını," dedi Lila, "bana pek çok kompliman yaptılar. Doğru, değil mi Lenù?"

Solara kardeşlerin ona söyledikleri her şeyi aktardı ama Antonio meselesinden, yani oraya asıl gidiş nedenimizden, bana neden eşlik etmek istediğinden hiç söz etmedi. Sonra da özellikle mutlu bir ses tonuyla ekledi:

"Michele benim resmimi Martiri Meydanı'ndaki büyük mağazaya asmak istiyor."

"Sen de ona olur dedin mi?"

"Seninle konuşmaları gerektiğini söyledim."

Stefano *cannolo*'yu tek lokmada bitirdi, sonra parmaklarını yaladı. Sanki onu en çok rahatsız eden şey buymuş gibi yanıtladı:

"Şimdi beni neye zorunlu kıldın görüyor musun? Yarın senin yüzünden gidip Rettifilo'daki terzide zaman yitirmem gerekecek." İçini çekti, sonra bana döndü: "Lenù, sen düzgün bir kızsın, arkadaşına benim bu mahallede iş yaptığımı, beni millete rezil etmemesi gerektiğini söylemeyi dener misin lütfen? İyi pazarlar, annenle babana selamlar."

Sonra banyoya girdi.

Lila omuz silkip umursamaz bir yüz ifadesi yaptı, sonra beni kapıya geçirdi.

"İstersen kalırım," dedim.

"Mendeburun tekidir o, dert etme."

Sonra sesini bir erkek gibi kalınlaştırıp aynı sözleri yineledi: *beni millete rezil etmemesi gerektiğini söylemeyi dener misin lütfen* ve bu taklitle gözleri parladı.

"Ya döverse seni?"

"Dayaktan ne olur ki? Biraz zaman geçer, eskisinden iyi olurum."

Sonra apartman holünde bana yeniden erkeksi sesiyle: "*Lenù, ben bu mahallede iş yapıyorum,*" deyince ben de Antonio'yu taklit etme zorunluluğu duydum: "*Teşekkür ederim ama gerek yoktu,*" ve ansızın kendimizi dışarıdan görüyormuşuz gibi, ikimiz de erkeklerimizle başımız dertteymiş, öylece eşikte duran kadınları oynuyormuşuz gibi hissedip gülmeye başladık. Ona, bir işe kalkıştığımız anda yanılıyoruz, bu erkekleri anlamak mümkün değil, ah, ne çok canımızı sıkıyorlar, dedim, sıkı sıkı sarıldım ve çıkıp gittim. Ama daha merdivenlerin son basamağına bile varmamıştım ki Stefano'nun nefret dolu hakaretler savurduğunu işittim. Şimdi sesi, babasınınki gibi canavar sesi olmuştu.

17.

Daha eve yürürken, onun için de kendim için de kaygılanmaya başladım. Ya Stefano onu öldürürse? Ya Antonio beni öldürürse? İçimi saran endişe yüzünden tozlu sıcakta adımlarımı hızlandırdım; sokaklar pazar sessizliğine bürünüyordu, öğle yemeği saati yaklaşıyordu. İnsanın yönünü bulması ne zordu, erkeklerin son derece ayrıntılı kurallarını çiğnememek ne zordu. Lila –Sinyora Carracci– belki gizli hesapları belki de fesatlığı yüzünden, gidip herkesin gözü önünde eski talibi Marcello Solara ile cilveleşerek kocasını küçük düşürmüştü. Ben de istemeden, hatta iyilik yaptığımı sanarak, Antonio'nun durumunu yıllar önce kız kardeşini taciz eden, onu fena döven ve karşılığında onun da feci dövdüğü kişilere anlatmıştım. Avluya girdiğimde birinin adımı seslendiğini işittim ve irkildim. Oydu, pencerede dönmemi bekliyordu.

Aşağı indi, çok korktum. Elinde bıçak vardır diye düşündüm. Tam tersine, ellerini hapsetmek istercesine cebine sokmuş olarak, sükûnetle ve uzaklara bakarak konuştu durdu. Onu dünyada en çok nefret ettiği kişilerin önünde küçük düşürdüğümü söyledi. Onu kadınını ricada bulunmaya yollayan erkek durumuna düşürdüğümü söyledi. Kimsenin önünde diz çökmeyeceğini, onun yerine yüz kere askerlik yapmayı yeğleyeceğini, gidip Marcello'nun elini öpmektense silah altında can vermeyi yeğleyeceğini söyledi. Pasquale ve Enzo'nun bunu öğrenirlerse gelip kendisinin suratına tüküreceklerini söyledi. Beni bırakacağını, çünkü onu ve duygularını hiç umursamadığımı kanıtladığımı söyledi. Sarratore'nin oğlu ile canımın istediğini yapabileceğimi ve konuşabileceğimi söyledi, beni bir daha görmek istemiyordu.

Ona bir karşılık veremedim. Sonra ansızın ellerini cebinden çekti, beni apartmanın içine çekti, dudaklarıma sertçe bastırarak

öptü, ağzımı diliyle açmak için uğraştı. Sonra çekildi, arkasını döndü ve gitti.

Eve çıkmak için merdivenleri tırmanırken kafam karmakarışıktı. Lila'dan daha şanslı olduğumu, Antonio'nun Stefano gibi olmadığını düşündüm. Bana asla zarar vermezdi, o sadece kendine zarar verirdi.

18.

Ertesi gün Lila'yı görmedim ama beklenmedik biçimde kocasını görmek zorunda kaldım.

Sabah okula gayet mutsuz gittim, hava sıcaktı, ders çalışamamıştım, neredeyse hiç uyuyamamıştım. Okulda berbat zaman geçirdim. Okulun önünde Nino'yu görmeye çalıştım, merdivenleri onunla çıkmak, hiç olmazsa iki kelime konuşmak istedim ama onu göremedim; belki sevgilisiyle şehirde geziyordu, belki ikisi sabahları açık olan sinemaların birine girmiş karanlıkta öpüşüyordu; belki Capodimonte korusuna gitmiş, benim aylarca Antonio ile yaptığım şeyleri yapıyorlardı. İlk derste, kimyadan sözlüye kalktım, yetersiz ve karışık yanıtlar verdim, kim bilir kaç aldım; artık kurtarmak için de zaman kalmamıştı, eylülde bütünlemeye kalabilirdim. Profesör Galiani beni koridorda gördü ve şu mealde bir konuşma yaptı: Sana neler oluyor Greco, neden çalışmıyorsun. Ona, hocam çalışıyorum, çok çalışıyorum, size yemin ederim dedim, ama beni üstünkörü dinleyip öğretmenler odasına girdi. Tuvalete girip uzun uzun ağladım; kendime acıdığıma, hayatımın talihsizliğine ağladım: okul başarımı, onu terk etmek isterken beni terk eden ve şimdiden özlediğim Antonio'yu, Sinyora Carracci olduğundan beri benden her gün daha uzak-

laşan Lila'yı, her şeyi yitirmiştim. Baş ağrısına yenik düşerek eve yürürken beni nasıl kullandığını –evet, kullandığını–, Solara kardeşleri kışkırtarak kocasından intikam aldığını, sonra kocasını bana yaralanmış erkek olarak gösterdiğini düşündüm. Yol boyunca bir insan bu kadar değişebilir mi, kendini Gigliola'dan farksız birine dönüştürebilir mi, diye kafa yordum.

Ne var ki eve geldiğimde bir müjdeyle karşılaştım. Annem her zamanki gibi Antonio ile buluşup geç kaldığımı sandığı ya da evdeki görevlerimi aksattığım için bana çıkışmadı. Tam tersine pek nazik bir ifadeyle şöyle dedi:

"Stefano bugün Rettifilo'daki terziye giderken ona eşlik etmen için izin istedi."

Yorgunluktan ve üzüntüden serseme dönmüş olduğumdan yanlış anladığımı sandım. Stefano mu? Stefano Carracci mi? Onunla Rettifilo'ya gitmemi mi istiyordu?

Sözde hasta olan ama gizli alavereleri yüzünden evde saklanmak zorunda olan babam yan odadan, "Neden karısıyla gitmiyormuş?" diye seslendi. "O ikisi nasıl zaman geçiriyorlar acaba? Evde iskambil mi oynuyorlar?"

Annem şöyle bir surat astı. Lina'nın belki işi olduğunu, Carracci ailesine karşı nazik davranmamız gerektiğini, bazılarının da hiçbir şeyden memnun olmadığını söyledi. Aslında babam gayet memnundu: şarküteriyle iyi ilişkilerde olmak veresiye alışveriş yapabilmek, ödemeyi geciktirebilmek anlamına geliyordu. Ama komiklik yapmaktan hoşlanıyordu. Bir süredir, eline fırsat geçtikçe imalı bir şekilde Stefano'nun sözde cinsel tembelliğinden dem vuruyordu. Arada sırada sofrada soruyordu: Ne yapıyor Carracci, sadece televizyonu mu seviyor? Ve gülüyordu, sorusunun asıl içeriğinin şu olduğunu anlıyorduk: nasıl oldu da şu ikisinin çocuğu olmadı, Stefano işliyor mu, işlemiyor mu? Bu gibi şeyleri havada kapan annem onu ciddiyetle yanıtlıyordu:

erken daha, rahat bıraksana insanları, ne istiyorsun. Ama aslında o da, şarkütericinin parasının çokluğuna rağmen işe yaramayan bir erkek olduğuna, en az babam kadar kaniydi.

Sofra çoktan kurulmuştu, yemek için beni bekliyorlardı. Babam sinsi bir ifadeyle ve sonra da şakayla anneme dönerek şöyle dedi:

"Ben sana hiç bu akşam yorgunum, iskambil oynayalım dedim mi?"

"Hayır, çünkü sen efendi bir insan değilsin."

"Yani sen benim efendi bir insan olmamı mı tercih ederdin?"

"Biraz, ama abartmadan."

"O halde bu akşamdan itibaren Stefano gibi efendi bir erkek olacağım."

"Abartmadan dedim."

Bu düetlerden nefret ediyordum. Sanki ben ve kardeşlerim onların ne demeye çalıştıklarını anlamıyormuşuz gibi konuşuyorlardı; belki de ayrıntılarıyla anladığımıza inanarak bize kadın ve erkek olmanın doğru yolunu öğretmeye çalışıyorlardı. Kendi sorunlarımdan bitkin düşmüş olduğumdan, bağırmak, tabakları fırlatmak, kaçmak; ailemi, tavanın dört köşesindeki rutubeti, boyası kalkmış duvarları, yemek kokusunu, her şeyi terk etmek istiyor, bir daha hiçbirini görmek istemiyordum. Antonio konusunda ise, onu yitirmek ne büyük bir aptallıktı, şimdiden pişman olmuştum, beni bağışlamasını istiyordum. Eylüle bütünlemeye kalırsam, diye düşündüm, sınava gitmem, sınıfta kalırım ve hemen onunla evlenirim. Sonra aklıma Lila, nasıl süslenmiş olduğu, Solara kardeşlerle konuşmaları, aklından geçenler, aşağılanmanın ve ıstırabın onu ne kadar kötü biri yaptığı geldi. Bütün öğleden sonramı bu birbirinden kopuk düşünceleri didiklemekle geçirdim. Yeni evin küvetinde banyo yapmak, Stefano'nun teklifinin yarattığı tedirginlik, arkadaşıma nasıl haber ulaştıra-

cağım, kocasının benden ne istiyor olabileceği? Ve kimya. Ve Empedokles. Ve ders çalışmak. Ve ders çalışmayı bırakmak. Ve sonunda soğuk bir keder. Kaçış yoktu. Ne ben ne Lila, Nino'yu okulun kapısında bekleyen kız gibi olabilirdik. Uzaktan bakınca bile onun sahip olduğu soyut ama temel şeyin ne bende ne Lila'da olduğu belli oluyordu; bu elle tutulamayan şeye insan ya sahip olurdu, ya olmazdı, çünkü o şeye sahip olmak için insanın Latince, eski Yunanca, felsefe öğrenmesi, şarkütericinin ya da ayakkabıcının parası yetmezdi.

Stefano avludan seslendi. Koşarak indim aşağı, yüzünde bezgin bir ifade olduğunu gördüm. Terzi hanımın izinsizce vitrinde sergilediği resmi almaya giderken ona eşlik etmemi rica etti. Abartılı bir nezaketle ricada bulundu. Sonra tek söz etmeden beni üzeri açık otomobiline bindirdi ve sıcak rüzgâra karşı hızla gittik.

Mahallenin dışına çıkınca konuşmaya başladı ve terziye varana dek susmadı. Yumuşak bir lehçeyle ve alaycı olmadan, kibarca konuştu. Ona bir iyilik yapmam isteğiyle söze başladı ama bu iyiliğin ne olduğunu hemen açıklamadı, sadece lafı dolandırarak ona yaptığım bu iyiliği aslında arkadaşıma yapıyor olacağımı söyledi. Sonra bana Lila'dan söz etmeye başladı, onun ne kadar akıllı, ne kadar güzel olduğunu söyledi. Ama doğası gereği asi, diye ekledi ve her şeyin onun dediği gibi olmasını istediğini, yoksa ıstırap çektiğini anlattı. Lenù, neler yaşadığımı bilmiyorsun, belki de biliyorsun ama sadece onun sana anlattığı kadarını biliyorsundur. Lina benim sadece para düşündüğüme takmış kafasını; evet bu doğru olabilir ama ben bunu ailesi, babası, ağabeyi, bütün akrabaları için yapıyorum. Yanılıyor muyum? Sen okumuş kızsın, yanılıyorsam söyle. Ne istiyor yani, içinden çıkıp geldiği sefaleti mi? Parayı sadece Solara ailesi mi kazansın? Mahalleyi onların eline mi bırakalım? Eğer haksızsam söyle ne olur, seninle

tartışmam, hemen haksız olduğumu kabul ederim. Ama onunla zorunlu olarak tartışıyorum. Beni istemiyormuş, bunu söylüyor bana ve yineleyip duruyor. Onun kocası olduğumu anlamasını sağlamak bir savaşa dönüştü ve evlendiğimden beri hayatım dayanılmaz bir hal aldı. Onu sabahları, akşamları görmek, yanında uyumak ve tüm gücümle onu ne kadar sevdiğimi hissettirememek çok kötü bir şey.

Direksiyonu tutan büyük ellerine, yüzüne baktım. Gözleri dolarak evliliklerinin ilk gecesi onu dövmek zorunda kaldığını, buna mecbur olduğunu, karısının onu aşağılamak, asla istemediği bir erkeğe dönüştürmek amacıyla her sabah, her akşam onun ellerinden tokatları adeta çektiğini söyledi. Sonra adeta korku dolu bir ses tonuyla ekledi: onu bir kez daha dövmek zorunda kaldım, o şekilde giyinip Solara kardeşlere gitmemeliydi. Ama içinde asla eğip bükemediğim bir güç var onun. Öyle kötücül bir güç ki bu, bütün iyi niyetleri, her şeyi yararsız kılıyor. Bir zehir. Gebe kalmadığının farkındasın değil mi? Aylar geçiyor ve hiçbir şey olmuyor. Akrabalar, arkadaşlar, müşteriler yüzüme alaycı bir ifadeyle bakıp, bir haber var mı diye sorup duruyorlar. Ben de onlara, anlamazmış gibi hangi konuda, demek zorunda kalıyorum. Anlarsam yanıt vermem gerekecek çünkü. Ve ne yanıt verebilirim ki? Bildiğin ama asla söyleyemediğin şeyler vardır. Lila içindeki o güçle içindeki bebeği öldürüyor Lenù, bunu benim bir erkek olmayı bilmediğime inandırmak için mahsus yapıyor, beni herkesin önünde bok gibi bırakmak için yapıyor. Ne düşünüyorsun? Abartıyor muyum? Şimdi beni burada dinlemekle bana nasıl bir iyilik yaptığını bilemezsin.

Ona ne yanıt vereceğimi bilemedim. Şaşırmıştım, hiçbir erkeğin kendini böyle anlattığını duymamıştım. Tüm bu süre boyunca, uyguladığı şiddetten söz ederken bile duygusal, savunmasız, şarkılardaki gibi bir yerel dil kullandı. Neden öyle

davrandığını bugün bile anlamış değilim. Tabii daha sonra benden ne istediğini de söyledi. Lila'nın iyiliği için onunla ittifak yapmamı istedi. Karısının bir düşman değil, eş olarak nasıl davranması gerektiğini anlaması için yardıma muhtaç olduğunu söyledi. İkinci şarküteri dükkânı ve hesaplar konusunda kocasına yardım eli uzatması için onu ikna etmemi istedi. Aslında bunları elde edebilmek için bana bu itiraflarda bulunması gerekmezdi. Olasılıkla Lila'nın beni her konuda ayrıntılı olarak bilgilendirmiş olduğunu sanıyordu ve şimdi durumu kendi yorumuyla aktarmak istemişti. Belki de karısının en yakın arkadaşına duygularını açma niyetinde değildi, ama şimdi duygu dalgasına yenik düşerek yapmıştı bunu. Belki eğer beni etkileyip üzerse, benim de her şeyi Lila'ya anlatıp onun da üzülmesini sağlayabileceğimi tahmin etmişti. Kesin olan şu ki, artan bir ilgiyle dinledim onu. Yavaş yavaş böylesine özel konulara böylesine serbestçe yanaşmak hoşuma gitti. Ama kabul etmeliyim ki, her şeyden çok hoşuma giden bana verdiği önem oldu. Kendi sözleriyle benim çoktandır düşündüğüm bir kuşkuyu dile getirdiğinde, yani Lila'nın içinde her şeye muktedir bir güç barındırdığını, hatta hamile kalmamak için organizmasına bile söz geçirebildiğini söylediğinde, bana da hayırlı bir kudret atfetmesi ve bunun sayesinde Lila'nın lanetini alt edebileceğimi sanması beni gururlandırdı. Otomobilden indik, terzinin dükkânına girdik. Bu minnet duygusunun bende bir avuntu yarattığını hissettim. Hatta gösterişli bir İtalyancayla ona mutlu olmalarına yardımcı olabilmek için elimden geleni yapacağımı söyledim.

Ama daha terzinin vitrininin önünde gerginleşiverdim. İkimiz de durduk ve rengârenk kumaşların ortasında duran Lila'nın fotoğrafına baktık. Oturmuş, bacak bacak üstüne atmıştı, gelinliğini biraz yukarı çekip ayakkabılarını ve bir bileğini ortaya çıkarmıştı. Çenesini bir eline dayamıştı, yüzsüzce kameraya

diktiği gözlerinde ciddi, yoğun bir bakış vardı; portakal çiçeğinden tacı saçlarının arasında parlıyordu. Fotoğrafçı şanslı adamdı, Stefano'nun sözünü ettiği kötülüğü yakalayabildiğini hissettim, bana öyle geldi ki, bu güce karşı Lila'nın bile elinden bir şey gelmiyordu. Hayranlık ve üzüntüyle, işte sözünü ettiğimiz şey, demek için Stefano'ya döndüm ama o kapıyı açarak tuttu ve içeri girmem için bana yol verdi.

Benimle konuşurken kullandığı ses tonu yok oldu, terzi hanıma karşı sert konuştu. Lina'nın kocası olduğunu söyledi, özellikle bu ifadeyi kullandı. Kendisinin de ticaret işinde olduğunu ama böyle bir şekilde reklam yapmanın asla aklına gelmeyeceğini belirtti. Sözü şuna getirdi: Siz de güzel bir kadınsınız, şimdi ben sizin bir resminizi alsam ve salamlarla peynirlerin arasında vitrine koysam, kocanız ne derdi? Ondan fotoğrafı kaldırmasını istedi.

Terzi hanımın kafası karıştı, kendini savunmaya çalıştı ve sonunda pes etti. Ama çok üzüldüğü belliydi, girişiminin etkiliğini ve pişmanlığının temelini kanıtlamak için öyle üç dört anekdot anlattı ki bunlar, yıllar içinde mahallede küçük bir efsane halini aldı. Fotoğraf vitrinde durduğu dönemde gelinlikli hanım hakkında bilgi almak için ünlü şarkıcı Renato Carosene, bir Mısır Prensi, Vittorio De Sica ve Lila ile konuşmak, onun güzellik yarışmalarındaki gibi mayolu resmini çektirmek için fotoğrafçı yollamak isteyen *Roma* gazetesi muhabiri mağazaya gelmişlerdi. Terzi hanım hiçbirine adres vermediği konusunda yeminler etti; üstelik Carosone ve De Sica gibi kişilerden böyle bir bilgiyi esirgemekten çok utanmıştı.

Terzi hanım konuştukça, Stefano'nun yumuşadığını hissettim. Daha arkadaşça konuşarak bu olayları ayrıntılı anlatmasını istedi. Resmi yanımıza alarak oradan ayrıldığımızda ruh hali değişmişti ve dönüşteki monolog, gidişteki ıstıraplı tondan çok uzaktı. Stefano neşeliydi, varlığıyla büyük bir seçkinlik kazandığı

nadide bir nesneye sahip olmanın gururuyla konuşmaya başladı. Sonra elbette konuyu benden yardım dilemeye getirdi. Ve beni evimin önüne bırakırken, Lila'nın doğru ve yanlış yolu anlaması için elimden geleni yapacağım konusunda defalarca yemin ettirdi. Bu konuşmamızda Lila artık dizginlenemez bir kişi olmaktan çıkmış, cam mahfaza içine kapatılmış değerli bir sıvıya dönüşmüştü. Stefano sonraki günlerde önüne gelene, hatta şarküteriye uğrayanlara bile Carosone ve De Sica'dan söz etti; öyle ki laf yayıldıkça Lila'nın annesi Nunzia, eğer terzi hanım bu kadar ketum davranmasaydı ve kızı on altı yaşında Stefano Carracci ile evlenmeseydi, onun bir şarkıcı ve oyuncu olabileceğinden, *İtalyan Usulü Evlilik* filminde oynayabileceğinden, televizyona çıkabileceğinden ve hatta Mısır prensesi olabileceğinden dem vurmaya başladı.

19.

Kimya öğretmenim bana cömert davrandı (belki de Galiani öğretmen onun cömert davranmaya ikna etti) ve geçer not hediye etti. Sosyal derslerin tümünden yedi, fen derslerinden altı, din bilgisinden geçer ve hayatımda ilk kez hal ve gidişten sekiz aldım; belli ki papaz ve sınıf kurulunun büyük kısmı beni bağışlamamıştı. Buna üzüldüm, din öğretmeniyle Kutsal Ruh'un rolü konusundaki o eski tartışmamı şimdi küstahlık olarak değerlendiriyordum ve o zaman beni durdurmaya çalışan Alfonso'ya kulak asmadığım için pişmanlık duyuyordum. Elbette eğitim bursu alamadım ve annemin tepesi attı, Antonio'nun peşinde yitirdiğim zaman yüzünden beni suçladı. Bu sözler beni iyice çileden çıkardı ve zaten artık okumak istemediğimi söyledim. Annem

tokat atmak için elini kaldırdı, gözlüklerim yüzünden korktu ve gidip halı dövme sopasını aldı. Kötü günlerdi, her yeni gün daha da kötü oluyordu. Bir tek olumlu şey oldu; camekâna asılı not listemi görmek için okula gittiğimde hademe peşimden koştu ve bana Galiani öğretmenin bıraktığı bir paketi teslim etti. İçinde kitap vardı elbette, ama bunlar roman değildi: düşüncelerle dolu bu kitaplar, hocamın bana duyduğu güven konusunda hassas bir işaretti ama avunmama yetmedi.

Çok fazla kaygım vardı, yaptığım her şeyde hatalı davrandığım izlenimine kapılıyordum. Eski sevgilimi hem evde hem işte aradım ama beni atlatmayı başardı. Ada'dan yardım istemek için şarküteriye uğradım. O da bana soğuk davrandı, ağabeyinin beni bir daha görmek istemediğini söyledi ve o günden sonra karşılaştığımızda da başını çevirdi. Şimdi okulum da olmadığı için sabahları uyanmak sarsıcı, beynimin içinde acı verici bir darbe gibi oluyordu. Başlangıçta Galiani'nin verdiği kitaplardan bir iki satır okumayı denedim ama sıkılıyor, hemen hemen hiçbir şey anlamıyordum. Yeniden halk kütüphanesinden romanlar ödünç almaya başladım, birbiri ardına onları okudum. Ama genel anlamda bu da beni mutlu etmedi. Yoğun hayatlar, derin diyaloglar, benim gerçek hayatımdan daha çekici olan hayalet gerçekler vardı bunlarda. Böylece gerçek değilmişim gibi hissetmek için, olgunluk sınavlarına giren Nino'yu görmek ümidiyle okula gidip gelmeye başladım. Yunanca yazılısının olduğu gün sabırla bekledim onu. Ama ilk öğrenciler kollarının altında Rocci'nin Yunanca-İtalyanca sözlüğüyle kapıdan çıkarken ona dudaklarını uzattığını gördüğüm temiz ve güzel kız belirdi. O da benden bir iki metre ötede beklemeye başladı; bir an için –katalogda sergilenen iki manken gibi– böyle dursak ana kapıdan çıkan Sarratore'nin oğlunun gözleri önce hangimizi görür diye düşündüm. Kendimi çirkin, bakımsız hissettim ve çekip gittim.

Rahatlama umuduyla Lila'nın evine koştum. Ama ona karşı da hatalı davrandığımı biliyordum, saçma bir şey yapmıştım: Stefano ile birlikte resmi almaya gittiğimizi ona söylememiştim. Neden saklamıştım? Kocasının bana önerdiği arabulucu rolümden hoşlandığım için arabayla Rettifilo'ya gittiğimizi söylemezsem üzerinde daha etkili olacağımı mı düşünmüştüm? Stefano'nun yakınlığına ihanet etmekten korkarken, en yakın arkadaşıma mı ihanet etmiştim? Bilmiyordum. Benimki kesinlikle gerçek bir karar olmamıştı; aslında bir kararsızlık durumuydu ve bu önce yalancı bir dalgınlık, sonra da olayı hemen aktarmamış olmanın işleri nasıl daha da karmaşık hale getireceği ve belki de boşuna olduğu inancıydı. Üzmek ne kolaydı. İnandırıcı görünebilecek mazeretler arıyordum ama kendimi bile ikna edemiyordum. Davranışlarımda derin bir bozukluk buluyor, susuyordum.

Öte yandan, kendisi o buluşmamız hakkında bilgi sahibi olduğunu hiç belli etmemişti. Beni daima kibarca karşılıyordu, küvetinde yıkanmama, makyaj malzemelerini kullanmama izin veriyordu. Ama ona anlattığım romanların konusu hakkında birkaç yorum yapıp geçiştiriyor, onun yerine dergilerde okuduğu oyuncu ve şarkıcı hayatlarına ilişkin basit bilgiler aktarıyordu. Ve artık hiçbir düşüncesini veya gizli tasarısını söylemiyordu. Bedeninde morluk görüp, bunu fırsat bilip Stefano'nun bu çirkin tepkisine neden olan hareketi konusunda kendini sorgulaması için ona yol gösterdiğimde, kocasının belki de ondan yardım etmesini, başına gelen tersliklerde destek olmasını beklediğini söylediğimde bana alaycı gözlerle bakıyor, omuz silkiyor, beni kurnazca atlatıyordu. Çok geçmeden benimle ilişkisini kesmek istememekle birlikte, artık bana içini dökmemeye karar verdiğini anladım. Öyleyse bir şeyler biliyordu da, acaba artık beni güvenilir bir arkadaş gibi görmüyor muydu? Yokluğumu hissetsin diye ziyaretlerimi seyreltmiştim, bana bunun nedenini sorsun

ve birbirimize gerçekleri söyleyelim istiyordum. Ama o bunun farkına bile varmamış gibi davranıyordu. Ben de boşvermiş, onu sık sık görmeye gitmeye başlamıştım; bu duruma da olumlu ya da olumsuz bir tepki vermemişti.

O çok sıcak temmuz günü iyice sıkkın bir halde ona gittim; ne Nino, ne Nino'nun sevgilisine ilişkin tek söz ettim, çünkü –istemeden de olsa hep öyle olur ya– artık ben de sırlarımın çoğunu ona açmama oyununa katılmıştım. Her zamanki gibi sıcak karşıladı beni. Soğuk bir içecek hazırladı. Yemek odasındaki divana çöreklenip buz gibi badem şurubumu yudumlarken aslında trenlerin gürültüsünden, terden, her şeyden rahatsız olmaktaydım.

Evin içinde dolaşmasını sessizce izliyordum, hiç belli etmeden bir savaş kararının ipine tutunup insanı bezdiren labirentlerde dolaşma yeteneğine öfke duydum. Kocasının, Lila'nın tehlikeli bir aygıtın zembereği gibi sıkı tuttuğu gücü hakkında söylediklerini düşündüm. Karnına baktım ve içinde, Stefano'nun zorla içine akıtmak istediği hayatı yok etmek için yarattığı bir savaş olduğunu hayal ettim. Ne kadar direnebilecek, diye düşündüm, ama ona açık açık sormaya cesaret edemedim, çünkü bundan hoşlanmayacağını biliyordum.

Az sonra, sıradan bir yenge ziyaretine uğrarmışçasına Pinuccia geldi. On dakika sonra Rino da çaldı kapıyı. Gözlerimizin önünde gayet abartılı bir şekilde öpüşürlerken ben ve Lila alaycı bir ifadeyle bakıştık. Pina manzarayı görmek istediğini söyleyince, nişanlısı da peşinden gitti ve yarım saat odaya kapandılar.

Bu sık sık oluyordu. Lila yarı rahatsızlık, yarı iğnelemeyle anlattı bana ve ben iki sevgilinin bu serbest tavırlarını kıskandım: ne korkuyorlardı, ne rahatsız oluyorlardı; tekrar yanımıza geldiklerinde öncekinden daha mutluydular. Rino ağzına atacak bir şeyler bulmaya mutfağa gitti, geri geldi, kız kardeşine ayakkabılarla ilgili bir şeyler anlattı, işlerin giderek açıldığını söyledi,

sonra gidip Solara kardeşlerle didişeceği için onun ağzından fikir çalmaya çalıştı.

Ansızın ve niyeti bozuk bir edayla, "Marcello ve Michele'nin Martiri Meydanı'ndaki mağazaya senin resmini asmak istediklerini biliyor musun?" diye sordu.

Pinuccia hemen araya girerek, "Bence uygun düşmez," dedi.

"Neden?" diye sordu Rino.

"Bu ne biçim soru? Lina istiyorsa fotoğrafını yeni şarküteriye asabilir: orayı işletmek ona düşmüyor mu? Martiri Meydanı'ndaki dükkânın işletmesi bana aitse içeri ne asılacağına ben karar veririm, değil mi ama?"

Sanki Lila'nın hakkını ağabeyinin saldırganlığına karşı koruyormuş gibi konuşuyordu ama aslında hepimiz kendisini ve kendi geleceğini koruduğunun farkındaydık. Stefano'ya bağımlı olmaktan bıkmıştı, şarküteriden ayrılmak istiyordu ve merkezdeki bir mağazanın patroniçesi olma düşüncesinden çok hoşlanıyordu. Bu nedenle bir süredir Rino ve Michele arasında yaşanan küçük çatışmanın merkezinde ayakkabı mağazasını işletme konusu vardı; çatışma her ikisinin nişanlısının karşılıklı bastırmasıyla alevleniyordu: Rino orayla Pinuccia'nın ilgilenmesini istiyor, Michele de neden Gigliola ilgilenmeyecekmiş diye soruyordu. Ama Pinuccia daha saldırgandı ve bu işin üstesinden geleceğine dair kuşkusu yoktu; nişanlısının yetkisine ağabeyininkini de ekleyebileceğini biliyordu. Bu nedenle her fırsatta sınıf atlamış, sanki mahalleyi terk etmiş havaları yapıyordu ve şimdi de merkezdeki mağazanın müşterilerinin seçkinliğine neyin uygun olup neyin uygun olmadığına karar verirmiş havalarındaydı.

Rino'nun kız kardeşinin saldırıya geçmesinden korktuğunu sezdim, ama Lila müthiş bir umursamazlık sergiledi. Sonra da sanki yapacak çok işi olduğunu belirtmek istercesine saatine baktı Rino, çok ileriyi gören birine özgü ses tonuyla, "Bence o

resmin büyük ticari potansiyeli var," dedi, Pina'yı öptü ve anlaşmazlık çıkmadan evden sıvıştı.

Biz kızlar kaldık. Pinuccia somurtkan ifadeyle ve sorunu kapatabilmek için benim yetkimi kullanabilmeyi umut ederek sordu:

"Lenù, sen ne düşünüyorsun? Sence Lina'nın resmi Martiri Meydanı'ndaki mağazada olmalı mı?"

Ben İtalyanca olarak yanıtladım onu:

"Buna karar verecek olan Stefano'dur ve özellikle gidip terzinin vitrininden de resmi kaldırttığına göre, buraya asılmasına izin vereceğini de sanmıyorum."

Pinuccia'nın yüzünde bir sevinç ifadesi belirdi ve neredeyse bağırarak:

"Tanrım, ne kadar akıllısın Lenù!" dedi.

Lila'nın da kendi görüşünü söylemesini bekledim. Uzun bir sessizlik oldu, sonra sadece bana döndü ve konuştu:

"Haksız olduğun konusunda ne kadara bahse girersin? Stefano buna izin verecektir."

"Yok canım."

"Evet."

"Neyine bahse varsın?"

"Kaybedersen bundan sonra bir daha asla sekiz ortalamanın altına düşmeden geçeceksin sınıflarını."

Utanç içinde baktım ona. Benim düşük notlarla geçtiğim konusunu konuşmamıştık, bunu bildiğini de hiç tahmin etmiyordum, ama demek ki öğrenmişti ve şimdi başıma kakıyordu. Başaramadın, diyordu bana, düşük notlar aldın. Benim yerimde olsa yapacağı şeyi şimdi benden bekliyordu. Beni gerçekten hayatı kitaplara bağlı biri rolüne çivilemek istiyordu; oysa onun parası, güzel giysileri, evi, televizyonu, otomobili vardı, canının istediğini alıyor, istediğini yapıyordu.

İmalı bir tonla, "Ya sen kaybedersen?" diye sordum.

Karanlık mazgallardan ateş eden bakışlar beliriverdi gözlerinde ansızın.

"Özel bir okula yazılırım, yeniden okumaya başlarım ve yemin ederim ki seninle birlikte, senden daha iyi notlarla diplomamı alırım."

Seninle birlikte, senden daha iyi. Onun aklındaki bu muydu? O kötü dönemde içimde çalkalanan konuların –Antonio, Nino, hayatımın hiçliği gibi– çok geniş bir iç çekmeyle emildiğini hissettim.

"Ciddi mi söylüyorsun?"

"Bahis şaka kaldırır mı?"

Son derece saldırgan bir ifadeyle, Pinuccia söze karıştı:

"Lina, her zamanki gibi manyaklık etme: yeni şarküterin var, Stefano onu tek başına idare edemez." Ama sonra kendini tuttu ve tatlı bir sesle ekledi: "Ayrıca senin ve Stefano'nun beni ne zaman hala yapacağınızı da çok merak ediyorum."

Bu tatlı ifadeyi kullandı ama sesinde kin olduğunu ve bu kinin can sıkıcı bir şekilde benimkine karışma nedenini hissettim. Pinuccia şunu demek istiyordu: evlisin, ağabeyim sana her şeyi veriyor, şimdi üzerine düşeni yapmalısın. Ayrıca Bayan Carracci olup bütün kapıları kapatmanın, barikatlar kurmanın, gizlenmenin, karnının içinde zehirli bir öfke barındırmanın anlamı nedir? Sen hep zarar veren biri mi olmak zorundasın Lila? Ne zaman son vereceksin buna? Enerjin tükenecek, dikkatin dağılacak ve uykucu bir nöbetçi gibi devrilecek misin? Ne zaman kendini açacaksın, yeni mahalledeki dükkânda kasaya oturacaksın, o günden güne büyüyen göbeğinle beni Pinuccia Hala yapacaksın ve beni kendi yoluma gitmeye bırakacaksın?

Gözleri büyük ve derin haline dönerken Lila, "Kim bilir," yanıtını verdi.

Görümcesi gülerek, "Bakarsın ben senden önce anne olurum!" dedi.

"Rino'ya böyle yapışmayı sürdürürsen, mümkündür."

Küçük bir tartışmaya giriştiklerinde ben artık daha fazla dinleyemeyeceğime karar verdim.

20.

Annemi yatıştırmak için kendime yazlık iş aramak zorunda kaldım. Elbette gene kırtasiyeci hanıma gittim. Beni bir öğretmen, bir hekim karşılar gibi karşıladı, dükkânın arkasında oynayan kızlarını çağırdı, kızlar bana sarıldılar, beni öptüler, biraz onlarla oynamamı istediler. İş aradığımı söyleyince, anneleri, kızlarının günlerini benim gibi zeki ve terbiyeli bir kızla geçirmeleri için onları yeniden Sea Garden'a göndermeye hazır olduğunu, üstelik bunun için ağustosu beklemeye gerek olmadığını, hemen başlayabileceğimizi söyledi.

"Hemen, ne zaman?" diye sordum.

"Önümüzdeki hafta nasıl?"

"Harika."

"Sana geçen senekinden biraz daha fazla para veririm."

İşte nihayet iyi bir haber almıştım. Eve mutluluk içinde döndüm, annem her zamanki gibi şanslı olduğumu, hem denize girip hem güneşlenmenin iş sayılmayacağını söylediğinde bile neşem kaçmadı.

Bu sevinçle ertesi gün Oliviero öğretmenimi ziyarete gittim. Bu sene sınıfımı üstün başarı notları alamadan geçtiğimi söylemek canımı sıkıyordu ama gene de onunla buluşmak ve çekinerek lise iki için bana kitap sağlamasını rica etmek zorundaydım.

Öte yandan Lila'nın şimdi iyi bir evlilik yaptığını, bol zamanı olduğunu ve belki yeniden okumaya başlayacağını duymanın onu sevindirebileceğini sandım. Bu haberin tepkisini onun gözlerinde okuyabilmek, Lila'nın bende yarattığı huzursuzluğu dindirmeye yarayabilirdi.

Kapıyı defalarca çaldım ama öğretmenim açmadı. Komşulara sordum, mahallede soruşturdum ve bir saat sonra yeniden döndüğümde de açılmadı kapı. Kimse onun çıktığını görmemişti, mahallenin sokaklarında, dükkânlarında rastlamamıştım. Yalnız, yaşlı ve hasta bir kadın olduğundan yeniden komşularının kapısını çaldım. Yan dairesinde oturan hanım, oğlundan yardım istemeye karar verdi. Delikanlı, evinin balkonundan öğretmenimin penceresine girmeyi başardı. Onu mutfak zemininde, geceliğiyle baygın yatar durumda buldu. Doktor çağrıldı ve o da hastaneye kaldırılması gerektiğine karar verdi. Kadını kucakta aşağı taşıdılar. Okula her zaman bakımlı gelen öğretmenimin yüzü gözü şiş, perişan halde kapıdan çıkarılışını gördüm. Gözlerinde korku vardı. Ona selam verdim, bakışlarını kaçırdı. Onu koydukları otomobil çılgınca klakson çalarak uzaklaştı.

O yıl yaşanan sıcak, kırılgan bünyelerde kötü bir etki yaratmış olmalıydı. Öğleden sonra Melina'nın küçük çocuklarının avludan giderek telaşlanan ses tonuyla annelerine seslendiklerini duydum. Çağrılara yanıt gelmeyince ben de neler olduğunu anlamak için çıktım ve Ada ile karşılaştım. Sinirli bir halde ve gözleri çakmak çakmak, annesinin bulunamadığını söyledi. Az sonra telaş içinde gelen Antonio'nun yüzü bembeyazdı; bana asla bakmadan nefes nefese koştu gitti. Az sonra bütün mahalleli Melina'yı aramaya çıkmıştı; Stefano bile üzerinde iş önlüğüyle otomobile atladı, Ada'yı yanına oturttu ve yavaş giderek birlikte bütün sokakları gözden geçirdiler. Ben Antonio'nun peşine takıldım, tek söz etmeden şuraya buraya koşturduk. En sonunda

kendimizi göletin orada bulduk ve ikimiz de annesine seslenerek otların içine daldık. Antonio'nun yüzü çökmüştü, gözlerinin çevresi kapkaraydı. Onu rahatlatmak için elini tuttum ama beni itti. Nefret dolu bir söz söyledi: rahat bırak beni, sen kadın bile sayılmazsın. Yüreğimin sımsıkı sıkıştığını hissettim, ama tam o anda Melina'yı gördük. Suyun içine girmiş, serinliyordu. Yüzü ve boynu yeşilimsi suyun dışındaydı, saçları ıslaktı, gözleri kıpkırmızıydı ve dudakları çamur ve yaprak kaplanmıştı. Delilik krizlerini on yıldır şarkı söyleyerek ya da haykırarak yaşayan o, şimdi sessizce duruyordu.

Bir yanında ben, bir yanında Antonio, onu eve götürdük. İnsanlar rahatlamış görünüyorlardı; ona sesleniyorlardı, o da yorgun yorgun el sallıyordu. Bahçe kapısının yanında Lila'yı gördüm, aramalara katılmamıştı. Yeni mahalledeki evinde yalıtılmış olduğundan haber ona geç ulaşmış olmalıydı. Melina ile arasında güçlü bir bağ olduğunu biliyordum ama şimdi herkes ona muhabbet gösterileri yaparken, Ada, anne diye bağırarak koşarken, Stefano arabasını yolun ortasında kapıları açık olarak bırakıp Ada'yı takip ederken –yüzünde aklından kötü düşünceler geçmiş, ama şimdi her şeyin yolunda olduğunu görerek rahatlamış birinin ifadesi vardı–, Lila tanımlaması çok zor bir bakışla öylece kenarda duruyordu. Dul kadının solgun yüzüyle, suya ve çamura batmış ince giysileriyle, kumaşın altından görünen yorgun bedenin hatlarıyla, arkadaşlarını ve tanıdıkları selamlayışındaki çaresizlikle yarattığı hüzünlü gösteriden duygulanmışa benziyordu. Aynı zamanda yaralanmıştı, korkmuştu, aynı ruhsal dağınıklığı kendi de hisseder gibiydi. Ona elimle selam verdim, ama karşılık vermedi. Bunun üzerine Melina'yı kızı Ada'ya teslim ettim ve onun yanına gitmek istedim; Oliviero öğretmenin durumunu, Antonio'nun bana söylediği aşağılayıcı sözü anlatmak istiyordum. Ama arkamı döndüğümde göremedim, çekip gitmişti.

21.

Lila'yı yeniden gördüğümde iyi olmadığını hemen fark ettim; üstelik benim de iyi olmamı istemiyordu. Bir sabahı onun evinde, görünürde oyuncu bir havada geçirdik. Aslında büyüyen bir kötülükle bütün giysilerini, üzerime hiç uymadıkları halde denememem için bana baskı yaptı. Oyun bir işkenceye dönüştü. O benden daha uzun boyluydu, daha zayıftı, ona ait olan ve denediğim her şey beni gülünç kılıyordu. Ama o bunu kabul etmek istemiyordu, şurasını burasını düzeltmenin yeteceğini söylüyordu; öte yandan sanki ona haksızlık yapıyormuşum gibi, giderek artan bir keyifsizlikle beni seyrediyordu.

Derken, yeter diye haykırdı, hayalet görmüş birinin ifadesiyle baktı yüzüme. Sonra şöyle bir toparlandı, uçarı bir havaya büründü, bir ya da iki akşam önce Pasquale ve Ada ile dondurma yemeye gittiğini söyledi.

Üzerimde kombinezonum vardı, giysilerini askılara asmasına yardım ediyordum.

"Pasquale ve Ada mı?"

"Evet."

"Stefano da var mıydı?"

"Ban yalnızdım."

"Seni onlar mı davet etti?"

"Hayır, ben istedim gitmeyi."

Sonra da beni şaşırtmak isteyen birinin edasıyla, genç kızlık dünyasına yaptığı tek kaçamağın bununla sınırlı olmadığını ekledi: ertesi gün de Enzo ve Carmela ile pizza yemeye gitmişti.

"Gene yalnız mı gittin?"

"Evet."

"Stefano ne diyor peki?"

Umursamaz bir yüz ifadesi takındı.

"Evlenmek ihtiyar hayatı sürmek demek değildir. Benimle gelmek isterse ne âlâ, ama akşamları çok yorgun olursa ben yalnız çıkarım."

"Nasıl geçti peki?"

"Eğlendim."

Yüzümdeki hayal kırıklığı duygusunu okumayacağını ümit ettim. Sık sık görüşüyorduk; bana da bu akşam Ada, Pasquale, Enzo, Carmela ile çıkıyorum, sen de gelmek ister misin, diye sorabilirdi. Oysa tek söz etmemişti, bu buluşmaları tek başına, gizlice, sanki onlar *bizim* eski arkadaşlarımız değil de sadece kendi arkadaşlarıymış gibi organize etmiş ve çıkmıştı. Ve işte şimdi bütün ayrıntısıyla ve keyifle bütün konuşulanları aktarıyordu: Ada kaygılıydı, Melina yemek yemez, yediği azıcık şeyi de kusar olmuştu. Pasquale uyku uyuyamayan, bacaklarında ağırlık hisseden, çarpıntısı olan ve kocasını görmek için cezaevine gidip geldikten sonra teselli bulmadan ağlayan annesi Giuseppina için kaygılanıyordu. Oturup dinledim. Her zamankinden daha özenli bir konuşma tarzına sahip olduğunu fark ettim. Duygusal olarak yüklü sözcükler seçiyordu, sanki Melina Cappuccio ve Giuseppina Peluso onun bedenine el koymuş, kendi zayıf ya da şişman formlarını ona yüklemek için baskı yapmış ve şimdi de onun bedeni aynı hastalıkları çekiyormuş gibi anlatıyordu. Konuşurken yüzünü, memelerini, karnını, kalçalarını, onlar artık kendisine ait değilmiş gibi elliyordu; bu arada o kadınlar hakkında en ufak ayrıntısına kadar her şeyi bildiğini gösteriyordu; böylece insanların bana hiçbir şey anlatmadığını, ama kendisiyle paylaştıklarını vurgulamış oluyordu, daha da beteri, benim kendimi bir bulutun içinde kapanmış, çevresindeki insanların ne kadar ıstırap içinde olduklarını fark edemeyen biri olarak hissetmemi istiyordu. Giuseppina'yı hiç gözünden ayırmamış gibi anlatıyordu bana,

sanki nişanlılık kasırgasını, evlilik hayatını yaşayan kendisi değildi; Ada ve Antonio'nun annesi Melina, sanki ezelden onun beyninin içine sızmıştı. Onun deliliğini derinlemesine biliyormuş gibi anlatıyordu. Oradan, mahallede şöyle böyle tanıdığım insanları sayıp dökmeye geçti; sanki bir tür uzaktan katılım sayesinde her birinin öyküsünü biliyordu. En sonunda şu açıklamayı yaptı:

"Antonio ile de bir dondurma yedim."

Bu ad mideme saplanıverdi.

"Nasıl?"

"İyi."

"Benimle ilgili bir şey söyledi mi?"

"Hayır, hiçbir şey söylemedi."

"Ne zaman gidiyormuş?"

"Eylülde."

"Marcello ona yardım etmek için bir şey yapmadı demek."

"Belliydi zaten."

Belli miydi? Madem Solara kardeşlerin onun için bir şey yapmayacağı belliydi, neden beni alıp onlara götürmüştü? Ve sen evli biri olarak neden şimdi eski arkadaşlarını, böyle yalnız başına görme hevesine kapıldın? Neden Antonio ile dondurma yemeye gittin de bana söylemedin; onun eski sevgilim olduğunu, onun beni görmek istemediğini biliyorsun, ama benim onu görmek isteyebileceğimi düşünemedin mi? Kocanın otomobiliyle çıktım ve aramızda konuştuklarımızın tek kelimesini sana aktarmadım diye şimdi intikam mı alıyorsun? Sinirli bir şekilde üzerimi giyindim, yapacak işlerim olduğunu ve gitmem gerektiğini mırıldandım.

"Sana söylemem gereken bir şey daha var."

Ciddi bir edayla Rino'nun, Marcello'nun, Michele'nin, ısrarla Stefano'nun Martiri Meydanı'ndaki mağazaya gitmesini ve

dekorasyonun nasıl ilerlediğini görmesini istediklerini söyledi; orada çimento torbaları, boya bidonları, fırçalar arasında girişteki duvarı göstermişler ve Lila'nın gelinlikli resminin büyütülmüş kopyasını oraya asmayı düşündüklerini söylemişlerdi. Stefano durup dinlemiş, bunun ayakkabılar için kesinlikle güzel bir reklam olacağını, ama gene de uygun düşmeyeceğini bildirmiş. Öteki üçü ısrar etmişler, o da Marcello'ya, Michele'ye ve Rino'ya hayır demiş. Sözün özü bahsi ben kazanmıştım: kocası Solara kardeşlere yenik düşmemişti.

Sevinmiş görünmeye kendimi zorlayarak şöyle dedim:

"Gördün mü bak? Zavallı Stefano hakkında hep kötü konuşuyordun. Oysa ben haklıydım. Şimdi okumaya geri dönmelisin."

"Bekleyelim bakalım."

"Neyi bekleyeceğiz? Bahis bahistir ve sen kaybettin."

"Bekleyelim," dedi yine Lila.

İçimdeki sıkıntı büyüdü. Ne istediğini bilmiyor, diye düşündüm. Kocası konusunda haklı çıkmadığı için mutsuz. Ya da ne bileyim, abartıyor olabilirim ama belki de Stefano'nun bu reddinin değerini bilmiştir ama erkeklerin onun resmi üzerinde daha ciddi bir çatışmaya girmelerini istiyordur ve Solara kardeşlerin yeterince ısrar etmediklerini düşünerek hayal kırıklığına uğramıştır. Bir elini kalçası ve bacağı üzerinde, bir veda okşaması gibi miskince dolaştırdığını gördüm; gözlerinde bir an için Melina'nın kaybolduğu akşam fark ettiğim ıstırap, korku ve tiksinti karışımı duyguyu okudum. Şöyle düşündüm: Ya gizliden gizliye resminin gayet büyük bir kopyasının şehir merkezinde sergilenmesini istiyorsa ve Michele bunu kabul ettirmek için Stefano'ya yeterince baskı yapmadı diye hayıflanıyorsa? Neden olmasın, o daima her konuda birinci olmak ister; huyu böyledir, en güzel, en şık, en zengin olmak peşindedir. Sonra da, özellikle de en zeki, diye geçirdim içimden. Lila'nın yeniden eğitime dönmesi düşüncesi

karşısında cesaretimi kıran bir hoşnutsuzluk hissettim. Kesinlikle kaybettiği bütün yılları kurtarıp, farkı kapatırdı. Aynı sırada yan yana oturup lise bitirme sınavına gireceğimizden şimdiden emindim. Ve bu olasılığa katlanamayacağımı hissettim. Daha katlanılmaz olan ise kendimde bu duyguyu keşfetmem oldu. Utandım, keşke birlikte ders çalışsak seninle ne güzel olur, demelere başladım ve nasıl yol alabileceği konusunda bilgi edinmesi için zorladım onu. Omuzlarını silkince şöyle dedim:

"Şimdi gerçekten gitmem gerekiyor."

Bu sefer engellemedi beni.

22.

Her zaman olduğu üzere daha merdivenlerden inerken onun gerekçelerini gözden geçirmeye başladım ve durumu gözüme şöyle göründü: yeni mahallede tek başına kalmıştı, modern evine kapanmıştı, Stefano tarafından dövülüyordu, bebeği olmasın diye bedeni üzerinde kim bilir nasıl gizemli bir baskı uyguluyordu, benim okul başarılarımı kıskanıyordu ve bu nedenle, yeniden derslere dönebilmesini sağlayacak çılgın bir bahse zorlamıştı beni. Daha büyük bir olasılıkla benim ondan çok daha özgür olduğumu düşünüyordu. Antonio ile aramın bozulması, dersler konusundaki zorlanmalarım ona kendisininkiler yanında önemsiz görünüyordu. Düşündükçe ve fark etmeden, önce hoşnutsuzluk yüklü bir ilişkiye itildiğimi hissettim ama daha sonra ona karşı hayranlığım tazelendi. Tabii ya, yeniden eğitim almaya başlasa çok iyi olurdu. Onun hep sınıf birincisi olduğu, benim ise ikinci olduğum ilkokul günlerimize dönseydik keşke. Ders çalışmanın bir anlamı olurdu, çünkü o

derslere anlam yüklemeyi bilirdi. Onun gölgesinde kalmak ve böylece kendimi güvende ve güçlü hissetmek. Evet, evet, evet. Yeniden başlamak.

Evime uzanan yolda yürürken birdenbire yüzünde görmüş olduğum ıstırap, korku, tiksinti karışımı duyguyu anımsadım. Neden. Öğretmenin perişan, Melina'nın denetimden çıkmış bedenlerini düşündüm. Belirli bir nedeni olmadan yoldaki kadınlara dikkatle bakmaya başladım. Ansızın o güne dek bakışlarımda belli bir sınırlama ile yaşamışım gibi hissettim; sanki sadece biz kızlara, Ada'ya, Gigliola'ya, Carmela'ya, Marisa'ya, Pinuccia'ya, Lila'ya, kendime, okul arkadaşlarıma odaklanabilmiştim ve şimdiye dek Melina'nın, Giuseppina Peluso'nun, Nunzia Cerullo'nun, Maria Carracci'nin bedenlerine hiç dikkat etmemiştim gibi hissettim. Büyüyen bir kaygıyla incelemek zorunda kaldığım tek kadın organizması annemin topal bedeniydi ve sadece o imgenin benim peşimi bırakmadığını, tehdit ettiğini hissetmiştim; o bedenin ansızın benimki üzerinde hâkimiyet kurmasından hâlâ korkuyordum. Ama işte o gün eski mahallenin bütün annelerini net olarak gördüm. Hepsi sinirliydi ve hepsi boyun eğmiş bir haldeydi. Dudaklarını sıkıp, omuzlarını çökertip susarlar ya da onları üzen çocuklarına hakaretler yağdırırlardı. Sıska bedenleriyle, çukur gözleri ve yanaklarıyla ya da geniş kalçaları, kalın ayak bilekleri, ağır memeleri, alışveriş çantaları, eteklerine yapışan ve kucak isteyen çocuklarıyla oradan oraya sürüklenirlerdi. Ve tanrım, benden on, en fazla yirmi yaş büyüktüler. Gene de biz kızların pek meraklı olduğumuz, giysilerle, makyajla belirgin kıldığımız o dişi eşkallerini yitirmişlerdi. Kocalarının, babalarının, erkek kardeşlerinin bedenlerince yutulmuşlardı, giderek onlara benzemişlerdi ya da yorgunluktan, yaklaşan yaşlılıktan, hastalıktan bitkin düşmüşlerdi. Ne zaman başlıyordu o dönüşüm? Ev işleriyle mi? Gebeliklerle

mi? Dayaklarla mı? Lila da Nunzia gibi şekilsizleşecek miydi? O güzel yüzünden Fernando fırlayacak mıydı, zarif yürüyüşü Rino'nun geniş bacaklı, ayrık kollu, geniş göğüslü bedenini kapacak mıydı? Ve benim bedenim de gün gelecek içinden sadece annemi değil, babamı da çıkartarak mahvolacak mıydı? Okulda öğrendiğim her şey eriyip gidecek, mahalle yeniden üzerimde egemenlik kuracak; şiveler, tavırlar, her şey kara bir çamura bulanacak, Anaksimandros ve babam, Folgore ve Don Achille, değerler ve bataklıklar, Yunanca dilbilgisi, Hesiodos ve Solara kardeşlerin küstah küfürleri ve geri kalan her şey, bu şehrin geçmişindeki binlerce yılda giderek daha dengesiz, daha bozuk bir hal mi alacaktı?

Ansızın Lila'nın duygularını üzerime geçirdiğimi ve benimkilere eklemeye başladığımı düşündüm. Demek ki onun için yüzünde o ifade, o hoşnutsuzluk vardı. Bacağını, kalçasını okşayışı bir tür veda mıydı? Konuşurken bedeninin sınırlarının Melina, Giuseppina tarafından kuşatıldığını hissettiği için mi kendine dokunmuştu ve bundan korkmuş, tiksinmiş miydi? Arkadaşlarımızı yeniden arayışının altında tepki gösterme gereksinmesi mi vardı?

Oliviero öğretmenimiz kırık bir kukla gibi kürsüden düştüğünde, Lila'nın bakışını anımsadım. Melina'nın az önce satın aldığı sabunu yiyerek yolda yürüyüşünü gördüğündeki bakışını anımsadım. Lila'nın biz kızlara cinayeti, bakır tencereden akan kanı anlatışını; Don Achille'nin katilinin bir erkek değil kadın olduğunu iddia edip, bize anlatmakta olduğu hikâyede kadın bedeninin nefret ihtiyacı, acil intikam ve adalet arzusu nedeniyle kırıldığını ve yapısını yitirdiğini sanki gözleriyle görmüş, kulaklarıyla duymuş gibi tanımlayışını anımsadım.

23.

Temmuzun son haftasında işe başlayarak pazar dahil her gün kızlarla Sea Garden'a gittim. Kırtasiyeci hanımın kızlarının işine yarayabilecek binlerce şeyin yanı sıra Galiani'nin verdiği kitapları da atıyordum bez çantama. Bunlar geçmişi ve geleceği, dünyamızın nasıl olduğu ve nasıl olması gerektiğini sorgulayan kitaplardı. Yazımı okul kitaplarımızı andırıyordu ama daha zor, daha ilginçti. Bu tür okumalara alışkın değildim, çabuk yoruluyordum. Zaten kızlar da fazlasıyla dikkat istiyorlardı. Öte yandan durgun deniz, körfezin ve şehrin üzerinde eğimi giderek artan güneş, havai hayaller, arzular, satırların düzenini ve onlarla birlikte çaba isteyen her türlü düzeni bozma arzusu, gelecekte gerçekleşecek bir gerçekliğin beklentisi ve bunları bir kenara koyup kendimi elimin altındakilere, hemen ulaşabileceklerime, göğün, yerin, denizin hayvanlarının kaba hayatına bırakmak arzusu vardı. Bir gözüm kırtasiyeci hanımın kızlarında, bir gözüm *Eşitsizliğin Kökeni*'nde on yedinci yaşımı tamamlamaya, yaklaşıyordum.

Bir pazar günü iki elin gözlerimi örttüğünü ve bir kız sesinin bana, "Bil bakalım kimim?" dediğini duydum.

Marisa'nın sesini tanıdım ve yanında Nino'nun da olmasını umdum. Beni böyle güneşten, deniz suyundan güzelleşmiş ve zor bir kitap okumaya eğilmiş görseydi ne kadar hoşuma giderdi. Neşeyle, "Marisa!" diye seslendim ve hemen dönüp baktım. Nino yoktu, yanında omzuna mavi bir havlu atmış, sigarası, çakmağı ve cüzdanı elinde, üzerinde beyaz şeritli siyah bir mayoyla hayatında hiç güneş ışığı görmemiş birinin beyazlığına sahip Alfonso dikiliyordu.

İkisini birlikte görmek beni şaşırttı. Alfonso birkaç dersten eylülde bütünlemeye kalmıştı ve hafta içi şarküteride çalıştığın-

dan pazar günlerini ders çalışmaya ayırır sanıyordum. Marisa'ya gelince, onun da ailesiyle Barano'ya gitmiş olması gerekirdi. Oysa bana anne ve babasının bir önceki yıl evin sahibesi Nella ile tartıştıklarını, *Roma* gazetesinden arkadaşlarıyla Castelvolturno'da ev kiraladıklarını söyledi. O sadece bir iki günlüğüne Napoli'ye dönmüştü; üç dersten bütünlemeye kaldığından okul kitaplarına ihtiyacı vardı ve biriyle görüşmesi gerekiyordu. Cilveli bir gülümsemeyle Alfonso'ya baktı, görüşmesi gereken kişi oydu.

Kendimi tutamadım ve ona hemen Nino'nun olgunluk sınavlarının nasıl geçtiğini sordum. O ise bir tiksinti ifadesi yaptı.

"Hepsi sekiz, iki dokuz. Sonuçları öğrenir öğrenmez, cebinde bir lira olmadan İngiltere'ye gitti. Orada iş bulacağını ve İngilizceyi iyice öğrenmeden dönmeyeceğini söyledi."

"Sonra?"

"Sonrasını bilmiyorum, belki Ekonomi ve Ticaret'e yazılır."

Daha binlerce sorum vardı, ona okulun önünde bekleyen kızın kim olduğunu, İngiltere'ye tek başına mı yoksa o kızla mı gittiğini sormak istiyordum ama Alfonso utana sıkıla şöyle dedi:

"Lina da gelmek üzere." Sonra da ekledi: "Bizi Antonio getirdi buraya arabayla."

Antonio mu?

Alfonso yüz ifademin nasıl değiştiğini, tenimin alev alev yanmaya başladığını, gözlerimde beliren kıskanç şaşkınlığı fark etmiş olmalıydı. Gülümsedi ve hemen şöyle dedi:

"Stefano yeni şarküterinin tezgâhlarının yapımıyla ilgilenmek zorundaydı, gelemedi. Lina da bizi görmeyi çok istediğinden Antonio'nun getirmesini istedi."

Marisa ellerini neşeyle çırparak ve benim de onun çoktan öğrendiği şeyi anlamam için, "Evet, sana acilen bir şey söylemesi gerekiyor," dedi.

Neyi? Marisa'nın sevincine bakılırsa güzel bir şeye benziyordu. Belki de Lila Antonio'yu yumuşatmıştı ve o şimdi benimle barışmak istiyordu. Belki Solara kardeşler şubedeki tanıdıklarını devreye sokmuşlardı ve Antonio askere gitmeyecekti. Aklıma ilk gelen varsayımlar bunlar oldu. Ama ikisi karşımda belirdiklerinde varsayımları hemen eledim. Antonio oradaydı, çünkü Lila'ya boyun eğmek, bomboş pazar gününe bir anlam katıyordu; Lila ile arkadaş olmak bile ona bir şans ve gereklilik gibi görünüyordu. Ama yüzü hâlâ mutsuzdu, gözlerinde telaş vardı, beni gayet soğuk selamladı. Annesini sordum, kayda değer bir yanıt vermedi. Sıkıntıyla çevresine bakındı ve onu neşeyle karşılayan kızlarla birlikte hemen suya atladı. Lila ise solgundu, ruj sürmemişti, bakışlarında bir düşmanlık okunuyordu. Bana söyleyecek acil bir haberi varmış gibi görünmüyordu. Betona oturdu, okumakta olduğum kitabı eline aldı, tek söz etmeden karıştırdı.

Bu sessizlik karşısında utanan Marisa, dünyadaki her şeye karşı duyduğu heyecanı sergiledikten sonra ne yapacağını bilemedi, o da denize girdi. Alfonso bizden olabildiğince daha uzak bir yer seçti, güneşin altında hareketsiz yatarak, denize girip çıkan çıplak insanları seyretmek çok çekiciymiş gibi gözünü insanlara dikti kaldı.

Lila, "Kim verdi sana bu kitabı?" diye sordu.

"Latince ve Yunanca öğretmenim."

"Bana neden söylemedin?"

"Seni ilgilendireceğini düşünmedim."

"Sen beni neyin ilgilendirip neyin ilgilendirmeyeceğini biliyor musun?"

Hemen iyi niyetli bir ses tonuna başvurdum ama aynı zamanda övünme gereksinmesi de duydum.

"Bitirir bitirmez veririm sana. Bunlar öğretmenin çalışkan öğrencilere okuttuğu kitaplar. Nino da okuyor."

"Nino da kim?"

Bunu mahsus mu yapıyordu? Onu benim gözümde küçültmek için adını bile anımsamaz gibi mi yapıyordu?

"Hani senin evlilik filminde görmüştün, Marisa'nın ağabeyi, Sarratore'nin büyük oğlu."

"Şu hoşlandığın çirkin çocuk mu?"

"Artık hoşlanmadığımı söylemiştim sana. Ama güzel şeyler yapıyor."

"Ne?"

"Mesela şimdi İngiltere'de. Çalışıyor, yolculuk ediyor, İngilizce öğreniyor."

Marisa'nın cümlelerini özetlerken bile heyecanlanmıştım. Lila'ya şöyle dedim:

"Sen ve ben böyle şeyler yapabilir miydik, düşünsene bir. Yolculuk etmek. Paramızı kazanmak için garsonluk yapmak. İngilizlerden daha iyi İngilizce konuşmayı öğrenmek. Neden o böyle bir şeyi becerebiliyor da, biz beceremiyoruz?"

"Okulu bitirdi mi?"

"Evet, diplomayı aldı. Sonra üniversitede zor bir eğitime başlayacak."

"Çalışkan mı?"

"Senin gibi çalışkan."

"Ben okumuyorum ki!"

"Evet ama öyleydin; bahsi yitirdiğine göre şimdi sen de yeniden kitaplara dönmelisin."

"Kes şunu Lenù."

"Stefano istemiyor mu?"

"Yeni şarküteri açılıyor, onunla ilgilenmem gerekiyor."

"Şarküteride çalışırsın derslerini."

"Hayır."

"Bana söz verdin. Diplomayı birlikte alacağız dedin."

"Hayır."

"Neden?"

Lila elini defalarca kitabın kapağında, onu ütülercesine dolaştırdı.

"Gebeyim," dedi. Ve ona tepki vermemi beklemeden mırıldandı: "Ne sıcak!" Kitabı betonun kenarına bıraktı ve tereddüt etmeden, Marisa ve kızlara su atarak eğlenen Antonio'ya seslenerek kendini suya attı:

"Kurtar beni Toni!"

Birkaç saniye açık kollarla havada uçtu, sonra beceriksizce suyun üzerine düştü. Yüzme bilmiyordu.

24.

Sonraki günlerde Lila takıntılı bir etkinlik dönemine girdi. İşe, sanki dünyanın en önemli şeyiymiş gibi, yeni şarküteriyi ele almakla başladı. Erkenden, Stefano'dan bile önce uyanıyordu. Kusuyordu, kahve yapıyordu, yeniden kusuyordu. Kocası pek ihtimam gösteriyordu, onu otomobille götürmek istiyordu ama Lila gezmek istediğini söyleyerek reddediyor, sabahın serinliğinde, sıcaklar bastırmadan tenha sokaklarda, yeni yapılan yarısı boş apartmanların arasından hazırlanmakta olan dükkâna doğru yürüyordu. Varınca kepengi kaldırıyor, boya dökülmüş zemini siliyor, işçileri ve terazi, dilimleyici, mobilya gibi ürünleri getirecek tedarikçileri bekliyordu; her şeyin nereye yerleştirileceğine karar veriyor, yeni ve daha etkili bir sistem yaratmak için denemeler yapıyordu. Tehditkâr ve iri yarı adamlar, ağır hareket eden gençler emirlerine uyuyor, bütün kaprislerine itiraz etmeden boyun eğiyorlardı. Daha yeni emir vermişken kendisi zahmetli işlerin

altına girince, adamlar anlayışlı bir şekilde, "Sinyora Carracci," diye bağırıp yardımına koşuyorlardı.

Gücünü düşüren sıcağa rağmen Lila yeni mahallenin dükkânıyla ilgilenmekle yetinmiyordu. Kimi zaman görümcesiyle Martiri Meydanı'nda bulunan, genellikle Michele'nin denetimi altında olan, ama sık sık Rino'nun da uğradığı –Cerullo ayakkabılarının üreticisi olmasının yanı sıra Solara kardeşlerin ortağı Stefano'nun kayınbiraderi olma sıfatıyla mağaza inşaatındaki çalışmalardan da sorumlu sayıyordu kendini– küçük şantiyeye gidiyordu. Lila oraya gittiğinde de yerinde durmuyordu. Şunu bunu denetliyor, duvarcıların merdivenlerine tırmanıyor, mekâna yukarıdan bakıyor, aşağı iniyor, bir şeylerin yerini değiştiriyordu. Önceleri herkesi gücendirdi, ama kısa süre içinde işçiler gönülsüzce de olsa birer birer onun sözünü dinler oldular. Michele başlangıçta alaycı bir düşmanlık sergilemişti ama Lila'nın önerilerinin ne kadar avantajlı olduğunu ilk kavrayan da o oldu.

"Bayan," diyordu dalga geçercesine, "sen gelip benim barı da bir düzene soksana, neyse parası öderim."

Solara Bar'a elini sürmeyi elbette aklından bile geçirmiyordu ama Martiri Meydanı'ndaki mağazayı yeterince birbirine kattıktan sonra Carracci ailesinin krallığına, yani eski şarküteriye el attı ve oraya yerleşti. Stefano'ya, Alfonso'nun bütünleme sınavlarına hazırlanması gerektiği için evde kalmasını söyledi ve Pinuccia'yı sık sık annesiyle birlikte Martiri Meydanı'ndaki dükkâna bakmaya yolladı. Böylece biraz bugün, biraz yarın derken eski mahalledeki bitişik iki dükkânda işleri çok daha hızlı ve etkili kılan yeni bir düzen oturttu. Kısa süre içinde hem Maria'nın hem Pinuccia'nın gerçekte pek gereksiz olduklarını kanıtladı, Ada'ya daha fazla sorumluluk verdi ve Stefano'nun kızın maaşına zam yapmasını sağladı.

İkindiye doğru Sea Garden'dan dönüp kızları kırtasiyeci hanıma teslim ettiğimde hemen hemen her zaman Lila'nın nasıl olduğunu görmek, karnı büyüyor mu diye bakmak için şarküteriye uğruyordum. Gergindi, rengi pek iyi değildi. Gebelik hakkındaki çekingen sorularımı ya yanıtlamıyor ya da beni çekerek dükkândan çıkartıyor ve "Bundan söz etmek istemiyorum, bu bir hastalık, içimde bende ağırlık yapan bir boşluk var," gibi anlamsız sözler ediyordu. Sonra her zamanki abartılı haliyle, sanki oralarda müthiş işler oluyormuş ve zavallı ben hepsini kaçırıyormuşum gibi yeni ve eski şarküteriden, Martiri Meydanı'ndaki mağazadan söz ediyordu.

Ama artık onun numaralarını öğrenmiştim; dinliyor ve inanmıyordum; gene de hem köle hem patron olarak sergilediği enerji karşısında hipnotize oluyordum. Lila aynı anda hem benimle, hem müşterilerle, hem Ada ile konuşmayı başarıyordu; bu arada hiç durmuyor, paket açıyor, kesiyor, tartıyor, para alıp üstünü veriyordu. Sözlerin ve hareketlerin içinde görünmez oluyor, bitkin düşüyor, tutarsızca "içimdeki boşluk" olarak tanımladığı ağırlığı unutmak için verdiği amansız mücadele içinde gerçekten meşgul görünüyordu.

Beni gene de en çok etkileyen para ile rahat ilişkisiydi. Kasaya gidiyor, istediği kadarını alıyordu. Para onun için çocukluğunun hazine sandığıydı, bir çekmeceydi; açılıyor ve ona varsıllığını sunuyordu. Ender olarak kasada yeterince para olmadığında, Stefano'ya şöyle bir bakış atması yetiyordu. Nişanlı oldukları dönemin cömertliğine dönmüş görünen Stefano, gömleğini kaldırıyor, pantolonun arka cebinden şişkin cüzdanını çıkartıyor ve "Ne kadar gerekli?" diye soruyordu. Lila ona parmaklarıyla bir işaret yapıyor, kocası yumruğu kapalı sağ kolunu uzatıyor, o da uzun ve ince elini açıyordu.

Tezgâhın arkasındaki Ada, onu dergilerdeki yıldızlara baktığı gözlerle süzüyordu. Tahminime göre Antonio'nun kız kardeşi o dönemde kendini bir masalın içindeymiş gibi hissediyordu. Lila kasayı açıp ona da para verdiği zaman gözleri ışıldıyordu. Kocası arkasını döndüğü anda canı istediği gibi saçıyordu parayı. Ada'ya, askere gidecek Antonio için, Pasquale'ye acilen çektirmesi gereken üç diş için para verdi. Eylül başında beni de bir kenara çekti ve kitap için para gerekip gerekmediğini sordu.

"Ne kitabı?" diye sordum.

"Okul kitabı, ama okul için gerekli olmayanlar da olabilir."

Ona Oliviero öğretmenin henüz hastaneden dönmediğini, her zamanki gibi ikinci el kitap sağlayıp sağlayamayacağını bilemediğimi söyledim, ama o benim cebime parayı tıkmıştı bile. Geri çıkarttım, iade ettim; para için kapı çalan yoksul akraba pozisyonuna düşmek istemiyordum. Ona okulun başlamasını beklemek gerektiğini, kırtasiyeci hanımın Sea Garden işini eylül ortasına kadar uzattığını, böylece tahminimden daha fazlasını kazanacağımı, kendi başımın çaresine bakabileceğimi söyledim. Üzüldü, öğretmenin yardım edememesi durumunda ona başvurmamı söyledi.

Onun bu cömertliği karşısında sadece ben değil, biz gençlerin her biri kesinlikle sorun yaşadı. Sözgelimi Pasquale dişçi parasını kabul etmek istemiyordu, kendini küçük düşmüş hissediyordu ama sonunda yüzü şiştiği, bir gözü iltihaplandığı ve marul kompresi işe yaramadığı için parayı aldı. Antonio da bundan oldukça rahatsız oldu ama Lila, zarf harici verdiği bu paranın aslında Stefano'nun kendinden önce Ada'ya verdiği çok düşük maaşın tazmini olduğunu söyleyince ikna oldu. Biz hepimiz ezelden beri çok az para görmüştük, on lirete bile büyük önem verirdik, sokakta bozuk para bulsak bayram ederdik. Bu nedenle Lila'nın değersiz maden ya da paçavra kâğıtmışçasına para dağıt-

ması hepimize ölümcül günah gibi görünüyordu. Bunu sessizce yaparken, küçüklüğümüzün oyunlarında bizlere rol dağıtışı gibi emir kipi kullanıyordu. Sonra da sanki o aşama hiç olmamış gibi başka şeylerden söz ediyordu. Öte yandan –bunu bir akşam her zamanki kasvetli edasıyla Pasquale söylemişti– salamlar satılıyordu, ayakkabılar da öyle ve Lina her zaman bizim arkadaşımızdı, bizim müttefikimizdi, bizden yanaydı. Şimdi zengin olduysa bu onun başarısıydı; evet, onun başarısıydı, çünkü paralar onun Sinyora Carracci ve şarküterinin oğlunun gelecekteki annesi olduğu için akmıyordu ona; o Cerullo ayakkabılarının yaratıcısıydı; bunu şimdi hatırlamıyor gibi görünse de bizler, onun arkadaşları, bunu hiç unutmuyorduk.

Hepsi doğruydu. Şu birkaç yıl içinde ne çok iş becermişti Lila. Şimdi on yedi yaşımıza geldiğimizden zaman artık eskisi gibi akışkan değildi; yapışkan bir hal almıştı, pastacı makinesinin içindeki sarı krema gibi dönüyordu çevremizde. Denizin dümdüz, gökyüzünün masmavi olduğu bir pazar günü, öğleden sonra saat üçte, yalnız başına, yani gerçekten sıra dışı bir şekilde Sea Garden'da belirdiğinde, aynı benzetmeyi imalı bir biçimde Lila da yapmıştı. Metroya, bir iki otobüse binmişti; şimdi üzerinde yeşilimsi mayosu, alnında sivilceleriyle karşımda duruyordu. Yerel lehçeyle, neşeli bir tavırla, alaycı bakışlarla, "On yedi boktan yıl," dedi.

Stefano ile kavga etmişti. Solara kardeşlerle yapılan günlük görüşmeler sırasında konu gene Martiri Meydanı'ndaki mağazanın işletmesine gelmişti. Michele, Gigliola'yı öne sürmek istiyordu, Pinuccia'yı destekleyen Rino'yu ağır biçimde tehdit etmişti, kararlı bir biçimde Stefano ile sinir bozucu bir tartışmaya girmişti ve birbirlerine girişmelerine az kalmıştı. Ve sonunda ne olmuştu? Görünürde ne kazanan ne kaybeden vardı. Gigli-

ola ve Pinuccia mağazayı *birlikte* yöneteceklerdi. Ama tek şart Stefano'nun eskiden alınmış bir kararı uygulamasıydı.

"Hangi karar o?" diye sordum.

"Bakalım tahmin edebilecek misin..."

Tahmin edemedim. Michele, Stefano'dan alaycı tavırlarıyla Lila'nın gelinlikli resmini duvara asma konusunda izin vermesini istemişti. Ve kocası bu sefer pes etmişti.

"Gerçekten mi?"

"Gerçekten. Sana beklemek yeterli demiştim. Beni mağazanın içinde sergileyecekler. Sonuç olarak bahsi sen değil, ben kazanmış oldum. Şimdi başla ders çalışmaya, bu sene bütün derslerden sekiz almalısın."

Bu noktada ses tonu değişti, ciddileşti. Buraya fotoğraf için gelmediğini söyledi, o herif için kendisinin bir takas malı olduğunu çoktan biliyordu. Gebeliği yüzünden gelmişti. Sinirli bir ifadeyle uzun uzun konuştu, havana konup ezilecek bir şeyden söz eder gibiydi ve dondurucu bir ciddiyetle konuşuyordu. Duygusuz bir sesle, endişesini gizlemeden anlatıyordu: Erkek senin içine şeyini sokuyor ve sen, içinde canlı bir kukla olan et kutusuna dönüyorsun. İşte içimde, burada ve ben ondan tiksiniyorum. Sürekli kusuyorum, kendi karnıma tahammül edemiyorum. Güzel şeyler düşünmem, mantıklı davranmam gerektiğini biliyorum ama bunu başaramıyorum; bunda ne mantık ne güzellik görüyorum. Bu olayın dışında, diye ekledi, çocuklar konusunda becerikli olmadığımı hissediyorum. Sen öylesin, kırtasiyecinin kızlarına davranışından belli. Ama ben değilim, böyle bir eğilimle doğmadım.

Bu sözler bana çok dokundu, ne diyebilirdim ki?

"Eğilimin olup olmadığını bilemezsin, bunu denemen gerekir," diye onu rahatlatmaya çalıştım ve az ötede oynayan kızları gösterdim. "Git onların yanına, konuş biraz."

Güldü, sinsice benim bu tatlı konuşmaları annelerimizden öğrendiğimi söyledi. Ama sonra rahatsız oldu, kızlara bir iki laf attı, sonra çekildi, gene benimle konuştu. Kaçamaklı konuştum, onu cesaretlendirdim, kırtasiyecinin en küçük kızı Linda ile ilgilenmesini istedim. Şöyle dedim:

"Git onunla en sevdiği oyunu oynayın, şu kafenin yanındaki fıskiyeli çeşmeden su için ya da parmağınızı dayayarak etrafa su sıçratın."

Gönülsüzce de olsa elinden tutup Linda'yı oraya götürdü. Bir süre zaman geçti, bir türlü dönmediler. Meraklandım, öteki iki kızı yanıma çağırıp ne olduğunu görmeye gittim. Her şey yolundaydı. Lila neşeyle Linda'ya esir olmuştu. Kızı kucağına alıp fıskiyenin boyuna kaldırmıştı ve onun su içmesine ya da su fışkırtmasına yardım ediyordu. Neşeli çığlıklar atarak gülüyorlardı.

Rahatladım. Linda'nın kardeşlerini de ona emanet ettim ve kafeye gidip dördünü görebileceğim ve biraz kitap okuyabileceğim bir yere oturdum. İşte ileride böyle olacak, diye düşündüm ona bakarak. Önce katlanılmaz gibi gördüğü şey onu şimdiden eğlendirmişti. Belki de anlamı olmayan şeylerin en güzel şeyler olduğunu söylemeliydim ona. Bu güzel bir cümle, hoşuna gidecektir. Ne mutlu ona ki, önemli olan her şeye şimdiden sahip.

Rousseau'nun düşüncelerini satır satır izlemeye çalışıyordum. Sonra bakışlarımı kaldırdığımda bir şeylerin yolunda gitmediğini fark ettim. Bağrışmalar vardı. Belki Linda fazla uzanmıştı, belki ablaları itmişti ama olan olmuş, kız Lila'nın kontrolünden kurtulmuş, çenesini çeşmenin kenarına vurmuştu. Korkuyla koştum. Lila beni görür görmez şimdiye dek, hatta çocukluğunda bile ondan hiç duymadığım çocuksu bir sesle bağırdı:

"Ablası düşürdü, ben değil."

Kucağında çenesinden kan damlayan ve çığlık çığlığa ağlayan Linda ile dururken ablaları küçük gergin hareketler ve kasılmış gülümsemelerle kardeşleri onları ilgilendirmiyormuş, sanki onu işitmiyor, görmüyormuş gibi başka yere bakıyorlardı.

Kızı kollarından kaptım, suya doğru eğdim ve yüzünü hınçlı ellerimle yıkadım. Çenesinin altında enine bir çizgi belirmişti. Kırtasiyeciden alacağım parayı kaybedeceğim, diye düşündüm, annem de kızacak. Bu arada görevli gencin yanına koştum, o Linda'yı tatlı sözlerle sakinleştirdi, kandırmışken alkolle yıkadı ve yeniden ağlattı, sonra çenesine gazlı bez yapıştırıp yeniden eğlendirmeye başladı. Neyse ki önemli bir şey olmamıştı. Üç kıza da dondurma aldım ve beton platforma döndüm.

Lila gitmişti.

25.

Kırtasiyeci hanım Linda'nın yarası konusunda fazla kızgın görünmedi ama ertesi gün aynı saatte mi alacağımı sorunca kızların bu yaz yeterince yüzdüklerini ve artık bana gereksinmesi kalmadığını söyledi.

İşimi kaybettiğimi Lila'dan gizledim. O da zaten bana neler olduğunu, Linda'nın hatırını ve yarasını sormadı. Onu yeniden gördüğümde yeni şarküterinin açılışı yüzünden son derece meşguldü ve antrenman yapan atletlerin ip atlarken ipi giderek daha hızlı çevirmeleri gibi bir izlenim yarattı bende.

Yeni dükkânın açılışını haber veren çok sayıda minik el ilanı bastırdığı matbaaya sürükledi beni. Papaza gidip mekânın ve ürünlerin kutsanması için ne zaman uğrayabileceğini öğrenmemi istedi. Tuhafiyeciden aldığı maaşın çok daha fazlasını vererek

Carmela Peluso'yu işe aldığını söyledi. Ama asıl önemli haber, her konuda ama her konuda kocasıyla, yengesi Pinuccia ve ağabeyi Rino ile ciddi bir savaşa tutuşmuş olduğuydu. Ne var ki bunu söylerken saldırgan bir edası yoktu. Alçak sesle, yerel lehçeyle ve bir yandan söylediklerinden çok daha önemliymiş gibi görünen başka binbir işle uğraşarak anlattı. Hem kocasının hem kendi ailesinin ona karşı yaptıkları ve yapmayı sürdürdükleri haksızlıkları sayıp döktü. "Michele'yi sindirdiler," dedi, "Marcello'yu sindirmiş oldukları gibi. Beni kullandılar, çünkü ben onlar için bir insan değil, bir nesneyim. Lina'yı verelim, onu bir duvara asalım, nasıl olsa o bir hiçtir, tam bir hiçtir." Konuşurken etrafı mor gözlerin içinde gözbebekleri fır dönüyor ve parlıyordu, teni şakaklarının üzerinde gergindi, kısa ve sinirli gülümsemelerde dişleri şöyle bir görünüyordu. Ama beni ikna edemedi. Bu hırslı koşuşturmanın ardında çıkış yolu aramaktan bitkin düşmüş biriydi gördüğüm.

"Niyetin nedir?" diye sordum.

"Yok bir niyetim. Tek bildiğim, benim fotoğrafımı kullanarak bir şey yapmak istiyorlarsa beni öldürmeleri gerektiğidir."

"Boşver Lila. Aslında güzel bir şey, düşünsene, sadece oyuncular çıkar afişlere."

"Peki ben oyuncu muyum?"

"Hayır."

"Eh, o halde? Kocam ruhunu Solara kardeşlere satmaya karar verdiyse, sence beni de satma hakkına sahip midir?"

Onu sakinleştirmeye çalıştım, Stefano'nun sabrının taşıp onu dövmesinden korkuyordum. Bunu ona da söyledim, gülmeye başladı: gebe kaldığından beri kocası ona tek bir tokat vurmaya bile cesaret edemiyordu. Ne var ki o tam bu cümleyi söylerken, fotoğrafın bir bahane olduğu kuşkusu belirdi içimde; o aslında hepsini çileden çıkarsın, Stefano, Solara kardeşler, Rino onu ca-

nını çıkarasıya dövsün; ıstırabı, acısı ve karnındaki canlı şey ezilip yok olana kadar dayak yesin istiyordu.

Şarküterinin açılışının kutlandığı akşam bu varsayımım doğrulandı. Mümkün olan en özensiz biçimde giyindi. Herkesin önünde kocasına kölesiymiş gibi davrandı. Benim çağırdığım papazı dükkânı kutsayamadan kovarken eline küçümseyici bir tavırla para sıkıştırdı. Tezgâhın arkasına geçti, jambon dilimledi, sandviçler yaptı ve bunları bir kadeh şarapla, gelen herkese dağıttı. Bu son hamlesi öyle büyük başarı kazandı ki, daha yeni açılmış şarküteri bir anda dolup taştı; kendisi ve Carmen, adeta saldırıya uğradılar, pek şık giyinmiş olan Stefano, üzerinde bir önlük olmadığı için üstü başı yağa bulanarak onlara yardım etmek zorunda kaldı ve hep birlikte durumu göğüslemeye çalıştılar.

Yorgun argın eve döndüklerinde kocası kıyameti kopardı ve Lila onun öfkesini azdırmak için elinden gelen edepsizliği yaptı. Emirlerine boyun eğen bir köle istiyorsa hata yapmış olduğunu, kendisinin ne annesine, ne kardeşine benzeyeceğini, asla onun dişine göre bir lokma olmayacağını saydı döktü. Ve sonra fotoğraf konusuyla ilgili olarak Solara kardeşlere hakaretler yağdırdı ve kocasına çok ağır konuştu. Stefano önce tepki vermedi, sonra daha da korkunç sözler yağdırmaya başladı. Ama dövmedi. Ertesi gün olup biteni bana anlatırken Stefano'nun bazı kusurları olabileceğini ama kuşkusuz onu sevdiğini söyledim. İtiraz etti. Başparmağıyla işaretparmağını birbirine sürterek, "O sadece bundan anlar," dedi. Nitekim şarküteri yeni mahallede bir anda tanınmıştı, sabahın erken saatinde müşteri dolmuştu. "Kasa çoktan doldu. Benim sayemde. Ona zenginlik ve bir evlat veriyorum, daha ne istiyor?"

Beni de şaşırtan bir öfke duygusuyla, "Peki, sen daha ne istiyorsun?" dememle bunu fark etmemiş olduğunu umarak gülümsemem bir oldu.

Şöyle bir bocaladığını hatırlıyorum, parmaklarıyla alnına dokundu. Belki de ne istediğini kendi de bilmiyordu, sadece huzur bulamadığını hissediyordu.

Sonraki açılıştan, Martiri Meydanı'ndaki ayakkabı mağazasının davetinin ardından dayanılmaz bir hal aldı. Belki bu sıfat biraz abartılı sayılabilir. Şöyle de diyebilirim ki, içindeki bütün karmaşayı hepimizin ve hatta benim üzerime boşaltıyordu. Bir yandan Stefano'ya hayatı cehennem ediyor, görümcesi ve kaynanasıyla saç saça baş başa dalaşıyor, Rino'ya gidip işçilerin yanında ona sataşıyordu; Fernando onları duymazdan gelmek için iki büklüm oturduğu tezgâhının önünde daha fazla eğilmek zorunda kalıyordu; öte yandan da bir türlü huzur bulamadığı mutsuzluk kuyusuna döne döne düştüğünü hissediyordu. Bazen yeni mahalledeki şarküteriye uğruyordum; dükkân ender olarak boşsa, Lila tedarikçilerle meşgul değilse, onun elini alnına dayamış, sanki saçlarının arasındaki bir yaraya bastırırcasına sersem sepelek oturduğunu görüyordum; yüzünde soluk almaya gayret eden bir insanın ifadesi okunuyordu.

Öğleden sonra evdeydim, eylül sonu olmasına karşın hava hâlâ çok sıcaktı. Okullar açılmak üzereydi, gün sayıyordum. Annem hiçbir şey yapmadan zaman geçirmemi başıma kakıyordu. Nino kim bilir nerelerdeydi; İngiltere'de mi yoksa üniversite denen o gizemli mekânda mıydı acaba? Artık Antonio ve hatta onunla barışma olasılığım da yoktu; Enzo Scanno ile birlikte askere gitmiş ve benden başka herkesle vedalaşmıştı. Sokaktan birinin bana seslendiğini işittim, Lila idi. Ateşi yükselmiş gibi gözleri çakmak çakmaktı, bir çözüm bulduğunu söylüyordu.

"Ne çözümü?"

"Fotoğraf. Sergilemek istiyorlarsa, benim dediğim gibi yapmak zorundalar."

"Ne diyorsun sen?"

Anlatmadı, belki de kendi zihninde bile net değildi. Ama onun nasıl biri olduğunu biliyordum ve yüzünde, yüreğinin derin ve karanlık köşesinden çıkıp beynini alev alev yakan sinyaller aldığı zamanlardaki ifadeyi okuyordum. Akşam Martiri Meydanı'na giderken ona eşlik etmemi istedi. Orada Solara kardeşler, Gigliola, Pinuccia ve ağabeyiyle buluşacaktı. Yardım etmemi, destek olmamı istiyordu; onu daimi savaşının da ötesine taşıyacak bir araca gereksinme duyduğunu hissettim: biriktirmiş olduğu gerilimi, şiddetli ama kesin bir çözümle boşaltacaktı ya da beynini, bedenini tıkanık enerjilerden özgürleştirmek istiyordu.

"Tamam," dedim, "ama bir delilik yapmayacağına söz ver bana."

"Peki."

Mağazaların kapanmasından sonra o ve Stefano beni gelip otomobille aldılar. Aralarında konuştukları tek tük sözden kocasının bile onun aklından neler geçirdiğini bilmediğini anladım; bu sefer benim varlığım onu rahatlatmak yerine telaşlandırıyordu. Lila nihayet uyumlu görünüyordu. Kocasına fotoğrafın asılmasını engelleyemiyorlarsa, ne şekilde sergilenebileceğini göstermek istediğini söylemişti.

O da, "Bir çerçeve, duvar ya da ışık sorunu mu?" diye sormuştu.

"Bakmam gerekiyor."

"O kadarı yeter ama Lina."

"Tamam, yeter."

Güzel, ılık bir akşamdı, mağazanın içinde yanan parlak ışıklar meydanın tamamına yayılıyordu. Lila'nın ana duvara asılı olan devasa fotoğrafı uzaktan bile görünüyordu. Stefano arabayı park etti, hâlâ dağınık olarak duran ayakkabı kutuları, boya bidonları

ve merdivenler arasından yürüyerek ilerledik. Marcello, Rino, Gigliola, Pinuccia suratlarını asmışlardı; farklı nedenlerden ötürü, Lila'nın bin birinci şımarıklığıyla yüzleşmek istemiyorlardı. Bizi alaycı bir konukseverlikle karşılayan Michele oldu ve arkadaşıma gülerek şöyle dedi:

"Güzel hanımefendi, aklınızda ne olduğunu bize açık açık söyler misin, yoksa sadece akşamımızı mahvetmeye mi geldin?"

Lila duvara asılı panele baktı ve onu yere sermelerini istedi. Marcello, Lila karşısında daima takındığı gölgeli çekingenlikle ve sakınarak sordu:

"Ne yapmak için?"

"Göstereceğim size."

Rino araya girdi:

"Saçmalama Lila. Şu bize ne kadar pahalıya mal oldu, biliyorsun. Zarar verirsen canına okurum senin."

Solara kardeşler resmi yere serdiler. Lila alnını kırıştırdı, gözlerini kıstı ve çevresine bakındı. Orada olduğunu bildiği, belki de kendisinin satın aldırdığı bir şeyi arıyordu. Bir köşede siyah bir karton rulosu gördü, büyük bir makas ile raftan bir kutu raptiye aldı. Sonra onu çevresindeki her şeyden yalıtan müthiş konsantrasyon ifadesiyle resme geri döndü. Kuşkulu ve bazen düşmanca bakışlarımızın altında, ellerinin her zaman sahip olduğu hassasiyetle kara şeritler kesti ve onları benim de yardımımı isteyerek resmin şurasına burasına, göz kararı ya da rasgele raptetti.

Küçüklüğümüzden beri deneyimlemiş olduğum teslimiyetle onunla işbirliği yaptım. Ne heyecan vericiydi o anlar, nasıl hoşuma gidiyordu onun yanında olmak, niyetlerinin içine dalmak, birlikte yol almak. Var olmayan bir şey gördüğünü hissettim; şimdi bizim de görebilmemiz için çabalıyordu. Çok geçmeden

sevindim, onu saran tatmin duygusunun, makası tutan, raptiyeleri batıran parmaklarından akışını görür gibi oldum.

En sonunda sanki o salonda tek başınaymış gibi çerçeveyi kaldırmayı denedi ama beceremedi. Marcello hemen el uzattı, ben de araya girdim ve resmi duvara dayadık. Sonra kimimiz kıkırdayarak, kimimiz yan gözle bakarak, kimimiz dehşet içinde, eşiğe doğru geriledik. Lila'nın resimdeki bedeni vahşice doğranmış gibi duruyordu. Başının büyük kısmı ve göbeği yok olmuştu. Bir gözü, çenesine dayadığı eli, ağzının şahane lekesi, verev biçimde göğsü, üst üste attığı bacakların çizgisi ve ayakkabılar ortadaydı.

Öfkesini bastırmakta zorlanan Gigliola başladı:

"*Benim* dükkânımda böyle bir şeye izin veremem."

"Katılıyorum," diye patladı Pinuccia; "Biz burada satış yapmak zorundayız, ama bu maskaralığı gören kaçar buradan. Rino, lütfen bir şey söyle kardeşine."

Rino onu duymazdan geldi ama bu yaşananların sorumlusu kayınbiraderiymiş gibi Stefano'ya döndü:

"Sana bununla tartışılmaz demiştim. Ona sadece evet, hayır, yeter demeliyiz; yoksa ne oluyor görüyorsun işte. Boşa vakit harcıyoruz."

Stefano onu yanıtlamadı, duvara dayalı çerçeveye bakıyordu ve belli ki bir çıkış yolu düşünüyordu. Dönüp bana sordu:

"Sen ne düşünüyorsun Lenù?"

İtalyanca yanıtladım onu:

"Bana harika görünüyor. Bizim mahallede olsa böyle demezdim, oraya hiç yakışmaz. Ama burası başka bir yer, burada dikkat çekecek, hoşa gidecektir. Daha geçen haftaki *Confidenze* dergisinde Rossano Brazzi'nin evinde bu tür bir tablo olduğunu görmüştüm."

Gigliola benim söylediklerimi duyunca daha da öfkelendi.

"Ne demek istiyorsun sen? Rossano Brazzi her şeyi anlıyor, siz ikiniz her şeyi biliyorsunuz, ben ve Pinuccia anlamıyoruz, öyle mi?"

İşte o noktada tehlikeyi sezdim. Mağazaya geldiğimizde girişiminin sonucunun başarısız olması durumunda pes etmeye hazır olduğunu hissettiğim Lila, şimdi aklındakini başarmış ve bu dehşet verici imgeyi yaratmış olduğundan bir milim geri adım atma niyetinde değildi. Fotoğraf üzerinde çalıştığı dakikalarda ördüğü ilmeklerin söküldüğünü hissettim: şimdi kendine hayranlığıyla büyülenmiş durumdaydı ve onu şarkütericinin karısı boyutuna çekebilmek için zaman gerekiyordu; tek bir olumsuz iç çekişi bile kabul edemeyecekti. Gigliola konuşmaya başladığında o çoktan homurdanmaya geçmişti; ya böyle ya hiç, canı kavga etmek, kırmak, devirmek istiyordu; her an eline makası alıp resme girişebilirdi.

Marcello'nun kararlı bir müdahalede bulunacağını umdum. Ama Marcello başını öne eğdi ve suskunlaştı: Lila ile ilgili duygu tortuları şu anda erimekteydi; artık o eski ve mutsuz tutkusunu hissedemiyordu. Nişanlısı Gigliola'ya sert bir sesle "Sen sus biraz," diye çıkışarak duruma el koyan kardeşi Michele oldu. Ve kız yeniden mızıldanmaya başlayınca ona gözünün ucuyla bile bakmadan, hatta gözlerini resimden ayırmadan tehditkâr bir sesle, "Kes sesini Giglio," dedi. Sonra Lila'ya döndü:

"Ben beğendim hanımefendi. Kendini özellikle sildin ve ben bunun nedenini anladım: bacağını görünür kılmak ve bu ayakkabılarla bir kadın bacağının ne kadar güzel görüneceğini vurgulamak istedin. Enfes. Manyağın tekisin ama bir şey yaptığın zaman, onu usulüne uygun yapıyorsun."

Sessizlik.

Gigliola parmağının ucuyla, tutamadığı gözyaşlarını siliyordu. Pinuccia Rino'yu, ağabeyini izliyor, onlara, "Konuşun, beni koruyun, beni şu edepsizin eline düşürmeyin," der gibi bakıyordu. Stefano ise uysalca mırıldanmakla yetindi:

"Evet, beni de ikna etti."

Ve Lila hemen ekledi:

"Daha bitmedi."

"Daha ne yapacaksın?" diye atıldı Pinuccia.

"Biraz da renk ekleyeceğim."

"Renk mi?" diye homurdandı kafası iyice karışan Marcello. "Üç gün içinde mağazayı açmamız gerekiyor."

Michele güldü:

"Biraz daha beklememiz gerekirse bekleriz. Sen yapman gereken yap hanımefendi, canın ne istiyorsa onu yap."

Michele'nin, canının istediğini yapan patron edasıyla konuşması Stefano'nun hoşuna gitmedi.

Karısının orada gerekli olduğunu ima ederek, "Yeni şarküteri var," dedi.

"İdare edersin artık," dedi Michele. "Burada yapacak daha ilginç işlerimiz var."

26.

Eylülün son günlerini biz ikimiz ve üç işçi mağazaya kapanıp çalışarak geçirdik. Şahane oyun, yaratım ve özgürlük saatleri oldu bunlar, benzerini çocukluğumuzdan beri yaşamamıştık. Lila beni kendi çılgınlığının içine çekti. Zamk, boyalar ve fırçalar satın aldık. Son derece ciddi bir kesinlik duygusuyla –bu konuda çok titizdi– kesilmiş siyah karton şeritleri resme yapıştırdık. Fotoğ-

rafla onu yutan kara bulutların arasına kırmızı ya da mavi hatlar çizdik. Lila çizim ve renk konusunda her zaman başarılı olmuştu, ama orada çok daha fazla bir şey yaptı; nasıl tanımlayacağımı bilemediysem de o günden beri aklımdan çıkmayan bir şey yarattı.

Başlangıçta bu fırsatı, küçük Lina Cerullo olduğu günlerde başladığı ayakkabı çizimlerinin bir finali olarak değerlendirdiğini düşündüm. Ve şimdi hâlâ düşünüyorum ki, o günlerin hazzının büyük bir kısmı, onun, hatta bizlerin hayat koşullarımızı sıfıra indirmemizden, kendimizin de üzerine yükselebilme yeteneğimizden, kendimizi o tür görsel bir sentezin basitçe gerçekleştirilmesine tecrit etmemizden kaynaklanmıştı. Antonio'yu, Nino'yu, Stefano'yu, Solara kardeşleri, benim eğitim sorunlarımı, onun gebeliğini, aramızdaki gerilimi unuttuk. Zamanı askıya aldık, mekânı yalıttık, bize sadece zamkla, makasla, kartonlarla, boyalarla oynamak kaldı: uyumlu yaratımın oyunu.

Ama bununla da kalmadı. Michele'nin kullandığı *silmek* filli aklıma geldi. Olasılıkla, evet, büyük bir olasılıkla o kara şeritlerin amacı gerisini yalıtmak ve ayakkabıları daha görünür kılmaktı: küçük Solara aptal değildi, bakmayı biliyordu. Ama an an, giderek de daha yoğun bir şekilde bizim yapıştırma boyama işlemimizin amacının bu olmadığını hissetmeye başladım. Lila mutluydu, beni vahşi mutluluğunun içine sürüklüyordu, çünkü aniden ve belki farkına bile varmadan, kendine karşı duyduğu öfkeyi *temsil etme*, belki de hayatında ilk kez –Michele'nin burada kullandığı fiil çok uygundu– kendini silme ihtiyacının ayaklanışını gösterme fırsatını buluyordu.

Bugün, sonradan yaşanan pek çok olayın ışığında, olayların böyle gelişmiş olduğundan eminim. Siyah kartonlarla, Lila'nın bedeninin bazı bölümlerinin çevresine çizdiği yeşil ve menekşe rengi çemberlerle, kendini adeta doğradığı, doğradığını söylediği

kan kırmızısı çizgilerle, *görselde* özyıkımını gerçekleştiriyordu; bunu Solara kardeşlerin *kendi* ayakkabılarını satmak için satın aldıkları o resmin üzerinde herkesin seyrine sunuyordu.

O izlenimi fısıldayan, onu motive eden olasılıkla kendisi oldu. Birlikte çalışırken bana Sinyora Carracci olduğunun farkına vardığı anı anlatmaya başladı. Gerçekte ne dediğini baştan pek anlamadım ya da az anladım, sıradan gözlemler gibi göründü bana bunlar. Bilindiği üzere biz kızlar âşık olduğumuz zaman sevgilimizin soyadının kendi adımızın yanında nasıl duracağına bakardık. Örneğin ben Gimnazyum dördüncü sınıfa ait ve sayfalarında Elena Sarratore imzası çalıştığım bir defterimi hâlâ saklıyorum; hatta dudaklarımın ucunda bir üfleyiş misali kendi adımı da böyle telaffuz ediyordum. Ne var ki Lila'nın söylemek istediği bu değildi. Aslında bana bunun tam tersini itiraf ettiğini fark ettim; benimki gibi bir oyun oynamak hiç gelmemişti aklına. Hatta söylediğine göre, adının yeni şekli de başlangıçta onu pek etkilememişti: *Raffaella Cerullo in Carracci.* Bunda yüceltici ya da ağır bir durum yoktu. Başlangıçta bu *in Carracci / Carracci halinde* ifadesi onu ilkokulda Oliviero öğretmenimizin zihnimize kaktığı alıştırmalardan fazla meşgul etmemişti. Neydi, bu dolaylı tümleç artık ailesiyle oturmayıp, Stefano'nun yanında oturduğunu mu gösteriyordu? Evlenince yaşayacağı evin kapısında, üzerinde Carracci yazan bir pirinç levha mı olacaktı? Yani ben ona mektup yazsam artık zarfı Raffaella Cerullo'ya değil de Raffaella Carracci'ye mi gönderecektim? *Raffaella Cerullo in Carracci* söylemi kısa sürede eski soyadı Cerullo'yu yolda bırakacak ve o artık kendisini Carracci sayıp, imzasını sadece Raffaella Carracci olarak mı atacaktı da çocukları annelerinin eski soyadını hatırlamak için zorlanacak, torunları büyükannelerinin soyadını hiç mi bilmeyecekti?

Evet. Töre buydu. Her şey kurala uygundu demek ki. Ama Lila, her zaman olduğu gibi bu noktada durmayıp bir ötesine geçmişti. Elimizde fırçalar ve boyalarla çalışırken bana bu formülde hareket halinde bir dolaylı tümleç gördüğünü söyledi; sanki *Cerullo in Carracci* bir tür *Cerullo, Carracci'ye gidiyor, atlıyor, onun içinde emiliyor, onun içinde çözünüyor* anlamına geliyordu. Nikâh şahitliğine beklenmedik biçimde Silvio Solara'nın atanmasından, Marcello Solara'nın düğün salonuna ayağında Stefano'nun kutsal emanet gözüyle baktığı ayakkabıyla girmesinden, balayı gezisinden ve dayaklardan başlayıp içinde hissettiği boşluğa, Stefano tarafından istenmiş canlı şeyin varlığına varana kadar, çoktan beri giderek artan dayanılmaz bir duygu anaforuna kapılmıştı; sürekli daha ezici olan bu güç onu unufak etmekteydi. Bu izlenim ona damgasını vurmuş, üstün gelmişti. Raffaella Cerullo perişan düşmüş, form değiştirmiş ve Stefano konturları içinde eriyip gitmişti; şimdi onun emrinde bir yaratık olmuştu: *Sinyora Carracci.* İşte o anda ben karşımdaki çerçevede söylediklerinin izini görmeye başlamıştım. Fısıldayarak, "Hâlâ hareket halinde bir şey," demişti. Bir yandan kartonları yapıştırıyor, renkleri dağıtıyorduk. Ama ne yapıyorduk gerçekte, ben neye yardım ediyordum?

Kafası iyice karışan işçiler sonunda çerçeveyi duvara astılar. Üzüldük ama kendimize itiraf etmedik, oyun bitmişti. Dükkânı tepeden tırnağa temizledik. Lila bir divanın, bazı pufların yerini yeniden değiştirdi. Sonra geri geri yürüdük ve eşikte durup, yarattığımız işi seyrettik. Lila, çoktan beridir duymadığım dürüst, kendisiyle alay eden bir kahkahayla gülmeye başladı. Bense resmin üst bölümündeki görüntüye dalıp gitmiştim; Lila'nın başı görünmez olmuştu, bütünü göremez olmuştum. Tepede sadece çok canlı bir göz, etrafı gece mavisi ve kırmızıyla boyanmış olarak parlıyordu.

27.

Açılış günü Lila, Martiri Meydanı'na, kocasıyla birlikte üstü açık arabayla geldi. İnerken gözlerinde kötü şeylerden korkan birinin kuşkulu bakışlarını gördüm. Resim üzerine çalıştığımız günlerin aşırı heyecanı eriyip gitmişti, şimdi istemeden gebe kalmış kadının hastalıklı havasına bürünmüştü. Gene de şık giyinmişti, bir moda dergisinden çıkmış gibi duruyordu. Stefano'nun yanından hemen ayrıldı ve beni Mille Caddesi'ndeki vitrinlere bakmaya sürükledi.

Biraz gezindik. Gergindi, bana sürekli düzgün olmayan bir hali var mı diye soruyordu.

Ansızın, "Şu baştan aşağı yeşil giyimli, melon şapkalı kızı hatırlıyor musun?" diye sordu.

Hatırlıyordum. Yıllar önce bu caddede o kızı gördüğümüzde yaşadığımız sıkıntıyı, bizim çocuklarla o mahallenin çocukları arasında çıkan kavgayı, Solara kardeşlerin müdahalesini, Michele'nin demir değneğini ve korkumu hatırlıyordum. Onu sakinleştirebilecek bir şeyler söylememi beklediğini anladım. Şöyle bir laf geldi aklıma:

"Sadece para işiymiş Lila. Bugün her şey değişti, sen o yeşil giysili kızdan çok daha güzelsin."

Ama düşündüm: doğru değil, sana yalan söylüyorum. Eşitsizliğin içinde kötü olan bir şey vardı ve ben şimdi bunu biliyordum. Bu derinlere uzanan bir gerçekti, paranın ötesine uzanıyordu. İki şarküterinin, kunduracının ve hatta yeni ayakkabı mağazasının kasası bizlerin kökenini gizlemeye yetmiyordu. Lila kasalardan aldığı paranın iki katını da alsa, otuz milyon, kırk milyon bile alsa olmayacaktı. Ben bunu fark etmiştim ve nihayet ondan daha iyi bildiğim bir şey vardı; bunu o sokaklarda değil okulun kapısında,

Nino'yu almaya gelen kızı gördüğümde anlamıştım. O bizden üstündü ve bunu amaçladığı için öyle değildi. Ve bu dayanılmaz bir şeydi.

Mağazaya döndük. Öğleden sonra adeta bir düğün daveti gibi geçti; yiyecekler, tatlılar ve bol şarap vardı. Herkes, Fernando, Nunzia, Rino, bütün Solara ailesi, Alfonso ve biz kızlar; ben, Ada ve Carmela, Lila'nın düğününe giydiğimiz giysileri giymiştik. Pek çok otomobil gelmiş ve dağınık biçimde park etmişti, çok sayıda ziyaretçi mağazayı doldurmuştu, coşkulu sesler yükseliyordu. Gigliola ve Pinuccia aralarında yarış ederek bütün gün boyunca ev sahibesi rolü yaptılar; her biri ötekinden daha fazla patronluk taslıyordu ve her ikisi de stresten bitkin düşmüştü. İnsanların ve nesnelerin üzerinde egemen olan, Lila'nın çerçeveli resmiydi. Kimi durup ilgiyle inceliyor, kimi umursamaz bir bakış atıp geçiyor, hatta gülüyordu. Bense gözlerimi ondan ayıramıyordum. Lila tanınmıyordu. Baştan çıkartıcı ve korkunç bir form, güzel ayakkabılı ayaklarını salonun merkezine uzatan tek gözlü bir ilahe imgesi kalmıştı ortada.

Kalabalıkta beni en çok Alfonso'nun fazlasıyla neşeli, canlı, şık oluşu etkiledi. Onu ne okulda, ne mahallede, ne şarküteride böyle görmüştüm; Lila bile onu uzun süre kuşkuyla tarttı. Sonra gülerek şöyle dedi:

"Artık kendi gibi değil."

"Ne olmuş ona?"

"Bilmiyorum.

O akşamüstünün en olumlu yeniliği Alfonso oldu. İçinde sessizce uyuyan bir şeyler bu bahaneyle, gündüz gibi aydınlatılmış bu mağazada uyanmıştı. Sanki ansızın ona kendini iyi hissettiren şeyin şehrin bu tarafı olduğunu keşfetmiş gibiydi. Özellikle çok hareketliydi. Onun şurayı burayı yerleştirişini, meraktan mağazaya giren, ürünü inceleyen, pastaları tadan, bir

kadeh vermut alan şık insanlarla sohbet edişini seyrettik. Bir ara yanımıza geldi ve gayet rahat davranışlarla lafı dolandırmadan fotoğraf üzerinde yaptığımız çalışmayı övdü. Öylesine zihinsel bir özgürlük halindeydi ki eski çekingenliğini yendi ve yengesine şöyle dedi: "Tehlikeli biri olduğunu her zaman bildim," sonra da onu yanağından öptü. Şaşkınlıkla bakakaldım ona. Tehlikeli mi? O çerçeveye baktığında, benim gözümden kaçan neyi görmüştü acaba? Alfonso göze görünenin ardını görme yeteneğine mi sahipti? Hayal gücüyle bakmayı mı biliyordu? Onun geleceği eğitimde değil de, şimdiye dek öğrendiklerini değerlendirebileceği şehrin bu zengin semtinde miydi yoksa? Ah, evet içinde bambaşka birini gizliyordu. O mahallenin bütün çocuklarından, özellikle de şu anda bir köşede, sessizlik içinde pufta oturan ve bir şeyler soranlara sakin gülümsemeyle yanıt vermeye hazır olan ağabeyinden, Stefano'dan çok farklıydı.

Akşam oldu. Ansızın dışarıda büyük bir aydınlık patladı. Dede, baba, anne, oğullar, bütün Solara ailesi merak içinde dışarı uğradı ve hepimiz, ailenin gürültülü heyecanına yenildik. Hepimiz sokağa çıktık. Vitrinlerin ve girişin tepesinde SOLARA yazısı ışıl ışıl parlıyordu.

Lila yüzünü buruşturup şöyle dedi:

"Bu konuda da boyun eğdiler."

Beni herkesten daha memnun görünen Rino'ya doğru zoraki bir şekilde itti ve ona şöyle dedi:

"Ayakkabı markası Cerullo ise, neden dükkânın adı Solara?"

Rino onun koluna girdi, alçak sesle yanıtladı:

"Lina, neden sürekli bozgunculuk ediyorsun? Yıllar önce tam da bu meydanda benim başımı nasıl belaya soktuğunu hatırlıyor musun? Ne istiyorsun, bir kavga daha mı çıksın? Bir kerecik memnun ol. İşte buradayız, Napoli'nin merkezindeyiz ve patron biziz. Üç yıl önce bizi dövmek isteyen bütün o herifleri görüyor

musun şimdi? Duruyorlar, vitrine bakıyorlar, içeri giriyorlar, pastalarımızdan yiyorlar. Bu yetmiyor mu sana? Cerullo Ayakkabıları, Solara mağazası. Ne yazmak istiyorsun oraya, Carracci mi?"

Lila onun kolundan kurtuldu ve saldırgan olmayan bir ses tonuyla şöyle dedi:

"Gayet sakinim. Bana, hiçbir şey sormaman gerektiğini söyleyecek kadar sakinim. Ne yapıyorsun sen? Bayan Solara'dan ödünç para mı alıyorsun? Yoksa Stefano da mı onlardan para alıyor? İkiniz de iki borçludan başka bir şey değilsiniz, bu nedenle mi her şeye evet diyorsunuz? Bu andan itibaren herkes kendi yoluna Rino."

İkimizi de öylece bıraktı, gayet cilveli hareketlerle doğrudan Michele'nin yanına gitti. İkisinin birlikte alana çıkıp uzaklaştıklarını, aslan heykellerinin çevresinde dolaştıklarını gördüm. Kocasının da gözleriyle onu izlediğini fark ettim. Lila ve Michele alanda çene çalarak gezindikleri süre boyunca Stefano'nun gözlerini karısının üzerinden ayırmadığını gördüm. Gigliola'nın öfkelendiğini, Pinuccia'nın kulağına bir şeyler söylediğini, ikisinin Lila'ya baktığını gördüm.

Bu arada mağaza boşaldı, birileri dışarıdaki büyük, ışıklı tabelayı söndürdü. Alan bir an kararmış gibi oldu ama sonra sokak lambalarının ışığı çevreyi aydınlatmayı sürdürdü. Lila gülerek Michele'yi bıraktı, canı çekilmiş gibi bir yüz ifadesiyle mağazaya girdi, sonra tuvaletin bulunduğu arka bölüme gitti.

Alfonso, Marcello, Pinuccia ve Gigliola etrafı toparlamaya başladılar.

Lila banyodan çıktı, Stefano pusuda beklermiş gibi onu kolundan yakaladı. O rahatsız olmuşçasına kolunu çekti ve yanıma geldi. Son derece solgundu, kulağıma fısıldadı:

"Biraz kanamam var. Ne demek bu, sence bebek ölmüş müdür?"

28.

Lila'nın gebeliği on haftadan biraz az sürdü, sonra ebe geldi ve kalan her şeyi kazıdı. Hemen ertesi gün, Carmen Peluso ile birlikte yeni şarküteride işlerle ilgilenmeye başlamıştı bile. Kâh nazik, kâh vahşi adımlarla başlangıç yaptığı uzun dönemde oradan oraya koşmayı bıraktı; ömrünü şarküteri ürünü, ekmek, mozzarella, ançüez, domuz yağı paketleri, bakliyat torbaları, domuz yağı ürünleriyle dolu bu badana ve peynir kokulu mekânda geçirmeye karar vermiş gibi görünüyordu.

Bu davranışı özellikle Stefano'nun annesi Maria tarafından çok beğenildi. Sanki gelini ile kendisi arasında benzerlik bulmuş gibi ansızın ona karşı daha şefkatli oldu, kırmızı altından eski küpelerini ona armağan etti. Lila bunları memnuniyetle kabul edip sık sık takmaya başladı. Yüzünün solgunluğu, alnındaki sivilceler, göz çukurlarına batmış yorgun gözler, tenini elmacık kemiklerinde saydam kılacak kadar gerişi bir süre devam etti. Sonra yeniden canlandı ve dükkânı işletme işini daha da enerjik bir şekilde üstlendi. Noel'e doğru kazanç mayalandı ve birkaç ay içinde eski mahalledeki dükkânın kazancını aştı.

Maria'nın gelinini takdiri de arttı. Hem baba olamamanın hem de işlerin gerginliği yüzünden somurtan oğlundan ya da Martiri Meydanı'ndaki mağazada çalışmaya başlamış olup, müşteri kitlesi önünde onu küçük düşürmemesi için yanına uğramasını kesinkes men etmiş olan kızından daha çok gelininin dükkânına gidip gelmeye başladı. Stefano ve Pinuccia bebeği karnında tutmayı beceremedi ya da istemedi diye onu suçlarlarken, olgun Bayan Carracci, genç Bayan Carracci'nin tarafını tuttu.

Stefano, "Çocuk istemiyor," diye yakınıyordu.

"Evet," diye destekliyordu Pinuccia onu, "kız gibi kalmak istiyor, eş olmaya niyeti yok onun."

Maria her ikisini de sert bir çıkışmayla susturuyordu:

"Bunlar sizin kafa yormamanız gereken işler, evlatları Tanrı verir ve Tanrı alır, bu saçmalıkları ağzınızdan bir daha duymayayım."

"Kes sesini anne!" diye bağırdı hiddetlenen kızı. "Benim beğendiğim o küpeleri çıkarıp o salağa verdin."

Tartışmaları, Lila'nın tepkileri, çok geçmeden mahallelinin baş dedikodusu haline geldi, yayıla yayıla benim kulağıma kadar ulaştı. Ama ben pek ilgilenmedim, çünkü okulum açılmıştı.

Olaylar, en önce beni şaşırtacak şekilde ilerlemeye başladı. İlk günlerden başlayarak hep birinci oluyordum; sanki Antonio'nun gitmesi, Nino'nun yok olması, Lila'nın kendini kesin olarak şarküterinin işletmesine zincirlemesiyle birlikte, zihnimin içinde bir şeyler çözülmüş gibiydi. Lise birinci sınıfta zar zor öğrendiğim her şeyin hâlâ belleğimde olduğunu keşfettim, öğretmenlerin geçmiş derslerin üzerinden geçtiği o günlerde bütün sorulara parlak yanıtlar verdim. O kadarla da kalmadı. Galiani öğretmen, belki de en parlak öğrencisi Nino'yu yitirdiğinden bana gösterdiği yakınlığı artırdı ve hatta dünya barışı için Resina'dan yola çıkıp Napoli'ye varan yürüyüşe katılmamın benim için ilginç ve eğitici olabileceğini söyledi. Biraz meraktan, biraz Galiani'yi kırmaktan korktuğumdan, biraz yürüyüş anayoldan geçip mahalleye uğradığından beni zorlamayacağını düşündüm ve katılmaya karar verdim. Annem kardeşlerimi de yanıma almamı istedi. Kavga ettim, bağırıp çağırdım ve bu yüzden geç kaldım. Onlarla birlikte demiryolu köprüsüne vardığımda aşağıda sıralanan ve otomobillerin geçişini engelleyerek bütün yolu işgal eden insanları gördüm. Bunlar sıradan insanlardı, yürümüyorlardı, ellerinde karton ve

bez pankartlarla geziniyorlardı. Gidip Galiani'yi bulmak, kendimi göstermek istediğimden kardeşlerime köprüde beklemelerini tembihledim. Bu çok yanlış bir karar oldu: öğretmeni bulamadım ve arkamı döndüğüm anda benimkilerin öteki çocuklara dahil olup göstericilere taş atmaya ve hakaretler savurmaya başladıklarını fark ettim. Ter içinde koşarak onları almaya gittim ve Galiani'nin her yere yetişen bakışlarıyla onları tespit etmiş ve benim kardeşlerim olduklarını anlamış olmasından korktum.

Bu arada haftalar geçiyor, yeni dersler başlıyordu ve satın almam gereken yeni kitaplar vardı. Kitap listesini anneme göstermenin, onun gidip babamla konuşup para istemesinin bir yararı olmayacaktı, çünkü babamda para olmadığını biliyordum. Öte yandan Oliviero öğretmenden de haber yoktu. Ağustos ve eylül aylarında onu hastanede bir iki kere ziyaret etmiştim; ilk gittiğimde uyuyordu, ikinci gittiğimde ise hastaneden taburcu edildiğini ama evine dönmediğini öğrenmiştim. İyice sıkıştığımdan kasım ayının ilk günlerinde gidip komşularına sordum ve sağlık durumu iyi olmadığından Potenza'da yaşayan kardeşinin onu evine aldığını ve mahalleye, Napoli'ye, işine dönüp dönmeyeceğinin belli olmadığını öğrendim. İşte o noktada Alfonso'ya ağabeyinin ona kitap alıp almadığını sormayı düşündüm; en azından onunkilerden yararlanabilirim diye umut ediyordum. Alfonso bu düşünce karşısında sevindi, bana birlikte ders çalışmayı önerdi; hatta şarküteride çalışmaya başlayalı beri sabahın yedisinden akşamın dokuzuna kadar boş olan Lila'nın evinde buluşabileceğimizi söyledi. Böyle yapmaya karar verdik.

Ama bir sabah Alfonso canı sıkkın bir ifadeyle şöyle dedi: "Bugün şarküteriye bir uğra, Lila seni görmek istiyor." Nedenini biliyordu, ama Lila söylememesi için yemin ettirmişti ve ağzından laf almam olanaksızdı.

Öğleden sonra yeni şarküteriye gittim. Carmen biraz hüzünlü, biraz sevinçli bir yüzle bana sevgilisi Enzo Scanno'nun Piemonte'nin bir kasabasından yolladığı kartpostalı gösterdi. Lila da bir kart almıştı, ona Antonio'dan gelmiş olan kartı göstermek için beni oraya çağırmış olduğunu düşünüp bozuldum. Oysa bana ne kart gösterdi ne de ne yazdığını söyledi. Beni neşeyle dükkânın arkasına çekti ve şöyle dedi:

"Hatırlıyor musun, seninle bir bahse tutuşmuştuk."

Başımla evet işareti yaptım.

"Kaybettiğini de hatırlıyor musun?"

Gene evet işareti yaptım.

"O halde, sekiz ortalamayla geçmen gerektiğini de hatırlıyorsundur."

Yeniden evet dedim.

Bana paket kâğıdına sarılı iki koca kutuyu işaret etti. Okul kitaplarımdı.

29.

Çok ağırdı. Eve gelince büyük bir mutluluk içinde bunların, eskiden öğretmenimin bana bulduğu pis kokulu, kullanılmış kitaplar olmadığını gördüm; hepsi yepyeniydi, taze mürekkep kokuyordu, ayrıca aralarında öğretmenimin hiçbir zaman elde edemediği Zingarelli, Rocci ve Calonghi-Georges sözlükleri de vardı.

Benimle ilgili her konuda küçümseyici bir söz bulmayı başaran annem bile, beni paketleri açarken görünce hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Onun bu sıra dışı davranışı karşısında korkan ve de şaşıran ben, yanına gidip, kolunu okşadım. Onu neyin bu

kadar duygulandırdığını söylemek zordu: belki sefilliğimiz karşısında duyduğu güçsüzlük duygusu, belki şarkütericinin karısının cömertliğiydi, bilmiyorum. Sonra hızla toparlandı, sevimsiz sözler homurdandı ve kendi işlerine gömüldü. Kardeşlerimle birlikte uyuduğum küçük odada, ödevlerimi yaptığım tahtakurtlarınca yenmiş kırık dökük küçük bir masam vardı. Bütün kitaplarımı onun üstüne yerleştirdim ve böyle yan yana dizilmiş ciltleri görünce kendimi enerji dolmuş hissettim.

Günler uçup gitmeye başladı. Galiani'ye bana yazın vermiş olduğu kitaplarını iade ettim, o da bana daha zor olan başkalarını verdi. Pazar günleri dikkatle okuyordum ama pek bir şey anladığım söylenemezdi. Gözlerimle satırlarda dolaşıyordum, sayfaları çeviriyordum ama hem yazı üslubundan sıkılıyordum hem de anlamı yakalayamıyordum. O yıl, lise ikinci sınıfta derslerim ve anlaşılması güç okumalarımla geçen dönemde çok yoruldum ama bu yorgunlukta bir tatmin duygusu da vardı.

Bir gün Galiani bana şunu sordu:

"Hangi gazeteyi okuyorsun, Greco?"

Lila'nın düğününde bu konuyu Nino ile konuştuğumuz zaman içimi sarmış olan sıkıntıyı bir kez daha hissettim. Öğretmenim evim, yaşadığım ortam için kesinlikle normal olmayan bu durumu normal karşılıyordu. Ona babamın hiç gazete almadığını ve benim hiç gazete okumadığımı nasıl söyleyebilirdim? Buna cesaret edemedim ve telaşla, komünist olan Pasquale bir gazete okur muydu diye kafa yormaya başladım. Boşuna bir çabaydı bu. İşte o zaman aklıma Donato Sarratore, Ischia, Maronti ve onun *Roma* gazetesine yazı yazmış olduğu geldi. Öğretmenimi yanıtladım:

"*Roma* gazetesi okuyorum."

Öğretmen yanıtımı alaycı bir gülümsemeyle karşıladı ve o günden sonra bana gazetelerini de ödünç vermeye başladı. İki,

bazen de üç gazete alıyordu ve okuldan sonra birini bana armağan ediyordu. Ben teşekkür ediyor, bunu yeni bir ev ödevi olarak gördüğüm için keyifsiz bir ruh haliyle eve dönüyordum.

Başlangıçta gazeteyi derslerim bittikten sonra akşama okuma niyetiyle ortalıkta bırakıyordum, ama akşam gazete yok olmuş oluyordu; babam el koyup tuvalette okumaya başlamıştı. Sonra onu kitaplarımın arasına saklama alışkanlığı edindim ve geceleri herkes uyuduktan sonra okumaya başladım. Gazete kimi zaman *Unita,* kimi zaman *Mattino,* kimi zaman da *Corriere della Sera* oluyordu, ama üçü de bana zor geliyor, önceki bölümlerini okumamış olduğum bir çizgi romanı sevmek zorundaymışım gibi hissediyordum. Bir sütundan ötekine, gerçek ilgi yerine zorunlulukla sürükleniyordum ve okulun zorunlu kıldığı her şeyde olduğu gibi bugün anlayamadığım şeyleri, ayak direrse bir sonraki gün anlayabileceğimi umuyordum.

O dönemde Lila'yı az gördüm. Kimi zaman okuldan çıktığımda, ödevlerimi tamamlamak için eve koşmadan önce yeni şarküteriye gidiyordum. Aç oluyordum, o da bunu biliyordu ve bana içi pek bereketli bir sandviç hazırlıyordu. Ben onu iştahla yerken, güzel bir İtalyancayla kitaplardan ya da Galiani'nin gazetelerinden ezberlediğim cümleler kuruyordum. Ne bileyim, "Nazi toplama kamplarının acımasız gerçekliği" veya "İnsanların yapabildikleri ve bugün de yapabilecekleri" cümlesinden "Atom tehdidi ve barış zorunluluğu" gibi cümlelere atlıyordum; "İcat ettiğimiz araçlarla doğanın gücüne boyun eğdirme hırsı yüzünden bugün geldiğimiz noktada araçlarımız doğanın gücünden çok daha kaygılandırıcı bir hal aldılar" gibi bir düşünceden, "Istırabı yok edecek ve onunla mücadele edecek bir kültür gereksinmesi" görüşüne geçiyor ve sonra "Sınıf farkının olmadığı, eşitlik üzerine kurulmuş bir dünyaya ve toplum ile hayatın sağlam bilimsel

kavramlar üzerine oturduğu noktaya ulaşıldığında insanların bilincinde din kavramına yer kalmayacaktır" diyordum. Ona bu ve benzeri şeylerden söz etmemin arkasında yatan niyet, hem sınıfımı bütün derslerden sekiz alarak geçebileceğim bir yöne yelken açtığımı göstermek, hem bunları başka kime anlatabileceğimi bilememek, hem de onun bana yanıt vermesini umut ederek eskiden olduğu üzere aramızda tartışabileceğimizi istemekti. O ise ya susuyor ya pek az şey söylüyordu, hatta sanki neden söz ettiğimi anlamamış gibi utanmış görünüyordu. Olur da ortaya bir konu atarsa, bu son zamandaki takıntısıyla ilgili oluyordu; bilmem neden bu konuyu kurcalayıp duruyordu. Konuyu Don Achille'nin, Solara ailesinin paralarının kaynağına getiriyordu; bunu da onu daima onaylayan Carmen'in yanında yapıyordu. İçeri bir müşteri girdiği anda susuyor, kibar ve becerikli oluyor, kesiyor, tartıyor, parayı alıyordu.

Bir keresinde kasanın çekmecesini kapatmadı ve gözlerini paralara dikti. Gayet berbat bir ruh haliyle şöyle dedi:

"Bunlar benim ve Carmen'in emeğiyle kazanılıyor. Ama hepsi, buradaki paranın tümü benim değil Lenù, Stefano'nun parası sayesinde oldu. Ve Stefano parayı, babasının parasını kullanarak kazandı. Don Achille şiltenin içine para saklayıp karaborsacılık ve tefecilik yapmasaydı bugün bu para da olmayacaktı, ayakkabı mağazası da. Sadece o kadar da değil. Para ve meymenetsiz Solara ailesinin tanıdıkları olmasaydı, Stefano, Rino ve babam tek bir ayakkabı satamazlardı. Kafamı neye taktığım yeterince açık mı?"

Açıktı ama bu konuşmaların neye yaradığını anlayamıyordum.

"Bunlar geçmişte kaldı," dedim ona ve Stefano ile nişanlandığı zaman varmış olduğu sonucu anımsattım. "Bu söylediğin şey arkamızda kaldı, biz bambaşka bir şeyiz."

Bu kuramı kendisi yaratmış olsa da, şimdi pek ikna olmuşa benzemiyordu. Bana lehçeyle söylediği cümle bugün gibi aklımda:

"Yaptığım ve yapmakta olduğum şey artık hoşuma gitmiyor."

Acaba yeniden Pasquale ile mi görüşüyor, diye düşündüm; bu tam onun tarzı bir düşünceydi. Pasquale eski şarküteride tezgâhtar olarak çalışan Ada ile nişanlıydı ve yeni şarküteride çalışan Carmen'in ağabeyiydi; bu durumda Lila ile ilişkileri pekişmiş olabilirdi. Yanından canım sıkkın ayrıldığımda küçüklüğümde tattığım eski bir duygunun su yüzüne çıkmasını engellemeye çalışıyordum: o zaman Lila ve Carmela yakın arkadaş olmuşlar ve beni dışlamaya çalışmışlardı. Gecenin geç saatlerine kadar ders çalışarak ancak sakinleştim.

Bir gece *Il Mattino* gazetesini okuyordum, gözlerim yorgunluktan kapanıyordu ki imzası olmayan kısa bir yazı beni elektrik şoku vermişçesine yerimden sıçrattı. Gözlerime inanamıyordum, Martiri Meydanı'ndaki ayakkabı mağazasından söz ediliyor ve Lila'yla birlikte üzerinde çalıştığımız resim paneli övülüyordu.

Okudum, yeniden defalarca okudum, bazı satırlarını hâlâ hatırlıyorum: "Martiri Meydanı'nda bulunan sevimli mağazayı yöneten genç kızlar bize sanatçının adını açıklamak istemediler. Buna pek üzüldük. Bu sıra dışı fotoğraf ve renk harmanını her kim yarattıysa, ilahi bir içtenlik ve alışılmadık bir imgeleme sayesinde kudretli ve mahrem acının maddesini işleyebildiği son derece avangard bir hayal gücü var." Bundan sonraki satırlarda lafı uzatmadan, "son yıllarda Napoli girişimciliğine yatırım yapmış olan dinamizmin önemli bir işareti," diyerek ayakkabı mağazası övülüyordu.

Gece gözüme uyku girmedi.

Okuldan sonra koşarak Lila'yı görmeye gittim. Dükkân boştu, Carmen, hasta olan annesi Giuseppina'nın evine gitmişti.

Lila telefonda, *mozzarella* ya da *provolone* gibi, adını tam olarak hatırlayamadığım bir peyniri teslim etmemiş olan kasabalı üreticiyle konuşuyordu. Bağırdığını, küfrettiğini gördüm ve çok şaşırdım. Karşı taraftaki adamın yaşlı olabileceğini, kızacağını ve intikam almak için oğullarını buraya gönderebileceğini düşündüm. "Hep abartır," diye geçirdim içimden. Telefon görüşmesi bitince küskünce oflayıp puflayarak bana döndü ve günah çıkartırcasına şöyle dedi:

"Böyle yapmazsam, beni dinlemeye bile zahmet etmiyorlar."

Ona gazeteyi gösterdim. Şöyle dalgın bir göz attı ve "Biliyorum," dedi. Bunun Michele Solara'nın bir girişimi olduğunu ve her zamanki gibi kimseye danışmadan yaptığını söyledi. "Bak," deyip kasayı açtı, bir iki buruşuk gazete kupürü verdi elime. Bunlarda da Martiri Meydanı'ndaki mağazadan söz ediliyordu. İlki, *Roma* gazetesinde çıkmış küçük bir haberdi; yazan kişi Solara kardeşleri ölçüsüzce övmüştü ama çerçevedeki resme hiç değinmemişti. Öteki yazı ise *Napoli Notte* gazetesinde çıkmış üç sütunluk bir haberdi ve mağaza sanki kraliyet sarayı gibi anlatılmıştı. Tumturaklı bir İtalyancayla yazılmış yazıda mağazanın dekorasyonu, gösterişli ışıklandırması, şahane ayakkabılar anlatılıyor, özellikle de "İki baştan çıkartıcı periyi andıran pek kibar, tatlı ve şirin Bayan Gigliola Spagnuolo ve Bayan Giuseppina Carracci, şehrimizin ticari etkinliğinde yeni bir çiçek gibi açmasına karşın son derece yüksek bir kalite sunan girişimin kaderini sırtlanmışlar," diye vurgulanıyordu. Çerçeveyle ilgili bir iki satırı bulabilmek için yazıyı en sona kadar okumak gerekiyordu ama konu kısaca geçiştiriliyordu. Haberin yazarı, "Kaba saba bir acemilik, muhteşem şık bir ortama hiç uymayan bir nota," olarak tanımlamıştı tabloyu.

Lila gene homurdanarak, "İmzayı gördün mü?" diye sordu.

Roma gazetesindeki kısa yazının altında d.s. baş harfleri yer alırken, *Napoli Notte* gazetesindeki haber resmen Nino'nun babası Donato Sarratore imzasıyla çıkmıştı.

"Evet."

"Ne diyorsun peki?"

"Ne demeliyim?"

"Ha oğlu, ha babası, demelisin."

Neşesizce güldü. Cerullo marka ayakkabıların ve Solara mağazasının giderek büyüyen başarısı üzerine Michele'nin girişime yankı kazandırmak istediğini ve etrafta biraz hediye dağıttığını söyledi; yerel gazeteler bu hediyeler sayesinde hemen övgüleri düzmüştü. Sözün kısası reklamdı bunlar. Para karşılığında yazdırılmıştı. Okumaya bile gerek yoktu. Bu yazılarda, dedi bana, tek bir tane bile doğru söz yok.

Yüreğim burkuldu. Uykumdan feda ederek dikkatle okumak için uğraştığım gazeteleri böyle yerin dibine batırması hoşuma gitmedi. Ayrıca Nino ve iki yazının yazarı arasındaki yakınlığı vurgulayışından da hoşlanmadım. Şimdi Nino'yu babasıyla, sahte ve tumturaklı cümleler üreticisiyle ilişkilendirmeye ne gerek vardı?

30.

Gene de bu cümleler sayesinde, kısa süre içinde Solara mağazası ve Cerullo ayakkabıları daha çok tanındı. Gigliola ve Pinuccia, gazetede onların hakkında yazılan sözlerden ötürü pek şişiniyorlardı ama başarı, aralarındaki rekabeti dindirmedi ve her biri mağazanın kazancında kendi hakkı olduğunu, ötekinin yeni başarılara adım atmaya engel yarattığını savundu. Gelgelelim tek

bir konuda aynı görüşte olmaktan vazgeçmediler: Lila'nın resmi bir yüz karasıydı. Nazik ve ince bir ses tonuyla sadece resme bir göz atmak için mağazaya başını uzatanlara gayet kaba davranıyorlardı. *Roma* ve *Napoli Notte* gazetelerinde çıkan yazıları çerçevelettiler ama *Mattino* gazetesindeki yazıya bu şansı tanımadılar.

Noel ve Paskalya yortuları arasında Solara ve Carracci aileleri çok para kazandılar. Özellikle Stefano derin bir nefes aldı. Yeni ve eski şarküteride işler çok iyiydi, Cerullo ayakkabıcısı son hız çalışıyordu. Üstelik Martiri Meydanı'ndaki mağaza ezelden beri bilinen gerçeğin doğrulamasını yapmıştı; Lila'nın yıllar önce çizmiş olduğu ayakkabılar sadece Rettifilo'da, Foria Caddesi'nde ya da Garibaldi Bulvarı'nda iyi satmakla kalmıyor, elini hiç çekinmeden cüzdanına atan seçkin beylerin de ciddi onayını alıyordu. Acil olarak sağlamlaştırmak ve genişletmek gereken önemli bir pazar olduğu anlaşılmıştı.

Başarının kanıtı olarak, daha o ilkbaharda bazı şehir dışı mağazaların vitrinlerinde Cerullo ayakkabılarının iyi taklitleri boy göstermeye başladı. Aslında Lila'nın yarattığı ayakkabıların tıpatıp aynılarıydılar ama ya bir püsküle ya bir tokayla biraz değiştiriliyorlardı. İtirazlar ve tehditler sayesinde bu durumun yaygınlaşması önlendi ve Michele Solara işleri rayına oturttu. Bununla yetinmedi ve kısa bir süre sonra, yeni modeller üretmek gerektiği kanaatine vardı. Bu nedenle bir akşam Martiri Meydanı'ndaki mağazaya ağabeyi Marcello'yu, Carracci çiftini, Rino'yu ve tabii Gigliola ve Pinuccia'yı toplantıya çağırdı. Ne var ki Stefano, şaşırtıcı bir şekilde, yanında Lila olmadan geldi ve karısının yorgun olduğunu, özür dilediğini söyledi.

Onun olmayışı Solara kardeşlerin hoşuna gitmedi. Lila yoksa, dedi Michele, Gigliola'yı kızdırarak, ne konuşacağız ki? Ama Rino hemen araya girdi. Yalan söyleyerek onun ve babasının bir süredir yeni modeller üzerinde düşündüklerini ve eylül ayında

Arezzo'da yapılacak bir sergide bunları sunmayı planladıklarını açıkladı. Michele ona inanmadı, daha da sinirlendi. Sıradan mallarla değil, gerçekten yaratıcı ürünlerle boy göstermeleri gerektiğini söyledi. Sonra da Stefano'ya döndü:

"Senin hanımın gerekli, onu gelmeye mecbur etmelisin."

Stefano şaşırtıcı bir saldırganlıkla yanıt verdi ona:

"Benim hanımım bütün gün şarküteride yoruluyor, akşamları da evde kalmalı ve benimle ilgilenmelidir."

O güzel çocuksu yüzünü çirkin bir ifadeyle buruşturan Michele, "Pekâlâ" dedi, "ama bak bakalım, biraz bizimle de ilgilenebilecek mi?"

O akşam herkeste hoşnutsuzluk yarattı, ama özellikle Pinuccia ve Gigliola'yı hiç memnun etmedi. Her ikisi de, farklı gerekçelerle, Michele'nin Lila'ya verdiği önemi katlanılmaz buldular ve sonraki günlerde bu memnuniyetsizlikleri en ufak bahaneyle dalaşmalarına yol açan bir keyifsizliğe dönüştü.

İşte o noktada –sanırım mart sonuydu–, pek fazla bilgi sahibi olmadığım bir kaza yaşandı. Gündelik tartışmaları sırasında Gigliola bir öğleden sonra Pinuccia'ya tokat attı. Pinuccia gidip Rino'ya dert yandı ve o dönemde kendini çok yüksek bir dalganın en tepe noktasındaymış gibi hisseden Rino, patron edalarıyla mağazaya gelip Gigliola'ya ciddi çıkıştı. Gigliola buna müthiş bir saldırganlıkla karşılık verince Rino onu işten atmakla tehdit etti.

"Yarından itibaren," dedi kıza, "yeniden gider pasta hamuruna lor peyniri doldurursun."

Çok geçmeden Michele belirdi. Gülerek Rino'yu dışarı, alana çıkardı ve ona mağazanın tabelasına bir göz atmasını söyledi.

"Dostum," dedi, "mağazanın adı Solara ve senin buraya gelip sevgilime 'Seni işten çıkartıyorum' demeye hakkın yok."

Rino mağazada bulunan her şeyin kayınbiraderine ait olduğu, her bir ayakkabıyı da bizzat kendi yaptığı için buna elbette

hakkı olduğunu söyledi. Bu sırada, mağazanın içinde nişanlıları tarafından savunulduklarını duyan iki kız da birbirine kötü sözler saydırmaya başlamıştı. İki genç erkek telaşla içeri girdi, onları sakinleştirmeye çalıştılar ama başaramadılar. Bunun üzerine Michele'nin sabrı taştı ve bağırarak ikisini de işten atacağını söyledi. Bu da yetmedi; mağazanın idaresini Lila'ya vereceğini de kaçırdı ağzından.

Lila'ya mı?

Mağazayı mı?

İki kız seslerini kesti ve bu düşünce Rino'yu da afallattı. Sonra tartışma bu beklenmedik açıklama üzerine yoğunlaşarak yeniden alevlendi. Gigliola, Pinuccia ve Rino, Michele'ye karşı taraf oldular –Yolunda gitmeyen nedir, Lina ne işine yarayacak senin, biz burada hiç yakınamayacağın kadar para kazanıyoruz, ayakkabıların modellerinin tümünü ben düşündüm, o zaman Lina daha küçük bir kızdı, ne yaratabilirdi ki–, böylece gerginlik iyice arttı. Az önce andığım kaza olmasa kavga kim bilir daha ne kadar sürecekti. Ansızın, nasıl oldu bilinmiyor, çerçeve, –kara karton şeritli, yoğun renk lekeli fotoğraf–, son nefesini veren hasta gibi boğuk bir ses çıkartarak kocaman bir alevle tutuşup yanmaya başladı. Bu olduğu sırada Pinuccia, resmin arkasındaki bölümdeydi. Arkasında gizli bir ocak varmış gibi şiddetlenen alevler çatırtılı bir sesle saçlarını yaktı; Rino hemen çıplak elleriyle söndürmese bütün başı yanacaktı.

31.

Hem Rino, hem Michele resmin alev almasının suçunu gizlice sigara içen ve bu nedenle küçük bir çakmak taşıyan Gigliola'ya yükledi. Rino'ya göre Gigliola bunu özellikle yapmıştı; herkes

birbiriyle tartışmakla meşgulken kâğıt, zamk, boya yüklü olduğundan bir anda tutuşan resmi yakıvermişti. Michele ise daha ihtiyatlı davrandı: Gigliola'nın hep çakmağıyla oynadığı bilinen bir şeydi ve istemeden, kendini tartışmanın hararetine kaptırdığından resmin pek yakınında çakmağını yaktığını fark etmemiş olabilirdi. Ama kız ne birinci ne ikinci varsayımı kabullendiği gibi gayet mücadeleci bir hareketle suçu bizzat Lila'ya attı; bu bozuk görünümlü resim kendi kendine tutuşmuş olabilirdi; azizleri yolundan saptırmak isteyen şeytan bir dişi kılığına girerdi, ama azizler hemen İsa'yı yardıma çağırır, şeytansa bir anda aleve dönüşür, yanardı. Yorumuna değer katmak için bizzat Pinuccia'nın ona yengesinin gebe kalmamayı nasıl başardığını anlattığını, Tanrı'nın armağanını reddederek karnındaki bebeği düşürebiliyorsa bunu haydi haydi yapabileceğini ileri sürdü.

İşte bu söylentiler Michele Solara'nın gün aşırı yeni şarküteriye gitmesiyle arttı. Lila ile şakalaşarak orada uzun zaman geçiriyor, Carmen ile neşeli konuşmalar yapıyordu; öyle ki Carmen bu ziyaretlerin kendisi için olduğunu sandı ve birinin Piemonte'de askerlik yapan Enzo'ya laf yetiştireceğinden bile korktu. Lila ise genç Solara ile dalga geçiyordu. Solara'nın nişanlısının söylediklerı elbette kulağına gelmişti ve bu nedenle şöyle diyordu:

"İyisi mi sen pek kalma burada, ne olsa biz iki cadıyız, son derece tehlikeli olabiliriz."

Ama o dönemde, ona uğramamı istediği günlerde onu gerçek anlamda neşeli görmedim. Yapay bir ifade takınıyordu, her şeyden alaycı bir tavırla söz ediyordu. Kolunda bir morartı mı vardı? Stefano onu fazla tutkulu bir şekilde okşamıştı. Gözleri ağlamaktan kan çanağına mı dönmüştü? Bunlar üzüntü değil mutluluk gözyaşlarıydı. İnsanların canını yakan Michele'ye dikkat etmesi mi gerekiyordu? Hayır canım, diyordu, bana dokunduğu anda yanar: insanların canını yakan benim.

İşte bu son konuda daima bir uzlaşma vardı. Özellikle Gigliola'nın hiç kuşkusu kalmamıştı: Lila şırfıntı bir cadıydı ve nişanlısına da büyü yapmıştı, Michele işte bu nedenle Martiri Meydanı'ndaki mağazanın işletmesini ona vermek istiyordu. Günlerce kıskançlık ve çaresizlik yüzünden işe gitmedi. Sonra Pinuccia ile konuşmaya karar verdi, aralarında anlaştılar ve karşı saldırıya geçtiler. Pinuccia ağabeyi üzerinde çalışarak ona defalarca gamsız bir boynuzlu olduğunu, sonra da nişanlısı Rino'ya saldırarak ona patron değil, Michele'nin kölesi olduğunu söyledi. Böylece Stefano ve Rino bir akşam gidip Bar Solara'nın önünde küçük Solara'yı beklediler ve ortaya çıktığında gayet belirsiz ama aslında meali şu olan bir konuşma yaptılar: Lila'yı rahat bırak, ona zaman kaybettiriyorsun, onun çalışması gerekiyor. Michele mesajı hemen aldı ve buz gibi bir sesle yanıtladı:

"Ne saçmalıyorsunuz siz?"

"Anlamıyorsan, anlamak istemiyorsun demektir."

"Hayır güzel dostlarım, bizim ticari gereksinmelerimizi anlamak istemeyen sizlersiniz. Siz anlamak istemezseniz, mecburen ben düşünmek zorunda kalacağım."

"Yani?" diye sordu Stefano.

"Senin karın o şarküteride harcanıyor."

"Ne anlamda?"

"Senin kardeşinle Gigliola'nın yüz yılda kazanamayacağı parayı, Martiri Meydanı'ndaki mağazada o bir ayda kazanır."

"Daha açık konuş."

"Lina yönetici olmalı Ste'. Sorumluluk sahibi olmalı. Yaratmalı. Hemen yeni ayakkabı modelleri düşünmeli."

Tartıştılar ve binlerce küçük farka rağmen anlaştılar. Stefano, karısının Martiri Meydanı'ndaki mağazada çalışmasını mutlak olarak reddediyordu, yeni şarküteri çok iyi işliyordu ve

Lila'yı oradan almak aptallık olurdu ama kısa süre içinde yeni, en azından kışlık modelleri çizmesini sağlamak için elinden geleni yapardı. Michele, ayakkabı mağazasının yönetimini Lila'ya vermemenin aptalca olduğunu söyledi, tartışmayı belli belirsiz bir tehditle yaz sonrasına erteledi, Lila'nın yeni model tasarlama işine girişmesi işine garanti gözüyle baktı.

"Şık şeyler olmalı," diye tembihledi, "bu noktayı özellikle tembihlemelisin."

"Her zamanki gibi kendi hoşlandığı şeyi yapacaktır."

"Ben ona tavsiyede bulunabilirim, beni dinler," dedi Michele.

"Gerek yok."

O anlaşmadan sonra Lila'ya uğradım, bana kendi anlattı. Okuldan yeni çıkmıştım, hava hâlâ biraz sıcaktı, kendimi yorgun hissediyordum. Şarküteride sadece o vardı ve bana sanki biraz rahatlamış gibi göründü. Ne bir sandalet, ne bir terlik çizeceğini söyledi.

"Kızacaklar."

"Ne yapabilirim ki?"

"Para bu Lila."

"Yeterince paraları var."

Har zamanki gibi inat yapıyordu, yapısı böyleydi, biri ona bir konu üzerine yoğunlaşmasını söylediği anda hevesi kaçıyordu. Ama kısa süre sonra bunun karakterinden kaynaklanan bir şey olmadığını, hatta kocasının, Rino'nun, Solara'ların işine duyduğu nefretten ve hatta Pasquale ve Carmen'in komünist söylemlerinden kaynaklanmadığını anladım. Başka şeyler söz konusuydu ve alçak sesle, ciddiyetle anlattı bana.

"Aklıma bir şey gelmiyor," dedi.

"Denedin mi?"

"Evet. Ama on iki yaşımdaki gibi olmuyor."

O zaman, bir kereliğine zihninde o ayakkabı modelleri belirmişti ve şimdi başkaları yoktu, bunu anlamıştım. O oyun bitmişti, yeniden başlatmayı bilmiyordu. Deri, kösele kokusundan bile tiksiniyordu; o zamanlar yapabildiği şeyleri artık yapamıyordu. Fernando'nun küçük atölyesi, yeni mekânlar, işçilerin çalıştığı tezgâhlar, üç makine tarafından yutulmuştu. Babası sanki ufalmıştı, oğluyla bile didişmez olmuştu, sadece çalışıyordu, o kadar. Sanki muhabbetleri bile solmuştu. Yoksulluk devirlerindeymiş gibi çantasını bedava doldurmak için dükkâna uğrayan annesine sevgi duyuyor, küçük kardeşlerine hediyeler yapıyorsa da Rino ile arasında bir bağ hissedemiyordu. Bozulmuştu, kırılmıştı. Ona yardım etme, koruma gereksinmesi zayıflamıştı. Böyle olunca da onu ayakkabılar yaratmaya sürükleyen hayal gücü, onların yeşerdiği zemin kurumuştu. Ve ansızın, okula gelmesem bile bazı şeyler becerebildiğimi sana kanıtlayabilmek için yapmıştım onları, dedi. Sonra sinirli sinirli güldü, tepkimi görebilmek için şöyle yan bakışıyla süzdü.

Onu yanıtlamadım, şiddetli bir duygu bunu yapmamı engelledi. Lila'nın yapısı bu muydu? Onda benim inatçı çalışkanlığım yok muydu? Düşünceler, ayakkabılar, sözel ve yazılı ifadeler, karmaşık planlar, öfkeler, yaratımlar döküp saçıyordu ortalığa ve bunları, sadece kendisiyle ilgili bir şeyler kanıtlamak için *bana* mı yapıyordu? Bu gerekçe ortadan kalkınca kayıp mı oluyordu? Gelin resmine yaptığı uygulamayı, bir daha istese yapabilir miydi? Ona ait her şey, karşısına çıkan fırsatların düzensizliğinin ürünü müydü?

Sanki bir yerimdeki uzun ve gerilimli bir acının gevşediğini hissettim, onun yaşlı gözleri, kırılgan gülümseyişi yüreğimi burktu. Ama kısa sürdü. O konuşmayı sürdürdü, her zaman yaptığı şekilde alnına dokundu, pişmanlıkla şöyle dedi:

"Her zaman daha başarılı olmayı bildiğimi göstermek zorundayım," ve hüzünle ekledi: "Burayı açtığımız zaman Stefano bana tartıda nasıl hile yapıldığını öğretti; önce ona 'Sen hırsızın tekisin, demek böyle zengin oldun!' diye bağırdım ama sonra direnemedim, onu da öğrendiğimi gösterdim ve başka türlü hileler geliştirdim, ona anlattım ve aklıma hep daha yenileri geldi: hepinizi aldatıyorum, tartıda ve başka binbir türlü şeyde dolandırıyorum, bütün mahalleyi kazıklıyorum, sakın bana güvenme Lenù, söylediğim ve yaptığım hiçbir şeye güvenme."

Kendimi çok kötü hissettim. Her saniye değişiveriyordu, şimdiden ne yapacağımı bilemiyordum. Neden şimdi bu şekilde konuşuyordu benimle? Buna önceden mi karar vermişti, yoksa bu sözler ağzından istemeden, coşkun bir akışla dökülürken niyeti –gerçek niyeti– bizim aramızdaki bağı güçlendirmekti de, ansızın gene kendine özgü bir özelliğiyle bunu yadsıma ihtiyacıyla mı sözlerini silip süpürmüştü? Görüyor musun, Stefano'ya da sana davrandığım gibi iyi davranıyorum, karşımdaki herkese böyle yapıyorum, hem güzeli hem çirkini, hem iyiyi hem kötüyü oynuyorum. İnce ve uzun ellerini birbirine bağladı, sıktı ve şunu sordu:

"Gigliola'nın resim kendiliğinden tutuştu, dediğini duydun mu?"

"Saçmalık bu, Gigliola sana taktı kafasını."

Çatlamayı andıran bir sesle güldü, sanki içindeki bir şeyler ansızın burkulmuştu.

"Burada bir ağrı var, sanki gözlerimin arkasından bir şey baskı yapıyor. Şu bıçakları görüyor musun? Gayet keskinler, yeni geldi bileyciden. Salam keserken, insan bedeninde ne çok kan var diye düşünüyorum. Eğer bir şeyin içini haddinden fazla doldurursan, çatlar. Ya da kıvılcımlar çıkartır ve yanar. Gelinlikli resmimin yanmasına sevindim. Aslında evliliğim, dükkân, ayakkabılar, Solara ailesi, hepsi yanmalıydı."

İstediği kadar çırpınsın, uğraşsın, açıklama yapsın dışarı pek bir şey vurmadığını anladım: düğün gününden beri giderek büyüyen, giderek denetimden çıkan bir mutsuzluk içindeydi ve ona acıdım. Sakinleşmesini söyledim, o da beni onayladı.

"Sakin kalmayı denemelisin."

"Yardım et bana."

"Nasıl?"

"Yanımda ol."

"Zaten yaptığım da o."

"Bu doğru değil. Ben sana bütün sırlarımı, en kötülerini bile anlatıyorum; sen bana kendinle ilgili neredeyse hiçbir şey söylemiyorsun."

"Yanılıyorsun. Hiçbir şeyimi saklamadığım tek kişi sensin."

Hayır dercesine hızla salladı başını, şöyle dedi:

"Benden daha iyi olsan, benden daha çok şey bilsen de, ne olur bırakma beni."

32.

Bitap düşene kadar sıkıştırdılar ve sonunda pes etmiş gibi yaptı. Stefano'ya yeni ayakkabılar çizeceğini söyledi; ilk fırsatta Michele'ye de peki dedi. Sonra Rino'yu çağırdı, onunla çok uzun zamandan beri arzuladığı şekilde bir konuşma yaptı:

"Sen tasarla, ben beceremiyorum. Babamla birlikte siz yaratın; mesleği bilen sizsiniz, nasıl olması gerektiğini de siz bilirsiniz. Ama pazara koyana, satana kadar da, benim çizmediğimi hiç kimseye, Stefano'ya bile söylemeyin."

"Ya iyi satmazsa?"

"Suç benim olur."

"Ya iyi giderse?"

"Gerçeği açıklarım ve sen de hak ettiğin değeri kazanırsın."

Rino bu yalana bayıldı. Fernando ile birlikte işe koyuldu ama arada sırada aklına gelenleri göstermek için, büyük bir gizlilikle Lila'ya uğruyordu. O modelleri inceliyordu, başlangıçta biraz ağabeyinin kaygılı ifadesine katlanamadığından, biraz da başından gitsin diye beğenmiş gibi yapıyordu. Ama kısa süre sonra kendi de yeni ayakkabıların güzelliğinden etkilendi, yeni ayakkabılar, şu anda satışta olan modellerle uyum içinde olup onların yeniden yaratılmış halleri gibiydi. "Belki," dedi günün birinde beklenmedik bir neşeyle, "aslında o ayakkabıları düşünen ben değildim, gerçekten de ağabeyimin işiydiler." Ve o zaman bir yükten kurtulmuş gibi hissetti. Ağabeyine olan sevgisini yeniden keşfetti, daha doğrusu konuşmalarında biraz abarttığını fark etti: ağabeyi her ne yaparsa yapsın, bedeninden bir fare, şahlanmış bir at, herhangi bir hayvan da çıksa kardeşlik bağı asla çözülemezdi, asla çözülmeyecekti. Bu yalan –Lila'nın varsayımına göre– Rino'nun beceriksiz olma endişesini sildi, onu çocukluğundaki haline döndürdü, böylece Rino da şimdi gerçekten bir meslek sahibi ve başarılı olduğuna inandı. Kız kardeşi yaptığı işleri övdükçe seviniyordu. Her danışmanın sonunda kulağına eğilip ondan evin anahtarını istiyordu ve gene büyük bir gizlilik içinde Pinuccia ile baş başa bir saat geçirmek için oraya gidiyordu.

Bana gelince, ben de daima arkadaşı kalacağımı göstermeye çalıştım, pazar günleri onu sık sık benimle çıkmaya davet ettim. Bir pazar günü, okuldan iki arkadaşımı da aramıza katarak Mostra d'Oltremare'ye kadar uzandık; arkadaşlarım onun bir yıldan beri evli olduğunu öğrenince ürktüler, sanki onları annemle çıkmaya zorlamışım gibi saygılı ve ölçülü davrandılar. Biri çekinerek sordu:

"Bebeğin var mı?"

Lila başıyla hayır işareti yaptı.

"Olmuyor mu?"

O gene hayır dedi.

O andan itibaren akşamımız fiyasko oldu.

Mayıs ortasında sadece Galiani öğütlediği için kendimi Giuseppe Montalenti adında bir bilimadamını dinlemeye zorunlu hissettiğimde, onu da peşim sıra sürükleyerek bir kültür kulübüne gittim. Böyle bir deneyimi ilk kez yaşıyordum: Montalenti bir tür ders veriyordu, ama bu dersi gençlere değil, özellikle onu dinlemeye gelmiş yetişkinlere anlatıyordu. Salonun en arkasına oturup dinlemeye başladık ve ben kısa sürede sıkıldım. Öğretmenim beni göndermiş ama kendi gelmemişti. Lila'ya "Gidelim haydi," diye fısıldadım. Ama Lila kabul etmedi; ayağa kalkmaya cesaret edemediğini, konferansı rahatsız etmeye çekindiğini söyledi. Bu hiç onun tarzı bir kaygı değildi; ya beklenmedik bir itaatkârlık sergiliyordu ya da itiraf edemediği bir şekilde konuyla ilgilenmişti. Sonuna kadar kaldık. Montalenti, Darwin'den söz ediyordu ve ikimiz de onun kim olduğunu bilmiyorduk. Çıkarken şaka olsun diye şöyle dedim:

"Zaten bildiğim bir şeyi söyledi: sen bir maymunmuşsun!"

Ama onun canı şaka yapmak istemiyordu.

"Bunu bir daha hiç unutmak istemiyorum," dedi.

"Maymun olduğunu mu?"

"Hayvan olduğumuzu."

"Ben ve sen mi?"

"Hepimiz."

"Ama o bizimle maymunlar arasında çok fark olduğunu söyledi."

"Öyle mi? Ne gibi? Benim annem kulaklarımı deldi ve doğduğumdan beri küpe takıyorum, ama maymunların anneleri kulaklarını delmiyorlar ve onlar küpe takmıyorlar diye mi?"

O andan sonra bizi bir gülme tuttu, birbiri ardına, hepsi birbirinden saçma bu tür farklar saymaya başladık ve çok eğlendik. Ama mahalleye döndüğümüzde neşemiz kaçtı. Anayolda gezinen Pasquale ve Ada'ya rastlayınca onlardan Stefano'nun saatlerdir her yerde Lila'yı aradığını, çok kaygılandığını öğrendik. Ona evine kadar eşlik etmeyi önerdim ama reddetti. Pasquale ve Ada'nın otomobille götürmelerini kabul etti.

Stefano'nun onu neden aradığını ancak ertesi gün öğrendim. Geç kaldığımız için meraklanmamıştı. Karısının onunla değil de benimle zaman geçirmesine de kızmamıştı. Gerekçe bambaşkaydı. Pinuccia'nın sık sık kendi evinde Rino ile buluştuğunu yeni öğrenmişti. İkisinin kendi yatağında kucaklaştıklarını ve anahtarı verenin Lila olduğunu yeni öğrenmişti. Az önce de Pinuccia'nın gebe olduğu haberini almıştı. Ama onu asıl kızdıran Rino ile yaşadıkları rezillik yüzünden kız kardeşine bir tokat attığında aldığı yanıt olmuştu. Pinuccia dayağı yemiş ve ona bağırmıştı: "Tabii, ben bir kadın olduğum için ve Lina öyle olmadığı için kıskanıyorsun; Rino kadınlara nasıl davranması gerektiğini biliyor ve sen bilmiyorsun, bu nedenle öfkeleniyorsun." Lila onun böyle kızdığını görünce, söylediklerini duyunca –nişanlı olduklarında onun kendisine ne kadar efendi davrandığını da hatırlayarak– kahkahalarla gülmeye başladı; Stefano onu öldürmemek için dışarı çıktı ve otomobiliyle bir tur atmaya gitti. Lila'ya göre kendisine fahişe aramaya gitmişti.

33.

Pinuccia ve Rino'nun düğünü için apar topar ve telaş içinde hazırlıklara başlandı. Ben pek ilgilenemedim, çünkü son ödevlerimle, son sınavlarımla meşguldüm. Ayrıca bende büyük bir

heyecan yaratan bir olay meydana geldi. Öteki öğretmenlerin davranış kurallarını serbestçe ihlal etmesiyle tanınan Galiani, beni –liseden sadece beni– evine, çocuklarının verdiği partiye davet etti.

Bana kitap ve gazete ödünç vermesi, beni barış yürüyüşüne ve ciddi bir konferansa göndermesi zaten yeterince sıra dışıydı. Şimdi ölçüyü iyice taşırmıştı: beni bir kenara çekmiş ve bu davetten söz etmişti. "Canın nasıl istiyorsa öyle gel," dedi, "ister yalnız, ister sevgilinle, ister bir arkadaşınla; önemli olan senin gelmen." İşte böyle, okul yılının bitmesine birkaç gün kala, çalışmam gereken ne çok dersim olduğunu önemsemeden, içimde yarattığı depremi umursamadan çağırdı beni.

Hemen evet demiştim ama kısa süre içinde oraya gidecek cesareti asla bulamayacağımı keşfettim. Bir öğretmenin evindeki partiye gitmek yeterince akla hayale sığmaz bir etkinlikti, hele ki Bayan Galiani'nin evine gitmeyi düşünemiyordum. Benim için kraliyet sarayına gidip boy göstermek, kraliçenin önünde reverans yapmak, prenslerle dans etmek gibi bir şeydi bu. Bir sevinç, ama aynı zamanda bir dehşetti: sanki biri kolumdan çekiyor, beni bir şey yapmaya zorluyordu, bana çekici gelse de uygun olmadığını biliyordum, koşullar zorunlu kılmasa memnuniyetle atlatmaya teşneydim. Galiani olasılıkla üzerime giyecek hiçbir şeyim olmadığını da düşünmemişti. Sınıfta kara bir önlük giyiyordum; acaba öğretmenim önlüğün altına onunkiler gibi çamaşırlar, giysiler giydiğimi mi sanıyordu? Uygunsuzluk vardı, sefillik vardı. Tek bir çift ve çok yıpranmış ayakkabım vardı. Gözüme güzel görünen tek elbisem, Lila'nın düğününe giydiğimdi ama hava çok sıcaktı; mart ayı için uygundu ama mayıs sonunda olmazdı. Ayrıca tek sorun ne giyeceğim değildi. Yalnızlık vardı; tanımadığım, farklı konuşma, şakalaşma tarzlarına sahip, değişik zevklere

sahip gençler arasında ne yapacağımı bilememenin utancı vardı. Alfonso'ya benimle gelir mi diye sormayı düşündüm; bana karşı daima çok nazikti. Ama –hatırladım ki– Alfonso da bizim sınıftaydı ve Galiani sadece beni çağırmıştı. Ne yapmalıydım? Günler boyunca yaşadığım bunalım beni adeta felç edince, öğretmenimle konuşup sıradan bir mazeret uydurmayı düşündüm. Sonra aklıma Lila'ya akıl sormak geldi.

Her zamanki gibi kötü bir dönem yaşıyordu, bir şakağının altında sarımsı bir morluk vardı. Bu haberi hiç iyi karşılamadı.

"Ne yapmaya gidiyorsun ki?"

"Beni davet etti."

"Nerede oturuyor bu öğretmen hanım?"

"Vittorio Emanuele Bulvarı'nda."

"Evinden deniz görünüyor mu?"

"Bilmiyorum."

"Kocası ne iş yapıyor?"

"Cotugno'da doktor."

"Çocukları hâlâ okuyor mu?"

"Bilmiyorum."

"Benim bir elbisemi ister misin?"

"Biliyorsun, uymuyor üzerime."

"Sadece göğsün daha büyük."

"Her şeyim daha büyük Lila."

"O zaman ne diyeyim ki sana?"

"Gitmeyeyim mi?"

"Daha iyi olur."

"Tamam gitmeyeceğim."

Benim bu kararım onu gözle görülür şekilde sevindirdi. Veda ettim, şarküteriden çıktım, tek tük zakkum ağaçlarının olduğu yola girdim. Ama arkamdan seslendiğini işittim, arkamı döndüm.

"Ben seninle gelirim," dedi.

"Nereye?"

"Partiye."

"Stefano yollamaz seni."

"Onu sonra düşünürüz. Sen beni götürmek ister misin, onu söyle."

"Elbette isterim."

İşte o anda o kadar mutlu oldu ki artık düşüncemi değiştirmeye cesaret edemedim. Ama daha eve dönerken durumumun daha da kötüleştiğini hissettim. Partiye gitmemi engelleyen nedenlerden hiçbiri ortadan kalkmadığı gibi, şimdi Lila'nın önerisi daha da kafamı karıştırmıştı. Gerekçelerim birbirine dolanmıştı ve şimdi onları yeniden listelemeye niyetim yoktu ama böyle yapsaydım da çelişkili açıklamalarla karşı karşıya kalacaktım. Stefano'nun ona izin vermemesinden korkuyordum. Solara pastanesine giderken olduğu gibi fazla gösterişli giyinmesinden korkuyordum. Üzerine ne giyerse giysin güzelliğinin bir yıldız gibi parlamasından ve herkesin, ondan bir parça kopartabilmek için soluk soluğa yarışmasından korkuyordum. Kendini yerel lehçeyle ifade etmesinden, görgüsüzce şeyler söylemesinden, ilkokuldan sonra okumadığının aşikâr olmasından korkuyordum. Sadece ağzını açmasıyla bile herkesin onun zekâsı karşısında hipnotize olmasından, Galiani'nin ona hayran olmasından korkuyordum. Öğretmen hanımın onu hem ukala hem saf bulmasından; kimmiş bu arkadaşın, bununla görüşme sen, demesinden korkuyordum. Benim sadece onun soluk bir gölgesi olduğumu anlamasından, bundan sonra benimle ilgilenmeyip onunla yeniden görüşmek istemesinden, yeniden okumaya dönmesi için ısrar etmesinden korkuyordum.

Bir süre şarküteriye gitmekten vazgeçtim. Lila'nın partiyi unutmasını, zamanı gelince gizlice gitmeyi ve ona sonradan, "Sen

hiçbir haber göndermedin," demeyi umuyordum. Ama o epeydir yapmadığı bir şeyi yaptı ve beni görmeye geldi. Stefano'yu bizi oraya kadar götürmesi konusunda ikna etmekle kalmayıp, çıkışta alması için de kandırmıştı, şimdi de saat kaçta öğretmenin evinde olmalıyız diye soruyordu.

Heyecanla, "Sen ne giyeceksin?" diye sordum.

"Sen ne giyersen onu."

"Bir gömlekle bir etek giyeceğim."

"O halde ben de öyle giyinirim."

"Stefano bizi götürüp sonra da almaya gelmeye razı mı?"

"Evet."

"Nasıl ikna ettin onu?"

Şöyle bir yüz ifadesi yaptı ve onu idare etmeyi artık öğrendiğini söyledi.

Sanki duyulmak istemiyormuş gibi, fısıldayarak, "Bir şeyi istersem," dedi, "biraz yosmalık yapmam yetiyor."

Aynen böyle ve yerel lehçeyle söyledi, sonra da alaycı bir ifadeyle ve edepsiz sözlerle bana kocasının onda yarattığı tiksintiyi, o durumda kendinden nasıl tiksindiğini anlattı. İçimdeki sıkıntı daha da arttı. Ona partiye gitmeyeceğimi söylemeliyim diye düşündüm, düşüncemi değiştirdiğimi haber vermeliyim. Sabahtan akşama kadar işte çalışan disiplinli Lila görüntüsünün arkasında bambaşka bir Lila olduğunu elbette çok iyi biliyordum; asla boyun eğmeyen, uyumsuz Lila'yı şimdi Galiani evine götürme sorumluluğunu üstlenmek üzereydim; pes etmeyi bilmemesi beni ürkütüyordu. Ya öğretmenimin önünde bu huylarını sergilemeye kalkışırsa ne olurdu? Ya az önce benimle konuşurken kullandığı dili orada da kullanırsa ne yapardım? Çekinerek sordum:

"Rica ederim orada bu şekilde konuşma."

Bana şaşkınlıkla baktı.

"Böyle nasıl?"

"Şimdiki gibi."
Bir an sustu, sonra sordu:
"Benden utanıyor musun?"

34.

Ondan utanmıyordum, yemin ettim, ama bu yüzden kendimden utanmak zorunda kalabileceğimden korktuğumu gizledim.

Stefano üstü açık arabasıyla bizi öğretmenin evine kadar götürdü. Ben arkadaydım, o ikisi önde oturuyordu, her ikisinin de yüzük parmağına takılı olan kalın alyans ilk kez dikkatimi çekti. Lila söz verdiği üzere etek ve bluz giymişti, makyaj yapmamıştı, sadece hafif bir ruj sürmüştü, Stefano ise sanki son anda ona, haydi sen de bizimle gel, dememizi umarcasına en şık takımını giymiş, bir sürü altın takmış, ağır bir tıraş losyonu sürmüştü. Ona gel demedik elbette. Ben sadece defalarca ve içtenlikle teşekkür etmekle yetindim. Lila ona veda bile etmeden indi arabadan. Stefano lastikleri öttürerek uzaklaştı.

Asansöre heves ettik ama vazgeçtik. Hiç binmemiştik, Lila'nın yeni apartmanında bile yoktu, bu nedenle ne yapacağımızı bilememekten korktuk. Galiani evinin dördüncü katta olduğunu, kapıda "Prof. Dr. Frigerio" yazdığını söylemişti, ama biz gene de her katta kapıda asılı olan isim levhalarını okuduk. Ben önden, Lila arkadan, basamak basamak, sessizce tırmanıyorduk. Apartman ne kadar temizdi, kapıların pirinç tokmakları ve isim levhaları nasıl parlıyordu. Kalbim küt küt atıyordu.

Kapıyı içeriden gelen yüksek sesli müzik ve uğultudan tespit ettik. Eteklerimizi düzelttik, ben dizlerimin üstüne toplanan iç eteğimi çekiştirdim, Lila parmak uçlarıyla saçlarını taradı. Çok

belliydi, her ikimiz de kendimizi ele vermekten, takındığımız efendi maskeyi bir dalgınlık anında yüzümüzden düşürmekten korkuyorduk. Zile bastım. Bekledik, kimse açmadı. Lila'ya baktım, zili yeniden ve bu sefer daha uzun çaldım. Hızlı adımlar duyuldu, kapı açıldı, esmer, ufak tefek canlı bakışlı bir oğlan belirdi. Tahminen yirmi yaşlarındaydı. Ona heyecanla Galiani öğretmenin öğrencisi olduğumu söylüyordum ki, o sözümü bitirmeme bile izin vermeden bağırdı:

"Elena mı?"

"Evet."

"Bu evde seni hepimiz tanıyoruz, annemiz bize senin kompozisyonlarını okumak için hiçbir fırsatı kaçırmaz."

Çocuğun adı Armando idi ve bu cümlesi belirleyici oldu; bana beklemediğim bir kudret duygusu verdi. Onun o eşikte güler yüzle duruşunu hâlâ hatırlıyorum. Yabancı, olasılıkla korkutucu bir ortama girdiğin zaman güzel şöhretinin senden önce oraya varmış olduğunu keşfetmenin, kendini kabul ettirmek için hiçbir şey yapman gerekmemesinin, adının zaten biliniyor olmasının, senin hakkında yeterince bilgi sahibi olmalarının; ötekilerin, yabancıların lütfuna sahip olabilmek için çırpınmak yerine onların senin lütfuna kabul edilmeyi istemelerinin ne kadar rahatlatıcı olduğunu bana mutlak olarak ilk tattıran bu çocuk oldu. Öncelik yoksunluğuna alışkın biri olarak bu beklenmedik öncelik bana müthiş bir enerji verdi, beni anında rahatlattı. Kaygılarım yok oldu, Lila'nın yapabilecekleri ya da yapamayacakları konusunda endişelenmeyi de bıraktım. Bu beklenmedik tanınma durumumda Armando'ya arkadaşımı tanıştırmayı unuttum; o da bununla pek ilgilenmedi zaten. Sanki yalnızmışım gibi beni içeri buyur etti, neşeyle annesinin benden çok bahsettiğini, aldığım yüksek notları övdüğünü söylemeyi sürdürdü. Ben onun peşinden giderken, kapıyı Lila örttü.

Daire büyüktü, bütün odalar açıktı, aydınlatılmıştı, tavanlar yüksek ve çiçek desenleriyle bezenmişti. Beni özellikle etkileyen dört bir yandaki kitaplar oldu; bu evde mahalle kütüphanesindekinden daha çok kitap vardı, bütün duvarlar yerden tavana kadar kitap yüklü kitaplıklarla kaplıydı. Ve müzik. Ve ışıl ışıl aydınlatılmış çok geniş bir odada gençler rahatça dans ediyorlardı. Bazıları da sigara içerek sohbet ediyordu. Belli ki hepsi okumuş anne ve babaların okumuş çocuklarıydı. Armando gibi: annesi öğretmendi, o akşam evde olmayan babası cerrahtı. Delikanlı bizi küçük bir terasa çıkardı; hava ılıktı, geniş bir sema görünüyordu, mor salkımların kokusu güllere, vermut kokusu bademli tatlı kokusuna karışıyordu. Işıklar içindeki şehri, denizin geniş karanlığını gördük. Öğretmen neşeyle bana seslendi, arkamda duran Lila'yı hatırlatan o oldu.

"Senin arkadaşın mı?"

Bir şeyler geveledim, bir insanın nasıl takdim edileceğini bilmiyordum. "Öğretmenim... Arkadaşım, adı Lina. İlkokulu birlikte okuduk," dedim. Galiani nazikçe uzun arkadaşlıkların değerini övdü, bunlar önemlidir, bir çapa atmak gibidir, gibi genel sözler söylerken şaşkın şaşkın tek heceli kelimeler söyleyen Lila'yı süzdü ve o, öğretmenin parmağındaki alyansı fark ettiğini görünce hemen öteki eliyle örttü.

"Evli misin?"

"Evet."

"Elena ile aynı yaşta mısın?"

"İki hafta büyüğüm."

Galiani çevresine bakındı, oğluna döndü:

"Onları Nadia ile tanıştırdın mı?" diye sordu.

"Hayır."

"Haydi, ne bekliyorsun?"

"Sakin ol anne, daha yeni geldiler."

Öğretmenim şöyle dedi:

"Nadia seninle tanışmayı çok istiyor. Bu haytanın tekidir, ona güvenme, ama kızım çok akıllıdır, göreceksin ki iyi arkadaş olacaksınız, seveceksin onu."

Öğretmenim tek başına sigara içmek için kaldı. Nadia'nın, Armando'nun kız kardeşi olduğunu anladım: on beş berbat yıl boyunca –dedi çocuk alaycı bir sesle– bütün çocukluğumu mahvetti. Ben de aynı alaycılıkla küçük kardeşlerimin bana verdiği rahatsızlıktan söz ettim ve onay almak için, gülerek Lila'ya döndüm. Ama o ciddiyetle, öylece durdu, tek söz etmedi. Şimdi loş olan dans odasına döndük. Bir Paul Anka şarkısı ya da belki *What a sky* çalıyordu, hatırlamıyorum. Dans edenler birbirine sokulmuş, solgun gölgeler hareket ediyordu. Müzik bitti. Birisi gönülsüzce ışığı yükseltirken göğsümün içine bir bıçak saplandığını hissettim: Nino Sarratore'yi gördüm. Bir sigara yakıyordu, kibrit alevi yüzünü aydınlatmıştı. Onu neredeyse bir yıldır görmüyordum, bana daha büyümüş, boyu daha uzamış, saçı daha dağınık olmuş, daha güzelleşmiş gibi göründü. Bu arada oda iyice aydınlandı ve dans ettiği kızı da tanıdım. Okulun önünde gördüğüm zarif, aydınlık ve beni kendi karanlığımı kabullenmeye mecbur eden kızdı.

"İşte," dedi Armando.

O Nadia idi, Galiani öğretmenimin kızıydı.

35.

Tuhaf görünebilir ama, bunu fark etmem bile orada, o evde, o güzel insanlar arasında olma keyfimi kaçırmadı. Nino'yu seviyordum, bundan kuşkum yoktu, bu konuda hiç kuşku duyma-

mıştım. Ona asla sahip olamayacağım konusundaki bu yeni kanıt karşısında üzülmem gerekirdi. Ama üzülmedim. Bir sevgilisi olduğunu, sevgilisinin benden daha nitelikli bir kız olduğunu zaten biliyordum. Yeni haber bu kızın Galiani'nin bu evde, bu kitaplar arasında büyümüş kızı olmasıydı. Bu durumun beni kederlendirmek yerine sakinleştirdiğini hissettim; onların birbirini seçmesindeki gerekçeyi anlamıştım, şeylerin doğal düzenine uyumlu, önlenemez bir hareket vardı burada. Sözün özü, ansızın gözlerimin önünde sessizce keyfini çıkarmam gereken kusursuz bir simetri örneği bulmuş gibi olmuştum.

Ama bununla da kalmadı. Armando'nun kız kardeşine, "Nadia, bu Elena, annemizin öğrencisi," demesiyle kızın kollarını boynuma sarıp kulağıma, "Elena, seni tanıdığıma çok sevindim," diye fısıldaması bir oldu. Sonra bana tek bir söz etme fırsatı tanımadan, ağabeyi gibi alaycı bir ifade kullanmadan, benim yazdığım şeyleri, yazış tarzımı övmeye başlayınca, annesinin sınıfta benim kompozisyonumu okurken duyduğum mutluluğu duydum. Hatta bu daha da iyi oldu, çünkü şimdi bu sözleri dinleyenler hayatta en değer verdiğim kişiler olan Nino ve Lila idi; işte şimdi her ikisi de bu evde sevildiğimi ve beğenildiğimi görebilirdi.

Becerebildiğimden haberim olmayan dostane tavırlar takındım, kendimi hemen rahat bir sohbetin içinde buldum, okulda olduğu üzere yapay hissetmediğim güzel bir İtalyancaya başvurup konuşmaya başladım. Nino'ya İngiltere yolculuğunu, Nadia'ya okuduğu kitapları, sevdiği müzikleri sordum. Bir Armando ile, bir başkasıyla hiç durmadan dans ettim; gaza gelip *rockandroll* bile yaparken burnumun üstündeki gözlüğüm uçtu, ama kırılmadı. Şahane bir akşamdı. Bir ara Nino'nun Lila ile konuştuğunu, onu dansa davet ettiğini gördüm. Ama o reddetti, dans edilen odadan çıktı, gözden kaybettim. Arkadaşım bir daha aklıma gelene ka-

dar saatler geçti. Danslar yavaş yavaş azaldı, Armando, Nino ve onların yaşında bazı çocuklar güzel bir sohbet koyulttular, biraz serinlemek biraz orada yalnız kalıp sigarasını içen Galiani'yi de sohbete katmak için Nadia ile birlikte terasa çıktılar. Armando beni elimden tutarak, "Gel," dedi. "Arkadaşımı çağırayım," dedim ve elinden kurtuldum. Ter içinde odaları dolaşıp Lila'yı aradım; bir odada tek başına kitaplığın önünde buldum.

"Haydi gel, terasa çıkıyoruz," dedim.

"Ne yapmaya?"

"Serinlemeye, çene çalmaya."

"Sen git."

"Sıkılıyor musun?"

"Hayır, kitaplara bakıyorum."

"Ne çok kitap var, gördün mü?"

"Evet."

Onun mutsuz olduğunu hissettim. Çünkü ihmal edilmişti. Parmağındaki alyans yüzünden, diye düşündüm. Ya da burada güzelliğinin kıymeti bilinmemiş, Nadia'nın güzelliği daha öne çıkmıştı. Ya da belki o bir kocası olmasına, gebe kalmış, bebeğini düşürmüş, ayakkabılar tasarlamış, para kazanmış olmasına karşın bu evde kim olduğu bilinmemişti, mahalledeki gibi değere binmemişti. Oysa ben öyle olmuştum. Ansızın Lila'nın düğün günü başlamış olan arada kalma durumumun sona erdiğini hissettim. Ben bu insanlarla birlikte olmayı biliyordum, mahalledeki arkadaşlarımdansa, onlarla daha iyi anlaşıyordum. Şimdi tek kaygım yalnız kalmak, uzak kalmak isteyen Lila idi. Onu kitaplardan koparıp terasa sürükledim.

Bazıları hâlâ dans etmeyi sürdürürken, öğretmenimin çevresinde, üç dört delikanlıyla iki kız toplanmıştı. Ama sadece erkekler konuşuyordu; müdahale eden ve bunu alaycı bir tonla yapan

bir tek Galiani idi. Nino, Armando ve Carlo adındaki daha büyük erkeklerin onunla yüzleşmeyi dürüst bulmadıklarını sezdim. Özellikle kendi aralarında tartışıyorlar ve öğretmeni zafer madalyası dağıtan kişi olarak görüyorlardı. Armando annesiyle polemiğe girmişti ama aslında hitap ettiği kişi Nino idi. Carlo, öğretmenin yanında yer alıyordu, ama öteki ikisiyle tartıştığında kendi gerekçesini öğretmeninkinden ayrı tutmayı biliyordu. Ve Nino, Galiani ile aynı görüşte olmadığını gayet nazik bir üslupla dile getirirken, Armando ve Carlo ile de tartışıyordu. Büyülenmiş gibi dinledim onları. Sözleri ya zihnimde az çok tanıdığım çiçeklerin tomurcukları oluyordu ya da hiç bilmediğim formlarda tezahür ediyorlardı ve ben o zaman bilgisizliğimi gizlemeye çalışıyordum. İşte bu ikinci durumda geriliyordum: neden konuştuklarını anlamıyordum, ismi anılan adamların kim olduğunu bilmiyordum, anlamıyordum. Anlamsız sesler bana geceler boyunca yaptığım okumaların da yeterli gelmediğini, dünyanın benim tanımadığım insanlar, düşünceler, olaylarla dolu olduğunu gösteriyordu; Nino, Galiani, Carlo, Armando'ya, "Evet, ben biliyorum, ben anlıyorum," diyebilmek için daha çok çaba sarf etmem gerektiğini fark ediyordum. Bütün gezegen tehdit altındaydı. Nükleer savaş. Sömürgecilik, yeni sömürgecilik. Pieds-noirs, Oas, Milliyetçi Kurtuluş Cephesi. *Eccidi* Nazi-faşistler. De Gaulle'cülük, Faşizm. Fransa, Armée, Grandeur, Honneur. Sartre kötümser ama Paris'in işçi kitlesine güveniyor. Fransa'nın ve İtalya'nın kötüye gidişi. Sola açılmak. Saragat, Nenni. Fanfani Londra'da, Macmillan. Şehrimizde yapılan Hıristiyan Demokrat Kongresi. Fanfani yanlıları, Moro, Hıristiyan Demokrat solculuk. Sosyalistler iktidarın pençesine düştü. Biz komünistler, biz işçi sınıfımızla ve parlamenterlerimizle merkez sol yasalarının geçmesini sağlayacağız. Böyle giderse, Marksist-Leninist bir parti sosyal demokrat olacak. Leone'nin akademik

yıl açılışında nasıl davrandığını gördünüz mü? Armando başını sallıyordu: dünya planlamayla değiştirilemez, kan dökülmesi gerekir, şiddet gerekir. Nino ona sakin sakin yanıt veriyordu: planlama mutlak olarak gerekli bir araçtır. Bu koyu sohbeti Galiani merakla izliyordu. Ne çok şey biliyorlardı, bütün yeryüzüne egemen olmuşlardı. Bir noktada Nino, Amerika'dan sempatiyle söz etti, sanki bir İngilizmiş gibi İngilizce kelimeler kullandı. Bir yıl içinde sesinin daha kalınlaştığını, güçlendiğini, neredeyse boğuklaştığını fark ettim; sesini Lila'nın düğününde ve sonra okulda konuştuğumuzda olduğu kadar sert kullanmıyordu şimdi. Sanki orada bulunmuş gibi Beyrut'tan söz etti; Danilo Dolci, Martin Luther King ve Bertrand Russell adlarını andı. Dünya Tugayı diye adlandırdığı bir oluşumdan yana görünüyordu ve bu konu hakkında alaycı konuşan Armando'nun tezini çürütüyordu. Sonra coştu, ses tonu yükseldi. Ah, ne kadar güzeldi. Dünyanın sömürgeciliği, açlığı, savaşı yeryüzünden silmeye yetecek teknik güce sahip olduğunu söyledi. Bilmediğim binlerce terim arasında kaybolmuş olsam da –De Gaulle'cülük, Oas, Sosyal Demokratlık, sola açılmak– onu heyecandan büyülenmiş halde dinliyordum. Danilo Dolci, Bertrand Russell, Pied-noir, Fanfani yanlıları kimdi acaba; Beyrut ve Cezayir'de ne olmuştu – daha önce de olduğu üzere onunla ilgilenme, onu kucaklama, onu koruma, hayatı boyunca yapacağı her şeyde ona destek olma arzusu duydum içimde. Akşamın Nadia'yı kıskandığım tek anı oldu, çünkü onun yanında daha küçük ama ışıltılı bir tanrıça gibi duruyordu. Sonra sanki bunu yapmaya karar veren ben değilmişim, sanki kendinden daha emin, daha bilgili biri benim ağzımdan konuşmaya karar vermiş gibi bazı cümleler telaffuz ettiğimi duydum. Ne diyeceğimi bilemeden söz aldım ama çocukları dinlerken zihnimde kitaplardan ve Galiani'nin gazetelerinden

okuduğum bazı kavramlar harekete geçmişti ve çekingenliğim kendimi ifade etme, orada olduğumu hissettirme dürtüme yenik düşmüştü. Yunanca ve Latinceden çeviriler yaparak geliştirdiğim İtalyancamı kullandım. Nino'dan yana oldum. Yeniden savaşan bir dünyada olmak istemediğimi söyledim. Biz, dedim, bizden önceki kuşakların hatalarını yinelememeliyiz. Savaş bugün atom bombalarıyla yapılıyor, oysa savaşın kendiyle savaşılmalı. O silahların kullanımına izin verirsek, Nazilerden daha suçlu sayılırız. Ah, konuşurken ne çok heyecanlanmıştım: gözlerimde yaşların belirdiğini hissediyordum. Sözlerimi, dünyanın acilen değişmeye gerek duyduğunu, halkları köle olarak kullanan çok fazla tiran olduğunu söyleyerek bitirdim. Ama her şey barış sayesinde çözümlenecekti.

Herkes tarafından beğenildim mi, bilmiyorum. Armando söylediklerimi beğenmedi gibi göründü, adını bilmediğim sarışın bir kız da beni alaycı bir gülümsemeyle izledi. Ama daha ben konuşurken bile Nino başıyla onama işareti yapıyordu. Ve Galiani kendi görüşünü bildirdikten hemen sonra iki kere adımı andı ve onun şöyle deyişini işitmek çok mutluluk verici oldu: "Ne doğru söyledi Elena." Gene de en güzel şeyi Nadia yaptı. Nino'nun yanından ayrıldı, gelip kulağıma fısıldadı: "Ne kadar akıllı, ne kadar cesursun." Yanımda duran Lila nefes bile almıyordu. Ama daha öğretmenim benimle konuşurken dirseğiyle şöyle bir vurdu ve yerel ağızla fısıldadı:

"Uykudan bayılıyorum, şu telefonun yerini öğren de Stefano'yu çağıralım."

36.

O akşam ona ne kadar büyük bir kötülük yapmış olduğumu, daha sonra defterlerini okurken fark ettim. Bana eşlik etmeyi kendisinin önerdiğini kabul ediyordu. O akşamlık şarküteriden sıyrılabileceğini, benimle hoş zaman geçireceğini, genişleyen dünyamın kargaşasına katılabileceğini ve Galiani öğretmenle tanışıp konuşabileceğini tahmin ettiğini de kabul ediyordu. İyi bir izlenim bırakmanın yolunu bulabileceğinden emin olduğunu kabul ediyordu. Erkeklerin ondan hoşlanacağından, her zaman hoşlanmış olduklarından emin olduğunu da kabul ediyordu. Oysa oraya girer girmez kendini sessiz, sevimsiz, beceriksiz, çirkin hissetmişti. Ayrıntıları da listelemişti: yan yana durduğumuzda bile herkes sadece benimle konuşmayı yeğlemişti; bana minik bademli pastalar, içecek getirmişlerdi, kimse ona bir şey ikram etmemişti; Armando bana 17. yüzyıldan kalma bir aile tablosunu göstermişti, on beş dakika konuşmuştu benimle, ona ise anlamaktan aciz biri gibi davranılmıştı. Onu istememişlerdi. Onun kim olduğunu merak etmemişlerdi. O akşam ilk kez olarak hayatının ebediyen Stefano'dan, şarküterilerden, ağabeyinin ve Pinuccia'nın düğününden, Pasquale ve Carmen ile sohbetten, Solara kardeşlerle adi kavgalardan ibaret olacağını anlamıştı. İşte belki o gece, belki ertesi sabah dükkânda bu ve benzeri düşüncelerini yazmıştı. Orada, bütün akşam boyunca kendini kesinlikle yitik biri olarak hissetmişti.

Ama mahalleye dönerken arabada, bu duygularına en ufak biçimde bile değinmedi, sadece kötü ve hainçe davrandı. Arabaya biner binmez, kocası gayet keyifsiz bir sesle eğlenip eğlenmediğimizi sorduğu anda içini dökmeye başladı. Ben ihtişamdan, heyecandan, mutluluktan sarhoş olmuş olduğum için, bıraktım

yanıtı o versin. İşte o zaman başladı canımı acıtmaya. Yerel lehçeyle hayatında hiç bu kadar sıkılmadığını söyledi. Pişmanlıkla, keşke sinemaya gitseydik, dedi kocasına ve kendince gayet anormal bir şey yaparak –kesinlikle beni yaralamak için: Bak iyi ya da kötü benim bir erkeğim var ama sen bakiresin, her şeyi biliyorsun ama bunu bilmiyorsun dercesine–, kocasının vitesin üzerinde duran elini okşadı. Böyle boktan insanlarla zaman geçirmektense, televizyon seyretmek bile daha eğlenceli olurdu, dedi. İçeride o evde, kendi paralarıyla kazandıkları tek bir eşya, tablo yoktu. Mobilyalar yüz yıllıktı. Ev en azından üç yüz yıllıktı. Evet, kitapların bazısı yeniydi ama bazısı çok eskiydi; öyle tozluydu ki kim bilir ne zamandan beri açılmamışlardı; eski hukuk, tarih, bilim, siyaset kitaplarıydı. O evdeki insanların babaları, dedeleri, büyük dedeleri de okumuş ve eğitim görmüşlerdi. Yüzlerce yıldan beri avukatlık, hekimlik, öğretmenlik yapıyorlardı. İşte bu yüzden böyle konuşuyorlardı, böyle giyiniyor, yiyor, böyle hareket ediyorlardı. Böyle yapıyorlar çünkü böyle doğmuşlar. Ama akıllarında kendilerine ait, düşünme çabası gösterdikleri tek bir düşünceleri yok. Her şeyi biliyorlar ama hiçbir şey bilmiyorlar. Kocasının boynunu öptü, parmaklarının ucuyla saçlarını düzeltti. Yukarıda olsaydın Ste, sadece kukuriku yapan papağanları görecektin. Söylediklerinin tek bir sözcüğü bile anlaşılmıyordu, bence onlar da birbirlerini anlamıyorlardı. Oas'ın, sola açılmanın ne olduğunu sen biliyor musun? Lenù, bir dahaki sefere beni götürme, Pasquale'yi götür sen; onların nasıl hakkından geleceğini görürsün. Çişini, kakasını toprağa değil de tuvalete yapan şempanzeler bunlar, havaya girmelerinin sebebi bu; Çin'de, Arnavutluk'ta, Fransa'da, Katanga'da ne yapılacağını onlar biliyorlar. Sana söylemeliyim Lena, dikkat et, sen de bu papağanların papağanı olmak üzeresin. Sonra gülerek kocasına döndü. Onu konuşurken duymalıydın, dedi. Çuçuçuçuçuçu diye

sesler çıkartıyordu. Gene öyle konuşsana, Stefano da duysun. Sen ve Sarratore'nin oğlu bir örneksiniz. *Dünya Barış Tugayı, bizim teknik yeterliliğimiz var, açlık, savaş.* Gerçekten sen onun söylediği şeyleri onun gibi söyleyebilmek için mi bu kadar yoruyorsun okulda kendini? *Sorunları çözmeyi bilenler barış için çalışırlar.* Bravo. Sarratore'nin oğlu nasıl çözerdi bütün sorunları hatırlıyor musun? Hatırlıyorsun ve şimdi ona hak veriyor musun? Yoksa sen de o tip insanların evlerine kabul edilebilmek için artistlik yapan, mahallenin kuklası mı olmak istiyorsun? Bizi bu bok çukurunda bırakıp siz orada açlık, savaş, işçi sınıfı, barış diye kukuriku, kukuriku mu yapmak istiyorsunuz?

Vittorio Emanuele Bulvarı'ndan eve uzanan yol boyunca öyle kalleşçe konuştu ki derin bir sessizliğe gömüldüm; içinden akıttığı zehrin, hayatımın çok önemli bir anıymış gibi görünen akşamı beni gülünç düşüren yanlış bir adıma dönüştürmeyi başardığını hissettim. Ona inanmamak için mücadele ettim. Onun gerçek bir düşman olduğunu ve her şeyi başarabileceğini hissettim. İyi insanların sinir ağını kızgın kora dönüştürmeyi biliyordu, insanların gönüllerinde yıkım ateşi yakıyordu. Gigliola ve Pinuccia'ya hak verdim, o resimde bir şeytan gibi alev alan kendisiydi. Ondan nefret ettim ve evimin önünde beni indirmek için inip kendi kapısını açan Stefano bile bunu fark ettiği için, yatıştırıcı bir sesle "Hoşça kal Lenù, iyi geceler, Lina şaka yapıyor," demek zorunda hissetti kendini. Ben de "Hoşça kal," diye mırıldandım ve çekip gittim. Ancak araba hareket ettikten sonra Lila'nın bana seslendiğini, bence Galiani evinde benim kullandığım ses tonunu taklit ederek "Hoşça kal ha, hoşça kal," diye bağırdığını duydum.

37.

Arkadaşlığımızın ilk kez bozulmasına ve uzun bir ayrılığa dönüşmesine yol açan uzun ve sancılı dönem o akşam başladı.

Kendimi toparlamam kolay olmadı. O ana dek çeşitli nedenlerle binlerce kez gerilmiştik; mutsuzluğu ve karşısındakini ezme takıntısı eskiden de sürekli baş gösterirdi. Ama asla asla asla beni küçük düşürmek için bu kadar açıkça saldırmamıştı. Şarküteriye uğramaz oldum. Okul kitaplarımın parasını ödemiş olduğu halde, bahse tutuşmuş olduğumuz halde, ona bütün derslerden sekiz, iki dersten dokuz alarak sınıfımı geçtiğimi söylemeye gitmedim. Okul biter bitmez Mezzocannone Caddesi'ndeki bir kitapçıda çalışmaya başladım ve ona haber vermeden mahallede görünmez oldum. O akşam kullandığı alaycı tavrın anısı dinecek gibi büyüdü ve kinim de güçlendikçe güçlendi. Artık hiçbir şey bana yaptıklarını haklı çıkartamaz diye düşünüyordum. Başka durumlarda da, kendi küçük düşüşüne daha iyi katlanabilmek için beni küçük düşürmeye ihtiyaç duyduğu daha önce hiç aklıma gelmemişti.

Ondan kopuşumu kolaylaştıran tek şey, partide gerçekten iyi bir izlenim bırakmış olduğumun onayını çok geçmeden almam oldu. Öğle tatilinde Mezzocannone Caddesi'nde geziniyordum biri adımı seslendi. Bu Armando idi, bir sınava gidiyordu. Tıp okuduğunu öğrendim; zor bir sınava girecekti ama San Domenico Maggiore'ye doğru uzaklaşmadan önce beni yeniden övgülere boğarak bir süre oyalandı ve konuyu hemen politikaya getirdi. Hatta akşam dönüşünde kitapçıya uğradı ve yüksek not aldığını söyledi, mutluydu. Bana telefon numaramı sordu, telefonum olmadığını söyledim; bir sonraki pazar günü birlikte gezer miyiz diye sordu, ona pazar günleri evde anneme yardım etmem gerek-

tiğini söyledim. Lafı hemen Latin Amerika'ya getirdi; diplomasını alır almaz oraya gitmeyi ve yoksulları tedavi etmeyi, onları zorbalara karşı silahlanmaya ikna etmeyi planlıyordu; konuyu o kadar uzattı ki dükkânın sahibi sinirlenmeden onu göndermek zorunda kaldım. Onun hoşuna gittiğim için çok mutlu olmuştum, ona nazik davrandım ama serbest değildim. Demek ki Lila'nın sözleri üzerimde etkili olmuştu. Kendimi kötü giyimli, bakımsız saçlı, davranışları sahte ve cahil hissediyordum. Ayrıca okulun sona ermesiyle ve Galiani öğretmenim olmayınca gazete okuma alışkanlığım da çözülüp gitti; para kısıtlıydı, cebimden para verip gazete almaya gerek duymuyordum. Böyle olunca Napoli, İtalya, dünya yeniden içinde yönümü bulamadığım puslu bir fundalığa dönmüştü. Armando konuşuyordu, ben başımla evet diyordum ama söylediklerinden pek bir şey anlamıyordum.

Ertesi gün bir sürpriz daha yaşadım. Kitapçıda yeri süpürürken Nadia ve Nino karşımda beliriverdiler. Nerede çalıştığımı Armando'dan öğrenmiş ve özellikle bana merhaba demek için buraya kadar gelmişlerdi. Önümüzdeki pazar günü onlarla sinemaya gitmemi önerdiler. Onlara da Armando'ya verdiğim yanıtı yinelemek zorunda kaldım: mümkün değildi, bütün hafta çalışıyordum, annem ve babam tatil günümde evde olmamı istiyorlardı.

"Ama mahallede şöyle bir dolaşabilirsin değil mi?"

"O olur."

"O halde biz sana geliriz."

Patron –altmış yaşını aşkın, yüzünün cildi kirliymiş gibi görünen, kolay öfkelenen, huysuz bakışlı bir adamdı– her zamankinden daha sabırsız bir sesle beni çağırınca hemen gittiler.

Sonraki pazar günü kuşluk vakti avludan çağrıldığımı işittim ve Nino'nun sesini tanıdım. Pencereye çıktım, yalnızdı. Bir iki dakikada daha insan içine çıkabilir bir hale gelmeye çalıştım ve anneme haber bile vermeden mutlulukla ve kaygıyla aşağı koş-

tum. Onu karşımda gördüğümde soluğum kesildi. Nefes nefese, "Sadece on dakikam var," dedim ve birlikte anayola çıkmadan apartmanlar arasında dolaştık. Nasıl olmuş da Nadia olmadan gelmişti? Nadia gelemeyecek olmasına karşın, kendisi nasıl olmuş da buralara kadar uzanmıştı? Ben daha bu soruları soramadan o yanıtlarını verdi. Babasının bazı akrabaları ziyarete geldiğinden Nadia evde kalmak zorundaydı. Kendisi de mahalleyi yeniden görmek, ama asıl bana okuyacak bir şey getirmek için gelmişti; getirdiği derginin adı *Güney Haberleri* idi. Somurtkan bir ifadeyle dergiyi uzattı, ona teşekkür ettim, ama o dakikada bana dergiyi kötülemeye başladı; madem öyleyse neden bana armağan ettiğini sordum. "Ana hatlarıyla basit anlatıyor," dedi ve gülerek ekledi: "Galiani ve Armando gibi." Sonra yeniden ciddileşti, yaşlı bir adam havasına büründü. Öğretmenimize çok şey borçlu olduğunu, onsuz lise döneminin zaman kaybı sayılacağını, ama gene de tetikte olmak, dikkatli davranmak gerektiğini söyledi. "En büyük kusuru," diye vurguladı, "insanın onunkinden farklı düşünmesine tahammül edememesidir. Ondan alabileceğin her şeyi al, ama sonra kendi yoluna git." Sonra yeniden dergiye döndü ve Galiani'nin de oraya yazdığını söyledi; sonra ansızın, hiç ilgisi yokken sözü Lila'ya getirdi: "Sonra belki Lila'ya da okutursun." Ona Lila'nın artık hiçbir şey okumadığını, artık Sinyora Carracci olduğunu, küçüklüğünden yanında getirdiği tek özelliğinin kötülük olduğunu söylemedim. Lafı çevirdim, Nadia'yı sordum, ailesiyle Norveç'e kadar uzun bir yolculuk yapacaklarını, sonra yazın geri kalanını babasının bir aile evinin olduğu Anacapri'de geçireceklerini söyledi.

"Onu görmeye gidecek misin?"

"Bir ya da iki kere belki, ders çalışmam gerekiyor."

"Annen iyi mi?"

"Çok iyi. Bu sene Barano'ya dönüyor, ev sahibesiyle barıştı."

"Ailenle tatil yapacak mısın?"

"Ben mi? Babamla mı? Asla ve asla. Ischia'da olacağım ama ayrı takılacağım."

"Nereye gideceksin?"

"Forio'da evi olan bir arkadaşım var: ailesi bütün yaz evi ona bırakıyor; orada olup ders çalışacağız. Ya sen?"

"Eylüle kadar Mezzocannone'de çalışacağım."

"Meryem Ana yortusunda bile mi?"

"Hayır, o zaman değil tabii."

Gülümsedi.

"O zaman Forio'ya gel, ev çok büyük: belki iki ya da üç gün Nadia da gelir."

Heyecanla gülümsedim. Forio'ya mı? Ischia'ya mı? Büyüklerin olmadığı bir eve mi? Maronti'yi anımsıyor muydu? Orada öpüştüğümüzü hatırlıyor muydu? Eve dönmem gerektiğini söyledim. "Yeniden uğrayacağım," diye söz verdi, "dergi hakkında ne düşündüğünü merak ediyorum." Sonra elleri cebinde, alçak sesle ekledi: "Seninle konuşmak hoşuma gidiyor."

Ne çok konuşmuştu, gerçekten de. Beni gururlandırdı, kendini rahat hissetmiş olması duygulandırdı. Pek az konuşmuş, hatta hiçbir şey söylememiş olsam da, "Benim de," diye mırıldandım ve tam apartman kapısından girmek üzereyken ikimizi de sarsan bir şey oldu. Bir çığlık avlunun pazar sessizliğini yardı ve Melina pencerede göründü; bizim dikkatimizi çekmek için elini kolunu sallıyordu. Nino şaşkınlıkla dönüp ona bakınca Melina daha yüksek sesle, coşku ve endişe karışımı naralar atmaya başladı.

"Kim o?" diye sordu Nino.

"Melina," dedim, "hatırlıyor musun?"

Suratını buruşturdu.

"Bana mı kızdı?"

"Bilmem."

"Donato diyor."

"Evet."

Yeniden dönüp, dul kadının sarktığı ve o adı haykırdığı pencereye baktı.

"Sence ben babama benziyor muyum?"

"Hayır."

"Emin misin?"

"Evet."

Sinirli bir sesle:

"Gidiyorum," dedi.

"İyi olur."

Hızlı adımlarla, omuzları öne düşmüş uzaklaşırken Melina daha yüksek ve daha heyecanlı bir sesle hâlâ ona sesleniyordu: "Donato, Donato, Donato!"

Ben de kaçtım, güm güm atan yüreğimle, birbirine dolanmış binbir düşünceyle eve döndüm. Nino'nun tek bir çizgisi bile babasına benzemiyordu; ne boyu, ne yüzü, ne halleri, hatta ne sesi ya da bakışı. O sıra dışı, çok tatlı bir meyveydi. O uzun ve karmakarışık saçlarla ne çekiciydi. Başka erkeksi formlara ne kadar yabancıydı: bütün Napoli'de ona benzeyen tek bir kişi yoktu. O üniversiteye giderken ben daha lise üçü okumam gerekse bile beni beğeniyordu. Pazar günü mahalleye kadar inmişti. Benimle ilgilenmiş, beni uyarmaya gelmişti. Galiani güzeldir ve iyidir ama kusurları vardır demek istemişti; okuyup tartışabileceğimi düşünerek bana bir dergi getirmişti, hatta beni Meryem Ana yortusunda Ischia'ya, Forio'ya davet bile etmişti. Hayata geçirilmesi mümkün olmayan bir şeydi, gerçek bir davet sayılmazdı, o da benim ailemin Nadia'nınkiler gibi olmadığını biliyordu, beni asla göndermezlerdi; beni gene de çağırmıştı, çünkü ben söylenen sözlerin içinde söylenmemiş başka sözler duymuştum: *seni görmek istiyorum, Liman'daki, Maronti'deki sohbetlerimize*

geri dönebilmeyi ne çok isterim. Evet, evet diye bağırdığımı işittim zihnimin içinde, ben de çok isterim, geleceğim yanına, ağustosta kaçacağım bu evden, ne olacaksa olsun.

Dergiyi kitaplarımın arasına gizledim. Ama akşam yatağa yatar yatmaz, yazarlar listesine baktım. Nino'nun da bir yazısı vardı. Bu ciddi görünümlü dergide ona ait bir yazı: neredeyse bir kitabı andırıyordu, iki yıl önce papazla çatışmamı yazmamı önerdiği soluk ve boz öğrenci dergisinden çok farklıydı, büyük insanlar için, büyük insanlar tarafından yazılmış dikkate değer bir yayındı. Ve işte orada tam adıyla, Antonio Sarratore olarak yer alıyordu. Ve ben onu tanıyordum. Ve benden sadece iki yaş büyüktü.

Okudum, az anladım gene okudum. Yazı büyük harfle Programlama, büyük harfle Planlama hakkındaydı ve gayet karışık biçimde yazılmıştı. Ama onun zekâsının, onun kişiliğinin bir parçasıydı ve övünmeden, sessizce bana hediye etmişti.

Bana.

Gözlerim yaşla doldu, dergiyi ancak gecenin ilerleyen saatlerinde bıraktım elimden. Lila'ya anlatsa mıydım? Ona ödünç verse miydim? Hayır, bu bana ait bir şeydi. Onunla artık ciddi bir ilişkim olmasını istemiyordum, sadece merhaba gibi genel sözler yeterdi. Bana değer vermeyi bilemiyordu. Oysa başkaları biliyordu: Armando, Nadia, Nino. Benim arkadaşlarım onlardı, sırlarımı onlara borçluydum. Lila'nın bir anda görmek istemediği şeyi onlar hemen görmüşlerdi bende. Çünkü onda mahalleye ait bir bakış vardı. Sadece kendi deliliğine hapsolmuş, Nino'da Donato'yu gören, onu eski sevgilisi sanan Melina gibi bakabiliyordu.

38.

Önceleri Pinuccia ile Rino'nun düğününe gitmeye niyetli değildim ama Pinuccia kendi gelip davetiyesini verdi ve bana öyle içten bir yakınlık gösterdi, hatta öyle çok konuda öğüt istedi ki, annemi, babamı ve kardeşlerimi davet etmemiş olsa bile hayır diyemedim. Bu nezaketsizlik bana ait değil, diye özür diledi, Stefano böyle istedi. Ağabeyi, bir ev satın alabilmeleri için ona aile bütçesinden para vermeyi reddettiği gibi (ayakkabılara ve yeni şarküteriye yaptığı yatırım yüzünden para kalmadığını söylemişti) gelinliği, fotoğrafçıyı, özellikle de kokteyli ödemek kendine düştüğünden, mahallenin yarısını davetli listesine dahil etmemişti. Bu son derece çirkin tutum yüzünden Rino kendisinden daha mahcup durumdaydı. Nişanlısı, kız kardeşininki kadar gösterişli bir düğün yapmak, onun gibi demiryolu boyunda ev sahibi olmak isterdi, ama ayakkabı mağazasının patronu bile olsa kendi gücüyle bunları yapması mümkün olmuyordu; öte yandan müsrif biri olduğundan ve daha yeni Millecento araba aldığından kenarda beş kuruş parası yoktu. Bu nedenle, ne kadar direnirlerse direnşinler ortak kararla Don Achille'nin eski evinde yaşamaya, Maria'nın yatak odasına el koymaya razı olmuşlardı. Mümkün olduğunca çabuk para biriktirmeye ve Stefano ve Lila'nınkinden daha güzel bir ev almaya niyet ediyorlardı. Pinuccia nihayetinde, benim ağabeyim hayvanın teki, dedi kin duygusuyla: karısına gelince canı istediği gibi harcıyor, akıtıyor ama kardeşine gelince parası yok oluyor.

Yorum yapmaktan kaçındım. Düğüne Marisa ve Alfonso ile gittim. Alfonso sanki benim her zamanki sıra arkadaşım değildi artık, hem görüntü hem davranışlar bakımından çok sevimli biri olmak için bu tür davetleri bekleyen biri gibiydi; kapkara saçları,

yanaklarından tırmanmaya başlamış olan sık, mavimsi sakalları, baygın bakışları, öteki erkeklerde olduğu gibi üzerinden dökülmeyen ama ince ve çevik bedenine tam oturan kostümüyle pek hoştu.

Nino da kız kardeşine eşlik etmek zorunda kalır umuduyla, yazdığı yazıyı ve hatta bütün *Güney Haberleri* dergisini iyice incelemiştim. Ama artık Marisa'nın kavalyesi Alfonso idi, o gidip evinden alıyor, evine bırakıyordu, Nino görünmüyordu. Lila ile yüz yüze gelmemek için iki arkadaşıma yapıştım.

Kilisede onu en ön sırada otururken gördüm; Stefano ve Maria'nın arasında davetlilerin en güzeliydi, dikkatlerden kaçacak gibi değildi. Daha sonra, aşağı yukarı bir yıl önce onun düğün yemeği verdiği Orazio Caddesi'ndeki o aynı restoranda, öğle yemeğinde tek bir kez karşılaştık ve sakınımlı bir iki söz ettik. Sonra ben Alfonso, Marisa ve on üç yaşlarında sarışın bir çocuğun bulunduğu sofraya oturdum; Lila da Stefano ve öteki önemli konuklarla birlikte gelin ve damadın masasına oturdu. Kısacık bir sürede neler değişmişti. Antonio yoktu, Enzo yoktu, ikisi de hâlâ askerlik görevlerini yapıyorlardı. Şarküteride çalışan Carmen ve Ada da davet edilmişti ama Pasquale yoktu; belki de kendisi gelmemeyi yeğlemişti, çünkü arkadaş arasında biraz şaka, biraz ciddi olarak onu kendi elleriyle öldürmeye niyet ettiğini söylediğinden bu kalabalığa karışmak istemiyordu. Annesi Giuseppina Peluso yoktu, Melina ve çocukları yoktu. Carracci ailesi, Cerullo ailesi ve Solara ailesi, çeşitli alanlarda iş ortağı olan üç aile, Floransa'dan gelen akrabalarla, yani maden tüccarı ve karısıyla birlikte damatla gelinin sofrasındaydılar. Lila'nın Michele ile konuştuğunu, abartılı kahkahalar attığını gördüm. Arada sırada benden yana bakıyordu ama ben rahatsızlık ve sıkıntı ifadesiyle bakışlarımı kaçırıyordum. Ne çok gülüyordu. Aklıma annem geldi. Onun gibi yerel lehçesiyle, davranışlarının

görgüsüzlüğüyle tam bir evli kadın modeli olmuştu. Michele'nin bütün dikkatini kendi üzerinde toplamıştı; nişanlısı Gigliola yanında oturuyor ve Michele'nin onu ihmal etmesi yüzünden solgun yüzünden öfke fışkırıyordu. Sadece Marcello arada sırada gelecekteki yengesini sakinleştirmek için bir iki söz söylüyordu. Lila, Lila: haddini aşmak ve böyle yaparak herkesi üzmek istiyordu. Nunzia ve Fernando'nun da kızlarına uzun ve endişeli bakışlarla baktıklarını fark ettim.

Gün akıp gitti, sadece iz bırakmayan iki olay dikkat çekti. İşte birincisi. Davetliler arasında Gino da vardı, çünkü Carracci ailesinin ikinci dereceden kuzeni, zayıf, kumral saçları başına yapışık, göz çevreleri morumsu bir kızla nişanlanmıştı. Büyüdükçe daha sevimsiz biri olmuştu, küçük bir kızken onunla çıktığım için kendini bağışlayamıyordum. O zaman da sinsiydi, sinsiliği baki kalmıştı, üstelik şu anda onu daha da tehlikeli kılan bir konumdaydı, yeniden sınıfta kalmıştı. Bana uzun zamandan beri merhaba demiyordu, ama Alfonso'nun peşini bırakmıyordu ve şimdi ona gayet arkadaşça davranıyor, arada cinsel içerikli şakalarla yılışıyordu. İşte o gün belki de kıskançlık yüzünden –Alfonso yedi ortalamayla geçmişti ve şimdi yanındaki Marisa canlı gözleriyle çok sevimli bir kızdı– özellikle dayanılmaz bir tutum içindeydi. Bizim masamızda söylediğim üzere o sarışın, güzel, çekingen çocuk oturuyordu. Nunzia'nın Almanya'ya göç etmiş ve bir Almanla evlenmiş bir akrabasının oğluydu. Ben kendimi gayet gergin hisseder ve çocukla pek ilgilenmezken hem Alfonso hem Marisa onu rahatlatmayı bilmişti. Özellikle Alfonso onunla hararetli bir söyleşi tutturmuştu, garsonlar ihmal ettiğinde ilgilenmiş ve hatta denizi göstermek için terasa bile çıkarmıştı. İşte tam onlar terastan dönüp şakalaşarak sofraya oturduklarında, onu gülerek oyalamaya çalışan nişanlısını bırakıp bizim masamıza kuruldu. Çocuğa döndü ve alçak sesle, Alfonso'yu ima ederek

şöyle dedi: Sen bu yumuşağa dikkat et; şimdi seni terasa götürdü, bir dahaki sefere tuvalete sürükler, haberin olsun."

Alfonso, yüzü kıpkırmızı olsa da tepki vermedi; yalandan gülümseyerek sustu. Sinirlenen Marisa oldu:

"Ne hakla böyle konuşuyorsun sen?"

"Bildiğim için konuşuyorum."

"Söyle bakalım ne biliyormuşsun?"

"Emin misin?"

"Evet."

"Bak açarım ağzımı."

"Aç bakalım."

"Nişanlımın ağabeyi bir kez Carracci ailesinin evinde misafir kalmıştı ve bununla aynı yatakta yatmak zorunda kalmıştı."

"Ne olmuş?"

"Ona dokunmuştu."

"O kim?"

"O."

"Nerede senin nişanlın?"

"Şurada işte."

"Şimdi git o meymenetsize de ki, ben Alfonso'nun kızlardan hoşlandığını kanıtlayabilirim ama acaba o senin için aynı şeyi söyleyebilir mi, bilmiyorum."

Ve o anda sevgilisine dönüp onu ağzından öptü: herkesin ortasında ve öyle işveli bir öpüştü ki bu, ben asla insanların arasında böyle bir şey yapmaya cesaret edemezdim.

Beni gözetliyormuş gibi gözünü bizim masadan ayırmayan Lila bu öpüşmeyi ilk fark eden kişi oldu ve doğal bir heyecanla el çırpmaya başladı. Gülerek Michele de alkışladı ve Stefano, kardeşine bir kutlama ifadesiyle bağırdı; tabii maden tüccarı da hiç geri kalmadı. Her türlü şakalaşma sürüp giderken Marisa bir şey olmamış gibi davranmayı başardı. Bu arada Alfonso'nun elini

sımsıkı tutarak, bu öpüşmeyi donuk bir bakışla izleyen Gino'ya döndü ve boğuk bir sesle şöyle dedi:

"Şimdi defol buradan yoksa suratına bir tokat indireceğim."

Eczacının oğlu tek kelime etmeden kalktı ve masasına geri dönerek kız arkadaşının yanına oturdu. Kız arkadaşı saldırgan bir ifadeyle ona bir şeyler söyledi. Marissa ikisine birden son bir kez küçümser bir ifadeyle baktı.

İşte o andan başlayarak onun hakkındaki görüşlerim değişti. Onun cesaretine, sevgisine inatla sahip çıkışına, Alfonso'ya ciddiyetle bağlanışına hayran oldum. İşte ihmal etmiş ve yanılmış olduğum bir kişi daha diye düşündüm pişmanlıkla. Lila'ya bağımlılığım kör etmişti gözlerimi. Onun az önceki alkışı ne kadar havaiydi, nasıl da Michele'nin Stefano'nun, maden tüccarının soysuz eğlence tarzıyla uyum içindeydi.

İkinci olayın kahramanı bizzat Lila idi. Artık düğün bitmek üzereydi. Tuvalete gitmek için kalktım ve gelinin masasının yanından geçerken maden tüccarının karısının yüksek sesle güldüğünü işittim. Döndüm. Pinuccia ayaktaydı ve onun elinden kurtulmaya çalışıyordu, çünkü kadın onun gelinliğini zorla yukarı çekiştiriyor, tombul, gürbüz bacaklarını ortaya çıkartıp Stefano'ya şöyle diyordu:

"Bak şu kardeşinin bacaklarına, bak şu poposuna, göbeğine. Bugünlerde siz erkekler tuvalet süpürgesine benzeyen kızlardan hoşlanıyorsunuz ama Tanrı size çocuk vermek için Pinuccia gibi kızlar yaratmış.

Elindeki kadehi dudaklarına götürmek üzere olan Lila bir an bile düşünmeden şarabı kadının yüzüne ve ipek elbisesine fırlattı. Her zaman olduğu gibi, diye düşündüm üzülerek, kendinde istediği her şeyi yapma hakkı buluyor, şimdi kıyamet kopacak. Tuvalete sıvıştım, kendimi içeri kilitledim ve mümkün olduğunca uzun kaldım. Lila'nın öfkesini görmek, işitmek istemiyordum.

Dışında kalmak istiyordum, onun ıstırabına sürüklenmemeliydim, ondan yana saf tutma bende öyle uzun bir alışkanlık yaratmıştı ki kendimi gene buna mecbur hissetmek istemiyordum. Çıktığım zaman her şey süt limandı. Stefano maden tüccarıyla ve elbisesi baştan aşağı lekelenmiş karısıyla sohbet ediyordu. Küçük orkestra çalıyor, çiftler dans ediyordu. Sadece Lila yoktu ortalarda. Onu camın ardında denize bakarken gördüm.

39.

İlk anda yanına gidesim geldi ama hemen fikrimi değiştirdim. Çok sinirli olmalıydı ve bana kötü davranacağı kesindi; bu da aramızı daha da beter bozardı. Yerime dönmeye karar verdiğimde babası Fernando yanımda belirdi ve onunla dans eder miyim diye sordu.

Refüze etmeye cesaret edemedim, sessizce vals yaptık. Terli eliyle elimi sımsıkı kavramış olarak, esrik çiftlerin arasından beni bütün salonda döndürdü. Karısı bana önemli bir şey söylemesi görevini vermiş olmalıydı, ama o bu cesareti bulamadı. Ancak valsin bitiminde mırıldanarak ve bana şaşırtıcı biçimde siz diye hitap ederek şöyle dedi: "Size fazla rahatsızlık yaratmazsa, Lina ile biraz konuşun, annesi kaygılanıyor." Sonra sertçe ekledi: "Ne zaman ayakkabıya gereksinme duyarsanız, çekinmeyin, bana uğrayın." Sonra telaşla masasına döndü.

Lila'ya zaman ayırmamın karşılığı olarak bana ayakkabı teklif edilmesine gücendim. Alfonso ve Marisa'ya gidelim mi diye sordum, onlar da memnuniyetle kabul ettiler. Restorandan ayrılana kadar Nunzia'nın bakışlarını üzerimde hissettim.

Sonraki günlerde güvenimi yitirmeye başladım. Bir kitapçıda çalışmak emrimde pek çok kitabın olması ve okumaya zaman

bulabilmem anlamına gelir sanmıştım ama yanılmıştım. Patron bana köle gibi davranıyordu, bir an boş durmama katlanamıyordu. Beni koca kutuları boşaltmaya, birbirleri üzerine dizmeye, yeni kitapları çıkartıp raflara sıralamaya, eskileri yeniden düzenlemeye, tozlarını almaya zorluyor, sadece eteğimin altına bakabilsin diye beni duvara dayalı merdivene çıkartıp duruyordu. Üstelik Armando pek samimi göründüğü ilk uğrayışından sonra bir daha yüzünü göstermemişti. Hatta Nino da bir daha ne Nadia ile ne yalnız başına uğramıştı. Bana olan ilgileri kısa mı sürmüştü? Yalnızlık ve can sıkıntısı duymaya başladım. Sıcak, yorgunluk, kitapçının sevimsiz bakışları ve ağır sözleri yüzünden yılmıştım. Saatler geçmek bilmiyordu. Kaldırımda kızlar ve erkekler üniversite denen ve benim asla giremeyeceğim o gizemli binaya giderlerken benim bu ışıksız mağarada ne işim vardı? Nino neredeydi? Yoksa ders çalışmak için şimdiden Ischia'ya mı gitmişti. Bana dergiyi, yazısını bırakmış, ben bunu sözlüye çalışır gibi hatmetmiştim; dönüp beni sorgulamayacak mıydı? Nerede yanlış yapmıştım? Çok mu üzerime alınmıştım? Acaba benim onu aramamı beklediği için mi o beni aramıyordu? Alfonso ile konuşmalı, Marisa ile bağlantı kurmalı ve ağabeyini mi sormalıydım? Neden peki? Nino'nun bir sevgilisi vardı; Nadia. Şimdi kız kardeşine ağabeyinin ne yaptığını sormanın ne manası olacaktı? Kendimi gülünç düşürürdüm.

Partiden sonra beklenmedik biçimde kabaran kendimle ilgili duygular günden güne zayıfladı ve kendimi depresif hissetmeye başladım. Sabahları erkenden uyanmak, Mezzocannone Caddesi'ne koşmak, bütün gün didinmek, akşam eve yorgun argın dönmek, okulda öğrendiğim ve bir türlü dışarı dökemediğim binlerce düşüncenin zihnimde kümelenmesi beni yoruyordu. Sadece Nino ile yaptığım konuşmayı düşünerek değil, Sea Garden'da kırtasiyecinin kızlarıyla, Antonio ile geçirdiğim

yazları düşündükçe derin bir bunalıma giriyordum. İlişkimiz ne kadar aptalca sona ermişti; o beni gerçekten sevmiş olan tek kişiydi, bir daha öylesi olamazdı. Akşam yatağa uzandığımda onun teninin yaydığı kokuyu, göletteki buluşmalarımızı, öpüşmelerimizi ve eski domates fabrikasında birbirimize sürtünmemizi düşünüyordum.

İşte böyle hüzünlendiğim günlerin birinde akşam yemekten sonra Carmen, Ada ve Pasquale beni görmeye geldiler; Pasquale'nin işyerinde yaraladığı eli sargılıydı. Bir dondurma alıp parkta oturduk. Carmen lafı dolandırmadan ve biraz da saldırgan bir ifadeyle nasıl olup da artık şarküteriye hiç uğramadığımı sordu. Ona Mezzocannone'de çalıştığımı ve hiç zamanım olmadığını söyledim. Ada, hafif soğuk bir ifadeyle eğer bir insanı seviyorsan zaman bulmanın mümkün olduğunu söyledi ama belli ki benim yapım böyleydi, elden gelen yoktu. "Yapım böyle derken ne demek istiyorsun?" diye sordum. Beni şöyle yanıtladı: Duygusuz; zaten ağabeyime nasıl davrandığını da gördük. Ona çirkin bir çıkışla ağabeyinin beni terk ettiğini hatırlatınca karşılık verdi: "Eh, kim inanır buna? Kimi bırakır, kimi kendini bıraktırır." Carmen de bunu onayladı: "Arkadaşlıklar da," dedi, "birinin suçu yüzünden bozuldu görünür ama aslında gidip bakarsan, suçun ötekinde olduğunu görürsün." Artık bu noktada sıkıldım ve çıkıştım: "Dinleyin, eğer ben ve Lina birbirimizden uzaklaştıysak, bunun suçlusu ben değilim." Sözün burasında da Pasquale müdahale etti: "Lenù, suçun kimde olduğunun önemi yok, önemli olan bizlerin Lila'nın yanında olmamız gerekliliği." Sonra çürük dişlerini, Lila'nın ona nasıl yardım ettiğini anlattı; Carmen'e tezgâh altından ödediği, ben bilmesem ve bilmek istemesem de askerde çok zor durumda olan Antonio'ya gönderdiği paraları anlattı. Son derece çekingen bir tavırla eski sevgilime ne olduğunu sordum ve bana kimi daha saldırgan kimi daha sakin ifadelerle onun sinir

krizi geçirdiğini, kötü olduğunu, ama inatçı olduğundan pes etmeyeceğini, sonunda toparlanacağını anlattılar. *Lina ise.*

"Lina'nın neyi var?"

"Onu doktora götürmek istiyorlar."

"Kim götürmek istiyor?"

"Stefano, Pinuccia, akrabaları."

"Neden?"

"Nasıl oldu da bir kez gebe kalabildiği halde yeniden bir şey olmuyor diye."

"Ya kendisi ne diyor?"

"Deliliğe vuruyor, gitmek istemiyor."

Omuz silktim.

"Ben ne yapabilirim?"

Carmen şöyle dedi:

"Sen götür doktora."

40.

Lila ile konuştum. Gülmeye başladı, sadece ona öfkeli olmadığıma yemin edersem doktora gideceğini söyledi.

"Tamam."

"Yemin et."

"Yemin ediyorum."

"Kardeşlerin üzerine yemin et, Elisa üzerine yemin et."

Ona doktora gitmenin çok önemli bir şey olmadığını, gitmek istemiyorsa beni ilgilendirmediğini, canının istediğini yapmasını söyledim. Birden ciddileşti.

"Öyleyse yemin etmiyorsun."

"Hayır."

Bir an sustu, sonra bakışlarını yere indirdi.

"Tamam, hata ettim."

Yüzüme sıkkın bir ifade verdim.

"Doktora git ve bana bildir."

"Sen gelmeyecek misin?"

"Kitapçıya gitmezsem beni işten atar."

"Seni ben işe alırım," dedi alaycı bir sesle.

"Git doktora Lila."

Maria, Nunzia ve Pinuccia ile birlikte gitti doktora. Üçü de muayenede bulunmak istedi. Lila uysal ve disiplinli davrandı: Bu tür bir muayene olmamıştı hiç, bütün süre boyunca dişlerini sıktı, gözlerini faltaşı gibi açtı. Mahalle ebesinin tavsiye ettiği yaşlı hekim bilgece sözlerle her şeyin yolunda olduğunu söyledi; annesi, kaynanası neşelendiler ama Pinuccia asık suratla sordu:

"Peki o halde neden bebeği olmuyor ve olsa da doğmuyor?"

Hekim burada bir fesatlık hissedip kaşlarını çattı:

"Hanım çok genç," dedi. "Biraz güçlenmesi gerekiyor."

Güçlenmek.

Hekim tam olarak bu fiili mi kullandı bilmiyorum ama bu beni çok yaraladı ve etkiledi. Demek ki Lila her an sergilediği güce rağmen güçsüzdü. Demek ki bebeğinin olmaması ya da karnında durmaması onun bebeği yok eden gizemli bir güce sahip olmasından değil, tam tersine yetersiz bir kadın olmasından kaynaklanıyordu. Kin duygum yumuşadı. Avluda bana doktor muayenesi işkencesini, hem hekime hem yanındaki üç eşlikçiye yönelik son derece bayağı ifadelerle anlatırken rahatsız olduğumu belli etmedim, tam tersine ilgimi çekti: şimdiye dek hiçbir doktor beni muayene etmemişti, ebeye bile görünmemiştim. Sonunda da alaycı bir sesle konuyu kapadı:

"Bir demir çubukla beni paraladı, üzerine bir ton para verdim ve sonuç ne oldu? Güçlenmem gerekiyormuş."

"Ne tür bir güçlenme bu?"

"Deniz banyosu yapmam gerekiyormuş."

"Anlayamıyorum."

"Kumsal Lenù, güneş, tuzlu su. Öyle anlaşılıyor ki biri denize giderse güçlenir ve bebeği olurmuş."

İyi niyetle vedalaştık. Görüşmüştük ve sonuç olarak iyi geçmişti.

Ertesi gün gene ortaya çıktı. Bana karşı pek şefkatliydi, kocasına kızmıştı. Stefano, Torre Annunziata'da ev kiralamak, onu temmuz ve ağustos ayı boyunca Nunzia ve ihtiyacı olmasa bile kendi de güçlenmek isteyen Pinuccia ile birlikte oraya göndermek istiyordu. Dükkânları nasıl idare edeceklerini düşünmeye başlamışlardı bile. Okullar açılana dek, Alfonso, Gigliola ile birlikte Martiri Meydanı'ndaki mağazayla ilgilenecekti, Maria da yeni şarküteride Lila'nın yerini alacaktı. Gayet hakaret yüklü bir tonla şöyle dedi:

"Ben iki ay orada annem ve Pinuccia ile otururbut kendimi öldürürüm."

"Ama denize gireceksin, güneşleneceksin."

"Ne denizden hoşlanıyorum ne güneşlenmekten."

"Senin yerine güçlenmesi gereken ben olsaydım, hemen yarın giderdim."

İlgiyle baktı ve usulca şöyle dedi:

"O zaman gel benimle."

"Mezzocannone'de çalışmam gerekiyor."

Coştu, beni işe alacağını söyledi ama bu sefer dalga geçmeden konuştu. "İstifa et," diye baskı yapmaya başladı, "ben sana kitapçının verdiğini veririm." Artık vazgeçmiyordu; kabul edersem her şeyin çekilir bir hal alacağını, hatta o koca göbeğiyle Pinuccia'ya bile tahammül edebileceğini söyledi. Efendice reddettim. İki ay boyunca Torre del Greco'daki kızgın evin içinde

neler olabileceğini hayal ettim: Nunzia ile kavgalar, ağlamalar; cumartesi akşamları geldiğinde Stefano ve onun peşine takılıp karısını görmeye gelen Rino ile çatışmalar ve elbette Pinuccia ile hiç bitmeyen açık ya da imalı kavgalar, sinsi, alaycı ve duyulmamış hakaretler geliyordu gözümün önüne.

Sonunda gayet kararlı bir sesle, " Gelemem," dedim "Annem de izin vermez."

Öfkeyle gitti; aramızdaki ilişki hâlâ kırılgandı. Ertesi sabah gayet şaşırtıcı bir biçimde Nino kitapçıya geldi; solgun ve zayıftı. Birbiri ardına sınavlara girmişti, dördünü vermişti. Ben üniversite duvarlarının arkasında havadar mekânlar var diye hayal kurarken, eğitimli gençler ve bilge yaşlılar bütün gün Platon, Kepler üzerine tartışıyorlardı; onu büyülenmiş gibi dinlerken sadece, "Ne müthişsin," demekle yetindim. Ve ilk müsait gibi görünen anda, gayet kalabalık ama biraz boş kelimelerle *Güney Yazıları* dergisindeki yazısını övdüm. Sözümü hiç kesmeden, gayet ciddi dinledi beni, öyle ki artık bir noktada metni ezbere bildiğimi göstermek için daha ne diyeceğimi bilemedim. Sonunda memnun göründü, Galiani bile, Armando bile, hatta Nadia bile yazısını bu kadar dikkatle okumamıştı. Ve bana aynı konuyla ilgili zihninde geliştirdiği girişimlerden söz etmeye başladı; onları da yayınlatabilmeyi umut ediyordu. Kitapçının eşiğinde durup onu dinledim ve bana seslenen patronu duymazdan geldim. Ötekilerden daha kaba bir haykırış sonucunda Nino, ne istiyor bu manyak, dedi ve o kimseyi takmayan havasıyla biraz daha oyalandıktan sonra ertesi gün Ischia'ya gideceğini söyledi, elini uzattı. Elini sıktım –inceydi, narindi– ve beni hafifçe kendine doğru çekti, eğildi, dudaklarıyla dudaklarıma değdi. Bir andı bu, sonra beni hafif bir hareketle bıraktı, parmaklarıyla avucumun içini okşadı ve Rettifilo'ya doğru gitti. Arkasına bakmadan uzaklaşırken öylece durup ona baktım; dünya sadece onun önünde

eğilmek için var olduğundan dünyanın hiçbir şeyinden korkmayan o umursamaz komutan edasıyla yürüyüşünü seyrettim.

O gece gözümü yummadım. Ertesi sabah yeni şarküteriye koştum. Kepengi kaldırırken yakaladım Lila'yı, Carmen daha gelmemişti. Ona Nino'dan söz etmedim, sadece mümkün olmayanı isteyen ve bunu bilen birinin sesiyle şöyle dedim:

"Eğer Torre Annunziata yerine Ischia'ya giderseniz, işi bırakır ve seninle gelirim."

41.

Temmuzun ikinci pazar günü Stefano ve Lila, Rino ve Pinuccia, Nunzia ve ben adaya gitmek üzere gemiye bindik. İki erkek yüklendikleri valizlerle yabancı topraklara düşmüş antik kahramanlar gibi dehşet içindeydi; otomobillerinin zırhından yoksun kaldıklarından rahatsızdılar, erkenden uyandıkları, üstelik bu tatil gününde mahallede avarelik yapamayacakları için mutsuzdular. Bayramlıklarını giymiş hanımları da farklı şekillerde kocalarına takmışlardı: Pinuccia kendisine hiçbir şey bırakmadan her şeyi yüklendi diye Rino'ya söyleniyordu, Lila da Stefano ne yaptığını, nereye gideceğini bilirmiş gibi davrandığı, ama aslında bir şey bilmediği için söyleniyordu. Nunzia'ya gelince, kendisine zor tahammül edildiğini hisseden insan havalarındaydı ve gençleri rahatsız edecek yersiz bir söz söylememe telaşı içindeydi. Gerçekten mutlu olan tek kişi bendim; tek tük eşyamı sırtımdaki torbaya doldurmuştum; adaya indiğimiz anda bizi saran Ischia'nın kokuları, sesleri, renkleri hayal kırıklığı yaşatmadan önceki yılların tatil anılarını çağrıştırdı.

Kan ter içinde, valizlerle, birbirimizi sıkıştırarak iki motorlu araca yerleştik. Ischia asıllı bir salam tedarikçisinin aracılığı sa-

yesinde acele ve telaşla kiralanan ev, Cuotto diye bir yere giden yolun üzerindeydi. Yoksul bir yapıydı, satıcının kuzini olan ev sahibesi sıska, altmış yaşını geçmiş, evde kalmış bir kadındı ve bizi belirgin bir kabalıkla karşıladı. Stefano ve Rino yüklendikleri bavulları aralarında şakalaşarak, ama aynı zamanda küfürler savurarak daracık bir merdivenden yukarı taşıdılar. Ev sahibesi bizi loş odalara aldığında ortamın kutsal resimler ve minik mumlarla dolu olduğunu gördük. Ama pencereleri açtığımızda yolun, bağların, palmiye ve çamların ardında uzun bir deniz şeridi gözüme çarptı. Daha doğrusu şöyleydi: Pinuccia ve Lila'nın *seninki daha büyük; hayır daha büyük olan seninki* şeklindeki sürtüşmelerinden sonra sahiplendikleri odalar deniz manzaralıydı; Nunzia'nın odasında, ta yüksekte ve nereye baktığını bilemediğimiz yuvarlak bir pencere vardı; bana düşen ve sadece yatağın zor sığdığı minik oda sazlığın önündeki kümese bakıyordu.

Evde ağza atacak tek lokma yoktu. Ev sahibesinin yönlendirmesiyle karanlık ve başka müşterisi olmayan bir lokanta bulduk. Kararsızlık içinde ve sadece karnımızı doyurmak adına oturduk ama sonunda kendi mutfağından başka her yere karşı güvensiz olan Nunzia bile burada yemeklerin güzel olduğunu kabullendi; akşama da yemek için bir şeyler alıp eve götürmeyi önerdi. Stefano hesabı istemek konusunda hiçbir girişimde bulunmayıp sessizce konuyu görmezden gelince, Rino herkesin parasını ödemeyi üstlendi. O noktada biz kızlar plajı görmeye gitmek istedik ama iki erkek direndi, esneyerek yorgun olduklarını söylediler. Hepimiz çok ısrar ettik, özellikle de Lila. "Çok yedik," dedi, "yürümek iyi gelir; kumsal hemen şu aşağıda, sen de gelirsin değil mi anne?" Nunzia erkeklerden yana taraf tuttu ve hep beraber eve döndük.

Odalarda sıkıntıyla dönüp dolaştıktan sonra hem Stefano hem Rino neredeyse tek bir ağızdan biraz uyumak istediklerini

söylediler. Gülüştüler, birbirlerinin kulaklarına bir şeyler fısıldadılar, yeniden gülüştüler ve sonra onların peşinde gönülsüzce yatak odalarına giden karılarını çağırdılar. Nunzia ve ben bir iki saat yalnız kaldık. Mutfağın durumunu gözden geçirdik, ortalık pisti; bu durum Nunzia'yı her şeyi özenle yıkamaya mecbur etti; tabaklar, çatal kaşıklar, tencereler temizlendi. Yardım etme isteğimi kabul ettirmekte zorlandım. Bana ev sahibesinin acilen yapmasını isteyeceğimiz şeyleri tembihledi ve sonra eksik olan şeyleri aklında tutmaya çalışırken hesabı karıştırınca ve benim hepsini hatırladığımı görünce şöyle dedi: "İşte bunun için bu kadar başarılısın okulda."

Sonunda, iki çift, önce Stefano ile Lila, sonra Rino ve Pinuccia odalarından çıktı. Ben gene kumsalları görmeye gitmeyi önerdim ama bir kahve içelim, şakalaşalım, çene çalalım derken Nunzia yemek pişirmeye girişti, Pinuccia Rino'ya sarılıp oturdu, bir karnını dinletti, bir gitme kal, yarın sabah gidersin diye mırıldandı, böylece hiçbir şey yapamadan zaman uçtu gitti. Sonunda vapuru kaçıracaklarından korkan erkekler telaşa kapıldı ve otomobillerini getirmemiş olduklarından küfürler ederek onları limana indirecek birini aramaya koştular. Neredeyse veda bile etmeden çıkıp gittiler. Pinuccia'nın gözlerinde yaşlar belirdi.

Biz kızlar sessizce bavullarımızı açmaya, eşyalarımızı yerleştirmeye başladık; Nunzia ise tuvaleti şartlamakla meşguldü. Ancak iki erkeğin vapuru kaçırmadığına, geri gelmeyeceklerine emin olduğumuzda rahatladık, şakalaşmaya başladık. Önümüzde kendimizden başka kimseye karşı zorunluluklarımızın olmayacağı bir hafta uzanıyordu. Pinuccia, odasında yalnız yatmaya korktuğunu söyledi –odasındaki Kederli Meryem Ana heykelciğinin kalbine batırılmış olan bıçaklar minik bir ampulün ışığında parlıyordu– ve uyumak için Lila'nın odasına gitti. Ben sırrımın keyfini sürmek için odama kapandım: *Nino Forio'da idi,*

az ötemdeydi, belki yarın ona kumsalda rastlayabilirdim. Ben deliyim, düşüncesizin tekiyim diye geçirdim içimden ama bundan memnun oldum. Hep sağduyulu davranmaktan yorgun düşmüş bir yanım vardı.

Hava sıcaktı, pencereyi açtım. Tavukların seslerini, sazların hışırtısını dinlerken sivrisinekleri fark ettim. Telaşla kapadım ve neredeyse yarım saatimi Galiani'nin ödünç verdiği kitaplardan biri olan, Samuel Beckett adındaki bir yazarın *Bütün Oyunları* kitabıyla sinek öldürmekle harcadım. Nino sabah beni kumsalda gördüğünde bütün bedenimin kırmızı sinek ısırıklarıyla kaplı olmasını istemiyordum; ayrıca beni elimde bir tiyatro oyunu kitabıyla görmesi de hoş olmazdı – her şey bir yana, hayatımda tiyatroya adım atmamıştım. Sivrisinekler ve onların kanıyla lekelenen kitabı bir kenara bıraktım ve ulus kavramı üzerine çok çetrefilli bir metni okumaya başladım. Okurken uyuyakaldım.

42.

Sabah olunca, kendini bize bakmakla yükümlü hisseden Nunzia alışveriş yapabileceğimiz bir yer aramaya gitti, biz de bütün tatil boyunca adının Cetara olduğunu sandığımız Citara kumsalına indik.

Askılı elbiselerini çıkarttıkları zaman Lila ve Pinuccia'nın son derece şık mayoları göz kamaştırdı: tek parçaydılar elbette, çünkü nişanlıyken bikiniye izin veren erkekler –özellikle Stefano–, şimdi artık sadece tek parça mayo giymelerine izin veriyordu, ama renkleri son derece canlı ve parlaktı, göğüs ve sırt dekolteleri tenlerinin üzerinde son derece zarif bir şekilde açılıyordu. Bense uzun kollu eski mavi elbisemin altına gene birkaç yıl önce Nella

Incardo'nun Barano'da dikmiş olduğu soluk ve artık bollaşmış mayomu giymiştim. Utana sıkıla soyundum.

Güneşin altında sıcak su kaynaklarına kadar yürüdük, sonra döndük. Ben ve Pinuccia çok yüzdük, ama sırf bu nedenle buraya gelmiş olan Lila denize girmedi. Nino görünmedi elbette ve ben buna bozuldum; bir mucize olacağını ummuştum. İki kız eve dönmek istediklerinde ben denizin yaladığı kumların üzerinde Forio'ya kadar yürüdüm. Akşam olduğunda o kadar çok yanmıştım ki ateşim yükselmiş gibi hissettim ve sonraki günlerde omuzlarım su topladığı için evde kalmak zorunda kaldım. Kendimi evi temizlemeye, yemek pişirmeye, okumaya verdim ve bu çalışkanlığım beni hiç durmadan övmekten başka bir şey yapmayan Nunzia'yı pek duygulandırdı. Her akşam bütün gün güneşten sakınmak için evde kaldığımı bahane ederek Lila ve Pina'yı Forio'ya kadar yürümeye mecbur ediyordum; bu oldukça uzun bir yoldu. Merkezde dolaşıyor, bir dondurma yiyorduk. Burası gerçekten hoş bir yer, diyordu Pinuccia, bizim mahalle morg gibi. Ama bence Forio da morg gibiydi: Nino bir türlü ortaya çıkmadı.

Hafta sonuna doğru Lila'ya Barano ve Maronti'yi görmeye gitmeyi önerdim. Lila bunu heyecanla kabul etti, Pinuccia da Nunzia ile evde kalıp sıkılmak istemediğinden bize katıldı. Erkenden yola çıktık. Elbiselerimizin altına mayolarımızı giymiştik; bir torbada hepimizin havlusu, sandviç ve bir şişe su vardı. Benim açıkladığım önerim bu geziden yararlanarak Nella'ya, beni Ischia dönemimde evinde konuk etmiş olan Oliviero öğretmenin kuzenine bir merhaba demekti. Gizli planım ise Sarratore ailesi ile karşılaşmak ve Marisa'dan Nino'nun kaldığı arkadaşının evini öğrenmekti. Tabii ki babası Donato ile karşılaşmaktan çekiniyordum ama onun işte olmasını umuyordum; öte yandan

oğlunu görebilme uğruna onun bir iki yılışık şakasına katlanmayı da göze alabilirdim.

Nella kapıyı açıp da karşısında hayalet gibi beliren beni görünce ağzı bir karış açık kaldı, gözlerinden yaşlar döküldü.

"Mutluluktan," dedi utanarak.

Tek neden o değildi. Ona kuzenini hatırlatmıştım; öğretmenimiz Potenza'da kendini iyi hissetmiyordu, sürekli acı çekiyor ve iyileşemiyordu. Bizi terasa çıkardı, ne varsa hepsinden ikram etti, daha çok Pinuccia ve gebeliğiyle ilgilendi. Onu oturttu, biraz büyümüş olan karnına dokunmak istedi. Bense Lila'yı bir tür hac gezisine çıkmaya zorladım; ona terasta güneşlendiğim köşeyi, sofradaki yerimi, akşamları yatağımı kurduğum yeri gösterdim. Saniyenin binde birinde Donato'nun yatağımın üzerine eğilişini, elini çarşafın altına sokuşunu, bana dokunuşunu yeniden görür gibi oldum. Tiksinme duygusu yaşadım ama bu, Nella'ya rahatça "Sarratore ailesinden ne haber?" diye sormamı engellemedi.

"Denizdeler."

"Nasıl geçiyor bu yıl?"

"Eh."

"Çok fazla istekte bulunuyorlar mı?"

"Adam demiryolculuktan çok gazeteciliğe saralı beri öyle oldu."

"Burada mı?"

"Evet, hastayım diye izin almış."

"Peki Marisa var mı?"

"Marisa yok ama onun dışındakilerin hepsi burada."

"Hepsi mi?"

"Anladın işte."

"Hayır, yemin ederim size, bir şey anlamadım."

Nella güzel bir kahkaha attı.

"Bugün Nino da burada ELenù. Para gerekince yarım günlüğüne uğruyor, sonra Forio'da evi olan arkadaşının yanına dönüyor."

43.

Nella'dan ayrıldık, eşyalarımızla kumsala indik. Lila yol boyunca benimle hafiften alay etti: "Pek kurnazsın," dedi; "sadece Nino burada diye beni Ischia'ya getirdin değil mi, itiraf et haydi." İtiraf etmedim, konudan sıyrıldım. Bunun üzerine Pinuccia daha ağır ifadelerle görümcesine katıldı ve gebe olduğunu göz önüne almadan onu kendi arzum için uzun ve yorucu bir yolculuğa mahkûm ettiğimi, ta Barano'ya kadar sürüklediğimi söyledi. O andan itibaren gayet kararlı biçimde söylediklerini yadsıdım ve hatta ikisini de tehdit ettim. Eğer Sarratore ailesinin önünde böyle yersiz sözler ederlerse bu akşam vapura binip Napoli'ye döneceğimi bildirdim.

Küçük aileyi hemen seçtim. Yıllar önce oturdukları yere yerleşmişlerdi; şemsiyeleri, mayoları, çantaları, güneşe uzanmaları aynıydı. Donato kara kuma sırt üstü yatmış, göbeğini şişirmiş, dirseklerini kuma dayamıştı; karısı Lidia bir havlunun üzerine oturmuş, haftalık dergisini karıştırıyordu. Büyük şemsiyenin altında Nino'nun olmaması bende hayal kırıklığı yarattı. Onu hemen suyun içinde aradım, denizin çırpıntılı yüzeyinde bir görünüp bir yok olan kara noktanın o olduğunu umut ettim. Sonra yüksek sesle, kıyıda oynayan Pino, Clelia ve Ciro'ya seslenerek kendimi gösterdim.

Ciro büyümüştü, beni tanımadı, ne yapacağını bilemeden gülümsedi. Pino ve Clelia neşeyle bana doğru koştular; anne ve

babaları da merakla dönüp baktılar. Lidia hemen ayağa fırladı, el sallayarak adımı seslenmeye başladı. Sarratore davetkâr bir gülümseyişle kollarını açarak bana doğru koştu. Onun kucaklamasından sıyrıldım, sadece günaydın, nasılsınız dedim. Bana karşı çok nazik davrandılar, onlara Lila ile Pinuccia'yı tanıştırdım ve ailelerinin kim olduğunu, şimdi kiminle evlenmiş olduklarını söyledim. Donato hemen iki kıza yoğunlaştı. Saygılı bir ifadeyle onlara hemen Sinyora Carracci ve Sinyora Cerullo diye hitap etmeye başladı, onların küçüklüklerini anımsadı, akıp giden zamanla ilgili oya misali cümleler dokumaya başladı. Ben Lidia ile konuştum, ona efendice çocuklar, özellikle de Marisa ile ilgili sorular sordum. Pino, Clelia ve Ciro çok iyiydiler, bu zaten görünüyordu; beni oyunlarına dahil etmek için uygun anı bekleyerek yanımdan ayrılmıyorlardı. Marisa'ya gelince, annesi onun dört dersten eylüle bütünlemeye kaldığı ve özel ders alması gerektiği için Napoli'de amcasının yanında kaldığını söyledi. "İyi oldu ona," dedi neşesizce, "bütün sene dalga geçti, şimdi sıkılmayı hak ediyor."

Tek söz etmedim ama içten içe Marisa'nın pek de sıkılmadığını düşündüm. Bütün yazı Alfonso ile Martiri Meydanı'ndaki dükkânda geçirir diye düşünüp onun adına sevindim. Öte yandan Lidia'nın şişmanlayan yüzünde, gözlerinde, sönmüş memelerinde, çökmüş karnında ağır ıstırap çizgileri fark ettim. Konuşarak geçirdiğimiz zaman boyunca korkak gözlerle, şirinlik yaparak Lila ve Pinuccia ile ilgilenen kocasını takip etti. Sonunda benimle ilgilenmekten vazgeçti ve kocası yüzmekten bahsedip Lila'ya da yüzme öğretmeyi önerince gözlerini ondan ayırmadı. "Bütün çocuklarıma ben öğrettim yüzmeyi," dediğini işittik, "sana da öğretirim."

Nino'yu sormadım, Lidia da adını anmadı. Ama denizin mavi pırıltısı içinde o minik siyah nokta uzaklaşmaz olmuştu. Yönünü

değiştirdi, büyüdü, giderek iki yanında patlayan beyaz köpükler görünür oldu.

Evet bu o, diye düşündüm heyecanla.

Nitekim az sonra Nino, Lila'yı bir eliyle tutup bir eliyle nasıl yüzeceğini tarif eden babasına bakakaldı. Beni görüp de tanıdığı anda da çattığı kaşları açılmadı.

"Ne işin var burada?" diye sordu.

"Tatile geldik," dedim, "ve sinyora Nella'ya uğradık."

Babasına ve iki kıza doğru bir kez daha keyifsiz bir bakış fırlattı.

"O Lina değil mi?"

"Evet, öteki de görümcesi Pinuccia, bilmem hatırlar mısın?"

Sudaki üçlüden gözlerini ayırmadan havluyla uzun uzun saçlarını kuruladı. Ona biraz tedirginlikle eylüle kadar Ischia'da kalacağımızı, evimizin Forio'dan uzak olmadığını, Lila'nın annesinin de bizimle olduğunu, pazar günleri de Lila ve Pinuccia'nın kocalarının geldiğini söyledim.

Konuşuyordum ve konuştukça beni dinlemediğini hissediyordum ama gene de, Lidia'nın varlığına karşın, hafta sonları yapacak hiçbir şeyim olmadığını söyledim.

"Ara o zaman," dedi ve sonra annesine döndü, "Gitmem gerekiyor," dedi.

"Şimdiden mi?"

"İşim var."

"Elena burada."

Nino varlığımı sanki o anda fark etmişçesine baktı yüzüme. Şemsiyeye asılı çantasını karıştırdı, bir kalemle minik defter çıkarttı, üzerine bir şey yazdı, kâğıdı kopardı ve bana uzattı.

"Bu adresteyim," dedi.

Sinemadaki oyuncular gibi net ve kararlıydı. Kâğıdı, kutsal bir emanetmişçesine aldım.

Annesi, "Önce bir şeyler yeseydin," diye yalvardı.

Onu yanıtlamadı.

"En azından babana bir hoşça kal de."

Beline havlu dolayarak mayosunu değiştirdi ve kimseye veda etmeden kıyı boyunca uzaklaştı.

44.

Bütün günü Maronti'de geçirdik; ben çocuklarla oynadım, yüzdüm. Pinuccia ve Lila, Donato'nun elinden kurtulamadılar ve sonunda bir yürüyüş için sıcak su kaynağına doğru gittiler. Pinuccia sonunda bitkin düştü. Sarratore de eve dönebilmemiz için bize rahat ve hoş bir yol öğretti. Suyun içinde ve direkler üzerinde duran bir otele gittik, onun önünden üç beş kuruşa tekneye bindik ve kendimizi yaşlı bir denizciye emanet ettik.

Denize açılır açılmaz Lila alaycı tarzıyla şöyle dedi:

"Nino seni pek iplemedi."

"Dersi vardı."

"Hoşça kal da diyemez miydi?"

"Onun yapısı öyle."

"Yapısı kötüymüş," diye araya girdi Pinuccia. "Babası ne kadar sevimliyse, oğlu o kadar odun."

Her ikisi de Nino'nun bana özen göstermediğine, sevimli davranmadığına karar vermişti; ben de onların böyle inanmasını yeğledim, sırlarımı temkinli biçimde kendime sakladım. Sonra bana öyle geldi ki, benim gibi çalışkan bir öğrencinin bile onun nazarına layık olamadığını düşünerek o ikisini görmezden gelmesini daha kolay sindirebileceklerdi ve hatta belki onu bağışlayabileceklerdi bile. Nino'yu onların hıncından esirgemek

istiyordum ve bunu da başardım: onu hemen unuttular, Pinuccia Sarratore'nin beyefendi hallerinden ne kadar etkilendiğini belli edince, Lila hemen şöyle dedi:

"Bana suyun üzerinde durmayı ve hatta yüzmeyi öğretti. Harika biri."

Güneş batıyordu. Aklıma Donato'nun tacizleri gelince ürperdim. Menekşe rengi gökyüzünden soğuk bir etki aldım. Lila'ya şöyle dedim:

"Martiri mağazasındaki tablonun ne kadar çirkin olduğunu yazan oydu."

Pinuccia'nın yüzünde beliren mutluluk işareti bunu onaylıyordu. Lila da ekledi:

"Haklıydı."

Sinirlendim.

"Melina'yı mahveden de o."

Lila gülerek yanıtladı:

"Ya da belki bir kereliğine mutlu eden de o."

Bu şakalar beni yaraladı. Melina'nın ve çocuklarının nasıl acı çektiğini biliyordum. Lidia'nın hüznünü, Sarratore'nin o kibar edaların ardında kimseyi ve hiçbir şeyi saymayan bir arzu sakladığını da biliyordum. Lila'nın, küçüklüğünden beri dul Cappuccio'nun yaşadığı üzüntülere tanık olduğunun da farkındaydım. Peki o halde neydi bu ses tonu, bu sözler bana bir işaret miydi? Bana şöyle mi demek istiyordu: sen daha kızsın, bir kadının gereksinmelerini anlayamazsın. Sırlarımın gizliliği hakkındaki düşüncelerimi aniden değiştirdim. Onlara bunu bildiğimi ve onlar gibi bir kadın olduğumu hemen kanıtlamak istedim.

"Nino bana adresini verdi," dedim Lila'ya. "Senin için bir sakıncası yoksa Stefano ve Rino geldiklerinde onu görmeye gideceğim."

Adres. Görmeye gitmek. Cüretkâr formüller. Lila gözlerini kıstı, alnında gayet net, uzun bir çizgi belirdi. Pinuccia fesat bir bakış fırlattı, dizine dokundu ve şöyle dedi:

"Anladın mı? Lenùccia'nın yarın bir randevusu var. Ve elinde de bir adres."

Tepem attı.

"Eh, siz kocalarınızla beraberken, ne yapmamı istiyordunuz?"

Uzun bir süre egemen olan motorun gürültüsü, dümendeki denizcinin sessiz varlığı oldu.

Lila soğuk bir sesle şöyle dedi:

"Anneme eşlik et. Seni buraya eğlenesin diye mi getirdik?"

Yanıt vermemek için kendimi tuttum. Bir haftalık özgürlük yaşamıştık. O gün o da Pinuccia da kumsalda, güneşin altında, uzun yüzmelerde, Sarratore'nin güldürmek ve hoşa gitmek için söylemeyi pek iyi bildiği sözler sayesinde kendilerini unutmuşlardı. Donato bu çocuk kadınlara kendilerini onları cezalandırmayan, arzularını suçluluk duymadan dile getirmeleri için yüreklendiren, sıra dışı bir babaya emanet edilmiş gibi hissettirmişti. Şimdi gün bittiğinden, onlara bir üniversite öğrencisiyle kendime ait bir pazar tatili yapacağımı açıklamakla ne yapıyordum? Her ikisine de bir erkeğin karısı rolü üstlenmeden yaşadıkları haftanın sona erdiğini, kocalarının yeniden ortaya çıkacağını mı hatırlatıyordum? Evet, abartmıştım. Kes sesini, diye düşündüm, sinir etme şunları.

45.

Üstelik kocalar erken geldiler. Biz onları pazar sabah beklerken, cumartesi akşamı gayet neşeli bir şekilde, her ikisi de sanırım Ischia Limanı'ndan kiraladıkları birer Lambretta motosikletin tepesinde çıkageldiler. Nunzia leziz yiyecekler bakımından zen-

gin bir sofra kurdu. Mahalleden, dükkânlardan, yeni ayakkabıların tasarımından konuşuldu. Rino babasıyla birlikte yarattığı yeni modeller konusunda pek övündü ama uygun bir an yakalayınca da çizimlerini, onları gönülsüzce inceleyen ve bir iki değişiklik öneren Lila'ya uzattı. Sonra sofraya oturduk ve erkekler her şeyi silip süpürdü; kim daha çok yiyecek diye yarıştılar. Saat daha on bile olmamıştı ki karılarını yatak odalarına sürüklediler.

Sofrayı toplayıp bulaşıkları yıkamada Nunzia'ya yardım ettim. Sonra küçük odama kapandım, biraz okudum. Sıcaktan bunalıyordum ama sineklerin sokmasından korktuğum için pencereyi bir daha açmadım. Ter içinde yatakta dönüp durdum; Lila'yı, nasıl usul usul evrildiğini, büküldüğünü düşündüm. Evet, kocasına özel bir muhabbet gösterdiği yoktu; nişanlılık dönemlerinde bazen tanık olduğum o şefkatli halini göremiyordum ve akşam yemeği sırasında Stefano'nun her şeyi silip süpürmesi, çok içmesi konusunda tiksinti duyduğunu ifade etmişti ama belli ki, birlikte sallantılı da olsa bir denge tutturmuşlardı. Stefano bir iki imalı şakadan sonra yatak odasına yöneldiğinde Lila da gecikmeden, sen git geliyorum demeden, tartışılmaz bir alışkanlığa boyun eğmişçesine onu izlemişti. Onunla kocası arasında, Rino ve Pinuccia'nı sergilediği tensel zevk ve neşe yoktu, ama direnç de yoktu. Gecenin ilerleyen saatlerine kadar her iki çiftin seslerini, iniltilerini, kahkahalarını, açılan kapıları, akan musluğu, sifon sesini, yeniden kapanan kapıları duydum. Sonunda uyuyakaldım.

Pazar sabahı Nunzia ile kahvaltı ettim. Saat ona kadar birinin uyanıp başını kapıdan çıkarmasını bekledim ama öyle olmayınca ben de kumsala indim. Öğlene kadar oturdum, kimse görünmedi. Eve döndüm, Nunzia bana iki çiftin Lambretta motosikletlerine binip ada turuna çıktığını ve öğle yemeğine dönmeyeceklerini söyledi. Nitekim saat üçe doğru hafif çakırkeyif, neşeli, güneşten

yanmış ve Casamicciola, Lacco Ameno ve Forio'ya hayran olarak döndüler. Özellikle iki kızın gözleri ışıl ışıldı ve bana hemen anlamlı bakışlar fırlattılar.

"Lenù," diye neredeyse bağırdı Pinuccia, "bil bakalım ne oldu!"

"Ne oldu?"

"Denizde Nino'ya rastladık," dedi Lila.

Kalbim durdu.

"Ah."

"Tanrım ne kadar güzel yüzüyor," diyen Pinuccia abartılı hareketlerle havada yüzer gibi yaptı.

Rino da ekledi: "Sevimsiz biri değil; ayakkabıların nasıl yapıldığıyla ilgilendi."

Stefano: "Adı Soccavo olan bir arkadaşı var; şu bildiğimiz Soccavo salamları gibi; babası San Giovanni a Teduccio'daki salam sucuk fabrikasının sahibiymiş."

Ve gene Rino: "İşte o gerçekten zengin biri."

Ve yeniden Stefano: "Sen o öğrenciyi bırak Lenù, bir kuruşu bile yok. Sen Soccavo'ya takıl, daha faydalı olur."

Takılmalardan kısa süre sonra (*Anladınız mı, Lenùccia hepimizden daha zengin olmak üzere, böyle uslu durduğuna bakmayın siz onun*) yatak odalarına çekildiler.

Çok bozuldum. Onlar Nino'ya rastlamışlardı, ben yokken onunla yüzmüşlerdi, konuşmuşlardı. En iyi elbisemi giydim –çok sıcak olsa bile gene o düğün kıyafetimi–, güneşte sararan saçlarımı özenle taradım ve Nunzia'ya gezintiye çıkacağımı söyledim.

Yalnız başıma bu uzun yolu yürümekten, sıcaktan, girişimimin belirsiz sonucu yüzünden gayet gergin bir şekilde Forio'ya gittim. Nino'nun arkadaşının adresini buldum, ya bana yanıt vermezse tedirginliğiyle sokaktan ona seslendim.

"Nino, Nino."

Pencereye çıktı.

"Gel yukarı."

"Seni burada bekliyorum."

Bekledim, bana kötü davranmasından korktum ama kapıdan çıkarken yüzünde alışık olmadığım bir nezaket ifadesi vardı. Köşeli yüzü ne tedirgin ediciydi. Onun o çok uzun boyu, geniş omuzları, dar göğsü, sadece kas, kemik, tendondan oluşan zayıf bedeninin esmer ve gergin teni karşısında kendimi nasıl da mutlulukla ezilmiş hissediyordum. Arkadaşının bize daha sonra katılacağını söyledi; Forio'nun merkezine, pazar günü kurulan tezgâhlar arasında gezmeye gittik. Bana Mezzocannone kitapçısını sordu. Ona Lila'nın tatilde kendisine eşlik etmemi istediğini ve bu nedenle istifa ettiğimi anlattım. Lila'ya eşlik etmek sanki bir işmiş, ben onun çalışanıymışım gibi para ödediğini söylemedim. Onun yerine Nadia'yı sordum; "Her şey yolunda," demekle yetindi. "Yazışıyor musunuz?" "Evet." "Her gün mü?" "Her hafta." İşte konuşmamız bundan ibaretti; zaten kendimize ilişkin söyleyecek pek fazla sözümüz yoktu. Birbirimiz hakkında hiçbir şey bilmiyoruz, diye geçirdim aklımdan. Belki de babasıyla ilişkisinin nasıl yürüdüğünü sorabilirdim ama hangi amaçla? Zaten kötü gittiğini kendi gözlerimle görmemiş miydim? Sessizlik. Utandım.

Ama o rahatça, buluşmamızın amacıymış gibi görünen biricik zemine geçiş yaptı. Beni görmekten mutlu olduğunu, ev arkadaşıyla sadece futbol ya da sınav konuları konuşabildiğini söyledi. Beni övdü. Galiani'nin burnu iyi koku alıyor, dedi, sen okulda sözlülere ve notlara yaramayan şeylerle de ilgilenecek meraka sahip tek kızsın. Sonra önemli konular hakkında konuşmaya başladı; ikimiz de hemen layığını verebildiğimiz güzel ve tutkulu İtalyancaya döndük. O söze şiddet konusuyla girdi. Cortona'da yapılacak olan bir barış gösterisinden söz etti ve bunu mahirce

Torino'nun bir meydanında yaşanan çatışmaya bağladı. Göç ve sanayi arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamak istediğini söyledi. Onu onayladım, ama ben ne bilirdim ki o konuda? Hiç. Nino bunu fark etti ve bana gayet ayrıntılı olarak Güneyli gençlerin isyanını ve onları bastıran polisin sertliğini anlattı. "Onlara Napolili diyorlar, Faslı diyorlar, faşist, provokatör, anarşist sendikacı diyorlar. Oysa onlar hiçbir kurumun ilgilenmediği, öfkelendiklerinde önlerine geleni kıran ihmal edilmiş çocuklar." Onun hoşuna gidebilecek bir şey bulmaya çalıştım ve şöyle dedim: "Sorunlar iyi bilinmezse ve çözümler zamanında bulunmazsa doğal olarak kargaşa patlak verir. Ama suç isyan edenin değil, yönetmeyi bilmeyenindir." Bana beğeni dolu bir bakış fırlattı ve sonra şöyle dedi: "Ben de aynen öyle düşünüyorum."

Bundan büyük bir haz duydum. Yüreklendiğimi hissettim ve çekinerek Galiani'nin önerdiği okumalardan anımsadıklarımı Rousseau'dan kaptığım bazı düşüncelerle harmanlayarak bireysellik ve evrensellik uzlaşmasının nasıl sağlanacağı üzerine bazı düşüncelerimi öne sürdüm. Sonra ona sordum:

"Federico Chabod okudun mu?"

Ulus kavramıyla ilgili birkaç sayfasını okuduğum kitabın yazarı olduğu için adını atmıştım ortaya. Hakkında başka bir şey bildiğim yoktu, ama okulda karşımdakini çok şey biliyormuş gibi kandırma konusunda usta olmuştum. *Federico Chabod okudun mu?* Nino'nun biraz hayal kırıklığı sergilediği tek an bu oldu. Chabod'nun kim olduğunu bilmediğini anladım ve bundan coşkun bir tatmin duydum. Öğrendiğim pek az şeyi özetlemeye giriştim ama kısa sürede anladım ki, bilmek ve takıntılı olarak bildiğini sergilemek onun güç kaynağı ve aynı zamanda zayıf noktasıydı. Birinciliği kaptırmadığı sürece kendini güçlü hissediyordu ama sözcükleri ele geçiremediğinde kırılganlaşıyordu. Nitekim yüzü gölgelendi, beni hemen durdurdu. Konuşmamızı

yanal yollara soktu ve bana Bölgelerden, acil çıkması gereken yasalardan, özerklik ve ademi merkeziyetçilikten, bölgesel temelde ekonomik programlamadan, yani benim hakkında tek sözcük bilmediğim konulardan söz etmeye başladı. Chabod olmayacaktı, anlamıştım, meydanı ona bıraktım. Ve onun konuşmasını dinlemek, yüzündeki tutkuyu okumak hoşuma gitti. Coştuğu zaman gözleri pırıl pırıl oluyordu.

İşte böyle bir saat geçirdik. Çevremizdeki basit lehçenin uğultusuna yabancı kalarak, kontrollü İtalyancamızla başka kimseyi değil, sadece bizi ilgilendiren o konuşmalarla ben ve o, kendimizi benzersiz hissettik. Neydi bu yaptığımız? Bir tartışma mı? Gelecekte sözleri bizim gibi kullanmayı öğrenmiş insanlarla karşı karşıya gelebilmek için alıştırma mı? Uzun ve bereketli bir arkadaşlığın temellerinin olduğunu göstermek için işaret alış verişi mi? Cinsel arzuya karşı kültürel korunma mı? Bilmiyorum. Benim o konulara ve onlarla bağlantılı kişilere karşı elbette özel bir tutkum yoktu. Bir eğitimim yoktu, alışkanlığım yoktu, sadece her zamanki rezil olmama isteğim vardı. Ama güzel geçti, bu kesindi; kendimi yıl sonunda notlarımın asılı olduğu panoya baktığım ve sınıfını geçti ibaresini okuduğum zamanki gibi hissediyordum. Ama bunun, yıllar önce Lila ile yaptığımız görüş alışverişiyle hiç ilgisi olmadığını çok geçmeden anladım; onlar zihnimi tutuştururdu, birbirimizin ağzından laf kapmaya çalışırdık ve o anda elektrik yüklü bir kasırgayı andıran bir coşku yaşanırdı. Nino ile farklıydı. Söylememi istediği şeyi söylemeye dikkat etmeliydim, cahilliğimi de benim bildiğim ama onun bilmediği tek tük bilgiyi de gizlemeliydim. Bunu yaptım ve inançlarını bana emanet edişiyle gurur duydum. Ama işte bambaşka bir şey oldu. Ansızın yeter dedi, elimi tuttu, sanki ışıltılı bir altyazı geçmeye başladı: şimdi seni asla unutmayacağın bir manzara seyretmeye götüreceğim deyip elimi hiç bırakmayarak, hatta parmaklarını

parmaklarıma dolayarak beni Soccorso Alanı'na sürükledi; aslında o çok mavi ve yay biçimindeki denizden aklımda hiçbir şey kalmadı, çünkü o elimi sıkışıyla alt üst olmuştum.

Evet, bu beni gerçekten allak bullak etti. Bir ya da iki kez saçlarını düzeltmek için elimi bıraktı ama sonra hemen tuttu. Bir an için bu samimi yakınlaşma, Galiani'nin kızıyla olan ilişkisiyle nasıl bağdaşıyor diye düşündüm. Belki de onun için, dedim kendi kendime, kız ve erkek arasındaki arkadaşlığı bu şekilde düşünüyordur. Ya Mezzocannone'de dudağıma kondurduğu öpücük? O da bu yeni âdetlerden, genç olmanın yeni hallerinden başka bir şey değildi; nitekim hafif, kısacık bir temastı. Şimdi yaşadığım bu mutlulukla, kendi arzumla yarattığım bu tatilin kumarıyla yetinmeliyim. Sonra onu yeniden yitireceğim, sonra çekip gidecek, onun, kesinlikle benim de olamayacak bir kader yazısı var.

Bu çarpıntılı düşüncelerle kendimden geçmişken arkamda bir gümbürtü, ardından da adımın seslenildiğini duydum. Rino ve Stefano, arkalarında karılarıyla bindikleri Lambretta'larıyla son hız geçtiler yanımızdan. Yavaşladılar, ustaca bir manevrayla döndüler. Ben elimi Nino'nun elinden çözdüm.

Stefano, gaz vermeyi keserken, "Arkadaşın nerede?" diye sordu Nino'ya.

"Az sonra katılacak bize."

"Selam söyle ona."

"Peki."

Rino sordu, "Lenùccia'ya bir tur attırmak ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim."

"Haydi ya, bak şimdiden sevindi."

Nino kızardı ve şöyle dedi, "Lambretta kullanmayı bilmiyorum."

"Kolaydır, bisiklete binmek gibi."

"Biliyorum ama bana uygun değil."

Stefano güldü: "Rinu, bu sadece okumaktan anlayan biri, boşver gitsin."

Onu hiç böyle neşeli görmemiştim. Lila iki koluyla kocasının beline sarılmıştı. Ona çıkıştı, "Gidelim haydi, acele etmezseniz vapuru kaçıracaksınız."

"Tamam, tamam gidiyoruz," diye bağırdı Stefano; "yarın çalışıyoruz, sizin gibi güneşlenip yüzerek zaman geçirmiyoruz. Hoşça kal Lenù, hoşça kal Nino, uslu durun."

Rino gayet nazik bir tavırla, "Tanıştığımıza çok sevindim," dedi.

Hızla uzaklaştılar, Lila elini sallayarak Nino'ya veda ederken ona seslendi, "Onu eve sen götür tamam mı?"

Annelik taslıyor bana diye düşündüm rahatsızlık hissederek, büyüklük taslıyor.

Nino yeniden elimi tuttu ve dedi ki, "Rino sevimli biri ama Lina neden o salakla evlendi?"

46.

Çok geçmeden arkadaşı Bruno Soccavo ile de tanıştım; kısaca boylu, dar alınlı, kara ve kıvırcık saçlı, sevimli ama tenini azgınca işgal etmiş olduğu belli sivilcelerin iziyle yüzü lekelenmiş bir gençti.

Gün batımının şarap rengine buladığı deniz kıyısı boyunca eve yürürken bana eşlik ettiler. Yürüyüş boyunca Nino bir daha elimi tutmadı; oysa Bruno bizi yalnız bırakmak için elinden geleni yapıyordu: ya önden yürüyordu, ya geride kalıyordu, bizi rahatsız etmek istemez gibiydi. Soccavo benimle tek kelime konuşmadığından ben de öyle yaptım; çekingenliği beni ürkü-

tüyordu. Ama tam evin önünde ayrılırken ansızın, "Yarın görüşüyor muyuz?" diye soran o oldu. Nino da yüzmek için nereye gittiğimizi öğrendi, tam yerini öğrenmek için kesin ayrıntıları sordu. Ben de anlattım.

"Sabah mı gidiyorsunuz, öğleden sonra mı?"

"Hem sabah hem öğleden sonra, Lina'nın çok yüzmesi gerekiyor."

Bizi görmek için uğrayacağına söz verdi.

Eve çıkan rampayı koşarak ve büyük bir mutlulukla tırmandım, ama eve girdiğim anda Pinuccia benimle alay etmeye başladı.

"Anne," dedi yemekte Nunzia'ya, "Lenùccia şairin oğluyla, uzun saçlı, sıska mı sıska ve kendini herkesten çok beğenen biriyle çıkıyor."

"Bu doğru değil."

"Çok doğru, el ele tutuştuğunuzu gördük."

Nunzia bu alaycı tavrı anlamadı ve durumu tam ona uygun olarak gayet ciddi bir şekilde ele aldı:

"Ne iş yapıyor Sarratore'nin oğlu?"

"Üniversitede okuyor."

"O halde, birbirinizi seviyorsanız, beklemeniz gerekecek."

"Bekleyecek bir şey yok Sinyora Nunzia, biz sadece arkadaşız."

"Ama diyelim ki nişanlandınız, o önce okulunu bitirmeli, kendine uygun bir iş bulmalı ve ancak o zaman evlenebilirsiniz."

Burada, Lila gülerek söze karıştı: "Yani sana küfleneceksin diyor."

Ama Nunzia ona çıkıştı: "Lenùccia ile böyle konuşmamalısın." Sonra da beni avutmak için, Fernando ile yirmi bir yaşında evlendiğini, yirmi iki yaşında da Rino'yu kucağına aldığını anlattı. Sonra kızına döndü, iyi niyetle ve sadece işlerin nasıl yürü-

düğünü söylemek için, "Oysa sen çok genç evlendin," dedi. Lila bu cümle üzerine çok sinirlendi, gidip odasına kapandı. Pinuccia uyumak için onun kapısına vurduğunda, rahat bırakması için bağırarak, "Senin kendi odan var," diye çıkıştı. Şimdi bu ortamda nasıl, "Nino ve Bruno yarın bizi görmeye kumsala gelecekler," diyebilirdim. Vazgeçtim. Gelirlerse ne âlâ, diye düşündüm, gelmeyeceklerse de şimdiden söylememin anlamı yok. Nunzia ise sabırla, gelinine kızının öfkeli hallerine alınmamasını rica ederek onu kendi yatağına davet etti.

Gece, Lila'yı sakinleştirmeye yetmedi. Pazartesi günü, yatmaya gittiğinden daha beter bir halde uyandı. Kocasından uzak kaldığı içindir, dedi Nunzia, ama ne ben ne Pinuccia inandık ona. Çok geçmeden asıl bana taktığını anladım. Kumsala inerken, yol boyunca çantasını taşıttı ve oraya vardıktan sonra da iki kez eve geri gönderdi; birinde unuttuğu eşarbını, ikincisinde de tırnak makasını almamı istedi. Tam ona karşı çıkmaya niyetlenirken hemen bana ne kadar çok para verdiğini vurdu yüzüme. Zamanla duruldu, ama gene de niyetini anlamıştım; sanki birine tokat atmak isteyip de son anda vazgeçmiş gibiydi.

Çok sıcak bir gündü, hep suda kaldık. Lila suyun üzerinde kalabilmek için alıştırma yaptı ve gerektiğinde ona destek olmam için yanında durmamı emretti. Sonra da kötü davranmaktan vazgeçmedi. Sık sık çıkıştı, bana güvenmekle aptallık ettiğini söyledi. Ben de yüzme bilmiyordum, ona nasıl öğretebilirdim ki? Sarratore'nin ne kadar güzel yüzme öğrettiğini söyledi ve ertesi gün Maronti'ye gideceğimize bana yemin ettirdi. Ama bu arada deneye yanıla büyük ilerleme gösterdi. Her hareketi hemen belleğine kazıma yeteneği vardı. Bu yeteneği sayesinde kunduracılığı, salam ve peynir kesmeyi, tartıda hile yapmayı da öğrenmişti. Böyle yaratılmıştı, bir altın ustasının çalışmasını dikkatle izlese oymacılığı öğrenir ve ondan iyi yapardı. İşte şimdi boğulma tela-

şıyla hızlı nefes almayı bırakmıştı, her hareketine zarafet katmıştı ve denizin saydam yüzeyinde bedeni adeta bir resim çizer olmuştu. İnce kolları ve bacakları suya sakin bir ritimle girip çıkıyor, Nino gibi köpük çıkarmıyor, baba Sarratore gibi gösterişli bir kabalık sergilemiyordu.

"Böyle iyi oluyor mu?"

"Evet."

Doğruydu. Birkaç saat içinde benden ve hatta Pinuccia'dan daha iyi yüzüyordu ve bizim beceriksizliğimizle alay ediyordu.

Öğleden sonra saat dört sularında upuzun boylu Nino ile onun omzuna ancak yetişen Bruno, denize girme arzusunu yok eden serin bir esintiye eşlik ederek kumsala geldiklerinde bu gerginlik ortamı ansızın yok oldu.

Denizin kumu yaladığı şeritte kovalarıyla ve kürekleriyle oynayan çocukların arasından yürüyerek bize doğru yaklaşan ikiliyi ilk fark eden Pinuccia oldu. Bu sürpriz yüzünden kahkahalara boğuldu ve "İkili geliyor," dedi. Doğruydu. Nino ve arkadaşı, havluları omuzlarında, sigara ve çakmakları ellerinde, güneşlenenler arasında bizi arayarak yavaştan yürüyorlardı.

Beklenmedik bir güç duygusuyla doldum, onlara bağırdım, yerimizi belli etmek için ellerimi salladım. Demek ki Nino sözünü tutmuştu. Demek ki daha ertesi gün beni görme arzusu duymuştu. Demek ki suskun arkadaşını peşine takıp Forio'dan buraya yürümüştü; Lila ve Pinuccia ile aralarında ortak hiçbir nokta olmadığına göre bu gezintiyi evli ve hatta nişanlı bile olmayan benim için yapmıştı. Kendimi mutlu hissettim ve mutluluğum onamalarıyla artınca –Nino havlusunu benim yanıma serdi, yerleşti, bana mavi havluda boş kalan yeri işaret etti, kumda oturan ben de hemen yanına iliştim– daha nazik, daha hazırcevap oldum.

Lila ve Pinuccia ise daha sessizleştiler. Benimle her türlü dalga geçmeyi bıraktılar, kendi aralarında çene çalmayı da kestiler ve Nino'nun arkadaşıyla okul hayatını organize ederken yaşadıkları komik anekdotları anlatışına kulak verdiler.

Pinuccia'nın yarı İtalyanca yarı yerel lehçeyle bir iki söz söylemeye cesaret etmesi için uzun bir zaman geçmesi gerekti. Denizin bugün çok sıcak ve güzel olduğunu, taze hindistancevizi satan adamın henüz geçmediğini ve canının çok çektiğini söyledi. Nino kendini neşeli anlatımına kaptırdığından ona pek kulak asmadı; Bruno ise daha dikkatli davrandı ve gebe bir genç hanımın arzularını yerine getirmeyi bir görev bildi: bebeğin de hindistancevizi arzusuyla doğmasını engellemek için gidip satıcıyı aramayı önerdi. Pinuccia onun çekingenlikten çatlayan ama nazik sesine bayıldı; kimsenin canını yakmak istemeyen bir insana özgü bu sesin sahibiyle tatlı bir sohbet tutturdu; bizleri rahatsız etmek istemezcesine alçak sesle konuştular.

Lila ise susmayı sürdürdü. Pinuccia ve Bruno'nun aralarındaki nazik sözleri pek önemsemedi ama benim ve Nino'nun konuştuklarımızın tek lafını kaçırmamaya çalıştı. Onun böyle merakla dinleyişi beni rahatsız etti ve bir iki kez *fümerol* denen yeraltı buharı püsküren gediklere yürüsek iyi olur gibisinden bir laf edip, Nino'nun haydi gidelim demesini bekledim. Ama o Ischia Adası'ndaki yapılaşmanın düzensizliği konusunda konuşmaya başlamış ve ben de kendimi onu dinlemeye vermiştim; konuşması her zamanki gibi aktı gitti. O anda, belki de Pinuccia ile sohbet etmesinden rahatsız olduğu için Bruno'yu anımsadı ve sözlerine tanıklık etmesi için ondan ailesinin evinin yanında nasıl bir mimari katliam yapıldığını anlatmasını istedi. Nino kendini ifade etmeye, okumalarını özetlemeye, doğrudan gözlemlediklerine şekil kazandırmaya ciddi derecede ihtiyaç duyuyordu. Bu –konuşmak, konuşmak, konuşmak– onun düşüncelerini

düzene koyma yöntemi diye düşündüm, ama aynı zamanda da bir yalnızlık belirtisi. Gururla kendimi ona benzettim, kendime böyle kültürlü bir kimlik kazandırma arzusu duydum ve ona şöyle diyebilmeyi istedim: işte bunlar da benim bildiğim şeyler, işte gör ben ne oldum. Ama arada sırada girişimde bulunmama karşın Nino bunu yapmama izin vermedi. Ötekiler gibi oturup onu dinledim ve sonunda Pinuccia ve Bruno yüksek sesle arzularını dile getirdiler: "Eh, şimdi biz biraz yürüyüş yapalım, gidip hindistancevizi arayalım." Israrla Lila'ya baktım; görümcesiyle gitmesini ve Nino ile benim aynı havlu üzerinde yüz yüze, yanyana kalmamıza izin vermesini umut ettim. Oysa o kımıldamadı ve Pinuccia nazik gençle yalnız başına gezintiye gitmesi gerektiğini anlayınca, sıkkınca şöyle dedi: "Lenù, gelsene, gezmek istemiyor musun?" Onu yanıtladım: "Evet, ama şu konuşmayı bitirelim, belki yetişiriz size." O da, pek hoşnut görünmese de, Bruno ile *fümerollere* doğru uzaklaştı; tam tamına aynı boydaydılar.

Napoli ve Ischia ve bütün Campania bölgesinin nasıl olup da kendine bilmiş süsü veren cahil insanların eline düştüğünü konuştuk. "Yağmacılar," dedi Nino kreşendo bir tonla, "soyguncular, yıkıcılar, kan emiciler, bavulla para kazanıp vergi ödemeyen adamlar: inşaatçılar, inşaatçıların avukatları, Camorristler[1] kral yanlısı faşistler ve sanki beton gökyüzünde karılıyormuş da Tanrı devasa bir malayla blok blok tepelere, sahillere atıyormuş gibi davranan Hıristiyan demokratlar." Bu konuda üçümüzün de konuştuğunu söylemek yersiz olur. Daha çok o konuştu, ben arada sırada *Güney Haberleri*'nde okuduğum bilgilerden araya serpiştirdim. Lila'ya gelince, o sadece bir kez ve çekingenlikle

1 *İtal. Camorra*, İtalya'da, Napoli'nin Campania bölgesinde ortaya çıkan, mafya tarzı bir çeşit örgüt, yapılanma. (y.n.)

araya girdi, çünkü Nino hırsızlar listesinde esnafların adını da anmıştı. Lila şöyle sordu:

"Esnaflar kim?"

Nino bir cümlesinin yarısında durdu ve ona şaşırmışçasına baktı:

"Tüccârlar."

"Peki, neden onlara *esnaf* diyorsun?"

"Öyle denir de ondan."

"Benim kocam da esnaf."

"Seni kızdırmak istememiştim."

"Kızmadım zaten."

"Vergilerinizi veriyor musunuz?"

"İlk kez duyuyorum bu konuyu."

"Gerçekten mi?"

"Evet."

"Vergiler bir toplumun ekonomik hayatını programlamak için önemlidir."

"Sen öyle diyorsan, öyledir. Pasquale Peluso'yu hatırlıyor musun?"

"Hayır."

"Duvarcı oldu. Sözünü ettiğin çimento olmasa o işsiz kalırdı."

"Ah."

"Ama komünisttir. Babası da komünistti, mahkemeye göre tefecilik ve karaborsacılıkla zengin olmuş olan kayınpederimi öldürdü. Pasquale de babası gibidir; barış söz konusu olunca, arkadaşı olan komünistlerle bile uyuşmazlık içindedir. Ama kocamın parası tam tamına kayınpederimin parasından kaynaklanıyor olsa da ben ve Pasquale gayet yakın arkadaşızdır."

"Nereye varmak istediğini anlayamadım."

Lila kendiyle alay edercesine buruşturdu yüzünü.

"Ben de. Dinlerken, sizin konuştuklarınızı anladığımı umuyordum."

Hepsi bu, başka bir şey söylemedi. Ama konuştuğu sürece o her zamanki saldırgan tona başvurmadı, sanki onun anlamasına yardımcı olmamızı cidden istiyormuş gibiydi; ne olsa bizim mahallede hayat daima birbirine dolaşmış bir yumağı andırırdı. Tevazuuyla, "numara yapmam, olduğum gibi konuşurum" dercesine hep yerel lehçeyle konuşmuştu. Ve dağınık konuları içtenlikle bir araya getirmiş, genellikle yaptığı üzere onları birbirine bağlayacak ipliğin peşine düşmemişti. Gerçekten, o da ben de bu siyasi ve kültürel aşağılama tabirini hiç işitmemiştik: esnaf. Gerçekten de o da ben de vergi konusundan bihaberdik: anne ve babalarımız, arkadaşlarımız, sevgililerimiz, kocalarımız, akrabalarımız böyle bir şey yokmuş gibi davranıyorlardı; okul siyasetle yakından uzaktan ilgisi olan hiçbir bilgiye değinmiyordu. Gene de Lila o ana dek yeni ve yoğun bir şekilde yaşadığımız bir öğleden sonrayı darmaduman etmeyi başardı. Nino bir iki şakadan sonra kaldığı yerden konuşmasına devam etmeye yeltendi ama adeta dili dolaştı ve yeniden Bruno ile yaşadıkları hayatla ilgili anekdotlar anlatmaya başladı. Sadece omlet ve salam yediklerini, bol bol şarap içtiklerini söyledi. Sonra kendi anlattıklarından kendi utanmış gibi hissetti, Pinuccia ve Bruno denizden yeni çıkmış gibi ıslak saçlarla ve hindistancevizi yiyerek yanımıza döndüklerinde de rahatlamış göründü.

"Gerçekten çok eğlendim," diye bağıran Pina, tavrıyla bize, "siz iki koca sersemsiniz, beni bu kim olduğunu bilmediğim adamla tek başıma yolladınız," der gibiydi.

İki genç toparlandıklarında onların benim arkadaşlarım olduklarını ve buraya benim için geldiklerini vurgulamak istermişçesine bir süre yalnız başıma onlara eşlik ettim.

Nino huysuz bir ifadeyle şöyle dedi:

"Lina iyice kaybetmiş yolunu, yazık olmuş."

Başımla evet dedim, onlarla vedalaştım, sakinleşmek için biraz ayaklarım suyun içinde, öylece durdum.

Eve döndüğümüzde ben ve Pinuccia neşeliydik, Lila ise düşünceliydi. Pinuccia, Nunzia'ya iki gencin ziyaretini anlattı ve bebeğinin hindistancevizi özlemiyle doğmaması için elinden geleni yapmış olan Bruno'dan beklenmedik biçimde memnun göründü. Kendine özgü bir çocuk, dedi, öğrenci ama sıkıcı değil: giyimine fazla özen göstermiş gibi durmuyor ama mayosundan gömleğine, sandaletlerine kadar üzerindekilerin hepsi çok pahalı şeyler. Pinuccia insanın parası olup ağabeyinden, Rino'dan, Solara kardeşlerden farklı davranabileceğine şaşırmıştı. Beni çok etkileyen bir şey söyledi: plajın kafesinde bana şunu bunu satın aldı ve hiç hava atmadı.

Bütün o tatil boyunca asla denize inmeyen, sürekli alışverişle, evle, akşam yemeğiyle, ertesi gün kumsala götürdüğümüz öğle yemeğiyle uğraşan kayınvalidesi, gelinini sanki büyülü bir dünyadan söz ediyormuş gibi dinliyordu. Elbette kızının aklının bir yerlerde olduğunu fark etti ve ona sorgulayıcı bakışlarla baktı durdu. Ama Lila sadece havailikle meşguldü. Hiçbir işe el sürmedi, Pinuccia'yı yeniden yatak odasına kabul etti, herkese iyi geceler diledi. Sonra hiç beklenmedik bir şey yaptı. Tam yatmıştım ki odamın kapısında belirdi.

"Seninkilerden bir kitap verir misin bana?"

Ona şaşkın bakışlarla baktım. Okumak mı istiyordu? Ne zamandır, üç ya da dört yıldır mı kitap kapağı açmıyordu? Ve neden tam da şimdi yeniden okumaya başlamaya niyetlenmişti? Beckett'in sinek öldürmekte kullandığım kitabını aldım ve ona uzattım. Elimdeki metinlerin en kolay anlaşılabilecek olanı o gibi görünmüştü gözüme.

47.

Hafta uzun bekleyişler, çabucak sonlanan buluşmalarla gelip geçti. İki gencin disiplinle uydukları bir saat düzenleri vardı. Sabah altıda uyanıyorlardı, öğle yemeğine kadar çalışıyorlardı, saat üçte bizimle buluşmak için yola koyuluyorlardı ve saat tam yedide eve gidip, yemek yiyip yeniden çalışıyorlardı. Nino hiç yalnız gelmedi. O ve Bruno hiçbir konuda birbirlerine benzemedikleri halde son derece uyumluydular, özellikle de bizim karşımızda birbirlerinin varlığından güç alır gibiydiler.

Pinuccia ilk andan başlayarak uyum varsayımımı paylaşmadı. Özellikle yakın arkadaş ya da özellikle dayanışma içinde olmadıklarını savundu. Ona göre bu tamamen Bruno'nun sabrı sayesinde ayakta duran bir arkadaşlıktı; o iyi niyetli bir gençti ve bu nedenle Nino'nun sabahtan akşama kadar sürekli ağzından dökülen saçmalıklarla kafasını şişirmesini yakınmadan kabulleniyordu. "Evet, saçmalık," diye yineledi, ama benim pek hoşuma giden konuşmaları böyle nitelediği için de hafif alaycı bir dokunuşla özür diledi. "Siz öğrencisiniz," dedi, "kendi aranızda anlaşıyor olmanız normal, ama bizim de sıkıntıdan patlamamız normal değil mi?"

Bu sözler çok hoşuma gitti. Suskun tanık Lila'nın önünde benimle Nino arasında kendine özgü bir ilişki türü olduğunu ve buna katılmanın çetin olduğunu doğruluyordu. Ama günlerden bir gün Pinuccia, Bruno ve Lila'ya, küçük gören bir edayla şöyle dedi: "Bırakalım bu ikisi entelektüellik yapsınlar, biz yüzmeye gidelim, su çok güzel." *Entelektüellik yapmak*, açıkça konuştuğumuz konuların onları gerçekten ilgilendirmediğini, bizimkinin bir tutum, bir gösteri olduğunu söylemenin bir yoluydu. Ve bu formül beni pek rahatsız etmezken, Nino'nun canını oldukça

sıktı; öyle ki cümlesini yarıda bıraktı. Ayağa fırladı, suyun ısısını umursamadan hepimizden önce denize atladı ve biz ürpererek suda yavaş yavaş ilerler ve ona yapmaması için yalvarırken üzerimize su sıçrattı, sonra da onu suya batırmak istercesine Bruno ile boğuşmaya başladı.

İşte, diye düşündüm, zihni büyük düşüncelerle yüklü, ama istediğinde böyle neşeli ve eğlenceli olabiliyor. Madem öyle, neden bana hep ciddi yüzünü gösteriyor? Profesör Galiani ona benim sadece kafayı derslere takmış bir kız olduğumu mu söyledi? Yoksa gözlüklerim, konuşma tarzım yüzünden mi bu izlenimi bırakıyorum?

O andan sonra büyüyen bir esefle fark ettim ki öğleden sonra zamanlarımız onun kendini ifade etme kaygısıyla yüklü sözleriyle, benim bir kavramı öne sürme telaşımla ve onun benimle aynı görüşte olduğunu ilan etmesi beklentimle geçip gidiyordu. Ne elimi tutuyordu, ne beni havlusunun kenarına oturmaya davet ediyordu. Bruno ve Pinuccia'nın aptalca şeylere gülüşlerini gördükçe imreniyordum, ben de Nino ile böyle gülüşebilsem ne güzel olurdu diye geçiriyordum içimden; başka bir şey istemiyorum, başka bir şey beklemiyorum, Bruno ve Pinuccia arasındaki gibi saygılı da olsa sadece biraz içtenlik istiyordum.

Lila'nın ise başka sorunları var gibi görünüyordu. Bütün hafta boyunca gayet sakin davrandı. Sabahları zamanının çoğunu kıyıya paralel çekilmiş ip boyunca, açılmadan ileri geri yüzerek geçiriyordu. Pinuccia ve ben ona eşlik ederken, bizden daha iyi yüzdüğü halde ona bir şeyler öğretmeye çalışıyorduk. Ama kısa sürede üşüyor ve gidip kızgın kuma uzanıyorduk; o ise sakin bacaklarla, ayaklarının hafif darbeleriyle baba Sarratore'nin öğrettiği üzere havayı yutarcasına soluk alarak yüzmeyi sürdürüyordu. Pinuccia, karnını okşarken, her konuda abartması gerek, diye homurdanıyordu. Ben de sık sık doğrulup sesleniyordum

ona: "Yeter bu kadar yüzmek, çok kaldın suda, üşüyeceksin!" Ama Lila bana kulak asmıyordu, ancak morardığı, gözleri beyaz, dudakları mavi, teni buruşuk olduğu zaman yanımıza geliyordu. Kıyıda güneşte ısınmış havlusuyla bekliyordum onu, sırtına koyuyor, hızla ovuşturuyordum.

Tek bir günü bile atlatmayan iki delikanlı geldiklerinde, ya birlikte yüzüyorduk –ama Lila genellikle bunu reddediyor, kıyıda havlusuna oturup bizi izliyordu– ya da birlikte gezintiye gidiyorduk, Lila ise deniz kabuğu toplamak için geride kalıyordu; Nino ile ben dünya hallerinden konuşmaya başlarsak büyük bir dikkatle kulak kabartıyor ama ender olarak lafa karışıyordu. Bu arada minik alışkanlıklar doğmuş olduğundan, bunları inatla yerine getirmeyi böylesine ciddiye alıyor olması beni etkilemişti. Bruno her zaman yoldaki kumsal büfesinden almış olduğu soğuk içeceklerle geliyordu. Bir gün Lila, Bruno'ya, genellikle portakal suyu içen bana o gün gazoz almış olduğuna işaret etmişti; ben, "Teşekkür ederim Bruno, bu da çok iyi," demiştim ama Lila, Bruno'dan hemen gidip değiştirmesini istemişti. Sözgelişi Pinuccia ve Bruno öğleden sonra belli bir saatte taze hindistancevizi almaya gidiyorlardı ve her sefer bize de onlara eşlik etmemizi önerseler de Lila hiçbir zaman onlara takılmayı düşünmedi; Nino ve ben de öyle: böylece onların kuru gidip denizde ıslanmış olarak dönmelerine, bize beyaz etli hindistancevizi getirmelerine alışmıştık; olur da bir gün bunu unuturlarsa Lila hemen hatırlatıyordu: "Eh, bugün hindistancevizi yok mu?"

Benim ve Nino'nun sohbetlerimizle de çok ilgileniyordu. Şuradan buradan konuştuğumuzda sabırsızlanıyor ve şöyle diyordu: "Bugün ilginç bir şey okumadın mı?" Nino hoşnutlukla gülümsüyordu, lafı biraz dolandırıyordu ve sonra pek sevdiği konulara giriş yapıyordu. Konuşuyor, konuşuyordu ama aramızda asla

gerçek bir sürtüşme olmuyordu: ben daima onunla hemfikir oluyordum; Lila da bir şeye karşı çıkacaksa bunu kısaca yapıyordu ve uyumsuzluğu abartmıyordu.

Bir öğleden sonra devlet okullarının işleyişi üzerine son derece eleştirel bir yazıdan söz ediyordu ve durmaksızın mahalledeki ilkokulumuzu kötülemeye girişti. Ben ona katıldım, Oliviero öğretmenimizin yanlış yaptığımızda elimizin tersine cetvelle vuruşunu ve bizi soktuğu acımasız bilgi yarışmalarını hatırlattım. Ama Lila beni şaşırtarak, ilkokulun hayatında çok önemli bir yeri olduğunu söyledi ve ondan çok uzun süredir duymadığım bir İtalyancayla öğretmenimizi övdü; öyle kesin, öyle yoğun bir ifadeyle anlatıyordu ki Nino düşüncesini söylemek için onun sözünü hiç kesmedi ve susup son derece dikkatli bir şekilde dinledi; en sonunda da sahip olduğumuz farklı ihtiyaçlar üzerine bir iki genel cümle söyleyip aynı deneyimin birinin gereksinmelerini karşılarken, diğeri için yetersiz kalabileceğini söyledi.

Lila'nın edeple ve güzel bir İtalyancayla itirazda bulunduğu bir olay daha oldu. Zamanında yürürlüğe konursa adaletsizliği silecek, çatışmaları önleyecek doğru müdahaleleri kuramsallaştıran konulara kendimi giderek daha yakın hissediyordum. Bu mantık yürütme şemasını hızla öğrenmiştim –bu konuda her zaman iyi olmuştum– ve Nino, sömürgecilik, yeni sömürgecilik, Afrika, gibi şurada burada okuduğum konularla ilgili konuştuğunda bunu uygulamaya sokuyordum. Ama bir öğleden sonrasında Lila usulca yoksullarla varsılların çatışmasını hiçbir şeyin engelleyemeyeceğini söyledi.

"Neden?"

"Altta olanlar yukarı çıkmak istiyor, yukarıda olanlar yukarıda kalmak istiyor ve şu ya da bu şekilde birbirlerinin yüzüne tükürüp tekmeleşmeye başlıyorlar."

"İşte sırf bu nedenle önemli olan, sorunları şiddete varmadan çözmektir."

"Nasıl peki? Herkesi yukarı ya da herkesi aşağı çekerek mi?"

"Sınıflar arasında bir denge noktası bularak."

"Nerede bu nokta? Alttakiler üsttekilerle yarı yolda buluşacaklar mı?"

"Evet, diyelim."

"İyi ama, üsttekiler aşağıya isteyerek inerler mi? Alttakiler daha yukarı çıkmaktan vazgeçerler mi?"

"Bütün sorunları çözümlemek için ciddiyetle çalışılırsa evet. İkna olmadın mı?"

"Hayır. Sınıflar aralarında iskambil oynamıyorlar, mücadele ediyorlar ve mücadeleyi kanlarının son damlasına kadar sürdürüyorlar.

"Pasquale böyle düşünüyor," dedim ben.

"Şimdi ben de böyle düşünüyorum," dedi Lila sakince.

Nino ve Lila arasındaki konuşmaların dışında ender olarak benim yönlendirmediğim sözler de geçiyordu. Lila sanki hiçbir zaman ona doğrudan konuşmaz gibiydi ve Nino da ona hitap etmiyordu; birbirlerinden utanır gibiydiler. Suskun olmasına karşın nezaketi ve baştan ona Sinyora Carracci diyen yumuşak sesi sayesinde Bruno ile daha rahat bir ilişki kurdu, belli bir samimiyet geliştirdi. Sözgelişi bir keresinde hep birlikte yüzerken, Nino şaşırtıcı biçimde beni merak içinde bırakan uzun uzun yüzmeleri yerine yanımızda kaldığında, Lila ona değil Bruno'ya döndü ve başı sudan kaç kulaçta bir çıkartıp nefes almak gerektiğini sordu. Ama Nino yüzme konusundaki ustalığının göz ardı edilmesine bozuldu ve Bruno'nun kısa kolları, yavaş ritmiyle dalga geçti. Sonra doğru yüzüşü Lila'ya kendisi göstermek istedi. Lila onu dikkatle izledi ve hemen aynını yaptı. Sonuçta Lila, Bruno'nun filmin yüzücü ilahesi gibi başarılı olduğunu vurgulamak isteyerek

ona Ischia'nın Esther Williams'ı diye seslenmesine yol açacak şekilde yüzmeye başladı. Hafta sonuna ulaştığımızda –harika bir cumartesi sabahı olduğunu hatırlıyorum, hava hâlâ serindi ve çamların yoğun kokusu kumsala yürüdüğümüz yol boyunca bize eşlik etmişti– Pinuccia kararlı biçimde kararını açıkladı:

"Sarratore'nin oğlu gerçekten dayanılmaz biri."

Ben çekinerek Nino'yu savundum. Çok bilmiş bir edayla eğitim gördüğümüzde, bazı konulara tutkuyla bağlandığımızda, bu tutkumuzu başkalarına gösterme arzusu duyduğumuzu ve bunun onun için de geçerli olduğunu söyledim. Lila pek ikna olmuş gibi görünmedi ve bana saldırganca gelen bir cümle söyledi:

"Nino'nun aklından okumuş olduğu şeyleri çıkartırsan, onda başka hiçbir şey bulamazsın."

Karşı çıktım:

"Doğru değil bu. Ben onu tanıyorum ve pek çok niteliği var."

Pinuccia ise hararetle katıldı ona. Ama Lila belki de bu onaylamadan da hoşlanmadığı için, kendini iyi ifade edemediğini söyledi ve ansızın cümlenin anlamını ters yüz etti; sanki o cümleyi deneme yapmak için kurmuştu da şimdi durumu kurtarmak için kaygan zeminde ilerliyordu. O, diye düzeltti, sadece büyük sorunların önemi olduğunu düşünmeye alışmış ve becerebilirse ömrü boyunca bunlar için yaşayacak ve kimsenin kendisini rahatsız etmesine izin vermeyecek: sadece kendi işlerimizi, parayı, evi, kocayı, çocuk doğurmayı düşünen bizler gibi olmayacak.

Bu anlamdan da hoşlanmadım. Ne diyordu? Nino'nun tek tek insanlara duyacağı sevgiden yoksun olduğunu, kaderinde aşka, evlada, evliliğe yer olmadığını mı söylemeye çalışıyordu? Kendimi zorlayarak şöyle dedim:

"Bir sevgilisi olduğunu ve ona çok düşkün olduğunu biliyor muydun? Her hafta yazışıyorlar."

Pinuccia hemen araya girdi:

"Bruno'nun sevgilisi yok ama ideal kadınını arıyor ve bulur bulmaz evlenmeyi, çok çocuk yapmayı düşünüyor." Sonra açık bir bağlantı olmasa da içini çekerek, "Bu hafta da uçtu gitti," dedi.

"Mutlu değil misin? Kocan dönüyor bugün," dedim.

Rino'nun dönmesi yüzünden huzursuzluk yaşadığını hayal etme olasılığıma kızmış göründü. Yüksek sesle:

"Elbette çok mutluyum," dedi.

Lila da bunun üzerine bana sordu:

"Peki sen mutlu musun?"

"Sizin kocalarınızın dönmesine mi?"

"Hayır, çok iyi anladın."

Anlamıştım ama kabul etmedim. Ertesi gün, yani pazar günü onlar Stefano ve Rino ile birliktelerken benim iki delikanlıyı tek başıma görme şansım olacaktı ve hatta daha doğrusu, kesin olarak, bir önceki hafta olduğu gibi Bruno kendi işleriyle ilgilenecek, ben öğleden sonramı Nino ile baş başa geçirecektim. Haklıydı da, bütün umudum buydu. Günlerden beri, uyumadan önce, hafta sonunu düşünüyordum. Lila ve Pinuccia evliliğe has mutluluklarını yaşarken ben hayatını ders çalışmakla geçiren dört gözün küçük bekârlık mutluluklarını tadacaktım. Gülerek şöyle dedim:

"Neyi anlamam gerekiyor Lila? Ne mutlu size ki evlisiniz."

48.

Gün yavaş aktı. Ben ve Lila, Nino ile Bruno'nun ellerinde soğuk içeceklerle gelmesini bekleyip sakince güneşlenirken Pinuccia'nın keyfi nedensiz yere kaçmaya başladı. Arası giderek kısalan süreler içinde sinirli cümleler kurdu. Kâh gelmezlerse diye endişeleniyordu, kâh böyle onların ortaya çıkmalarını

bekleyerek zaman öldürmemeliyiz diyordu. Genç erkekler tam zamanında ve ellerinde içeceklerle ortaya çıktıklarında da huysuzluk gösterdi ve kendini yorgun hissettiğini söyledi. Ama bir iki dakika sonra gene aynı huysuzlukla düşüncesini değiştirdi ve oflaya poflaya hindistancevizi almaya gitti.

Lila ise hiç hoşlanmadığım bir şey yaptı. Bütün hafta boyunca ona ödünç verdiğim kitapla ilgili tek söz etmemişti; hatta ben de onu unutmuştum. Ama Pinuccia ve Bruno uzaklaştıkları anda Nino'nun bize bir şey anlatmasını beklemeden ve girizgâh yapmadan soruverdi:

"Sen hiç tiyatroya gittin mi?"

"Birkaç kez."

"Hoşlandın mı?"

"Şöyle böyle."

"Ben hiç gitmedim, ama televizyonda gördüm."

"Aynı şey değil."

"Biliyorum ama hiç yoktan iyidir."

Ve bu noktada çantasından ona ödünç verdiğim Beckett'in tiyatro oyunlarını derleyen kitabı çıkardı ve ona gösterdi.

"Bunu okudun mu?"

Nino kitabı aldı, inceledi ve üzüntüyle yanıtladı:

"Hayır."

"Demek ki senin de okumadığın bir şeyler *var*."

"Evet."

"Okumalısın."

Lila kitaptan söz etmeye başladı. Beni şaşırtarak çok uğraştı, eski zamanlardaki gibi yaptı, insanları ve nesneleri, ayrıca onları tanımlayan duyguları görmemizi sağlayacak biçimde, tam oradaymışlar, şimdi ve canlıymışlar gibi anlattı. Atom bombasını beklemeye gerek olmadığını, kitapta sanki olmuş gibi anlatıldığını söyledi. Bize uzun uzun adı Winnie olan kahramanın belli bir

noktada, *bir ilahi gün daha* diye haykırdığını anlattı; kendisi de bu cümleyi telaffuz ederken duygulandı ve sesinin titremesini engelleyemedi: *bir ilahi gün daha;* bu sözlere dayanmak mümkün değildi, çünkü hiç, hiçbir şey, diye açıkladı bize, Winnie'nin hayatındaki, hareketlerindeki, aklındaki hiçbir şey ne o gün, ne daha önceki günlerde *ilahi* değildi. Ama, diye ekledi, ona darbeyi indirmiş olan Dan Rooney adındaki biriydi, kördü ama bunu dert etmiyordu, çünkü görmeden hayatın daha güzel olduğunu savunuyordu ve hatta sağır ve dilsiz olursa hayatın daha hayat, saf hayat, hayattan başka bir şey olmayan hayat olabileceğini sorguluyordu.

"Bu neden hoşuna gitti senin?"

"Hoşuma gidip gitmediğini henüz bilmiyorum."

"İlgini çekmiş ama."

"Düşündürdü beni. Hayat görmeyince, duymayınca hatta kelimelerden ari olunca daha hayat olur, ne demektir?"

"Belki sadece bir yutturmacadır."

"Hayır canım ne yutturmacası. Orada, başka binlerce şey fısıldayan başka bir şey var, yutturmaca falan değil."

Nino yanıt vermedi. Sanki onu da deşifre etmesi gerekirmiş gibi gözlerini kitabın kapağından ayırmadan şöyle dedi:

"Bitirdin mi?"

"Evet."

"Bana ödünç verir misin?"

Bu istek beni şaşırttı, acı duydum. Çok iyi hatırlıyordum, Nino bana edebiyatın onu pek ilgilendirmediğini söylemişti, onun okumaları başka yöndeydi. O kitabı Lila'ya vermiştim, çünkü Nino ile sohbetlerimde ondan söz edemeyeceğimi biliyordum. Ve şimdi Lila ona anlatınca ilgiyle dinlemekle yetinmemiş, bir de ödünç istemişti.

Şöyle dedim:

"Kitap Galiani'nin, bana o verdi."

"Sen okudun mu?" diye sordu.

Okumadığımı kabul etmek zorunda kaldım, okumamıştım, ama hemen şunu belirttim:

"Bu akşam başlamayı düşünüyordum."

"Bitirdiğinde verir misin bana?"

"Çok ilgini çektiyse," deyiverdim hemen, "al önce sen oku."

Nino teşekkür etti, tırnağıyla kitabın kapağındaki sivrisinek lekesini kazıdı, Lila'ya dönerek şöyle dedi:

"Bir gecede okurum, yarın konuşuruz."

"Yarın olmaz, yarın görüşmüyoruz."

"Neden?"

"Kocamla olacağım."

"Ah."

Bana canı sıkılmış gibi göründü. Biz ikimiz birlikte olabilecek miyiz diye sorması için bana dönmesini hevesle bekledim. Ama belli bir keyifsizlikle şöyle dedi:

"Yarın ben de yokum. Bu akşam Bruno'nun annesi ve babası geliyor. Benim uyumak için Barano'ya gitmem gerekiyor. Pazartesi günü döneceğim."

Barano mu? Pazartesi mi? Beni Maronti'ye davet etmesini umdum. Ama dalgındı, belki aklı hâlâ kör olmaktan hoşnut olmayıp aynı zamanda sağır ve dilsiz olmak isteyen Rooney'de kalmıştı. Bana hiçbir şey sormadı.

49.

Daha eve dönerken Lila'ya şöyle dedim:

"Eğer sana bir kitap ödünç verdiysem, hele de bu kitap bana ait değilse, rica ediyorum kumsala indirme. İçinde kumlarla iade edemem onu Galiani'ye."

"Özür dilerim," dedi o ve neşeyle yanağıma bir öpücük kondurdu. Belki kendini bağışlatmak için, hem benim çantamı hem Pinuccia'nınkini taşımaya talip oldu.

Yavaştan sakinleştim. Nino'nun, Barano'ya gidiyor olmasına değinmesi boşuna değildi; bilmemi ve kendiliğimden onun yanına gitmeye karar vermemi istiyordu. O öyle biri, diye düşünerek kendimi rahatlattım, peşinden gidilmesini istiyor; yarın erken uyanır ve giderim. Keyifsiz olan şimdi bir tek Pinuccia idi. Genellikle çabuk kızar, öfkesi çabuk dinerdi; hele şimdi gebelik sadece bedenini değil karakterinin sivri köşelerini de yumuşatmıştı. Ne var ki o gün gittikçe daha huysuz oldu.

Sonun da dayanamayıp, "Bruno senin neşeni kaçıracak bir şey mi söyledi?" diye sordum.

"Hayır canım."

"Ne oldu peki?"

"Hiç."

"Kendini iyi hissetmiyor musun?"

"Gayet iyiyim, neyim olduğunu ben de bilmiyorum."

"Haydi git hazırlan, az sonra gelir Rino."

"Evet."

Ama eline bir fotoroman alıp dalgınca onu karıştırmaya daldığından ıslak mayosunu bile çıkarmadı. Lila ve ben süslendik, Lila özellikle partiye gidiyormuş gibi giyinmişti ama Pina'nın umurunda değildi. Sonunda sessizce akşam yemeğini hazırlayan Nunzia bile usulca şöyle dedi: "Pinu, neyin var güzelim, giyinmeyecek misin?" Yanıt yoktu. Ancak iki Lambretta'nın gümbürtüsü ve erkeklerin onlara seslendikleri duyulunca Pina ayağa fırladı, gidip yatak odasına kapandı ve "Sakın ha girmesinler buraya!" diye bağırmaya başladı.

Karmakarışık bir akşam yaşadık, farklı nedenlerle kocaların da kafası karıştı. Artık Lila'nın daimi anlaşmazlık hallerine alış-

mış olan Stefano, karşısında hiç beklemediği şekilde muhabbetli, kocasının öpücüklerine ve okşamalarına her zamanki gibi huysuzluk etmeden karşılık veren bir kız buldu. Pinuccia'nın gebe olalı beri daha da artmış olan yapışkan cilvelerine alışık Rino ise karısı onu koşarak merdivenlerde karşılamadığı için şaşırdı; onu yatak odasında bulup sarıldığı zaman da kızın zoraki mutlu görünmeye çalışması dikkatini çekti. O kadarla da kalmadı. Lila bir iki kadeh şaraptan sonra kahkahalarla gülerken, iki genç erkek kafayı bulmuş halleriyle cinsel imalı şakalara başlamışken, Pinuccia, kocası kulağına eğilip gülerek bir şey fısıldayınca ansızın kendini geri çekti ve yarım İtalyancasıyla tıslarcasına şöyle dedi: "Kes şunu, odunun tekisin sen." Rino öfkelendi. "Odun mu diyorsun? Bana odun mu dedin sen?" Kız bir iki dakika direndi, sonra onun da alt dudağı titremeye başladı ve gidip yatak odasına kapandı.

"Gebelikten," dedi Nunzia, "sabırlı olmak gerekir."

Sessizlik. Rino yemeğini bitirdi, sonra oflayarak karısının yanına gitti. Bir daha dönmedi.

Lila ile Stefano, Lambretta'yla bir tur atmayı ve kumsalı gece haliyle görmeyi istediler. Gülüşe öpüşe ayrıldılar yanımızdan. Ben, parmağımı kımıldatmamı istemeyen Nunzia ile mücadele ederek sofrayı topladım. Fernando ile nasıl tanıştıklarını, birbirlerini nasıl sevdiklerini anlattı ve sonra beni çok etkileyen bir şey söyledi: "Aslında kim olduğunu gerçekten bilmediğin insanı bir ömür seviyorsun." Fernando kimi zaman iyi, kimi zaman kötü biri olmuştu; kadın onu hep çok sevmişti ama aynı zamanda nefret de etmişti. "Bu nedenle," diye altını çizdi, "meraklanacak bir şey yok: Pinuccia şimdi keyifsiz ama sonra düzelir; Lina balayından döndüğünde nasıldı hatırlıyor musun? Eh, bir de şimdi bak ona. Bütün hayat böyledir: bir gün dövüşürsün, bir gün öpüşürsün."

Odama çekildim, Chabod'yu bitirmeye çalıştım ama Nino'nun, Lila'nın ona Rooney'i anlatışından nasıl büyülendiğini hatırladım ve ulusçuluk konusuyla zaman yitirmekten vazgeçtim. Nino da kaypak diye düşündüm, Nino'nun da kim olduğunu anlamak zor. Edebiyatla ilgilenmiyormuş gibi görünüyordu ama Lila rastlantısal bir şekilde eline bir tiyatro kitabı alıyor, iki zırva söylüyor, ona hayran oluyordu. Kitaplarım arasında edebiyatla ilgili bir şey aradım ama yoktu. Galiani bana altı kitap vermişti. Biri şimdi Nino'daydı, birini ben okuyordum, pencerenin önündeki mermerin üstünde üç kitap vardı. Altıncı neredeydi?

Her yere, hatta yatağın altına bile baktım ve bu arada onun Hiroşima ile ilgili bir kitap olduğunu hatırladım. Telaşlandım, kesinlikle ben banyoda yıkanırken Lila almış olmalıydı. Neler oluyordu ona? Kunduracılık, nişanlılık, aşk, şarküteri, Solara kardeşlerle işler derken, ilkokuldaki haline dönmeye mi karar vermişti? Evet, bir işaret almıştım zaten: benimle o bahse tutuşurken aslında sonucu ne olursa olsun yeniden eğitime dönme arzusunu ilan etmişti. Ama sonra devamı gelmiş miydi, gerçekten bunun için uğraşmış mıydı? Hayır. Oysa altı günün öğleden sonrasında, güneşin altında kumda otururken Nino'nun konuşmaları onda yeniden öğrenme, hatta kim daha akıllı diye yarışma arzusu mu yaratmıştı? Bu nedenle mi Oliviero öğretmene övgüler düzmüştü? Bu yüzden mi birinin hayat boyu dünyevi değil de önemli şeylere tutkun olmasını güzel bulmuştu? Kapının gıcırdamasını engellemeye çalışarak parmak uçlarımda odamdan çıktım.

Ev sessizdi, Nunzia yatmıştı, Stefano ve Lila daha dönmemişlerdi. Onların odasına girdim; giysilerin, ayakkabıların, bavulların oluşturduğu bir kaos ile karşılaştım. Aradığım kitap, bir iskemlenin üstünde duruyordu; adı *Ertesi Gün Hiroşima* idi. Sanki benim eşyam onun eşyasıymış gibi izinsiz almıştı, sanki ben bugünkü varlığımı ona borçluydum, hatta Galiani'nin benim

yetişmeme gösterdiği özeni, bu ayrıcalığı kazanmış olmamı bile, onun havai iki hareketine, geveledi̇ği üç beş söze borçluydum. Kitabı alıp çıkmayı düşündüm ama utandım, düşüncemi değiştirdim, orada bıraktım.

50.

Sıkıcı bir pazar günü oldu. Bütün gece sıcaktan piştim, sivrisinekler yüzünden pencereyi de açamadım. Uyudum, uyandım, yeniden uyudum. Barano'ya gitse miydim? Sonucu ne olurdu? Bütün günümü, Nino uzun uzun yüzerken yahut babasıyla sessiz bir polemik içinde tek söz söylemeden güneşin altında otururken Ciro, Pino, Clelia ile oynayarak mı geçirirdim? Geç uyandım, saat on olmuştu ve gözlerimi açar açmaz içimi çok uzaklardan gelen bir yoksunluk hissi sardı, bu da beni çok kaygılandırdı.

Nunzia, Pinuccia ve Rino'nun çoktan denize indiğini, Stefano ve Lila'nın hâlâ uyuduklarını söyledi. Gönülsüzce ekmeğimi sütlü kahveme batırdım, Barano'ya gitmekten kesinlikle vazgeçtim, sinirli ve hüzünlü bir şekilde plaja indim.

Rino güneşin altında, ıslak saçlarla, ağır bedenini yüz üstü kuma bırakmış olarak uyuyordu; Pinuccia da dalgaların kumu yaladığı noktada bir ileri bir geri yürüyordu. Onu fümerollerin oraya yürümeye davet ettim, kabaca reddetti. Ben de sakinleşmek için Forio yönünde tek başıma yürümeye başladım.

Sabah zar zor geçti. Dönüşte yüzdüm, güneşe uzandım. Ben yokmuşum gibi şöyle konuşan Pinuccia ile Rino'yu dinlemek zorunda kaldım:

"Gitme."

"İşim var, ayakkabılar sonbahara hazır olmalı. Gördün mü onları, hoşuna gitti mi?"

"Evet ama Lila'nın eklediği şeyler çirkin oldu, çıkar onları."

"Yok, iyiler bence."

"Gördün mü bak? Benim söylediğim her şey senin gözünde önemsiz."

"Bu doğru değil."

"Çok doğru, sen artık beni sevmiyorsun."

"Seni seviyorum, sana nasıl bayıldığımı biliyorsun."

"Şu koca göbeğimle mi?"

"On bin öpücük veririm ben o göbek için. Bütün bir hafta boyunca seni düşünmekten başka bir şey yapmıyorum."

"O zaman gitme işe."

"Yapamam."

"Öyleyse bu akşam ben de seninle geliyorum."

"Kiramızı yatırdık, tatil yapmalısın."

"Artık istemiyorum."

"Neden?"

"Çünkü uyur uyumaz kötü rüyalar görüyorum ve bütün geceyi uyanık geçiriyorum."

"Kız kardeşimle uyurken de mi?"

"Onunla daha da çok, elinden gelse öldürecek beni."

"Git annemle uyu."

"Annen horluyor."

Pinuccia dayanılmaz bir tavır takınmıştı. Bütün bir gün boyunca bu yakınmalarının nedenini anlayamadım. Az ya da zor uyuduğu doğruydu. Ama Rino'nun kalmasını ya da onunla gitmeyi istemesi bana yalan göründü. Sonunda ona kendisinin de bilemediği bir şey söylemeye çalıştığını ve bu nedenle ancak küstahlık olarak ifade edebildiğini hissettim. Sonra onları boş verdim, aklım başka şeye takıldı. Öncelikle de Lila'nın kapılmış olduğu coşkunluk haline.

Kocasıyla denize indiklerinde, bir önceki akşamdan da mutlu görünüyordu. Ona nasıl yüzme öğrendiğini göstermek istedi ve birlikte kıyıdan uzaklaştılar – açığa, derinlere, dedi Stefano, oysa kıyıdan birkaç metre uzaklaşmışlardı. Lila gayet zarif ve kesin kulaçlarla, ağzını sudan uzaklaştırıp hava almak için başını çevirişindeki ritimle erkeği hemen arkasında bıraktı. Sonra ileride durdu ve gülerek bekledi onu. Stefano beceriksiz kulaçlarla, başını suyun üzerinde dimdik tutarak, yüzüne sıçrayan suya karşı oflaya poflaya yüzüyordu.

Öğleden sonra Lambretta ile gezmeye çıktıklarında neşesi daha da arttı. Rino da biraz gezinmek istedi ama Pinuccia reddedince –düşüp bebeğini kaybetmekten korkuyordu– bana döndü: "Sen gel Lenù." Stefano önden gidiyordu, Rino arkasındaydı ve rüzgâr, düşme ya da çarpma korkusu ve giderek artan heyecan, Pinuccia'nın kocasının terli sırtından yayılan koku, sahte özgüveniyle bütün kuralları ihlal edişi, uyarmaya çalışanları mahalle ağzıyla yanıtlayışı, ani fren yapışı, tehditkâr hali, canının istediğini yapma hakkını sergilemek için her an dalaşmaya hazır oluşu benim için yepyeni bir deneyim oldu. Eğlenceliydi, zar zor geçirilmiş çocukluk heyecanlarına dönmek gibiydi ve Nino'nun öğleden sonra yanında arkadaşıyla kumsalda göründüğü anda yaşattığı duygudan çok farklıydı.

O pazar öğleden sonrası boyunca iki gencin adını sık sık andım; Nino'nun adını söylemek özellikle hoşuma gidiyordu. Lila ve Pinuccia'nın, sanki Bruno ve Nino ile hep birlikte görüşmemişiz, onlarla sadece ben takılmışım gibi davranıyor olmaları dikkatimi çekti. Öyle ki erkekler vapuru yakalamak için bize hızla veda ederken, Stefano ona sadece ben rastlayabilirmişim gibi Soccavo'nun oğluna selam söylememi tembihledi; Rino da sanki karısı ve kız kardeşi onlar hakkında bir yargıda bulunamazlarmış

gibi, "Şairin oğlu mu hoşuna gidiyor, salamcının oğlu mu?" diye aklı sıra sevimsiz bir şaka yaptı.

En son olarak canımı sıkan da kocalarının adadan ayrılmasından sonra kızların gösterdiği tepki oldu. Pinuccia ansızın neşelendi, saçlarını yıkamak istediğini, çünkü –yüksek sesle belirttiği üzere– içlerinin kum dolduğunu söyledi. Lila ise evin içinde gönülsüzce dolandı, sonra gidip odasının dağınıklığını umursamadan karmakarışık yatağına uzandı. İyi geceler demek için başımı uzattığımda üzerini bile çıkarmadığını gördüm; gözlerini kısmış, kaşlarını çatmış Hiroşima kitabını okuyordu. Kafasına kakmadım, sadece biraz kırgın sesle şöyle dedim:

"Nasıl oldu da ansızın okuma hevesi sardı seni?"

"Bu seni ilgilendirmez," dedi.

51.

Pazartesi günü, arzumun çağrısına yenik düşmüş bir hayalet gibi, her zaman olduğu üzere öğleden sonra dörtte değil de sabahın onunda Nino karşımızda belirdi. Hepimiz için büyük bir sürpriz oldu bu. Biz üçümüz kumsala henüz inmiştik, her birimiz bir diğerinin tuvaleti fazla uzun işgal etmesine hınçlıydı, Pinuccia saçlarının uykuda bozulmasına feci sinirlenmişti. Sert, hatta adeta saldırgan bir edayla ilk konuşan Pinuccia oldu. Daha saatlerde nasıl böyle bir değişiklik yaptığını açıklayamamış olan Nino'ya soruverdi:

"Bruno neden gelmedi, yapacak daha güzel bir işi mi vardı?"

"Ailesi hâlâ evde, onlar öğlen yola çıkıyorlar."

"Sonra gelir mi?"

"Sanırım evet."

"Çünkü o gelmeyecekse ben eve gidip uyuyacağım, siz üçünüzle sıkılıyorum."

Nino pazar gününü Barano'da geçirmenin çok büyük bir işkence olduğunu, bu nedenle bu sabah erkenden kaçtığını, Bruno'ya gidemeyeceği için doğrudan plaja geldiğini anlatırken, Pinuccia araya girip iki kez aynı soruyu sıkıştırdı: "Kim benle yüzmeye geliyor?" Ne Lila ne ben ona yüz verdiğimizden sonunda kendi kendine gidip hiddetle atladı suya.

Ses etmedik. Büyük bir dikkatle Nino'nun babasından çektiği işkencelerin listesini büyük bir dikkatle dinledik. Sahtekârın teki, diye niteledi onu, miskinin teki. Uydurma bir hastalığı öne sürerek ve Enpas'ta çalışan tanıdık doktordan rapor alarak Barano tatilini uzatmıştı. "Babam," dedi bize tiksinerek, "baştan aşağı ve bir bütün olarak kamu menfaatinin zararına bir insandır." İşte bu noktada, ara vermeden, hiç beklenmedik bir şey yaptı. Beni irkilten ani bir davranışla eğildi ve yanağıma kocaman, gürültülü bir öpücük kondurdu; bunu şöyle bir cümle izledi: "Seni gördüğüme gerçekten çok sevindim." Sonra sanki bana karşı duygularını fazlasıyla açığa vurmasının Lila açısından nezaketsiz bir davranış olduğunu düşünmüşçesine şöyle dedi:

"Sana da bir öpücük verebilir miyim?"

"Elbette," dedi Lila rıza göstererek ve Nino sessiz, hafif, belli belirsiz bir temasla onun yanağını da öptü. Ondan sonra Beckett'in teatral metinleri hakkında son derece heyecanlı bir konuşma başlattı: ah, boyunlarına kadar toprağa gömülmüş o tipler nasıl da hoşuna gitmişti; şimdinin insanın içinde yaktığı ateşle ilgili o cümle ne kadar güzeldi; Maddie ve Dan Rooney'in birbirlerine söyledikleri binlerce ufuk açıcı cümle arasında Lila'nın sözünü ettiği cümleyi tam olarak belirleyememiş olsa bile eh, kör, sağır, dilsiz ve belki dokunma ve tat duygusundan noksan olarak algılanan hayat kavramı gerçekten, kendi içinde çok ilginç

olabilirdi; ona göre anlamı şuydu: Dolu dolu doyuma ermemizi engelleyen bütün bu filtreleri hemen, şimdi yok edelim.

Lila bunu şüpheyle karşıladı, bu konuyu düşündüğünü ama saf haldeki hayatın onu korkuttuğunu söyledi. Kendini biraz abartılı biçimde ifade ederek yüksek sesle haykırdı: Görmeden ve konuşmadan, konuşmadan ve dinlemeden, kisvesi, kabı olmayan hayat şekilsizdir." Tam olarak bu sözlere başvurmadı ama şekilsiz kelimesini kullandı ve bunu bir tiksinti hareketiyle ifade etti. Nino bu sanki pis bir sözcükmüş gibi, "şekilsiz" diye yineledi yarım ağız. Sonra yeniden, ama daha heyecanlı bir şekilde mantık yürütmeye başladı; derken ansızın fanilasını üzerinden çıkardı, o esmer zayıflığını gözler önüne serdi, biz ikimizi elimizden tutup suya sürükledi; ben mutlulukla, "Hayır, hayır üşüyorum," diye bağırırken o da, *"İşte nihayet bir başka ilahi gün,"* diye bağırıyor, Lila ise gülüyordu.

Demek ki diye düşündüm mutlulukla, Lila haksızmış. Demek ki kesinlikle bir başka Nino varmış: o kasvetli, sadece dünyanın genel gidişatına kafa yormaktan mutlu olan bir çocuk değilmiş; oynayan, bizi çeke çeke suya sürükleyen, bizi yakalayan, bizi sıkan, bizi kendine çeken, yüzüp giden, peşinden yüzdüren, kendini yakalatan, kendini suyun altından ittiren, biz onu batırıyormuşuz, boğuluyormuş numarası yapan *bu çocuk* da varmış.

Bruno gelince durum daha da düzeldi. Hep birlikte gezdik, Pinuccia'nın keyfi yavaş yavaş yerine geldi. Yeniden yüzmek, yeniden hindistancevizi yemek istedi. O andan itibaren ve bütün hafta boyunca iki erkeğin sabahın onunda kumsala gelmelerine ve gün batana, biz onlara "Eve dönmeliyiz yoksa Nunzia kızar," diyene kadar kalmalarını son derece doğal bulduk.

İyice içli dışlı olmuştuk artık. Bruno, dalga geçmek için Lila'ya Sinyora Carracci derse, o da şakadan sırtına bir yumruk atıyor, tehdit ederek kovalıyordu. Karnında bebek taşıdığı için Pinuccia'ya

fazla hürmet gösterirse, Pinuccia onun koluna girip, "Haydi, koşa koşa gidelim, canım gazoz istiyor," diyordu. Nino'ya gelince, artık sık sık elimi tutuyor, kolunu omzuma atıyordu ve arada sırada Lila'nın da omzuna kolunu dayıyor, başparmağını, işaretparmağını tutuyordu. Aramızdaki mesafeyi koruma konusundaki ihtiyatımız zamana yenik düştü. Eğlenmek için çok az şeyle yetinen, hatta hiçbir şeye ihtiyaç duymayan beş genç olmuştuk. Bir oyundan ötekine geçiyorduk, kaybeden ödüyordu. Ödemeler genellikle öpücük oluyordu ama bunlar elbette şakadan öpüşmelerdi: Bruno Lila'nın kumlu ayaklarını, Nino benim elimi, sonra yanaklarımı, alnımı, gürültüyle kulağımı öpüyordu. Kimi zaman tef şeklindeki yerel toplarla uzun yarışlar yapıyorduk, tef-top gergin derisine hızla vuruşlarla havalanıyordu; bu konuda Lila çok iyiydi, Nino da öyle. Ama eğlenceye kendini en çok kaptıran, en kararlı olan Bruno idi. Pinuccia ile birlikte Lila ve Nino'ya karşı da, ben ve Nino'ya karşı da hep kazanıyorlardı. Kazanmalarının bir nedeni de herkesin ortak bir niyetle Pinuccia'ya nazik davranmasından kaynaklanıyordu. Gebeliğini unutup koşuyor, zıplıyor, kumda yuvarlanıyordu ve o zaman kendini daha fazla yormasın diye kazanmasına izin veriyorduk. Bruno tatlı tatlı çıkışıyor, onu oturtuyor, yeter diyor ve bağırıyordu: "Pinuccia kazandı, tebrikler."

İşte böyle böyle saatlere ve günlere yayılan bir mutluluk ipliği dokuduk. Lila'nın benim kitaplarımı almasına kızmaz oldum, hatta sevindim buna. Tartışma çıktığında mutlaka kendi düşüncesini söylemesine, Nino'nun onu dikkatle dinlemesine, yanıt verecek sözcüğü bulamazmış gibi kala kalmasına sinirlenmez oldum. Hatta bu gibi durumlarda Nino'nun bir anda ona yönelmekten vazgeçip dönüp benimle mantık yürütmeye başlamasından, inançlarını böyle daha kolay yakalayabiliyormuş gibi yapmasından daha çok hoşlandım.

Lila'nın Hiroşima okumasını ortaya dökmesinde de böyle oldu. Gayet gergin bir tartışma doğdu, çünkü Nino'nun Birleşik Devletler'e karşı eleştirel olduğunu, Amerikalıların Napoli'de bir askeri üs bulundurmasından memnun olmadığını, ama aynı zamanda onların yaşam tarzlarından hoşlandığını anladım; bu konuyu incelemek istiyordu ve Lila'nın, Japonya'ya atom bombası atılmasının bir savaş suçu, hatta –savaşın pek de ilgisi yoktu– bir kibir suçu olduğu anlamına gelen şeyler söylemesiyle bozuldu.

"Sana Pearl Harbor'u hatırlatırım," dedi çekingence.

Ben Pearl Harbor'un ne olduğunu bilmiyordum ama Lila'nın bildiğini fark ettim. Nino'ya Pearl Harbor ve Hiroşima'nın birbiriyle karşılaştırılamayacağını, Pearl Harbor'un alçakça yapılmış bir savaş eylemi olduğunu, Hiroşima'nın ise akılsızca, vahşice, korkunç intikam duygusuyla yapılmış, Nazi katliamlarından daha, çok daha beter bir hareket olduğunu söyledi. Ve konuyu şöyle bağladı: Amerikalılar bütün suçlular arasında en kötüler olarak, sadece hayatta kalana diz çöktürmek ve onu korkutmak için korkunç şeyler yapan bir ulus olarak yargılanmalıydılar. Öylesine hiddetle döktü ki içini, Nino karşı atağa geçeceğine düşünceli bir şekilde suskunlaştı. Ama sonra, o yokmuşçasına bana döndü. Meselenin ne vahşet, ne intikam olduğunu, savaşların en acımasızına acilen son vermek için bu yeni ve dehşetli silahı kullanarak, bundan sonra yeryüzündeki bütün savaşlara son vermeyi amaçlamak olduğunu söyledi. Alçak ses tonuyla, gözlerimin içine bakarak, sadece benim onayıma muhtaçmış gibi konuştu. Ve bu şahane bir an oldu. Böyle yaptığı zaman kendi de çok güzel oluyordu. Öyle duygulanıyordum ki gözlerime yaş doluyor, onları dökmemek için zorlanıyordum.

Sonra yeniden cuma oldu; hava o kadar sıcaktı ki, günün büyük bölümünü suyun içinde geçirdik. Ve ansızın her şeyi bozacak bir şey oldu.

İki genç erkekten ayrılmıştık, güneş alçalmış, mavi pembe bir renge bürünmüştü ve evimize doğru tırmanıyorduk ki Pinuccia abartılı bir serbestlikle çantasını yere fırlattı, yolun kenarına oturdu ve adeta yavru köpek ağlaması sesleri çıkartarak, ince ve zayıf çığlıklarla bağırmaya, öfkeyle haykırmaya başladı.

Lila gözlerini kıstı, gördüğü şey görümcesi değil de hazırlıksız yakalandığı çirkin bir şeymiş gibi ona bakmaya başladı. Korku içinde geri dönüp yanına geldim ve sordum:

"Pina, neyin var, iyi değil misin?"

"Bu ıslak mayoya tahammül edemiyorum artık."

"Hepimizin mayosu ıslak."

"Beni rahatsız ediyor."

"Sakin ol haydi, gel. Acıkmadın mı?"

"Bana sakin ol deme. Sakin ol deyince beni sinir ediyorsun. Sana ve sükûnetine artık katlanamıyorum Lenù."

Ve sonra bacaklarına vurarak yeniden ağlamaya, inlemeye başladı.

Lila'nın bizi beklemeden tırmanmaya başladığını hissettim. Bunu rahatsız olduğu ya da umursamadığı için değil, bu yakıcı davranış sırasında onun yanında durmak bir biçimde kendisini de yaktığı için yaptığını hissettim. Pinuccia'nın kalkmasına yardım ettim ve çantasını taşıdım.

52.

Pinuccia yavaş yavaş dinginleşti ama bütün akşamı ona karşı bir kabahat işlemişiz gibi surat asarak geçirdi. Bir noktada Nunzia'ya karşı da edepsizlik edip makarnayı kötü pişirdiğini söyleyince Lila kızdı ve ansızın vahşi bir lehçeyle bulabildiği

bütün yaratıcı hakaretleri onun üzerine yağdırdı. Pina o akşam benimle uyumaya karar verdi.

Uykusunda çok huzursuzdu. Üstelik o küçücük odada iki kişi yatınca daha da sıcak olmuştu. O kadar terledim ki, pencereyi açmaktan başka çare bulamadım ve sivrisinek işkencesine uğradım. Bu uykumu iyice kaçırdı ve seheri bekleyip kalktım.

Şimdi benim de keyfim kaçmıştı, yüzümde kaşınan üç ya da dört kızarıklık vardı. Mutfağa gittiğimde Nunzia bizim kirli çamaşırlarımızı yıkıyordu. Lila da kalkmış, sütlü kahvesini içmiş ve kim bilir ne zaman yürüttüğü kitaplarımdan birini okuyordu. Beni görür görmez sorgulayıcı bir bakış fırlattı ve hiç beklemediğim ve içtenlikli bir anlayışla sordu:

"Nasıl Pinuccia?"

"Bilmiyorum."

"Kızdın mı?"

"Evet, gözümü yumamadım, yüzüme bak ne hale geldi."

"Bir şey görünmüyor."

"*Sen* bir şey görmüyorsun."

"Nino ve Bruno da görmeyeceklerdir."

"Ne ilgisi var şimdi?"

"Sen Nino'yu mu beğeniyorsun?"

"Sana yüz kere hayır dedim ya."

"Sakin ol."

"Sakinim."

"Pinuccia'ya dikkat edelim."

"Sen dikkat et, senin görümcen benim değil."

"Öfkelisin."

"Evet, evet ve evet."

O gün, bir öncekinden daha da sıcaktı.

Keyifsizlik hastalık gibi birbirimize bulaştığından kumsala inerken gayet düşünceliydik.

Yolun yarısına geldiğimizde Pinuccia havlusunu almadığını fark etti ve yeni bir sinir krizi geçirdi. Lila arkasına bile bakmadan, başını öne eğip yürüdü gitti.

"Ben gider alırım," diye önerdim.

"Hayır, ben eve dönüyorum, canım deniz çekmiyor."

"Kendini iyi hissetmiyor musun?"

"Gayet iyiyim."

"O halde?"

"Bak karnım ne halde!?"

Karnına baktım ve hiç düşünmeden şöyle dedim:

"Ya ben? Benim yüzümde izler olduğunu görmüyor musun?"

Bağırmaya başladı, sen bir salaksın dedi ve Lila'ya yetişmek için hızlı adımlarla inmeye başladı.

Kumsala indiğimde benden özür diledi, o kadar terbiyelisin ki bazen beni kızdırıyorsun, diye mırıldandı.

"Terbiyeli değilim."

"Akıllısın diyecektim."

"Akıllı değilim."

Ne olursa olsun bizi görmezden gelmeye çalışan Lila gözlerini Forio yönünde denize dikmişti ve buz gibi bir sesle şöyle dedi:

"Kesin, geliyorlar."

Pinuccia içini çekti. "Uzun lafın kısası," diye mırıldanırken sesi ansızın yumuşadı ve zaten yeterince var olmasına karşı bir daha ruj sürdü.

İki erkek de keyifsizdi.

Nino alaycı bir ses tonuyla Lila'ya, "Bu gece kocalar geliyor mu?" diye sordu.

"Elbette."

"Neler yapacaksınız bakalım?"

"Yiyeceğiz, içeceğiz ve uyuyacağız."

"Peki yarın?"

"Yarın da yiyeceğiz, içeceğiz ve uyuyacağız."

"Pazar akşamı da burada oluyorlar mı?"

"Hayır, pazar günü sadece öğlen yiyoruz, içiyoruz ve uyuyoruz."

Alaycı bir ses tonunun ardına gizlenmeye çalışarak şöyle dedim:

"Ben serbestim: yemiyorum, içmiyorum, uyumuyorum."

Nino, sanki şimdiye dek dikkatini çekmeyen bir şeyi fark etmiş gibi baktı bana; öyle ki ötekilerden daha kocaman bir sinek ısırığının üzerini elimle kapamak için şakağıma dokunmak zorunda kaldım. Bana ciddiyetle şöyle dedi:

"İyi, yarın sabah yedide burada buluşuruz, sonra dağa tırmanacağız. Dönüşte geç saate kadar yüzeceğiz. Ne dersin?"

Damarlarımda sevincin sıcaklığını hissettim ve rahatlayarak şöyle dedim:

"Pekâlâ, saat tam yedide, yiyecek bir şeyler getiririm."

Pinuccia hüzünle sordu:

"Ya biz?"

"Sizin kocalarınız var," diye mırıldandı Nino ve *kocalar* kelimesini sanki kurbağalar, yılanlar, örümcekler der gibi söyleyince kız ansızın irkildi ve deniz kenarına gitti.

"Bu dönemde biraz fazla hassas," diye mazeret bildirdim, "ama ilginç durumu yüzünden olmalı, genellikle böyle değildir."

Bruno sabırlı ses tonuyla, "Birlikte hindistancevizi almaya gidelim biz onunla," dedi.

Ufak tefek ama düzgün bedeniyle, kudretli göğsüyle, kuvvetli bacaklarıyla, sanki güneş bastığı kumları kızdırmayı unutmuş gibi sakin adımlar atarak yürürken, onu gözlerimizle izledik. Bruno ve Pina büfeye doğru giderlerken Lila şöyle dedi:

"Biz de gidip yüzelim."

53.

Üçümüz birlikte denize yürürken ben ortadaydım, o ikisi yanımda. Nino, "Yarın burada yedide buluşuruz," dediği anda hissettiğim beklenmedik mutluluk duygusunu anlatmam mümkün değil. Pinuccia'nın gelgitli ruh hali için üzülüyordum elbette, ama bu zayıf bir üzüntüydü, benim mutluluğumu bozamazdı. Nihayet kendimden, beni bekleyen uzun ve yoğun pazar gününden hoşnuttum; öte yandan o anda, hayatımda her zaman ağırlığı olmuş, benim için ailem ve kardeşlerimden bile önemli iki kişiyle birlikte olmaktan dolayı kendimi gururlu hissediyordum. Her ikisinin elini tuttum, bir mutluluk haykırışıyla onları buz gibi köpükler yaratarak soğuk suya sürükledim. Sanki tek bir organizmaymışız gibi suya daldık.

Suyun altına girer girmez parmaklarımız çözüldü. Suyun soğukluğunu saçlarımda, kafatasımda, kulaklarımda hissetmekten hiçbir zaman hoşlanmamıştım. Su püskürterek yeniden yüzeye çıktım. Ama onların yüzmeyi sürdürdüklerini gördüm ve ben de onları gözden yitirmemek için yüzmeye koyuldum. Hemen zorlanmaya başladım: onlar gibi, başım suda, sakin kollarla, düz yüzemiyordum; sağ kolum soldan daha güçlüydü, yönüm değişiyordu ve tuzlu su yutmamaya çalışıyordum. Gözden yitirmeden peşlerinden gitmeye çalıştım ama ne yazık ki miyoptum. Dururlar, diye düşündüm. Kalbim hızla çarpıyordu, yavaşladım, sonunda da onların yan yana, emin bir şekilde ufka doğru ilerleyişlerini hayranlıkla seyrederek suyun yüzeyinde durdum.

Belki de fazla uzaklaşıyorlardı. Ben bile bu heyecana kapılarak, kıyıya birkaç kulaçta dönebileceğimi bildiğim hayali güvenlik çizgimin ötesine geçmiştim; Lila da şimdiye dek bu çizginin ötesine geçmemişti. Ama şimdi işte Nino ile yarışıyordu. Dene-

yimsiz olmasına karşın pes etmiyordu, onun peşinden gitmeye çalışıyordu ve giderek açılıyordu.

Meraklanmaya başladım. Ya yorulursa? Ya kendini kötü hissederse? Nino beceriklidir, ona yardım eder. Ama ya onun ayağına bir kramp girerse, ne yapar? Çevreme bakındım, akıntı beni sola sürüklüyordu. Onları burada bekleyemem, geri gitmeliyim. Dibe şöyle bir baktım ve bu bir hata oldu. Mavilik bir anda laciverte dönüşüyordu ve her ne kadar güneş parlıyor, denizin yüzeyi ışıldıyor ve beyaz köpükler göğe uzanıyor bile olsa dip gece gibi karanlıktı. Denizin altındaki derinliği algıladım, sıvının tutunacak yeri olmadığını anladım ve denizin dibini, kim bilir neyin bir anda yukarı çıkabileceği, bana dokunabileceği, beni yakalayabileceği, dişlerini geçirebileceği ve dibe çekebileceği bir ölüm çukuru olarak gördüm.

Sakinleşmeye çalıştım, Lila, diye bağırdım. Gözlüksüz gözlerimden bana fayda yoktu, suyun yansımasına yenik düşmüşlerdi. Ertesi gün Nino ile yapacağım geziyi düşündüm. Yavaş yavaş, sırt üstü yüzerek, ayaklarımı ve bacaklarımı çırparak kıyıya vardım.

Orada yarı suda yarı kumda oturdum ve onların suyun yüzeyine bırakılmış gibi duran iki kara kafasını görünce içim rahatladı. Lila güvende olmakla kalmamış, ama başarmış ve Nino'ya kafa tutmuştu. Ne kadar inatçı, ne kadar abartılı, ne kadar cesurdu. Kalktım, malzemelerimizin yanında oturan Bruno'nun yanına gittim.

"Pinuccia nerede?" diye sordum.

"Gitti."

"Nereye?"

"Eve gittiğini söyledi, bavul hazırlaması gerekiyormuş."

"Bavul mu?"

"Gitmek istiyormuş, kocasını bu kadar uzun süre yalnız bırakmak hoşuna gitmemiş."

Nino ve özellikle Lila'yı gözden kaybetmemesini rica ederek ben de eşyamı topladım ve Pina'ya ne olduğunu anlamaya çalışmak için üzerimden sular damlayarak eve koştum.

54.

Feci bir öğleden sonrayı, daha feci bir akşam izledi. Pinuccia gerçekten bavul topluyordu ve Nunzia onu sakinleştiremiyordu.

"Senin merak etmene gerek yok," diyordu güzel güzel, "Rino donunu yıkamayı bilir, yemek yapmayı bilir, hem babası var, onlar iki iyi arkadaştır. O senin burada eğlenmek için kaldığını düşünmüyor ki zaten, dinlenmek, dünyaya güzel ve sağlıklı bir bebek getirmek için buradasın. Haydi, gel ben yardım edeyim, yerine koyalım her şeyi. Ben hayatımda hiç tatil yapmadım ama artık paramız var şükürler olsun ve şimdi bu rahatı bozmaya gerek yok; biraz ferahlamak günah değildir, buna hakkınız var. O nedenle Pinu, lütfen kızım: Rino bütün hafta çalıştı, yorgun, az sonra burada olacak. Seni böyle görmesin, tanıyorsun onu, çok endişelenir, endişelenince tepesi atar, tepesi atınca sonuç ne olur? Sen onunla birlikte olmak için gitmek istiyorsun, o seninle birlikte olmak için buraya geliyor ve şimdi buluşacaksınız; mutlu olmanız gerekirken, tam tersine olay çıkartıyorsunuz. Bu sana güzel görünüyor mu?"

Pinuccia, Nunzia'nın sayıp döktüğü gerekçelere karşı duyarsızdı. Bunun üzerine ben de ikna etmeye çalıştım ve sonunda öyle bir noktaya geldik ki, biz bavuldan onun eşyasını çıkartıyorduk, o bağırıyordu, sonra sakinleşip yeniden başlıyordu.

Derken Lila da döndü. Kapının pervazına dayandı, gözlerini kırparak ona baktı. Pinuccia'nın o derbederliği yüzünden alnında o uzun ve derin çizgi belirmişti.

"Her şey yolunda mı?" diye sordum ona.

Evet işareti yaptı.

"Artık bayağı iyi yüzücü oldun."

Bir şey demedi.

Aynı anda neşe ve korku duygularını bastırmak zorunda olan birinin ifadesine bürünmüştü. Pinuccia'nın edepsizliğinin onun için artık dayanılmaz bir hal aldığını görüyordu. Görümcesi yeniden gitme, veda etme, şu ya da bu eşyasını unuttuğu için hayıflanma, Rinuccio'su için içlenme senaryoları sahnelerken bir yandan da denizi, bahçelerin kokusunu, kumsalı özleyeceğini söyleyip duruyordu. Lila da ağzını açmıyordu, ne o kötü sözlerinden söylüyor, ne alaycı bir şaka yapıyordu. Sonunda, sanki düzene çağrı değil de hepimizi tehdit eden yakın bir olayın ilanı gibi, ağzından sadece şu söz çıktı:

"Gelmek üzereler."

İşte bu noktada Pinuccia ümitsizce yatağa, kapalı bavulların yanına devrildi. Lila suratını buruşturdu, giyinmek üzere çıktı. Az sonra daracık kırmızısı elbisesini giymiş, saçlarını toplamış olarak geldi. Lambretta motosikletlerin gümbürtüsünü ilk o duydu, pencereye çıktı, heyecanla el sallamaya başladı. Sonra ciddi bir suratla Pinuccia'ya döndü ve en küçümseyici ses tonuyla tısladı:

"Git yüzünü yıka ve o ıslak mayoyu çıkar üstünden."

Pinuccia tepkisiz baktı ona. İki kız arasında son derece hızlı bir şey cereyan etti, gizli duyguları görünmez bir şimşek gibi aktı, ayrı ayrı derinliklerinden hedeflenmiş gözle görünmez parçacıklar birbirini delik deşik etti, uzun bir saniye süren bir sarsıntı ve titreme yaşandı ve bunu şaşkınlıkla yakaladıysam

da anlayamadım, ama onlar birbirini anladı; bir şeylerin içinde kendilerini buldular ve Pinuccia Lila'nın bildiğini, anladığını ve küçümseyerek de olsa ona yardım etmek istediğini anladı. Bu nedenle boyun eğdi.

55.

Stefano ve Rino içeri daldılar. Lila bir önceki haftadan bile daha sevgi doluydu. Stefano'ya sarıldı, onun sarılmasına izin verdi; kocası cebinden bir kutu çıkarttı, Lila bunu açtı ve kalp şeklinde altın bir kolye bulunca sevinç çığlığı attı.

Elbette Rino da Pinuccia'ya bir hediye getirmişti; o da yengesi gibi davranmak için elinden geleni yaptı ama kırılganlığının acısı gözlerinde okunuyordu. Rino'nun öpücükleri, kucaklamaları, hediyesi Pina'nın hemen, telaşla mutlu kadın rolüne bürünmesine pek katkıda bulunmadı. Dudakları titremeye başladı, gözyaşları musluğu açıldı ve boğuk bir sesle konuştu:

"Ben bavullarımı topladım. Burada bir dakika daha kalmak istemiyorum, sadece ve daima seninle olmak istiyorum."

Rino gülümsedi, bunca aşk karşısında duygulandı, güldü. Sonra şöyle dedi: "Ben de sadece ve daima seninle olmak istiyorum." Ancak bir süre sonra, karısının onu sadece ne kadar özlediğini ve her zaman da özleyeceğini söylemekle yetinmediğini, ama gerçekten gitmek istediğini, yola çıkmak için her şeyin hazır olduğunu, bu kararı için gerçek ve dayanılmaz bir ağlamayla ısrar ettiğini fark etti.

Yatak odasına kapanıp tartışmaya başladılar ama tartışma kısa sürdü; Rino annesine bağırarak aramıza döndü: "Anne, ne olduğunu öğrenmek istiyorum!" Ve yanıtı beklemeden kardeşine

sordu: "Eğer senin suçunsa yemin ederim suratını dağıtacağım!" Sonra yan odadaki karısına bağırdı: "Yeter artık, sabrımı taşırdın, çabuk gel buraya, yorgunum, yemek yemek istiyorum."

Pinuccia şiş gözlerle çıktı ortaya. Stefano onu görünce durumu hafifletmek için şaka yapmaya çalıştı, kardeşine sarıldı ve içini çekti: "Ah aşk, siz kızlar bizi deli ediyorsunuz." Sonra sanki ansızın deliliğinin nedenini hatırlamış gibi Lila'yı dudağından öptü; öteki çiftin mutsuzluğunu görünce kendilerinin nasıl beklenmedik biçimde mutlu olduklarına sevindi.

Hepimiz sofraya oturduk, Nunzia sessizce tek tek hepimizin tabağına yemek koydu. Ama bu sefer dayanamayan Rino oldu; artık aç olmadığını haykırarak midyeli makarna tabağını mutfağın ortasına fırlattı. Ben korktum, Pinuccia ağlamaya başladı. Stefano da merhamet havasını kaybetti, sıkkınca karısına, "Kalk gidelim, seni lokantaya götüreyim," dedi. Nunzia ve hatta Pinuccia'nın itirazları arasında mutfaktan çıktılar. Bunu izleyen sessizlikte yola koyulan Lambretta'nın gidişini duyduk.

Nunzia'nın yeri temizlemesine yardım ettim. Rino kalktı, yatak odasına gitti. Pinuccia gidip tuvalete kapandı ama az sonra çıkıp kocasının yanına gitti, kapıyı kapattı. Ancak o zaman Nunzia içini döktü ve sessiz kaynana rolünü unutarak:

"Görüyor musun şu şıllığı, neler yapıyor Rinuccio'ya? Ne oldu ona?" dedi.

Bilmediğimi söyledim, doğruydu da, ama akşamı ona Pinuccia'nın duyguları üzerine masallar uydurarak geçirdim. Ben de karnımda bir bebek taşısaydım korunduğumu hissetmek, annelik sorumluluğumu kocamla paylaşmak için hep kocamın yanında olmak isterdim, dedim. Lila eğer bebek yapmak için burada bulunuyorsa, doğru bir şifa yönteminin seçildiğini, denizin ona yaradığını –Stefano geldiğinde nasıl mutluluktan havalara sıçradığını görmek yeterdi– ve Pinuccia'nın da bu aşkla dolu ol-

duğunu, günün ve gecenin her anında bu aşkın ağırlığını hissedip acı çektiğini söyledim.

Nunzia ve ben mutfağı temizleyerek, tabakları ve tencereleri özenle yıkayıp parlatarak tatlı bir saat geçirdik; sonunda bana şöyle dedi: "Ne güzel konuşuyorsun Lenù, çok güzel bir geleceğin olacağı anlaşılıyor." Sonra gözleri yaşardı, Lila da okumalıydı, diye mırıldandı, ama kaderi böyleydi. "Kocam istemedi," diye ekledi, "ben de karşı koymayı beceremedim. O zaman paramız yoktu; okusaydı o da senin gibi olurdu; şimdi evlendi, bambaşka bir yola girdi ve geri dönemez artık; hayat insanı istediği yere sürüklüyor." Bana mutluluklar diledi. "Senin gibi okumuş bir gençle," diye ekledi ve Sarratore'nin oğlundan gerçekten hoşlanıyor muyum diye sordu. İnkâr ettim ama sonra da ertesi sabah onunla dağa çıkacağımı itiraf ettim. Sevindi, salamlı ve peynirli sandviç hazırlamama yardım etti. Onları paketledim, deniz havlumla ve gereken başka şeylerle birlikte çantama koydum. Her zamanki gibi akıllı olmamı tembihledi ve birbirimize iyi geceler diledik.

Gidip odama kapandım, biraz okudum ama zihnimi toparlayamadım. Sabah erken, hava serinken, ortalık mis gibi kokarken çıkmak ne güzel olacaktı. Denizi, hatta Pinuccia'yı, ağlamalarını, o akşamki kavgayı, Lila ve Stefano arasında haftadan haftaya artan barışçıl aşkı ne çok seviyordum. Ayrıca Nino'yu ne çok arzuluyordum. Ve burada ona sahip olmak, her gün onunla birlikte olmak, o ve arkadaşımla üçümüz birlikte anlaşmazlıklara, her zaman karanlık dipte sessiz kalmakla yetinmeyen kötü duygulara karşın mutlu olmak ne hoştu.

Stefano ve Lila'nın döndüğünü duydum. Sesleri ve gülüşmeleri boğuktu. Kapılar açıldı, kapandı, yeniden açıldı. Musluğun, sifonun sesini işittim. Sonra ışığımı söndürdüm, sazlığın hafif hışırtısını, kümesin sesini dinlerken uyuyakaldım.

Ama ansızın yeniden uyandım, odamda biri vardı.

"Benim," diye fısıldadı Lila.

Yatağımın kenarına oturdu, ışığı yakmaya yeltendim.

"Hayır," dedi, "bir dakika kalacağım."

Gene de yaktım, doğruldum.

Gül kurusu renginde ince bir gecelikle karşımdaydı. Teni güneşten öyle çok yanmıştı ki, gözleri bembeyaz görünüyordu.

"Ne kadar uzağa yüzdüğümü gördün mü?"

"Harikaydın ama merak ettim seni."

Gururla başını salladı ve sanki deniz artık ona aitmiş gibi gülümsedi. Sonra ciddileşti.

"Sana bir şey anlatmam gerekiyor."

"Ne?"

"Nino beni öptü," dedi ve bunu bir solukta, günah çıkarırcasına ve en itiraf edilemez olanı kendinden bile saklarcasına söyledi: "Beni öptü ama ben dudaklarımı sımsıkı kapadım."

56.

Sonra ayrıntılı anlattı. Lila o uzun yüzüş sonunda bitkin düşmüştü, ama bu sınavı vermekten ötürü çok mutluydu ve su üzerinde kalma mücadelesini azaltıp dinlenmek için sırt üstü yatmıştı suya. Ama Nino bu yakınlıktan yararlanmış, dudaklarını onun dudaklarına bastırmıştı. Lila hemen ağzını sımsıkı kapamıştı ve erkek dilinin ucuyla açmaya çalışsa da aralayamamıştı bile. "Delisin sen," diyerek itmişti onu, "evliyim ben." Ama Nino şu yanıtı vermişti: "Seni kocandan çok önceden beri; sınıfta o yarışmayı yaptığımız günden beri seviyorum." Lila ona buna bir daha yeltenmemesini buyurmuş ve birlikte yeniden kıyıya doğru yüzmüşlerdi. "Öyle çok bastırdı ki dudaklarımı acıttı," diye sonlandırdı anlatıyı, "hâlâ da acıyor."

Tepki vermemi bekliyordu ama ben soru sormamayı ya da yorum yapmamayı başardım. Bruno'nun eşlik etmemesi durumunda onunla dağa çıkmamamı tembihledi; soğuk bir edayla Nino'nun beni de öpmesinde bir kötülük bulmayacağımı, evli olmadığımı, biriyle çıkmadığımı söyledim. "Tek sorun ondan hoşlanmadığım," dedim; "onun öpmesi bende ağzımı ölü bir fareye dokundurma etkisi yaratır." İşte o noktada, esnememi engelleyemiyormuş gibi yaptım, o da bana merhametli ve hayran gibi görünen bir bakıştan sonra uyumaya gitti. Odamdan çıkmasından güneşin doğmasına kadar ağlamaktan başka bir şey yapmadım.

Bugün, ne kadar acı çekmiş olduğumu anımsayınca garip hissediyorum; o zamanki beni anlayamıyorum. Ama o gece boyunca artık yaşamak için bir nedenimin kalmadığını sanmıştım. Nino neden öyle davranıyordu? Nadia'yı öpüyordu, beni öpüyordu, Lila'yı öpüyordu. O kadar ciddi, o kadar düşünceli olan sevdiğim erkekle o, nasıl aynı kişi olabilirdi? Saatler geçti ama onun, dünyanın büyük sorunlarıyla yüzleşmekte bu kadar derin olabilirken sevda duygularında ne kadar yüzeysel olabileceğini kabullenmek benim için mümkün olmadı. Kendimi sorgulamaya başladım, gözüm kamaşmıştı, kendimi kandırmıştım. Kısa boylu, tombul, dört göz, çalışkan ama akıllı olmayan, buna rağmen kendini kültürlü, bilgili olmakla kandıran ben nasıl olur da bir tatil ortamında bile onun hoşuna gideceğimi sanmıştım? Üstelik, bunu gerçekten düşünmüş müydüm? Bütün davranışlarımı ince ince gözden geçirdim. Hayır, arzularımı kendime açıkça söylemekten acizdim. Bir yandan başkalarından saklamaya dikkat ederken, bunları inançsızca, kuşkucu bir biçimde kendime itiraf ediyordum. Nino için hissettiğim duyguları neden hiç açmamıştım Lila'ya? Ve şimdi, gecenin bir vakti gelip bu itirafla yarattığı acıyı neden yüzüne haykırmamış ve neden ona aslında onu öpmesin-

den çok önce Nino'nun beni öpmüş olduğunu açıklamamıştım? Beni böyle davranmaya iten neydi? Duygularımı fazla belli etmememin nedeni mahremiyetimde şeyleri, insanları, övgüleri, zaferleri arzulamamla gelen şiddetten korkmam mıydı? O şiddetin, istediğimi elde edememem durumunda yüreğimde patlamasından, kötü duygulara dönüşmesinden, mesela Nino'nun güzel ağzını ölü fare etiyle karşılaştırmamdan mı korkuyordum? Bu nedenle mi öne çıktığımda bile her an geri adım atmaya hazır oluyordum? Bu nedenle mi işler sarpa sardığında, yüzümde hep sevimli bir gülümseme, mutlu bir gülüş hazır bulunduruyordum? Bu nedenle mi bana ıstırap çektiren kişiler için eninde sonunda makul mazeretler uyduruyordum?

Sorular ve gözyaşları. Ne olmuş olduğunu anladığımı sandığımda güneş doğmaktaydı. Nino içtenlikle Nadia'yı sevdiğini sanmıştı. Galiani öğretmenim nezdindeki iyi şöhretim yüzünden yıllarca bana samimi bir güven ve sempatiyle bakmıştı. Ama şimdi Ischia'da Lila ile karşılaşmış ve çocukluğundan beri asıl sevdiği kişinin o olduğunu, gelecekte de o olacağını idrak etmişti. Eh, evet, olay kesinlikle böyle gelişmiş olmalıydı. Ona nasıl kızabilirdim ki? Kabahat neredeydi? Onların kişisel tarihlerinde yoğun, yüce bir şeyler ve karşılıklı sevgi duyguları vardı. Sakinleştirici niyetine şiirler ve romanlar düşündüm. Belki de, diye düşündüm, okumuş olmak bana sadece bu yönden yarıyor: beni sakinleştiriyor. Lila onun kalbinde yıllardan beri fark etmeden saklamış olduğu alevi tutuşturmuştu, şimdi o alev coşmuşsa onu sevmekten başka ne gelirdi elinden? Kız onu sevmiyor olsa bile. Evli ve bu nedenle ulaşılmaz, yasak olsa bile: bir nikâh ebediyen, ölümden sonra bile sürerdi. Yeter ki insan kıyamet gününe kadar kendini cehennem azabına mahkûm edip bunu bozmasın. Güneş doğarken aydınlandığımı hissettim. Nino'nun Lila'ya duyduğu, imkânsız aşktı. Benim ona olan aşkım gibi. Ve denizin ortasında

Lila'nın dudağına kondurduğu öpücüğün adını ancak o olanaksızlık tablosu içinde telaffuz edebildim.

Öpücük.

Bir seçim değildi, oluvermişti: zaten Lila şeylerin olmasını sağlamayı bilirdi. Oysa ben öyle değildim, ne yapacaktım şimdi. Buluşmaya gidecektim. Epomeo Tepesi'ne tırmanacaktık. Ya da hayır. Bu akşam Stefano ve Rino ile birlikte eve dönecektim. Annemin bana mektup yazdığını, bana ihtiyacı olduğunu söyleyecektim. Lila'yı sevdiğini, onu öptüğünü bilirken nasıl tırmanırdım. Her gün yüzerlerken birlikte açılmalarını nasıl seyredecektim. Bitkin düşmüştüm, uyuyakaldım. İrkilerek uyandığımda zihnimde oluşturduğum formül acımı biraz evcilleştirmişti. Koşarak buluşmaya gittim.

57.

Gelmeyeceğinden emindim ama kumsala indiğimde çoktan beri oradaydı ve Bruno yoktu. Ama dağa tırmanacak yolu aramaya, bilmediği patikalara sarmaya hiç niyeti olmadığını anladım. Ben çok istiyorsam gitmeye hazır olduğunu, ama sıcak yüzünden tahammül sınırlarının ötesinde bir yorgunlukla karşılaşacağımızı ima etti ve güzel bir deniz banyosundan daha iyisini bulamayacağımızın altını çizdi. Endişelenmeye başladım, neredeyse eve dönüp ders çalışayım diyecek diye korktum. Tam tersine bana sandal kiralamayı önerdi. Cebindeki paraları saydı, bir daha saydı, ben de kendi bozukluklarımı döktüm ortaya. Gülümsedi ve nazikçe, "Sen zaten sandviç getirdin, ben hallederim," dedi. Birkaç dakika sonra denizin üzerindeydik; o kürek çekiyordu, ben uçta oturuyordum.

Kendimi daha iyi hissettim. Belki de Lila yalan söylemiştir, onu hiç öpmemiştir diye düşündüm. Ama içimde bir yerlerde öyle olmadığını da biliyordum; evet, ben bazen yalan söylerdim, hatta (özellikle) kendime de yalan söylerdim ama o, hatırlayabildiğim kadarıyla bunu hiç yapmamıştı. Kaldı ki biraz beklemem yetti, Nino olayı açıklığa kavuşturdu. Denizin ortasına vardığımızda kürekleri bıraktı, kendini denize attı, ben de aynını yaptım. Her zamanki gibi denizin hafif dalgasıyla bir olup yüzmeye başlamadı. Dibe daldı, görünmez oldu, ta uzaktan çıkıverdi. Derinliklerden rahatsız olan ben uzaklaşmaya cesaret edemeyerek sandalın çevresinde biraz döndüm, sonra yoruldum ve beceriksizce sandala tırmandım. Az sonra o da geldi, kürekleri aldı ve kıyıya paralel bir çizgide Punta Imperatore'ye doğru enerjik bir şekilde çekmeye başladı. O ana dek sandviçler, sıcak, deniz ve Epomeo yolundaki katırlarla karşılaşmamakla akıllılık ettiğimiz üzerine basit şakalar yapmıştık. Büyüyen hayretime karşın hâlâ okuduğu kitaplara, dergilere, gazetelere değinmemişti; oysa onun dünyayla ilgili konulara tutkusunu ateşleyecek fitiller ortaya atıyordum. Ama onun aklı başka yerdeydi besbelli. Nihayet bir yerde kürekleri bıraktı, biraz kayalıkları, uçan bir martıyı seyretti ve sonra şöyle dedi:

"Lina sana bir şey söyledi mi?"

"Ne hakkında?"

Sıkıntıyla dudaklarını sıktı ve şöyle dedi:

"Tamam, ne olduğunu sana ben söyleyeyim: dün onu öptüm."

Bu başlangıçtı. Günün geri kalanını ikisinden söz ederek geçirdik. Defalarca yüzdük, kayalıkları, mağaraları keşfettik, sandviçlerimizi yedik, getirdiğim bütün suyu içtik, bana kürek çekmeyi öğretmek istedi ama konuştuğumuz zamanlarda başka bir şeyden söz etmeyi beceremedi. Ve beni en çok etkileyen, genellikle yaptığı üzere, kendine ait bu konuyu, dünyanın genel

geçer konularına dönüştürmedi, sözü onlara getirmedi. Sadece o Lila, Lila ve o. Aşk hakkında bir şey demedi. İnsanın bir başkasına değil de o kişiye âşık olmasına ilişkin gerekçeler hakkında konuşmadı. Tam tersine takıntılı biçimde Lila ve onun Stefano ile ilişkisi üzerine sorguladı beni.

"Neden evlendi onunla?"

"Âşık olduğu için."

"Mümkün olamaz."

"Seni temin ederim ki öyle."

"Para için, ailesine yardım etmek, kendine iyi bir hayat sağlamak için evlendi."

"Sırf öyle olsa Marcello Solara ile evlenebilirdi."

"Kim o?"

"Stefano'dan daha çok parası olan ve onunla evlenebilmek için her türlü deliliği yapan biri."

"Peki Lila?"

"Onu istemedi."

"Yani sence aşk için evlendi şarkütericiyle."

"Evet."

"Peki bu, çocuk sahibi olabilmek için deniz tatili yapma masalı ne?"

"Doktor söyledi."

"Kendi çocuk istiyor mu?"

"Baştan istemiyordu, ama şimdi evet."

"Ya kocası?"

"O istiyor."

"O Lila'ya âşık mı?"

"Hem de çok."

"Peki sen, dışarıdan bakınca onlar arasında her şeyin yolunda olduğunu düşünüyor musun?"

"Lina ile hiçbir şey asla kolay yürümez."

"Yani?"

"Şimdi daha iyiler."

"İnanmıyorum."

Takıntılı bir şekilde bu konu çevresinde döndü durdu. Ama ben ısrar ettim: Lila hayatının hiçbir döneminde kocasını bu kadar çok sevmemişti. O inanmadıkça ben daha çok abartıyordum. Ona açık bir şekilde ikisi arasında bir şey yaşanmasının mümkün olmadığını, kendini kandırmasını istemediğimi söyledim. Ne var ki bu da yetmedi konuyu kapamaya. Denizle gökyüzü arasında geçirdiğimiz o gün, ona Lila'yı daha ayrıntılı anlatsaydım günün onun için daha keyifli geçeceğini daha açık bir şekilde anladım. Söylediğim her bir sözün onu üzmesini önemsemiyordu. İyisiyle kötüsüyle bildiğim her şeyi anlatmamı, bütün dakikalarımızı ve saatlerimizi onun adıyla doldurmamızı istiyordu. Başlangıçta bu canımı acıtsa da ben de bunu yaptım ve durum yavaş yavaş değişti. O gün, Nino ile Lila'dan söz etmenin üçümüz arasındaki ilişkiye yeni bir boyut kazandırdığını fark ettim. Ne ben ne o Nino'ya sahip olabilecektik. Ama tatil boyunca, Lila çıkış yolu olmayan bir tutkunun nesnesi, ben de hem onun hem Lila'nın deliliklerini kontrol altında tutan hikmet sahibi danışman olarak, birlikte Nino'nun göstereceği ilginin tadını çıkartabilirdik. Bu ortada olma varsayımıyla avundum. Lila, Nino'nun onu öptüğü müjdesiyle bana koşmuştu; Nino bu öpücüğün itirafından yola çıkarak işte bütün bir gün benimle oyalanıyordu. Her ikisine de gerekli olacaktım.

Nitekim Nino bensiz yapamıyordu.

"Sence o beni asla sevemez mi?" diye sordu bir ara.

"O bir karar aldı Nino."

"Ne?"

"Kocasını sevmek, ondan bir bebek sahibi olmak. Sırf onun için burada bulunuyor."

"Peki benim ona duyduğum aşk ne olacak?"

"İnsan sevdiği zaman karşılığında sevilmek ister. Kendini ödüllendirilmiş hissedeceği olasıdır. Ama eğer daha fazla acı çekmek istemiyorsan, daha fazlasını bekleme. Lina ne kadar fazla sevilir, ne kadar üzerine düşülürse o kadar acımasız olabilir. Her zaman böyle olmuştur."

Gün battıktan sonra ayrıldık ve bir süreliğine güzel bir gün geçirdiğim izlenimine kapıldım. Ama yol boyunca içimi sıkıntı kapladı. Bu yürek paralayıcı duruma katlanabileceğimi nasıl düşünür, Lila ile Nino'yu, Nino ile Lila'yı nasıl konuşurdum; yarından sonra onların tartışmalarını, oyunlarını, birbirlerine sarılmalarını, birbirlerine dokunmalarını nasıl izleyebilirdim? Eve vardığımda annemin beni mahalleye geri çağırdığını bildirmeye hazırdım. Ama içeri girer girmez Lila sert bir tavırla azarladı:

"Neredeydin? İnip aradık seni. Bize gerekliydin, yardım etmen gerekiyordu."

Güzel bir gün geçirmediklerini öğrendim. Pinuccia yüzündendi; herkesin canına okumuştu. Sonunda kocası onu eve götürmek istemiyorsa, bunun onu sevmediği anlamına geleceğini ve o zaman bebeğiyle ölmeyi yeğleyeceğini söylemişti. Bunun üzerine Rino pes etmiş ve onu alıp Napoli'ye götürmüştü.

58.

Pinuccia'nın gitmesinin ne anlama geldiğini ancak ertesi gün anladım. O akşam hoşuma bile gitmişti; artık onun yakınmaları olmayınca ev sakinlemişti, zaman sessizce akıp gidiyordu. Odama çekildiğimde ve Lila da peşimden geldiğinde sohbetimizde baştan bir gerilim yaşamadık. Gerçekten ne hissettiğimi söylememek için elimden geleni yaptım, dikkatli davrandım.

"Neden gitmek istediğini anladın mı sen?" diye sordu Lila, Pinuccia'dan söz ederek.

"Çünkü kocasının yanında olmak istiyordu."

Başıyla hayır işareti yaptı ve ciddi bir sesle şöyle dedi:

"Duygularından korkmaya başlamıştı."

"Yani?"

"Bruno'ya âşık oldu."

Şaşırdım, bu olasılık hiç gelmemişti aklıma.

"Pinuccia mı?"

"Evet."

"Ya Bruno?"

"O bunun farkına bile varmadı."

"Emin misin?"

"Evet."

"Nereden biliyorsun?"

"Çünkü Bruno'nun gözü sende."

"Saçmalama."

"Nino söyledi dün bana."

"Bana bugün hiçbir şey söylemedi."

"Ne yaptınız bugün?"

"Sandal kiraladık."

"İkiniz yalnız mı?"

"Evet."

"Nelerden konuştunuz?"

"Her şeyden."

"Sana anlattığım şeyden de söz ettiniz mi?"

"Hangi?"

"Biliyorsun işte."

"Öpücükten mi?"

"Evet."

"Hayır, o konuda bir şey söylemedi."

Saatlerce güneş altında kalmaktan, defalarca yüzmekten sersem olmuş olsam bile yanlış bir şey söylememeyi başardım. Lila uyumaya gittiğinde çarşafımın üzerinde suda yüzer gibi yattığımı hissettim ve karanlık odam sanki mavi ve pembe ışıklarla dolmuş gibiydi. Pinuccia, Bruno'ya âşık olduğu için mi alelacele gitmek istemişti? Bruno onu değil beni mi istiyordu? Pinuccia ve Bruno arasındaki ilişkiyi yeniden düşündüm, dillerinden dökülen cümleleri, ses tonlarını yeniden dinledim, hareketlerini yeniden seyrettim ve Lila'nın haklı olduğunu anladım. Stefano'nun buradan ayrılmak ve evine dönmek için büyük çaba gösteren kız kardeşine içimden derin bir sevgi hissettim. Bruno'nun benden hoşlandığı düşüncesi ise hiç inandırıcı gelmedi. Bana bakmamıştı bile. Lila'nın dediği gibi öyle bir amacı olsaydı buluşmaya Nino değil o gelirdi. Ya da birlikte gelirlerdi. Doğru ya da değil, ben ondan hoşlanmıyordum; fazla kısa boylu, fazla kıvırcık saçlı, dar alınlı, kurt dişli bir gençti. Hayır, hayır. Benim yerim ikisinin arasında olmalı, diye düşündüm. Böyle yapacağım.

Ertesi sabah saat onda kumsala indiğimizde iki gencin de gelmiş olduğunu, kıyı boyunca ileri geri volta attıklarını gördük. Lila, Pinuccia'nın yokluğunu bir iki sözcükle özetledi: çalışması gerekiyordu, kocasıyla gitmişti. Ne Nino ne Bruno en ufak bir üzüntü gösterdi ve bu beni rahatsız etti. Aramızdan ayrılması nasıl olur da bir boşluk yaratmazdı? Pinuccia iki hafta boyunca bizimle olmuştu. Beşimiz birlikte gezmiş, çene çalmış, şakalaşmış, yüzmüştük. O on beş gün boyunca eminim onun zihninde yer eden bir şey olmuştu, bu ilk deniz tatilini hiç unutmayacaktı. Ama biz? Farklı şekillerde onun için önemli olan bizler şimdi onun yokluğunu hissetmiyorduk bile. Nino, örneğin, onun bu ani gidişiyle ilgili hiçbir yorumda bulunmadı. Bruno da ciddi bir sesle şunu söylemekle yetindi: "Yazık oldu, vedalaşamadık bile."

Bir dakika sonra sanki o Ischia'ya, Citara'ya hiç gelmemiş gibi başka şeylerden konuşuyorduk.

Rollerin hızla yeniden uyarlanmasından da hoşlanmadım. Şimdiye dek hep bana hitaben konuşmuş ve Lila'yı da konuşmaya dahil etmiş –ya da sadece bana konuşmuş– olan Nino, artık dört kişi kaldığımıza göre, ikimizi birden idare etme onurunu yüklenmeye gerek görmeyerek anında sadece Lila ile sohbet etmeye geçti. Cumartesiye kadar Pinuccia ile ilgilenmekten başka bir şey yapmamış olan Bruno, aynı çekingen ve efendi tavrıyla benimle ilgilenmeye başladı; sanki o evli ve hamile olmasına karşın ikimizin birbirimizden farkı yoktu.

Kıyı boyunca yaptığımız ilk yürüyüşe yan yana dört kişi olarak başladık. Ama Bruno, kısa süre içinde denizin ters çevirmiş olduğu büyük bir istiridye kabuğu gördü, "Güzelmiş," deyip onu almak için eğildi. Terbiyeli terbiyeli durup onu bekledim, o da gayet sıradan bir şey olan deniz kabuğunu bana hediye etti. Nino ve Lila yürümeyi sürdürdüler, böylece kıyıda yürüyen iki çifte dönüştük, onlar ikisi önden, biz ikimiz arkadan gidiyorduk; onlar canlı bir şekilde tartışıyorlardı, ben Bruno ile bir sohbet açmaya çalışıyordum, ama Bruno benimle konuşmakta zorlanıyordu. Adımlarımı hızlandırmaya çalıştım, o da gönülsüzce beni izledi. Gerçek bir temas sağlamak zordu. Ne bileyim deniz, gökyüzü, martılar hakkında genel sözler ediyordu; kendince bana uygun olduğunu düşündüğü bir rol oynuyordu. Pinuccia ile başka şeylerden konuşmuş olmalıydı, yoksa onunla bu kadar zevkli zamanlar geçirmiş olmasını açıklamak zordu. Kaldı ki daha ilginç konulara değinmiş olsa bile söylediklerini çözümlemek kolay değildi. Saati sormak gerektiğinde, sigara ya da biraz su istediğinde temiz bir sesi, net bir telaffuzu vardı. Ama o sadık genç rolünü üstlendiğinde (*deniz kabuğu, hoşuna gitti mi, bak ne güzel, sana hediye edeyim*) dili dolanıyor, İtalyanca değil yerel lehçe bile ko-

nuşamıyordu, sanki söylediğinden utanırmış gibi alçak bir tonla, kesik kesik, utangaç bir dille konuşuyordu. Başımla evet diyordum ama pek anlamıyordum; bu arada Nino ve Lila'nın aralarında konuştuklarını yakalamak için onlara kulak kabartıyordum.

Nino'nun çalıştığı ciddi konulardan konuşmaya başladığını ya da Lila'nın benden aşırdığı kitaplardan aklına gelen cümleleri birbiri ardına dizdiğini tahmin ediyordum ve onların konuşmalarına müdahale edebilmek için bahane arıyordum. Ama bir iki cümle yakalayabilmek için onlara her yaklaşmamda kafam karıştı. Nino anladığım kadarıyla ona mahallede geçirdiği çocukluğundan söz ediyordu ve bunu yoğun, hatta dramatik bir ifadeyle yapıyordu; Lila onu hiç bölmeden dinliyordu. Kendimi davetsiz misafir gibi hissettim, mazeret bulamadım, Bruno ile can sıkıntısı çekmek üzere geride kalmaya razı oldum.

Hep birlikte yüzmeye karar verdiğimizde de eski üçlüyü oluşturmakta geç kaldım. Bruno, haber vermeden beni itti, suyun dibini boyladım, ıslanmasını istemediğim saçlarım ıslanmış oldu. Yeniden su yüzeyine çıktığımda Nino ve Lila birkaç metre ötemdeydiler, ciddi ciddi konuşmayı sürdürüyorlardı. Suda bizden daha çok kaldılar ama kıyıdan pek uzaklaşmadılar. Birbirlerine anlattıkları şeylere öylesine kaptırmışlardı ki uzun yüzmelerin keyfinden bile vazgeçtiler.

İkindiye doğru Nino ilk kez bana yöneldi. O olumsuz bir yanıt beklercesine, biraz kabaca sordu:

"Neden yemekten sonra da görüşmüyoruz? Gelip sizi alırız, sonra eve bırakırız."

Şimdiye dek hiç gece çıkmayı önermemişlerdi. Soru yüklü bir ifadeyle Lila'ya baktım ama o gözlerini başka tarafa çevirdi. Yanıtı ben verdim:

"Lila'nın annesi evde, onu bütün gün yalnız bırakmamalıyız."

Nino karşılık vermedi, arkadaşı da ona destek çıkmadı. Ama son yüzmeden sonra, tam ayrılırken Lila şöyle dedi:

"Yarın akşam kocama telefon etmek için Forio'ya geleceğiz. Belki birlikte bir dondurma yeriz."

Bu çıkışı hoşuma gitmedi, ama hemen sonra olanlar beni daha da rahatsız etti. İki genç Forio'ya doğru yürümeye başladıklarında Lila daha eşyalarını toparlarken bana açıkça çıkışmaya başladı; sanki bütün bir gün boyunca, saat be saat, Nino'nun o önerisi ve ikimizin ayrı ayrı çelişkili yanıtları dahil her bir küçük olayda çelişkili ve bir o kadar da açık biçimde suçlu davranmıştım:

"Neden bütün gün Bruno ile birlikte oldun?"

"Ben mi?"

"Evet, sen. Bir daha beni o tiple yalnız bırakmayı deneme sakın."

"Ne diyorsun sen? Bizi beklemek için bir an bile yavaşlamadan hızla yürüyüp giden sizdiniz."

"Biz mi? Nino idi koşturan."

"Ona bizi beklemek zorunda olduğunu söyleyebilirdin."

"Sen de Bruno'ya, haydi hızlan biraz, yoksa gözden kaybedeceğiz onları, diyebilirdin. Lütfen bir iyilik yap bana; mademki çok beğeniyorsun onu, akşam kendi keyfiniz için birlikte çıkın. Böylece canının istediğini yapıp söylemekte serbest olursun."

"Ben senin için buradayım, Bruno için değil."

"Benim için buradaymışsın gibi görünmüyorsun; hep kafana göre takılıyorsun."

"Bu hoşuna gitmiyorsa yarın sabah ayrılabilirim adadan."

"Öyle mi? Yarın akşam tek başıma mı gideyim o ikisiyle dondurma yemeye?"

"Lila, onlarla dondurma yemek istediğini söyleyen sendin."

"Mecburen öyle dedim, Stefano'ya telefon etmeye gideceğim, Forio'da karşılaşırsak çok ayıp olurdu."

Evde, akşam yemeğinden sonra, Nunzia'nın karşısında da bu tonda didişmeyi sürdürdük. Gerçek bir kavga değildi ama ikimiz de birbirimizi anlamadan kendimizi ifade etmeye çalışıyorduk. Kafası karışmış halde bizi dinleyen Nunzia ise sonunda şöyle dedi:

"Yarın akşam yemekten sonra ben de sizinle dondurma yemeye geleyim."

"Yol çok uzun," dedim. Ama Lila sertçe müdahale etti:

"Yürüyerek gidecek değiliz ya. Paramız var, araba tutarız."

59.

Ertesi gün, erkeklerin yeni saat düzenlerine uyum sağlamak için kumsala onda değil dokuzda indik, ama onlar yoktu. Lila sinirlendi. Bekledik; ne onda ne daha sonra göründüler. Ancak öğleden sonranın ilk saatlerinde geldiler; iki suç ortağı olarak gayet rahat, tasasız bir halleri vardı. Akşamı bizle geçirecekleri için derslerini erken çalışmaya karar verdiklerini söylediler. Lila ilk başta beni şaşırtan bir tepki verdi: onları kovdu. Şiddetli bir yerel lehçeye dönerek, tıslayarak, ister öğleden sonra, ister akşam, canları ne zaman isterse ders çalışmaya gidebileceklerini söyledi; onları tutan yoktu. Nino ve Bruno onu ciddiye almamakta zorlansalar ve bu çıkış komik bir şakaymış gibi gülümseseler bile Lila elbisesini üzerine geçirdi, çantasını sertçe kaptı ve büyük adımlarla yola doğru yürümeye başladı. Nino peşinden koştu ama az sonra cenaze suratıyla geri geldi. Yapacak bir şey yoktu, Lila gerçekten öfkelenmişti, mazeret dinlemeye niyeti yoktu.

Sakin görünmeye çalışarak, "Geçer," dedim ve onlarla yüzdüm. Güneşte uzanarak kurudum, sandviçimi yedim, gönülsüzce konuştum ve sonra benim de eve çıkmam gerektiğini söyledim.

"Peki bu akşam?" diye sordu Bruno.

"Lina Stefano'ya telefon edecek, orada oluruz."

Ama onun bu öfkesi beni çok rahatsız etmişti. Ne anlama geliyordu o ton, o tavır? Buluşma saatine uymadıkları için bu kadar kızmaya ne hakkı vardı? Neden kendini tutamıyordu ve iki gence Pasquale ve Antonio ya da hatta Solara kardeşlermiş gibi davranıyordu? Neden Sinyora Carracci olarak değil de kaprisli bir kız gibi hareket ediyordu?

Nefes nefese çıktım eve. Nunzia havlularla mayoları yıkıyordu, Lila odasındaydı, yatağına oturmuş, gene sıra dışı bir şey yapıyor, yazıyordu. Defterini dizlerine dayamış, gözlerini kısmış, kaşlarını çatmıştı; benim kitaplarımdan biri çarşafının üstünde duruyordu. Ne zamandır bir şey yazdığını görmemiştim.

"Abartılı bir tepki verdin," dedim.

Omzunu silkti, gözlerini defterinden ayırmadı, bütün bir öğleden sonra boyunca yazmayı sürdürdü.

Akşam sanki kocası gelecekmiş gibi süslendi ve arabayla Forio'ya gittik. Hiç güneşlenmeyen, bembeyaz olan Nunzia'nın dudaklarına ve yanaklarına biraz renk verebilmek için kızının rujunu ödünç alması dikkatimi çekti. Ölü gibi görünmek istemediğini söyledi.

Hemen iki gençle karşılaşıverdik; nöbetçi kulübesinin iki muhafızı gibi barın kapısında dikiliyorlardı. Bruno hâlâ şortlaydı, sadece gömleğini değiştirmişti. Nino uzun pantolon, bembeyaz bir gömlek giymişti ve isyankâr saçlarını öyle zorla şekle sokmuştu ki onu böyle görünce pek o kadar yakışıklı olmadığını düşündüm. Nunzia'nın varlığını fark edince kaskatı kesildiler. Barın girişinde, sundurma altına oturduk, *spumone* dondurması

ısmarladık. Nunzia bizi hayrete düşürerek ağzını bir açtı, bir daha kapamadı. Sadece gençlerle konuştu. Nino'nun annesinin ne kadar güzel olduğunu hâlâ hatırladığını söyledikten sonra, savaş zamanı yaşanan olayları, bunların mahalledeki uzantılarını anlattıkça anlattı ve Nino'ya bunları anımsayıp anımsamadığını sordu; o hayır dediğinde, hep aynı yanıtı verdi: "Annene sor, bak o hatırlıyordur." Lila kısa süre içinde sıkılma belirtileri gösterdi, Stefano'ya telefon etme zamanının geldiğini söyledi ve barın içindeki kabinlere yöneldi. Nino sessizleşti, Nunzia ile sohbette onun yerini Bruno aldı. Benimle baş başayken yaşadığı çekingenliği Nunzia'ya göstermediğini fark ettim, sıkıntıyla.

Nino ansızın, "Bir dakika bağışlayın beni," dedi, kalktı ve bara girdi.

Nunzia huzursuz oldu, kulağıma eğilerek fısıldadı:

"Para ödemeye gitmiyordur değil mi? En yaşlı benim, ödemek bana düşer."

Bruno bunu işitti ve her şeyin zaten ödenmiş olduğunu, bir hanıma para ödetmeyeceğini bildirdi. Nunzia razı oldu, babasının salam fabrikası hakkında bilgi almaya, kendi oğlu ve kocasıyla övünmeye, onların da bir ayakkabı fabrikası kurarak patron olduklarını anlatmaya başladı.

Lila dönmek bilmiyordu, merak ettim. Nunzia ve Bruno'yu baş başa sohbet etmeye bıraktım ve ben de bara girdim. Stefano'yu aramaları hiç bu kadar uzun sürmezdi. İki telefon kabinine de baktım, ikisi de boştu. Çevreme bakındım ama böyle kazık gibi dikilince bar sahibinin masalara servis yapan oğullarını rahatsız etmiştim. İçeri hava girsin diye arka avluya açılan bir kapı dikkatimi çekti. Kararsız adımlarla oraya yöneldiğimde burnuma birbirine karışan eskimiş araba lastiği ve kümes kokusu geldi. Avlu boştu ama yandaki duvarın bir köşesinde, ardında bahçe görünen bir açıklık vardı. Paslı demirlerle dolu avluyu

aştım ve öteki bahçeye geçmeden Lila ve Nino'yu gördüm. Yaz gecesinin parlaklığı bitkileri aydınlatıyordu. Birbirlerine sokulmuşlardı, öpüşüyorlardı. Erkek elini eteğinin altına sokmuştu, kız onu uzaklaştırmaya çalışıyordu ama bir yandan da öpmeyi sürdürüyordu.

Ses çıkarmamaya çalışarak geri adım attım. Bara döndüm, Nunzia'ya Lila'nın hâlâ telefonda olduğunu söyledim.

"Kavga mı ediyorlar?" diye sordu.

"Hayır."

Yandığımı, tutuştuğumu hissediyordum ama alevler buz gibiydi, acı duymuyordum. O evli diye düşündüm, evleneli bir yılı geçti.

Lila yanında Nino olmadan geldi geri. Kusursuz görünüyordu ama ben gene de giysilerinde ve bedeninde bir düzensizlik hissettim.

Bir süre bekledik, Nino görünmedi, her ikisinden de nefret ettiğimi hissettim. Lila ayağa kalktı, "Geç oldu, gidelim," dedi. Bizi eve döndürecek olan arabaya bindiğimizde, Nino koşarak yanımıza geldi, neşeyle el salladı. Şimdiye dek hiç görmediğim bir nezaketle, "Yarın görüşürüz," diye seslendi. Lila'nın evli olması ne o ne de Lila için bir engel oluşturuyordu ve bu gözlemim bana öylesine aşağılık bir gerçek olarak göründü ki midem bulandı, elimle ağzımı örttüm.

Lila hemen yattı, gelip yaptığı ve yapmayı planladığı şeyi itiraf etmesini boş yere bekledim. Bugün düşünüyorum ki, ne yapacağını o zaman kendi de bilmiyordu.

60.

İlerleyen günler durumu daha da açığa kavuşturdu. Nino önceleri elinde bir gazete ya da kitapla gelirdi; bu bir daha olmadı. İnsanlığın sorunlarıyla ilgili tartışmalar soldu, daha kişisel sözlere dönüşmenin yolunu arayan dağınık cümlelere dönüştü. Lila ve Nino, birlikte kıyıdan görünmez olana dek uzun uzun yüzme alışkanlığı geliştirdiler. Bizi uzun yürüyüşlere mecbur bıraktılar ve bu da çiftlerin ayrılması konusunu iyice pekiştirdi. Ve asla, kesinlikle asla Nino bir daha benim yanımda yürümedi, Bruno da Lila'nın. Yürürken geride kalan çiftin o ikisi olması doğal bir hal aldı. Bazen ansızın arkama dönüp bakmamla, ıstıraplı bir yanılmaya yol açtığım izlenimine kapılıyordum. Elleri, dudakları birbirinden kopuveriyordu.

Acı çektim, ama kabullenmeliyim ki, derinlerdeki inanmazlık halimle acı bana dalga dalga yanaşıyordu. Özü olmayan bir gösteri seyrediyorum hissindeydim; her ikisi de bunun mümkün olmadığını bile bile sevgiliyi oynuyorlardı: birinin zaten sevgilisi vardı, öteki çoktan evliydi. Bazen onlara çöküş dönemindeki iki ilah gibi bakıyordum: eskiden öyle akıllıydılar, öyle başarılıydılar, ama şimdi öyle aptallaşmışlardı ki saçma bir oyun oynuyorlardı. Lila'ya, Nino'ya şunu söylemeyi tasarlıyordum: "Siz kim olduğunuzu sanıyorsunuz, ayaklarınız yere bassın artık!"

Bunu yapamadım. İki ya da üç gün içinde işler daha da değişti. Artık gizlenmeden el ele tutuşmaya başladılar; biz sanki numara yapmalarına bile değmeyecek tiplermişiz gibi bunu saldırgan bir küstahlıkla yapıyorlardı. Birbirlerini yakalamak, sıkıştırmak, kumun üzerinde yuvarlanmak için şakadan tartışıyorlardı. Gezerlerken bazen terk edilmiş bir kulübe, döküntü bir balıkçı barınağı, sık bitki örtüsüne doğru uzanan bir patika görüyor ve çocuk

gibi onu keşfe gidiyor ama bizi yanlarına çağırmıyorlardı. Nino önden, Lila sessizce arkasından uzaklaşıyorlardı. Güneşin altına uzandıkları zaman aralarındaki boşluğu en aza indiriyorlardı. Başlangıçta omuzlarının teması, kollarının, bacaklarının, ayaklarının birbirine değmesi yetiyordu. Daha sonra, uzun yüzme seferleri dönüşü daha büyük olan Lila'nın havlusuna birlikte ve gayet doğallıkla uzanıyorlardı; Nino onun omzuna sarılıyor, Lila başını onun göğsüne dayıyordu. Hatta bir keresinde gülüşerek dudaktan öpüştüler; kısa ve neşeli bir öpüşmeydi bu. Şöyle düşünüyordum: deli bu kız, ikisi de deli. Napoli'de Stefano'yu tanıyan biri görse bunları ne olur? Bize evi kiralayan tedarikçi şuradan geçse? Ya da Nunzia şöyle bir kumsala ineyim dese?

Bu kadar bilinçsiz davranmalarını aklım almıyordu, ama onlar sınırı giderek genişletiyorlardı. Sadece gündüzleri görüşmek yetmez oldu; Lila, Stefano'ya her akşam telefon etmeye karar verdi ve Nunzia'nın bize eşlik etme önerisini sertçe reddetti. Yemekten sonra beni Forio'ya gitmeye zorluyordu. Kocasına alelacele telefon ediyordu ve sonra başlıyorduk gezmeye; o Nino, ben Bruno ile. Eve gece yarısından önce dönemiyorduk ve iki erkek bize karanlık kumsal boyunca eşlik ediyordu.

Cuma akşamı, yani Stefano'nun dönmesinden önce Lila ve Nino ansızın kavga ettiler; üstelik bu şaka değil, ciddiydi. Üçümüz masada dondurma yiyorduk, Lila telefon etmeye gitmişti. Nino bir karış asık suratıyla cebinden üzeri yazılı birtakım kâğıtlar çıkardı; her iki yüzü de yazılı kâğıtlar hakkında hiçbir açıklama yapmadı ve Bruno ile benim kof sohbetimizden kendini yalıttı. Lila geri geldiğinde ona şöyle bir bakmaya bile tenezzül etmedi, kâğıtları cebine koymayıp okumayı sürdürdü. Lila yarım dakika bekledi ve sonra neşeyle sordu:

"O kadar ilginç mi?"

"Evet," dedi Nino bakışlarını kaldırmadan.

"O halde yüksek sesle oku, biz de dinleyelim."

"Benim kendi işim, sizi ilgilendirmez."

"Nedir o?" diye sordu Lila, ama zaten biliyor gibi görünüyordu.

"Bir mektup."

"Kimden?"

"Nadia'dan."

Lila hiç beklenmedik ve yıldırım hızında bir hareketle mektubu onun parmaklarının arasından koparıverdi. Nino koca bir böcek sokmuş gibi irkildi ama Lila gayet yüksek sesle, bir konuşma yaparcasına okumaya başladığında bile mektubu geri almak için bir şey yapmadı. Biraz çocuksu da olsa bir aşk mektubuydu; özlem teması üzerine ağdalı varyasyonlarla satır satır akıyordu. Bruno utangaç bir gülümsemeyle sessiz dinledi; ben de Nino'nun durumu bir şaka gibi karşılamaya niyeti olmadığını, kızgın bakışlarını sandalet şeritlerine hapsolmuş ayaklarına diktiğini görünce Lila'ya fısıldadım:

"Yeter artık, ver geri."

Ben konuşur konuşmaz okumayı yarıda kesti ama eğlence ifadesini yüzünden silmedi ve mektubu da iade etmedi.

"Utanıyorsun ha?" diye sordu. "Senin yüzünden. Bu şekilde mektup yazan biriyle nasıl çıkabiliyorsun sen?"

Nino tek söz etmedi, ayaklarını incelemeyi sürdürdü. Neşeli bir ifadeyle Bruno girdi araya:

"Belki de insan birine âşık olduğunda, onu önce güzel aşk mektubu yazmayı biliyor mu diye sınavdan geçirmiyor."

Ama Lila ona dönüp bakmadı bile ve gözlerimizin önünde gizli bir tartışma yürütüyorlarmış gibi dönüp yeniden Nino'ya baktı:

"Onu seviyor musun? Neden peki? Çünkü Vittorio Emanuele Caddesi'nde, içi antika kitap ve tablo dolu bir evde oturduğu için

mi? Çünkü mıymıy bir sesle konuştuğu için mi? Çünkü öğretmeninin kızı olduğu için mi?"

Nino sonunda kendine geldi ve kuru kuru şöyle dedi:

"Ver o kâğıtları bana geri."

"Tek koşulla veririm; şimdi hepsini gözlerimizin önünde yırtacaksın."

Lila'nın bu neşeli tavrı karşısında Nino tek hecelik ciddi yanıtlar verirken sesinde olası bir saldırganlığın titreşimi yüklüydü.

"Sonra?"

"Sonra hep beraber oturup Nadia'ya bir mektup yazacağız ve ondan ayrılacağını söyleyeceğiz."

"Sonra?"

"Bu akşam postaya vereceğiz."

Nino bir an için bir şey demedi ama sonra onayladı:

"Pekâlâ, öyle olsun."

Lila şaşkın gözlerle kâğıtları gösterdi.

"Yırtacak mısın gerçekten?"

"Evet."

"Ve onu terk edecek misin?"

"Evet. Ama bir şartla."

"Duyalım bakalım neymiş."

"Sen de kocanı bırakacaksın. Şimdi. Hep birlikte telefona gideceğiz ve sen bunu ona söyleyeceksin."

Bu sözler içimde o anda adlandıramadığım, son derece şiddetli bir heyecan yarattı. Nino bunu söylerken sesi ani bir şekilde o kadar yükseldi ki, çatladı. Ve onu duyan Lila'nın gözleri hemen çok iyi tanıdığım iki çukura dönüştü. Şimdi o da tavır değiştirecekti. Şimdi kötü kız olacak diye düşündüm. Nitekim şöyle dedi: "Sen ne hakla böyle konuşabiliyorsun?" Sonra şöyle dedi: "Sen kiminle konuştuğunu sanıyorsun?" Sonra şöyle dedi: "Sen bu mektupla, o iyi aile kızı şırfıntısıyla beni, kocamı, evliliğimi,

bütün hayatımı nasıl aynı kefeye koyarsın? Hava yapmayı biliyorsun ama şakadan anlamıyorsun. Hatta hiçbir şey anlamıyorsun. Hiçbir şey, duydun işte; hiç öyle surat yapma bana. Haydi gidip yatalım Lenù."

61.

Nino bizi durdurmak için bir şey yapmadı, Bruno ise, "Yarın görüşürüz," dedi. Araba tuttuk ve eve döndük. Ama daha yolda giderken Lila titremeye başladı, elimi tuttu ve sıkmaya başladı. Nino ile aralarında yaşanan her şeyi karmakarışık biçimde itiraf etti. Öpülmek istemişti, bırakmıştı öpsün. Ellerini bedeninde hissetmek istemişti, bırakmıştı Nino ellerini bedeninde dolaştırsın. "Uyuyamıyorum. Uykuya dalabilirsem irkilerek uyanıyorum, saate bakıyorum, sabah olmuştur, denize inme zamanı gelmiştir diye umuyorum. Ama gece sürüyor, artık uyku tutturamıyorum, onun bana söylediği, benim ona söylemek için sabırsızlandığım sözler üşüşüyor zihnime. Direndim. Ben Pinuccia gibi değilim, canımın istediğini yaparım, başlayabilirim, bitirebilirim, bu bir eğlencedir diye düşündüm. Dudaklarımı kapattım önce, ama sonra, bir öpücük nedir ki dedim ve ne olduğunu keşfettim, bilmiyormuşum –sana yemin ederim ki bilmiyormuşum– ve sonra bir daha onunla öpüşmeden edemedim. Ona elimi verdim, parmaklarımı parmaklarına doladım, ondan kopmanın bir acı olduğunu hissettim. Şu anda üzerime hep birlikte yağan ne kadar çok şeyi kaybettim. Evli bir kadınken, sevgili rolü oynuyorum. Heyecanlanıyorum, yüreğim burada, boğazımda, şakaklarımda atıyor. Ve her şeyine bayılıyorum. Beni ıssız yerlere sürüklemesinden, bizi birinin görecek olması korkusundan, bizi görüyor olmaları

düşüncesinden hoşlanıyorum. Sen Antonio ile böyle şeyler yapar mıydın? Ondan ayrılman gerekirken üzülür müydün ve onu yeniden görmeye can atar mıydın? Bu normal mi Lenù? Senin için de böyle miydi? Bu nasıl ve ne zaman başladı bilmiyorum. Önceleri hoşlanmıyordum ondan; anlattıkları, söyledikleri hoşuma gidiyordu ama fizik olarak beğenmiyordum. Şöyle düşünüyordum: ne çok şey biliyor bu, durup dinlemeliyim, öğrenmeliyim. Şimdi konuşurken ona konsantre olamıyorum bile. Ağzına bakıyorum ve baktığıma utanıyorum, gözlerimi başka tarafa çeviriyorum. Çok kısa süre içinde ona ait her şeye âşık oldum: ellerine, ince tırnaklarına, sıskalığına, cildinin altındaki kaburgalarına, ince boynuna, kötü tıraş ettiği ve hep sert olan sakalına, burnuna, göğsündeki kıllara, uzun ve ince bacaklarına, dizlerine. Onları okşamak istiyorum. Ve aklıma iğrendiğim şeyler geliyor, beni gerçekten iğrendiriyorlar Lenù, ama ona haz vermek, onu mutlu etmek için bunları yapmak istiyorum."

Gecenin uzun bir bölümünde odasında oturup kapalı kapının ardında, sönük ışığın altında onu dinledim. O pencere tarafına uzanmıştı, ayın şavkı ensesine dökülen saçları, kalçasını aydınlatıyordu; ben kapı tarafında, Stefano'nun yattığı tarafa yatmıştım ve düşünüyordum: kocası burada yatıyor, her hafta sonu yatağın burasına uzanıyor ve ikindi vaktinde, gece saatlerinde ona sarılıyor. Ama şimdi o bana bu yatakta Nino'yu anlatıyor. Ona ait sözler belleğini silip geçiyor, evlilik hayatının izlerini bu çarşaflardan siliyor. Onu anlatıyor ve anlatırken onu buraya davet ediyor, ona sarıldığını hayal ediyor ve kendini unuttuğu için aykırılığını ve suçunu unutuyor. İtiraf ediyor, kendine saklaması gereken şeyler söylüyor bana. Benim ta ne zamandan beri arzuladığım insanı ne çok arzuladığını bana anlatıyor, üstelik bunu ben o aynı insanı, duyarsızlığım, keskin olmayan bakışım yüzünden, onun yakalamayı bilip de benim beceriksizlikten bilememem yüzünden

hiç fark etmemişim, niteliklerini hiç anlamamışım gibi yapıyor. Bunu kötü niyetle mi yapıyor yoksa ilkokuldan bugüne kadar –benim kabahatim, yani gizlenme eğilimim yüzünden– kör ve sağır olduğuma, Sarratore'nin oğlunun nasıl bir kudret abidesi olduğunu anlamamış olup, bunu keşfetmek için Ischia'ya gelmeye ve Lila'dan öğrenmeye ihtiyaç duyduğuma gerçekten inanıyor mu bilmem. Ah, onun bu kibirli halinden nasıl nefret ediyorum, kanımı zehirliyor. Gene de ona yeter artık diyemiyorum, sessizce haykırmak için odama gidemiyorum, burada kalıyorum, arada sırada onun sözünü kesip sakinleştirmeye çalışıyorum.

Aslında sahip olmadığım bir umursamazlık sergiliyorum. "Deniz işte," diyorum, "açık hava, tatil. Hem Nino insanı kandırmayı bilir, her şeyin pek kolay göründüğü bir edayla konuşur. Ama neyse ki yarın Stefano geliyor ve göreceksin ki Nino sana çocuk gibi görünecek. Aslında zaten öyle, ben onu çok iyi tanıyorum. Biz ona kim bilir hangi gözle bakıyoruz, ama Galiani'nin oğlunun ona nasıl davrandığını düşünürsen –hatırlıyor musun?– Nino'yu fazla büyüttüğümüzü anlarsın. Tabii Bruno'nun yanında olağanüstü gibi duruyordu ama nihayetinde o aklını okumaya takmış bir demiryolcu oğlu. Unutma ki Nino da bizim mahallenin bir çocuğu, oradan çıktı. Unutma ki, okulda o daha büyük sınıfta olmasına karşın sen çok daha başarılıydın. Hem ayrıca arkadaşını nasıl sömürdüğünü gördün; içeceklerdi, dondurmalardı, her şeyin parasını hep ona ödetiyor."

Bunları söylemek bana dokunuyordu, hepsinin yalan olduğuna inanıyordum. Zaten pek fazla işe yaramadı: Lila homurdandı, çekinerek karşı çıktı, ben de ona itiraz ettim. Nihayetinde gerçekten öfkelendi ve Nino'yu "Onun nasıl biri olduğunu sadece ben bilirim" tonuyla savunmaya geçti. Neden ondan hep küçümseyerek bahsettiğimi sordu. Neden ona karşı olduğumu sordu. "Sana yardım etmişti," dedi, "senin o saçma yazını dergide

yayınlatmak için uğraşmıştı. Bazen senden hiç hoşlanmıyorum Lenù, her şeyi ve herkesi, hatta bir bakışta sevilecek insanları bile küçümsüyorsun."

Ben de sükûnetimi yitirdim, artık tahammül edemez olmuştum. Kendisini daha iyi hissetsin diye, sevdiğim insan hakkında kötü konuşmuştum ve şimdi de bana saldırıyordu. Nihayet şunu demeyi becerdim: "Canın ne istiyorsa onu yap, ben uyumaya gidiyorum." Ama o hemen değişti, bana sarıldı, kalmam için sıkı sıkı tuttu, kulağıma fısıldadı: "Ne yapmam gerektiğini söyle." Rahatsızlık hissederek uzaklaştırdım, karar vermesi gereken kişinin kendisi olduğunu fısıldadım; ben onun yerine karar veremezdim. "Pinuccia," dedim "nasıl yaptı? Nihayetinde o senden çok daha akıllıca davrandı."

Buna aklı yattı, Pinuccia'yı övdük ve ansızın içini çekti:

"Tamam, yarın kumsala inmiyorum ve pazartesi günü Stefano ile Napoli'ye dönüyorum."

62.

Berbat bir cumartesi oldu. O gerçekten inmedi kumsala, ben de gitmedim, ama bizi orada boş yere beklemekte olan Nino ve Bruno'yu düşünmekten başka bir şey de yapamadım. Cesaretimi toplayıp, ben bir gidip yüzeyim, hemen gelirim de diyemedim. Şunu sorma cesaretini bile bulamadım: ne yapmalıyım, bavulları toplayayım mı; gidiyor muyuz, kalıyor muyuz? Nunzia'nın evi temizlemesine, öğle ve akşam yemeği pişirmesine yardım ettim; arada sırada da, yataktan kalkmayan, yattığı yerde defterine bir şeyler yazıp okuyan, annesi yemek için çağırdığında yanıt vermeyen, yeniden çağırdığında odanın kapısını bütün evi sarsacak bir şiddetle kapatan Lila'ya göz attım.

"Fazla deniz bunu sinirli yapıyor," dedi Nunzia biz ikimiz yemeğimizi yerken.

"Evet."

"Üstelik hamile de değil."

"Değil."

İkindiye doğru Lila yataktan kalktı, bir şeyler atıştırdı, tuvalete girip saatlerce orada kaldı. Saçlarını yıkadı, makyaj yaptı, güzel, yeşil bir elbise giydi ama yüzünden o somurtuk ifadeyi silmedi. Gene de kocasını işveli hallerle karşıladı, o da karısını sinemada gördüklerimiz gibi uzun uzun öperken, Nunzia ve ben iki utangaç seyirci olarak onları izledik. Stefano bana ailemin selamlarını getirdi, Pinuccia'nın artık kapris yapmadığını söyledi; Solara kardeşlerin Rino ve Fernando tarafından tasarlanmış yeni modellerin tümünü beğendiklerini çok ayrıntılı bir şekilde anlattı. Ama bunun vurgulanması Lila'nın hoşuna gitmedi ve araları yeniden bozuldu. O ana dek yüzüne zoraki bir gülümseme yerleştirmiş olan Lila, Solara adını duyar duymaz ona saldırdı, o ikisinin hiç umurunda olmadığını, yalnızca onların ne düşündüğünü ya da düşünmediğini duymak için yaşamak istemediğini söyledi. Stefano buna bozuldu, kaşlarını çattı. Son haftalarda yaşadığı büyünün bozulduğunu anladı ama ona gene o yarım gülümsemesiyle yanıt verdi ve sadece mahallede olup biteni anlattığını, bu tonda konuşmaya gerek olmadığını söyledi. Pek işe yaramadı. Lila akşamı hızla ateşkesi olmayan bir çatışmaya dönüştürdü. Stefano artık onun saldırganca karşılık vermeyeceği hiçbir konu bulup konuşamadı. Asık suratlarıyla odalarına gittiler ve ben uyuyana kadar kavga ettiklerini işittim.

Tan yeri ağarırken uyandım. Ne yapacağımı bilemiyordum: eşyalarımı toplayabilirdim ama Lila'nın bir karar almasını beklemeliydim; denize inebilirdim ama orada Nino ile karşılaşmam kaçınılmazdı ve o zaman Lila beni bağışlamazdı; bütün gün, şim-

di yaptığım gibi odamda oyalanabilirdim. Sonunda, Maronti'ye gideceğimi, öğleden sonra erken döneceğimi yazan bir not bırakmaya karar verdim. Nella'ya veda etmeden Ischia'dan ayrılamayacağımı yazdım. Bunu iyi niyetle yazdım ama bugün kafamın aslında nasıl çalıştığını biliyorum: kendimi rastlantıya bırakmak istiyordum; Lila oraya gittiğimde babasından para istemek için gelmiş olan Nino ile karşılaşmama laf etmezdi.

Sonunda saçma sapan bir gün yaşadım, boşu boşuna para harcadım. Bir sandal tutup Maronti'ye gittim. Sarratore ailesinin genellikle yerleştiği yere gittim ama orada şemsiyeden başka bir şey bulamadım. Çevreme bakındım, yüzen Donato'yu gördüm, o da beni gördü. El kol sallayarak yanıma geldi, karısının ve çocukların Nino ile zaman geçirmek için Forio'ya gittiklerini söyledi. Çok bozuldum; rastlantı benimle dalga geçmekle kalmamış, bir de horgörmüştü; oğlunu uzaklaştırmış, beni babanın yılışık sohbetine teslim etmişti.

Nella'ya gideceğimi söyleyerek kurtulmaya çalıştığımda Sarratore beni bırakmadı, eşyasını toplayıp eşlik etmek istedi. Yol boyunca tatlı bir dille konuşurken hiç utanmadan bir zamanlar aramızda geçenlerden söz etmeye başladı. Benden özür diledi, yüreğe emir verilemediğini geveledi, içini çekerek o zamanki ve özellikle de şimdiki güzelliğimi övdü.

"Ne abartı," diyerek, ciddi ve mesafeli olmam gerektiğini bilsem de gerginlik yüzünden gülmeye başladım.

O ise, hem güneş şemsiyesini hem ıvır zıvırını taşıyor olsa da nefes nefese konuşmaktan vazgeçmedi. Gençlik sorununun özünde, insanın kendini görebileceği bakıştan ve kendini nesnel olarak hissedebileceği duygulardan yoksun olmasının yattığını söyledi.

"Ayna var," dedim, "o nesneldir."

"Ayna mı? Ayna güvenebileceğin en son şeydir. Eminim sen kendini öteki iki arkadaşından daha az güzel hissediyorsundur."

"Evet."

"Oysa sen onlardan çok, çok daha güzelsin. İnan bana. Baksana ne güzel sarı saçların, özel bir edan var. Yüzleşmen ve çözümlemen gereken sadece iki sorunun var: birincisi mayon; senin olanaklarına uygun değil; ikincisi de gözlük modelin. Bu gerçekten yanlış Elena; çok ağır bir gözlük. Oysa hassas çehren aldığın eğitimin üstünlüğünü yansıtıyor. Senin daha hafif bir gözlük takman gerekiyor."

Giderek hafifleyen bir rahatsızlık duygusuyla kulak verdim ona, sanki kadın güzelliği konusunda uzman bir bilimadamıydı. Özellikle öyle beklentisiz bir uzman havasıyla konuştu ki bir noktada şöyle düşündüğümü fark ettim: ya doğruysa? Belki de kendime değer biçmeyi bilmiyordum. Öte yandan hangi parayla kendime uygun giysiler, uygun mayo, uygun gözlük alacaktım ki? Ağzımı açıp yoksulluk ve zenginlik konusunda yakınmaya başlayacaktım ki o gülümseyerek şöyle dedi:

"Kaldı ki, benim yargılarıma güvenmiyorsan, bizi görmeye geldiğinde oğlumun sana nasıl baktığını fark etmiş olmalısın."

Ancak o zaman bana yalan söylemekte olduğunun ayırdına vardım. Bunlar benim gururumu okşamak için söylenmiş sözlerdi ve ödüllendirilme gereksinmesiyle ona yanaşacağımı umuyordu. Aptal olduğumu hissettim, beni yaralayan onun yalanları değil kendi aptallığımdı. Fazla terbiyeli davranmaya çalışmadan lafını kısa kesince buz gibi dondu.

Eve vardığımda Nella ile sohbet ettim, olasılıkla o akşam Napoli'ye döneceğimizi ve bu nedenle ona veda etmek istediğimi söyledim.

"Gidecek olman üzücü."

"Eh, evet."

"Benimle yemek ye."

"Yiyemem kaçmam lazım."

"Ama gitmezseniz bir kez daha geleceğine ve uzun uzun oturacağına söz ver. Benimle bütün gün hatta bütün gece kal; yatağın var biliyorsun. Sana anlatmam gereken çok şey var."

"Teşekkür ederim."

Sarratore söze karıştı:

"Seni bekliyoruz, seni ne kadar sevdiğimizi biliyorsun."

Oyalanmadan çıktım, Nella'nın otomobille limana inen bir akrabasıyla gitme fırsatını da kaçırmak istemedim.

Zihnimden kovmaya çalışmaktan başka şey yapmasam da Sarratore'nin sözleri yol boyunca, şaşırtıcı bir şekilde içimi kemirip durdu. Oğlunun bana bakışını gerçekten incelemenin yolunu bulmuştu. Eğer güzel idiysem, eğer Nino beni gerçekten çekici bulduysa –öyle olduğunu biliyordum; nihayetinde beni öpmüştü, elimi tutmuştu– artık olaylara oldukları gibi bakmamın zamanı gelmişti: Lila onu benim elimden almıştı, Lila onu kendine çekebilmek için benden uzaklaştırmıştı. Belki bilerek yapmamıştı bunu, ama yapmıştı işte.

Ansızın onu aramam, her ne pahasına olursa olsun görmem gerektiğine karar verdim. Mademki gidişimiz yaklaşmıştı, mademki Lila'nın baştan çıkartıcı etkisi artık onu pençesine alamazdı, mademki Lila kendine ait hayatına geri dönmeye karar vermişti, benimle onun arasındaki ilişki yeniden başlayabilirdi. Napoli'de. Arkadaşlık formunda. Belki onunla buluşup Lila'dan konuşurduk. Sonra eski sohbetlerimize, okumalarımıza dönerdik. Onunla ilgili konulara Lila'dan ve hatta Nadia'dan çok daha tutkulu yaklaşabileceğimi kanıtlardım. Evet, onunla hemen konuşmalıydım, ona gidiyorum, demeliydim: mahallede, Nazionale Alanı'nda, Mezzocannone'de, sen nerede istersen orada görüşürüz, yeter ki arayı açmayalım.

Bir araba tuttum, Forio'ya Bruno'nun evine gittim. Seslendim, kimse çıkmadı. Mahalleyi dolaşırken içimdeki üzüntü arttıkça arttı, sonra yürüyerek kumsala indim. Ve bu sefer kader yüzüme güldü. Epeydir yürüyordum ki onu karşımda buluverdim; Nino benimle karşılaşmaktan son derece sevinçli görünüyordu, ama bu sevincini pek idare edemiyordu. Gözleri fazla parlak, hareketleri abartılı, sesi yüksekti.

"Hem dün, hem bugün aradım sizi. Lina nerede?"

"Kocasıyla birlikte."

Şortunun cebinden bir zarf çıkarttı, zorla elime tutuşturdu.

"Bunu ona verebilir misin?"

Canım sıkıldı.

"Nafile Nino."

"Sen ver ona."

"Bu akşam gidiyoruz, Napoli'ye dönüyoruz."

Üzülmüş gibi yüzünü buruşturdu, boğuk sesiyle şöyle dedi:

"Kim karar verdi buna?"

"O."

"İnanmıyorum."

"Öyle, dün gece söyledi bana."

Bir an düşündü, yine zarftan söz etti.

"Yalvarırım bunu ona ver sen, hem de bir an evvel."

"Peki."

"Bunu yapacağına yemin et."

"Sana evet dedim."

Yolun bir kısmında bana eşlik ederken annesi ve kardeşleri hakkında gayet kötü konuştu. Bana işkence ettiler, dedi, neyse ki şimdi döndüler Barano'ya. Ona Bruno'yu sordum. Gene suratını buruşturdu, ders çalışıyordu, onun hakkında da kötü konuştu.

"Sen çalışmıyor musun peki?"

"Çalışamıyorum."

Başını omuzlarının arasına gömdü, hüzünlendi. İnsanın sadece, bir öğretmenin kendi sorunları yüzünden seni akıllı olduğuna inandırması sonucunda kendini bir şey sandığını söyledi. Şimdi, öğrenmek istediği şeylerin aslında onu hiçbir zaman ciddi olarak ilgilendirmediğini fark etmişti.

"Ne diyorsun? Ansızın mı?"

"Gittiğin yolun değişmesi için bir an yeterli."

Ne oluyordu ona, bu saçma sözleri söyleyen insanı hiç tanıyamıyordum. Kendi kendime, onun kendine dönmesine yardım edeceğime yemin ettim.

En sağduyulu halimle, "Şimdi fazla heyecanlısın ve ne dediğini bilmiyorsun," dedim. "Napoli'ye döner dönmez görüşürüz ve istersen birlikte oturur kafa yorarız."

Başıyla evet dedi ama hemen sonra neredeyse öfkeyle:

"Üniversiteyle işim kalmadı artık, kendime bir iş arayacağım."

63.

Neredeyse eve kadar eşlik etti bana, öyle ki Stefano ve Lila ile karşılaşacağız diye ödüm koptu. Aceleyle vedalaştım ve merdivenleri tırmanmaya başladım.

"Yarın sabah dokuzda," diye bağırdı.

Durdum.

"Eğer gidersek, mahallede buluşuruz, beni orada ara."

Nino kararlı bir şekilde hayır işareti yaptı.

Sanki kadere tehditkâr bir emir verirmiş gibi, "Gitmeyeceksiniz," dedi.

Ona son kez elimle veda ettim ve zarfta yazanları okuyamadım diye içim içimi yiyerek merdivenlerden yukarı koştum.

Evde hava gayet sevimsizdi. Stefano ve Nunzia aralarında konuşuyorlardı; Lila ya tuvalette ya odasında olmalıydı. İçeri girdiğimde bana hınçla baktılar. Stefano gayet mutsuz suratıyla ve lafı dolandırmadan sordu:

"Siz ikiniz ne dolaplar çeviriyorsunuz, söyleyebilir misin bana?"

"Ne anlamda?"

"Ischia'dan sıkıldığını, şimdi Amalfi'ye gitmek istediğini söylüyor."

"Benim bir şeyden haberim yok."

Nunzia araya girdi, ama şimdi o her zamanki anaç hali yoktu üzerinde.

"Lenù, şunun kafasına yanlış düşünceler sokma, paralar böyle pencereden atar gibi harcanmaz. Ne ilgisi var şimdi Amalfi'nin? Eylüle kadar kalmak üzere para ödedik buraya.

Tepem attı ve şöyle dedim:

"Yanılıyorsunuz: Lina'nın canı ne isterse ona uyan benim, tersi değil."

"O zaman git ve ona aklını başına toplamasını söyle," diye homurdandı Stefano. "Bir sonraki hafta geleceğim, hep birlikte Meryem Ana Yortusu tatili yapacağız; göreceksiniz ne çok eğleneceğiz. Ama şimdi şımarıklık duymak istemiyorum. Yeter bu saçmalık. Şimdi sizi alıp Amalfi'ye götüreceğime inanıyor musun? Ya Amalfi de hoşuna gitmezse, nereye götüreceğim sizi, Capri'ye mi? Ya sonra? Kesin şunu Lenù."

Ses tonu beni korkuttu.

"Nerede o?" diye sordum.

Nunzia yatak odasını gösterdi. Onu valizlerini hazırlamış, bir ton dayak yese de gitmeye kararlı bir halde bulacağımı sanıyordum. Oysa üzerinde sabahlık, dağınık yatakta uyuyordu. Çevresi de dağınıktı, ama köşede yığılı duran valizler boştu. Onu sarstım.

"Lila."

İrkildi, bana uykunun perdelediği bakışlarıyla sordu:

"Neredeydin, Nino'yu gördün mü?"

"Evet. Sana bunu yolladı."

İstemeden de olsa ona zarfı verdim. Açtı, içindeki kâğıdı çıkardı. Okudu ve yüzü bir anda ışıldamaya başladı; sanki ona uyarıcı maddelerle yüklü bir iğne yapmışlardı ve ne uykusu ne üzüntüsü kalmıştı.

Çekinerek, "Ne diyor?" diye sordum.

"Bana bir şey demiyor."

"O halde?"

"Nadia'ya yazmış, onu bırakıyor."

Mektubu yeniden zarfa soktu, iyice saklamamı tembihleyerek geri verdi.

Elimde zarf şaşkın şaşkın kaldım. Nino Nadia'yı mı bırakıyordu? Neden peki? Lila istedi diye mi? Onu mutlu etmek için mi? Hayal kırıklığına uğramıştım, çok bozulmuştum. O ve şarkütericinin karısı, aralarında oynadıkları bu oyunda Galiani öğretmenin kızını kurban etmişlerdi. Tek söz etmedim, durup yeniden giyinen, boyanan Lila'yı seyrettim. Sonunda sordum:

"Neden Stefano'dan Amalfi'ye gitmek gibi saçma bir şey istedin? Hiç anlayamıyorum seni."

Gülümsedi.

"Ben de."

Odadan çıktık. Lila sevinçle sürünerek kocasını öptü, kokladı; ona Limana giderken eşlik etmeye karar verdik; Nunzia ve ben araba tutacaktık, o ikisi motosikletle ineceklerdi. Vapuru beklerken dondurma yedik. Lila kocasına nazik davrandı, ona her akşam telefon edeceğine söz verdi. İskeleye girmeden Stefano bir kolunu omzuma doladı ve kulağıma fısıldadı:

"Özür dilerim, gerçekten öfkeliydim. Sen olmasan ne yapardık bu sefer bilmem."

Nazik bir cümleydi ama bana sanki şu anlama gelen bir ültimatom gibi görünmüştü: "Söyle arkadaşına lütfen, ipi fazla gererse, ip kopar."

64.

Mektubun tepesinde Nadia'nın Capri'deki adresi vardı. Vapur Stefano'yu alıp kıyıdan uzaklaşır uzaklaşmaz Lila bizi neşeyle tütüncüye sürükledi, oradan bir pul satın aldı ve ben Nunzia ile oyalanırken adresi zarfa yazıp posta kutusuna attı.

Forio'da dolaştık, ama ben fazla gergindim; hep Nunzia ile konuştum. Ancak eve döndüğümüzde Lila'yı benim odama çektim ve ona net bir konuşma yaptım. Durup sessizce dinledi beni ama dalgındı; sanki bir yandan ona söylediğim şeylerin ciddiyetini kavrıyor, öte yandan da kendini, benim her sözümü anlamsız kılan düşüncelerine bırakıyor gibiydi. Ona şöyle dedim: "Bak Lila, senin aklından neler geçiyor bilmiyorum ama bana göre sen ateşle oynuyorsun. Şimdi Stefano memnun ayrıldı ve her akşam ona telefon edince daha da memnun olacak. Ama dikkat et: haftaya gelecek ve 20 Ağustos'a kadar burada kalacak. Böyle sürdürebileceğini mi sanıyorsun? İnsanların hayatlarıyla oynayabileceğini mi düşünüyorsun? Nino'nun okumaktan vazgeçtiğini, bir iş bulmaya karar verdiğini biliyor musun? Neler soktun kafasına? Neden onun sevgilisinden ayrılmasına neden oldun? Onu mahvetmek mi istiyorsun? Siz ikiniz kendinizi mahvetmek mi istiyorsunuz?

İşte bu son sorum üzerine yapay da olsa kahkahalarla gülmeye başladı. Neşeliymiş gibi bir havaya büründü ama belli olmazdı

onun işi. Onunla gurur duymam gerektiğini söyledi, bana büyük bir iyilik yapmıştı. Neden? Çünkü öğretmenimin o seçkin kızından her anlamda, çok daha seçkin olduğu anlaşılmıştı. Çünkü okulumun ve belki Napoli'nin ve belki bütün İtalya'nın ve hatta dünyanın –tabii benim anlattıklarıma dayanarak– en başarılı genci, şimdi o cici kızı, kunduracının kızı, ilkokul mezunu Carracci'nin hanımı için, onun hoşuna gidebilmek amacıyla terk etmişti. Bunu artan bir alaycılıkla söyledi ve sanki nihayet acımasız intikam planını açıklar gibiydi. Yüzümde olumsuz bir ifade belirmiş olmalı, bunu fark etti ama birkaç dakika daha aynı tonda konuşmaya devam etti, çünkü kendini durduramıyordu. Ciddi mi söylüyordu? O anda ruh hali gerçekten bu muydu? Sonunda ona haykırdım:

"Kim için sergiliyorsun bu sahneyi? Benim için mi? Nino'nun seni mutlu etmek için her türlü deliliğe hazır olduğuna beni inandırmak mı istiyorsun?"

Gözlerindeki gülüş yok oldu, yüzü asıldı, ansızın havası değişti:

"Hayır, kafam karıştı, tam tersine. Her türlü çılgınlığa hazır olan benim, bunu şimdiye dek kimse için yaşamamıştım ve şimdi bunun olmasından çok mutluyum."

Sonra kendi huzursuzluğuna yenik düşerek, bana iyi geceler bile dilemeden uyumaya gitti.

Yıpranmış sinirlerimle yarı uyur yarı uyanık yatarken, zamanımı onun son sözlerinin oluşturduğu küçük damlacıkların, daha önce söylediklerinin yarattığı akıntıdan daha gerçek olduğuna kendimi inandırmaya çalışarak geçirdim.

O günü izleyen hafta boyunca bu kanıtlandı. Her şeyden önce daha pazartesi günü, Bruno'nun Pinuccia'nın gitmesinden sonra gerçekten bana taktığını ve bana artık Nino'nun Lila'ya davrandığı şekilde davranmanın zamanı geldiğine karar verdiğini his-

settim. Yüzerken beni beceriksizce kendine doğru çekip öpmeye çalıştı; bu nedenle bir yığın su yuttum ve öksürerek kıyıya zor döndüm. Bunu kötü karşıladığımı anladı. Dayak yemiş köpek havasıyla gelip kumda güneşlenmek için yanıma uzandığında ona nazik ama kararlı bir konuşma yaptım ve şöyle dedim:

"Bruno çok sevimlisin ama seninle benim aramda kardeşlikten öte bir duygu olamaz." Hüzünlendi ama pes etmedi. Aynı akşam Stefano'ya telefon ettikten sonra dördümüz gezinmek için kumsala indik ve yıldızları seyretmek için soğuk kumun üzerine uzandık: Lila dirseklerine dayanmıştı, Nino başını onun karnına dayamıştı, ben başımı Nino'nun karnına dayamıştım, Bruno'nun başı da benim karnımdaydı. Gözlerimizi takımyıldızlara diktik, göğün görkemli mimarisini övmek üzere övgülü formüller dillendirdik. Hepimiz değil, Lila hariç. O sessizdi. Ama bizim hayranlık dolu övgü listemiz sona erdiğinde, bu gece gösterisinin onu korkuttuğunu, orada bir mimari değil sadece lacivert zift içine saçılmış cam çömlekler gördüğünü söyledi. Bu hepimizi suskunlaştırdı, ben onun en son sözü söyleme alışkanlığı yüzünden sinirlendim; böyle yaparak, uzun bir düşünme zamanı kazanıyor, sonra yarım cümleyle hepimizin aklımıza geldiği üzere söylediğimiz lafları bir anda altüst ediyordu.

"Korkacak ne var," diye haykırdım, "şahane."

Bruno hemen beni destekledi. Nino ise ona hak verdi; küçük bir el işaretiyle, karnından kalkmamı söyledi, doğrulup oturdu ve ikisi yalnızmışlar gibi Lila ile tartışmaya başladı. Gökyüzü, tapınak, düzen, düzensizlik. Sonunda ayağa kalktılar, çene çalarak karanlığın içinde yok oldular.

Ben dirseklerime dayanarak sırt üstü uzanıyordum. Yastık niyetine Nino'nun sıcak bedeni yoktu artık ve Bruno'nun karnımdaki başının ağırlığı rahatsız ediyordu. Saçlarına dokunarak özür dilerim dedim. Kalktı, beni belimden sardı, yüzünü göğsü-

me bastırdı. O zaman, yeter artık, diye bağırarak onu ittim ve bu kez kaba davranarak tıslarcasına konuştum: "Senden hoşlanmıyorum, bunu daha nasıl söyleyeyim?" Büyük bir utanç içinde durdu, doğrulup oturdu. Çok alçak bir sesle sordu: "Çok azıcık hoşlanıyor olma ihtimalin de mi yok?" Ona bunun ölçülebilecek bir şey olmadığını söylemeye çalışarak şöyle dedim:

"Daha az ya da daha çok güzellik, daha az ya da çok sevimlilik meselesi değil bu; bazı kişiler bana çekici gelir, bazıları gelmez; benim yaradılışım budur."

"Benden hoşlanmıyor musun?"

Ofladım:

"Hayır."

Ama bu iki heceli sözü söyler söylemez ağlamaya başladım ve şöyle sözler gevelemekten kendi alıkoyamadım:

"Bak, nedensiz yere ağlıyorum, aptalın tekiyim, benimle zaman kaybetmene değmez."

O parmaklarıyla yanağımı okşadı, yeniden sarılmayı deneyerek mırıldandı: Sana çok hediyeler vermek istiyorum, bunu hak ediyorsun, öyle güzelsin ki.

Öfkeyle geri çekildim, çatlak sesimle karanlığa doğru seslendim:

"Lila, hemen buraya dön, eve gitmek istiyorum."

İki arkadaş merdivenlerin dibine kadar bize eşlik ettiler ve sonra gittiler. Lila ve ben karanlıkta eve tırmanırken ona çaresizce şöyle dedim: "Canın nereye istiyorsa oraya git, canın ne istiyorsa onu yap ama ben artık seninle gelmiyorum. Bruno ikinci seferdir bana sarkıyor; onunla yalnız kalmak istemiyorum, anladın mı?"

65.

Belli duyguları gizlemek için saçma bahaneler ürettiğimiz ve anlamsız formüllere başvurduğumuz zamanlar vardır. Bugün biliyorum ki başka koşullar altında, bir iki direnmeden sonra Bruno'nun yaklaşımı karşısında pes ederdim. Evet, hoşlanmıyordum ondan, ama aslında Antonio'dan da pek hoşlanmamıştım. İnsan, hayatının farklı dönemlerinde örnek erkek olarak belirlediği bir kişiye benzesin ya da benzemesin, karşılaştığı erkekleri yavaş yavaş sever. Ve Bruno Soccavo hayatının o döneminde nazikti, cömertti, ona sevgi duymak kolay olabilirdi. Zaten onu reddetmemle ilgili gerekçeler, onunla ilgili nahoş bir şeyden kaynaklanmıyordu. Gerçek şu ki ben Lila'yı durdurmaya çalışıyordum. Ona köstek olmaya uğraşıyordum. Hem kendisini hem beni sürüklediği karışık durumun farkında olsun istiyordum. Bana, tamam, haklısın, yanlış yapıyorum, bir daha karanlıkta Nino ile uzaklaşmayacağım, seni Bruno ile yalnız bırakmayacağım; bu andan itibaren evli bir kadına yakışır şekilde davranacağım, desin istiyordum.

Elbette böyle bir şey olmadı. Sadece şunu söylemekle yetindi: "Nino ile bu konuyu konuşurum, merak etme, Bruno seni artık rahatsız etmez." Bu nedenle günbegün biz gene sabahın dokuzunda iki erkekle buluşup gece on ikiye kadar ayrılmadan beraber olmayı sürdürdük. Ama salı gecesi Stefano'ya telefon ettikten sonra Nino şöyle dedi:

"Hiç gelmediniz Bruno'nun evini görmeye. Yukarı çıkmak ister misiniz?"

Ben hemen hayır dedim, karnımın ağrıdığını ve eve dönmek istediğimi uydurdum. Nino ve Lila birbirine kuşkuyla baktı,

Bruno tek söz etmedi. Onların ne kadar mutsuz olduğunu fark ettim ve utanarak ekledim:

"Belki bir başka akşam."

Lila ağzını açmadı ama yalnız kaldığımızda başladı bağırmaya: "Bana hayatı zindan edemezsin Lenù!" Onu yanıtladım: "Stefano ikimizin o ikilinin evine gittiğimizi öğrenirse sadece sana değil, bana da kızar." Bununla da yetinmedim. Evde Nunzia'nın hoşnutsuzluğunu körükledim ve kızının güneşte, denizde, gece yarılarına kadar gezmelerde kalmasına öfkelenen anneyi kışkırttım. Hatta sanki anneyle kızın arasını düzeltmek istercesine şöyle bile dedim: "Sinyora Nunzia, yarın akşam siz de bizle dondurma yemeye gelin; kötü bir şey yapmadığımızı göreceksiniz." Lila'nın tepesi attı; bütün kış kendini feda ettiği bir hayat sürdüğünü, şarküteriye kapanıp çalıştığını, şimdi biraz özgür yaşamaya hakkı olduğunu söyledi. Nunzia da sonunda sükûnetini kaybetti: "Ne diyorsun sen Lina? Özgürlük mü? Ne özgürlüğü? Evlisin artık, kocana hesap vermek zorundasın. Lenùccia biraz özgürlük isteyebilir ama sen hayır." Kızı kapıyı çarpıp odasına kapandı.

Ertesi gün kazanan Lila olacaktı; annesi evde kaldı, Stefano'ya telefon etmek için biz çıktık. Kaşlarını çatan Nunzia, bana bakarak, "Saat tam on birde burada olacaksınız," dedi ve ben de "Peki," diye yanıtladım onu. Bana uzun uzun, sorgularcasına baktı. Artık telaşlanmaya başlamıştı: Gözetim için yanımızda bulunuyordu ama bizi gözetemiyordu; başımıza bir dert alacağımızdan korkuyordu, ama kendi fedakârlıkla geçmiş gençliğini düşünüp bizi masum eğlencelerden mahrum bırakmak da istemiyordu. Onu rahatlatmak için yineledim: "Tam on birde."

Stefano ile konuşması en fazla bir dakika sürdü. Lila kabinden çıktığında Nino yeniden sordu:

"Bu akşam kendini iyi hissediyor musun Lenù? Evimizi görmeye gelecek misiniz?"

"Haydi," diye ısrar etti Bruno, "bir şeyler içer, dönersiniz."

Lila kabul etti, ben ses çıkarmadım. Yapı dışarıdan eski, bakımsızdı ama içerisi yepyeni yapılmıştı. Beyaza boyanmış kiler şarap ve salam çeşitleriyle doluydu; beyaz mermer merdivenlerin yanından ferforje korkuluk uzanıyordu; altın rengi tokmakların takılı olduğu kapılar gayet sağlamdı; pencere pervazları da altın rengiydi; pek çok oda, sarı divanlar, televizyon vardı; mutfak dolapları akuamarin rengindeydi, yatak odalarındaki dolaplar gotik havalıydı. İlk kez net olarak, Bruno'nun gerçekten Stefano'dan çok daha fazla zengin olduğunu düşündüm. Annemin, Soccavo ailesinin öğrenci oğlunun bana asıldığını, beni evinde konuk ettiğini, Tanrı'ya karşıma çıkardığı bu nimet için şükretmek, onunla evlenebilmek için elimden geleni yapmak yerine, teklifini iki kez reddettiğimi duyarsa beni geberteceğini düşündüm. Öte yandan da, bizzat annemi, onun küskün bacağını düşününce Bruno için yapısal olarak hiç uygun biri olmadığımı hissettim. O evin içinde ürktüm. Neden buradaydım, ne yapıyordum burada? Lila rahatça dolaşıyor, sık sık gülüyordu, benimse sanki ateşim yükselmişti, ağzımda acı bir tat oluşmuştu. Hayır deme münasebetsizliğini göstermemek için her şeye evet diyordum. Şunu içer misin, şu plağı çalayım mı, televizyon seyreder misin, dondurma ister misin? Nino ile Lila'nın ortadan kaybolduğunu çok geç fark ettim ve fark edince telaşlandım. Nereye girmişlerdi? Nino'nun yatak odasına kapanmış olmaları mümkün müydü? Lila'nın bu sınırı da aşmaya cesaret etmesi mümkün müydü? Mümkün müydü; daha ötesini düşünmek bile istemiyordum. Ayağa fırladım, Bruno'ya:

"Çok geç oldu," dedim.

O bana karşı nazik davranırken belli bir hüzün de sergiliyordu. "Biraz daha kalsan," diye mırıldandı. Ertesi gün çok erkenden yola çıkacağını, bir aile davetine katılmak zorunda olduğunu söyledi. Pazartesiye kadar burada olmayacağını ve bensiz geçireceği

günlerin onun için bir işkence olacağını söyledi. Tatlı bir edayla elimi tuttu, beni çok sevdiğini ve benzeri sözler söyledi. Elimi yavaşça çektim, bir daha temas kurmayı denemedi. Onun yerine bana olan hislerini uzun uzun anlattı; genelde az konuşan bir insanken şimdi onun sözünü kesmekte zorlanıyordum. "Şimdi gerçekten gitmem gerekiyor," diyebildim ve sonra sesimi yükselterek seslendim: "Lila, gel lütfen, saat onu çeyrek geçiyor."

Birkaç dakika geçti, ikili ortaya çıktı. Nino ve Bruno bizi arabaya bindirdiler, Bruno sanki bir iki günlüğüne Napoli'ye değil de hayatının geri kalanını geçirmek için Amerika'ya gidiyormuş gibi veda etti. Yol boyunca Lila uyumlu bir ses tonuyla, bana yeni bir haber verirmiş gibi şöyle dedi:

"Nino bana seni çok takdir ettiğini söyledi."

"Ben onu takdir etmiyorum," dedim sert bir sesle. Sonra da fısıldadım: "Ya hamile kalırsan?"

Kulağıma eğildi: "Tehlike yok. Sadece öpüştük ve sarıldık."

"Ah."

"Ben zaten hamile kalmıyorum."

"Bir kere oldu ama."

"Sana hamile kalmadığımı söyledim. O nasıl yapılacağını biliyor."

"O kim?"

"Nino. Prezervatif kullanıyormuş."

"O neymiş?"

"Bilmiyorum, öyle dedi."

"Ne olduğunu bilmiyorsun ve ona güveniyorsun, öyle mi?

"Üzerine takılan bir şey."

"Neyin üzerine?"

Onu kelimeyi telaffuz etmek zorunda bırakmak istiyordum. Bana ne söylemekte olduğunu idrak etsin istiyordum. Önce beni sadece öpüşmekle yetindiğine inandırmak istiyordu, sonra da

birinin onu gebe bırakmamayı nasıl bildiğini söylüyordu. Son derece kızgındım, utanacağını umuyordum. Ama o başına gelen ve gelecek olan her şeyden son derece mutlu görünüyordu. Öyle ki eve geldiğimizde Nunzia'ya da çok iyi davrandı, özellikle erken döndüğümüzü söyledi, gece için hazırlandı. Ama odasının kapısını açık bıraktı ve benim de uyumaya hazır olduğumu gördüğünde seslendi: "Biraz yanıma gel, kapa kapıyı."

Hem ondan hem bütün her şeyden usandığımı belirtmeye çalışan bir yüz ifadesiyle yatağa oturdum.

"Ne diyeceksin bana?"

Fısıldadı:

"Gece Nino'da uyumaya gitmek istiyorum."

Ağzım bir karış açık kaldı.

"Ya Nunzia?"

"Dur bir dakika, kızma. Çok az zamanım kaldı Lenù. Stefano cumartesi günü gelecek, on gün burada kalacak ve sonra Napoli'ye döneceğiz. Her şey bitecek."

"Her şey ne?"

"Bu, bu günler, bu akşamlar."

Uzun uzun konuştuk, gayet kararlı görünüyordu. Hayatında bir daha böyle bir şey yaşayamayacağını fısıldadı. Onu sevdiğini, onu arzuladığını fısıldadı. *Sevmek* fiilini kullandı, bu bizim mahallede hiç kullanılmayan, kitaplarda ve sinemalarda rastladığımız bir kelimeydi; ben en çok düşünürken kullanırdım; biz en fazla beğenmek, hoşlanmak derdik. Ama o hayır, o seviyordu. Nino'yu seviyordu. Ama çok da iyi biliyordu ki o aşkı boğmaya mahkûmdu, alabileceği her nefes fırsatı yok edilmeliydi. Ve bunu yapacaktı, cumartesi gecesinden sonra yapacağı buydu. Kuşkusu yoktu, bunu becerirdi, ona güvenmeliydim. Ama elinde kalan şu kısacak zamanı Nino'ya adamak istiyordu.

"Bütün bir gün ve bütün bir gece onunla yatakta kalmak istiyorum," dedi. "Ona sarılıp uyumak, onu canım istedikçe öpmek, içimden geldikçe, uyurken bile okşamak istiyorum."

"Bu mümkün değil."

"Bana yardım etmelisin."

"Nasıl?"

"Annemi Nella'nın bizi Barano'da iki gün geçirmeye davet ettiğini söyleyip geceleri de orada kalacağımıza ikna etmelisin."

Bir an sustum. Çoktan plan yapmıştı, demek ki bunu tasarlamıştı. Bunu kesinlikle Nino ile birlikte düşünmüşlerdi, belki de Bruno'yu özellikle şehre yollayan da oydu. Kim bilir ne zamandır bunu nerede nasıl yapacaklarını düşünüyorlardı. Neokapitalizm, neokolonyalizm, Afrika, Latin Amerika; Beckett, Bertrand Russell derken. Alavere dalavere. Nino artık hiçbir konuda konuşmaz olmuştu. Parlak zekâları şimdi beni kullanarak Nunzia ve Stefano'yu nasıl aldatacaklarına işliyordu.

"Sen aklını yitirmişsin," dedim öfkeyle, "annen inansa bile kocan asla inanmayacaktır."

"Sen Barano'ya gitme konusunda annemi kandır, ben onu Stefano'ya söylememesi için kandırırım."

"Hayır."

"Artık arkadaş değil miyiz?"

"Hayır."

"Artık Nino'nun arkadaşı değil misin?"

"Hayır."

Ne var ki Lila beni kendine alet etmeyi çok iyi biliyordu. Ben de direnemiyordum: bir yandan yeter artık diyordum, bir yandan da bundan sonra onun hayatının, onun yaratma şekillerinin bir parçası olamama düşüncesine dayanamıyordum. Daima risklerle dolu olan fantastik adımlarından biri değil de neydi bu aldatmaca? Biz ikimiz, birbirimize sırtımızı dayayarak herkese karşı mü-

cadele ediyorduk. Ertesi günümüzü Nunzia'nın direncini kırmaya harcayacaktık. Ertesi sabah erkenden birlikte çıkacaktık. Forio'da ayrılacaktık. O Nino ile Bruno'nun evine sığınacaktı, ben de Maronti teknesine binecektim. O bütün günü ve bütün geceyi Nino ile geçirecekti, ben Nella'nın yanında olacak, gece Barano'da uyuyacaktım. Ertesi sabah öğle yemeği saatinde Forio'ya dönecektim, Bruno'nun evinde buluşup birlikte dönecektik. Mükemmel. Bu aldatmacanın her bir adımını en küçük ayrıntısına kadar planladıkça zihni daha iyi işledi, benim aklımı daha iyi çeldi ve bana sarıldı, bana yalvardı. İşte bir serüven daha yaşayacaktık, *birlikte.* İşte hayatın bize vermek istemediğini *biz* bir kere daha alacaktık. İşte. Yoksa, onun bu mutluluktan yoksun kalmasını, Nino'nun acı çekmesini, her ikisinin mantık ışığını görmez olup arzularını gerektiği gibi yaşayamayıp tehlikeye dalmalarını mı istiyordum? O gece öyle bir an geldi ki düşüne düşüne ve onun mantık yürütüş zincirini izleyerek, ona bu girişimde destek olmanın uzun kız kardeşliğimiz yolunda önemli bir aşama olmasının yanı sıra, aynı zamanda Nino'ya olan aşkımı –Lila buna arkadaşlık diyordu ama ben çaresizce aşk, aşk, aşk diye düşünüyordum– göstermenin de bir yolu olacağını anladım. Ve işte o zaman, "Tamam, sana yardım edeceğim," deme noktasına vardım.

66.

Ertesi gün Nunzia'ya öyle utanç verici palavralar attım ki, midem bulandı. Yalanların merkezine şu anda Potenza'da kim bilir ne kadar perişan bir halde bulunan Oliviero öğretmenimi koydum; bu Lila'nın değil, benim fikrimdi. "Dün," dedim Nunzia'ya, "Nella Incardo'ya rastladım, bana nekahet dönemin-

de olan kuzeninin deniz havası alarak dinlenmek ve sağlığına kavuşmak için bir haftalığına kendisine gelip kaldığını söyledi. Nella yarın akşam öğretmenimiz için bir parti verecekmiş ve onun en iyi öğrencileri olan Lila ve beni de davet etti. Aslında gitmek istiyoruz ama geç saatte olacağı için mümkün olmayacağını söyledik. Nella da onun evinde kalabileceğimizi söyledi."

"Barano'da mı?" dedi Nunzia kaşlarını çatarak.

"Evet, parti orada."

Sessizlik.

"Sen git Lenù, Lila gidemez, kocası kızar."

Lila atıldı hemen:

"Söylemeyiz ona."

"Ne diyorsun sen?"

"Anne, o Napoli'de, ben buradayım, nereden öğrenecek?"

"Her şey eninde sonunda ortaya çıkar."

"Ama hayır."

"Ama evet ve o kadar. Lina, daha fazla tartışmak istemiyorum: Lenùccia gitmek istiyorsa tamam, ama sen burada kalıyorsun."

Bir saat kadar tartıştık, ben öğretmenimizin çok hasta olduğunu ve ona minnetimizi göstermek için bunun son fırsat olabileceğini söyledim. Lila da şöyle bir yol denedi: Sen de kötü niyetle değil, iyi niyetle de olsa, babama izin vermeyeceği konularda ne çok yalan söyledin, itiraf et şimdi." Nunzia önce Fernando'ya en ufak bir konuda bile yalan söylemediğini iddia etti, sonra bir, iki ya da çok yalan söylemiş olduğunu itiraf etti; sonunda da hem öfkeyle hem de annelik gururuyla şöyle dedi: "Seni yaparken ne oldu acaba? Bir kaza mı oldu, bir hıçkırık mı tuttu, bir yerim mi kasıldı, elektrik mi kesildi, ampul mü patladı, komodinin üstündeki su dolu tas mı devrildi? Böyle tahammül edilmez, başkalarından böylesine farklı bir kız olarak doğduysan, bunun elbette bir nedeni olmalı." Sözün burasında hüzünlendi,

yumuşar gibi oldu. Ama hemen şahlandı, sadece bir öğretmenle görüşmek için bir kocaya yalan söylenmez dedi. Ve Lila haykırdı: "Bildiğim şu kadarcık şeyi Oliviero öğretmenime, onun sınıfında öğrendiklerime borçluyum." Nihayetinde Nunzia pes etti. Ama bize kesin bir saat verdi: cumartesi günü saat tam ikide yeniden evde olmalıydık. Bir dakika bile gecikmeyecektik. "Ya Stefano daha erken gelir de sizi bulamazsa? Rica ediyorum Lina, beni zor durumda bırakmayın. Anlaşıldı mı?" "Anlaşıldı."

Kumsala gittik. Lila çevresine ışık saçıyordu, beni kucakladı, öptü, hayatı boyunca bana minnettar kalacağını söyledi. Ama ben şimdiden Oliviero'yu Barano'daki bir partiyle bağdaştırmış olmanın vicdan azabını yaşıyordum, onun bize enerjiyle ders anlatışını hatırlıyordum, oysa şimdi kim bilir ne haldeydi; ambulansla götürülürken, hastanede yatarken gördüğüm halinden bile kötü durumda olmalıydı. Etkili bir yalan uydurmuş, suç ortaklığı yapmış olmanın keyfi söndü, yeniden hınç doldu içim. Lila'yı neden destekliyorum, neden kabahatini örtüyorum diye sordum kendime: aslında kocasına ihanet etmek istiyordu, evliliğin kutsal bağını ihlal etmek istiyordu, eş olma durumunu üzerinden atmak istiyordu, Stefano'nun öğrenmesi halinde kafasını kıracağı bir işe girişiyordu. Aklıma ansızın gelinlikli fotoğrafına yaptıkları geldi ve midem bulanmaya başladı. Şimdi, diye düşündüm, aynı şekilde davranıyor, ama bunu bir fotoğrafa değil kendi Sinyora Carracci olma durumuna yapıyor. Ve bu olayda da benden yardım isteyip, beni olayın içine çekiyor. Nino bir araçtı, evet, evet. Makas gibi, zamk gibi, boya gibi o da bozmaya yarıyordu. Nasıl çirkin bir eyleme itiyordu şimdi beni? Ve ben neden buna razı geliyordum?

Onu kumsalda bizi beklerken bulduk. Heyecanla sordu:

"Ne oldu?"

Lila yanıt verdi, "Tamam."

Beni davet bile etmeden denize koşup yüzdüler; zaten çağırsalar da girmezdim. Gerginlik yüzünden üşüdüğümü hissediyordum; derinliklerden korkan ben, sonra neden kıyıda tek başıma ıslak ıslak oturacaktım?

Rüzgârlıydı, bir iki bulut vardı, deniz de çırpıntılıydı. Tereddütsüz atladılar. Lila uzun bir neşe çığlığıyla... Mutluydular, kendi hikâyeleriyle yüklüydüler, her ne pahasına olursa olsun arzu ettiği şeyi başarıyla elde eden birinin enerjisine sahiptiler.

Tahammül edilemez bir arkadaşlık anlaşmasına zincirlenip kaldığımı hissettim. Lila'yı Ischia'ya ben sürüklemiştim. Umutsuzca da olsa Nino'nun peşinden gelebilmek için onu kullanan bendim. Onun verdiği paraya tamah ederek Mezzocannone'den kazandığım parayı reddetmiştim. Onun hizmetine girmiştim ve şimdi patronuna destek çıkan hizmetkâr rolünü oynuyordum. Onun zina suçunu örtbas ediyordum. Onu hazırlıyordum. Nino'yu almasına, Nino'yu benim yerime sahiplenmesine, Nino'nun onu becermesine –evet, becermesine–, bütün bir gün ve bütün bir gece düzüşmesine, onu ağzına almasına yardım ediyordum. Şakaklarım atmaya başladı, topuğumla yerdeki kumu bir, iki, üç kere ittim, belli belirsiz hayal ettiğim çocukluğumun cinsellik yüklü bu kelimelerinin zihnimin içinde çınlamasından hoşlandım. Lise yok oldu, kitapların, Yunanca ve Latince çevirilerin güzel sesi duyulmaz oldu. Parlayan denize diktim gözlerimi, ufukta göğe doğru yükselen uzun, mavi çizgiye, sıcak yüzünden yükselen beyaz buhara baktım ve Nino ile Lila'yı iki minik kara nokta olarak zar zor seçebildim. Hâlâ ufuktaki bulut kümesine doğru mu yüzüyorlar, yoksa geri mi geliyorlar anlayamadım. İkisi de boğulsa ve ölüm ertesi gün yaşayacakları mutluluğu ellerinden alsa diye arzu ettim.

67.

Birinin adımı seslendiğini işittim, hızla dönüp baktım.

Alaycı bir erkek sesi, "Demek ki doğru görmüşüm," diyordu.

"O olduğunu söylemiştim sana," dedi bir kız sesi de.

Onları hemen tanıdım, kalktım. Michele Solara, Gigliola ve onun on iki yaşındaki kardeşi Lello karşımdaydılar.

Sevinçle karşıladım onları ama kesinlikle, buyurun oturun demedim. Herhangi bir nedenle aceleleri olduğunu, hemen gideceklerini sanmıştım, ama Gigliola hem kendisinin hem Michele'nin havlusunu özenle kuma serdi, üzerine çantasını, sigarasını, çakmağını yerleştirdi, sonra kardeşine dönüp, "Hadi, sıcak kumun üstüne yat, çünkü rüzgâr esiyor; mayon ıslakken üşüyebilirsin," dedi. Yapacak bir şey yoktu. Denize doğru bakmamaya çalıştım, o zaman onlar da bize bakmazlar sandım herhalde; Michele'nin özensiz, duygusuz konuşmasına hafiften kulak kabarttım. Napoli çok sıcaktı, bir günlük tatil yapmaya karar vermişlerdi. Sabah vapuruyla gelip, akşam vapuruyla dönecekler, temiz hava alacaklardı. Zaten Martiri Meydanı'ndaki mağazada Pinuccia ve Alfonso vardı, daha doğrusu Alfonso ve Pinuccia vardı; Pinuccia'nın pek işe yaradığı yoktu ama Alfonso gayet başarılıydı. Pina'nın tavsiyesi üzerine Forio'ya gelmeye karar vermişlerdi. Bulursunuz onları, demişti o, kumsal boyunca yürüyün yeter. Nitekim yürüye yürüye bakınırlarken Gigliola bağırıvermişti: şu Lenùccia değil mi? Ve işte buradaydılar. Defalarca çok sevindiğimi söyledim, bu arada Michele dalgınlıkla kumlu ayaklarıyla Gigliola'nın havlusuna bastı ve kızın çıkışmasına –"Dikkatli ol biraz"– neden oldu ama nafileydi. Şimdi Ischia'ya neden ve nasıl gelmiş oldukları hikâyesi sonlandığına göre, öteki sorunun gelmesini bekliyordum; o daha cümleyi kurmadan gözlerinde okudum:

"Lina nerede?"

"Yüzüyor."

"Bu denizde mi?"

"O kadar dalgalı değil ki."

Önlemem mümkün değildi, hem o, hem Gigliola dönüp köpüklerle örtülü denize baktı. Ama bunu dikkatsizce yaptılar, çoktan havlularına yerleşmeye başlamışlardı. Michele bir kere daha yüzmek isteyen oğlancıkla kavga etti. "Burada kal," dedi ona, "boğulup ölmek mi istiyorsun?" Sonra eline bir çizgi roman tutuşturup nişanlısına döndü: "Bunu bir daha getirmeyelim."

Gigliola bana pek çok kompliman yaptı:

"Ne kadar güzelleşmişsin, yanmışsın, saçların daha da sararmış."

Gülümsedim, mahcup oldum ama aslında aklımda tek düşünce vardı: onları buradan götürmenin bir yolunu bulmalıydım.

"Eve gelip dinlenin," dedim. "Nunzia var, sizi görünce sevinir."

Reddettiler, zaten iki üç saat sonra vapurları kalkacaktı, biraz daha güneşlenip sonra yola koyulmayı düşünüyorlardı.

"O zaman kafeye gidip bir şeyler içelim," dedim.

"Evet ama Lila'yı bekleyelim."

Her gerilim durumunda olduğu üzere zamanı sözcüklerle silmeye giriştim ve aklımdan geçen bütün soruları peşi sıra sordum: Pastacı Spagnuolo nasıldı, Marcello nasıldı, sevgili bulmuş muydu, Michele yeni ayakkabı modellerini nasıl bulmuştu, babası bu konuda ne düşünüyordu, annesi ne düşünüyordu, dedesi ne düşünüyordu. Sonunda toparlandım ve şöyle dedim: "Gidip Lila'yı çağırayım." Kıyıya gidip bağırmaya başladım: "Lina, dön haydi, Michele ve Gigliola geldiler!" ama boşuna çabaydı, beni duymuyordu. Geri gittim, onları oyalamak için yeniden sorular sordum. Lila ve Nino sahile vardıklarında Gigliola ve Michele

onları görmeden tehlikeyi fark eder ve samimi davranışlar içinde bulunmazlar diye umuyordum. Ama Gigliola beni dinlerken, Michele dinlemediğini gizlemiyordu bile. Ischia'ya özellikle Lila ile buluşmak için gelmişti; onunla yeni ayakkabı modelleri hakkında konuşmak istiyordu, bundan emindim ve bu nedenle giderek dalgalanan denizden gözlerini alamıyordu.

Sonunda gördü onu. Onu sudan çıkarken gördü, eli Nino'nun eline kenetlenmişti, öyle güzel bir çifttiler ki dikkat çekmemeleri mümkün değildi; ikisi de uzun boyluydu, ikisi de zarifti, omuzları birbirine değiyordu, birbirlerine gülüyorlardı. Öylesine kendilerine dalmışlardı ki benim yanımda birileri olduğunu fark etmediler önce. Lila, Michele'yi tanıdığında ve elini çektiğinde artık çok geçti. Gigliola bir şeyin farkına varmamış olabilirdi, kardeşi de çizgi romanını okuyordu ama Michele gördü ve az önce gözlerinin önündeki sahnenin onayını benim yüzümde görmek istercesine hemen dönüp bana baktı. Gözlerimden yansıyan duyguyu korku formunda bulmuş olmalıydı. Sürat ve karar gerektiren bir durumla yüzleştiği zaman kullandığı o ciddiyetle ve ağır konuşmayla şöyle dedi:

"Sadece on dakika, merhaba diyoruz ve gidiyoruz."

Sonunda bir saat kaldılar. Michele, ilkokul arkadaşımız ve benim şimdi lise arkadaşım olduğunu vurguladığım Nino'nun soyadını duyduğunda ona en sevimsiz soruyu sordu:

"Sen *Roma* ve *Napoli Gece* gazetelerinde yazan kişinin oğlu musun?"

Nino hoşnutsuzluk sergileyen bir işaret yaptı, Michele sanki gözlerinde o akrabalığın izlerini arar gibi ona uzun bir an baktı. Sonra onunla bir daha konuşmadı, sadece ve sürekli Lila ile konuştu.

Lila nazik, alaycı ve hatta haince davrandı. Michele ona şöyle dedi:

"Ağabeyin olacak palavracı yeni model ayakkabıları kendisinin yarattığına yemin ediyor."

"Doğrudur."

"Demek onun için hepsi iğrenç."

"Göreceksin ki o iğrençler eski modellerden çok daha iyi satacak."

"Olabilir ama sadece dükkânda sen olursan."

"İşini zaten gayet iyi yapan Gigliola var ya."

"Gigliola bana pastanede gerekli."

"Sen bilirsin, ben şarküteride durmalıyım."

"Martiri Meydanı'na gelirsen hanımefendi, açık çek vereceğim sana."

"Açık, kapalı, çıkar bunu kafandan, ben olduğum yerde iyiyim."

İşte bu minvalde atışıp durdular. Ben ve Gigliola arada söze karışıp bir şeyler demeye çalışıyorduk; Gigliola özellikle nişanlısının onun görüşünü almadan kaderi hakkında kararlar vermesine kızıyordu. Nino'ya gelince –fark ettim ki– Lila'nın Michele'nin sözlerine yerel ağızla mahir ve gözüpek yanıtlar vermesine şaşıyor ya da hayran oluyordu.

Sonunda genç Solara gitmeleri gerektiğini söyledi; şemsiyeleri ve eşyaları uzak bir yerde kalmıştı. Benimle vedalaştı, onu eylülde dükkânına beklediğini söyleyerek büyük bir sıcaklıkla Lila ile vedalaştı. Nino'ya ise sanki çırağına gidip bir paket sigara almasını söylermiş gibi bir tonda şöyle dedi:

"Babana söyle, mağazanın dekorasyonunu beğenmediğini söylemekle hiç iyi yapmadı. İnsan para aldığı zaman, her şeyin güzel olduğunu yazmalıdır, yoksa bir daha göremez paranın yüzünü."

Nino şaşkınlık, belki de küçük düşme duygusuyla sarsıldı ve yanıt vermedi. Gigliola ona elini uzattı, o da otomatik olarak

elini verdi. İki nişanlı, yürürken hâlâ çizgi romanını okumayı sürdüren küçük oğlanı çekiştirerek uzaklaştılar.

68.

Öfkeliydim, korkmuştum, yaptığım her hareket ve söylediğim her sözden rahatsızdım. Michele ve Gigliola yeterince uzaklaştıklarında, Nino'nun da duyacağı şekilde Lila'ya, "Sizi gördüler," dedim.

Nino huzursuzca sordu:

"Kimdi o?"

"Kendini kim bilir ne sanan boktan bir mafya," dedi Lila, hor gören bir ifadeyle.

Onu hemen düzelttim, Nino'nun bilmesi gerekirdi:

"Kocasının ortağı. Her şeyi söyleyecek Stefano'ya."

"Her şey neymiş," diye tepki gösterdi Lila, "söyleyecek bir şey yok."

"Casusluk yapacaklarını çok iyi biliyorsun."

"Evet? Kimin umurunda?"

"Benim umurumda."

"Ne yapalım. Sen bana yardım etmezsen bile işler olacağına varır."

Ve sanki ben orada değilmişim gibi, Nino için ertesi günle ilgili kararlar almaya başladı. Ama Michele Solara ile karşılaşmak Lila'nın enerjisini bin katına çıkarmış gibi görünürken, Nino pili bitmiş bir oyuncak gibi duruyordu. Mırıldandı:

"Benim yüzümden başının derde girmeyeceğinden emin misin?"

Lila onun yanağını okşadı:

"İstemiyor musun artık?"

Okşama onu yeniden canlandırmış gibiydi.

"Sadece senin için kaygılanıyorum."

Nino'dan erken ayrıldık, eve döndük. Yol boyunca felaket senaryoları yazdım: "Bu gece Michele, Stefano ile konuşacak, Stefano yarın sabah buraya koşacak, seni evde bulamayacak, Nunzia onu Barano'ya yollayacak, seni Barano'da da bulamayacak, her şeyi kaybedeceksin Lila, dinle beni, böyle yaparsan, sadece kendini değil, beni de mahvedersin, annem kemiklerimi kırar benim," ama o beni dikkatsizce dinlemekle, gülümsemekle, "Seni seviyorum ve hep seveceğim; bu yüzden şu anda hissettiğim duyguları hayatta en az bir kere senin de hissetmeni diliyorum Lenù," demenin binbir formülüyle oyaladı.

Bunun üzerine, ne halin varsa gör deyip geçtim. Akşam evde kaldık. Lila annesine iyi davrandı, yemeği kendi pişirmek, servisi kendi yapmak istedi, sofrayı topladı, bulaşığı yıkadı, sonra gelip onun dizlerine oturdu, boynuna sarıldı, alnını ani bir hüzünle onun alnına dayadı. Böyle nazik davranışlara alışık olmayan ve olasılıkla utanç verici bulan Nunzia bir noktadan sonra ağlamaya başladı ve gözyaşları arasında yaşadığı kaygıyı da ima ederek şöyle dedi:

"Yalvarıyorum sana Lina, hiçbir annenin senin gibi bir kızı yok; ne olur beni üzüntüden öldürme."

Lila tatlı tatlı dalga geçti onunla ve yatağına kadar eşlik etti. Sabah beni yataktan çekip çıkaran da o oldu, bir yanım öyle sıkıntılıydı ki uyanmak istemiyor, bu güne başlamak istemiyordu. Araba bizi Forio'ya götürürken ona başka korkunç senaryolar yazdım ama hiçbirine kulak asmadı: "Nella gitmiş olabilir"; "Nella'nın gerçekten konukları vardır ve bana yatacak yer bulamayabilir"; "Sarratore ailesi Forio'ya oğullarını ziyaret etmeye gelebilirler." O hep aynı şakacı tondan yanıtlar veriyordu: "Nella

gittiyse, Nino'nun annesi karşılar seni"; "Yatacak yer yoksa, gelir bizimle kalırsın"; "Sarratore ailesi cümleten Bruno'nun kapısına dayansa bile, açmayız." Ve böyle konuşarak saat dokuz olmadan hedefimize vardık. Nino pencerede bekliyordu, koşup kapıyı açtı. Bana başıyla selam verdi ve Lila'yı içeri çekti.

O kapıya kadar hâlâ önleme olasılığı varken, sonrasında her şey engellenemez bir yola girdi. Araba, Lila'nın ödediği para karşılığında beni Barano'ya kadar götürdü. Yol boyunca onlardan gerçekten nefret edemediğimi fark ettim. Nino'ya hınç besliyordum, mutlaka Lila için de düşmanca duygularım vardı ve hatta ikisi için de ölüm dileyebilirdim ama sanki bu ölüm çelişkili bir büyü gibi üçümüzün de kurtarıcısı olabilirdi. Nefretse yoktu. Daha doğrusu, nefret ettiğim kendimdi, kendimi küçük görüyordum. Oradaydım, adadaydım, arabanın hareketiyle yüzüme vuran hava bana geceyi buharlaştıran bitki örtüsünün kokusunu taşıyordu. Ama bu hüzünlü bir varoluştu, başkalarının nedenlerine boyun eğmiştim. Ben onların içinde, onların altında yaşıyordum. Şimdiden, onların boş evde birbirlerini kucaklama, öpme sahnelerini kovamıyordum zihnimden. Tutkuları beni eziyor, beni sarsıyordu. Her ikisini de seviyor ve bu yüzden *benim olan* bir hayat arzusuyla, onlar gibi kör ve sağır bir tutkuyla kendimi sevemiyor, hissedemiyor, gösteremiyordum. Bana öyle geliyordu.

69.

Nella ve Sarratore ailesi tarafından her zamanki heyecanla karşılandım. En uysal maskemi taktım –bu, babamın bahşiş toplarken taktığı, daima korku içinde yaşayan, daima başkalarının emrinde olan, daima memnuniyetle gönüllü davranan atalarımın

geliştirdiği bir maskeydi– ve sempatik hallerle bir yalandan ötekine atladım. Nella'ya, onu rahatsız etmeye karar vermemin nedeninin benim seçimim değil, bir gereklilik olduğunu söyledim. Carracci ailesine misafirlerin geldiğini, o geceliğine evde bana yatacak yer olmadığını uydurdum. Böyle beklenmedik biçimde karşısına çıkmakla yersiz bir davranışta bulunmadığımı umduğumu bildirdim. Eğer sakıncası varsa birkaç günlüğüne Napoli'ye dönebileceğimi de ekledim.

Nella bana sarıldı, evinde olmamın ona sonsuz mutluluk getirdiğini söyleyerek karnımı doyurdu. Çocuklar karşı çıksa bile denize inmeyi reddettim. Lidia oyalanmadan onlara katılmamı söylerken Donato yüzmek için beni bekleyeceğini açıkladı. Ben Nella ile kaldım, evi temizlemesine, öğle yemeği hazırlamasına yardım ettim. Yavaş yavaş üzerimdeki ağırlık hafifledi: yalanlar, yaşanmakta olan zinanın hayali, benim suç ortaklığım, kendini Nino'ya veren Lila'yı, kendini Lila'ya veren Nino'yu eşit derecede ve aynı anda kıskanıyor olmamdan ötürü, tanımlayamadığım kıskançlık duygum soldu. Nella'nın anlattıklarından Sarratore ailesine karşı eski düşmanlık duygularının zayıfladığını hissettim. Bana karı kocanın bir dengeye ulaştığını, kendi aralarında huzurlu olduklarından kendisine fazla sıkıntı vermediklerini anlattı. Oliviero öğretmenimden haberler verdi: özellikle telefon edip benim gelişimi anlatmıştı; kuzeninin yorgun ama iyimser olduğunu hissetmişti. Sözün kısası bir süre birbirimize yeni haberleri aktardık. Ama birkaç cümleyle ani bir konu değişikliği, durumun ağırlığını yeniden bütün şiddetiyle üzerimde hissettirdi.

Nella, Oliviero öğretmenimden söz ederken, "Seni çok methetti," dedi, "ama senin beni iki evli arkadaşınla ziyarete geldiğini duyunca, özellikle de Lina Hanım hakkında bana pek çok soru sordu."

"Ne dedi?"

"Bütün öğretmenlik mesleği boyunca hayatında bu kadar başarılı bir öğrencisi olmadığını söyledi."

Lila'nın eski birinciliklerini anımsamak beni rahatsız etti.

"Doğrudur."

Ama Nella kesinlikle onaylamayan bir yüz ifadesi takındı, gözleri alev alev parladı.

"Kuzenim olağanüstü bir öğretmendir," dedi "ama bence bu sefer yanılmış."

"Yok, yanılmadı."

"Sana ne düşündüğümü söyleyebilir miyim?"

"Elbette."

"Üzülmezsin değil mi?"

"Hayır."

"Sinyora Lina'dan hoşlanmadım. Sen çok daha iyisin, çok daha güzel ve zekisin. Bunu Sarratore ailesiyle de konuştum, onlar da bana katıldı."

"Beni sevdiğiniz için böyle söylüyorsunuz."

"Hayır. Dikkatli ol Lenù. Çok yakın arkadaş olduğunuzu biliyorum, kuzenim söyledi bana. Ben de beni ilgilendirmeyen konuları ağzıma almak istemem. Ama insanları bir bakışta tanırım. Sinyora Lina senin ondan çok daha nitelikli olduğunu biliyor ve senin onu sevdiğin kadar sevmiyor seni."

Yapmacık bir gülümsemeyle pek inanmamış gibi yaptım.

"Beni sevmiyor mu?"

"Bilmiyorum. Ama o kötülük yapmayı bilen biri, yüzünde yazılı bu, alnına ve gözlerine bakmak yeter."

Memnuniyetimi bastırdım, başımı salladım. Ah, keşke her şey o kadar basit olsaydı. Ama –bugünkü kadar olmasa bile– ikimiz arasındaki ilişkinin çok daha karmaşık olduğunu biliyordum. Sonra şaka yaptım, güldüm, Nella'yı güldürdüm. Ona Lila'nın ilk bakışta hiç iyi bir izlenim bırakmadığını söyledim. Küçüklü-

günden beri bir şeytanı andırdığını, bazen gerçekten de şeytanlık yaptığını, ama bunun iyi anlamda olduğunu ekledim. Son derece keskin zekâlıydı ve karşısına çıkan her durumda bunu kullanırdı: okuyabilseydi Madam Curie gibi bir bilim kadını, Grazia Deladda gibi bir romancı, hatta Togliatti'nin eşi Nilde Iotti gibi siyasetçi, bir devlet büyüğü olurdu. Ve bu son iki adı duyunca, Ah Tanrım, dedi Nella heyecanla ve alaycı bir şekilde haç çıkardı. Sonra içinden bir kıkırdama geldi, bir daha güldü ve derken kendini tutamayıp kulağıma Sarratore'nin söylediği gizli ve pek komik bir şeyi fısıldadı. Donato'ya göre Lila neredeyse çirkin bir güzelliğe sahipti, erkekleri büyüleyen, ama aynı zamanda korkutan bir güzellikti bu.

"Ne korkusuymuş?" dedim ben de alçak sesle. Ve o sesini daha da alçaltarak:

"Şeylerinin işlemeyeceğinden, düşeceğinden ya da kızın bir bıçak çıkartıp onu keseceğinden doğan bir korku."

Güldü, gülerken göğsü inip kalkıyordu. Duygularına hâkim olamadı; ben de bir süre sonra onun yanında hiç hissetmediğim bir huzursuzluk hissettim. Bu annemin, hayatı bilen bir kadının yakışıksızlık karşısında sergilediği gülüş değildi. Nella'nın bu gülüşünde iffetli ama aynı zamanda bayağı bir şeyler vardı; evde kalmış bir bakirenin gülüşüydü ve zorla da olsa beni de güldürdü. Onun gibi iyi bir kadın, diye düşündüm, neden bu şekilde eğleniyor? O anda kendimi yaşlanmış olarak ve göğsümde inip kalkan bu saf fesatlığın gülüşüyle görür gibi oldum. Ben de sonunda böyle gülüyor olacağım, diye düşündüm.

70.

Sarratore ailesi öğle yemeği için eve döndü. Yere kum, havaya deniz ve ter kokusu saçtılar; çocuklar beni boş yere beklediler diye şakayla söylendiler. Ben sofrayı kurdum, topladım, bulaşıkları yıkadım, Pino, Clelia ve Ciro ile sazlığa gidip, uçurtma yapmak için gereken sazları kesmelerine yardımcı oldum. Çocuklarla beraberken kendimi iyi hissettim. Anne ve babaları dinlenirken, Nella terastaki sedirde uyuklarken zaman uçtu gitti, uçurtma beni oyaladı ve Nino ile Lila'yı neredeyse hiç aklıma getirmedim.

İkindiye doğru, Nella dahil hepimiz uçurtma uçurmak için kumsala indik. Peşimde üç çocukla kumsalda bir ileri bir geri koştum durdum; uçurtma yükselir gibi olunca ağzı bir karış açık kalan çocuklar, beklenmedik bir manevrayla yere çakılınca heyecanlı çığlıklar atıyorlardı. Defalarca denedim, ama Donato'nun oturduğu şemsiyenin altından verdiği talimata rağmen uçurtmayı havalandıramadım. Sonunda ter içinde kaldım ve pes ettim; Pino, Clelia ve Ciro'ya, "Gidip babanızdan isteyin," dedim. Çocukların çekiştirmesiyle Sarratore geldi; saz çıtaları, mavi ince kâğıdı, ipi ve rüzgârı inceledi; sonra çocuklarıyla birlikte kumsalda koşmaya başladı; nihayetinde çocukların neşesi bana da bulaştı. Uçurtmamız giderek daha yükseğe çıktı, uçuyordu, artık koşmaya gerek yoktu, ipi tutmak yetiyordu. Sarratore iyi bir babaydı. Onun yardımıyla ipi Ciro'nun da, Clelia'nın da, Pino'nun da ve hatta benim de tutabileceğimi gösterdi. Bana ipi verdi ama arkamda kaldı, enseme gelen nefesiyle şöyle diyordu: "Böyle, tamam, çek biraz, bırak şimdi." Ve akşam oldu.

Akşam yemeği yedik, Sarratore ailesi, karı koca ve güneşte yanmış, şık giyinmiş çocuklarıyla köye gezmeye gittiler. Ben Nella ile kaldım. Ortalığı topladık, mutfağın her zamanki köşe-

sine yatağımı yapmama yardım etti, sonra serinlemek için terasa oturduk. Ay görünmüyordu, karanlık gökyüzünde bir iki beyaz bulutun şişkinliği vardı. Sarratore'nin çocukları ne kadar güzel ve akıllılar diye sohbet ederken Nella uyudu. İşte o anda geçirdiğim gün, başlamakta olan gece bütün yüküyle üzerime çullandı. Parmaklarımın ucuna basarak Maronti'ye indim.

Acaba Michele gördüklerini kendine saklamış mıydı? Acaba her şey yolunda mıydı? Acaba Nunzia, Cuotto Sokağı'ndaki evde mi uyumuştu, yoksa son vapura binip gelmiş ve karısını evde bulamamış olan damadını sakinleştirmekle mi uğraşıyordu? Acaba Lila onun Napoli'de, yeni mahalledeki evinde olduğuna kani olmak için kocasına telefon etmiş ve şimdi korkusuzca Nino ile yatağa mı girmişti? Bu yürekli çift korkusuzca gecenin tadını çıkartacaktı. Dünyadaki her şey şüpheliydi, saf tehlikeydi, riski göze alamayan, hayata güvenmeyen bir köşede çürüyordu. İşte o anda ansızın Nino'ya neden sahip olamadığımı ve neden Lila'nın ona el koyduğunu anladım. Ben gerçek duygulara güvenmeyi beceremiyordum. Sınırların ötesine sürüklenmeye izin vermiyordum. Lila'yı o gecenin ve o gündüzün tadını çıkartmak için elinden geleni yapmaya iten duygusal kudrete sahip değildim. Geride kalıyordum, hep beklemede. O ise şeyleri ele geçiriyordu, gerçekten istiyordu, onlara tutkuyla bağlanıyordu, ya hep ya hiçi oynuyordu ve aşağılanmaktan, maskara olmaktan, yüzüne tükürülmesinden, dayak yemekten korkmuyordu. Yani o Nino'yu hak ediyordu, çünkü onu sevmenin, ona sahip olmayı denemek anlamına geldiğine inanıyordu, onun kendisini istemesini ummak değil.

Karanlıkta bütün yokuşu indim. Şimdi ay, kenarları aydınlık tek tük bulutun arasındaydı; akşam mis gibi kokuyordu, dalgaların hipnotize edici sesi duyuluyordu. Kumsalda ayakkabılarımı çıkarttım, kum soğuktu, gri mavi bir ışık denize kadar uzanıyor

ve sonra onun çırpıntılı yüzeyine dağılıyordu. Evet, diye düşündüm, Lila haklı, şeylerin güzelliği sahte bir görüntü, gökyüzü ise korkunun tahtı; hayattayım, şimdi, burada, suya on adım ötede ve bu hiç de güzel değil, korkutucu; bu kumsalla, denizle, bütün hayvan formlarının kaynaşmasıyla evrensel dehşetin bir parçasıyım; bu anda her şeyin kendi bilincine vardığı korku aracılığıyla en küçük parçacığım; ben, denizin uğultusunu dinleyen, nemi ve kumun soğukluğunu hisseden ben; bütün Ischia'yı, Nino ve Lila'nın birbirlerine dolanmış bedenlerini, yeni olmaktan günbegün uzaklaşan yeni evinde uyuyan Stefano'yu, ertesi günün şiddetini beslemek için bugünün mutluluğuna destek olan şiddetleri hayal eden ben. Ah, doğru, pek çok korkum var ve bu nedenle her şeyin çabuk sona ermesini ve karabasanlarımdaki figürlerin ruhumu kemirmesini diliyorum. Bu karanlığın içinden öfkeli köpek sürülerinin, yılanların, akreplerin, devasa deniz yılanlarının çıkmasını arzu ediyorum. Şurada, deniz kıyısında otururken gecenin içinden katillerin çıkmasını ve bedenimi parçalamalarını istiyorum. Evet, evet bu yetersizliğim cezalandırılsın, başıma en kötü şey gelsin, öyle korkunç şeyler olsun ki yetersiz yapımı hep daha çok ezecek olaylarla perçinleyerek gelen bu geceyle, yarınla, önümdeki saatler ve günlerle yüzleşmemi engellesin. Böyle düşünceler ürettim, bezgin kızın boyunu aşan düşünceler. Bilmem ne kadar süreyle kendimi öylece bıraktım. Sonra biri: "Lena," dedi ve soğuk parmaklarıyla omzuma dokundu. İrkildim, öyle dondurucu bir mengene yakaladı ki yüreğimi, ansızın dönüp baktığımda ve Donato Sarratore'yi gördüğümde soluğum, destanlardaki yaşama arzusu ve gücü veren büyülü iksirler misali boğazımda patladı.

71.

Donato, Nella'nın uyandığını, beni evde bulamayınca telaşlandığını söyledi. Lidia da biraz meraklanmıştı, bu nedenle inip beni aramasını söylemişti. Evde olmayışımı normal bulan tek kişi kendisiydi. İki kadını rahatlatmış, şöyle demişti: "Siz gidip yatın, eminim mehtap keyfi yapmak için kumsala inmiştir." Gene de onları memnun etmek için, temkinli davranmak adına keşif yapmaya gelmişti. Ve işte ben buradaydım, denizin soluğunu dinliyor, göğün ilahi güzelliğini seyrediyordum.

Aşağı yukarı böyle söyledi. Yanıma oturdu, beni kendini tanıdığı kadar iyi tanıdığını söyledi. Güzel şeylere karşı aynı duyarlılığa, aynı tadını çıkarma, gecenin ne kadar tatlı, ayın ne kadar büyüleyici, denizin ne kadar parlak olduğunu söylemek için doğru sözcükler arama ihtiyacına sahiptik; karanlıkta, mis kokulu havada karşılaşmayı ve birbirini tanımayı bilen iki ruhtuk. Konuşurken sesine verdiği özel tonlamanın gülünçlüğünü, sözlerini şiirsel kılmak çabasının kabalığını, ellerini bedenime koymak için aradığı bahanenin arkasındaki oyunculuğu açıkça hissettim. Ama şöyle düşündüm: belki gerçekten aynı hamurdan yoğrulmuşuzdur, belki gerçekten günahsız yere aynı vasatlığa mahkûm edilmişizdir. Böylece başımı omzuna dayadım ve mırıldandım: "Biraz üşüyorum." Ve o hiç bekletmeden bir kolunu belime doladı, beni kendine doğru çekti ve böyle daha iyi olup olmadığını sordu. "Evet," dedim ve Sarratore işaret parmağıyla çenemi kaldırdı, dudaklarını hafifçe dudaklarıma değdirdi, "Böyle nasıl?" diye sordu. Sonra daha da hafifleyen minik öpücüklerle mırıldanmayı sürdürdü: "Böyle, böyle, gene üşüyor musun, böyle iyi mi, böyle nasıl?" Ağzı sıcak ve nemliydi, artan minnet duygumla onu kabul ettim, öyle ki öpüşme giderek daha uzadı,

dili benimkine değdi, ona bastırdı, ağzımın içine girdi. Kendimi daha iyi hissettim. Yeniden zemin kazandığımı, soğuğun yenik düştüğünü, eridiğini, korkunun kendisini unuttuğunu, erkeğin ellerinin soğuğu, sanki ince katmanlardan oluşuyormuşçasına yavaş yavaş kovduğunu; Sarratore'nin onları özenli bir sakınımla teker teker, ama parçalamadan silme maharetine sahip olduğunu, ağzının, dişlerinin, dilinin ise aynı mahareti sergilediğini, böylece, benim hakkımda Antonio'nun öğrenebildiğinden çok daha fazlasını bildiğini, hatta benim bilmediklerimi de bildiğini hissettim. İçimde bir gizli ben vardı –anladım– ve parmaklar, ağız, dişler, dil onu bulup ortaya çıkartıyordu. İşte o ben, katman katman her sığınağını kaybetti, edepsizce kendini tehlikeye attı ve Sarratore onun yeniden kaçmasını, utanmasını engellemeyi bildiğini gösterdi, onu sevecen hareketliliğinin, bir hafif, bir çılgın hal alan baskılarının mutlak nedeniymiş gibi oyalamayı bildi. Bütün bu süre boyunca o anda yaşanmakta olanı kabullendiğim için pişman olmadım. Yeniden düşünmedim, kendimle gurur duydum, böyle olmasını istiyordum, kendimi gösteriyordum. Antonio'dan farklı olarak benim hiçbir müdahalemi beklemeyen Sarratore yavaş yavaş o becerikli dilini devreden çıkardı, ona dokunmam için elimi tutmadı, bana ait her şeyin onun hoşuna gittiğine beni ikna etmekle yetindi, kadınları en ince ayrıntısına kadar tanıdığını kanıtlamanın erkeksi gururuyla özenle, kendini vererek bedenime uzandı. Onun *bakiresin* gözleminde bulunduğunu bile işitmedim, muhtemelen halimden o kadar emindi ki, başka türlüsünü duysa şaşıracaktı. Kolay tatmin olmayacak bir haz gereksinmesi içindeydim, sadece bütün duygusal dünyayı değil, aynı zamanda gözlerimde onun bedeninin yaşlılığını ve sınıflandırılabileceği bütün etiketleri –*Nino'nun babası, demiryolcu-şair-gazeteci, Donato Sarratore*– silecek kadar bencilleşmiştim, ki o bunu fark etti ve içime girdi. Bunu önce hassasça sonra net

ve kararlı bir darbeyle yaptı ve karnımın içinde bir parçalanma yarattı, sancı yerini hemen ritmik bir dalgalanmaya, bir sürtünmeye, beni sabırsız arzu vurgunlarıyla boşaltmaya, doldurmaya bıraktı. Sonra ansızın çekildi, sırt üstü kuma devrildi ve boğazı sıkılmışçasına bir kükreme sesi çıkardı.

Sessizlikte kaldık, deniz, korkunç deniz geri geldi, kendimi sersemlemiş hissettim. Bu Sarratore'yi yeniden kaba lirizme döndürmeye itti, beni tatlı sözcüklerle kendime getirmek zorunda hissetti. Ama ben iki üç kelimeye ancak tahammül edebildim. Hızla doğruldum, saçlarımdan, bedenimden kumu silkeledim, toparlandım. O, "Yarın nerede buluşabiliriz?" diye sorunca ona kendimle dolu sakin bir sesle, İtalyanca olarak yanıldığını, beni ne Cetara'da, ne mahallede bir daha asla aramaması gerektiğini söyledim. Şüpheli gülümsemesi karşısında, Melina'nın oğlu Antonio Cappuccio'nun yaptığının yanında, iyi tanıdığım ve bir sözüm üzerine canına okuyabilecek olan Michele Solara'nın yapacaklarının lafı bile olmayacağını bildirdim. Ona Michele'nin zaten suratını dağıtmak için hazır beklediğini, çünkü Martiri Meydanı'ndaki dükkân hakkında yazı yazması için para aldığını ve işini iyi yapmadığını hatırlattım.

Yol boyunca onu tehdit etmeyi sürdürdüm, çünkü hem gene baygın cümlelere başlamıştı ve duygularımı açıkça anlamasını istiyordum, hem de küçüklüğümden beri sadece yerel lehçeyle savurduğum tehditleri İtalyanca olarak da gayet iyi ifade edebilmeme kendim de şaşırmıştım.

72.

Evdeki iki kadını uyanık bulmaktan korkmuştum, ama ikisi de uyuyordu. Uykuları kaçacak kadar meraklanmamışlardı, beni akıllı bir kız olarak kabul ediyor, bana güveniyorlardı. Derin bir uykuya daldım.

Ertesi gün neşeyle uyandım, Nino, Lila ve Maronti olayı parça parça aklıma düştüğünde bile kendimi iyi hissetmeyi sürdürdüm. Nella ile uzun uzun sohbet ettim, Sarratore ailesiyle kahvaltı ettim, Donato'nun bana yapay babacan nezaketine bile sinir olmadım. Bir an için bile bu kendini beğenmiş, kibirli, geveze adamla seks yapmış olmanın bir hata olduğunu geçirmedim aklımdan. Bununla beraber onu sofrada görmek, dinlemek, bekâretimi bozanın o olduğunu bilmek bende bir tiksinti yarattı. Bütün aileyle birlikte denize indim, çocuklarla yüzdüm, arkamda bir sempati seli bıraktım. Tam zamanında Forio'da oldum.

Nino'ya seslendim, hemen çıktı pencereye. Yukarı çıkmayı reddettim, hemen kaçmamız gerektiğini söyledim; biraz da Nino ve Lila'nın iki gün boyunca yalnız başlarına yaşadıkları odaların hayalini zihnime kaydetmek istemedim. Bekledim, ama Lila gelmek bilmedi. Ansızın içimi bir kaygı sardı, Stefano'nun sabahtan yola çıkma fırsatını bulduğunu, beklediğimizden birkaç saat önce geleceğini, hatta şimdi eve doğru çıkmakta olduğunu hayal ettim. Yeniden seslendim, Nino gene pencerede göründü, birazcık daha beklememi söyledi. On beş dakika sonra sarmaş dolaş indiler, kapıda uzun uzun öpüştüler. Lila bana doğru koştu, bir şey unutmuş gibi durdu, geri gidip onu yeniden öptü. Rahatsızlık hissederek başka tarafa baktım ve kötü bir yapım olduğu, gerçek bir kaynaşmadan yoksun olduğum duygum yeniden güç kazandı. O ikisi bana yeniden çok güzel göründüler, her hareketleri kusursuzdu, öyle ki "Lina, çabuk ol!" diye bağırırken bile bir hayal

imgesini paramparça eder gibiydim. Lila acımasız bir güç tarafından geri çekiliyormuş gibi görünüyordu, eli yavaşça erkeğin omzundan koluna indi, bir dans figüründeki gibi parmaklarına kadar dokundu. Sonunda benim yanıma geldi.

Eve pek az konuşarak, arabayla döndük.

"Her şey yolunda mı?"

"Evet. Ya sen?"

"İyi."

Kendimle ilgili hiçbir şey söylemedim, o da kendisiyle ilgili tek söz etmedi. Ama suskunluğumuzun nedenleri farklıydı. Benim yaşadığımı söze dökmeye hiç niyetim yoktu; özel bir durumdu, benim bedenimle, onun fizyolojik tepkisiyle ilgiliydi; bedenimin içine bir başka bedenin minicik bir parçasının sokulmuş olmasını önemsiz buluyordum; Sarratore'nin geceki varlığı yabancılık duygusundan başka bir şey hissettirmiyordu, bir daha esmeyecek olan fırtına misali eriyip gitmiş olması da ferahlık veriyordu. Lila'nın suskunluğunun nedeninin gerekli sözleri bulamamak olduğunu düşünüyordum. Onun düşüncesiz ve imgesiz bir hale girdiğini, sanki Nino'dan kopunca kendine ait her şeyi onun içinde unutmuş olduğunu, hatta başına gelmiş olanı, şu anda yaşadığını aktarma yeteneğini bile onda bıraktığını hissettim. Aramızdaki bu fark beni hüzünlendirdi. Kumsal deneyimimi eşeleyerek içinde onun bu acılı mutlu yitişine eşdeğer bir şey bulmak istedim. Maronti'de, Barano'da hiçbir şeyi, hatta kendime ait olup kendime açılan sırları bile bırakmamıştım. Her şeyimi alıp getirmiştim ve bu nedenle Lila'nın gözlerinde, aralık ağzında, sımsıkı yumruklarında okuduğum geri dönme, bırakmak zorunda kaldığı kişiye kavuşma telaşını kendimde bulamıyordum. Görünüşte benim durumum daha sağlam, daha bütünlüklü gibi görünüyordu ama Lila'nın yanında kendimi bataklık gibi, balçık gibi hissediyordum.

73.

Neyse ki o dönemde defterlerini daha okumamıştım. Nino ile geçirdiği o gün ve gece hakkında sayfalar dolusu yazı vardı ve o sayfaların söylediği her şey tam olarak benim yaşamamış olduğum ve söyleyemeyeceğim şeylerdi. Lila cinsel hazları anlatan tek bir sözcük bile yazmamıştı, onun deneyimiyle kendiminkini karşılaştırabileceğim tek bir ipucu yoktu. Bunun yerine aşktan söz ediyordu ve bunu da şaşırtıcı biçimde yapıyordu. Evlendiği günden, Ischia'da geçirdiği o günlere kadar, fark etmeden ölme noktasına gelmişti. Çok yakınında olan ölüm anını en küçük ayrıntısına kadar anlatıyordu: enerji düşüklüğü, uyku hali, başının tam ortasında güçlü bir baskı, sanki beyniyle kafatası arasında sürekli genişleyen bir hava kabarcığı, her şeyin gitmek için aceleyle hareket ettiği duygusu, insanların ve şeylerin hareketlerindeki süratin aşırı olması ve ona çarpması, onu yaralaması, karnının içinde ve gözlerinin içinde fiziksel ağrılar oluşturması. Bütün bunlara, pamuk kaplı bir mahfaza içindeymiş gibi duyularının körelmesi eşlik ediyordu, sanki yaraları ona gerçek dünyadan değil, bedeni ve içine paketlenmiş gibi hissettiği pamuk kütle arasındaki boşluktan geliyordu. Öte yandan pek yakındaki ölümü ona öylesine gerçek görünüyordu ki, bu durum başta kendi olmak üzere her şeye karşı saygısını yitirmesine neden oluyordu; sanki artık hiçbir şeyin önemi yoktu ve her şey bozulmayı hak ediyordu. Bazen bir tutarlılık gözetmeden kendini ifade etme telaşına kapılıyordu: Melina gibi delirmeden, anayolda hızla gelen kamyonun altında kalmadan, ezilmeden, sürüklenmeden, karşıya geçmeden önce kendini ifade etmek istiyordu. İşte Nino bu hali değiştirmişti, onu ölümün pençesinden çekip almıştı. Ve bunu, daha Galiani evindeki dans davetiyle yapmıştı; Lila bu kurtuluş önerisinin yarattığı korkuyla daveti reddetmişti. Sonra

Nino, Ischia'da günbegün kurtarıcı olma gücünü kazanmıştı. Hissetme yetisini ona yeniden iade etmişti. Özellikle kendi olma duyusunu yeniden diriltmişti. Evet, diriltmişti. Satırlarca yazının merkezinde bu yeniden dirilme kavramı vardı: esrikçe yükselme, her engelin sonunu görme ve gene de yeni bir engelin dile getirilemez hazzı, aynı zamanda ayaklanma olan bir dirilme: erkek ve kadın, kadın ve erkek birlikte hayatı yeniden öğreniyordu; zehri boşaltıyorlardı, hayatı düşünmenin ve yaşamın saf neşesi olarak yeniden yaratıyorlardı.

Aşağı yukarı buydu. Sözleri son derece güzeldi, benimki sadece bir özet. Bu sırrını bana o zaman, arabada giderken açsaydı daha çok acı çekerdim, çünkü onun o gerçekleştirilmiş doluluğu içinde, tam tersi olan kendi boşluğumu görecektim. Benim tanıdığımı, Nino için hissettiğimi sandığım, ama aslında tanımadığım ve belki de ancak pek yüzeysel hissedecek olduğum bir şeyle yüz yüze gelmişti o. Onun basit bir yaz oyunu oynamadığını, sonradan alt üst olacağı son derece şiddetli bir duygu yüklendiğini anlayacaktım. Oysa, yaşadığımız aykırılıklardan sonra Nunzia'nın yanına dönerken kendimi –bizim öykümüzde sık görülen– o her zamanki karmaşık farklılık duygusundan yalıtmayı başaramadım; bir kez daha ben bir şeyi yitirirken o bir şey kazanmaktaydı. Bu nedenle arada sırada, onunla mat olabilmek için gece ona, Maronti'de denizle gök arasında bekâretimi nasıl yitirdiğimi anlatma ihtiyacı hissettim. Nino'nun babasının adını anmayabilirim, diye düşündüm, bir denizci, bir Amerikan sigarası kaçakçısı uydurabilirdim ve yaşadıklarımı, ne kadar güzel olduğunu anlatabilirdim. Ama anladım ki kendimden ve yaşadığım hazdan söz etmeyi kendim için önemsemiyordum, böyle yaparak, onun da kendi deneyimini, Nino'dan ne kadar haz aldığını anlatmasını sağlamak derdindeydim; o zaman benim yaşadığım duyguların onunkine baskın geldiğini öğrenmeyi umuyordum.

Neyse ki onun bunu asla yapmayacağını sezinledim; aptalca kendimi ele vermekten kurtuldum. O sessizliğini korurken ben de korudum sessizliğimi.

74.

Eve döndüğümüzde Lila abartılı bir sevecenlikle yeniden dillendi. Dönüşümüzle içtenlikle rahatlayan Nunzia bize düşmanca bir tavır sergiledi. Gözünü bile yumamadığını, evde açıklanamayan sesler işittiğini, hayaletlerden ve katillerden korktuğunu söyledi. Lila ona sarıldı ama Nunzia pek yüz vermedi.

"Eğlendin mi?" diye sordu kızına.

"Çok, her şeyi değiştirmek istiyorum."

"Neyi değiştireceksin?"

Lila güldü.

"Düşünürüm ve söylerim sana."

Beklenmedik bir keskin dille Nunzia, "Sen onu önce kocana söylersin," dedi.

Kızı ona hayretle baktı, bu hoşnut ve belki biraz da duygulu bir hayretti; bu öneri ona doğru ve acil gibi görünmüştü.

"Evet," dedi ve odasına gitti, sonra da tuvalete kapandı.

Epey sonra, ama üzerinde hâlâ kombinezonuyla çıktı, bana odasına gelmemi işaret etti. İstemeyerek gittim. Ateşli gözlerini üzerime dikti, hızlı cümlelerle içindekileri döktü:

"Onun öğrendiği her şeyi öğrenmek istiyorum."

"O üniversite okuyor, bunlar zor şeyler."

"Onun okuduğu kitapları okumak istiyorum, ne düşündüğünü iyi anlamak istiyorum, üniversite için değil, onun için öğrenmek istiyorum."

"Lila, delilik etme: onu bu seferlik göreceksin ve burada kalacak diye konuşmuştuk. Neyin var, sakinleş biraz, Stefano az sonra burada olacak."

"Sence ben, uğraşırsam onun anladığı şeyleri anlayabilir miyim?"

Artık dayanamadım. Zaten bildiğim ve o ana kadar gizlediğim her şey ayan beyan oldu: o da artık kendini kurtarabilecek tek kişinin Nino olduğunu sanıyordu. Benim eski bir duygumu sahiplenmişti, kendi duygusu yapmıştı. Ve nasıl bir tip olduğunu çok iyi bildiğim için hiç kuşkum yoktu; bütün engelleri yıkacak ve sonuna kadar gidecekti. Ona katı bir dille yanıt verdim:

"Hayır. Bu çok zor, her konuda çok geridesin, tek bir gazete bile okumuyorsun, hükümetin başında kimin olduğunu bilmiyorsun, Napoli'yi kimin idare ettiğini bile bilmiyorsun."

"Peki sen biliyor musun bunları?"

"Hayır."

"O senin bildiğini sanıyor, sana çok güveniyor."

İçimden bir alevin yükseldiğini hissettim, mırıldandım:

"Öğrenmeye çalışıyorum ve bilmediğim zaman da bilirmiş gibi yapıyorum."

"Biliyormuş gibi yaparak da yavaş yavaş öğrenilir. Bana yardım edebilir misin?"

"Hayır ve hayır Lila, bu senin yapman gereken bir şey değil. Onu rahat bırak, senin yüzünden şimdiden üniversiteyi bırakmaktan bahseder oldu."

"Okuyacak, o bunun için doğmuş biri. Ve aslında pek çok şeyi o da bilmiyor. Eğer onun bilmediği şeyleri ben okursam, o ihtiyaç duyduğunda ona anlatırım ve böylece onun işine yararım. Değişmeliyim Lenù, bir an evvel."

Yeniden homurdandım:

"Evlisin, onu aklından çıkartmalısın, onun ihtiyaçlarına uygun değilsin."

"Kim uygun peki?"

Onu yaralamak istedim ve şöyle dedim:

"Nadia."

"Onu benim için terk etti."

"Her şey yoluna girdi mi yani? Seni artık dinlemek istemiyorum, ikiniz de delisiniz, canınız ne istiyorsa onu yapın."

Beni kemiren mutsuzlukla odama gittim.

75.

Stefano her zamanki saatinde geldi. Üçümüz birlikte sahte bir sevinçle karşıladık; o ise nazik ama biraz gergindi, sanki ifadesi ardında kaygılı gibiydi. O günden itibaren tatil için burada kalacak olmasına karşın elinde bavulu olmamasına şaşırdım. Lila bunu fark etmemiş gibi yaptı ama Nunzia fark etti ve sordu:

"Aklın başka yerde sanki. Ste, kafanı kurcalayan bir şey mi var? Annen iyi mi? Pinuccia? Ayakkabı işi nasıl? Solara kardeşler ne diyor, memnunlar mı?" O ise her şeyin yolunda olduğunu söyledi, yemeğimizi yedik ama sohbet pek tutuktu. Lila baştan kendini keyifliymiş gibi davranmaya zorlasa da Stefano'nun her şeye tek kelimeyle yanıt verdiğini, ona muhabbet göstermediğini fark edince bozuldu ve sustu. Sadece ben ve Nunzia sessizliğin daim olmaması için elimizden geleni yaptık. Sonunda Stefano, müstehzi bir gülümsemeyle karısına şöyle dedi:

"Sarratore'nin oğluyla birlikte mi yüzüyorsun?"

Nefesimin kesildiğini hissettim. Lila bozulmuşçasına yanıtladı onu:

"Bazen. Neden?"

"Kaç kere? Bir kere mi, iki mi, üç mü, kaç? Sen biliyor musun Lenù?"

"Bir kere," dedim ben, "iki üç gün önce hep birlikte yüzdük."

Stefano yüzünde o müstehzi gülümsemeyi koruyarak yeniden karısına döndü:

"Peki sen ve Sarratore'nin oğlu denizden çıkarken el ele tutuşacak kadar samimi misiniz?"

Lila gözlerini doğrudan onun gözlerine dikti:

"Kim söyledi sana bunu?"

"Ada."

"Ada'ya kim söylemiş?"

"Gigliola."

"Gigliola'ya?"

"Gigliola gözleriyle görmüş seni salak. Michele ile buraya geldiler, sizi görmeye geldiler. Sen ve o pislik birlikte yüzdüğünüz zaman Lenùccia sizinle denizde değildi, ikiniz yalnız yüzüyordunuz ve el eleydiniz."

Lila ayağa kalktı, sakin bir sesle şöyle dedi:

"Ben çıkıyorum, biraz yürüyeceğim."

"Hiçbir yere gitmiyorsun: şuraya otur ve bana yanıt ver."

Lila ayakta kalmayı sürdürdü. Ansızın İtalyanca olarak yorgunluk –bunu ben fark ettim–, ama aslında küçümseme sergileyen bir gülüşle şöyle dedi:

"Seninle evlenmekle ne kadar büyük bir aptallık etmişim, beş para etmezsin sen. Sen Michele Solara'nın beni mağazasına almak istediğini biliyorsun, Gigliola'nın bu nedenle elinden gelse beni geberteceğini biliyorsun ve ne yapıyorsun, onlara inanıyorsun! Seni artık dinlemek istemiyorum, kukla gibi oynatıyorlar seni. Lenù, benimle gelir misin?"

Kapıya doğru yöneldi, ben de kalkacak gibi oldum ama Stefano yerinden fırladığı gibi onu kolundan yakaladı ve şöyle dedi:

"Bir yere gitmiyorsun! Bana Sarratore'nin oğluyla tek başına yüzdün mü, yüzmedin mi, bunun yanıtını vereceksin; onunla el ele dolaştığın doğru mu söyleyeceksin şimdi."

Lila kurtulmaya çalıştı ama başaramadı. Sonra nefretle şöyle dedi:

"Bırak kolumu, iğreniyorum senden."

Bu noktada Nunzia araya girdi. Kızına çıkıştı, Stefano'ya böyle edepsizce konuşmamasını söyledi. Ama hemen ardından şaşırtıcı bir enerjiyle damadına artık kesmesi gerektiğini, Lila'nın ona zaten yanıtını verdiğini, Gigliola'nın kıskançlık yüzünden böyle konuştuğunu, pastacının kızının çok sinsi olduğunu, Martiri mağazasındaki yerini kaybetmekten korktuğunu, Pinuccia'yı da oradan kovup mağazanın tek patroniçesi olmak istediğini, aslında ayakkabıdan hiç anlamadığını, aslında pasta yapmayı bile beceremediğini, her şeyin, yeni şarküteride işlerin iyi gitmesinin bile Lila sayesinde olduğunu, bu nedenle kızının böyle bir davranışı hak etmediğini, hem de hiç hak etmediğini haykırdı.

Gerçek bir öfke patlamasıydı: yüzü kıpkırmızı oldu, gözlerini faltaşı gibi açtı, bir ara boğulacak gibi hissettim, çünkü her şeyi birbirine ulayarak tek solukta söyleyivermişti. Ama Stefano onun tek bir sözüne bile kulak asmadı. Kayınvalidesi hâlâ konuşurken Lila'yı yatak odasına sürükleyerek bağırdı: "Şimdi sen bana hemen yanıt veriyorsun!" Ama karısı gayet ağır hakaretler savurarak, ona direnmek için bir dolabın kapağına öyle sımsıkı tutundu ki dolabın kapağı açıldı, dolap olduğu yerde sallandı, içindeki tabak çanak şangırdadı ve Lila neredeyse mutfağa doğru uçtu ve onların odasına uzanan koridorun duvarına çarptı. Bir an sonra kocası onu yeniden yakaladı ve sapından tuttuğu bir fincanmış gibi kolundan yakalayarak yatak odasına itti ve kapıyı kapattı.

Kilitte dönen anahtarın sesini işittim, o ses beni ürküttü. O uzun anlarda Stefano'nun içinde gerçekten babasının hayaletinin

bulunduğunu gözlerimle görmüştüm; Don Achille'nin gölgesi gerçekten onun boynundaki damarları şişirebiliyor, alnındaki mavi damarları ortaya çıkartabiliyordu. Ama korkmuş olmama karşın, böyle Nunzia gibi masada oturup kalamayacağımı anladım. Kapının kulpuna yapıştım ve onu sarsmaya, yumruğumla kapının ahşabına vurmaya ve yalvarmaya başladım: "Stefano yalvarırım sana, bunlar doğru şeyler değil, bırak onu. Stefano canını yakma onun!" Ama o artık öfkesinin içine sırlanmıştı, sadece gerçeği öğrenmek istediğini haykırıyordu ve Lila yanıt vermediği, hatta odada yokmuş gibi davrandığı için, bir an kendi kendine konuşuyormuş, kendini tokatlıyormuş, kendine vuruyormuş, bir şeyleri kırıyormuş gibi geldi.

Nunzia'ya "Gidip ev sahibini çağırayım," dedim ve merdivenlerden aşağı koştum. Ev sahibine odanın başka bir anahtarı olup olmadığını sormayı deneyecektim ya da iri yarı bir adam olan yeğeninin kapıyı kırmasını isteyecektim. Ama boş yere çaldım kapıyı, kadın evde yoktu ya da açmadı. Bu arada Stefano'nun naraları duvarları paralıyor, sokağa, sazlığa, denize doğru yayılıyordu ve gene de benden başka kimse duymaz gibiydi; komşu evlerin pencerelerinde kimse görünmüyor, kimse yardıma koşmuyordu. Sadece, alçak bir tondan Nunzia'nın yalvaran sesi duyuluyordu, Stefano'ya eğer kızının canını yakmaya devam ederse her şeyi Fernando ve Rino'ya anlatacağını, onların da Tanrı şahidi olsun ki gelip onun geberteceklerini söyleyip duruyordu.

Koşarak yukarı döndüm, ne yapacağımı bilemiyordum. Bütün gücümle kapıya doğru atıldım, bekçileri çağırdığımı ve gelmekte olduklarını haykırdım. Sonra Lila'nın hayat belirtisi vermediğini düşünerek "Lila, iyi misin? Yalvarırım Lila, nasıl olduğunu söyle bana!" diye bağırmaya başladım. Ancak o zaman onun sesini işittik. Buz gibi bir sesle bize değil, kocasına şöyle dedi:

"Gerçeği öğrenmek istiyor musun? Evet, ben ve Sarratore'nin oğlu el ele yüzmeye gidiyoruz. Evet, denizde açılıyoruz, öpüşüyoruz ve birbirimize dokunuyoruz. Evet, kendimi ona yüz kere düzdürdüm ve böylece senin ne kadar boktan bir herif olduğunu, beş para etmediğini, sadece midemi bulandıran iğrenç şeyler istediğini anladım. Oldu mu şimdi? Memnun musun?"

Sessizlik. Bu sözlerden sonra Stefano nefes alamadı, ben kapıya vurmaktan vazgeçtim, Nunzia ağlamayı kesti. Sokağın, geçen otomobillerin, uzakta konuşanların, tavukların kanat çırpma sesleri geri geldi.

Birkaç dakika geçti ve Stefano yeniden konuşmaya başladı, ama öyle alçak sesle konuşuyordu ki ne dediğini anlamıyorduk. Gene de kendini sakinleştirmek için bir yol aradığını hissettim: kısa ve kesik cümlelerle, göster bana ne yaptın kendine, uslu dur, kes artık, diyordu. Lila'nın itirafı ona o kadar tahammül edilemez gelmişti ki, onu bir yalan olarak kabullenmeyi yeğlemişti. Bunu karısının onun canını yakmak, onu ayakları yere basacak şekilde kendine getirmek için attığı bir tokatla eşdeğer tutmuştu; sanki karısı bu cümlelerle şöyle demek istemişti: eğer beni ne kadar temelsiz şeylerle suçladığını hâlâ fark etmediysen şimdi seni aydınlatayım, iyi dinle beni.

Lila'nın sözleri bana Stefano'nun tokatları kadar korkunç göründü. Onun o uysal yüzü ve nazik davranışları arkasında gizli duran ölçüsüz şiddeti beni ne kadar dehşete düşürdüyse şimdi de Lila'nın cesareti, bir palavraymış gibi gerçeği kocasının yüzüne haykırışındaki yürekli küstahlık da aynı derecede dayanılmaz geliyordu. Stefano'ya yönelttiği her bir sözcük onun aklını başına getirmiş, her birini yalan olarak kabullenmiş, gerçeği bilen benle yüzleşmeye cesaret edememişti. Şarkütericinin sesi daha net gelmeye başlayınca, Nunzia ve ben işin en kötü kısmının geçtiğini, Don Achille'nin oğlundan çekildiğini, o uysal, esnek genci iade

ettiğini anlamıştık. Stefano da onu başarılı bir tüccar yapan uysal karakterine bürününce sesine, ellerine, kollarına ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. El ele tutuşmuş olan Lila ve Nino görüntüsü hâlâ zihninde canlı duruyor olsa da Lila'nın ona dolu gibi yağdırdığı sözler karşısında gerçekdışı olma olasılığına kani olmuştu.

Kapı açılmadı, gün doğana kadar anahtar kilitte dönmedi. Stefano hüzünlü bir hale büründü, kederle yalvarır gibiydi; Nunzia ve ben saatlerce dışarıda birbirimize pek alçak bir sesle yılgınca sözler ederek oyalanmaya çalıştık. İçeride fısıltılar, dışarıda fısıltılar. "Eğer Rino'ya anlatırsam," diye mırıldanıyordu Nunzia, "öldürür onu, kesin öldürür." Ben de ona inanırmış gibi fısıldıyordum: "Yalvarırım anlatmayın ona." Ama bu arada şöyle düşünüyordum: "Rino ve hatta Fernando, doğduğu günden itibaren canları çektikçe dövdükleri Lila evlendikten sonra onun için parmaklarını bile kımıldatmadılar. Sonra da şöyle düşünüyordum: erkeklerin hepsi aynı hamurdan, sadece Nino farklı. Kalbimdeki kin güçlenirken içimi çekiyordum: şimdi iyice belli oldu ki eğer evli olmasına rağmen Lila, Nino'yu sahiplenirse, onlar bu çirkefften birlikte çıkarlar ama ben ebediyen kalırım orada.

76.

Sabahın ilk ışıklarıyla Stefano yatak odasından çıktı, Lila içeride kaldı. Sonra şöyle dedi:

"Toplayın bavulları, gidiyoruz."

Nunzia kendini tutamadı ve hınçla, ev sahibinin eşyalarına verdiği zararı gösterip, bunları tazmin etmesi gerektiğini söyledi. Damadı –kadının birkaç saat önce yüzüne haykırdığı sözler aklında kalmış ve şimdi bunun karşılığını verme zamanıymış

gibi– her zaman her şeyin karşılığını ödediğini, bundan sonra da ödeyeceğini söyledi. "Bu evin parasını ben ödedim," dedi bitkin bir sesle, "tatil paranızı, sizin, kocanızın, oğlunuzun sahip olduğu her şeyi size ben verdim. Bu nedenle tepemi attırmayın, toplayın bavulları gidelim."

Nunzia bir daha nefes bile almadı. Az sonra Lila uzun kollu, sarı bir giysi ve sinema yıldızları gibi büyük güneş gözlüğüyle odadan çıktı. Bizle konuşmadı. Limanda, vapurda, hatta mahalleye geldiğimizde bile konuşmadı. Bize veda etmeden kocasıyla evine gitti.

Bana gelince, o andan itibaren artık sadece kendimle ilgilenerek yaşamaya karar verdim ve Napoli'ye döner dönmez öyle yaptım; her şeye karşı mutlak bir kopukluk yarattım. Evde paraya gerek duyulurken Ischia'ya gidip hanımefendilik yaptığım için annemin kopardığı kıyameti yanıtsız kabullendim. Babam da sağlıklı görünümüm, sarı saçlarım için beni överken eksik kalmadı; annem onun önünde bana saldırdığı anda ona katıldı: "Büyüdün artık," dedi, "ne yapacağına karar vermelisin."

Anlaşıldığı üzere acilen para kazanmam gerekiyordu. Ischia'da onunla kalmam karşılığı bana vermeyi taahhüt ettiği parayı Lila'dan isteyebilirdim ama artık onunla ilgilenmeme kararım yüzünden ve özellikle Stefano'nun Nunzia'ya (ve bir biçimde bana) saydığı edepsiz sözlerden sonra bunu yapamazdım. Gene aynı nedenle, bir önceki yıl olduğu üzere okul kitaplarımı onun almasına izin vermeyecektim. Alfonso ile karşılaştığımda ona bu senenin kitaplarını çoktan aldığımı söylemesini tembihledim ve konuyu kapattım.

Meryem Ana Yortusu tatilinden sonra Mezzocannone kitapçısının kapısını çaldım ve kısmen becerikli ve disiplinli bir tezgâhtar olduğum için, kısmen de deniz ve güneş sayesinde güzelleşmemin etkisiyle patron bir iki direnmeden sonra bana iş

verdi. Ama bunun karşılığında okul açılır açılmaz işten ayrılmamamı, ders kitaplarının satışı sürdüğü sürece öğleden sonraları dükkâna gelmeyi sürdürmemi söyledi. Kabul ettim ve uzun günlerimi yayınevlerinin armağan verdiği torbalar dolusu kitapları ucuza satmak için gelen öğretmenleri ve aynı şekilde, okunmuş yıpranmış kitaplarına daha da ucuza müşteri bulmaya gelen öğrencileri karşılamakla geçirdim.

Âdet kanamam bir hafta geciktiği için saf endişe yüklü bir hafta geçirdim. Sarratore'nin beni gebe bırakmış olmasından korktum, umutsuzluğa kapıldım; dışarıdan gayet güler yüzlü görünürken için için kapkara bir bunalım yaşamaktaydım. Uykusuz geceler geçirdim ama kimseden bir öğüt ya da yardım istemedim, her şeyi kendime sakladım. Neyse ki bir öğleden sonra kitapçı dükkânının pis tuvaletinde kanadığımı gördüm. O dönemin ender sevinçli anlarından biriydi. Âdet kanamalarımla zorla bedenime giren Sarratore'yi sembolik olarak ve kesinlikle attığımı hissettim.

Eylülün ilk günlerinde Nino'nun da Ischia'dan dönmüş olabileceğini düşündüm ve en azından merhaba demek için dükkâna uğrama olasılığından çekinir oldum. Ama ne Mezzocannone'de ne mahallede göründü. Lila'ya gelince, onu da iki kere pazar günleri, kocasının arabasıyla anayoldan geçerken gördüm. O bir iki saniye bile beni öfkelendirmeye yetti. Ne olmuştu. Ne hale sokmuştu her şeyi. Onun hâlâ her şeyi vardı: otomobili, Stefano, banyolu, televizyonlu, telefonlu evi, güzel giysileri, refahı. Buna ek olarak kafasının içinde kim bilir neler tasarlamaktaydı. Nasıl biri olduğunu çok iyi biliyordum ve Nino ondan vazgeçse bile onun Nino'dan vazgeçmeyeceğinden emindim. Ama bu düşünceleri zihnimden kovdum ve kendimle vardığım anlaşmaya sadık kalmaya karar verdim: hayatımı onlarsız planlayacak ve acı çekmemeyi öğrenecektim. Bu amaçla az tepki verme ya da hiç

vermeme konusunda kendimi eğitmeye yoğunlaştım. Duygularımı en aza indirmeyi öğrendim: patron ellerini uzatırsa kızmadan itiyordum onu; müşteriler terbiyesizlik ederse ben hiç bozmadan iyi davranmayı sürdürüyordum; hatta anneme karşı bile sesimi yükseltmemeyi başarıyordum. Kendi kendime her gün şöyle diyordum: ben olduğum kişiyim ve kendimi kabullenmekten başka çarem yok; böyle, bu şehirde, bu lehçeyle, beş parasız doğdum; verebileceğim kadarını vereceğim, alabileceğim kadarını alacağım, katlanılması gerekene katlanacağım.

77.

Sonra okul başladı. Ancak bir ekim günü sınıfa girdiğimde artık lise üçüncü sınıfta olduğumu, on sekiz yaşımı bitirdiğimi, benim için mucizevi şekilde uzun sürmüş olan eğitim dönemimin sonuna geldiğimi idrak ettim. Böylesi daha iyiydi. Alfonso ile mezuniyetten sonra ne yapacağımız üzerine çok konuştuk. O da benden fazla bir şey bilmiyordu. Memurluk sınavlarına gireriz diye bir laf attı ortaya ama aslında ikimiz de bu sınavların getireceklerinden bihaberdik; sürekli *sınava girmek, sınav kazanmak* deyip duruyorduk ama bu içi boş bir kavramdı: yazılı bir sınava mı girmek gerekiyordu, bir sözlüye mi katılacaktık? Ve kazanılan neydi, ücret mi?

Alfonso herhangi bir sınavı kazanıp bir makam sahibi olduktan sonra evlenmeyi planladığını itiraf etti.

"Marisa ile mi?"

"Tabii ya."

Bir iki kere çekinerek Nino'dan söz etmek istedim ama ondan hiç hoşlanmıyordu, selamlaşmıyorlardı bile. Benim onda

ne bulduğumu hiç anlamıyordu. Çirkin diyordu, kemikleri, saçı başı, her şeyi çarpık. Marisa ona güzel görünüyordu. Ama beni incitmemek için hemen ekliyordu: "Sen de güzelsin." Güzellikten ve özellikle de bakımlı bedenden hoşlanıyordu. Kendi de bakımlıydı, berbere giderdi, şık giysiler alırdı, her gün gidip ağırlık çalışırdı. Bana Martiri Meydanı'ndaki mağazada çok eğlendiğini anlattı. Şarküteri gibi değildi orası. Orada şık giyinebiliyordu, hatta öyle giyinmek gerekiyordu. Orada İtalyanca konuşabilirdin, okumuş, efendi insanlar geliyordu. Orada kadın ve erkek müşterilerin ayaklarına ayakkabı denetmek için diz çökmen gerektiğinde bunu zarif bir şövalye gibi güzel hareketlerle yapabilirdin. Ama ne yazık ki mağazada daha fazla kalmasına olanak yoktu.

"Neden?"

"Öyle işte."

Başlangıçta o belirsiz konuşunca ben de ısrar etmedim. Ama sonra bana Pinuccia'nın artık hep evde oturduğunu, yorulmak istemediğini, karnının füze gibi şiştiğini söyledi; zaten bebeği doğduktan sonra da çalışamayacaktı. Teorik olarak bu onun yolunu açmalıydı, Solara kardeşler ondan hoşnuttu, hatta mezun olunca hemen orada başlayabilirdi ama buna olanak yoktu; sözün burasında konu Lila'ya geldi. Daha adını duymamla mideme bir sancı girdi.

"Onun ne ilgisi var?"

Tatilden deli gibi dönmüştü. Gebe kalamıyordu hâlâ, deniz işe yaramamıştı, anlamsız şeyler söylüyordu. Bir keresinde balkonundaki bütün çiçekli saksıları kırmıştı. Şarküteriye gideceğini söylüyordu, ama Carmen'i tek başına bırakıp çıkıp dolaşıyordu. Geceleri Stefano uyanıyor, onu yatakta bulamıyordu: evin içinde dolaşıyordu, okuyordu, yazıyordu. Sonra ansızın sakinleşmişti. Daha doğrusu Stefano'ya hayatı zehir etme yeteneğini tek bir he-

defe bağlamıştı: Gigliola yeni şarküteride çalışmalıydı ve kendisi de Martiri Meydanı'ndaki mağazayla ilgilenmeliydi.

Buna çok şaşırdım.

"Onu dükkâna isteyen Michele idi," dedim, "Kendisi bunu istemiyordu."

"Önceleri öyleydi. Şimdi düşüncesini değiştirdi, oraya kapağı atmak için yakıp yıkıyor. Tek engeli Stefano'nun buna karşı olması. Ama malum, ağabeyim eninde sonunda onun dediğine boyun eğer."

Başka soru sormadım, hiçbir şekilde Lila'nın işlerine dahil olmak istemiyordum. Ama bir süre sonra zihnimde beliren düşünceye kendim de şaşırdım: ne vardı aklında, neden şimdi durup dururken kent merkezinde çalışmaya takmıştı kafasını? Sonra öteki sorunlarıma yoğunlaşıp boşverdim; kitapçı dükkânı, okul, sözlüler, ders kitapları. Bazılarını satın aldım, bazılarını da hiç pişmanlık duymadan çaldım. Yeniden, özellikle de geceleri, çok çalışmaya başladım. Noel tatilinde istifa edene kadar, öğleden sonraları kitapçıda çalıştım. Hemen sonra Galiani bana bir iki özel ders buldu ve hevesle onlara yoğunlaştım. Okul, dersler, çalışmalar derken zaten başka bir şeye zaman kalmıyordu.

Ay sonunda kazandığım parayı verdiğim annem tek söz etmeden parayı cebine atıyordu, ama sabahları bana kahvaltı hazırlamak için erken kalkıyordu; hatta bazen pek emek vererek çırpılmış yumurta bile yapıyordu –daha yatakta, uykumun mahmurluğundayken tahta kaşığın tasın içinde yumurtayı çırpışını işitiyordum– ve bu şekersiz bir krema gibi ağzımda dağılıyordu. Lise öğretmenlerine gelince, okul düzeninin paslı çarklarının tembel işleyişi yüzünden beni en parlak öğrenci yerine koymadan edemiyorlardı. Sınıf birincisi rolümü sorunsuz korudum ve artık Nino da olmadığı için okulun en iyileri arasına girdim. Ama bana karşı daima cömert davranmayı sürdürse de kısa süre

sonra, Galiani'nin hangi suçum yüzünden olduğunu bilmediğim bir nedenle bana eskisi kadar yakınlık göstermediğini fark ettim. Örneğin ona kitaplarını iade ettiğimde hepsinin kum dolmuş olduğuna söylendi ve bana başkalarını vereceği vaadinde bulunmayarak surat astı. Artık gazete vermez oldu ve ben bir süre *Il Mattino* gazetesi aldıysam da sonradan vazgeçtim, çünkü okurken sıkılıyordum ve param boşa gitmiş oluyordu. Örneğin beni bir daha evine davet etmedi, oysa oğlu Armando'yu yeniden görmek hoşuma giderdi. Gene de herkesin içinde beni övdü, bana yüksek notlar verdi, konferanslar ve hatta Port'Alba Kilisesi salonunda gösterilen önemli filmleri önermeyi sürdürdü. Derken, Noel'e yaklaştığımız günlerin birinde okul çıkışında bana seslendi ve yolun bir bölümünü birlikte yürüdük. Lafı uzatmadan Nino hakkında ne bildiğimi sordu.

"Hiçbir şey," dedim.

"Bana gerçeği söyle."

"Gerçek bu."

Yavaş yavaş anladım ki Nino yaz sonunda ne onu ne kızını aramıştı.

Bir anne öfkesiyle, "Nadia ile çok sevimsiz biçimde ayrıldılar," dedi. "Ischia'dan birkaç satır yazdı ve onu çok üzdü." Sonra sustu ve öğretmen rolünü üstlenerek şöyle dedi: "Ne yapalım, gençsiniz hepiniz, acı büyütür insanı."

Evet işareti yaptım, bana şunu sordu:

"Seni de mi bıraktı?"

Kızardım.

"Beni mi?"

"Siz Ischia'da görüşmediniz mi?"

"Evet ama aramızda bir şey olmadı."

"Emin misin?"

"Kesinlikle eminim."

"Nadia onu senin için bıraktığını düşünüyor."

Buna şiddetle karşı çıktım, Nadia ile buluşup ona Nino'yla aramızda asla bir şey olmadığını, asla bir şey olmayacağını söylersem mutlu olacağımı ekledim. Buna sevindi, kızına ileteceğini söyledi. Lila'dan söz etmedim elbette; hem artık kendi işlerimle ilgilenme kararım yüzünden hem de ondan söz etmek beni üzeceğinden yapmadım bunu. Konuyu değiştirmeyi denedim ama o sözü gene Nino'ya getirdi. Onun hakkında çeşitli söylentiler dolaştığını söyledi. Bazılarına göre eylülde sınavlara girmediği gibi okumayı da bırakmıştı; onu Arenaccia Caddesi'nde gündüz vakti acayip sarhoş olarak gördüğüne yemin eden biri vardı, sendeleyerek yürüyor, bir yandan da elindeki şişeden içiyordu. Nino, diye bitirdi sözünü, herkes tarafından sevilen biri değil ve belki de o nedenle hakkında kötü söylentiler dolaşıyor olabilir. Ama eğer doğru idiyse, yazık olmuştu.

"Kesinlikle yalandır," dedim.

"Öyle umalım. Ama o çocuğu takip etmek zordur."

"Evet."

"Çok akıllı."

"Evet."

"Eğer bir haber alırsan, bana da bildir."

Ayrıldık, Parco Margherita'da oturan bir Gimnazyum öğrencisine Antik Yunanca dersi vermeye koştum. Ama pek kolay olmadı. Saygıyla kabul edildiğim ve daima loş olan büyük odada ağır mobilyalar, av sahneli halılar, eski yüksek rütbeli subay resimleri, benzeri yetki ve refah geleneği yansıtan nesneler vardı ve bunlar benim on dört yaşındaki öğrencimin bedenen ve zihnen ateşlenmesine yol açıyor, bende de sıkıntı yaratıyordu. O gün fiil ve isim çekimleri konusunda özellikle mücadele etmek zorunda kaldım. Nino, sürekli Galiani'nin tanımladığı haliyle gözlerimin önünde beliriyordu: yıpranmış bir ceket, uçuşan kravat, kararsız

adımlar atan uzun bacaklar, bir an sonra Arenaccia'nın taşlarına fırlatılarak kırılacak bir içki şişesi. Ischia'dan sonra onunla Lila arasında ne geçmişti acaba? Tahminlerimin aksine belli ki Lila aklını başına devşirmişti, her şey bitmiş ve kendine gelmişti. Nino ise bunu beceremeyişti: her konuya verecek donanımlı yanıtı olan genç öğrenciden şarkütericinin karısına kara sevda çeken serseriye dönüşmüştü. Bir haber almış mı diye Alfonso'nun ağzını aramayı düşündüm. Hatta kendim Marisa ile buluşup ona ağabeyini sorabilirdim ama, onu kafamdan atmaya zorladım kendimi. Geçecektir, diye düşündüm. Beni aradı mı? Hayır. Lila beni aradı mı? Hayır. O zaman benimle ilgilenmeyenler için ben niye endişelenmeliyim? Aklımı dersime verdim ve kendi yoluma gittim.

78.

Noel'den sonra Alfonso'dan Pinuccia'nın bir erkek bebek doğurduğunu ve bebeğe Fernando adının verildiğini öğrendim. Onu ziyarete giderken, yatağında mutlu bir halde yatmış, bebeğini emzirirken bulacağımı tahmin ediyordum. Oysa ayaktaydı; geceliğini ve terliklerini giymişti, suratı asıktı. "Yatağına gir, yorulma," diyen annesini terbiyesizce kovaladı ve beni beşiğin yanına götürdüğünde asık bir çehreyle şöyle dedi: "Hiçbir şeyi doğru dürüst yapamıyorum. Şunun çirkinliğine bak, değil kucağıma almak, bakmak bile canımı sıkıyor." Her ne kadar oda kapısında duran Maria yatıştırıcı bir sesle, "Ne diyorsun sen Pina, çok güzel," dese de o, öfkeyle yinelemeyi sürdürüyordu: "Çok çirkin, Rino'dan da çirkin, zaten o ailede herkes çirkin." Sonra derin bir nefes aldı ve gözlerinde yaşlarla çaresizce söylenmeye başladı:

"Benim kabahatim, kötü koca seçtim, ama insan çocukken böyle şeylere dikkat etmiyor. Bak ne biçim bir çocuk yaptım, burnu aynı Lila'nınki gibi basık." Sözün kısası, hiç durmadan sürekli yengesine ağır hakaretler savurdu durdu.

Bana orospu Lila'nın on beş gündür keyfine göre, canı istedikçe Martiri Meydanı'ndaki mağazaya gelip gittiğini söyledi. Gigliola pes etmiş, Solara Pastanesi'ne geri gitmişti; kendi de kim bilir ne zamana kadar bebeğe zincirlenmiş olduğundan zorunlu olarak uzaklaşmıştı; her zaman olduğu gibi hepsi pes etmişti, en başta da Stefano. Şimdi de Lila her gün yeni bir icat çıkarıyordu; Mike Bongiorno'nun televizyon programındaki hostes kızlar gibi giyinip işe gidiyordu; kocası bırakamayacağı zaman rahatlıkla Michele'den arabasıyla götürmesini istiyordu; kim bilir ne kadar para harcayıp, neyi temsil ettiği belli olamayan iki tablo almış, onları da kim bilir hangi amaçla mağazaya asmıştı; bir yığın kitap almış ve rafın birine ayakkabı yerine onları dizmişti; mağazayı divanlar, koltuklar, puflarla bir salon gibi döşemişti; iki kristal kâsenin içinde bulundurduğu Gay Odin marka çikolataları bedava ikram ediyordu; müşterilerin ayak kokularını çekemezmiş havalarını takınıp bir de şatodaki soylu hanımı oynuyordu.

"Hepsi bu değil," dedi Pinuccia, "daha da beteri var."

"Nedir o?"

"Marcello Solara ne yaptı biliyor musun?"

"Hayır."

"Stefano ve Rino'nun ona verdiği ayakkabıyı hatırlıyor musun?"

"Hani tam Lina'nın çizdiği gibi yapılan mı?"

"Evet, ayakkabı müsveddesi; Rino onların su aldığını söyler hep."

"Eh, ne olmuş?"

Pina nefes nefese anlattığı, arada sırada karıştırdığı para, kalleşlik, aldatma, borç yüklü hikâyeyle beni allak bullak etti. Rino ve Fernando'nun yeni tasarladığı modelleri beğenmeyen Marcello, elbette Michele ile de anlaşarak ona hediye edilmiş olan o ayakkabıları üretime sokmuştu, ama bunu Cerullo fabrikasında değil, Afragola'daki başka bir fabrikaya yaptırmıştı. Noel'den önce bunları Solara markasıyla hem başka mağazalara, hem de Martiri Meydanı'ndaki mağazaya dağıtmıştı.

"Bunu yapmaya hakkı var mıydı?"

"Tabii, çünkü ayakkabılar onun: benim ağabeyim ve kocam, yani o iki ahmak ayakkabıları ona armağan etti, o da istediğini yapar."

"Yani?"

"Yani," dedi, "şimdi Napoli'de hem Cerullo ayakkabıları var hem Solara. Solara ayakkabıları, Cerullo ayakkabılarından çok daha iyi satıyor. Bütün kazanç da Solara kardeşlerin oluyor. Rino son derece öfkeli; bir rekabet bekliyordu ama rakibinin ortağı Solara olması, üstelik bunu elleriyle tasarladığı modelle yapıp onu ekarte etmeleri çok kötü oldu."

Aklıma Lila'nın bir zamanlar Marcello'yu falçatayla tehdit edişi geldi. O Michele'den daha ağır, daha ürkekti. Şimdi bu terbiyesizliği yapmaya ne gerek duymuştu? Solara kardeşlerin kimi açık kimi kaçak pek çok işi vardı ve günden güne de büyüyorlardı. Dedelerinin zamanından beri kudretli dostları vardı ve hem iyilik yaparlar, hem iyilik görürlerdi. Anneleri tefecilik yapardı, bütün mahallenin korktuğu bir deftere sahipti; belki artık Cerullo ve Carracci ailesi bile korkuyordu ondan. Yani Marcello ve kardeşi için Martiri Meydanı'ndaki mağaza ailenin su çektiği pek çok kuyudan biriydi ve kesinlikle en önemlilerinden biri değildi. Neden o halde?

Pinuccia'nın anlattığı öykü midemi bulandırmaya başladı; görünen paranın dışında, daha alçakça bir koku aldım. Marcello'nun Lila'ya duyduğu aşk sona ermişti ama yarası iyileşmemiş, hatta kangren olmuştu. Bütün umutlarını yitirince, şimdi geçmişte onu küçük düşürenlere kötülük yapmakta kendini özgür hissediyordu. "Rino," dedi nitekim Pinuccia, "Stefano ile birlikte itiraz etmeye gitti ama sonuç alamadı." Solara kardeşler onlara küstahça davranmıştı; zaten canlarının istediği gibi davranmaya alışık tiplerdi; böyle olunca toplantı tek taraflı bir konuşma olarak sonlanmıştı. En sonunda Marcello belirsiz bir konuşma yapıp o ve kardeşinin tasarladığı ayakkabı üzerinde değişiklikler yaparak bir Solara markası yaratmak istediklerini söylemişti. Sonra da konuyla alakası yokken şunu eklemişti: "Bakalım sizin yeni üretim nasıl çıkacak, pazarda tutmaya değecek mi?" Anladın mı? Anladım. Marcello, Cerullo markasına ortadan kaldırmak, onun yerine Solara markasını tanıtmak ve böylece Stefano'yu ağır bir ekonomik yenilgiye uğratmak istiyordu. Bu mahalleden, Napoli'den gitmeliyim dedim kendime, bana ne onların dalaverelerinden? Ama gene de sormadan edemedim:

"Ya Lina?"

Pinuccia'nın gözlerinde vahşi bir şimşek çaktı.

"Sorun o zaten."

Lina bu olayı gülerek karşılamıştı. Rino ve kocası ona kızdıklarında şöyle çıkışıyordu: "O ayakkabıları onlara kendi ellerinizle hediye ettiniz, ben mi ettim? Solara kardeşlerle pazarlıkları siz yaptınız, ben mi yaptım? Siz ikiniz salaksanız ben ne yapabilirim?" Son derece sinir bozucuydu, kimden yana olduğu anlaşılmıyordu, ailesinin tarafını mı tutuyordu, Solara kardeşlerin tarafını mı? Öyle ki Michele onu Martiri Meydanı'ndaki mağazaya

istediği konusunda bir kez daha ısrar edince, ansızın evet demişti ve Stefano'ya gidişini seyretme eziyetini yaşatmıştı.

"Peki, nasıl oldu da Stefano razı oldu?"

Pinuccia sıkıntıyla derin bir nefes aldı. Stefano razı olmuştu çünkü Michele onu bu kadar istediğine ve Marcello da ona karşı ezelden zaafı olduğuna göre Lila işleri düzeltebilir diye düşünmüştü. Ne var ki Rino kardeşine güvenmiyordu, korkmuştu, geceleri uyuyamaz olmuştu. Onun ve Fernando'nun ıskartaya çıkarttıkları, ama Marcello'nun orijinal haliyle yaptırdığı ayakkabı şimdi hoşa gidiyor ve satılıyordu. Solara kardeşler şimdi doğrudan Lila ile görüşürse, o da doğuştan adi bir kız olduğundan, ailesi için yeni modeller çizmeyi reddederken şimdi bunu Solara kardeşler için yaparsa ne olurdu?

"Bu olmayacak," dedim Pinuccia'ya.

"Kendi mi söyledi sana?"

"Hayır, onu yazdan beri görmüyorum."

"O halde?"

"Bilirsin onu. Lina bir şeye merak sarar, ölesiye onunla uğraşır. Ama bir kere başarınca hevesi kaçar ve bir daha o konuyla ilgilenmez."

"Emin misin?"

"Evet."

Maria da sözlerime sevindi, kızını sakinleştirmek için bu sözlere tutundu.

"Duydun mu bak?" dedi. "Her şey yolunda, Lenùccia ne dediğini bilir."

Ama aslında bir şey bildiğim yoktu; o kadar ukala olmayan yanım Lila'nın beklenmedik işler yaptığını hatırlıyordu; bu nedenle artık o evden çıkıp gitmek istiyordum. Marcello Solara'nın küçük intikamlarıyla, onların arabalar, evler, mobilyalar, eşyalar, tatiller arzusu ve para kaygısı çekmesiyle, bütün bu adi hikâyelerle

ne ilgim vardı benim? Ve Lila, Ischia'dan sonra, Nino'dan sonra, nasıl olmuş da şimdi bu Camorra haydutlarıyla aşık atıyordu? Diplomamı alacak, yarışmaya girecek ve kazanacaktım. Bu pislikten uzaklara, mümkün olduğunca uzaklara gidecektim. Şimdi Maria'nın kucağına almış olduğu bebek karşısında yumuşayarak "Ne kadar tatlı," dedim.

79.

Ne var ki daha fazla direnemedim. Epey erteledisem de sonunda pes ettim: Alfonso'ya, bir pazar günü ben, o ve Marisa hep birlikte gezintiye çıkmayı teklif ettim. Alfonso buna sevindi, Foria Sokağı'ndaki bir pizzacıya gittik. Lidia'yı, sonra çocukları, özellikle Ciro'yu sordum, sonra da Nino neler yapıyor, dedim. Marissa beni gönülsüzce yanıtladı, ağabeyinden söz etmek sinirine dokunuyordu. Uzun bir delilik dönemi yaşadığını, taptığı babasının buna çok üzüldüğünü, Nino'nun babasına neredeyse el kaldırdığını anlattı. Bu deliliğe neyin neden olduğu hiç anlaşılamamıştı; artık okumak istemediğini, İtalya'dan gitmek istediğini söylüyordu. Sonra ansızın hepsi geçmişti; eski haline dönmüştü ve şu aralar yeniden sınavlara giriyordu.

"Yani iyi mi?"

"Eh."

"Mutlu mu?"

"Onun gibi biri ne kadar mutlu olabilirse, o kadar mutlu işte."

"Sadece ders mi çalışıyor?"

"Yani sevgilisi var mı diye mi soruyorsun?"

"Yok canım, çıkıyor mu, eğleniyor mu, dansa gidiyor mu diye sordum."

"Ne bileyim ben Lena? Hep dışarıda. Şimdi sinemaya, romanlara, sanata taktı kafayı, eve uğradığı ender anlarda sırf sinirlendirmek ve kavga çıkarmak için babama sarıyor."

Nino'nun toparlanmış olduğunu duyunca içim rahatladı, ama bir yandan da hüzünlendim. Sinema, romanlar, sanat mı? İnsanlar, ilgi alanları, duyguları ne kadar çabuk değişiyordu? İyi düzenlenmiş cümlelerin yerini başka iyi düzenlenmiş cümleler alıyordu, zaman sadece görünürde tutarlı olan kelimelerin akışından başka bir şey değil, kim daha çok biriktirirse o kazanıyor. Kendimi aptal hissettim, Nino'nun hoşuna giden şeylere uyum sağlamak için, kendi hoşlandığım konuları ihmal etmiştim. Evet, evet, herkes kendi yolunda, olduğu haline razı olmalıydı. Sadece Marisa'nın benimle buluştuğunu, ağabeyini sorduğumu ona söylememesini umdum. Alfonso ile bile o akşamdan sonra ne Lila'nın ne Nino'nun adını andım.

Zorunluluklarıma daha da gömüldüm, gecemi ve gündüzümü doldurmak için onları artırdım. O yıl takıntılı, abartılı bir şekilde ders çalıştım ve iyi para karşılığında bir başka özel dersi daha kabul ettim. Çocukluğumdan beri benimsediğimden çok daha sert bir disiplin uyguladım kendime. Her anım doluydu, şafakla başlayıp gece yarısına kadar dümdüz bir çizgide ilerliyordum. Geçmişte Lila olmuştu, zaman şaşırtıcı topraklara doğru daimi mutlu sapmalarla akardı. Oysa şimdi geçmişteki benliğimin tümünü kendi içimden çıkarmak hevesindeydim. Neredeyse on dokuz yaşındaydım, artık kimseye bağımlı olmayacaktım, kimsenin de yoksunluğunu hissetmeyecektim.

Lise üçüncü sınıf tek bir günmüş gibi geçti gitti. Astronomik coğrafya, geometri ve trigonometri ile mücadele ettim. Her şeyi öğrenmeye doğru bir koşuydu benimki, ama yetersizliğimin tabiatımdan kaynaklandığından ve alt edilemeyeceğinden emindim. Gene de elimden geleni yapmaktan hoşlanıyordum. Sinemaya

gitmeye zamanım yok muydu? Sadece adlarını ve konularını öğreniyordum. Arkeoloji müzesine hiç gitmemiş miydim? Koşa koşa yarım günlüğüne gidiyordum. Capodimonte resim müzesini hiç ziyaret etmemiş miydim? İki saat şöyle bir uğrayıveriyordum. Yani yapacak çok işim vardı. Martiri Meydanı'ndaki mağaza ve ayakkabılardan bana neydi? Oraya hiç gitmedim.

Bazen Pinuccia ile karşılaşıyordum, perişan bir halde, pusetteki Fernando'yu iterek yürüyordu. Bir an duruyordum, dalgınca onun Rino'dan, Stefano'dan, Lila'dan, Gigliola'dan, her şeyden yakınmasını dinliyordum. Bazen Carmen'e rastlıyordum; Lila'nın onu Maria ve Pinuccia'nın zorbalığına mahkûm ederek yeni şarküteriden ayrılmasından beri işler kötü gittiği için son derece mutsuzdu; Enzo Scanno'yu ne kadar özlediğini, askerliğinin bitmesi için gün saydığını, ağabeyi Pasquale'nin şantiyeler ile komünist militanlık arasında nasıl canının çıktığını anlatarak içini dökmesi için bekliyordum. Bazen Ada çıkıyordu karşıma, şimdi Lila'dan nefret etmeye başlamıştı, Stefano'dan ise son derece hoşnuttu, ondan sevgiyle söz ediyordu ve son zamanda maaşını artırdığı için değil, kendi de çok çalıştığı, herkese güler yüzlü davrandığı ve ona terbiyesizce davranan karısını hiç hak etmediği için böyle hissediyordu.

Antonio'nun kötü bir sinir buhranı yüzünden askerden erken terhis edildiğini bana söyleyen o oldu.

"Nasıl olmuş bu?"

"Nasıl biri olduğunu biliyorsun, seninle birlikteyken de başına gelmişti ya."

Bu çirkin cümle beni yaraladı ve bir daha düşünmemeye çalıştım. Kışın bir pazar günü rastlantıyla Antonio belirdi karşımda; o kadar zayıflamıştı ki, tanımakta zorluk çektim. Ona şöyle bir gülümsedim, duracağını sandım ama beni fark etmemiş gibiydi, yürüdü gitti. Seslendim, gene sönük bir gülümsemeyle dönüp baktı.

"Merhaba Lenù."
"Merhaba. Seni gördüğüme sevindim."
"Ben de."
"Ne yapıyorsun?"
"Hiç."
"Atölyeye dönmüyor musun?"
"Yer yok orda artık."
"Sen ustasındır, başka yerde iş bulursun."
"Hayır, tedavi olmazsam çalışamıyorum."
"Neyin var?"
"Korku."

Aynen böyle dedi: korku. Cordenons'ta bir gece nöbet tutarken, küçüklüğünde, babası hayattayken yaptığı bir oyun gelmişti aklına. Sol elinin beş parmağına kalemle göz ve ağız çizer, sonra bunları insanlarmış gibi oynatıp konuştururmuş. O kadar güzel bir oyunmuş ki, hatırlayınca gözleri yaşla dolmuş. Ama işte o gece, nöbetteyken, babasının elinin kendi elinin içine girdiği izlenimine kapılmış ve sanki şimdi parmaklarında gerçek insanlar varmış, küçük ama şekilli insanlar gülüp şarkı söylüyormuş gibi gelmiş. İşte bu yüzden içinde bir korku belirmiş. Elini nöbetçi kulübesinin duvarına kanatana kadar vurmuş ama parmakları bir an bile susmadan gülmeyi ve şarkı söylemeyi sürdürmüş. Ancak nöbeti bitip uyumaya gittiğinde kendini iyi hissetmiş. Biraz dinlendikten sonra ertesi sabah artık bir şeyi kalmamış. Ama elindeki hastalığın geri geleceği korkusu kalmış üzerinde. Nitekim dönmüş de ve bu giderek sıklaşmış; sonunda parmakları gündüz de gülüp şarkı söylemeye başlamış. En nihayet deli yaftası yapıştırıp onu hekime yollamışlar.

"Şimdi geçti," dedi "ama her an yeniden başlayabilir."
"Sana nasıl yardımcı olabileceğimi söyle bana."

Bir dizi olanağı gözden geçiriyormuş gibi bir süre düşündü. Sonunda mırıldandı:

"Bana kimse yardım edemez."

Artık bana yönelik bir duygu beslemediğini hemen anladım, kesinlikle çıkmıştım aklından. Bu nedenle, o karşılaşmadan sonra her pazar günü penceresinin altına gidip seslenmeyi alışkanlık haline getirdim. Avluda şöyle bir dolaşıyorduk, şuradan buradan konuşuyorduk ve o yorulduğunu söyleyince vedalaşıyorduk. Bazen abartılı bir şekilde boyanmış olan Melina ile iniyordu, ben, o ve annesi birlikte geziyorduk. Kimi zaman Ada ve Pasquale'yi de alıyorduk aramıza ve daha uzun bir tur atıyorduk, ama genellikle biz üçümüz konuşuyorduk, Antonio susuyordu. Sonuç olarak bu sakin bir alışkanlığa dönüştü. Onunla akciğer iltihabı yüzünden ansızın ölüveren sebzeci Nicola Scanno'nun cenazesine gittim; Enzo ordudan izin aldı ama babasını hayattayken görmeye yetişemedi. Don Achille'yi öldürmüş olan eski marangozun cezaevinde kalp krizinden öldüğünü duyduğumuzda da birlikte Pasquale'yi, Carmen'i, anneleri Giuseppina'yı teselli etmeye gittik. Sabun ve çeşitli ev gereçleri satan Don Carlo Resta'nın kendi kilerinde dayaktan öldürüldüğünü duyduğumuzda da bir aradaydık. Uzun uzun konuştuk bu konuyu, bütün mahalle konuştu, bu konuşmalar dedikodular, acımasız yalanlar ve gerçekler yaymıştı ki biri gelip dayaklar yetmezmiş gibi bir de adamın burnuna eğe sokulmuş olduğunu anlattı. Suç, günlük kazancı çalıp giden bazı haydutların üzerine atıldı. Ama Pasquale sonra bize daha akla yatkın söylentiler duyduğunu söyledi: Don Carlo, Anne Solara'ya borcunu ödememişti, çünkü kumar alışkanlığı vardı ve kumar oynamak için ondan borç para alıyordu.

Nişanlısı böyle uç varsayımlarda bulunduğunda hep şüpheyle yaklaşan Ada, "Yani?" diye sordu.

"Yani borcunu tefeciye ödemediği için onu öldürtmüşler."

"Haydi ya, her zamanki gibi saçmalıyorsun."

Pasquale abartıyor olabilirdi, ama, birincisi Don Carlo'yu kimin öldürdüğü asla bulunamadı ve ikincisi, Solara ailesi çok az para karşılığı içindeki malla birlikte bütün dükkâna el koydu –her ne kadar Don Carlo'nun karısına ve büyük oğluna orayı işletme izni vermiş olsalar da.

"Cömertliktendir," dedi Ada.

"Puştluklarındandır," dedi Pasquale.

O olayda Antonio'nun bir yorum yapıp yapmadığını anımsamıyorum. Kendi hastalığının altında eziliyordu, Pasquale'nin konuşmaları da bir biçimde durumu keskinleştiriyordu. Bedenindeki kusurlu işleyiş bütün mahalleye yayılıyor ve bu yaşanmakta olan felaketlerle kendini belli ediyor zannediyordu.

Bizim için en korkunç şey ılık bir ilkyaz pazarında yaşandı; Antonio, ben, Ada ve Pasquale avluda durmuş, üzerine bir hırka almak için eve çıkan Carmela'yı bekliyorduk. Beş dakika geçtikten sonra Carmen pencereye çıktı ve ağabeyine seslendi:

"Pasqua, annemi bulamıyorum; tuvaletin kapısı içeriden kilitli ama cevap vermiyor."

Pasquale iki adımda yukarı koştu, biz de peşinden gittik. Carmela, banyo kapısının önünde kaygıyla bekliyordu, Pasquale utanarak ve terbiyeli bir şekilde kapıya vurdu ama gerçekten kimse yanıt vermiyordu. Antonio bunun üzerine arkadaşına kapıyı göstererek, "Sen merak etme, sonra tamir ederim," dedi ve sonra kapının kulpuna yapışmasıyla yerinden sökmesi bir oldu.

Kapı açıldı. Giuseppina Peluso neşeli, enerjik, çalışkan, güvenilir, bütün talihsizliklerle yüzleşebilen bir kadındı. Hapisteki kocasıyla ilgilenmekten hiç vazgeçmemişti; onu Don Achille Carracci'yi öldürmekle suçlayarak tutukladıkları gün –çok iyi hatırlıyordum– bütün gücüyle buna karşı çıkmıştı. Dört yıl önce Stefano'nun yılbaşını birlikte karşılama önerisini ölçülü bir onay-

lamayla kabullenmişti, ailelerin bu şekilde barışmasına sevinerek çocuklarını alıp partiye gitmişti. Ve kızı, Lila sayesinde yeni mahalle şarküterisinde işe girince de çok sevinmişti. Ama kocası öldüğünden beri bariz şekilde yorgun düşmüştü, eski enerjisi yoktu, bir deri bir kemik kalmıştı. Tuvalette zincire takılı metal lambayı sökmüş, tavana gömülü kancaya çamaşır astığı teli geçirmişti. Ve kendini boynundan o tele asmıştı.

Onu ilk gören Antonio oldu ve ağlamaya başladı. Giuseppina'nın çocukları Carmen ve Pasquale'yi sakinleştirmek, onu sakinleştirmekten kolay oldu. Bana hiç durmadan tekrarlayıp duruyordu: gördün mü ayakları çıplaktı, ayak tırnakları uzundu, bir ayağına yeni oje sürmüştü, ötekine sürmemişti. Ben buna dikkat etmemiştim ama o etmişti. Sinir hastalığına karşın görevinin herkesten önce korkusuzca tehlikeye atılan ve bütün sorunları çözen erkek olmak olduğuna inanarak dönmüştü askerden, ama çok güçsüzdü. Bu olaydan sonra haftalarca evinin karanlık köşelerinde Giuseppina'yı gördü ve daha da beter oldu; sonunda onu sakinleştirmek için görevlerimin bazılarından feragat ettim. Olgunluk sınavları dönemim gelene kadar mahallede düzenli gördüğüm tek kişi o oldu. Lila'yı ise, Giuseppina'nın cenazesinde hıçkırarak ağlayan Carmen'e sarılmış olarak, kocasının yanında şöyle bir gördüm. O ve Stefano'nun gönderdikleri çelengin üzerindeki mor şeritte Carracci çiftinin başsağlığı dilekleri okunuyordu.

80.

Antonio ile görüşmeyi kesme nedenim sınavlar değildi. İki olay birbiriyle çakıştı, çünkü tam o dönemde nispeten rahatlamış bir şekilde gelip beni aradı ve Solara kardeşler hesabına bir işte çalışmayı kabul ettiğini söyledi. Bu pek hoşuma gitmedi,

hastalığının bir başka belirtisi gibi gördüm. Solara kardeşlerden nefret ederdi. Daha küçükken kız kardeşini savunmak için girişmişti onlara. O, Pasquale ve Enzo bir araya gelip, Marcello ve Michele'nin Millecento marka arabasını parçalamışlardı. Ve ben gidip Marcello'dan onun askerliğini engellemesine yardımcı olsun diye ricada bulunduğumda da beni terk etmişti. Şimdi neden boynunu bükmüştü böyle? Bana karmaşık açıklamalar yaptı. Silah altındayken, rütbesi yüksek olana boyun eğmeyi öğrendiğini söyledi. Düzenin düzensizlikten daha iyi olduğunu söyledi. Bir insanın arkasına sessizce yanaşıp, onu öldürmeyi öğrendiğini söyledi. Hastalığının bu anlattığıyla epey ilgili olduğunu anladım ama asıl sorun yoksulluktu. Bara gidip iş istemişti. Marcello önce ona biraz kötü davranmıştı, ama sonra ayda belli bir para karşılığı –öyle dedi– emrinde olması için onu işe almıştı ama özel bir görev belirlememişti.

"Emrinde olmak mı?"

"Evet."

"Ne için emrinde olacakmışsın?"

"Bilmiyorum."

"Boşver onları Anto."

Boşvermedi. Ve işte bu bağımlılık ilişkisi yüzünden hem Pasquale hem de her zamankinden daha suskun ve daha katı bir halde askerden dönen Enzo ile kavga etti. Hastalık ya da değil hiçbiri Antonio'nun bu seçimini kabul etmedi. Özellikle Pasquale, Ada ile nişanlı olmasına karşın onu tehdit etmeye kadar vardırdı işi, kayınbirader filan tanımayacağını ve onu artık görmek istemeyeceğini söyledi.

Hızla bu sorunlardan sıyrıldım ve kendimi olgunluk sınavlarıma verdim. Gece gündüz, bazen sıcaktan baygın düşesiye çalışırken bir önceki yazı, Pinuccia'nın da adadan ayrılmasından önce, Lila, Nino ve benim mutlu bir üçlü olduğumuz ya da en azından

benim öyle sandığım temmuzun o ilk günlerini düşünüyordum. Sonra her türlü imgeyi, cümlelerin en soluk yankısını bile uzaklaştırdım kendimden: dikkatimin dağılmasına izin vermedim.

Sınav, hayatımın belirleyici bir dönemi oldu. İtalyan edebiyat tarihinin güzel yazı üslubundan yararlanarak ve ezbere bildiğim bazı dizelerini de işin içine katarak Giacomo Leopardi'nin şiirinde doğanın rolü konulu kompozisyonumu iki saat içinde yazdım; ama daha da önemlisi Latince ve Eski Yunanca sınavında, Alfonso dahil tüm sınıf daha yeni çalışmaya başlamıştı ki, ben kâğıdımı teslim ettim. Sınav gözetmenlerinin dikkatini çektim, özellikle pek zayıf, pembe tayyörlü, açık mavi saçları kuaförde yeni yapılmış bir yaşlı öğretmen bana hep gülümsedi. Ama gerçek dönüşüm sözlü sınavlarda oldu. Bütün öğretmenler tarafından övüldüm ama o açık mavi saçlı gözetmenin özellikle onayını aldım. Sadece söylediklerimi ele alışımdan değil, nasıl söylediğimden de çok etkilenmişti.

Benim ayırt edemediğim ama Napoli'den çok uzak bir yere ait olduğu belli aksanıyla, "Çok iyi yazıyorsunuz," dedi.

"Teşekkür ederim."

"Hiçbir şeyin sonsuza dek sürmeyeceğini, şiirin bile kalıcı olmadığını mı düşünüyorsunuz gerçekten?"

"Leopardi öyle düşünüyor."

"Emin misiniz?"

"Evet."

"Peki siz ne düşünüyorsunuz?

"Güzelliğin bir aldatmaca olduğunu."

"Leopardi Bahçeleri gibi mi?"

Leopardi Bahçeleri hakkında hiçbir şey bilmiyordum ama yanıtladım, "Evet. Sakin bir gündeki deniz gibi. Ya da günbatımı gibi. Ya da gece göğü gibi. Dehşetin üzerine tatbik edilen yüz pudrası gibi. Kaldırılırsa, korkumuzla baş başa kalırız."

Cümleleri iyi kurdum, içten gelen bir güzellikle telaffuz ettim. Zaten bunları o anda doğaçlama söylemiyordum, yazılı sınavımda yazdıklarımın uyarlanmış halleriydi.

"Hangi fakülteyi seçmeyi düşünüyorsunuz?"

Fakülteler hakkında pek bir şey bilmiyordum, bu terimi bir iki kere duymuştum. Atlatmaya çalıştım:

"Bazı memur sınavlarına gideceğim."

"Üniversiteye gitmeyecek misiniz?"

Yanaklarım sanki bir suç saklamaya çalışırmış gibi alev alev yanmaya başladı.

"Hayır."

"Çalışmak zorunda mısınız?"

"Evet."

Odadan çıktım, Alfonso ve ötekilerin yanına döndüm. Ama az sonra o öğretmen koridorda yanıma geldi, bana uzun uzun Pisa'da bulunan bir tür kolejden söz etti; eğer bunun gibi bir sınavı geçersem, bedava okuyabiliyordum.

"Eğer iki gün sonra buraya gelirseniz, size gerekli bilgileri veririm."

Durup dinledim, ama sanki beni hiç ilgilendirmeyen bir konuymuş gibi karşıladım. İki gün sonra öğretmenin kızmasından ve bana düşük not vermesinden korkarak okula gittiğimde, bir protokol kâğıdına en ince ayrıntısına kadar yazdığı bilgiler karşısında şaşırıp kaldım. Onu bir daha hiç görmedim, adını bile öğrenmedim oysa ona çok şey borçluyum. Siz diye hitap etmekten hiç vazgeçmeden içtenlikle kucaklayarak veda etti bana.

Sınavlar bitti, dokuz ortalamayla geçtim sınıfımı. Alfonso da yedi ortalama alarak başarılı oldu. Benim gözümdeki tek marifeti Nino'nun da okumuş olması olan o bakımsız, gri binadan ebediyen ve üzüntü duymadan ayrılmadan önce uzaktan Galiani'yi gördüm ve yanına gittim. Üstün başarımı kutladı ama pek heye-

canlı görünmüyordu. Bana yaz için kitap önermedi, lise diplomamı alınca ne yapacağımı sormadı. O uzak ses tonuna kırıldım, aramızdaki bazı şeylerin düzeldiğini sanıyordum. Neydi sorun? Nino onun kızını bırakıp bir daha ortalarda görünmeyince, onu benimle özdeşleştirmişti, beni de aynı hamurdan yapılmış, lakayt, güvenilmez, değersiz biri olarak mı nitelemişti acaba? Herkese sempatik görünmeye ve bu sempati halesini ışıltılı bir zırh gibi üzerinde taşımaya alışkın olduğumdan çok üzüldüm ve sanırım sonradan aldığım kararda onun bu ilgisizliği çok büyük bir rol oynadı. Hiç kimseyle konuşmadan –zaten Galiani dışında kime akıl sorabilirdim?– Normale di Pisa okuluna başvurumu yaptım. O andan başlayarak da para kazanma derdine düştüm. Özel ders verdiğim öğrencilerin aileleri bütün bir yıl boyunca benden hoşnut kaldıklarından ve öğretmen olarak ünüm yayıldığından, ağustos ayındaki bütün günlerimi eylülde Latince, eski Yunanca, tarih, felsefe ve hatta matematikten bütünleme sınavına girecek öğrencilere ders vererek doldurdum. Ay sonunda zengin olduğumu keşfettim; tam yetmiş bin liretim olmuştu. Ellisini anneme verdiğimde şiddetli bir tepkiyle parayı elimden kaptı ve sanki evin mutfağında değil de hırsızlıktan korktuğu sokaktaymışız gibi sutyeninin içine daldırdı. Yirmi bin lireti kendime sakladığımı söylemedim.

Ancak yola çıkacağım gün aileme bir sınava girmek için Pisa'ya gideceğimi söyledim. "Beni kabul ederlerse," diye bildirdim "tek bir kuruş harcamadan eğitim almak için oraya gideceğim." Lehçeye indirgenemeyecek kadar önemli bir konuymuş ve babam, annem, kardeşlerim benim hangi adımı atmak üzere olduğumu anlayamazlar, anlamamalılar gibi İtalyanca olarak kararlı bir tavırla konuştum. Nitekim rahatsızlık duygusuyla dinlemekle yetindiler; onların gözünde artık benin ben olmadığımı, münasebetsiz bir saatte ziyarete gelmiş bir yabancı olduğumu hissettim.

En sonunda babam şöyle dedi: "Yapman gerekeni yap ama dikkatli ol, bizim sana yardımımız dokunmaz." Sonra da gidip yattı. Küçük kız kardeşim benimle gelebilir mi diye sordu. Annemse tek söz etmedi ama ortadan kaybolmadan önce masaya beş bin liret bıraktı. Elimi sürmeden uzun uzun baktım paraya. Sonra kaprislerim uğrunda nasıl para israf ettiğimi düşündüğü kuruntusunu yenerek, o benim param zaten, diye düşündüm ve aldım.

Hayatımda ilk kez Napoli'den, Campania bölgesinden dışarı çıktım. Her şeyden korktuğumu fark ettim: yanlış trene binmekten, tuvaletim gelirse ne yapacağımı bilememekten, gece olduğunda tanımadığım şehirde kaybolmaktan, soyulmaktan korktum. Bütün paramı annem gibi sutyenimin içine soktum, tedbirli kaygı duygumun yavaş yavaş büyüyen bir özgürlük duygusuna dönüşmesini izleyerek saatler geçirdim.

Her şey yolunda gitti. Ama anlaşılan, sınav hariç. Açık mavi saçlı öğretmen bana bunun olgunluk sınavından çok daha zor bir sınav olacağını söylememişti. Özellikle Latince bana çok karmaşık geldi ama aslında o daha başlangıçtı: her sınav yeterliliğimi ortaya koyacak bir araştırma fırsatına dönüştü. Uzun ve sıkıcı konuşmalar yaptım, kekeledim, yanıt dilimin ucundaymış numarası yaptım. İtalyanca öğretmeni sesimin tınısı onu rahatsız ediyormuş gibi davrandı: *Siz küçük hanım, konuyu işleyerek değil daldan dala atlayarak yazıyorsunuz, görüyorum ki küçük hanım, eleştirel metot meselesini göz ardı ederek sorunlara balıklama atlıyorsunuz.* Çok üzüldüm, söylediğim her söze güvenimi yitirdim. Öğretmen bunun farkına vardı, alaycı bir tavırla yüzüme baktı ve son zamanlarda okuduğum bir şey hakkında konuşmamı istedi. Tahmin ediyorum ki bir İtalyan yazardan söz ediyordu ama ben bunu da anlamadım ve güvenilir gibi görünen ilk dala tutunarak yani bir yaz önce Ischia'da, Citara kumsalında tartıştığımız, Beckett'i körlüğünün yanı sıra sağır ve dilsiz de olmayı arzulayan

Dan Rooney konusunu ele aldım. Hocanın yüzündeki ironik ifade yavaş yavaş şüpheye dönüştü. Sözümü yarıda keserek beni tarih hocasına teslim etti. Onun da eksik kalan bir yanı yoktu. Son derece keskin ayrıntılarla düzenlenmiş ve gayet ağır pek çok soru sordu. O ana dek kendimi hiç bu kadar bilgisiz hissetmemiştim; okulumda en başarısız olduğum dönemde, kendimden bekleneni veremediğim derslerde bile böyle olmamıştı. Bütün soruları, tarihleri, olayları yanıtlayabildim ama hepsini yüzeysel biçimde aktarabildim. O beni daha zorlayıcı sorularla sıkıştırdığında pes ediyordum. En sonunda hoşnut olmayan bir edayla şunu sordu:

"Basit bir okul kitabının dışında hiçbir şey okudun mu hayatında?"

"Milliyetçilik kavramını inceledim."

"Kitabın yazarını anımsıyor musun?"

"Federico Chabod."

"Duyalım bakalım ne anlamışsın."

Beni birkaç dakika dikkatle dinledi, sonra ani bir şekilde sözümü kesip bıraktığında ben saçmaladığımdan gayet emin olmuştum.

Dikkatsizlik yüzünden kendime ait en umut vaat eden yanımı bir yerlerde kaybetmişim gibi çok ağladım. Sonra kendi kendime böyle çaresizliğe kapılmamın aptalca olduğunu, ezelden beri gerçek anlamda başarılı olmadığımı bildiğimi söyledim. Lila başarılıydı işte, Nino başarılıydı. Bense sadece küstahın tekiydim ve cezalandırılmam gayet yerindeydi.

Oysa sınavı geçtiğimi öğrendim. Artık kendime ait bir yerim olacaktı, sabahları kaldırıp akşamları kurmam gerekmeyen bir yatağım, bir yazı masam ve gerekli bütün kitaplarım olacaktı. Ben, odacının kızı Elena Greco, on dokuz yaşımda kendimi bu mahalleden çekip çıkartıyordum, Napoli'den ayrılmak üzereydim. Tek başıma.

81.

Telaşlı günler birbirini kovaladı. Yanıma alacağım bir iki paçavram, pek az kitabım vardı. Annem gayet ekşi bir suratla söylenip duruyordu: "Para kazanırsan postayla yolla bana; şimdi kardeşlerinin ödevlerine kim yardım edecek? Senin yüzünden okulda notları düşecek. Haydi çek git, umurumuzda değilsin; senin kendini benden ve herkesten üstün gördüğünü biliyordum zaten." Sonra babamın hastalık hastası söylemleriyle yüzleşmek zorunda kaldım: "Şuramda bir ağrı var, kim bilir nedir, gel babanın yanına Lenù, döndüğünde hayatta olur muyum bilmem." Sonra kardeşlerimin ısrarcı sözlerini dinledim: "Ziyaretine gelirsek, seninle uyuyabilir miyiz, seninle yemek yiyebilir miyiz?" Sonra Pasquale şöyle dedi: "Bunca eğitimin seni nereye götürdüğüne dikkat et Lenù. Kim olduğunu ve kimden yana olduğunu hiç çıkarma aklından." Sonra annesinin ölüm acısını aşamayan ve çok kırılgan olan Carmen beni şöyle bir selamladı ve ağlamaya başladı. Sonra, hayretler içinde kalan Alfonso mırıldandı: "Okumaya devam edeceğini biliyordum." Sonra Antonio, nereye gittiğimi anlatışımla ilgilenmeyerek, ne yapmaya gittiğimi merak etmeyerek bana şöyle dedi: "Şimdi kendimi gerçekten iyi hissediyorum Lenù, her şey geçti, askerlikmiş beni hasta eden." Sonra elimi tutup, ağrısı günlerce geçmeyecek kadar sıkmakla yetinen Enzo. Ve nihayetinde bana sadece şunu soran Ada: "Lina'ya söyledin mi ha, söyledin mi ona?" Ve kıkırdayarak ısrar etti: "Söyle de çatlayıp patlasın."

Lila'nın zaten Alfonso'dan, Carmen'den, Ada'nın kesinlikle laf yetiştireceği Stefano'dan Pisa'ya gitmek üzere olduğumu öğreneceğini tahmin ettim. Gelip beni kutlamıyorsa, diye düşündüm, büyük olasılıkla bu haberin onu rahatsız etmiş olmasındandır.

Öte yandan henüz hiçbir şey duymadığını düşünsem bile, bir senedir zar zor selamlaşmakla yetindiğim ona şimdi gidip bu haberi vermem yersiz olacaktı. Onun sahip olamadığı bu şans konusunda gidip ona hava atmazdım. Bu nedenle bu konuyu bir kenara koyup yola çıkmadan önce yapmam gereken son hazırlıklarıma yoğunlaştım. Nella'ya bir mektup yazıp neler olduğunu anlattım, haberi ona da verebilmek için Oliviero öğretmenimin adresini istedim. Bana eski bavulunu vereceğini vaat eden babamın bir kuzenine uğradım. Özel ders verdiğim ve hâlâ alacağım olan evleri dolaştım.

Bu bana bir tür Napoli'ye veda gibi geldi. Garibaldi Caddesi'ni yürüdüm, Tribunali'ye tırmandım, Dante Alanı'ndan bir otobüse bindim. Vomero'ya, önce Scarlatti Sokağı'na, sonra Santarella'ya uğradım. Sonra füniküle re binip Amedeo Alanı'na indim. Öğrencilerimin annelerinin bazıları gidişime üzüldü, bazıları da beni büyük bir sevgiyle karşıladı. Para ile birlikte kahve ikram ettiler ve neredeyse her biri minik bir hediye verdi. Turumu tamamladığımda Martiri Meydanı'na oldukça yakın bir yerde bulunduğumu fark ettim.

Ne yapacağıma karar veremeden Filangieri Sokağı'na saptım. Ayakkabı mağazasının açılışını, Lila'nın hanımefendi gibi giyinişini, her şeye rağmen gerçekten değişememiş ve o semtin kızlarına benzeyememiş olma kaygısını anımsadım. Bense, diye düşündüm, gerçekten değiştim. Üzerimde hâlâ aynı paçavra var ama lise diplomamı aldım ve Pisa'ya üniversite okumaya gidiyorum. Görünüşte değil ama derinlerde değişmiştim. Asıl görünüm yakında gelecekti ve bu bir görünüm olmayacaktı.

Bu düşünceyle, bu gözlemle kendimi mutlu hissettim. Bir gözlükçünün önünde durup vitrindeki çerçeveleri inceledim. Evet gözlüğümü değiştirmem gerekiyordu, bu yüzümü yutandan kurtulup daha hafif bir çerçeve bulmalıydım. Yuvarlak, ince ve

büyük daire şeklinde bir gözlük beğendim. Saçlarımı yukarı toplamalıydım. Makyaj yapmayı öğrenmeliydim. Vitrinden ayrıldım ve Martiri Meydanı'na gittim.

O saatte mağazaların pek çoğu kepenklerini yarıya kadar indirmişti; Solara mağazasının kepengi ise dörtte üç oranında kapalıydı. Çevreme bakındım. Lila'nın yeni alışkanlıkları hakkında ne biliyordum? Hiçbir şey. Şarküteride çalışırken, birkaç adım ötede bile olsa öğle yemeğinde eve dönmüyordu. Dükkânda kalıp Carmen ile bir şeyler atıştırıyordu; okuldan dönerken uğramışsam benimle çene çalıyordu. Şimdi Martiri Meydanı'nda çalıştığına göre öğle yemeği için eve dönme olasılığı daha düşüktü, bu hem gereksiz bir zahmet olurdu hem de o kadar zamanı yoktu. Belki yakındaki bir kafeye gidiyor, belki –emrinde çalıştığına emin olduğum– yardımcısıyla deniz kenarına iniyordu. Ya da belki içeride dinleniyordu. Açık elimle kepenge vurdum. Yanıt gelmedi. Yeniden vurdum. Gene kimse bakmadı. Seslendim, içeriden ayak sesleri duydum ve sonra Lila'nın sesi sordu:

"Kim o?"

"Elena."

"Lenù!" diye haykırdığını duydum.

Kepengi kaldırdı ve karşımda belirdi. Onu uzaktan bile görmeyeli çok oluyordu, değişmiş gibi geldi. Beyaz bir gömlek, lacivert, dar bir etek giymişti; saçı güzel taralıydı, her zamanki özeniyle boyanmıştı. Ama sanki yüzü genişlemiş ve yassılaşmış gibiydi; sanki bütün bedeni daha geniş ve daha yassı göründü gözüme. Beni içeri çekti, yeniden indirdi kepengi. Muhteşem şekilde aydınlatılmış mekân baştan aşağı değişmişti, gerçekten bir ayakkabı mağazasına değil, bir salona benziyordu. Ona inanmamı sağlayacak bir gerçeklik vurgusuyla şöyle dedi: "Ne güzel bir şey olmuş Lenù, bana veda etmeye geldiğin için ne çok sevindim." Duymuştu Pisa'yı, bana sıkı sıkı sarıldı, gözünde

yaşlarla yanaklarıma iki kocaman öpücük kondurdu ve yineledi: "Gerçekten çok sevindim." Sonra tuvalete doğru dönüp bağırdı:

"Gel Nino, çıkabilirsin, Lenùccia imiş."

Soluğum kesildi. Kapı açıldı ve gerçekten elleri cebinde, başı önünde Nino belirdi karşımda. Yüzünde belirgin bir gerginlik vardı. "Merhaba," diye mırıldandı. Ne diyeceğimi bilemedim, elimi uzattım. Zar zor sıktı elimi. Lila ise bu arada bana gayet önemli konuyu iki üç cümleyle özetlemeye girişti: bir yıldır gizlice görüşüyorlardı; ortaya çıkarsa benim de başımı derde sokabilir diye, benim iyiliğim için benden de saklamışlardı. İki aylık gebeydi ve her şeyi Stefano'ya itiraf etmek üzereydi, onu terk etmek istiyordu.

82.

Lila çok iyi tanıdığım ses tonuyla, bütün duyguları saf dışı etmeye çabalayan, olayları ve davranışları neredeyse küçümseyerek özetlemekle yetinen, sanki sesinin ve alt dudağının titremesine izin verirse, dış çizgileri silinecek ve parçalanarak dağılıp dökülecekmiş gibi duran o kararlı tonlamayla konuşuyordu. Nino başını öne eğerek oturuyordu divanda, en çok başıyla bir iki onaylama işareti yapıyordu. El ele tutuşuyorlardı.

İdrar tahlili yapıp gebeliğini öğrenmiş ve binbir kaygı içinde gerçekleştirdikleri mağaza buluşmalarının artık sonlanması gerektiğini anlamışlardı. Şimdi Nino ve onun kendilerine ait bir eve, kendilerine ait bir hayata gereksinmeleri vardı. Arkadaşlıklarını, kitaplarını, konferansları, sinemayı, tiyatroyu, müziği onunla paylaşmak istiyordu. "Artık ayrı yaşamaya," dedi, "dayanamıyorum." Bir yerlerde biraz para saklamıştı ve ayda yirmi bin liret karşılığın-

da Flegrei Alanı'ndaki bir apartman dairesi için pazarlık ediyordu. Bebeğin doğmasını bekleyerek oraya gizlenmek istiyorlardı.

Nasıl? İşin olmadan mı? Nino'nun eğitimini sürdürmesi gerekirken mi? Kendimi tutamadım ve şöyle dedim:

"Stefano'yu bırakmaya ne gerek var? Yalan söylemekte pek beceriklisin, şimdiye dek pek çok yalan söyledin zaten, bunu sürdürebilirsin."

Gözlerini kısarak baktı bana. O arkadaşça öğüdün arkasında yatan iğnelemeyi, hıncı algıladığını fark ettim. Ayrıca Nino'nun başını aniden kaldırdığını, bir şey söylemek üzere ağzını aralamışken tartışma çıkmasın diye sustuğunu da fark etti. Hemen karşılık verdi:

"Bir cinayete kurban gitmemek için yalan söylemek işime yaradı. Ama artık böyle devam etmektense beni öldürmesini yeğlerim."

Her ikisi için bütün iyilikleri dileyerek oradan ayrılırken *kendi* iyiliğim için onları bir daha görmemeyi umdum.

83.

Normale di Pisa yılları önemliydi, ama arkadaşlığımızın öyküsüyle ilgili bir önem taşımıyordu. Üniversiteye ürkeklik ve beceriksizlikle yüklü olarak geldim. Bazen gülünç kaçan kitabi bir İtalyancayla konuştuğumu fark ettim; fazlasıyla özendiğim ahenkli bir cümlenin ortasında bir sözcük eksik kaldığında, onu yerel dildeki bir sözcüğü İtalyancaya benzeterek telaffuz ettim; kendimi düzeltmek için çaba göstermeye başladım. Görgü kuralları hakkında yok denecek kadar az şey biliyordum, çok yüksek sesle konuşuyordum, yemeğimi çok gürültülü çiğneyerek yiyor-

dum: başkalarının duyduğu rahatsızlıklara dikkat ederek kendimi denetim altına almaya uğraştım. Sosyalleşme telaşımdan başkalarının konuşmalarını bölüyordum, beni ilgilendirmeyen konularda fikir ileri sürüyordum, fazla içli dışlı bir tutum sergiliyordum: nazik ama mesafeli davranmayı denedim. Bir keresinde Romalı bir kız, şimdi hatırlamadığım bir sorum üzerine, telaffuzumla alay ederek yanıt verince herkes güldü. Yaralanmış gibi hissettim kendimi, ama ben de gülerek tepki verdim ve kendimle neşeyle alay ediyormuşum gibi yerel şivemi abartarak konuştum.

İlk haftalarda eve dönmek ve alışık olduğum basit hayata sığınmak arzusuyla mücadele ettim. Ama bu duygunun içindeyken yavaş yavaş seçilmeye ve sevilmeye başladım. Kız ve erkek öğrenciler, hademeler, profesörler görünürde zorlanmadan sevdiler beni. Aslında kendim üzerinde büyük bir çalışma yaptım. Sesimi ve davranışlarımı denetlemeyi öğrendim. Yazılı olan ve yazılı olmayan bir dizi davranış kuralını benimsedim. Napoliten aksanımı mümkün olduğunca kontrol altına aldım. Çalışkan, güvene layık biri olduğumu gösterebildim ama asla kibirli bir havaya bürünmedim; kendi cahilliğimle alay ederek, aldığım iyi sonuçlar karşısında kendi kendime şaşırmış numarası yaparak başardım bunu. Düşman edinmemek için özellikle uğraştım. Kızların biri bana karşı düşmanca bir tavır sergilediğinde bütün dikkatimi onun üzerine yoğunlaştırıyordum, ona abartmadan samimi bir nezaketle davranıyordum, edepli bir yardımseverlik gösteriyordum ve o yumuşadığı, beni aramaya başladığı zaman da tutumumu değiştirmiyordum. Aynı şey profesörler için de geçerliydi. Elbette onlara karşı daha çekingen davranıyordum ama hedefim aynıydı: takdir, sevgi ve sempati kazanmak istiyordum. Tatlı gülümsemelerle, sadık bir havayla en mesafeli, en ciddi hocaların çevresinde dolaşıyordum.

Sınavlarımı düzenli bir biçimde ve her zamanki öz disiplinimle çalışarak verdim. Başarısız olma, bütün zorluklarına karşın bana ilk andan itibaren yeryüzü cenneti olarak görünen bu yerimi kaybetme düşüncesi beni çok korkutuyordu: bana ait bir yer, bana ait bir yatak, yazı masası, sandalye, kitaplar, kitaplar, kitaplar, mahallenin ve Napoli'nin tam zıddı olan bir şehir; çevremde sadece okuyan ve eğitimini aldığı konuda tartışan insanlar vardı. Kendimi derslerime öyle yılmaz, usanmaz bir şekilde verdim ki hiçbir profesör bana otuzdan düşük bir not vermedi ve bir yıl içinde onların umut vaat eden diye niteledikleri, saygıyla selamlanan ve nezaketle karşılık veren öğrencilerden biri oldum.

Sadece iki zor an yaşadım ve ikisi de ilk aylardaydı. Aksanımla alay eden Romalı kız bir sabah öteki kızların önünde bağırarak çantasından paraların kaybolduğunu söyledi ve bana ya hemen verirsin ya da seni müdüre şikâyet ederim, dedi. Ona rahatlatıcı bir gülümsemeyle yanıt veremeyeceğimi anladım. Son derece ağır bir tokat attım ve kendi lehçemle hakaretler savurdum. Hepsi korktu. Kötü oyunlar karşısında bile hep gülümseyen bir insan olarak sınıflandırılmış olduğumdan tepkim kafalarını karıştırdı. Romalı kızın dili tutuldu, kan damlayan burnunu tuttu ve bir arkadaşı banyoya gitmesine yardımcı oldu. Birkaç saat sonra gelip beni buldular ve beni hırsızlıkla suçlayan özür diledi, parasını bulduğunu söyledi. Ona sarıldım, özür dilerken dürüst davrandığını düşündüğümü söyledim; gerçekten de öyle düşünüyordum. Ben öyle büyütülmüştüm ki, eğer bir konuda hata yapmış olsaydım kendimi asla bağışlamazdım.

Öteki ciddi zorluk ise Noel tatilinden önce kutlanacak olan kutlama partisi yaklaşırken ortaya çıktı. İlk sınıflar için düzenlenen bir tür baloydu ve katılmamak söz konusu değil gibi görünüyordu. Kızlar arasında başka bir şeyden söz edilmiyordu: Cavalieri Alanı'nda okuyan erkekler gelecek, üniversitenin kız ve

erkek öğrencileri arasında büyük bir kaynaşma akşamı olacaktı. O kış hava çok soğuktu, çok kar yağdı ve ben kara bayıldım. Ama sonra yollardaki buzun tehlikeli olabileceğini, eldivensiz ellerin hissini yitirdiğini, ayaklarımın donduğunu keşfettim. Gardırobumda annemin birkaç yıl önce diktiği iki kışlık giysi, bir teyzeden miras kalmış palto, kendi ördüğüm büyük bir lacivert şal ve yarım topuklu, defalarca tabanı değişmiş tek bir çift ayakkabım vardı. Zaten bu konuda yeterince sorunum varken bir de o parti konusunda nasıl davranacağımı bilemiyordum. Kız arkadaşlarıma mı sorsaydım? Pek çoğu parti için özel bir elbise diktiriyordu ve onların gündelik giysileri arasından bile benim için uygun bir parti elbisesi çıkardı. Ama Lila ile yaşadığım deneyimlerden sonra başkalarının giysilerini denemek ve bana olmayacaklarını görmek düşüncesine katlanamıyordum. Acaba hastalanmış numarası mı yapsaydım? Bu çözüme yanaşıyordum ama bir yandan da üzülüyordum; sağlıklı olmak, Prens Andrey ya da Kuragin ile baloda dans eden bir Nataşa'ya benzemek arzusundan ölürken, odamda tavanı seyrederek bana ulaşan müziği, uğultuyu, gülüşmeleri dinlemek içime sinmiyordu. Bunun üzerine olasılıkla küçük düşürücü ama pişman olmayacağıma emin olduğum şeyi yaptım: saçlarımı yıkadım, yukarı topladım, biraz ruj sürdüm ve iki elbisemden tek özelliği koyu renk olması olan birini giydim.

Partiye gittim ve başlangıçta huzursuzluk hissettim. Ama giysim kıskançlık yaratmama avantajı veriyordu; hatta dayanışmaya yol açan bir vicdan azabı duygusu uyandırıyordu. Nitekim tanıdığım pek çok iyi niyetli insan benimle arkadaşlık etti ve erkekler beni sık sık dansa kaldırdı. Nasıl giyindiğimi ve hatta ayakkabılarımın halini bile unuttum. Bu da yetmezmiş gibi o akşam Franco Mari adında, çirkince ama pek eğlenceli, keskin zekâlı, yüzsüz, savurgan, benden bir yaş büyük biriyle tanıştım. Reggio Emilia'nın varlıklı ailelerinden birine mensuptu, militan

komünistti ama partisinin sosyal demokrat eğilimlerini eleştiriyordu. Pek az olan boş zamanımın çoğunu onunla geçirmeye başladım. Bana her şeyi hediye etti: giysiler, ayakkabılar, yeni bir palto, gözlerimi ve bütün yüzümü geri veren bir gözlük, kendisinin en düşkün olduğu siyasi kültür kitapları. Stalinizm hakkında korkunç şeyler öğrendim ondan ve beni Troçki kitapları okumaya yönlendirdi; onlar sayesinde Stalin karşıtı bir duyarlılık geliştirdim ve SSCB'de ne sosyalizm ne komünizm olduğunu anladım; devrim yarıda kesilmişti ve onu yeniden harekete geçirmek gerekiyordu.

Onun hesabından ilk yurtdışı seyahatimi yaptım. Paris'e, bütün Avrupa genç komünistlerinin buluşacağı bir toplantıya gittik. Paris'i pek az gördüm, bütün zamanımızı sigara dumanına yenik düşmüş mekânlarda geçirdik. Şehirden bana kalan izlenimle, Napoli ve Pisa'nınkine oranla çok renkli caddelere sahip olduğunu, polis otolarının sürekli çaldığı sirenin rahatsız ettiğini ve sokaklarda da Franco'nun Fransızca olarak uzun bir konuşma yapıp çok alkışlandığı toplantıda da çok zenci olduğunu hatırlıyordum. Pasquale'ye bu siyasi deneyimimi anlattığımda benim –*bizzat sen* dedi– böyle bir şey yapmış olmama inanamadı. Sonra ona okuduğum Troçki yanlısı kitapları sayınca utanç içinde susup kaldı.

Franco sayesinde pek çok alışkanlık edindim ve sonradan bazı profesörlerin konuşmaları ve öğretileri sayesinde bu bende yerleşti: okuduğum bir bilimkurgu romanı bile olsa çalışmak fiilini kullanmak; çalıştığım her metin için ayrıntılı rapor tutmak; sosyal eşitsizliğin etkilerinin iyi anlatıldığı metinlere her rastlayışta heyecanlanmak. Benim yeniden eğitimim olarak nitelediği bu çalışmaya Franco büyük önem veriyordu ve ben de kendimi memnuniyetle bu yeniden eğitime verdim. Ancak bundan derin bir üzüntü duysam da ona âşık değildim. Onu seviyordum, onun o kıpır kıpır bedeninden hoşlanıyordum, ama benim için

vazgeçilmez olduğunu asla hissetmiyordum. Ona karşı çok derin olmayan tutkum Normale'deki yerini yitirince eridi gitti: bir sınavdan on dokuz alınca okuldan atıldı. Birkaç ay yazıştık. Okula yeniden dönmeye çalışacağını, bunu sadece benim yanımda olabilmek için yapacağını yazıyordu. Yeniden sınava girmesi için destekledim ama başarısız oldu. Bir süre daha yazıştık, sonra uzun süre hiç haber almadım.

84.

İşte 1963 sonundan 1965 sonuna kadar yaşadıklarım aşağı yukarı bunlardı. Lila olmayınca kendimi anlatmak ne kadar kolay: zaman dinginleşti, öne çıkan olaylar, bagaj şeridi üzerinde kayan bavullar misali yılların çizgisinde aktı gitti; onları alıyorsun, sayfanın üzerine koyuyorsun, oluyor bitiyor.

O yıllarda Lila'nın başına gelenleri anlatmak daha karmaşık. O zaman şerit yavaşlıyor, hızlanıyor, ani dönüşler yapıyor, raydan çıkıyor. Bavullar düşüyor, açılıyor, içlerindekiler şuraya buraya saçılıyor. Onun eşyaları benimkilere karışıyor, onları toparlayabilmek için benimle ilgili olan –ve bir engele rastlamadan bana gelmiş olan– anlatıya dönmek, bana şimdi fazlasıyla yapay görünen cümlelerle olayı genişletmek zorundayım. Örneğin, benim yerime Pisa'ya giden Lila olsaydı, yaşananları böyle metanetle karşılayabilir miydi? O Romalı kıza tokat attığım sefer acaba üzerimdeki etkisi ne kadardı? –Uzaktan da olsa– benim yapay uysallığımı silip atmayı nasıl başardı, hangi noktaya kadar gerekli kararlılığı gösterdi, hangi noktaya kadar hakaretleri bile dikte etti bana? Binbir korku ve binbir kuruntu arasında gözü pekçe Franco'nun odasına süzülüşümde onu değil de kimi örnek alı-

yordum? Ve ona karşı hissettiğimin aşk olmadığını anladığımda, duygusal soğukluğumu gözlemlediğimde hissettiğim mutsuzluk, kökeninde, Lila'nın gösterdiği ve göstermekte olduğu sevme kapasitesiyle karşılaştırmaktan başka neydi ki?

Evet, yazımı zorlaştıran biri varsa o da Lila. Bana kısmet olan ona kısmet olsaydı nasıl bir hayatı olurdu, benim şansımı o nasıl değerlendirirdi diye düşünmeye zorluyor beni hayat sürekli. Ve onun hayatı sürekli benimkine uzanıyor, söylediğim sözlerin içinde sık sık onunkilerden biri yankılanıyor, benim şu davranışım onun o davranışının bir uyarlaması oluyor, benim şu eksikliğim onun şu fazlalığı yüzünden olmuş oluyor; bende *bir şey fazladan* kendini belli ediyorsa, bunun nedeni *onda eksik* olması oluyor. Tabii bir de bana hiç söylememiş olsa da sezgilerime emanet bıraktığı, bilmediğim ve sonradan defterlerinde okuduğum şeyler var. Böylece olayların anlatımı filtrelerle, atıflarla, yarım gerçeklerle, yarım yalanlarla hesaplaşmak zorunda kalıyor: geçmiş zamanı bitkin düşene kadar ölçmek için sözcüklerin belirsiz metresinden yararlanmak gerekiyor.

Sözgelişi Lila'nın ıstırapları hakkında her şeyi kaçırdığımı kabul etmeliyim. Nino'yu sahiplenmişti, gizli sanatları sayesinde Stefano'dan değil ama Nino'dan gebe kalmıştı, aşk yüzünden içinde büyüdüğümüz ortamda asla kabullenilmeyecek bir adım atmak üzereydi –kocayı terk etmek, yeni kazandığı refahı elinin tersiyle itmek, sevgilisi ve bebeği ile öldürülme tehlikesini göze almak– ve ben bu nedenlerden ötürü onun romanlara, filmlere, çizgi romanlara özgü fırtınalı bir mutluluğu yakaladığını sanmıştım; o zamanlar beni gerçekten ilgilendiren evliliğin mutluluğu değil, tutkuyla yaşanan mutluluktu; beni değil, onu bulmuş olan hayrın ve şerrin şiddetli kargaşasıydı.

Yanılıyordum. Şimdi Stefano'nun bizi Ischia Adası'ndan eve döndürdüğü sabaha geri gidiyorum ve kesinlikle biliyorum ki,

vapur kıyıdan uzaklaşırken, Lila, Nino'nun sabah onu kumsalda bulamayacağını, artık onunla tartışamayacağını, konuşamayacağını, fısıldaşamayacağını, onunla bir daha birlikte yüzemeyeceğini, bir daha öpüşüp, kucaklaşıp, sevişemeyeceğini fark ettiği an derin bir keder hissetmişti. Birkaç gün içinde onun Bayan Carracci olarak bütün hayatı –dengeleri ve dengesizlikleri, stratejileri, mücadeleleri, savaşları ve ittifakları, tedarikçilerle ve müşterilerle sıkıntıları, tartıda hile sanatı, kasanın çekmecesindeki parayı artırma uğraşı– eridi gitti, bütün gerçekliğini kaybetti. Somut ve gerçek olan bir tek Nino ve onu isteyen, onu gece gündüz arzulayan, yatak odasının karanlığında diğerini bir iki dakikalığına olsun unutabilmek için kocasına sarılan Lila kaldı. Kötü bir zaman dilimiydi. İşte o dakikalar, ona sahip olma ihtiyacını en kuvvetli şekilde hissettiği anlardı; öyle netti, öyle kesin ayrıntılara sahipti ki arzusu yüzünden Stefano'yu bir yabancıymış gibi itiyor, yatağın bir köşesine sığınıp ağlıyor, hakaretler yağdırıyor ya da banyoya kapanıp kendini içeri kilitliyordu.

85.

İlk anda gecenin karanlığına sığınıp sıvışmak, Forio'ya dönmek geldi aklına ama kocasının onu hemen bulabileceğini anladı. Bunun üzerine Alfonso aracılığıyla Marisa'ya, ağabeyinin Ischia'dan ne zaman döneceğini biliyor mu diye sordurmayı düşündü, ama kayınbiraderinin bu soruyu Stefano'ya çıtlatacağını düşünüp vazgeçti. Telefon rehberinde Sarratore ailesinin telefon numarasını buldu, aradı, karşısına Donato çıktı. Nino'nun bir arkadaşı olduğunu söyleyince Donato kindar bir sesle lafı kısa kesti, kapattı. Çaresizlik yüzünden yeniden

tekneye binip adaya gitmeyi düşünürken ve tam karar vermek üzereyken, eylül başlarında bir ikindi vakti Nino kalabalık şarküterinin kapısında belirdi; saçı sakalı uzamıştı ve acayip sarhoştu.

Lila, kendi gözlerinde aklını kaçırmış bir yabancı, serserinin teki olarak gördüğü genci kovmaya yeltenen Carmen'i durdurdu. "Ben hallederim," deyip Nino'yu oradan uzaklaştırdı. Kararlı hareketlerinde, soğuk ses tonunda Carmen Peluso'nun birlikte ilkokula gittikleri çocuktan çok farklı bir hale gelen Sarratore'nin oğlunu tanımamış olması güvencesi yatıyordu.

Elini çabuk tuttu. Dışarıdan bakınca her zamanki, bütün sorunları hızla çözmeyi başaran Lila idi. Aslında o anda nerede olduğunu bile farkında değildi. Mallarla kaplı duvarlar solmuştu, sokak bütün tanımlarını yitirmişti, yeni apartmanların temiz cepheleri erimişti ve her şeyden önemlisi, göze aldığı tehlikenin farkında değildi. Nino Nino Nino: sadece neşe ve arzu hissediyordu. O karşısındaydı, nihayet yeniden yanındaydı ve her haliyle acı çekmiş olduğu, acı çektiği, onu aradığı, onu istediği, hatta şimdi onu sokakta kucaklamaya, öpmeye çalıştığı her halinden belliydi.

Onu evine sürükledi; en güvenli yer orası gibi göründü gözüne. Gelip geçen mi? Hiçbirini görmedi. Komşular mı? Görmedi. Lila apartman kapısını ardından kapadığı anda sevişmeye başladılar. Hiçbir çekincesi yoktu. Sadece hemen Nino'yu sahiplenmek, onu tutmak, onu oyalamak istiyordu. O gereksinme, sakinleştiklerinde bile dinmedi. Mahalle, komşular, şarküteri, sokaklar, demiryolu sesleri, Stefano, belki meraklanmış olan Carmen yavaş yavaş aklına geri gelmeye başladı ama bu düşünceler, aceleyle düzene sokarken hem engel yaratmayacak hem de rastgele şekil verme sırasında ansızın devrilmeyecek şekilde dizilecek nesnelerden farklı değillerdi.

Nino onu haber vermeden gitmekle suçlarken sımsıkı sarıldı, bir kez daha istedi. Hemen ve birlikte oradan gitmeleri gerektiğini söylüyordu ama nereye olduğunu kendi de bilmiyordu. Lila ona evet, evet, evet diyordu ve bütün çılgınlığını paylaşıyordu ama ondan farklı olarak zamanı, akıp giderken yakalanma tehlikesini büyüten saniyeleri ve dakikaları da hissediyordu. Bu nedenle onunla birlikte uzandığı zeminde, gözlerini tam tepelerinde bir tehdit gibi tavandan sarkan lambaya dikmişti ve daha önce tek kaygısı Nino'ya hemen sahip olmak iken, isterse her şey varsın yıkılsın diye düşünürken şimdi lamba tavandan kopmadan, yer yarılmadan ve Nino bir kenara, kendi öteki kenara düşmeden onu nasıl sımsıkı tutacağını düşünüyordu.

"Git."

"Hayır."

"Evet."

"Lütfen, yalvarıyorum sana, git buradan."

Onu ikna etti. Carmen'in bir şey söylemesini, komşuların dedikodu yapmasını, Stefano'nun onu dövmek için eski şarküteriden dönmesini bekledi. Hiçbiri olmadı, rahatladı. Carmen'in maaşını artırdı, kocasına karşı daha muhabbetli oldu, Nino ile gizlice buluşabilmelerini sağlayacak bahaneler uydurdu.

86.

Başlangıçta en büyük sorun, her şeyi mahvedecek bir dedikodu değil oydu, sevdiği erkekti. Onu pençesinin içine almak, öpmek, ısırmak, içine girmekten başka hiçbir şeye önem vermiyordu. Sanki bütün ömrünü ağzını onun ağzına dayayarak, bedenini onun bedeni içine ulayarak yaşamaktan başka hiçbir

arzusu yoktu, başka bir şey istemiyordu. Ayrılmaya tahammülü yoktu, bundan korkuyordu, kızın yeniden buharlaşacağından çekiniyordu. Bu nedenle alkolle oyalanıyordu, ders çalışmıyordu, sürekli sigara tüttürüyordu. Öyle görünüyordu ki, dünyada o ikisinden başka hiçbir sorun yoktu, olur da sözcüklere başvururs a bunu sadece kıskançlığını haykırmak, onun kocasıyla yaşamaya devam etmesinin ne kadar katlanılmaz bir hal olduğunu takıntılı bir şekilde dillendirmek için yapıyordu.

"Ben her şeyi terk ettim," diye mırıldanıyordu bitkin, "ve sen hiçbir şeyi bırakmak istemiyorsun."

"Ne yapmayı düşünüyorsun peki?" diye soruyordu Lila.

Nino soru şaşkına çevirdiği için susuyordu ya da gidişat onu rencide ediyormuş gibi öfkeleniyordu. Çaresizlik içinde konuşuyordu:

"Sen beni artık istemiyorsun."

Oysa Lila onu istiyordu, daha çok daha çok istiyordu ama istediği başka şeyler de vardı ve bunları hemen istiyordu. Onun yeniden eğitimine devam etmesini, Ischia döneminde olduğu gibi aklını başından almasını istiyordu. İlkokulun üstün yetenekli kızı, Oliviero öğretmeni cezbeden, *Mavi Peri* kitabını yazan o kız şimdi yeniden ortaya çıkmıştı ve yeni enerjiyle yanıp tutuşuyordu. Nino onu düşmüş olduğu kara batağın dibinde bulmuştu ve yukarı çekmişti. O küçük kız şimdi o önceki çalışkan gencin geri gelmesini ve onun, kendinde Sinyora Carracci'yi silip süpürecek gücü bulana kadar gelişmesine yardım etmesini istiyordu. İşte bunu yavaş yavaş başardı.

Ne oldu bilmiyorum: Nino onu kaybetmemek adına öfkeli bir sevdalıdan daha fazlası olması gerektiğini sezinlemiş olmalı. Ya da belki hayır, belki sadece tutkunun içini boşalttığını hissetmişti. Nihayetinde yeniden okumaya başladı. Lila da baştan mutlu oldu: Nino yavaş yavaş toparlandı, onun Ischia'da tanıdığı kişi

oldu, bu da onu Lila için daha vazgeçilmez kıldı. Sadece Nino'ya değil onun sözlerinin, düşüncelerinin de bazılarına kavuştu. Nino hoşnutsuzlukla Smith okuyordu, Lila da okumaya çalışıyordu; Nino daha da hoşnutsuzlukla Joyce okuyordu, Lila da okumaya çalışıyordu. Görüşebildikleri ender zamanlarda konuştukları kitapları satın aldı. Onlar hakkında tartışmak istiyordu, buna çare bulunamıyordu.

İyice kafası karışan Carmen, Lila'nın şu ya da bu bahaneyle birkaç saatliğine yok olduğunda yapılması gereken bu kadar acil ne işi olduğunu merak ediyordu. Kaşlarını çatıp şarküterinin en kalabalık saatlerinde bile, müşterilerin ürününü tartmayı ona bırakan, bir şey görmez ve duymaz gibi davranıp kitap okumaya ya da defterine yazı yazmaya gömülen Lila'ya bakıyordu. Ona "Lina, bana yardımcı olur musun lütfen?" demesi gerekiyordu. Ancak o zaman gözlerini kaldırıyor, parmaklarının uçlarını dudaklarında dolaştırıyor ve evet diyordu.

Stefano'ya gelince, sinir buhranları ile uysallık arasında gidip geliyordu. Kayınbiraderiyle, kayınpederiyle, Solara kardeşlerle konuşurken, bu kadar deniz tatiline rağmen karısının neden gebe kalamadığını sorgularken, Lila çıkıp ayakkabı işinde dönen dolaplar konusunda onunla alay ediyor, sonra da gece yarılarına kadar romanların, dergilerin, gazetelerin içine gömülüyordu: gerçek hayat onu artık ilgilendirmezmiş gibi bu çılgınlığa sarmıştı gene. Onu izliyordu, onu anlamıyordu ya da anlamaya zamanı ve hevesi yoktu. Ischia'dan sonra, saldırgan olan yanı, karısının kimi zaman reddetme, kimi zaman barışçıl yabancılaşma halleri karşısında onu yeni bir çarpışmaya ve kesin bir açıklama istemeye itiyordu. Ama daha temkinli, belki daha ürkek yanı ötekini engelliyor, bir şey yokmuş gibi davranıyor ve şöyle düşünüyordu: tepemi attırdığı döneme göre böylesi daha iyi. Lila da bu düşünceyi sezmiş olduğundan onun bu niyette kalması için elinden geleni

yapıyordu. Akşamları ikisi de işten eve döndüklerinde kocasına husumet sergilemiyordu. Ama akşam yemeğini yedikten ve bir iki sohbetten sonra sakınımlı bir şekilde okumaya gömülüyordu ve bu zihinsel mekâna kocasının sızması mümkün olmuyordu; o mekânda sadece Lila ve Nino barınıyorlardı.

Nino o dönemde onun için ne anlama geliyordu? Onu daimi bir erotik hayal dünyasında tutan cinsel takıntıydı; düzeyine ulaşmak istemesiyle gelen bir akıl tutulmasıydı; en önemlisi, gizli çift için soyut bir projeydi, hem iki sevdalı için sığınacak bir kulübe hem de oraya kapanıp dünyanın karmaşıklığı üzerine düşünceler ürettikleri, erkeğin var ve aktif, kadının onun topuğuna yapışık bir gölge, temkinli suflör, sadık işbirlikçi olacağı bir laboratuvardı. Birkaç dakikalığına değil de bir saatliğine beraber olabildikleri ender zamanlarda o saat coşkun bir cinsel ve sözel nehre dönüşüyordu; tam bir iyi olma hali yaşanıyordu; öyle ki ayrılık anında şarküteriye ya da Stefano'nun yatağına dönmek katlanılamaz bir şey oluyordu.

"Artık dayanamıyorum."

"Ben de."

"Ne yapacağız?"

"Bilmiyorum."

"Hep seninle olmak istiyorum."

Ya da diye ekliyordu Lila, her gün birkaç saat.

Ama sürekli ve güvenli bir saat dilimi nasıl yaratılırdı? Nino ile evinde görüşmesi çok tehlikeliydi, sokakta buluşmak daha da tehlikeliydi. Stefano bazen şarküteriye telefon ediyordu, Lila'nın yokluğunu makul bir şekilde açıklamaları güç oluyordu. Böylece, Nino'nun sabırsızlıkları ve kocasının itirazları arasında sıkışan Lila, gerçeklik duygusunu yeniden kazanmak ve kendisine içinden çıkılmaz bir duruma düştüğünü itiraf etmektense, dünya bir tuval ya da satranç tahtasıymış gibi hareket etmeye başladı ve

boyanmış bir sahneyi ya da bir iki piyonun yerini değiştirmekle, oyunun, gerçekten önemi olan tek şeyin, *onun* oyununun, *ikisinin oyununun* oynanmayı sürdürebileceğini düşündü.

Gelecek söz konusu olunca, gelecek ertesi gün, bir sonraki gün ve daha sonraki gün anlamına geliyordu. Ya da defterlerinde sık rastlanan ani katliam ya da kan imgeleri oluyordu. Hiçbir zaman *cinayete kurban gideceğim* yazmıyordu, cinayet haberlerini naklediyor, bazen de kendi yenilerini uyduruyordu. Bunlar öldürülmüş kadınları anlatan öykülerdi; katilin azgınlığı vurgulanıyordu, dört bir yanda kan oluyordu. Ve gazetelerde asla olmayan ayrıntılar ekliyordu: yuvalarından sökülmüş gözler, boğazını ya da iç organlarını deşen bıçak, memesini delip geçen bir çakı, kesilmiş meme uçları, göbeğinden aşağı yarılan karın, genital organlarını kazıyan bıçak. Sanki gerçekçi şiddetli ölüm olasılığında bile, onu sözlere, yönetebileceği bir modele indirgeyerek, gücünü alıp yok etmek istiyordu.

87.

İşte bu oyunun görüş açısına uygun olarak Lila, ağabeyi, kocası ve Solara kardeşler arasında ölümcül bir sonuca yol açabilecek çarpışmaya kendini dahil etti. Martiri Meydanı'ndaki ticari durumu idare edecek en uygun kişinin o olduğunu iddia eden Michele'nin davetini kabul etti. Ansızın ona hayır demekten vazgeçip, mutlak özgürlük ve –sanki kendisi Sinyora Carracci değilmiş gibi– dolgun bir maaş için tartışmalı bir pazarlık yaptı ve sonucunda ayakkabı mağazasında çalışmaya başladı. Yeni Solara markası tarafından tehdit edildiğini hisseden ve onun bu adımını bir ihanet olarak algılayan ağabeyine ve önce öfkelenen, sonra tehdit eden, sonra da onu iki kardeşle kendi adına aracılık

yapmaya iterek, anneleriyle imzalanmış borç sözleşmesini, öteki alacak verecek hesaplarının temizlenmesini sağlayan Stefano'ya katiyen kulak asmadı. Yanından ayrılmayıp, fark ettirmeden mağazanın yeni düzenlenişini denetleyen, aynı zamanda Rino ve Stefano'yu atlayarak bizzat onun elinden çıkacak yeni ayakkabı modellerine sahip olmak adına tatlı diller döken Michele'yi de görmezden geldi.

Lila bir süredir ağabeyinin ve babasının sepetleneceğini, Solara kardeşlerin her şeye el koyacağını, Stefano'nun ancak onların dalaverelerine uyum sağlamak koşuluyla su yüzünde kalabileceğini sezmişti. Bu olasılık başlangıçta onu gücendiriyor olsa bile, şimdi defterine bu konuyu hiç umursamadığını yazıyordu. Elbette küçük patron rolü düşüşe geçen Rino için üzülüyordu; üstelik şimdi bir de bakması gereken karısı ve çocuğu vardı. Ama geçmişte kalan bütün bağlar şimdi onun gözünde önemini yitirmişti ve sevgi kapasitesi tek bir yola girmişti; her düşüncesinin, her duygusunun merkezinde Nino vardı. Önceleri ağabeyini zengin etmek için hareket etmişti ama şimdi sadece sevgilisini mutlu etme arzusundaydı.

Martiri Meydanı'ndaki mağazada neler yapabileceğini görmek için oraya ilk gidişinde, asılı olduğu yerde tutuşup yanmış olan gelinlikli fotoğrafının duvarda bıraktığı sarı siyah izi görünce içi fena oldu. Bu iz onu çok etkiledi. Nino'dan önce yaptığım ve yaşadığım hiçbir şey hoşuma gitmiyor, diye geçirdi aklından. Ve ansızın, mücadelesinin en çarpıcı anlarını gizemli bir nedenle şehrin merkezinde yaşadığını fark etti. Orada, Mille Caddesi'nin gençleriyle kavga ettikleri o akşam sefaletten kurtulması gerektiğine kesin olarak karar vermişti. Orada, o kararından pişmanlık duymuş ve gelinlikli resminin üzerini boyamıştı ve o tahrifatın dükkânda bir dekorasyon unsuru yarattığını iddia etmişti. Orada, gebeliğinin sonlandığının işaretini almıştı. Orada, ayakkabı

işinin kötüye gitmesinden dolayı Solara kardeşlerin öteki işlerine dahil olmuştu. Ve işte orada, evliliği bitecekti, onu üzerinden sıyırıp atacaktı. Stefano'dan ve soyadıyla gelen bütün yükten kurtulacaktı. Michele Solara'ya duvardaki yanık izini işaret ederek, bu ne bakımsızlık, dedi. Sonra kaldırıma çıktı, meydanın ortasındaki aslan heykellerine baktı ve onlardan korktu.

Her tarafı badana ettirdi. Penceresi olmayan tuvalette bir zamanlar iç avluya açılan bir kapının olduğu yeri yeniden açtırdı ve buraya biraz ışık girebilsin diye buzlu cam taktırdı. Chiatamone'deki bir galeride görüp hoşlandığı bir ressamın iki tablosunu satın aldı. Mahalleden değil, Materdei semtinden, sekreterlik okumuş bir kızı kendine yardımcı olarak tuttu. Saat birden dörde kadar öğle tatili yapacağını, bunun hem kendisi, hem çalışanı için mutlak bir dinlenme sağlayacağını söyledi ve elbette tezgâhtar kız buna çok sevindi. Onun her yeniliğini gözü kapalı kabul eden ve her ayrıntı, her masraf konusunda bilgilendirilmek isteyen Michele'yi de idare etti.

Bu arada Martiri Meydanı'nda çalışma seçimi yüzünden mahallede eskisinden daha fazla yalnızlığa mahkûm edildi. İyi bir evlilik yapmış, sıfırdan refah içinde bir hayata geçmiş olan, kocasının satın almış olduğu evin, kendi evinin hanımı olabilecek genç kadının neden sabahın köründe yataktan kalkıp bütün gün merkezde, evinden uzakta çalıştığına, başkasının eline baktığına, Stefano'ya ve onun yüzünden yeniden yeni şarküteriye dönüp didinmek zorunda kalan kaynanasına hayatı zindan ettiğine kimsenin aklı ermiyordu. Özellikle Pinuccia ve Gigliola, kendi kafalarına göre Lila'ya çamur atmakta yarıştılar ama bu beklenen bir şeydi zaten. Asıl umulmayan, ondan edindiği sayısız nimet yüzünden Lila'ya tapan Carmen'in, onun şarküteriden ayrılmasının üzerine sevgisini bir anda, bir hayvanın pençesine kaptırdığı elini çeker gibi çekmesiydi. Arkadaş meslektaş olarak

çalışırken, şimdi Stefano'nun annesinin zulmüne ani bir geçiş yapmaktan hoşlanmamıştı. Kendisine ihanet edildiğini, kaderine terk edildiğini düşünüyordu ve bu alınganlığını nasıl yöneteceğini bilemedi. Olayı nişanlısı Enzo ile de didikliyordu, ama onun bu kadar hırçınlaşmasına anlam veremeyen Enzo, başını sallıyor, her zamanki sükûnetiyle, Lila'yı savunmaktan çok en fazla iki üç kelimeyle ona bir tür dokunulmazlık atfediyor ve onun daima doğru ve tartışılmaz gerekçelere sahip olma ayrıcalığı olduğunu söylüyordu.

Carmen de hırslanıyor ve "Benim yaptığım hiçbir şey doğru olmuyor da onun yaptıkları hep doğru bulunuyor," diye söyleniyordu.

"Kim demiş?"

"Sen: Lina düşünür, Lina yapar, Lina bilir. Ya ben? Beni buraya bıraktı, çekip gitti. Ama tabii, o gitmekte haklıdır, bense yakınmakta haksızım. Doğru mu? Öyle mi düşünüyorsun?"

"Hayır."

Ama bu tek kelimelik basit ve saf yanıta rağmen Carmen ikna olmuyordu, acı çekiyordu. Enzo'nun her şeyden bıktığını, ondan da sıkıldığını hissediyor ve bu onu daha da kızdırıyordu. Babası öldüğünden beri, askerden döneli beri, delikanlı yapması gerekeni yapıyor, eski hayatını sürdürüyordu, ama bu arada askerdeyken başladığı gece eğitimini almayı sürdürüyor ve şimdi kim bilir ne diploması almak için ders çalışıyordu. Şimdi kendini hapsettiği zihninde bir canavar gibi kükrerken –içeride kükreme, dışarıda sessizlik– Carmen ona artık tahammül edemiyordu, özellikle de onun biraz canlanıp o şırfıntıdan söz etmesini kabullenemiyordu ve yüzüne bağırıyor, sonra da çığlık çığlığa ağlamaya başlıyordu:

"Lina'dan tiksiniyorum, çünkü kimseyi taktığı yok, ama sen bundan hoşlanıyorsun, biliyorum. Ama ben onun gibi davransam suratımı dağıtırsın."

Ada ise, bir süredir ona cehennem azabı yaşatan karısına karşı, işvereninin yanında yer almaya başlamıştı ve Lila lüks malların tezgâhtarlığını yapmak için kent merkezine gidince daha da sinsi davranmaya başladı. Önüne gelene onun hakkında kötü şeyler söylüyordu, utanıp sıkılmadan, çekinmeden konuşuyordu, ama özellikle de Antonio ve Pasquale'ye söyleniyordu: "Siz erkekleri daima kandırdı," diyordu "yosmanın teki olduğu için hepinizi aldattı." Pasquale ve Antonio bütün bir erkek cinsinin tümünün yetersizliğini temsil ediyormuş gibi öfkeyle aynen böyle söylüyordu. Ondan yana durmayan ağabeyine hakaret ediyor, ona şöyle bağırıyordu: "Sen sesini çıkarmıyorsun, çünkü sen de Solara'nın parasını yiyorsun, ikiniz de onun çalışanı oldunuz ve biliyorum ki şimdi sen bir kadından emir alacaksın, onun dükkânı yerleştirmesine yardım edeceksin, o sana şunu şuraya kaldır diyecek ve sen boyun eğeceksin." En beterini de sevgilisi Pasquale'ye yapıyordu; zaten onunla giderek daha zor anlaşır olmuştu ve ona sürekli saldırıyor, şöyle diyordu: "Üstün başın leş gibi, pis kokuyorsun." Erkek özür diliyordu, henüz işten dönmüş oluyordu, ama Ada çıkışmayı sürdürüyor, bunu her fırsatta yapıyordu; öyle ki Pasquale huzurlu yaşayabilmek adına Lila konusunda pes etti, yoksa nişanı bozmak zorunda kalacaklardı. Aslında –bunu da söylemek gerekliydi– susmasının tek nedeni bu değildi: o ana kadar hem nişanlısına hem kız kardeşine sık sık kızmıştı, çünkü Lila'nın yükselişinin o ikisine ne kadar yarar sağladığını unutmuş gibiydiler, ama bir sabah arkadaşımızı Michele Solara'nın onu Martiri Meydanı'na götüren Giuletta marka arabasında sosyete orospusu gibi giyinmiş ve boyanmış olarak görünce, gerçek bir ekonomik gereksinme yokken insanın kendisini öyle bir tipe nasıl sattığını anlayamadığını kabullenmişti.

Lila ise her zamanki gibi çevresinde yayılmakta olan düşmanlığı fark etmedi ve kendini yeni işine verdi. Ve satışlar kısa süre

içinde kanatlandı. Mağaza, evet, hem alışverişe gelenlerle, ama hem de, o canlı, pek güzel, sohbeti parlak, kitaplarını ayakkabıların arasına yerleştiren, o kitapları okuyan, zeki sözlerin yanında çikolata ikram eden ve dahası, bir avukatın ya da mühendisin, *Mattino* gazetesi yazarının, parasını ve zamanını kulüpte oyun oynayarak harcayan genç ya da yaşlı bir snobun eşi ya da kızlarına hiç de Cerullo ya da Solara marka ayakkabı satmak niyetinde görünmeyen bu hanımla sohbet etmek keyfi için gelenlerle doluyordu; bu genç hanım sanki sadece onları divanına buyur edip rahat ettirmek ve onlarla şuradan buradan konuşmak istiyordu.

Tek engeli Michele idi. İş saatleri sırasında çoğunlukla onun ayaklarının arasında oluyordu ve bir keresinde o hep alaycı, hep imalı ifadesiyle şöyle dedi:

"Sen yanlış koca almışsın Lila. Ben doğru görmüşüm: bak, işimize yarayacak insanlarla ne güzel ilişki kuruyorsun. Ben ve sen bir iki senede bütün Napoli'yi ele geçiririz ve sonra canımızın istediğini yaparız."

Bu sözleri söyledikten hemen sonra onu öpmeye çalıştı.

Lila onu itti, Michele bozulmadı. Sonra gülerek şöyle dedi:

"Sorun değil, ben beklemeyi bilirim."

"Canın nerede istiyorsa orada bekle, ama burada değil," dedi Lila, "çünkü burada bekleyeceksen ben yarın şarküteriye dönerim."

Michele ziyaretlerini azalttı, Nino'nun ziyaretleri arttı. O ve Lila, Martiri Meydanı'ndaki mağazada aylar boyunca, pazar ve bayram günleri dışında her gün kendilerine ait üç saatin tadını çıkardılar. Tezgâhtar kız üç saat kırk beş dakikalığına kepengi indirip gidiyor, Nino saat birde tuvaletin minik kapısından giriyor, saat tam dörtte, kız dönmeden aynı kapıdan çıkıp gidiyordu. Bir sorunun yaşandığı ender durumlarda –bir iki kere Michele Gigliola ile birlikte geldi ve özel bir gerilimin yaşandığı gün Ste-

fano çıkageldi– Nino tuvalete kapandı ve oradan da avluya açılan kapıcık sayesinde sıvıştı.

Sanıyorum o dönem ufukta mutlu bir birlikteliğin göründüğü coşkulu bir dönem olmuştur. Lila bir yandan ayakkabı ticaretine sıra dışı bir dokunuş kazandıran genç hanım rolünü oynamayı sürdürme gayreti gösteriyordu, öte yandan da Nino için okuyor, Nino için çalışıyor, Nino için düşünüyordu. Ve mağazada tanıştığı bazı yüksek seviyeli kişileri Nino'ya yardım edebilme konusunda kullanabileceğine inanıyordu.

İşte o aşamada Nino *Mattino* gazetesinde Napoli konusunda bir makale yazdı ve bu ona üniversite çevresinde mütevazı bir ün kazandırdı. Ben duymadım bile, iyi ki de öyle oldu. Beni Ischia'da olduğu üzere kendi hikâyelerine dahil etselerdi öyle derinden etkilenirdim ki, kendimi bir daha toparlayamazdım. Zaten o makalenin Lila'ya ait olduğunu anlamam zor olmayacaktı –ciddi bilgi veren noktalar değil ama uzmanlık gerektirmeyen bir iki sezinleme, birbiriyle ilgisi olmayan şeyler arasında kurulan yaratıcı bağlantılar sayesinde–, zira Nino asla böyle güzel yazamamıştı, daha sonra da yazamayacaktı. Sadece o ve ben bilirdik bu tarz yazı yazmayı.

88.

Derken gebe olduğunu fark etti ve Martiri Meydanı kandırmacasına son vermeye karar verdi. 1963 sonbaharı sonlarında bir pazar günü, her zaman yaptıkları üzere kaynanasına öğle yemeğine gitmeyi reddetti ve hamaratça mutfağa girdi. Stefano yemek sonrasına pasta almak için Solara pastanesine gitti ve ziyaretlerine gidememelerini affettirmek niyetiyle kız kardeşi ve

annesi için de bir şeyler hazırlattı. Lila bu sırada balayı için satın almış olduğu bavula iç çamaşırlarından bazılarını, bir iki giysiyi, bir iki çift kışlık ayakkabıyı koydu ve salon kapısının arkasına sakladı. Sonra kirlettiği tencereleri yıkadı, mutfak masasını özenle hazırladı, çekmeceden et bıçağını alıp lavaboya koydu ve üzerini bir bezle örttü. Sonunda kocasının dönmesini beklerken yemek kokusunu havalandırmak için pencereyi açtı ve denizliğe dayanıp geçen trenleri, parlak rayları seyretti. Soğuk hava evin ısısını düşürmüştü ama onu rahatsız etmiyor, tam tersine ona enerji veriyordu.

Stefano döndü, sofraya oturdular. Annesinin güzel yemeklerinden mahrum kaldığı için surat asan kocası yemeği övmek için tek söz etmedi ama kayınbiraderi Rino konusunda daha sert, yeğeni hakkında daha sevgi dolu sözler söyledi. Rino'nun bu bebeğe katkısı pek yokmuş gibi, ondan birkaç kez *kız kardeşimin bebeği* diye söz etti. Sıra pasta yemeye geldiğinde erkek üç minik pasta attı ağzına, kadın hiç yemedi. Stefano kremalı ağzını özenle temizledi ve şöyle dedi:

"Gidip uyuyalım biraz."

Lila yanıtladı:

"Yarından itibaren mağazaya gitmiyorum."

Stefano öğleden sonranın iyi geçmeyeceğini hemen anladı.

"Neden?"

"Çünkü canım istemiyor."

"Michele ve Marcello ile kavga mı ettin?"

"Hayır."

"Lina manyaklık etme, çok iyi biliyorsun ki ben ve ağabeyin zaten onlarla arada sırada birbirimize giriyoruz, sen de durumu daha karmaşıklaştırma."

"Benim bir şeyi karmaşıklaştırdığım yok. Ama artık oraya gitmeyeceğim."

Stefano sustu, Lila onun telaşlandığını anladı; olayı fazla derinleştirmeden kapamak istiyordu. Kocası, onun Solara kardeşlerin bir hakaretini, bağışlanamayacak bir edepsizliklerini açığa vuracağını sanmıştı ve bunu bir kez öğrendiği takdirde aralarının tamir edilemez bir şekilde bozulacağından korkuyordu. Karısına böyle bir davranışta bulunmalarına asla izin veremezdi.

"Pekâlâ," dedi konuşmaya karar verdiğinde, "gitme artık, şarküteriye dön."

Lila yanıtladı:

"Şarküteriye de gelesim yok."

Stefano ona kuşkuyla baktı.

"Evde mi kalmak istiyorsun? Harika. Çalışmak isteyen sendin, ben seni hiç zorlamadım. Doğru mu, değil mi?"

"Doğru."

"O halde otur evinde, bu benim sadece hoşuma gider."

"Evde de oturmak istemiyorum."

Erkek sükûnetini yitirmek üzereydi, endişeyi kovmak için tek bildiği yöntem buydu.

"Evde de oturmak istemiyorsan, ne bok istediğini öğrenebilir miyim?"

Lila yanıtladı:

"Gitmek istiyorum."

"Nereye gitmek?"

"Artık seninle kalmak istemiyorum, seni bırakmak istiyorum."

Stefano başka ne yapacağını bilemeyince güldü. Bu sözler ona o kadar akıl almaz geldi ki birkaç dakikalığına kendini rahatlamış bile hissetti. Onun yanağını çimdikledi, o malum yarım gülüşüyle karı koca olduklarını ve karı kocaların asla ayrılmadıklarını söyledi, hatta bir sonraki hafta sonu onu Amalfi kıyılarına götüreceğini ve orada birlikte biraz gevşeyeceklerini vaat etti. Ama Lila aynı sakinlikle artık birlikte kalmalarının bir

nedeni olmadığını, en baştan beri yanıldığını, daha nişanlıyken ondan sadece biraz hoşlandığını, ama şimdi açıkça onu hiç sevmemiş olduğunu anladığını söyledi; onun tarafından bakılmaya, onun para kazanmasına yardımcı olmaya, onunla uyumaya artık tahammül edemediğini söyledi. İşte bu konuşmanın sonucunda onu iskemleden düşüren bir tokat yedi. Stefano onu tam yakalayacakken, kalktı, lavaboya koştu ve bezin altına bıraktığı bıçağı kaptı. Erkek ona yeniden vurmak üzereyken bıçağı dayadı.

"Bir kez daha vur, seni babanı öldürdükleri gibi öldürürüm," dedi.

Stefano, babasının kaderine yapılan o göndermenin şaşkınlığıyla kalakaldı. Şöyle şeyler mırıldandı: "Pekâlâ, öldür beni, canın ne istiyorsa onu yap." Bir sıkıntı işareti yaptı, uzun ve engellenemez bir esneme geldi, ağzı bir karış açık esnerken gözlerinde bir parlaklık belirdi. Ona arkasını döndü ve gene söylenmeyi sürdürdü: "Durma, devam et, her şeyi sağladım sana, her istediğine izin verdim ve sen, seni sefillikten kurtaran, ağabeyini, babanı, o boktan aileni zengin eden bana böyle karşılık veriyorsun." Masaya gitti ve ağzına minik bir pasta daha attı.

Sonra mutfaktan çıktı, yatak odasına girdi ve birdenbire oradan bağırdı:

"Seni ne kadar çok sevdiğimi hayal bile edemezsin."

Lila bıçağı lavaboya bıraktı, şöyle düşündü: onu terk ettiğime inanmadı; bir başka sevgilim olduğuna hayatta inanmaz, bunu düşünemez bile. Gene de kendini zorlayarak Nino'yu itiraf etmek, bebek beklediğini söylemek için yatak odasına gitti. Ama kocası uyumuştu, büyülü bir pelerin gibi çekmişti uykuyu üzerine. Bunun üzerine paltosunu giydi, bavulunu aldı ve evden çıktı.

89.

Stefano bütün gün uyudu. Uyandığında ve karısının evde olmadığını gördüğünde de bir şey olmamış gibi davrandı. Küçüklüğünden beri, babası onu salt varlığıyla korkuttuğunda, onun göğsünü elleriyle yarıp açarak kalbini oradan sökmek arzusunu da, bunun yol açtığı korkuyu da kendinden uzakta tutmak için, tepki olarak o malum yarım gülüşle gülümsemeye, yavaş ve sakin hareketler yapmaya, çevresindeki dünyaya belli bir mesafede durmaya alıştırmıştı kendini.

Akşam olunca çıktı ve cesurca bir şey yaptı: dükkânında çalışan Ada'nın penceresinin altına gitti, Pasquale ile birlikte sinemada ya da gezintide olacağını tahmin etmesine rağmen ona, hem de birkaç kez seslendi. Ada biraz neşeli biraz telaşlı bir ifadeyle belirdi pencerede. Melina normalden fazla zırvaladığı için evde kalmıştı; Antonio, Solara kardeşlerin hesabına çalışmaya başlayalı beri hep dışarıda oluyordu, belli bir iş saati yoktu. Şu anda sevgilisi yanındaydı. Stefano yukarı çıktı, Lila'dan hiç söz etmeden Cappuccio evinde Pasquale ile siyaset, Ada ile şarküteriyle ilgili konuları konuşarak akşamı geçirdi. Eve döndüğünde, Lila ailesinin evine gitmiş gibi kandırdı kendini ve yatmadan önce özenle tıraş oldu. Bütün gece ağır bir uyku uyudu.

Can sıkıcı olaylar ertesi sabah başladı. Martiri Meydanı'ndaki mağazada çalışan kız Michele'ye, Lila'nın gelmediğini bildirdi. Michele Stefano'ya telefon etti, Stefano karısının hastalandığını söyledi. Bu hastalık günler sürdü, Nunzia kızının bir şeye ihtiyacı var mı diye ona uğradı. Kapıyı açan olmadı, akşam dükkânların kapanma saatinden sonra gene uğradı. Stefano işten henüz dönmüştü ve sesini sonuna kadar açtığı televizyonun karşısında oturuyordu. Küfretti, gidip kapıyı açtı, onu içeri buyur etti. Nunzia

"Lila nasıl?" dediği anda karısının onu terk ettiğini söyledi ve hıçkırarak ağlamaya başladı.

Her iki aile koşup geldi: Stefano'nun annesi, Alfonso, kucağında bebeğiyle Pinuccia, Rino, Fernando. Herkes korkmuştu ama sadece Maria ve Nunzia, Lila'nın başına gelenlerle ilgili olarak açıkça telaşlandı ve nereye gitmiş olabileceğine kafa yormaya başladı. Ötekiler onunla pek ilgili olmayan konularda dalaştılar. Stefano'nun ayakkabı mağazasının kapanmaması için bir çaba göstermemesine kızan Rino ve Fernando, onu Lila'yı hiç anlamamakla suçlayıp, Lila'yı Solara mağazasında çalışmaya göndermekle çok kötü bir şey yaptığını söylediler. Pinuccia'nın tepesi attı, kocasına ve kayınpederine Lila'nın hep delinin teki olduğunu ve onun Stefano'nun kurbanı değil, ama Stefano'nun Lila'nın kurbanı olduğunu söyledi. Alfonso polise başvurmak, hastaneleri dolaşmak gerektiğini söylemeye kalkınca, herkes sanki hakaret etmiş gibi çocuğun üzerine yürüdü; özellikle Rino, son arzularının mahallenin alay konusu olmak olduğunu bağırdı. Maria usulca şöyle dedi: "Belki biraz Lenù'nun yanında kalmaya gitmiştir." Bu varsayım kabul gördü. Kavga gene sürdü ama Alfonso dışında hepsi Lila'nın, Stefano ve Solara yüzünden melankoliye kapılıp Pisa'ya gitmeye karar verdiğine inandılar. "Evet," dedi Nunzia sakinleşerek, "hep öyle yapar, canı sıkılınca Lenù'yu arar." Bunun üzerine hepsi bu cüretkâr seyahate söylenmeye başladı; yok trene yalnız başına bindi, yok kimseye haber vermeden uzaklara gitti diye söylenip durdular. Öte yandan Lila'nın benim yanımda olması öyle akla yakın ve aynı zamanda rahatlatıcı göründü ki, hemen kesin olarak kabullenildi. Sadece Alfonso "Ben yarın gider oraya bakarım," dedi, ama Pinuccia hemen ona karşı çıktı: "Nereye gidiyorsun sen, çalışman gerekiyor." Fernando da homurdandı: "Bırakalım sakinleşsin, biraz kafasını dinlesin."

Ertesi gün Stefano, Lila'yı soran herkese bu açıklamayı yaptı: "Dinlenmek istiyordu, Pisa'ya Lenùccia'nın yanına gitti." Ama daha ikindi vakti olmadan Nunzia'nın içini bir sıkıntı bastı, Alfonso'yu aradı ve ona benim adresimi bilip bilmediğini sordu. Onda yoktu, zaten kimsede yoktu; bir tek annem biliyordu. Bunun üzerine Nunzia, Alfonso'yu anneme yolladı, ama annem herkese düşman olduğundan ya da derslerimi engellemesi korkusuyla ona adresi eksik verdi (olasılıkla elindeki adres eksikti; annem zar zor yazı yazabiliyordu, ikimiz de o adresin hiçbir zaman kullanılmayacağını, işe yaramayacağını biliyorduk). Her neyse, Nunzia ve Alfonso bana bir mektup yazdılar ve lafı dolandıra dolandıra Lila benim yanımda mı diye sordular. Mektubu Pisa Üniversitesi'ne gönderdiler; üzerinde adım ve soyadımdan başka bir bilgi olmadığından, zarf elime oldukça geç geçti. Okudum, Lila ve Nino'ya daha da sinirlendim, yanıt vermedim.

Bu arada Lila'nın sözde seyahate çıktığının ertesi günü Ada, eski şarküteride çalışmanın, ailesinin ve nişanlısının yükünü taşımanın yanı sıra bir de Stefano'nun evine uğrayıp temizlik ve yemek yapmaya başladı; bu da Pasquale'yi öfkelendirdi. Kavga ettiler, kıza şöyle dedi: "Hizmetçilik yapmak için para almıyorsun." Ada şu yanıtı verdi: "Seninle tartışarak zaman yitirmektense hizmetçilik yaparım daha iyi." Solara kardeşleri dizginlemek içinse Martiri Meydanı'na alelacele Alfonso yönlendirildi; o da kendisini orada pek mutlu hissetti. Sabahları düğüne gider gibi giyinip çıkıyordu, akşam gayet mutlu bir şekilde evine dönüyordu; bütün gün kent merkezinde yaşamaktan hoşnuttu. Sinyora Carracci'nin ortadan kaybolmasıyla iyice densizleşen Michele'ye gelince, Antonio'yu çağırdı ve şöyle dedi:

"Bul onu bana."

Antonio homurdandı:

"Napoli büyük Miche, Pisa da öyle, İtalya da öyle. Nereden başlayayım?"

Michele yanıtladı:

"Sarratore'nin oğlundan başla." Sonra ona gözündeki değeri sıfırdan düşük olan insanlara baktığı bakışıyla şöyle dedi: "Ama sıkıysa çevrene bu araştırmayı yaptığını söyle, seni o dakika Aversa Tımarhanesi'ne kapattırırım, bir daha da çıkamazsın oradan. Bildiğin, gördüğün her şeyi sadece bana söyleyeceksin. Anladın mı?"

Antonio başıyla evet işareti yaptı.

90.

Hayatı boyunca Lila'yı en çok korkutan şey, nesnelerden de fazla, insanların sınırlarını yitirmeleri ve yayılarak şekillerini kaybetmeleriydi. Ailede en çok sevdiği kişi olan ağabeyinin sınırlarını yitirmesi ve Stefano'nun nişanlıdan kocaya geçme aşamasında çözülüp yok olması onu dehşete düşürmüştü. Ancak defterlerini okuduğumda, bu durumun onun ilk balayı gecesini nasıl etkilediğini, kocasının içindeki arzu ve öfkenin ya da alçaklığın, hilekârlığın içten dışavurması yüzünden ters yüz olup çarpılmasından nasıl korktuğunu öğrendim. Özellikle geceleri uyanıp onu yatağın içinde deforme olmuş, fazla salgı yüzünden bir ura dönüşmüş olarak bulmaktan, onun eriyip damlamaya başlamasından, onunla birlikte çevredeki her şeyin, mobilyaların, bütün apartman dairesinin ve hatta karısı olarak kendisinin de yarılıp o canlı madde akıntısınca emilmesinden korkuyordu.

O gün kapıyı ardından kapadığında, kendisini, onu görünmez kılan beyaz bir buharın içindeymiş gibi hissetti ve elinde bavu-

luyla mahalleyi geçti, metroya bindi ve Campi Flegrei bölgesine gitti. Lila, içinde tanımsız biçime sahip varlıkların yaşadığı yumuşak bir mekânı ardında bıraktığı izlenimine kapıldı ve sanki artık kendisi parçalanmadan, çevresindekiler de parçalanmadan, onu, her şeyiyle onu kapsayabilen bir yapıya yöneldiğini sandı. Issız yollardan geçerek, hedefine vardı. Yoksul bir apartmanın ikinci katına bavulunu sürükledi; iki odalı, karanlık, bakımsız, berbat ve eski eşyalarla döşenmiş, tuvaletinde sadece klozet ve lavabonun bulunduğu eve girdi. Her şeyi bir başına halletmişti, Nino'nun sınavlara hazırlanması gerekiyordu, ayrıca *Il Mattino* için yeni bir makale hazırlıyordu ve bir denemeye dönüşmesi yüzünden *Cronache Meridonali* gazetesinden refüze edilen bir öncekini şimdi *Nord e Sud* adındaki bir dergiye de yazı verebileceğini düşünüyordu. Lila evi görmüş, kiralamış, avans ödemişti. Şimdi içeri girer girmez içinde müthiş bir sevinç hissetti. Sonsuza dek kendisinin bir parçası olması gereken kişiyi terk etmiş olmanın hazzını şaşkınlıkla karşıladı. Hazzını, evet böyle yazmıştı. Yeni mahalledeki evinin konforunun yokluğunu hiç hissetmedi, küf kokusunu hiç duymadı, yatak odasının köşesindeki nem lekesini hiç görmedi, pencereden zar zor sızan ışığın griliğini fark etmedi, bu ortamın ona çocukluğunun sefaletine dönüşü anımsatmasıyla hiç üzülmedi. Tam tersine güzel bir büyü sayesinde acı çektiği yerde yok olmuş ve ona mutluluk vaat eden bir yerde yeniden var olmuş gibi hissetti kendini. Sanıyorum bir kez daha kendini silmiş olmanın büyülü güzelliğini yaşadı; şimdiye kadar olan her şeye yeter demişti: anayola, ayakkabılara, şarküteriye, kocasına, Solara kardeşlere, Martiri Meydanı'na yeter; hatta benimle birlikte geçmişte kalan gelin hanıma, bir erkeğin karısı olmaya yeter. Kendiliğinden geriye bir tek, akşam yanına gelen Nino'nun âşığı olan Lina kalmıştı.

Nino gözle görülür biçimde heyecanlıydı. Lila'ya sarıldı, onu öptü, çevresine şaşkınlıkla baktı. Sanki beklenmedik baskınlar olabilirmiş gibi kapıyı, pencereleri sürgüledi. Forio'daki geceden sonra ilk kez bir yatakta seviştiler. Sonra Nino kalktı, ders çalışmaya başladı, ışığın fazla ölgün olmasından yakındı. Lila da yataktan kalktı, onun dersinin üzerinden geçmesine yardım etti. *Il Mattino*'nun makalesini yeniden gözden geçirdikten sonra gecenin üçünde yattılar, birbirlerine sarılıp uyudular. Dışarıda yağmur yağıyor, camlar zangırdıyor, ev yabancılık duygusu yaşatıyordu, ama Lila kendini güvende hissetti. Nino'nun uzun, ince bedeni ne kadar yeniydi, Stefano'nunkinden ne kadar uzaktı. Ne kadar heyecan vericiydi kokusu. Sanki bir gölgeler diyarından geliyormuş da şimdi nihayet hayatın gerçek olduğu bir yere varmış gibi hissetti. Sabah, ayaklarını yere bastığı anda kusmak için tuvalete koşması gerekti. Nino duymasın diye kapıyı örttü.

91.

Birlikte yirmi üç gün yaşadılar. Zaman geçtikçe, her şeyi geride bıraktığı için hissettiği ferahlık duygusu arttı. Evlenince sahip olduğu refahı hiç özlemedi; anne ve babasından, kardeşlerinden, Rino'dan, yeğeninden kopmak onu üzmedi. Elindeki paranın biteceğini de hiç dert etmedi. Sanki sadece Nino ile uyanıp Nino ile birlikte uyuyakalmanın, o ders çalışırken, yazarken yanında olmanın, onunla, kafasının içindeki sarsıntıların dışarı döküldüğü canlı tartışmalar yapmanın önemi vardı. Akşamları birlikte çıkıyor, sinemaya gidiyor, bir kitap tanıtımını, siyasi bir tartışmayı seçiyor, soğuktan, yağmurdan korunmak için birbirlerine sokulup didişerek, şakalaşarak evlerine doğru yürüyorlardı.

Bir keresinde kitaplar yazan ve aynı zamanda filmler de çeken ve adı Pasolini olan birini dinlemeye gitmişlerdi. Onunla ilgili her olay büyük kalabalıkları çekiyordu, ama Nino ondan hoşlanmıyordu, dudaklarını bükerek, "Eşcinselin teki, kuru gürültü koparmaktan başka bir şey yaptığı yok," diyordu. Öyle ki o gece gitme konusunda Lila'ya biraz direnç gösterdi, evde kalıp ders çalışmayı yeğleyeceğini söyledi. Ama Lila çok merak etmişti ve onu da beraberinde sürükledi. Toplantı, bir zamanlar Galiani öğretmenin sözünü dinleyerek onu sürüklediğim salonda yapılıyordu. Oradan büyük bir heyecanla çıktı, Nino'yu yazara doğru çekiştirdi, onunla konuşmak istiyordu. Nino sinirlendi, onu çekip götürmek için elinden geleni yaptı, özellikle de karşı kaldırımdaki ağır hakaretler yağdıran gençleri görünce. "Gidelim," dedi telaşla, "ne ondan hoşlanıyorum ne faşistlerden." Ama Lila kavga dövüşün ortasında büyümüştü, oradan sıvışmaya niyeti yoktu; sevgilisi onu ara sokağa çekiyor, o direniyor, gülüyor, hakaretleri hakaretlerle yanıtlıyordu. Kargaşa başlarken, dayakçıların arasında Antonio'yu görünce aniden Nino'nun sözünü dinlemesi gerektiğini anladı. Antonio'nun gözlerinde ve dişlerinde madeni bir parlaklık vardı; ötekilerin tersine o haykırmıyordu. Lila'yı fark edemeyecek kadar kendini tekme atmaya verdiğini anlasa da, o akşam tadını kaçırmaya yetti bu olay. Yolda giderlerken de Nino ile gerilim yaşadılar: Pasolini'nin söylediği şeyler hakkında aynı görüşte değillerdi, sanki ikisi farklı yerlere gitmiş, farklı insanları dinlemişlerdi. Bu kadarla da kalmadı. Nino o akşam Martiri Meydanı'ndaki kaçamak buluşmaların heyecanını özlediğini söyledi ve aynı anda Lila'da onu rahatsız eden bir şey olduğunu fark etti. Genç kadın da onun sıkıntılı dalgınlığını fark etti ve gerilimi artırmamak adına oradaki saldırganlar arasında mahalleden bir arkadaşını, Melina'nın oğlunu gördüğünü söylemedi.

Ertesi günden başlayarak Nino onunla çıkma konusunda giderek daha isteksiz davrandı. Önce ders çalışması gerektiğini söyledi ve bu doğruydu, sonra da böyle kalabalık ortamlarda kızın fazla abartılı davrandığını kaçırdı ağzından.

"Ne anlamda?"

"Abartıyorsun."

"Yani?"

O ana dek içinde biriktirmiş olduğu bir liste sıraladı:

"Yüksek sesle yorumlarda bulunuyorsun; biri senin karşında susunca sen ona saldırıp kavga başlatıyorsun; lafı çok uzatıp konuşmacıları usandırıyorsun. Böyle yapılmaz."

Lila böyle yapılmadığını hep bilmişti, ama şimdi onun yanındayken her şeyin mümkün olacağını, hatta mesafeleri bir sıçrayışla aşabileceğini, önemli kişilerle yüz yüze konuşabileceğini sanmıştı. Solara mağazasında önemli kişilerle iletişim kurmamış mıydı? Nino bir yazısını *Mattino* dergisinde yayınlayabilme şansını onun önemli müşterilerinin biri sayesinde yakalamamış mıydı? O halde? "Fazla çekingensin," dedi ona, "onlardan daha iyi olduğunu ve çok daha önemli adımlar atacağını hâlâ anlamadın." Sonra da öptü onu.

Ama sonraki akşamlar, Nino şu ya da bu bahaneyle yalnız başına çıkmaya başladı. Evde kalıp ders çalıştığı zaman da mahallenin ne kadar gürültülü olduğundan yakınıyordu. Ya da babasına gidip para istemek zorunda olduğu için söyleniyordu. Babası onu, "Nerede uyuyorsun, ne işler karıştırıyorsun, nerede yaşıyorsun, ders çalışıyor musun?" gibi sorulara boğuyordu. Ya da Lila'nın birbirine çok uzak şeyler arasında bağlantı kurma yeteneği karşısında, her zamanki gibi heyecanlanmak yerine başını sallayıp sinirleniyordu.

Bir süre sonra öyle huysuz oldu, sınavlarında öyle geri kaldı ki, ders çalışmayı sürdürebilmek için Lila'yla birlikte yatmamaya

başladı. Lila "Geç oldu, yatalım haydi," diyordu, ama o, dalgın bir edayla "Sen yat, ben sonra gelirim," yanıtını veriyordu. Onun battaniyenin altındaki kadın bedeninin hatlarına bakıyor, onun sıcaklığını arzuluyordu ama aynı zamanda bundan korkuyordu da. Daha mezun olmadım, diye düşünüyordu, daha bir işim yok; hayatımı mahvetmemek için çok çalışmam gerekiyor; oysa ben ne yapıyorum, burada evli, gebe, her sabah kusan, benim disipline girmemi engelleyen bir kadınla yaşıyorum. *Il Mattino* gazetesinin yazısını yayınlamayacağını öğrenince derin bir üzüntüye kapıldı. Lila onu avuttu, yazıyı başka gazetelere göndermesini söyledi. Ama sonra da şunu ekledi:

"Ben yarın telefon ederim."

Solara mağazasında tanıdığı yazı işleri müdürünü aramak ve neyin beğenilmediğini öğrenmek istiyordu. Nino homurdandı:

"Kimseye telefon etmiyorsun."

"Neden?"

"Çünkü o meymenetsiz benimle değil, seninle ilgileniyor."

"Bu doğru değil."

"Çok doğru, ben aptal değilim, sen bana sadece sorun yaratıyorsun."

"Ne demek istiyorsun?"

"Seni dinlememeliydim."

"Ne yaptım ki ben?"

"Kafamı karıştırdın, çünkü sen bir su damlası gibisin: tın tın tın. Senin yöntemlerinle yapılmadıkça durmuyorsun."

"Makaleyi sen düşündün, sen yazdın."

"Aynen öyle. Madem öyle neden bana dört kez yeniden yazdırdın?"

"Yeniden yazmak isteyen *sendin.*"

"Lina, açık konuşalım: sana ait olan, hoşuna giden bir şeyi seç; ister ayakkabı satmaya, ister salam satmaya dön ama beni mahvederek, gerçekte olmadığın biri olmayı isteme."

Yirmi üç gündür, başkaları tarafından rahatsız edilmeden yaşayabilsinler diye tanrıların onları gizlediği bir bulutun içinde, birlikte yaşıyorlardı. Bu sözler onu derinden vurdu ve şöyle dedi:

"Defol git."

Nino öfkeyle ceketini kazağının üzerine geçirdi, kapıyı ardından vurup gitti.

Lila yatağa oturup şöyle düşündü: kitaplarını, notlarını, tıraş bıçağını ve sabununu burada bıraktı, on dakika sonra burada olur. Sonra ağlamaya başladı: onunla yaşayabileceğimi, ona yardımcı olabileceğimi nasıl düşündüm ben? Benim kabahatim; kendi zihnimi boşaltabilmek için ona hatalı şeyler yazdırdım.

Yatağa uzandı ve bekledi. Bütün bir gece boyunca bekledi ama Nino ne gece, ne sabah ne de daha sonra döndü.

92.

Bu anlattıklarımı daha sonra farklı zaman dilimlerinde farklı kişilerden dinledim. Şimdi, Campi Flegrei'deki evi terk edip anne ve babasının yanına sığınan Nino ile başlıyorum. Asi evlada annesi daha iyi, çok daha iyi davrandı. Babasıyla ise bir saat dolmadan birbirlerine girdiler, hakaretler havada uçuştu. Donato ona yerel dille bu evde ya oturmasını ya gitmesini, ama böyle kimseye haber vermeden bir ay ortadan kaybolup sonra da sadece sanki kendi kazanmış gibi para istemeye gelemeyeceğini haykırdı.

Nino odasına kapandı, kendi kendine uzun düşüncelere daldı. Her ne kadar Lina'ya koşmak, ondan özür dilemek, ona sevdiğini

haykırmak istese de durumu gözden geçirdi ve bir tuzağa düştüğünü anladı; kabahat ne Lina'nın ne kendinindi, bütün kabahat ihtirasındı. Örneğin şimdi, diye düşündü, ona dönmek, onu öpücüklere boğmak, sorumluluklarımı üstlenmek için can atıyorum; ama bir yanım da çok iyi biliyor ki bugün hayal kırıklığının etkisiyle yaptığım şey gerçekti ve doğruydu: Lina bana uygun değil. Lina gebe, karnındaki şey beni korkutuyor; bu nedenle kesinlikle dönmemeliyim, Bruno'ya koşmalı, ondan para istemeli, Elena gibi Napoli dışına gidip okumalıyım.

Bütün bir gece ve bütün ertesi gün boyunca düşündü; bir Lila'ya kavuşma arzusu duyuyordu, bir onun terbiyesiz saflıklarını, fazla zeki cehaletini, kavrayış gibi görünen ama aslında karman çorman olan düşüncelerini dayatma gücünü hatırlıyor ve buz gibi soğuyordu.

Akşam Bruno'ya telefon etti ve çıldırmış halde ona uğramak üzere çıktı. Yağmurun altında durağa kadar koştu, otobüsü son anda yakaladı. Ama ansızın fikrini değiştirdi ve Garibaldi Alanı'nda indi. Metroya binip Campi Flegrei'ye gitti; Lila'yı kucaklamak, eve girer girmez onu kapının yanındaki duvara dayayıp onu sahiplenmek istiyordu. Bu şimdi ona en önemli şey gibi görünüyordu, ne yapacağını sonra düşünürdü.

Hava kararmıştı, yağmurun altında uzun uzun yürüdü. Karşıdan gelen karanlık silueti fark etmedi bile. Şiddetli bir darbeyle yere yuvarlandı. O andan itibaren uzun bir tekme ve yumruk, yumruk ve tekme dayağı başladı. Ona vuran kişi öfkelenmeden ama hiç durmadan şunu yineliyordu:

"Bırak onu, onu bir daha görme ve bir daha elini sürme. Tekrar et şimdi: ben onu bırakıyorum. Tekrar et: ben onu bir daha görmeyeceğim ve ona dokunmayacağım. Lanet olası, başkalarının

karılarını becermek hoşuna mı gidiyor? Tekrar et: hata yaptım, bırakıyorum onu."

Nino uysallıkla yineliyordu ama saldırgan pes etmiyordu. Acıdan daha çok korku yüzünden bayıldı.

93.

Nino'yu öldüresiye döven Antonio idi ama patronuna yok denecek kadar az bilgi verdi. Michele ona Sarratore'nin oğlunu buldun mu, diye sorduğunda, evet dedi. Endişeyle onu bulmakla Lila'ya ulaşabildin mi, diye sorunca hayır yanıtını aldı. Lila'dan bir haber alabildin mi diye sorunca, Lila'nın bulunamadığını, Sarratore'nin oğlunun Sinyora Carracci ile bir ilgisi olduğu düşüncesinin kesinlikle saf dışı edildiğini söyledi.

Yalan söylüyordu elbette. Nino'yu da, Lila'yı da çok zaman yitirmeden bulmuştu; aslında iş için komünistleri tepelemeye gittiği akşam rastlantı sonucu görmüştü onları. Bir iki surat dağıttıktan sonra, kavgayı bırakmış ve kaçan ikilinin peşine düşmüştü. Nerede oturduklarını keşfetmişti, birlikte yaşadıklarını anlamıştı, sonraki günlerde de ne yaptıklarını, nasıl yaşadıklarını incelemiş ve çözmüştü. Onları gördüğünde aslında aynı anda hem hayranlık hem kıskançlık duymuştu. Lila'ya hayranlık. Bu nasıl mümkün olur, diye düşünmüştü, evini, o şahane evi, kocasını, şarküteriyi, ayakkabıları, Solara kardeşleri onu bizim mahalleden de beter bir yerde yaşatan beş parasız bir öğrenci için mi terk etti? Neyin peşindeydi bu kız: cesaret mi, delilik mi? Sonra da Nino'ya duyduğu kıskançlık duygusuna odaklanmıştı. Onu en çok üzen, benim beğendiğim sıska ve çirkin oğlanın, Lila'nın da hoşuna gitmiş olmasıydı. Ne vardı bu Sarratore'nin oğlunda,

neydi marifeti? Gece gündüz bunu düşünmüştü. Bu hastalıklı bir takıntıya dönüşmüştü, bu da sinirlerine, özellikle de el sinirlerine vurmuştu; hiç durmadan ellerini birbirine kenetliyor ya da dua edermiş gibi bitiştiriyordu. En sonunda belki de o anda böyle bir kurtarılma arzusu olmasa bile Lila'yı kurtarmaya karar verdi. Ama –demişti kendine– insanların, kendileri için iyi olanı kötü olanı anlamaları zaman alıyor, onlara yardım etmek demek, hayatlarının belirli bir döneminde kendi başlarına yapamadıklarını onlar için yapmak demektir. Michele Solara ona Sarratore'nin oğlunu öldüresiye dövmesini söylememişti, bunu kesinlikle istememişti: Michele gerekçeyi açıklamamıştı, bu nedenle bu kadar abartmaya gerek yoktu; dövmek kendi kararı olmuştu, bunu kısmen delikanlıyı Lila'nın başından almak ve anlaşılmaz bir şekilde başından attığını ona geri vermek için yapmıştı; kısmen de kendi zevki için, ama Nino'ya duyduğu öfkeden değil de, biz iki kız, bu fazlasıyla uzun ve çıtkırıldım, efemine kılıklı gevşek kütleye değer vermiş, halen de vermekte olduğumuz için yapmıştı.

Çok uzun bir süre sonra bana bütün bunları anlattığı zaman onun gerekçelerini anladığımı zannetmiştim. İçime dokunmuştu, hissetmiş olduğu o vahşi duyguları avutmak için yanağını okşamıştım. O da kızarmış, sersemlemişti; bana hayvanın teki olmadığını kanıtlamak için, "Daha sonra yardım ettim ona," demişti. Sarratore'nin oğlunu yerden kaldırmış, sersem sepelek haliyle sürükleyip eczane kapısına bırakmış, sonra da Pasquale ve Enzo ile konuşmak için mahalleye dönmüştü.

O ikili Antonio ile buluşma kararını almakta zorlanmışlardı. Pasquale onun kız kardeşiyle nişanlı olsa bile, onu artık arkadaş olarak görmüyorlardı. Ama Antonio bunu umursamıyordu, bir şey yokmuş gibi davranıyordu, kendini Solara'ya satmış olmasının yarattığı düşmanca duygunun arkadaşlığa zarar vermeyen bir

somurtmadan öte olmadığını sanıyordu. Onlara Nino hakkında hiçbir şey söylemedi, şimdi aklını Lila'yı bulmuş olmasına ve ona yardım etmesi gerektiğine takmıştı.

Pasquale saldırgan bir ifadeyle, "Neyine yardım edeceksin?" diye sordu.

"Evine dönmesine: Lenùccia'nın yanına gitmemiş, Campi Flegrei'de boktan bir yerde yaşıyor."

"Tek başına mı?"

"Evet."

"Neden böyle bir seçim yapmış acaba?"

"Bilmiyorum, konuşmadım onunla."

"Neden?"

"Michele Solara hesabına buldum onu."

"Boktan faşistin tekisin."

"Ben bir şey bilmiyorum, işimi yaptım."

"Aferin, şimdi ne istiyorsun peki?"

"Michele'ye daha söylemedim onu bulduğumu."

"Yani?"

"İşimi yitirmek istemiyorum, para kazanmaya bakmam lazım. Michele yalan söylediğimi anlarsa beni kovar. Siz gidip alın onu ve evine döndürün."

Pasquale ona yeniden ağır bir hakaret savurmuştu, ama Antonio bu durumda bile neredeyse hiç tepki göstermemişti. Ancak gelecekteki eniştesi ona Lila'nın kocasını ve geri kalan her şeyi terk etmekle iyi yaptığını söyleyince sinirlenmişti. Lila nihayet kendini Solara mağazasından çektiyse, Stefano ile evlenmekle bir hata yaptığını anladıysa, onu geri getirecek kişi elbette kendisi olmayacaktı.

Antonio şaşkınlıkla "Yani onu Campi Flegrei'de tek başına bırakacak mısın?" diye sordu. "Tek başına ve beş parasız?"

"Neden, biz çok mu zenginiz? Lina bir yetişkin ve hayatı tanıyor: böyle bir seçim yaptıysa kendine göre nedenleri vardır, rahat bırakalım onu."

"Ama o elinden geldikçe bize yardım etmişti."

Lila'nın ona para vermiş olmasını hatırlatınca Pasquale utanmıştı. Zenginler ve yoksullar, mahallenin içinde ve dışında kadınların genel durumu üzerine genel sözler gevelemişti ve bir iki kuruş vermek söz konusuysa buna hazır olduğunu söylemişti. O ana dek hep susan Enzo, sıkıntılı bir işaretle onu susturmuş ve Antonio'ya şöyle demişti:

"Sen ver adresi, ben gidip niyetinin ne olduğunu öğreneyim."

94.

Gerçekten de ertesi gün gitti. Metroya bindi, Campi Flegrei durağında indi, sokağı, evi aradı buldu.

O zamanlar Enzo hakkında bildiğim tek şey, artık hiçbir şeye katlanamadığıydı: annesinin ağlayıp sızlamalarına, kardeşlerinin yüküne, sebze meyve pazarı mafyasına, sebze arabasıyla dolaşmakla giderek daha az para kazanmasına, Pasquale'nin komünist dedikodularına ve hatta Carmen ile nişanlanmasına. Bunların hiçbirine. İçine kapanık bir karakteri olduğundan, nasıl bir tip olduğunu tahmin etmek zordu. Carmen'den, gizlice ders çalıştığını öğrenmiştim, dışarıdan sanayi eksperi diploması almak istiyordu. Gene o sıralarda –Noel miydi?– Carmen bana baharda, askerden döndüğünden beri onu sadece dört kez öptüğünü söylemişti. Hiddetle eklemişti: "Belki de erkek değildir."

Biz kızlar, biri bizim üzerimize düşmediği zaman hemen onun erkek olmadığını söylerdik. Enzo öyle miydi, değil miydi?

Erkeklerin karanlık derinliklerinden anlamıyordum, hiçbirimiz anlamıyorduk ve o zamanlar genel kurallara uymayan herkes için bu formüle başvuruyorduk. Solara gibi, Pasquale gibi, Antonio gibi, Donato Sarratore gibi ve hatta Normale'deki sevgilim Franco Mari gibi bazı erkekler farklı tonlarda da olsa –saldırgan, ezik, ihmalkâr, dikkatli– kuşkusuz bizimle ilgiliydiler. Alfonso, Enzo, Nino gibi bazıları da –gene farklı tonlamalarla– mesafeli bir tutum içindeydi, sanki bizlerle onlar arasında bir duvar vardı ve onu aşmak bizim görevimizdi. Askerden geldikten sonra Enzo iyice içine kapanmıştı, kızların hoşuna gitmek için hiçbir şey yapmadığı gibi, genel olarak dünyanın hoşuna gitmek için de bir çaba göstermiyordu. Zaten kısa olan boyu sanki kendini baskılamış gibi sanki daha da kısalmıştı, enerji yüklü bir kütleye dönüşmüştü. Yüz kemiklerinin üzerindeki derisi güneş tentesi gibi gergindi, yürürken bir pergel hareket ediyormuş gibi görünüyordu, ne kollarını, ne boynunu, ne başını oynatıyordu, hatta sarı kızıl bir blok olarak duran saçları havalanmıyordu. Lila'ya gitmeye karar verince bunu Pasquale ve Antonio'ya bildirmesinin nedeni tartışmak değil, genel olarak bütün tartışmalara son verecek yararlı bir girişim yaratmaktı. Zaten Campi Flegrei'ye vardığında da zihni gayet berraktı. Sokağı buldu, kapıyı buldu, merdivenleri tırmandı ve doğru kapının ziline kararlılıkla bastı.

95.

Nino on dakika içinde, bir saat sonra hatta ertesi gün de dönmeyince Lila kötü kız oldu. Kendini terk edilmiş değil, küçük düşürülmüş hissetti ve her ne kadar içten içe kendisinin ona uygun bir kadın olmadığını kabullense de, sevgilisinin sadece yirmi üç

gün sonra onun hayatından çıkıp gitmekle bunu kaba bir şekilde onaylamış olmasını gene de tahammül edilemez buldu. Öfkesinden, Nino'nun bıraktığı her şeyi fırlatıp attı: kitapları, çamaşırları, çorapları, bir kazağı, hatta yarım kalmış kurşun kalemi. Bunu yaptı, pişman oldu, ağlamaya başladı. Gözyaşları sona erdiğinde kendisini çirkin, şişkin, aptal, Nino yüzünden, evet, sevdiği ve sevildiğini sandığı Nino yüzünden ortaya çıkan acı duygularla perişan olmuş hissetti. Apartman dairesi ansızın gerçek çehresini gösterdi, şehrin bütün gürültüsünü içeri alan solgun duvarları olan bir mekândı. İçerideki pis kokuyu, merdiven kapısının altından girip çıkan karafatmaları, tavandaki rutubet lekelerini fark etti ve ilk kez onu yeniden pençesine geçiren çocukluğunu hissetti; hayallerin çocukluğu değil, ona acımasız yoksunluklar yaşatan, tehditlerin ve dayakların çocukluğuydu bu. Hatta ansızın bizi küçüklükten beri rahatlatmış olan hayalin –zengin olmak– şimdi aklından uçup gitmiş olduğunu ayırt etti. Campi Flegrei sefilliği ona oyunlarımızın mahallesindekinden daha kara görünse de, beklediği bebek yüzünden durumu şimdi daha beter olsa da, yanında getirmiş olduğu para bir iki günde suyunu çekmiş olsa da, zenginliğin artık ödül değil kefaret olduğunu ve artık bir anlamı kalmadığını anladı. Çocukluğumuzda zenginlik hayalleri kurarken gözümüzde canlandırdığımız içi altın ve değerli taşlarla dolu hazine sandığının yerini, şarküteride çalışırken kasanın çekmecesinde biriken, pis kokuya bulanmış ve yıpranmış para destelerinin veya Martiri Meydanı'ndaki mağazada renkli teneke kutuda biriktirdiği paraların alması artık işe yaramıyordu, göz kamaştırıcı bir tortusu kalmışsa da tükenmişti artık. Para ile karşılığında sahip olunanlar arasındaki ilişki onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Şimdi ne kendisi ne de doğuracağı bebek için bir şey istiyordu. Onun için zengin olmak Nino'ya sahip olmaktı ve Nino da çekip gitmiş olduğundan paranın yok edemeyeceği

bir yoksulluğun içine düştüğünü hissetti. Bu yeni haline bir çare olmadığından –küçüklüğünden beri çok hata yapmıştı ve onların tümü şimdi bu son hatanın içinde erimişti: nasıl ki kendisi onsuz yapamıyordu, Sarratore'nin oğlunun onsuz yapamayacağına, onlarınkinin benzersiz bir kader olduğuna ve ebediyen birbirlerini sevme şansının bütün öteki gereksinmeleri bir çırpıda sileceğine inanmak– kendini çok suçlu hissetti ve artık evden çıkmamaya, onu aramamaya, yemek yememeye, su içmemeye, kendinin ve karnındaki bebeğin bütün sınırlarından, olası bütün tanımlardan azade olmasını beklemeye karar verdi; artık zihninde hiçbir şey kalmayana, onu daha fazla kötü kılan şeylerin, yani terk bilincinin kırıntısı bile yok olana kadar öylece yatacaktı.

O anda kapı çaldı.

Nino olduğunu sandığı için açtı: Enzo idi. Onu görmek hayal kırıklığı yaratmadı. Ona meyve getirdiğini sandı –yıllar önce, küçüklüğünde, müdür beyin ve Oliviero öğretmenin isteğiyle girdiği yarışta ona yenildikten ve başına taş attıktan sonra yaptığı gibi– ve gülmeye başladı. Enzo bu gülüşü hayra yormadı. İçeri girdi ama saygıdan kapıyı açık bıraktı, komşuların Lila'nın eve erkek alan bir fahişe olduğunu düşünmelerini istemiyordu. Çevresine bakındı, kızın saç baş dağınık haline baktı, henüz görünmeyeni, yani gebeliğini görmese bile gerçekten yardıma ihtiyacı olduğu sonucuna vardı. Kendi ciddi, duygulardan ari haliyle, kız daha sakinleşemeden ve gülmesini kesmeden şöyle dedi:

"Şimdi gidiyoruz."

"Nereye?"

"Kocanın yanına."

"Seni o mu yolladı?"

"Hayır."

"Kim yolladı?"

"Beni kimse yollamadı."

"Gelmiyorum."

"O halde burada seninle kalıyorum."

"Hep mi?"

"Sen ikna olana kadar."

"Ya işin?"

"Bıktım ondan."

"Ya Carmen?"

"Sen daha önemlisin."

"Bunu ona söyleyeceğim, seni bırakacak."

"Ben zaten söyleyeceğim ona, çoktan karar verdim."

İşte o andan itibaren başı öne eğik, ciddi bir edayla konuştu. Lila onunla dalga geçerek, kıkırdayarak, ikisinin de sözlerinin hiçbiri gerçek değilmiş ve uzun zamandır var olmayan bir dünyanın, insanların, duyguların oyununu oynuyorlarmış gibi yanıtladı. Enzo bunun farkına vardı ve bir süre bir şey demedi. Evin içinde dolaştı, Lila'nın bavulunu buldu, çekmecedekileri, dolaptakileri bavula doldurdu. Lila bunu yapmasına izin verdi, çünkü onu etten kemikten yapılmış Enzo olarak değil de, sinemalardaki gibi renkli bir gölge olarak görüyordu; konuşuyor bile olsa o ışığın yarattığı bir görünümdü. Bavul toplanınca Enzo yeniden karşısına dikildi, ona gerçekten şaşırtıcı bir diskur geçti. Dikkatle yoğunlaşmış, ama mesafeli tarzıyla şöyle dedi:

"Lina, küçüklüğümüzden beri seviyorum seni. Bunu sana hiç söylemedim çünkü sen çok güzelsin, çok zekisin; bense kısa boyluyum, çirkinim, beş para etmem. Şimdi sen kocana dönüyorsun. Onu neden bıraktığını bilmiyorum, bilmek istemiyorum. Tek bildiğim burada kalamayacağın, böyle bir çöplükte yaşamayı hak etmediğin. Seni evine götüreceğim ve apartmanın kapısında bekleyeceğim: kocan sana kötü davranırsa yukarı gelir öldürürüm onu. Ama bunu yapmayacaktır, senin gelmiş olmana sevinecek-

tir. Ama seninle bir anlaşma yapalım: Kocanla anlaşamazsan seni ona götürdüğüm gibi, gelir alırım da. Tamam mı?"

Lila gülmeyi kesti, gözlerini kıstı, onu ilk kez dikkatle dinledi. O ana kadar Enzo ile aralarındaki ilişki gayet sınırlı olmuştu ama yanlarında olduğum her sefer şaşırtmışlardı beni. Aralarında, çocukluğun kargaşasında doğmuş olan tanımlanamaz bir şey vardı. Sanırım Enzo'ya güveniyordu, ona dayanabileceğini hissediyordu. Genç adam bavulu alıp açık kapıya yöneldiğinde bir an tereddüt etti, sonra peşinden gitti.

96.

Evine götürdüğü akşam Enzo gerçekten Lila ve Stefano'nun penceresinin altında bekledi; Stefano onu dövseydi yukarı çıkıp onu öldürecekti. Ama Stefano onu dövmedi, tam tersine tertemiz, tertipli bir eve memnuniyetle kabul etti. Bunu gösteren hiçbir kanıt olmamasına karşın, sanki karısı gerçekten Pisa'ya beni ziyarete gitmiş gibi davrandı. Öte yandan Lila da ne o bahaneyi dile getirdi ne bir başkasını. Ertesi gün uyandığında, gönülsüzce şöyle dedi: "Gebeyim." Erkek o kadar mutlu oldu ki Lila "Bebek senden değil," diye eklediğinde bile saf bir neşeyle kahkaha attı. Kadın aynı cümleyi artan bir öfkeyle bir, iki, üç kez daha yineleyip bir de kapalı yumruklarıyla vurmaya kalkışınca erkek onu şımarttı, öptü, mırıldandı: "Yeter Lina, yeter, yeter, yeter, fazlasıyla mutluyum şu anda. Şu ana kadar sana kötü davrandığımı biliyorum ama burada son verelim, bana artık küfürlü konuşma," dedi ve sonra gözleri mutluluk gözyaşlarıyla doldu.

Lila bir süredir gerçeklerden sakınmak için insanların kendilerine yalan söylediklerini biliyordu, ama kocasının bu kadar

neşeli bir inançla kendini kandırmasına şaştı. Öte yandan artık ne Stefano'yla, ne kendiyle ilgili hiçbir şey umurunda değildi ve bir süre daha duygusuzca, "Bebek senin değil," diye yineledikten sonra kendi gebeliğinin sıcaklığına sığındı. Acıyı ertelemeyi yeğliyor diye düşündü, tamam, canı ne isterse öyle yapsın; şimdi acı çekmek istemiyorsa, daha sonra çekecektir.

Bunun üzerine oturup istediği ve istemediği şeylerin bir listesini yapmaya başladı: artık ne Martiri Meydanı'ndaki mağazada, ne şarküteride çalışmak istiyordu; arkadaşları, akrabaları ve özellikle de Solara ailesi, kimseyi görmek istemiyordu; evinde oturup hanım ve anne rolünü oynamak istiyordu. Erkek kabul ederken, bir iki gün sonra düşüncesini değiştireceğini sanıyordu. Oysa Lila gerçekten evine kapandı, ne Stefano'nun, ne ağabeyinin ve babasının, ne kendisinin, ne kocasının akrabalarının işleriyle ilgili hiçbir şeyi öğrenmek istemedi.

Bir iki kere, kucağında Dino diye çağırdıkları Fernando'yla Pinuccia kapısını çaldı, ama o açmadı.

Bir keresinde gayet öfkeli bir halde Rino geldi; Lila onu kabul etti ve kendisinin mağazadan el etek çekmesine Solara kardeşlerin ne kadar öfkelendiğiyle ve Stefano sadece kendi işlerini düşünüp başka yatırım yapmadığı için Cerullo ayakkabılarının satışlarının nasıl düştüğüyle ilgili pek çok dedikodu dinledi. Rino nihayet sustuğunda şöyle dedi: "Rino, sen ağabeysin, büyüksün, bir karın ve oğlun var, bana bir iyilik yap: sürekli bana danışmadan git kendi hayatını yaşa." Rino buna çok bozuldu, herkesin giderek zenginleştiği, onunsa ailesine ilgi göstermeyen, Cerullo kanından geldiği halde artık kendini bir Carracci hisseden kız kardeşi yüzünden işlerinin giderek gerilediği, elindekini kaybetmekle yüz yüze olduğu konusunda söylenip durduktan sonra üzgün bir şekilde çekip gitti.

Michele Solara bile rahatını bozup, Stefano'nun evde olmayacağı saatleri kollayıp –hatta ilk zamanlarda günde iki kez olmak üzere– onu ziyarete geldi. Ama Lila kapıyı açmadı, mutfakta adeta soluk almadan sessizce oturdu; öyle ki Michele bir seferinde gitmeden önce ona sokaktan şöyle seslendi: "Sen kendini ne halt sanıyorsun orospu, senin benimle bir anlaşman vardı ve buna uymadın."

Lila evine sadece annesi Nunzia'yı, Stefano'nun annesi Maria'yı memnuniyetle kabul etti; onlar da gebeliğini yakından ve özenle takip ettiler. Kusması geçti, ama yüzünde grimsi bir renk kaldı. İçten daha fazla şişmiş ve şişmanlamış gibi hissediyordu; sanki beden denen kabuğun içindeki her bir organ şişmanlamaya başlamıştı. Karnı bebeğin nefesiyle şişen etten bir balon gibiydi. Bu genişlemeden korktu, her zamanki korkulu rüyası olan patlamak ve yayılmak fikrine esir düştü. Sonra ansızın içindeki varlığın, o akıl almaz hayat formunun, o büyüme halindeki canın günün birinde cinsel organından ipli bir kukla gibi çıkacağını idrak etti ve bir anda onu sevmeye başladı, onunla birlikte de kendi olma duygusunu yeniden kazandı. Bilgisizliğin, yapabileceği hataların verdiği korkuyla gebelik hakkında bulabildiği her şeyi okumaya başladı, karnının içinde neler olduğunu ve doğumla nasıl yüzleşeceğini öğrenmeye çalıştı. O aylarda çok az çıktı evden. Giysi ya da ev eşyası satın almayı bıraktı ve Alfonso aracılığıyla annesinden en az iki gazete, dergi getirmesini istedi. Harcadığı tek para buydu. Bir keresinde ondan borç istemek için uğrayan Carmen'e, elinde para olmadığını, Stefano'ya başvurmasını söyledi; kız da küsüp gitti. Artık kimseyi umursadığı yoktu, önemsediği tek varlık bebeğiydi.

Carmen bu olayla yaralanınca ona karşı daha fazla hınç besler oldu. Zaten yeni şarküterideki dostluklarına gem vurdu diye onu bağışlayamamıştı. Şimdi de, kesenin ağzını kapadı diye kızmıştı.

Asıl bağışlayamadığı, canının istediği gibi davranmış olmasıydı ve gezip dolaştığı yerlerde bunu dillendirmeye başladı; Lila bir ara yok olmuştu, dönmüştü, gene de hanım rolü oynamayı sürdürüyordu, güzel evinde oturuyordu, şimdi bir de bebek bekliyordu. İnsan ne kadar şırfıntıysa o kadar kazançlı oluyor demek ki, diyordu. Sabahtan akşama kadar hiç tatmin olmadan didinen kendisi ise art arda pek çok kötü olayla yüzleşmek zorunda kalmıştı. Babası hapishanede ölmüştü. Annesi aklına bile getirmek istemediği bir şekilde can vermişti. Ve şimdi de Enzo. Delikanlı bir akşam onu şarküterinin kapısında beklemiş ve bu nişanlılık hayatını daha fazla sürdüremeyeceğini söylemişti. Hepsi bu kadardı, her zamanki gibi kısa konuşmuştu, bir açıklama yapmamıştı. Carmen ağlayarak ağabeyine koşmuştu, Pasquale de bir açıklama istemek için Enzo ile buluşmuştu. Ama Enzo bir açıklama yapmadığı için iki arkadaş artık görüşmüyordu.

Paskalya tatili için Pisa'dan döndüğümde ve onunla parkta buluştuğumda içini bana döktü. "Aptal gibi," dedi ağlayarak, "bütün askerliği boyunca bekledim onu. Aptal gibi sabahtan akşama kadar üç kuruş için çalışıyorum." Her şeyden usandığını söyledi. Ve makul bir bağlantı olmamasına karşın Lila'ya hakaretler yağdırmaya başladı. Carracci evinin çevresinde sık sık dolaştığı görülen Michele Solara ile arasında bir ilişki olabileceğine bile işaret etti. "Zina ve para," diye homurdandı "onun hayatı bu."

Nino hakkında ise tek kelime etmedi. Mahalle mucizevi biçimde o olayı öğrenmemişti. Nino'yu nasıl dövdüğünü, Enzo'yu Lila'yı almaya gönderdiğini bana anlatan Antonio oldu, ama bunu bir tek bana anlattı ve eminim ki hayatının sonuna kadar da başka bir kimseye bundan söz etmedi. Bazı başka şeyleri de Alfonso'dan duydum. Alelacele sorguya çektiğimde bana Marisa'dan öğrendiğine göre Nino'nun okumak için Milano'ya gittiğini söyledi. Kutsal Cumartesi günü tamamen rastlantıyla

anayolda Lila ile karşılaştığımda, onlar sayesinde, inceden, hayatı hakkında kendisinden daha çok şey biliyor olma hazzını yaşadım; bildiklerime dayanarak da Nino'yu elimden almasının ona hiç hayır sağlamadığını da görüyordum.

Oldukça büyük bir göbeği vardı, o sıska bedende koca bir çıkıntı gibi duruyordu. Yüzünde de gebe kadınların o gelişkin güzelliği yoktu, hatta çirkinleşmişti; yeşilimsi teni koca elmacık kemiklerinin üzerinde iyice gerginleşmişti. İkimiz de bir şey yokmuş numarası yapmaya çalıştık.

"Nasılsın?"

"İyiyim."

"Karnına dokunabilir miyim?"

"Evet."

"Ya o sorun?"

"Hangisi?"

"Ischia."

"Bitti."

"Yazık olmuş."

"Sen ne yapıyorsun?"

"Okuyorum, bana ait bir odam, işime yarayan kitaplarım var. Bir tür de sevgilim var."

"Bir tür mü?"

"Evet."

"Adı ne?"

"Franco Mari."

"Ne yapıyor?"

"O da okuyor."

"Bu gözlüklerin ne kadar yakışmış."

"Franco'nun hediyesi."

"Ya bu elbise?"

"O da."

"Zengin mi?"
"Evet."
"Sevindim. Dersler nasıl gidiyor peki?"
"Çok çalışıyorum, yoksa atarlar beni."
"Dikkatli ol."
"Dikkatli oluyorum."
"Ne mutlu sana."
"Eh."

Doğumun temmuzda olacağını söyledi. Onu deniz banyolarına gönderen bir hekime gidiyordu. Mahalle ebesi değil, bir hekim. "Bebek için korkuyorum," dedi, "evde doğum yapmak istemiyorum." Bir klinikte doğum yapmanın daha iyi olduğunu okumuştu. Gülümsedi, karnına dokundu. Sonra pek net olmayan bir cümle çıktı ağzından.

"Sadece onun için hâlâ burada bulunuyorum."
"İçinde bir bebek olduğunu hissetmek güzel mi?"
"Hayır, tiksiniyorum ama gene de memnuniyetle taşıyorum."
"Stefano kızdı mı?"
"İnanmak istediğine inanıyor."
"Yani?"
"Bir ara delirdim ve sana, Pisa'ya kaçtım."

Bir şey bilmezmiş gibi şaşırmış numarası yaptım.

"Pisa mı? Sen ve ben mi?"
"Evet."
"Peki bana sorarsa, öyle olduğunu mu söyleyeyim."
"Canın ne istiyorsa öyle yap."

Birbirimize mektup yazma vaadiyle vedalaştık. Ama asla yazışmadık, doğumuyla ilgili bir haber almak için de çaba göstermedim. Arada sırada bilinçli bir hal kazanmasını engellemek için hemen kovduğum bir duygu doğuyordu içimde: bir şeyler olsun, bebek doğmasın istiyordum.

97.

O dönemde Lila'yı sık sık rüyamda gördüm. Bir keresinde yataktaydı, üzerinde dantelli, yeşil bir gecelik vardı, saçları aslında hiç yapmadığı şekilde örülüydü, kucağında pembe giyimli bir bebek tutuyordu ve kederli bir sesle hiç durmadan şöyle diyordu: "Benim resmimi çekin ama sadece benim, bebeği çekmeyin." Bir başka seferinde beni sevinçle karşılıyordu ve sonra benim adımı taşıyan kızına sesleniyordu. "Lenù," diyordu, "gel teyzene merhaba de." Ama gelen, yaşça bizden çok büyük, devasa bir şişko oluyordu. Lila bana onu soyup yıkamamı, bezini değiştirmemi, kundak yapmamı emrediyordu. Bir telefon bulup Alfonso'yu aramak ve bebek iyi mi, o mutlu mu diye sormak niyetiyle uyandım. Ama ya çalışmam gereken dersim ya sınavım vardı, unuttum. Ağustos ayında bu iki engelden sıyrıldığımda ne yapıp ne edip eve dönmedim. Aileme bir iki yalan yazdım ve Franco ile Versilia'ya, onun ailesine ait bir eve gittim. Hayatımda ilk kez bikini giydim; hepsi bir elimin avcuna sığıyordu ve kendimi pek cüretkâr hissettim.

Ancak Noel'de Carmen'den Lila'nın doğumunun ne kadar zor geçtiğini öğrendim.

"Ölüm tehlikesi atlattı," dedi, "öyle ki doktor sonunda karnını kesmek zorunda kaldı, yoksa bebek doğamayacaktı."

"Oğlan mı oldu?"

"Evet."

"İyi mi?"

"Çok güzel bir bebek."

"Ya Lila?"

"Genişledi."

Stefano'nun oğluna babası gibi Achille adını vermek istediğini, ama Lila'nın buna karşı çıktığını, epeydir duyulmayan karı koca çığlıklarının bütün klinikte yankılandığını, o kadar ki hemşirelerin gelip onlara çıkıştığını öğrendim. En sonunda bebeğe Gennaro adı verilmişti, yani Lila'nın ağabeyi gibi Rino denecekti.

Dinledim, ne düşündüğümü söylemedim. Kendimi sevinmiş gibi hissetmiyordum ve bu hoşnutsuzluğuma karşı koymak için mesafeli bir tutum benimsiyordum. Carmen bunu yüzüme vurdu:

"Ben konuşuyorum, konuşuyorum, sen tek kelime bile etmiyorsun, televizyon haberleri dinler gibi anlattırıyorsun bana. Bize ait hiçbir şey seni ilgilendirmiyor mu artık?"

"Yok canım."

"Güzelleşmişsin, sesin bile değişmiş."

"Sesim kötü müydü?"

"Sesin bizim seslerimiz gibiydi."

"Ya şimdi?"

"O ses azalmış."

On gün kaldım mahallede; 24 Aralık 1964 gününden 3 Ocak 1965'e kadar oradaydım ama Lila'yı asla ziyaret etmedim. Oğlunu görmek istemiyordum, onun ağzında, burnunda, göz şeklinde, kulaklarında Nino'ya ait bir şeyler görmekten ürküyordum.

Kendi evimde bana artık, çabucak bir merhaba demek için oraya uğramak lütfunda bulunmuş önemli bir kişiymişim gibi davranıyorlardı. Babam beni hoşnut bir ifadeyle inceliyordu. Tatmin olmuş bakışlarını üzerimde hissediyordum ve ona bir şey söylediğimde utanıyordu. Ne okuduğumu, neye yaradığını, sonra ne işte çalışacağımı sormuyordu; bunu bilmek istemediğinden değil yanıtlarımı anlamayacağından korktuğu için yapıyordu. Annemse evin içinde öfkeyle dolaşıyordu ve ben onun benzersiz

adım seslerini işittiğimde onun gibi olmaktan ne çok korktuğumu hatırlıyordum. Neyse ki korkumdan sıyrılmıştım ve o da bunu hissediyordu. Şimdi bile benimle konuşurken sanki kötü şeylerin suçlusu benmişim gibi görünüyordu; her koşulda sesinde bir kınama tonu hissediyordum ama geçmiştekinden farklı olarak şimdi bulaşık yıkamamı, sofra toplamamı, yerleri silmemi istemiyordu. Kardeşlerimle de biraz zorluk yaşadım. Benimle İtalyanca konuşmakta zorlanıyorlardı, sık sık utanarak yaptıkları dil hatalarını düzeltiyorlardı. Ama onlara karşı benim hep aynı kişi olduğumu hissettirmeye çalışıyordum ve yavaş yavaş buna inandılar.

Akşamları nasıl zaman geçireceğimi bilemiyordum, eski arkadaşlar artık grup halinde görüşmüyorlardı. Pasquale'nin Antonio ile arası çok kötüydü, onu her anlamda başından savıyordu. Antonio kimseyle karşılaşmak istemiyordu, hem zamanı yoktu (Solara kardeşler onu sürekli şuraya buraya yolluyorlardı) hem de neden söz edeceğini bilemiyordu: işini anlatamazdı ve özel bir hayatı kalmamıştı. Ada şarküteriden çıkınca ya annesiyle ve kardeşleriyle ilgilenmek için eve koşuyordu, ya yorgundu, ya bunalımdaydı ve erkenden uyumak istiyordu; öyle ki onu Pasquale bile göremiyordu ve bu da onu kızdırıyordu. Carmen artık herkesten ve her şeyden nefret ediyordu, belki benden de: yeni şarküterideki işinden, Carracci ailesinden, onu terk etmiş olan Enzo'dan, onunla sadece kavga edip yüzünü dağıtmamış olan ağabeyinden. Evet, Enzo. Nihayet Enzo. Annesi Assunta hastaydı, hem de ağır hasta ve Enzo, gündüz para kazanmak zorunda olmadığı zamanlar onunla ilgileniyordu, gece de ilgilenmesi gerekiyordu ama her şeye rağmen teknikerlik diploması almayı başarmıştı. Enzo bir türlü ele geçmiyordu. Kendi kendine çalışarak diploma alması son derece zor bir iş olduğundan bu haber beni çok şaşırtmıştı. Kim derdi ki, diye düşündüm. Pisa'ya

dönmeden önce onu başarısından dolayı özellikle kutladım ama o küçümseyici bir yüz ifadesi takınmakla yetindi. Sözcük haznesini o kadar daraltmıştı ki sadece ben konuştum, o hiçbir şey demedi. Hatırladığım tek cümlesini, tam ayrılacağımız anda söyledi. O ana dek Lila'nın adını anmamıştım, o da tek söz etmemişti. Gene de sanki saatlerdir ondan konuşmaktan başka bir şey yapmamışım gibi ansızın şunu söyledi:

"Ne olursa olsun, Lina bütün mahallenin en iyi annesi."

Bu *ne olursa olsun* ifadesi keyfimi kaçırmıştı. Enzo'dan özel bir duyarlılık beklemezdim ama o gün şuna ikna oldum ki, yan yana yürürken arkadaşımıza atfettiğim suçların sessiz listesini sanki yan yana yürürken, sanki ben fark etmeden bedenim öfkeyle yaymış ve o da bunu *hissetmişti.*

98.

Lila, minik Gennaro'nun hatırına yeniden evden çıkmaya başladı. Bebeği baştan aşağı mavi ya da beyaz giydiriyor, ağabeyinin servet ödeyerek hediye ettiği anıtsal ama rahatsız pusete oturtuyor, yalnız başına yeni mahallede dolaştırıyordu. Rinuccio ağlar ağlamaz şarküteriye gidiyor, kayınvalidesinin duygulu bakışları, müşterilerin muhabbet yüklü tebrikleri ve tek söz etmeden başını öne eğip çalışan Carmen'in huysuzluğu karşısında emziriyordu. Lila, bebek ağlamaya başladığı anda doyuruyordu onu. Onun kendine yapışık olma halinden, memelerini yavaşça boşaltırken içinden akan sütü hissetmekten çok hoşlanıyordu. Ona mutluluk tattıran tek bağ buydu ve defterlerinde bebeğin ondan kopacağı andan ürktüğünü yazıyordu.

Havalar güzelleşince, yeni mahallede kireçli yollar, bir iki çalılık ve cılız ağaççıktan başka bir şey olmadığından yavaş yavaş kilisenin önündeki parka kadar uzanmaya başladı. Gelip geçen herkes durup bebeğe bakıyor, annesini sevindirecek şekilde onu övüyordu. Eğer bezini değiştirmesi gerekirse eski şarküteriye gidiyordu, içeri girdiği anda müşteriler Gennaro'yu sevgiye boğuyorlardı. Ada ise tertemiz önlüğü, ince dudaklarına sürdüğü ruju, solgun yüzü, derli toplu saçları, Stefano'ya karşı bile buyurgan halleriyle çalışan patroniçe tavrı takınıyor, çok meşgul olduğundan onun, pusetin ve bebeğin dükkânda ayak bağı yarattığını hissettiriyordu. Ama Lila ona pek aldırmıyordu. Onu daha çok üzen kocasının aksi umursamazlığı oluyordu, özelde düşmanca değilse bile dalgın davranan baba kalabalıkta, sevgiyle çocuksu sesler çıkartan, onu kucağına almak isteyen, öpüp koklayan müşterilerin önünde bebeğin yüzüne bile bakmıyor, hatta ısrarla ilgisizlik sergiliyordu. Lila dükkânın arkasına geçiyor, Gennaro'nun altını yıkıyor, onu aceleyle bezliyor ve yeniden parka dönüyordu. Orada oturup şefkatle oğlunu inceliyor, yüzünde Nino'nun çizgilerini arıyor, kendisinin görebildiğini acaba Stefano da görüyor mu diye merak ediyordu.

Sonra da boşveriyordu. Günleri ona en ufak bir heyecan yaşatmadan birbirini izliyordu. Özellikle bebeğiyle ilgileniyordu, günde ancak iki üç sayfa okuyabildiği bir kitabı bitirmesi haftalar alıyordu. Parka gittiğinde bebek uyursa, yeni tomurcuklar veren ağaç dallarına dalıyor, yıpranmış defterine bir şeyler karalıyordu.

Bir keresinde az ötesindeki kilisede bir cenaze olduğunu fark etti ve bebeğiyle bakmaya gitti; cenaze Enzo'nun annesine aitti. Onu uzaktan üzgün, solgun gördü, ama yanına gidip baş sağlığı dilemedi. Bir başka sefer gene yanında pusetle bankta otururken, yeşil ciltli kalın kitabına gömülmüşken, karşısında son derece zayıf, bastonuna dayanmış, yanakları kendi soluğuyla boğazına emilmiş gibi bir hanım dikildi.

"Bil bakalım ben kimim?"

Lila onu tanımakta zorlandı ama sonunda kadının bakışları bir şimşek hızıyla ona heybetli Oliviero öğretmeni hatırlattı. Heyecanla ayağa fırladı, sarılmak istedi, ama kadın rahatsızlık duyarak geri çekildi. O zaman Lila ona bebeği gösterdi ve gururla: "Adı Gennaro," dedi ve herkes oğluna bayıldığı için öğretmenin de aynı şeyi yapacağını sandı. Ama Oliviero, bebeği kesinlikle görmezden geldi, sadece eski öğrencisinin elinde tuttuğu, yerini kaybetmemek için arasına parmağını soktuğu ağır kitapla ilgilendi.

"Ne o?"

Lila sinirlendi. Öğretmenin görüntüsü değişmişti, sesi değişmişti, bir tek gözleri ve kürsüden soru sorarken kullandığı sert tavrı değişmemişti. Bunun üzerine o da kendini değişmiş gibi göstermeyip aldırmazlıkla ve saldırganlıkla yanıt verdi:

"Adı *Ulysses.*"

"*Odisseus*'tan mı söz ediyor?"

"Hayır, günümüz yaşantısının ne kadar düzeysiz olduğunu anlatıyor."

"Peki sonra?"

"O kadar. Kafamızın aptallıklarla dolu olduğunu söylüyor. Biz et, kan ve kemikten başka bir şey değiliz. Bir insanın değeri bir diğerininki kadardır. Tek istediğimiz yemek, içmek, düzüşmek."

Öğretmen bu son sözcüğü duyunca sanki okuldaymış gibi payladı onu ve Lila arsız bir tavır sergiledi, güldü, bunun üzerine öğretmen sert bir tavırla kitabın nasıl olduğunu sordu. Lila zor olduğunu ve hepsini anlayamadığını söyledi.

"Neden okuyorsun peki?"

"Çünkü tanıdığım biri okuyordu. Ama onun hoşuna gitmemişti."

"Ya senin?"
"Benim hoşuma gitti."
"Zor olsa bile mi?"
"Evet."
"Anlayamadığın kitapları okuma, zarar verir sana."
"Zarar veren pek çok şey var."
"Mutlu değil misin?"
"Şöyle böyle."
"Çok parlak bir gelecek vaat ediyordun."
"Hepsini yaptım: evlendim ve bir oğlum oldu."
"Bunu herkes yapabilir."
"Ben de herkes gibiyim."
"Yanılıyorsun."
"Hayır, siz yanılıyorsunuz, siz hep yanıldınız."
"Küçükken de terbiyesizdin, şimdi de terbiyesizsin."
"Demek ki beni iyi eğitememişsiniz."

Oliviero ona dikkatle baktı, Lila onun yüzünde hatanın kaygısını okudu. Öğretmen Lila'nın gözlerinde küçüklüğünde sahip olduğu zekâyı aradı, yanılmadığının onayını almak istiyordu. Lila ise, yüzümden ona hak verecek bütün işaretleri silmeliyim, kendimi nasıl boşa harcadığım konusunda vaaz vermesini istemiyorum, diye düşündü. Ama bu arada kendini yeni bir sınavda buldu ve çelişkili olarak bunun sonucundan ürktü. Şimdi benim aptal olduğumu keşfediyor, dedi içinden, daha hızlı çarpan kalbiyle, ailemin aptal olduğunu, atalarımın aptal olduğunu, soyumdan gelenlerin aptal olacağını, Gennaro'nun da aptal olduğunu anlayacak. Sinirlendi, kitabını çantasına soktu, puseti tuttu ve gergin bir şekilde gitmesi gerektiğini mırıldandı. İhtiyar deli, beni hâlâ değneğiyle dövebileceğini sanıyor, diye düşündü. Küçülmüş, bastonunun sapına dayanmış, pes etmek istemediği hastalığıyla boğuşan öğretmenini parkta bıraktı.

99.

Oğlunun zekâsını uyarma takıntısı başladı. Ne gibi kitaplar satın alabileceğini bilmiyordu ve Alfonso'dan kitapçılara sormasını istedi. Alfonso ona bir iki kitap getirince bunları ilgiyle inceledi. Defterlerinde çetin metinleri nasıl okuduğuyla ilgili notlar vardı: sayfa sayfa zor ilerliyordu ama bir süre sonra anlamı kaçırıyordu, başka şeyleri düşünüyordu; gene de gözüne satır satır ilerlemesini buyuruyordu, parmakları sayfaları otomatik olarak çeviriyordu ve sonunda bir şey anlamamış olsa bile sözlerin kafasına girmiş olduğu ve ona yeni düşünceler aşıladığı izlenimine kapılıyordu. O andan başlayarak bütün kitabı yeniden okuyor ve okurken düşüncelerini düzeltiyor ya da genişletiyor, o kitapla işi bitince yenilerinin peşine düşüyordu.

Kocası akşam döndüğünde onun yemek yapmadığını ama oğluna kendi icat ettiği oyunları oynattığını görüyordu. Öfkeleniyordu, ama Lila, uzun zamandır olduğu üzere, tepki göstermiyordu. Sanki Stefano'yu duymuyordu, sanki o evde yalnızca kendi ve oğlu yaşıyordu; toparlandığı zaman, kocası için değil, kendi karnı acıktığı için yemek pişiriyordu.

O aylarda, uzun bir karşılıklı hoşgörü döneminden sonra ilişkileri yeniden kötüleşti. Stefano bir akşam ondan da, bebeğinden de, her şeyden bıktığını söyledi. Bir başka sefer ne yaptığını bilemeyecek kadar genç yaşta evlendiğini söyledi. Bir seferinde Lila ona şöyle dedi: "Ben de burada ne işim var diye soruyorum kendime, bebeğimi alır giderim." Erkek ona defol diye bağırmaktansa, uzun zamandır olmadığı şekilde kontrolünü kaybedip, yere yayılmış battaniyesinin üzerinde bu patırtıyı şaşkınlıkla seyreden oğlunun gözleri önünde Lila'yı dövdü. Stefano ona hakaretler savururken, burnundan kan damlayan Lila gülerek oğ-

luna döndü, İtalyanca olarak (uzun süredir ona sadece İtalyanca konuşuyordu), "Baban oyun oynuyor, birlikte eğleniyoruz," dedi.

Neden bilmem, bir noktada artık Dino diye çağrılan yeğeniyle de ilgilenmeye karar verdi. Olasılıkla Gennaro'yu bir başka çocukla karşılaştırma gereksinmesi nedeniyle başlamıştı buna ya da belki özenli eğitimini sadece kendi oğluna vermenin yetersiz olduğunu düşündü ve yeğeniyle de ilgilenmenin doğru olacağına karar verdi. Pinuccia, Dino'yu hayatını mahvetmenin canlı kanıtı olarak görmeyi sürdürse, ona sürekli bağırsa ve arada sırada, "Yetti be, kes artık. Ne istiyorsun benden, beni delirtmek mi istiyorsun?" diye girişerek pataklasa da Lila'nın oğlunu evine götürmesine, minik Gennaro ile esrarengiz oyunlar oynatmasına kesin olarak karşı çıktı. Ona öfkeyle şöyle dedi: "Sen kendi oğlunu büyüt, ben benimkini büyütürüm, ayrıca zaman kaybedeceğine kocanla ilgilen, yoksa yakında kaybedeceksin onu." O anda Rino eve geldi.

Lila'nın ağabeyi için berbat bir dönemdi. Sadece Solara kardeşleri zengin etmek için didinmekten usandığını söyleyen ve ayakkabıcıyı kapatmak isteyen babasıyla sürekli kavga ediyordu; babası her ne pahasına olursa olsun işe devam etmek gerektiğini anlayamıyor, eski küçük atölyesini özlüyordu. Rino, ona yüzsüz bir çocuk gibi davranan ve sorun para olduğunda doğrudan Stefano ile konuşan Marcello ve Michele ile kavga ediyordu. En büyük kavgayı da, avaz avaz hakaretler yağdırarak Stefano ile ediyordu, çünkü kayınbiraderi ona artık beş kuruş vermiyordu ve ayakkabı işinin bütününü Solara kardeşlerin eline bırakmak için onlarla gizli pazarlıklar yaptığından kuşkulanıyordu. Ağır havalar takınarak onu baştan çıkarttığını, ama aslında babası, Stefano, Marcello ve Michele gibi her önüne gelen tarafından idare edilen bir kukla olduğunu söyleyen Pinuccia ile dalaşıyordu. Bu nedenle, Stefano'nun fazlasıyla annelik yapan ama eşlik görevlerini

pek az yerine getiren Lila'ya kızgın olduğunu, Pinuccia'nın da bebeğini bir saatliğine bile Lila'ya emanet etmediğini anlayınca, oğlunu alıp inadına kendisi kız kardeşine götürmeye başladı. Ayakkabı atölyesinde zaten işler giderek azaldığından, yeni mahalledeki evde bazen saatlerce kalmayı ve Lila'nın Gennaro ve Dino ile yaptıklarını seyretmeyi alışkanlık edindi. Onun anne sabrına hayran oldu, çocukların nasıl eğlendiğini, evde sürekli ağlayan ya da zavallı bir köpek yavrusu gibi hep parkının içine hapsedilen oğlunun Lila'nın yanında akıllı, hızlı ve mutlu olduğunu görünce şaşırdı.

"Ne yapıyorsun ona?" diye soruyordu hayranlıkla.

"Onları oynatıyorum."

"Benim oğlum önceleri de oynuyordu."

"Burada oynarken öğreniyor."

"Neden bu kadar çok zaman kaybediyorsun onlarla?"

"Çünkü kendimizle ilgili her şeyin hayatımızın ilk yaşlarında belirlendiğini okudum."

"Peki benimki iyi yanıt veriyor mu?"

"Görüyorsun."

"Evet görüyorum, seninkinden daha başarılı."

"Benimki daha küçük."

"Sence akıllı mı Dino?"

"Bütün çocuklar akıllıdır, onlarla alıştırmalar yapmak gereklidir."

"Sen alıştırmalar yapmayı sürdür Lina, genellikle yaptığın üzere bu işten de hemen sıkılma. Benim oğlumu çok akıllı yap."

Ama bir akşam Stefano eve her zamankinden erken ve özellikle de sinirli bir şekilde döndü. Mutfakta yere oturmuş olan kayınbiraderini görünce evdeki dağınıklık, karısının ilgisizliği, ona değil de çocuklara gösterdiği özen yüzünden surat asmakla yetineceği yerde Rino'ya dönüp oranın kendi evi olduğunu, onu

bütün gün burada zaman yitirirken görmekten hoşlanmadığını, onun miskinliği yüzünden ayakkabıcıda işlerin çok kötü gittiğini, Cerullo kardeşlerin güvenilmez olduklarını, sözün özü derhal gitmesini, yoksa ona tekmeyi basacağını söyledi.

Hepsi birbirine girdi. Lila ağabeyiyle böyle konuşmaması gerektiğini söyleyerek ona bağırdı, Rino o ana dek ya kısaca değindiği ya da temkin yüzünden içinde tuttuğu her ne varsa hepsini Stefano'nun yüzüne vurdu. Ağır hakaretler havada uçuştu. Bu kargaşanın ortasında kalan iki çocuk, özellikle büyüğün de etkisinde kalan küçük bağırarak oyuncaklarını paralamaya başladılar. Rino, boynu şişmiş, damarları elektrik telleri gibi gerilmiş haliyle Stefano'ya mahallenin yarısını dolandırmış olan Don Achille'nin mirasıyla patronluk taslamanın kolay olduğunu söyledi ve şunu ekledi: "Sen hiç kimse değilsin, sen pisliğin tekisin, baban haydutluk etmeyi iyi bilirdi, sen onu bile bilmiyorsun."

Berbat bir durum oldu, Lila dehşet içinde izledi. Stefano ansızın bir klasik dansçının partnerine yaptığı gibi iki eliyle Rino'nun ellerini yanlarından yakaladı ve aynı boyda, aynı yapıda olmalarına karşın, Rino çırpınsa, haykırsa ve tükürse bile, onu müthiş bir güçle havaya kaldırıp duvara fırlattı. Hemen sonra kolundan tuttu, kapıya kadar yerde sürükledi, kapıyı açtı, onu ayağa dikti ve merdivenlerden aşağı yuvarladı; Rino tepki göstermeye çalışıyordu, Lila toparlanmış ve kocasının yakasına yapışmış, sakinleşmesi için yalvarmaya başlamıştı.

Bu kadarla da kalmadı. Stefano öfkeyle geri geldi; Lila onun babasına yaptığı şeyin aynını Dino'ya da yapmak, onu top gibi merdivenlerden atmak istediğini anladı. İşte o zaman uçarak kocasının sırtına atladı, yüzünü çekti, tırmaladı ve haykırdı: "O bir çocuk daha. O bir çocuk." Erkek ansızın taş kesildi, usulca şöyle dedi: "Hepiniz canıma okudunuz, daha fazla dayanamayacağım."

100.

Karışık bir dönem başladı. Rino kardeşinin evine gitmekten vazgeçti, ama Lila, Rinuccio ile Dino'yu bir araya getirme konusunda ısrarlıydı ve böylece kendisi Stefano'dan gizli olarak ağabeyinin evine gitmeye başladı. Pinuccia onun niyetini kuşkulu gözlerle karşıladı, ama Lila başlangıçta ne yapmak gerektiğini açıklamaya çalıştı: tepki alma alıştırmaları, eğitim oyunları. Bir ara bütün mahallenin çocuklarını bu çalışmaya dahil etmeyi düşündüğünü de itiraf etti. Pinuccia şunu söylemekle yetindi: "Sen delisin ve saçmalıkların umurumda değil. Çocuğu almak mı istiyorsun? Öldürmek mi istiyorsun, cadılar gibi yemek mi istiyorsun? Ne istiyorsan yap, ben onu istemiyorum, hiçbir zaman istemedim, ağabeyin benim hayatımın mahvı oldu ve sen de benim ağabeyimi mahvettin." En sonunda da şöyle bağırdı: "O zavallı seni boynuzlamakla çok iyi yapıyor."

Lila tepki vermedi.

Bu cümlenin ne anlama geldiğini sormadı, hatta şöyle sinek kovar gibi içgüdüsel bir hareket yaptı. Rinuccio'yu kucağına aldı, yeğeninden ayrılmak ona dokunsa bile bir daha oraya gitmedi.

Ama kendi evinin yalnızlığı içinde korktuğunu fark etti. Stefano'nun orospulara para yediriyor olmasını kesinlikle önemsemedi, hatta akşamları ona yanaşmayacağı için memnun bile oldu. Ama Pinuccia'nın o cümlesinden sonra oğlu için kaygılanmaya başladı; kocası bir başka kadına tutulduysa, onu her gün, her saat yanında istiyorsa, delirebilir, onu bu evden kovabilirdi. O ana dek evliliğinin kesin olarak sona ermesi bir kurtuluş gibi görünmüştü gözüne, ama şimdi evini, kolaylıklarını, zamanını, ona çocuğunu en iyi şekilde büyütme olanağı veren fırsatları yitirme korkusuna kapıldı.

Uykuları bozuldu. Stefano'nun öfke nöbetleri belki onun dengesiz yapısından, iyi niyetli davranışlar karşısında bile delirmesine neden olan kötü kanından kaynaklanmıyordu. Belki de onun Nino'ya sevdalanması gibi, gerçekten bir başkasına âşık olmuştu ve evlilik, babalık hatta şarküteri ve öteki alaverelerin kafesinde durmaya tahammül edemiyordu. Lila kafa yoruyor ama ne yapacağını bilemiyordu. Durumla yüzleşmeye karar vermesi gerektiğini hissediyordu, ama ne yapacağını bilemediğinden sürekli erteliyor, vazgeçiyor, Stefano'nun yavuklusuyla oynaşıp onu rahat bırakacağına güveniyordu. Nihayet, diye düşünüyordu, bir iki yıl dayansam, çocuk biraz daha büyüyüp ortaya çıkana kadar sabretsem yeter.

Gününü kocasının evi hep temiz, tertipli bulacağı, sofranın ve yemeğin hazır olacağı şekilde düzenlemeye başladı. Ama o, Rino ile yaşadığı olaydan sonra eski uysallığına bir daha dönmedi ve hep öfkeli, hep kaygılı oldu.

"Yolunda gitmeyen nedir?"

"Para."

"Sadece para mı?"

Stefano öfkeleniyordu:

"Ne demek *sadece?*"

Erkek için hayatta paradan başka sorun yoktu. Akşam yemeğinden sonra oturup hesap yapıyor ve hiç durmadan küfür ediyordu: yeni şarküteri eskisi gibi kazanmıyordu, Solara kardeşler, özellikle de Michele ayakkabılara kendi malıymış gibi bakıyordu ve artık kârı paylaşmaya yanaşmıyordu; Rino ve Fernando ona tek söz etmeden eski Cerullo modellerini üç kuruşa varoş atölyelerde yaptırıyor, yeni Solara modellerini de aslında Lila'nın modellerine varyasyonlar katmakla yetinen başka kişilere çizdiriyordu; bu şekilde kayınpederinin ve kayınbiraderinin küçük

işletmesi gerçekten batıyordu ve batarken de oraya para yatırmış olan kendisini de suyun dibine çekiyordu.

"Anladın mı?"

"Evet."

"O zaman en azından daha fazla tepemi attırma."

Ama Lila ikna olmuyordu. Kocasının gerçek ama eski tarihli sorunları büyüttüğünü, ona yansıttığı dengesizliğin ve düşmanlığın nedeni olan yeni sorunları sakladığını hissediyordu. Her bahaneyle onu suçluyordu; özellikle de Solara kardeşler ile ilişkilerini bozduğu için kızıyordu. Bir keresinde şöyle bağırdı:

"Sen Michele manyağına ne yaptın, öğrenebilir miyim?"

Lila yanıtladı:

"Hiçbir şey."

Ve o dedi ki:

"Sanmıyorum, her tartışmada seni ortaya atıyor ama benim canıma okuyor. Gidip onunla konuş, ne istediğini anla, yoksa ben ikinizin de suratını dağıtmak zorunda kalacağım."

Lila da hırsla:

"Beni becermek isterse ne yapayım, becersin mi?"

Bir an sonra böyle bağırdığı için pişman oldu –bazı durumlarda onu küçümsemesi temkinli davranmasına engel oluyordu–, ama artık olan olmuştu ve Stefano onun suratına bir tokat indirdi. Tokat pek önemli değildi, her zamanki gibi açık eliyle bir şamar atmamıştı, ona parmaklarının ucuyla vurmuştu. Ama asıl hemen sonra iğrenerek söylediği sözler acıttı canını:

"Okuyorsun, ders çalışıyorsun ama gene de bayağısın. Senin gibilere tahammül edemiyorum, tiksiniyorum."

İşte o günden sonra eve hep daha geç gelmeye başladı. Pazar günleri, öğleye kadar uyuyacağına erkenden çıkıyor, bütün gün toz oluyordu. Gündelik ailevi sorunlarla ilgili somut sorular karşısında iyice deliriyordu. Örneğin Lila ilk sıcaklarla Rinuccio'nun

deniz tatili yapması gerektiğini düşündü ve kocasına bunu nasıl düzenleyeceklerini sordu. Erkeğin yanıtı şu oldu:

"Otobüse binersin ve Torregaveta'ya gidersin."

Lila çıkıştı:

"Ev kiralamak daha iyi olmaz mı?"

Erkek:

"Neden, sen sabahtan akşama kadar orospuluk yapasın diye mi?"

Kapıyı vurup çıktı ve gece de dönmedi.

Her şey yavaş yavaş aydınlandı. Lila, bir kitapta sözü edilen başka bir kitabı aramak için şehir merkezine indi ama onu bulamadı. Döne dolaşa sonunda Martiri Meydanı'na kadar uzandı ve dükkânı memnuniyetle idare eden Alfonso'ya, kitabı onun yerine arar mı diye sormayı düşündü. Karşısına son derece yakışıklı, çok güzel giyimli, şimdiye dek gördüğü erkeklerin en güzeli olan Fabrizio çıktı. Müşteri değildi, Alfonso'nun arkadaşıydı. Lila bir süre onunla sohbet etti, pek çok şey bildiğini fark etti. Edebiyattan, Napoli tarihinden, çocuklara nasıl eğitim verilmesi gerektiğinden konuştular; Fabrizio üniversitede çalıştığı için bu son konuda özellikle bilgiliydi. Alfonso bütün süre boyunca sessizce onların konuşmalarını dinledi ve Rinuccio mızıklanmaya başlayınca onunla ilgilenip sakinleştirdi. Sonra müşteriler geldi, Alfonso onlarla ilgilendi. Lila biraz daha Fabrizio ile çene çaldı; böyle zihnini canlandıran bir sohbet yapma zevkini yaşamayalı çok olmuştu. Genç adamın gitmesi gerektiğinde onu çocuksu bir heyecanla yanaklarından öptü; sonra iki şapırtıyla Alfonso'yu da öptü. Eşikten seslendi:

"Çok güzel bir sohbet oldu."

"Benim için de."

Lila hüzünlendi. Alfonso müşterilerle işini sürdürürken, orada çalışırken tanıdığı kişiler, indirilmiş kepenk, loş ışık, hoş

sohbetler, Nino'nun saat tam birde gizlice içeri girişi, seviştikten sonra tam dörtte gidişi geldi aklına. Ona sanki hayali bir zaman dilimiymiş gibi, sıra dışı bir hayal gibi göründü ve huzursuzca çevresine bakındı. O dönemi özlemedi, Nino'yu özlemedi. Sadece zamanın geçmiş olduğunu, bir zamanlar önemli olmuş olanın artık öyle olmadığını, kafasındaki karışıklığın sürdüğünü ve kolay kolay çözülemeyeceğini hissetti. Bebeğini kucağına aldı ve tam gidecekti ki Michele Solara girdi içeri.

Onu sevinçle selamladı, Gennaro ile oynadı, tıpkı kendisine benzediğini söyledi. Onu bara davet etti, kahve ikram etti ve otomobille mahalleye bırakmaya karar verdi. Arabaya bindiklerinde şöyle dedi:

"Hemen bugün bırak kocanı. Seni ve oğlunu kabul edeceğim. Vomero'da, Artisti Alanı'nda bir ev aldım. İstersen hemen gideriz, gösteririm sana, inan ki seni düşünerek aldım. Orada istediğini yapabilirsin; okursun, yazarsın, ne istiyorsan yaratırsın, uyursun, gülersin, konuşursun ve Rinuccio ile birlikte olursun. Beni tek ilgilendiren sana bakmak ve seni dinlemek."

Hayatında ilk kez Michele o aşağılayıcı tavrını takınmadan konuştu. Araba kullanırken yan gözle onun tepkilerini anlamaya çalışıyordu. Lila bütün bir süre boyunca gözünü yoldan ayırmadı; arada sırada fazla emdiğini düşündüğü emziğini Gennaro'nun ağzından almaya çalışıyordu. Ama bebek elini sertçe itiyordu onun. Michele susunca –kız onun sözünü hiç kesmedi– şöyle dedi:

"Bitirdin mi?"

"Evet."

"Peki ya Gigliola?"

"Gigliola'nın ne ilgisi var? Sen bana evet ya da hayır de, ben gerisini düşünürüm."

"Hayır, Miche, yanıtım hayır. Senin ağabeyini de istemedim, seni de istemiyorum. Birincisi, ne senden ne ondan hoşlanıyorum, ikincisi siz her şeyi yapabileceğinizi, saygı duymadan her şeyi sahiplenebileceğinizi sanıyorsunuz."

Michele ani bir tepki vermedi, emzikle ilgili bir iki şey mırıldandı: ver şunu, ağlatma bebeyi. Sonra somurtkan ifadesiyle konuştu:

"İyi düşün Lina. Yarın pişman olabilir ve gelip bana yalvarabilirsin."

"Bu ihtimali hiç düşünmüyorum."

"Öyle mi? Dinle o zaman."

Ona herkesin bildiği her şeyi anlattı ("Annen, baban, ağabeyin olacak o hayvan da biliyorlar ama rahatını bozma diye sana bir şey söylemiyorlar"): Stefano Ada ile sevgili hayatı yaşıyordu ve bu çok uzun zamandan beri sürüyordu. Olay Ischia tatilinden önce başlamıştı. "Sen tatildeyken," dedi ona, "kız her akşam sizin evinize gidiyordu." Lila'nın geri gelmesiyle bir süre ara vermişlerdi. Ama arzuya karşı koyamamışlardı; yeniden beraber olmuş, yeniden ayrılmış ve Lila'nın mahalleyi terk etmesiyle yeniden bir araya gelmişlerdi. Stefano son zamanlarda Rettifilo'da bir ev kiralamıştı ve orada buluşuyorlardı.

"Bana inandın mı?"

"Evet."

"O halde?"

O halde ne? Lila, kocasının sevgili edinmiş ve sevgilisinin Ada olmasından fazla sarsılmadı, ama onu Ischia'dan almaya geldiğinde söylediği sözlerin ve davranışlarının ne kadar saçma olduğunu düşündü. Aklına o bağırışları, onu dövüşü, oradan ayrılışları geldi. Michele'ye şunu söyledi:

"Senden, Stefano'dan, hepinizden tiksiniyorum."

101.

Lila birdenbire haklı durumda olduğunu hissetti ve bu onu sakinleştirdi. Hemen o akşam Gennaro'yu uyuttu ve oturup Stefano'nun dönmesini bekledi. Kocası gece yarısından sonra eve girdiğinde onu mutfak masasının başında buldu. Lila gözlerini okumakta olduğu kitaptan kaldırdı, Ada'yı, ne zamandır sürdüğünü bildiğini ve hiç umursamadığını söyledi. "Senin bana yaptığını ben sana yaptım," dedi vurguyla, gülümseyerek, sonra da –daha önce kaç kez söylemişti, iki mi, üç mü?– Gennaro'nun onun oğlu olmadığını bir kez daha yineledi. Sözün sonunda canının istediğini yapabileceğini, kimle, nerede istiyorsa orada uyuyabileceğini söyledi. "Önemli olan," diye bağırdı birden bire, "bana bir daha elini sürmemen!"

Aklında ne vardı bilmiyorum, belki de bazı şeyleri aydınlığa kavuşturmak istiyordu. Kocasının ona her şeyi itiraf edeceğini, sonra onu döveceğini, evden kovacağını, ondan, karısından, sevgilisine hizmetçilik etmesini isteyeceğini sandı. Kendini efendi sanan, her şeyi parayla satın alabilme küstahlığına sahip bir adamdan her türlü olası saldırıyı bekliyordu. Oysa durumu aydınlatacak ve evliliklerinin bittiğini onaylayacak hiçbir söz söylenmedi. Stefano inkâr etti. Somurtkan ama sakin bir ifadeyle Ada'nın sadece dükkânının bir çalışanı olduğunu, haklarında dolaşan bütün dedikoduların uydurma olduğunu söylemekle yetindi. Sonra kızdı, oğlumla ilgili o çirkin şeyi bir kez daha söylersen, Tanrı şahidim olsun ki seni öldürürüm, dedi. Gennaro tıpkı ona benziyordu, onun portresi gibiydi ve bunu herkes söylüyordu; onu bu söylemle kışkırtması boşunaydı. Sonunda –en şaşırtıcısı da bu oldu– geçmişte yaptığı üzere, lafı dolandırmadan, onu sevdiğini söyledi. Onu sonsuza dek seveceğini, çünkü onun ka-

rısı olduğunu, rahibin önünde evlenmiş olduklarını, onları hiçbir şeyin ayıramayacağını söyledi. Sonra öpmek için yaklaştı, kadın onu itti, erkek onu kucağına aldı, bebeğin beşiğinin de durduğu yatak odasına götürdü, üzerindeki her şeyi çekip çıkardı ve zorla içine girdi; bu arada Lila alçak sesle, hıçkırıklarını bastırarak ona yalvarıyordu: "Rinuccio uyanacak, bizi görecek, bizi duyacak, yalvarırım öteki odaya gidelim."

102.

Lila o akşamdan başlayarak elinde kalan son küçük özgürlükleri de yitirdi. Stefano son derece tutarsız bir davranış içine girdi. Karısı artık Ada ile ilişkisinden haberdar olduğu için her türlü önlemi bir kenara bıraktı: çoğu zaman geceleri uyumak için bile eve dönmez oldu; iki haftada bir pazar günlerini sevgilisiyle otomobille gezdirmeye ayırdı; hatta o ağustos ayında tatilini onunla geçirdi, arabayla Stockholm'e kadar uzandılar –Ada sözde Torino'da, FIAT fabrikasında çalışan bir kuzenine gitmişti–. Ama bu arada tuhaf bir kıskançlık geliştirdi; karısının evden çıkmasını istemiyordu, alışverişini telefonla yapmasını istiyordu, Lila bir saat bebeğini hava aldırmaya çıkardığında bile onu kime rastladığı, kiminle konuştuğu konusunda sorguya çekiyordu. Kendini her zamankinden daha fazla koca olarak hissediyor ve onu kontrol altında tutuyordu. Kendi ihanetinin kadına da ihanet etme hakkı vermesinden korkar gibiydi. Ada ile Rettifilo'daki evde yaptıkları hayal gücünü harekete geçiriyor ve Lila'nın sevgilileriyle daha fazlasını yaptığı şeklinde hayaller kuruyordu. Karısının olası bir sadakatsizliğinin onun gülünç düşüreceğinden korkuyor, ama kendi ihanetiyle övünüyordu.

Bütün erkekleri kıskanmıyordu, kendine göre bir hiyerarşi yaratmıştı. Lila kısa sürede onun Michele konusunda takıntılı olduğunu anladı; Michele onu her konuda aldatır ve ona daima bir emir eriymiş gibi davranır sanıyordu. Her ne kadar Lila, Michele'nin onu öpmek istediğinden, sevgilisi olmasını teklif ettiğinden söz etmemiş olsa da Stefano, onun karısını elinden almakla bütün işlerinde mahvetme konusunda büyük bir adım atacağından korkuyordu. Ne var ki işlerin yürüme mantığı yüzünden Lila'nın ona nazik davranması da gerekiyordu. Böyle olunca da Lila ne yapsa yaranamıyordu. Bazen takıntılı bir şekilde sorguluyordu onu: "Michele'yi gördün mü, onunla konuştun mu, senden yeni ayakkabı çizmeni istedi mi?" Bazen de avaz avaz bağırıyordu: "O hayvana merhaba bile demeyeceksin, anladın mı?" Ve çekmeceleri açıyor, Lila'nın hoppa doğasına ait bir kanıt bulmak için karıştırıyordu.

En son olarak durumu daha da karıştıranlar Pasquale, sonra da Rino oldu.

Sevgilisinin Stefano'nun metresi olduğunu elbette en son, hatta Lila'dan bile sonra öğrenen Pasquale oldu. Bunu ona kimse söylememişti; eylül ayının bir pazar ikindisinde o ikisini Rettifilo'daki apartmanın kapısından sarmaş dolaş çıkarlarken kendi gözleriyle gördü. Ada o gün ona Melina ile işleri olduğunu, bu nedenle buluşamayacaklarını söylemişti. Zaten kendisi de işleri ya da siyasi uğraşları yüzünden sürekli bir yerlere gidip geliyordu ve sevgilisinin sürekli kaytarmalarından, sıvışmalarından pek kuşkulanmıyordu. O ikisini görünce içinde derin bir acı duydu; içgüdüsel olarak ilk tepkisi ikisini de gebertmek olduysa da komünist militan terbiyesi bunu ona yasaklıyordu. Pasquale son zamanlarda partinin mahalle örgütünün sekreteri olmuştu ve her ne kadar geçmişte birlikte büyüdüğümüz bütün oğlanlar gibi hepimizi duruma göre orospu olarak nitelediyse de şimdi –bilgi-

lendiği, *Unita* gazetesi okuduğu, broşürleri incelediği, örgütün toplantılarına katıldığı için– bunu yapmaktan kaçınıyordu, hatta biz kadınları duygularımızla, düşüncelerimizle, özgürlüğümüzle, genel olarak erkeklerden aşağı görmemeye çalışıyordu. Bu nedenle öfke ve açık görüşlü olma çabası arasına sıkıştı ve ertesi akşam üzerindeki kirli iş giysisiyle Ada'ya gitti ve ona her şeyi bildiğini söyledi. Kız rahatladı, her şeyi kabul etti, ağladı, ondan özür diledi. Pasquale bunu para için mi yaptığını sorunca ona Stefano'yu sevdiğini ve onun ne kadar iyi, cömert ve nazik bir insan olduğunu sadece kendisinin bildiğini söyledi. Sonuç olarak Pasquale Cappuccio evinin mutfak duvarına bir yumruk attı, eli ağrıyarak ve ağlayarak döndü evine. Sonra bütün gece Carmen ile konuştu; biri Ada, öteki hâlâ unutamadığı Enzo yüzünden iki kardeş dertleşti. Pasquale ihanete uğramasına rağmen hem Ada'nın, hem Lila'nın onurlarını koruması gerektiğine karar verince işler sarpa sardı. İlk iş olarak durumu aydınlatmak niyetiyle Stefano ile konuşmaya gitti; ona uzun bir diskur çekti ve konunun özünde karısını bırakması gerektiği, sevgilisiyle düzgün bir metres hayatı yaşaması gerektiği vardı. Sonra da Lila'ya gitti ve Stefano'nun kadınlık duygularını ve eşlik haklarını ayaklar altına almasına izin verdiği için ona çıkıştı. Bir sabah –saat daha altı buçuktu– Stefano işe gitmek için evden çıktığında Pasquale ile burun buruna geldi; iyi niyetle karısını ve Ada'yı bir daha rahatsız etmemesi karşılığında para teklif etti. Pasquale parayı aldı, saydı ve sonra havaya fırlatırken şöyle dedi: "Küçüklüğümden beri çalışıyorum, sana ihtiyacım yok." Sonra da özür dilercesine gitmesi gerektiğini, geç kalırsa işten atılacağını söyledi. Ama artık iyice uzaklaşmışken, yeniden düşündü ve sokağa dağılmış parayı yerden toplayan şarkütericiye seslendi: "Baban olacak o faşistten daha betersin." Birbirlerine girdiler, feci dövüştüler, birileri araya girip ayırmasa birbirlerini öldüreceklerdi.

Rino tarafından da can sıkıcı gelişmeler yaşandı. Kız kardeşinin Dino'yu akıllı bir çocuk yapmak için emek harcamaktan vazgeçmesine tahammül edemedi. Kayınbiraderinin artık tek kuruş vermediği gibi bir de onu dövmesine tahammül edemedi. Stefano ve Ada arasındaki ilişkinin herkesin gözleri önünde yaşanmasının kardeşi Lila'yı küçük düşüren sonuçlarına tahammül edemedi. Ve hiç beklenmedik bir tepki gösterdi. Stefano Lila'yı dövdüğü için, kendisi de Pinuccia'yı dövmeye başladı. Stefano'nun bir sevgilisi olduğu için, kendisi de bir sevgili edindi. Yani Stefano kendi kardeşine ne yapıyorsa, aynını onun kardeşine uygulamaya başladı.

Bu durum Pinuccia'yı müthiş bir çaresizliğe sürükledi; sel gibi akan gözyaşlarıyla, ona bunlara bir son vermesi için yakarıyordu. Ama boşunaydı. Annesi de Rino'dan korkar olmuştu; karısı ağzını açtığı anda aklı başından gidiyordu ve ona bağırıyordu: "Keseyim öyle mi? Sakinleşeyim öyle mi? O zaman git ağabeyine söyle, Ada'yı bıraksın, Lina'ya saygı göstersin, birbirimize bağlı bir aile olalım, Solara kardeşlerin dolandırdığı ve bana vermesi gereken paraları versin." Sonuç olarak Pinuccia sık sık, perişan halde evden kaçmaya, ağabeyinin şarküterisine koşmaya ve Ada ile müşterilerin önünde ağlayıp yakınmaya başladı. Stefano onu dükkânın arkasına çekiyordu; kız kocasının isteklerini sıralıyordu ama sonuçta da şöyle diyordu: "O hayvana hiçbir şey verme, eve gel ve hemen gebert onu."

103.

Paskalya tatili için mahalleye döndüğümde durum aşağı yukarı böyleydi. İki buçuk yıldan beri Pisa'da yaşıyordum, son derece parlak bir öğrenciydim, bayram için Napoli'ye dönmek aile-

min, özellikle de annemin yaratacağı tartışmayı engellemek için katlandığım bir ağırlık halini almıştı. Tren istasyona girerken geriliyordum. Bir talihsizlik olacak ve tatil sonunda Normale'ye dönmemi engelleyecek diye korkuyordum; bir hastane kargaşasına düşmeme neden olacak ağır bir hastalıktan, ailemin bana ihtiyaç duymasıyla sonuçlanıp eğitimime ara vermeme neden olacak korkunç bir olaydan çekiniyordum.

Eve geleli daha bir iki saat olmuştu. Annem en fesat haliyle ayak üstü bana Lila, Stefano, Ada, Pasquale, Rino, kapanmak üzere olan ayakkabıcı, bir sene önce para sahibi olup üstü açık araba almak, sonra da her şeyi satmak zorunda kalarak Sinyora Solara'nın kırmızı kaplı defterine işlenip hava atamaz hale gelmek hakkında bir rapor verdi. Nihayet vaazı sona erdiğinde şöyle dedi: "Senin arkadaşın kendini matah bir şey sandı, prensesler gibi evlilik yaptı, kocaman arabası, yeni evi oldu, ama sen aslında ondan çok daha akıllı ve çok daha güzelsin." Sonra bu mutluluğunu bastırmak için yüzünü buruşturdu ve bana ait olmasına karşın elbette benden önce okuduğu bir pusulayı verdi. Lila beni görmek istiyor, ertesi gün, Kutsal Paskalya Cuması'nda öğle yemeğine davet ediyordu.

Tek davet bu olmadı; günler oldukça yoğun geçti. Az sonra Pasquale bana avludan seslendi ve sanki ailemin karanlık evinin merdivenlerinden değil de Olimpos Dağı'ndan inmişim gibi davranarak, kadın hakkındaki düşüncelerini açıklamak, ne kadar acı çektiğini söylemek, benden davranışları hakkındaki görüşlerimi almak istedi. Aynı şeyi o akşam hem Rino'ya hem Lila'ya kızgın olan Pinuccia yaptı. Ve ertesi sabah hiç beklenmedik biçimde, vicdan azabından ve nefretten yanıp tutuşan Ada aynı şeyi yaptı.

Ben üçüne karşı aynı mesafeli tavrımı korudum. Pasquale'ye serinkanlılık önerdim; Pinuccia'ya öncelikle oğluyla ilgilenmesini öğütledim, Ada'ya ise yaşadığının gerçek bir aşk olup olmadığını

anlamaya çalışmasını söyledim. Sözlerindeki yüzeyselliğe karşın en çok o ilgimi çekmişti. Benimle konuşurken sanki bir kitap okuyormuş gibi diktim ona gözlerimi. O deli Melina'nın kızı, Antonio'nun kardeşiydi. Yüzünde annesini görür gibi oldum, ağabeyine ait pek çok çizgi yakaladım. Babasız büyümüştü, her türlü tehlikeye açık olmuştu, hayat boyu zorluk yaşamıştı. Senelerce aklı gidip gelen annesiyle birlikte apartmanlarımızın merdivenlerini silmişti. Solara kardeşler o daha küçük bir kızken onu arabaya atıp götürmüşlerdi, kim bilir neler yapmışlardı. Bu nedenle nazik patronu Stefano'ya âşık olmasını normal karşıladım. Onu sevdiğini söyledi bana, birbirlerini seviyorlardı. Tutkuyla alevlenen bakışlarıyla, "Lina'ya söyle," diye mırıldandı, "insan gönlüne söz geçiremiyor ve o Stefano'nun karısıysa, ben de Stefano'ya her şeyini, bir erkeğin istediği bütün özeni ve duyguları vermiş olan ve hatta yakında çocuklar da verecek olan biriyim ve bu nedenle o benimdir, artık Lina'ya ait değildir."

Anladığıma göre mümkün olan her şeye, Stefano'ya, şarküteri dükkânlarına, paralara, eve, arabalara sahip olmak istiyordu. Bu savaşı vermenin onun hakkı olduğunu düşündüm, ki az ya da çok hepimiz bir savaş veriyorduk. Yüzü son derece solgun, gözleri alev alev olduğu için sakinleştirmek istedim onu. Ve bana ne kadar minnettar olduğunu duymak hoşuma gitti; bir kâhin gibi danışılan kişi olmaktan, hem onun hem Pasquale'nin kafasını karıştıran güzel bir İtalyancayla onlara öğütler dağıtmaktan haz duydum. İşte, diye düşündüm hafif bir alaycılıkla, tarih, klasik diller, dilbilim ve ciddiyetle eğitimini aldığım sayısız konu demek bu işe yarıyormuş: onları birkaç saatliğine sakinleştirmek. Beni tarafsız, kötü duygulardan ve tutkulardan azade, eğitim sayesinde sterilize olmuş görüyorlardı. Ve ben de kendi kaygılarıma değinmeden bu görevi kabul ediyordum; Pisa'da Franco'yu

odama alarak ya da onun odasına sızarak yaşadığım, Versilia'da evliymişiz gibi birlikte ve yalnız başımıza yaptığımız tatil yüzünden yüzleştiğim gözüpekliğimin kaygılarını onlara yansıtmıyordum. Kendimden hoşnut olduğumu hissettim.

Ne var ki yemek saati yaklaştıkça bu hoşnutluk yerine keyifsizliğe bıraktı ve Lila'ya pek gönülsüzce gittim. Göz açıp kapayana dek eski hiyerarşiyi gündeme getirmesinden, seçimlerim konusunda güvenimi yerle bir etmesinden korkuyordum. Gennaro'nun yüz hatlarında bana Nino'nun çizgilerini göstereceğini ve aslında benim hakkım olan oyuncağı kendisinin kaptığını hatırlatacağını sandım. Ama ilk andan itibaren öyle olmadı. Rinuccio –onu çoğunlukla böyle çağırıyordu– beni bir anda kendine bağladı: çok güzel ve esmer bir çocuktu, ne yüzünde ne bedeninde Nino'yu anımsatan bir hal vardı henüz; Lila'yı, hatta Stefano'yu çağrıştıran özellikleri vardı; sanki bebeği üçü beraber yapmışlar gibiydi. Lila'ya gelince, onu hiç olmadığı kadar kırılgan gördüm. Daha beni görür görmez gözleri yaşardı, bütün bedeni titremeye başladı; onu sakinleştirmek için sıkı sıkı sarılmak zorunda kaldım.

Bana rezil olmamak için aceleyle tarandığını, aceleyle biraz ruj sürdüğünü, nişanlılık zamanından kalma inci grisi rayon elbisesini giydiğini, topuklu ayakkabılarla dolaştığını fark ettim. Hâlâ güzeldi ama sanki yüz kemikleri daha büyümüştü, gözleri daha küçülmüştü ve teninin altında kan değil, mat bir sıvı dolaşır gibiydi. Çok zayıf gördüm onu, sarıldığımda kemiklerini hissettim, üzerine yapışan giysisi şiş göbeğini belli ediyordu.

Başlangıçta her şey yolundaymış numarası yaptı. Bebeği sevmeme sevindi, onunla oynamamdan hoşlandı, Rinuccio'nun neler yapabildiğini ve söyleyebildiğini göstermek istedi. Onda hiç tanımadığım bir gerginlikle, dağınık okumalarından edinmiş ol-

duğu bir kelime hazinesini yağdırdı üzerime. Adını hiç duymadığım yazarlardan söz etti, oğlunu onun için yarattığı alıştırmaları yapması için zorladı. Ağzında bir tür tik geliştirdiğini fark ettim; ansızın açıyor ve sonra söylemekte olduğu şeylerin içine yaydığı heyecanı tutmak istercesine dudaklarını ansızın sımsıkı kapatıyordu. Bu yüz hareketine genellikle gözlerinin kızarması eşlik ediyordu, dudaklarının kasılmasıyla aynı anda gözlerinde beliren kırmızımsı aydınlanma, sanki zemberekli bir aygıtın düşünceleri beyninin derinliklerine gönderdiği izlenimini bırakıyordu. Bana defalarca mahallenin bütün küçük çocuklarına düzenli olarak eğilmesi halinde bir kuşakta her şeyin değişeceğini, artık başarılı ve başarısızlar, iyiler ve kötüler diye bir ayrım olmayacağını söyledi. Sonra oğluna baktı ve yeniden hıçkırarak ağlamaya başladı. Gözyaşları arasında bunu yapan sanki Rinuccio imiş gibi, "Kitaplarımı mahvetti," dedi ve bana ikiye ayrılmış, yırtılmış kitaplarını gösterdi. Suçlunun minik bebe değil de kocası olduğunu anlamakta zorlandım. "Eşyalarımı karıştırma alışkanlığı edindi," diye mırıldandı, "bana ait tek bir düşünce olmasını istemiyor, anlamsız bir şeyi sakladığımı keşfettiği anda dövüyor beni." Bir iskemleye çıktı, dolabın en tepesinden teneke bir kutu alıp elime verdi. "Nino ile yaşadığım her şey burada," dedi, "ve bunca yıldır zihnimden geçen pek çok düşünce; birbirimize söylemediğimiz, ama hem sana hem bana ait sözler burada saklı. Bunu al ve götür, onun bulup okumasından korkuyorum. Ama bunu istemiyorum, ona göre şeyler değil burada yazanlar, aslında hiç kimseye göre değil; sana bile."

104.

Kutuyu gönülsüzce aldım ve şöyle düşündüm: nereye koyayım ben bunu, ne yapayım? Sofraya oturduk. Rinuccio'nun kendi başına, ona ait tahta çatal kaşıkla yemek yiyebilmesine, başlangıçtaki ürkekliği üzerinden attıktan sonra benimle sözcükleri bozmadan İtalyanca konuşabilmesine, her soruma kesin ve doğru yanıtlar vermesine, hatta bana sorular sorabilmesine şaşırdım. Lila oğluyla sohbet edişimi izledi, neredeyse hiçbir şey yemedi, boş bakışlarla tabağını seyretti. Sonunda neredeyse oradan ayrılacağım sırada şöyle dedi:

"Ne Nino'ya, ne Ischia'ya ne de Martiri Meydanı'ndaki mağazaya ilişkin bir şey hatırlıyorum. Oysa onu kendimden bile çok sevdiğimi sanıyordum. Şimdi ona ne olduğunu, nereye gittiğini bilmek bile istemiyorum."

İçten olduğunu düşündüm, bildiğim şeyleri söylemedim ona.

"Tutkunlukların," dedim öylemesine, "böyle güzel bir yanları var işte, bir süre sonra geçiyor."

"Sen mutlu musun?"

"Yeterince."

"Ne güzel saçların var."

"Eh."

"Bana bir iyilik daha yapmalısın."

"Söyle bana."

"Stefano farkına bile varmadan, beni ve oğlumu öldürmeden bu evden gitmem gerekiyor."

"Meraklandırıyorsun beni."

"Haklısın, bağışla."

"Söyle, ne yapmam gerekiyor?"

"Enzo'ya git. Ona denediğimi ama başaramadığımı söyle."

"Anlamadım."

"Senin anlaman önemli değil; sen Pisa'ya döneceksin, kendi hayatın var. Sen bunu ona söyle, yeter: *Lina denemiş ama başaramamış.*"

Kucağında oğluyla uğurladı beni. Oğluna şöyle dedi:

"Rino, veda et Lenù Teyzene."

Oğlancık gülümsedi, el salladı.

105.

Yola çıkmadan önce Enzo'ya gittim. Ona "*Sana söylememi tembihledi; Lina denemiş ama başaramamış,*" dediğimde yüzünde bir heyecan belirtisi olmadı; bu iletiyi hiç umursamadığını sandım. "Hiç iyi değil," diye ekledim. "Öte yandan ne yapılabilir, onu da bilmiyorum." O dudaklarını büzdü, çok ciddi bir ifadeye büründü. Vedalaştık.

Trende bunu yapmayacağıma yemin etmiş olsam bile teneke kutuyu açtım. İçinde sekiz defter vardı. İlk satırlardan itibaren kendimi kötü hissetmeye başladım. Pisa'ya vardığımda keyifsizliğim günlerce, aylarca sürdü. Lila'nın her sözcüğü beni un ufak etti. Her cümlesi, daha küçük bir kızken yazdıkları bile, benim o zamanki değil de şimdiki sözlerimin içini boşaltıyor gibi geldi. Bu arada her sayfa benim düşüncelerimi, benim görüşlerimi, benim sayfalarımı yaktı tutuşturdu ve sanki o zamana kadar çalışkan ama sonuca varamayan bir uyuşukluk içindeymişim gibi hissettim. O defterleri ezberledim ve sonunda Normale'deki dünyanın, bana saygı duyan kız ve erkek arkadaşlarımın, beni hep daha iyiye yüreklendiren profesörlerimin sevgi dolu bakışlarının olduğu bu dünya köşesinin, Lila'nın lekeli ve eprimiş sayfalarında

aceleci satırlarıyla keşfetmeyi başardığı mahalle hayatı koşulları içinde yaşanan fırtınayla karşılaştırıldığında fazlasıyla korunaklı ve fazlasıyla öngörülebilir olduğunu hissettim.

Her bir çabam bana ansızın anlamsız göründü. Korktum, aylarca ders çalışamadım. Yalnızdım; Franco Mari Normale'de okuma hakkını yitirmişti, beni alt üst etmiş olan bu yetersizlik duygumun içinden sıyrılamıyordum. Ansızın yakında kötü notlar alacağımı ve benim de eve postalanacağımı sezinledim. Bu nedenle sonbaharın son günlerinin birinde, bir akşam vakti, net bir projem olmasa da kutuyu alıp çıktım. Solferino Köprüsü'nde durdum ve onu Arno Nehri'ne attım.

106.

Pisa'daki son yılımda, ilk üç yılı yaşarken sahip olduğum bakış açımı yitirdim. Şehre, kız ve erkek arkadaşlarıma, profesörlerime, sınavlara, buz gibi soğuk günlere, Battistero yakınlarında yapılan sıcak akşamların siyasi toplantılarına, Sineforum'un filmlerine; Timpano, Lungarno Pacinotti, XXIV Mayıs Caddesi, San Frediano Caddesi, Cavalieri Alanı, Consoli del Mare Caddesi, San Lorenzo Caddesi'ne; hep aynı güzergâhlarda yürüsem de bana merhaba diyen ekmekçiyle, havadan söz eden gazeteci kadınla sesleri yabancı olan, ama içimde hemen taklit etme ihtiyacı uyandıran; taşların, ağaçların, tabelaların bulutların, göğün renklerinde bana yabancılık duygusu yaşatan bütün kent mekânlarına karşı minnet duygusundan uzak bir sevgisizlik bürüdü içimi.

Lila'nın defterleri yüzünden mi oldu bu, bilemem. Gene de onları okuduktan hemen sonra, daha hepsinin içinde olduğu kutuyu atmadan önce büyü bozulmuştu. Başlangıçtaki kendimi

yürekli bir mücadelenin tam ortasında hissetme halim geçti. Her sınavda yaşadığım kalp çarpıntım, en yüksek notu aldığımı öğrenişimdeki sevincim geçti. Sesimi, tavırlarımı, giyimimi, yürüyüşümü yeniden eğitme konusundaki keyfim kaçtı, oysa önceleri sanki en iyi kılık değiştirme yarışmasında gibiydim, öyle özgün bir maske takmıştım ki, *aşağı yukarı* yüzün kendisiydi.

Ansızın o *aşağı yukarı* ifadesinin bilincine vardım. Başarmış mıydım? Aşağı yukarı. Napoli'den, mahalleden kurtarabilmiş miydim kendimi? Aşağı yukarı. Eğitimli ortamlardan, Galiani ve çocuklarından çok daha iyi eğitimli ailelerden gelen yeni arkadaşlarım olmuş muydu? Aşağı yukarı. Her yeni sınavda beni sözlü yapan düşünceli profesörlerim tarafından iyi karşılanan bir öğrenci olabilmiş miydim? Aşağı yukarı. Birdenbire her şeyin bu *aşağı yukarı* ifadesinin ardında gizlendiğini görür gibi oldum. Korkuyordum. Pisa'ya ilk geldiğim günkü gibi korkuyordum. Bu aşağı yukarı olma haline yakalanmayan, kendine güvenle davranan kişilerden korkuyordum.

Normale'de çok vardı onlardan. Sadece Latince, Yunanca veya tarih sınavlarını parlak başarılarla veren öğrenciler değildi söz konusu olan. Sivrilmiş profesörler, bu kurumdan geçmiş olan önemli adlar gibi neredeyse tümü erkek olan gençler birinciliği elden bırakmıyorlardı, çünkü çalışma çabalarının şimdi ve gelecekte ne işe yarayacağını gözle görünür bir gayret sergilemeden biliyorlardı. Bunu ailevi geçmişlerinden ya da içgüdüsel bir yönelme sayesinde biliyorlardı. Bir gazete ya da dergi nasıl çıkartılır, bir yayınevi nasıl organize olur, radyo veya televizyon redaksiyonu ne anlama gelir, bir film nasıl doğar, üniversitelerde nasıl bir hiyerarşi vardır, kasabalarımızın, kentlerimizin Alplerin, denizin ötesinde ne vardır, hepsini biliyorlardı. Kayda değer, hayran olunası ya da küçümsenesi kişiliklerin adlarını biliyorlardı. Benimse bir şey bildiğim yoktu, adı bir gazete ya da kitapta

beliren her kişi benim için tanrıydı. Biri bana hayranlıkla ya da hınçla şu Tizio'dur, o Caio'nun oğludur, öbürü Sempronio'nun yeğenidir dediğinde susuyordum ya da tanırmış gibi yapıyordum. Bunların *gerçekten* önemli soyadları olduğunu seziyordum ama gene de hiçbirini duymamıştım, ne gibi önemli şeyler yaptıklarını bilmiyordum, seçkinlik haritasından bihaberdim. Sözgelişi ben sınavlara son derece iyi hazırlanmış bir şekilde katılıyordum ama profesör ansızın bana, "Sana bu üniversitede bu dersi öğretmemin temelinde yatan yetkinin hangi yapıtlardan kaynaklandığını biliyor musun?" diye sorarsa ne yanıt vereceğimi bilemiyordum. Ötekilerse bundan haberdardılar. Bu nedenle yanlış şeyler söylemekten ve yapmaktan korkarak dolaşıyordum aralarında.

Franco Mari bana âşık olduğunda bu korku hafiflemişti. O beni eğitiyordu, onun dümen suyunda hareket etmeyi öğrenmiştim. Franco çok neşeliydi, ötekilere karşı dikkatliydi, arsızdı, cüretkârdı. Doğru kitapları okuduğuna, doğru yerde bulunduğuna o kadar güvenirdi ki daima otoriter bir edayla konuşurdu. Özelde ve ender olarak da kalabalık içinde onun seçkinliğine dayanarak kendimi ifade etmeyi öğrenmiştim. Ve başarılıydım da, en azından başarılı olma yolundaydım. Belki onun kendine güveninden güç alarak ondan bile yüzsüz olabiliyordum; bunu bile abartabiliyordum. Gene de çok aşama göstermiş olmama karşın yeterince olgunlaşamamış olmaktan, yanlış şeyler söylemekten, başkalarının her zaman bilmiş olduğu şeyler konusunda ne kadar deneyimsiz, ne kadar cahil olduğumu belli etmekten ürküyordum. Franco kendi iradesi dışında hayatımdan çıkar çıkmaz bu korkum güçlenmişti. Alttan alta zaten bildiğim şeylerin kanıtlarıyla yüzleşmiştim. Rahatlığı, iyi eğitimi, öğrenciler arasında çok iyi tanınan genç, sol militan olma seçkinliği, hatta üniversite içinden ve dışından kudret sahibi insanlara karşı iyi dengelenmiş konuşmalarıyla kendini ortaya koyma cesareti, ona

öyle bir ışık halesi vermişti ki, bu onun nişanlısı, sevgilisi, kız arkadaşı olduğum için bana da yayılmıştı ve sadece beni seviyor olması bile benim niteliklerime toplumsal bir onay niteliği kazandırmış oluyordu. Ne var ki Normale'deki yerini yitirince değerleri solmuş, artık beni de aydınlatamaz olmuştu. İyi ailelerden gelen öğrenciler beni gezilere ve pazar günleri verdikleri partilere çağırmaz olmuşlardı. Bazıları yeniden Napoliten aksanımla alay etmeye başlamıştı. Onun bana armağan etmiş olduğu her şeyin modası geçmiş, hepsi üzerimde eskimişti. Franco'nun hayatımdaki varlığı gerçek koşullarımın üzerini örtmüş ama değiştirememişti ve ben ortama gerçek anlamda uyum sağlayamamıştım. Gece gündüz çabalayan, harika sonuçlar elde eden, hatta güven ve sempati duyulan ama o eğitimin yüksek kalitesine yakışır bir yüz ifadesine asla sahip olamayacak kişilerden biriydim. Yanlış cümle kurmaktan, abartılı tonlama yapmaktan, uygun olmayan biçimde giyinmekten, bayağı duygularımı açığa vurmaktan, ilginç düşüncelere sahip olmamaktan hep korkacaktım.

107.

Başka nedenler yüzünden de berbat bir dönem olduğunu söylemeliyim. Geceleri Cavalieri Alanı'na, Franco'nun odasına gittiğimi, onunla yalnız başına Paris ve Versilia'da tatil yaptığımı bilmeyen yoktu ve bu bana kolay kız şöhreti kazandırmıştı. Franco'nun ateşli savunucusu olduğu cinsel özgürlük kavramına uyum sağlamanın benim için nelere mal olduğunu ancak ben bilirdim, çünkü ona karşı özgür ve önyargısız görünmek için çok zorlanmıştım. Onun bana İncil misali yaydığı düşünceleri etrafta yinelemem mümkün değildi, yarım bakireler kadınlığın yüz karasıydı, cinselliği adam gibi yaşamaktansa ters ilişkiyi savunan

küçük burjuvalar olarak görülüyorlardı. Onlara Napoli'de on altı yaşında evlenmiş, on sekiz yaşında başkasıyla sevgili hayatı yaşamış, ondan gebe kalmış, sonra kocasına dönmüş ve kim bilir başka ne işler karıştırmış bir arkadaşım olduğunu anlatamazdım; bu nedenle Franco ile sevişmek, Lila'nın fırtınalı hayatı yanında gözüme önemsiz görünüyordu. Kızların sinsi, erkeklerin ağır imalarını, iri göğüslerime uzanan bakışlarını kabullenmek zorunda kaldım. Eski sevgilimin yerini almak için aday olan bazı kişilerin hızlı davranışlarını ben de hızlı tepkilerle reddetmek zorunda kaldım. Adayların bu refüze edişime bayağı sözlerle karşılık vermelerine razı olmak zorunda kaldım. Dişlerimi sıkıp yoluma devam ediyor; bitecek diyordum kendi kendime.

Gün oldu devran döndü, bir öğleden sonrasında San Frediano Sokağı'ndaki bir kafede, pek çok öğrencinin önünde, tam iki kız arkadaşımla çıkmak üzereyken reddettiğim gençlerden biri arkamdan şöyle seslendi: "Napoli, sende unuttuğum lacivert kazağımı getirmeyi unutma!" Gülüşmeleri duydum, yanıt vermeden çıktım. Sonra komik görüntüsü yüzünden derslerde dikkatimi çekmiş olan bir gencin peşime takıldığını fark ettim. Ne Nino gibi içine kapanık bir entelektüel, ne de Franco gibi kaygısız bir gençti. Gözlüklü, çekingen, yalnız, kapkara saçları arapsaçı gibi kıvırcık, belli ki güçlü bir bedeni olan çarpık ayaklı biriydi. Okula kadar peşimden geldi, sonunda seslendi:

"Greco."

Herkes biliyordu adımı. Terbiyeli bir davranışla durdum. Genç kendini tanıttı: Pietro Airota. Sonra da bana gayet karışık ve tutuk bir konuşma yaptı. Arkadaşları adına utandığını ama ödleklik edip müdahale edemediği için kendinden de utandığını söyledi.

"Ne için müdahale edecektiniz ki?" dedim, alaycı bir ifadeyle, ama kamburumsu haliyle, kalın camlı gözlükleriyle, o gülünç

saçları ve havasıyla, başını kitaplardan kaldırmayan birine özgü diliyle onun gibi birinin, mahallenin delikanlıları gibi şövalyelik taslama zorunluluğu hissetmesi karşısında şaşırmıştım.

"Senin namusunu korumak için."

"Ben namuslu değilim."

Özürler ve vedalar yüklü olduğunu sandığım bir şeyler mırıldandı ve uzaklaştı.

Ertesi gün onu ben arayıp buldum, derste yanına oturmaya başladım, birlikte uzun yürüyüşler yaptık. Beni şaşırttı: o da benim gibi tezini yazmaya başlamıştı, o da benim gibi Latin edebiyatı okuyordu ama benden farklı olarak "tez" değil "iş" diyordu; hatta bir iki kere ağzından kitap sözcüğü kaçtı ve anladım ki, tezini mezuniyetten hemen sonra bir kitap olarak yayınlayacaktı. İş, kitap? Neler anlatıyordu? Yirmi iki yaşında olmasına karşın ciddi bir havası vardı, sürekli pek arifane göndermeler yapıyordu, Normale'de ya da başka bir üniversitede kürsü sahibi biriymiş gibi davranıyordu.

Bir keresinde inanmakta zorluk çekercesine, "Tezini gerçekten yayınlayacak mısın?" diye sordum.

O da aynı şaşkınlıkla karşıladı benim bu sorumu:

"İyiyse, evet."

"İyi olan bütün tezleri yayınlarlar mı?"

"Neden olmasın?"

Onun inceleme konusu Baküs ayinleri, benimki ise *Aeneas*'ın dördüncü kitabıydı.

"Belki Baküs, Dido'dan daha ilginçtir."

"Üzerinde çalışmayı bilirsen, her şey ilginçtir."

Onunla hiç gündelik konulardan konuşmadık, hatta Franco'nun beni alıştırmış olduğu üzere, ABD'nin Doğu Almanya'ya nükleer silah satma olasılığından söz etmedik, Fellini mi daha iyidir Antonioni mi daha iyi diye tartışmadık; tek

konumuz Latin ve Antik Yunan edebiyatıydı. Pietro'nun üstün bir belleği vardı; birbirinden çok farklı metinler arasında bağlantı kurmayı biliyor, metin gözlerinin önündeymiş gibi ezberden ama böbürlenmeden okuyabiliyor, bizim eğitimimizi alan kişiler için bu en doğal şeymiş gibi davranıyordu. Onunla daha fazla zaman geçirmeye başlayınca gerçekten çok başarılı biri olduğunu, benim asla olamayacağım bir başarı sergilediğini fark ettim; ben hata yapma korkumla hep temkinli davranırken, o temeli olan bir düşünceyle, asla gelişigüzel söylenmemiş bir önermeyle hemhal olmanın sükûnetini yansıtıyordu.

Onunla iki ya da üç kez Italia Bulvarı'nda, Duomo ve Camposanto arasında gezintiye çıkmıştım ki çevremdeki her şeyin değişime uğradığını gördüm. Tanıdığım bir kız, bir sabah arkadaşça bir çekememezlikle şöyle dedi:

"Ne yapıyorsun sen erkeklere? Airota'nın oğlunu da mı baştan çıkardın?"

Baba Airota'nın kim olduğunu bilmiyordum, ama sınıf arkadaşlarımın nezdinde yeniden saygınlık kazandım, yeniden partilere, lokantalara davet edilir oldum. Bir noktada, yanımda Pietro ile geleceğim umuduyla bana tekliflerde bulundukları kuşkusuna kapıldım, çünkü o daima kendi çalışmalarıyla baş başa olmayı seviyordu. Çevremdekilere sorular sorarak, yeni arkadaşımın babasının ne gibi bir önemi olduğunu anlamaya çalıştım. Babasının Genova'da Yunan edebiyatı okuttuğunu, ama aynı zamanda Sosyalist Parti'nin öne çıkan adlarından biri olduğunu keşfettim. Bu haber yüzünden eski canlılığımı yitirdim, Pietro'nun yanında basit veya hatalı sözler söylemiş olma korkusuna kapıldım. O bana tez kitabından söz etmeyi sürdürürken ben saçmalama korkusundan benimkini daha az anar oldum.

Bir pazar günü telaş içinde gelip beni buldu ve onu görmeye gelmiş olan anne, baba ve ablasıyla birlikte yemeğe katılmamı

istedi. Heyecanlandım, elimden geldiğince güzelleşmeye çalıştım. Dilek kiplerini şaşıracağım, beni tutuk bulacaklar; onlar seçkin kişiler, şoförlü büyük bir arabaları olmalı, ne konuşacağım, balık gibi bakacağım dedim durdum kendime. Ama onları görür görmez sakinleştim. Profesör Airota orta boyluydu, üzerinde gri, buruşuk bir takım vardı, geniş yüzünde yorgunluk çizgileri belirmişti, gözlükleri kocamandı. Şapkasını çıkardığında dazlak olduğunu gördüm. Karısı Adele, zayıf, güzel değil ama zarif, gösterişsiz bir şıklığa sahip bir hanımdı. Otomobilleri Solara kardeşlerin Alfa Giulietta'yı satın almadan önce sahip oldukları Fiat Millecento idi ve anladım ki Genova'dan Pisa'ya kadar şoför değil, Pietro'nun ablası Mariarosa kullanmıştı; bu şirin, zeki bakışlı kız sanki çok uzun zamandan beri tanışıyormuşuz gibi kucakladı ve öptü beni.

"Genova'dan buraya kadar sen mi kullandın?" diye sordum.

"Evet, çok seviyorum araba kullanmayı."

"Ehliyet alman zor oldu mu?"

"Yok canım."

Mariarosa yirmi dört yaşındaydı, Milano Üniversitesi Sanat Tarihi Kürsüsü'nde çalışıyordu, araştırmasını ressam Piero della Francesca üzerine yapıyordu. Hakkımda her şeyi biliyordu, daha doğrusu kardeşinden öğrendiği her şeyi, yani eğitim konusundaki ilgi alanımı biliyordu. Aynı şeyleri Profesör Airota ve karısı Adele de öğrenmişlerdi. Onlarla hoş bir gün geçirdim, beni rahatlattılar. Pietro'nun aksine, annesinin, babasının ve ablasının sohbet konuları pek genişti. Öğle yemeğinde, kaldıkları otelin restoranında Profesör Airota ve kızı, önceleri Pasquale, Nino ve Franco'dan dinlediğim, ama aslında pek az şey bildiğim siyasi konular üzerine muhabbetli bir tartışma yaptılar. Şöyle sözler geçiyordu: siz sınıflar arası işbirliğinin tuzağına düştünüz; sen ona tuzak diyebilirsin ama ben arabuluculuk diyorum; sadece ve daima Hıristiyan Demokratların kazandığı bir arabuluculuk; eğer

zor geliyorsa, dönüp sosyalist olun gene; devlet krizde ve acilen reform yapılması gerekiyor; sizin bir şeye reform yaptığınız yok; bizim yerimizde siz olsanız ne yapardınız; devrim, devrim ve yine devrim; devrim İtalya'yı ortaçağdan çıkartarak yapılır: biz sosyalistler hükümette olmadığımız sürece, okulda cinsellikten söz eden, barış yanlısı broşür dağıtan öğrenciler hapse girer; Atlantik Paktı karşısındaki tavrınızı görmek isterdim; biz hep savaşa ve bütün emperyalizme karşı olduk; Hıristiyan Demokratlar yönetimde ama Amerikan karşıtı kalabilecek misiniz?

İşte böyle, hızlı hızlı cümleler; her ikisinin de hoşuna gittiği belli olan ve geçmişe dayanan hoş bir polemik alıştırmasıydı. O baba ve kızda asla sahip olmadığım ve her zaman yoksunluğunu hissedeceğim şeyin ne olduğunu anladım. Neydi? Kesin olarak söyleyemeyebilirdim; belki benim dünya sorunlarıma yakından baktığımda eğitim diyebilirdim; bunları sınavlarda iyi not alma umuduyla ortaya saçacağım saf bilgi olarak değil de can alıcı bir konu olarak algılama yeteneği; her şeyi benim bireysel mücadeleme, kendimi kabul ettirme çabama indirgemeyen bir zihin formuydu. Mariarosa nazikti, babası da öyle; ikisinin de ölçülü bir tonu vardı, Galiani'nin oğlu Armando'nun ya da Nino'nun sergilediği o sözel abartının gölgesi bile yoktu onda; gene de başka ortamlarda bana soğuk görünebilecek, uzak kalabilecek, sadece rezil olmamak için kullanılabilecek siyasi formüllerle bir sıcaklık zerk ediyorlardı. Birbirleriyle atışarak bir çözüme ulaşmadan ama süreklilik halinde Kuzey Vietnam'a atılan bombalardan o ya da başka kampüsteki öğrenci isyanlarına, Afrika ve Latin Amerika'daki emperyalizm karşıtı mücadele merkezlerine uzanıyorlardı. Ve şimdi kızı babasına oranla daha fazla bilgi sahibi görünüyordu. Ne çok şey biliyordu Mariarosa, sanki bütün bu bilgilere ilk elden sahip olmuştu; öyle ki bir noktada Airota alaycı bir bakışla eşine baktı ve Adele ona şöyle dedi:

"Hâlâ tatlısını seçmeyen bir sen kaldın."

Şirin bir gülümsemeyle sözlerine ara verdi ve "Çikolatalı pasta istiyorum," dedi.

Hayranlıkla baktım ona. Otomobil kullanıyordu, Milano'da yaşıyordu, üniversitede ders veriyordu, babasına hınç duymadan kafa tutuyordu. Ya ben? Ağzımı açma düşüncesinden bile korkuyordum ama aynı zamanda susuyor olmaktan da utanıyordum. Sonunda kendimi tutamadım ve biraz yüksek sesle şöyle dedim:

"Hiroşima ve Nagazaki'den sonra Amerikalılar insanlık suçu işledikleri için yargılanmalıydılar."

Sessizlik. Bütün ailenin bakışları üzerime çevrildi. Mariarosa aferin dedi heyecanla, bana elini uzattı, sıktım. Cesaretlendiğimi hissettim ve ondan sonra farklı zamanlarda ezberlediğim eski kalıplardan kıymıkları, sözcükleri birbirine harmanladım. Planlama ve modernleşmeden, Sosyalist Hıristiyan Demokrat uçurumundan, neokapitalizmden, organizasyon yapılarından, devrimden, Afrika'dan, Asya'dan, anaokulundan, Piaget'den, polis ve savcı işbirliğinden, devletin her organındaki faşist çürümeden söz ettim. Kafam karıştı, nefes nefese kaldım. Kalbim güm güm atıyordu, kim olduğumu, nerede bulunduğumu unuttum. Gene de çevremde artan bir onaylama havası hissettim ve kendimi ifade etmiş olmaktan mutlu oldum, iyi bir izlenim bırakmış olduğumu sandım. Bu güzel aileden hiç kimsenin bana genellikle olduğu üzere, nereden geldiğimi, babamın, annemin ne iş yaptıklarını sormamalarına memnun oldum. Ben bendim, ben.

Öğleden sonra da onlarla kalıp sohbet ettim. Akşam olunca da yemeğe gitmeden önce hep birlikte gezindik. Profesör Airota attığı her adımda bir tanıdığına rastlıyordu. Üniversitemizin iki profesörü de eşleriyle birlikte onu durdurup çok candan bir şekilde selamladılar.

108.

Ne var ki ertesi günü kendimi iyi hissetmedim. Pietro'nun ailesiyle birlikte geçirdiğim zaman, Normale'de gösterdiğim çabanın sadece göz kamaştıran bir şimşek çakmasında başka bir şey olmadığının son kanıtı olmuştu. Heyecanlı sözleri Mariarosa'nın, Adele'nin, Pietro'nun becerebildiği gibi değil de bir mantığı olmadan, sakinlikten ve ironiden uzak bir telaşla birbirine ulamam utanç vericiydi. Araştırmacının virgülleri bile sınamaya tabi tuttuğu yöntemsel azmi edinmiştim, bu doğruydu ve sınavlarda ya da yazdığım tezde bunu kanıtlıyordum. Ama aslında bilgiç bir tedbirsizdim, onların yaptığı gibi sakin adımlarla ilerleyebileceğim bir zırhtan yoksundum. Profesör Airota çocuklarına savaştan önce büyülü silahları teslim etmiş olan ölümsüz bir tanrıydı. Mariarosa yenilmez biriydi. Pietro da had safhada bilgili efendiliğiyle kusursuzdu. Ya ben? Ben sadece onların yanında durabilir, onların ışıltısı sayesinde parlayabilirdim.

Pietro'yu kaybetmeme telaşı sardı beni. Onu arayıp sordum, bağlandım, tutuldum. Ama onun bana sevgisini dile getirmesini boş yere bekledim. Bir akşam öptüm onu, yanağından, o da nihayet beni ağzımdan. Baş başa, akşamları, havanın kararmasını bekleyerek, gözden ırak yerlerde buluşmaya başladık. Ben onu okşuyordum, o beni okşuyordu, asla içime girmek istemedi. Sanki Antonio ile yaşadığım günlere dönmüştüm ama aradaki fark müthişti. Akşamları ondan güç alarak Airota'nın oğluyla çıkma heyecanına kapılıyordum. Arada sırada bir telefon bulup Lila'yı aramak geliyordu içimden: ona bu yeni sevgilimden söz etmek, neredeyse kesin olarak tezlerimizin kitap olarak basılacağını, artık kapağıyla, adıyla, adımla bir kitap sahibi olacağımı söylemek istiyordum. Hem onun, hem benim üniversitede ders verme-

mizin uzak bir olasılık olmadığını, onun yirmi dört yaşındaki ablasının bunu şimdiden yaptığını anlatmak istiyordum. Ve aynı zamanda da şunu eklemek istiyordum: sen haklıydın Lila: sana küçüklükten öğretirlerse bir şeyleri, büyüdüğün zaman her konuda daha az çaba gösteriyorsun ve sanki öğrenerek doğmuş birine benziyorsun. Ama sonra vazgeçtim. Neden telefon edecektim ki? Durup sessizce onun sorunlarını dinlemek için mi? Ya da benim konuşmama izin verse bile, ne diyecektim ona? Pietro'ya olan şeyin bana asla olmayacağından adım gibi emindim. Ama en önemlisi, onun da yakında Franco gibi gözden kaybolacağını biliyordum ve zaten öylesi daha iyi olacaktı, çünkü ona âşık değildim, onunla karanlık sokaklara, parklara sığınmamın nedeni sadece daha az korku hissetmek içindi.

109.

1966 yılının Noel tatiline pek az kala kötü bir gribe yakalandım. Aileme yakın oturan bir komşuya –neyse ki artık eski mahallede de telefon sahibi olanlar vardı– telefon ettim ve tatilde eve dönemeyeceğimi haber verdim. Sonra çok yüksek ateş ve öksürüğün egemen olduğu ıssız günlerin içine süzülürken, yatakhane boşaldı, giderek sessizleşti. Bir şey yiyemiyordum, zorlukla bir iki yudum içiyordum. Bir sabah bitkin bir uyku uyanıklık arasındayken kendi lehçemde yüksek sesler işittim; sanki mahallemde bir pencereden ötekine kavga eden kadınlar vardı. Zihnimin en karanlık derinliklerinden annemin tanıdık ayak seslerini işittim. Kapıya vurmadı, elinde torbalarla daldı içeri.

Bu akıl alır bir şey değildi. Şimdiye dek, mahalleden ender olarak çıkmış ve en fazla şehir merkezine inmişti. Bildiğim ka-

darıyla Napoli dışına da hiç gitmemişti. Gene de trene binmiş, gece yolculuğu yapmış ve önceden özellikle benim için pişirmiş olduğu Noel yemeklerini, sevimsiz dedikoduları yüksek sesiyle önüme dökmüştü; büyü etkisi yaratacağını sandığı emirleriyle ayağa kalkabileceğimi ve onunla akşama yola çıkabileceğimi sanıyordu. Kendisi geri dönmek zorundaydı, çünkü evde öteki çocukları ve babam vardı.

Ateşten çok o beni o perişan etti. Öyle çok bağırıp çağırıyor, eşyaların yerlerini değiştiriyor, özensizce bir şeyler yerleştiriyordu ki, müdire hanımın gelmesinden korktum. Bir noktada baygın düştüm sandım; gözlerimi kapattım ve içine doğru çekildiğim bu korkunç karanlıkta da peşimden gelmeyeceğini umdum. Oysa o hiçbir şey karşısında yılacak gibi görünmüyordu. Yardımsever ve saldırgan tavrıyla sürekli odanın içinde hareket ederken, bana babamı, kardeşlerimi, komşuları, arkadaşları ve elbette Carmen'i, Ada'yı, Gigliola'yı ve Lila'yı anlattı.

Onu dinlememeye çalışıyordum ama sürekli "*Anladın mı ne yaptığını, anladın mı ne olduğunu?*" diye çıkışarak yorganın altındaki kolumu, ayağımı dürtüp duruyordu. Hastalığın yarattığı kırılgan halimde onun daha önce de katlanamadığım tavırlarına şimdi her zamankinden daha hassas olduğumu keşfettim. Her bir kelimesiyle aslında benimle karşılaştırdığı bütün yaşıtlarımın neler yaptığını ve benim ne kadar beceriksiz olduğumu vurguladığı için çok öfkelendim ve bunu ona söyledim. "Kes artık," diye mırıldandım. O ise duymazdan gelerek, yinelemeyi sürdürdü: *Oysa sen.*

Beni en çok yaralayan ise onun bu anne kibrinin ardında olayların her an değişebileceği ve ona gururlanma fırsatını tanıyamayacağım korkusunun yattığını anlamam oldu. Dünyanın istikrarına pek güvenmiyordu. Bu nedenle beni zorla besledi, terimi kuruladı, kim bilir kaç kere ateşimi ölçmeye zorladı. Onu

ödül varlığımdan yoksun bırakarak ölmemden mi korkuyordu? Artık gücüm kalmadığından, pes etmemden, bir şekilde küme düşmemden, şan şeref kazanamadan eve dönmemden mi korkuyordu? Bana takıntılı bir şekilde Lila'yı anlattı.

O kadar ısrarcı oldu ki, ansızın ona küçüklüğünden beri özel bir önem vermiş olduğunu sezinledim. Demek ki o da, benim annem de, diye düşündüm, onun benden daha üstün olduğunu fark etmişti, şimdi de benim onu geride bırakmama şaşıyor, buna hem inanıyor, hem inanmıyor, *mahallenin en şanslı annesi* unvanını yitirmekten korkuyor. Bak ne kadar da mücadeleci, bak gözlerinde nasıl da bir kurum var. Çevresine yaydığı enerjiyi fark ettim ve aksayan ayağı yüzünden, hayata tutunabilmek için normalden daha fazla enerjiye sahip olması gerektiğini anladım; bu da onun aile içinde ve dışında davranışlarına yansıyan vahşeti yaratmıştı. Oysa babam neydi? Hizmet vermek ve küçük bahşişleri ceplemek için elini usturuplu bir şekilde uzatmak üzere eğitilmiş güçsüz, küçük bir adamdı; ona kalsa o ciddi yüzlü yapının içine kadar uzanması için gerekli engelleri aşmayı asla başaramazdı. Bunu başaran annem olmuştu.

Annem gidince ve sessizlik geri gelince bir yandan rahatladığımı hissettim ama öte yandan, ateş yüzünden, duygulandım. Onun tek başına küskün ayağıyla, tanımadığı bir şehirde yürüyüşünü, her adımda istasyon için doğru yolda olup olmadığını anlamak amacıyla insanlara yol soruşunu görür gibi oldum. Otobüse asla para vermezdi, beş liret harcamamak için özen gösterirdi. Ama gene de becerecekti; doğru bileti alacak, doğru trene binecek, gece boyunca Napoli'ye kadar rahatsız bir koltukta ya da ayakta yolculuk edecekti. Sonra gene uzun bir yürüyüşle mahalleye varacak ve temizliğe, yemek pişirmeye başlayacaktı; yılanbalıklarını doğrayacak, karnabahar ve başka sebzelerle hazırlanan Noel salatasını yapacak, tavuk suyuna çorbayı pişirecek,

struffoli tatlısını şerbete yatıracak ve bir an bile dinlenmeden öfke içinde didinirken beyninin bir kısmında kendini rahatlatmak için şu cümleyi yineleyecekti: "Lenùccia Gigliola'dan, Carmen'den, Ada'dan, Lina'dan, hepsinden daha üstün."

110.

Anneme göre, Lila'nın durumunun daha da dayanılmaz bir hal almasının suçlusu Gigliola idi. Her şey nisan ayında, bir pazar günü, pastacı Spagnuolo'nun kızının Ada'yı kilise sinemasına davet etmesiyle başladı. Ertesi akşam dükkânların kapanış saatinden sonra ona uğradı ve şöyle dedi: "Ne yapacaksın tek başına? Gel annemlerde televizyon seyredelim, hatta Melina'yı da getir." İşler gelişti, onu sevgilisi Michele Solara ile akşam gezmelerine de dahil etmeye başladı. Çoğunlukla beşi bir araya gelip pizzacıya gidiyorlardı: Gigliola, küçük erkek kardeşi, Michele, Ada ve Antonio. Pizzacı merkezde, Santa Lucia'daydı. Michele arabayı kullanıyordu, süslenip püslenmiş Gigliola yanına oturuyordu; arkadaki koltuğa da Lello, Antonio ve Ada yerleşiyordu.

Antonio boş zamanlarını da patronuyla geçirmekten hoşlanmıyordu ve başlarda Ada'ya başka işleri olduğunu söylemeyi denedi. Ama Gigliola onun böyle sıvışmasına Michele'nin kızdığını söyleyince başını omuzlarının arasına sıkıştırdı ve o andan itibaren emre itaat etti. Lokantada sohbet her zaman iki kız arasında dönüyordu; Michele ve Antonio tek laf etmiyorlardı, hatta Solara genellikle sofradan kalkıyor, pizzacının başka işler çevirdiği sahibiyle sohbet etmeye gidiyordu. Gigliola'nın kardeşi de pizzasını yiyor, sessizce sıkılıyordu.

İki kızın gözde konusu Ada ve Stefano arasındaki aşktı. Stefano'nun ona aldığı hediyelerden, bir önceki yaz ağustos ayında Stockholm'a yaptıkları seyahatten (Ada zavallı Pasquale'ye ne çok yalan uydurmak zorunda kalmıştı), şarküteride sanki patron oymuş gibi iyi davranmasından konuşuyorlardı. Ada duygulanıyor, anlattıkça anlatıyordu. Gigliola da oturup dinliyor ve arada sırada da şöyle şeyler diyordu:

"Kilise isterse bir evliliği iptal edebilir."

Ada susuyor, kaşlarını çatıyordu:

"Biliyorum ama pek zor."

"Zor ama olanaksız değil. *Sacra Rota*'ya başvurmak gerekiyor."

"Nedir o?"

"Ben de tam olarak bilmiyorum ama *Sacra Rota* her şeyi düzeltebilir."

"Emin misin?"

"Bir yerde okumuştum."

Ada bu umulmadık arkadaşlıktan çok mutluydu. O ana dek öyküsünü sessiz sedasız, pek çok korku ve pişmanlık içinde yaşamıştı. Şimdi anlatmanın ona iyi geldiğini, haklılığını kanıtladığını, suçunu sildiğini keşfetmişti. Rahatını kaçıran tek şey ağabeyinin düşmanca tavrıydı; nitekim eve dönerken kavga etmekten başka bir şey yapmıyorlardı. Antonio bir keresinde onu az daha tokatlayacak gibi oldu ve şöyle bağırdı:

"Sen neden kendi pisliğini herkese anlatıyorsun? Kendini fahişe, beni de pezevenk yerine koyduğunun farkında mısın?"

Kız olabildiğince kışkırtıcı bir sesle şöyle yanıtladı onu:

"Michele Solara'nın neden bizimle akşam yemeğine geldiğini biliyor musun?"

"Çünkü benim patronum."

"Tabii ya, sen öyle san."

"Neden peki?"

"Çünkü ben önemli bir şahsiyet olan Stefano ile birlikteyim. Sana kalsaydım, Melina'nın kızıydım, Melina'nın kızı kalacaktım."

Antonio kontrolünü kaybetti ve şöyle dedi:

"Sen Stefano ile *birlikte* değilsin, sen Stefano'nun *orospususun.*"

Ada hıçkırarak ağlamaya başladı.

"Bu doğru değil, Stefano yalnızca beni seviyor."

Bir akşam işler daha da sarpa sardı. Evdelerdi, yemeklerini henüz bitirmişlerdi. Ada bulaşık yıkıyor, Antonio boşluğa bakıyor, anneleri eski bir şarkı mırıldanarak gayet enerjik bir şekilde yeri süpürüyordu. Melina bir ara süpürgeyi tamamen rastlantısal bir şekilde kızının ayaklarının üzerinden geçirdi ve kıyamet koptu. O zamanlar bir batıl inanç vardı –hâlâ var mıdır bilmem–, eğer bekâr bir kızın ayakları üzerinden süpürge geçerse o kız asla evlenemezdi. Ada sanki bir anda bütün geleceğini görür gibi oldu. Karafatma değmiş gibi bir sıçrayışta geri zıpladı ve elindeki tabak yere düştü.

Annesini ağzı bir karış açık bırakarak, "Ayaklarımın üzerini süpürdün," diye bağırmaya başladı.

Antonio, "Bunu bilerek yapmadı," dedi.

"Hayır, tam tersine bilerek yaptı. Siz benim evlenmemi istemiyorsunuz, sizin için didinmem işinize geliyor, beni hayatım boyunca buraya kapamak istiyorsunuz."

Melina, hayır, hayır diyerek kızına sarılmaya çalıştı, ama Ada onu terbiyesizce itti, öyle ki kadın geriledi, gidip bir iskemleye çarptı ve tabak kırıklarının arasına düştü.

Antonio annesine yardım etmek için koştu, ama Melina şimdi korkudan çığlıklar atmaya başlamıştı; kızından korkuyordu, oğlundan korkuyordu, çevredeki şeylerden korkuyordu. Ada da daha yüksek sesle bağırarak karşılık verip şöyle diyordu:

"Ama ben size evleneceğimi göstereceğim; hem de çok yakında, çünkü Lina aradan çıkmazsa onu ben aradan çıkaracağım ve bu yeryüzünden sileceğim."

İşte bu noktada Antonio kapıyı vurup çıktı. Sonraki günlerde, her zamankinden daha çaresiz bir halde kendini hayatının bu yeni trajedisinden çekip çıkarmaya çalıştı; sağır ve dilsiz olmaya uğraştı, eski şarküterinin önünden geçmedi, yolda Stefano Carracci'ye rastlarsa onu tepeleme duygusu geçene kadar başka tarafa baktı. Başında bir fenalık hissediyordu, artık neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilemez haldeydi. Lila'yı Michele'ye teslim etmemekle doğru mu yapmıştı? Enzo'ya, Lila'yı eve götürmesini söylemekle doğru mu yapmıştı? Lila kocasına dönmeseydi, kız kardeşinin durumu değişir miydi? İyi ya da kötü olmadan, her şey bir rastlantı sonucu oluyor, diye akıl yürütüyordu. Ama bu noktada beyni tıkanıyor, ilk fırsatta sanki kötü rüyalardan kurtulmak için gidip Ada ile kavga ediyordu. Ona bağırıyordu: "O evli bir adam, salak şey; küçük bir çocuğu var, annemizden de betersin, hiçbir şeye anlam yükleyemiyorsun." Ada o zaman Gigliola'yı arıyor ve ona içini döküyordu: "Ağabeyim deli, ağabeyim beni öldürmek istiyor."

Bir gün, öğleden sonra Michele Antonio'yu aradı ve onu uzun bir iş için Almanya'ya gönderdi. Antonio karşı çıkmadı, hatta memnuniyetle kabul etti; kardeşine, annesine veda etmeden yola çıktı. Yabancı topraklarda, kilise sinemasında gördüğü Naziler gibi konuşan insanların arasında birilerinin onu bıçaklayacağından, birilerinin ona ateş edeceğinden emindi ve buna seviniyordu. Annesinin ve kız kardeşinin ıstırap çekmesine seyirci olmak ve ellerinden bir şey gelmediğini bilmek öldürülmekten beterdi.

Trene binmeden önce buluşmak istediği tek kişi Enzo oldu. Onu bulduğunda pek meşguldü: o dönemde eşekti, arabaydı, annesinin minik dükkânı ve demiryolunun arkasındaki bostandı,

her şeyi satmaya uğraşıyordu. Eline geçen paranın bir bölümünü kardeşleriyle ilgilenmeyi kabul eden bekâr teyzesine verecekti.

"Ya sen?" diye sordu Antonio.

"İş arıyorum."

"Hayatını değiştiriyor musun?"

"Evet."

"İyi yapıyorsun."

"Mecburum."

"Bense hep aynıyım."

"Saçmalık."

"Öyle ama iyi işte. Şimdi gidiyorum, ne zaman döneceğimi bilmiyorum. Arada sırada anneme, kız kardeşime ve miniklere bir göz atar mısın?"

"Mahalledeysem tabii."

"Yanıldık Enzo, Lina'yı evine götürmemeliydik."

"Olabilir."

"Her taraf kerhane, insan ne yapacağını asla bilemiyor."

"Evet."

"Hoşça kal."

"Hoşça kal."

El bile sıkışmadılar. Antonio, Garibaldi Alanı'na gitti ve trene bindi. Gece gündüz süren, damarlarından akan öfkeli sesler eşliğinde uzun, dayanılmaz bir yolculuk yaptı. Daha birkaç saat sonra kendini çok yorgun hissetti; askerlikten döneli beri seyahat etmiyordu. Arada sırada inip çeşmelerden su alıyordu ama trenin kalkmasından korkuyordu. Bana sonradan anlattığına göre Floransa istasyonunda kendini o kadar mutsuz hissetmişti ki, içinden şunu geçirmişti: burada kalayım ve Lenùccia'ya gideyim.

111.

Antonio gidince Gigliola ve Ada arasındaki bağ daha da sıkılaştı. Gigliola ona, Melina'nın kızının zaten bir süredir aklından geçeni fısıldadı; yani artık daha fazla beklememeliydi, Stefano'nun evlilik durumunu zorlamalıydı. "Lina o evden çıkmalı," dedi ona "ve sen girmelisin. Daha fazla beklersen büyü bozulur ve her şeyi, şarküterideki işini bile yitirirsin; çünkü o yeniden toprak kazanır ve Stefano'yu seni kovmaya mecbur eder." Gigliola ona deneyimlere dayanarak konuştuğunu, kendisinin de Michele ile aynı sorunu yaşadığını söyledi. "Onun benimle evlenmesini beklersem," diye fısıldadı, "yaşlanıp gideceğim. Bu nedenle onun başının etini yiyorum; ya 1968 baharına kadar evleniriz ya da ben onu bırakıp giderim lanet olasıca."

İşte Ada'nın, Stefano'yu yalın, yapışkan bir arzu ağında sıkıştırmaya başlaması böyle oldu; ona özel bir kişi olduğunu hissettirerek, "Karar vermelisin Ste, ya benimle ol, ya onunla; onu oğluyla sokağa at demiyorum, o senin oğlun, görevlerin var; ama bugün aktörler ve önemli insanlar ne yapıyorsa sen de onu yap: ona biraz para ver, yeter. Artık mahallede herkes senin gerçek karının ben olduğumu biliyor, ben de daima, seninle olmak istiyorum, daima," diye fısıldıyordu.

Stefano ona evet diyor, Rettifilo'daki evin rahatsız yatağında ona daha sıkı sarılıyordu, ama sonra eve döndüğünde ya temiz çorabım yok diye, ya seni Pasquale veya başkasıyla konuşurken gördüm diye Lila'yı haşlamaktan başka bir şey yaptığı yoktu.

İşin burasında Ada umutsuzluğa kapılmaya başladı. Bir pazar günü rastladığı Carmen ona iki şarküteri dükkânının iş koşulları hakkında son derece şikâyet yüklü bir konuşma yaptı. Laf lafı açtı, farklı nedenler yüzünden her şerrin nedeni saydıkları

Lila hakkında ağızlarına geleni söylemeye başladılar. Sonunda Ada dilini tutamadı ve Carmen'in eski nişanlısının kız kardeşi olduğunu gözden kaçırarak, yaşadığı sevda ilişkisinden söz etti. Çoktan beri dolaşan dedikodular çarkına dahil olmak için can atan Carmen, onu pek hevesle dinledi, konuyu alevlendirmek için sık sık araya girdi, Pasquale'ye ihanet etmiş olan Ada'ya ve ona ihanet etmiş olan Lila'ya mümkün olduğunca kötülük yapmak için kendince öğütler verdi. Şunu söylemeliyim ki, tüm kinler bir yana, şimdi evli bir adamın sevgilisi rolünde karşısına çıkmış çocukluk arkadaşıyla ilgilenmek ona haz vermişti. Her ne kadar biz mahallenin kızları küçüklüğümüzden beri bir erkeğin karısı olma hayali kurmuş olsak da, büyüdüğümüzde bize daha hareketli, daha savaşçı ve özellikle daha modern insanlar gibi görünen sevgililere hayranlık duymuştuk. Öte yandan (genel olarak kalleş ya da uzun zamandır ihanet eden) yasal eşin ağır bir şekilde hastalanması ve ölmesi ile sevgili, sevgililik durumunu sonlandırır ve kızın aşk rüyasını taçlandırarak onu eşi yaparsa şahane olurdu. Sözün kısası aykırı olmaktan yanaydık ama bunu da kuralın değeri yeniden belirlensin diye yapardık. Sonuç olarak Carmen kötü niyetini gizleyen birtakım öğütler arasında, Ada'nın macerasına tutkuyla dahil oldu, gerçek heyecanlar yaşadı ve günün birinde bütün dürüstlüğüyle ona şöyle dedi: "Böyle devam edemezsin, o şıllığı def etmelisin, Stefano ile evlenmelisin, ona kendi çocuklarını doğurmalısın. Solara kardeşlere git, Sacra Rota yönetiminde kimseyi tanıyorlar mı diye sor bakalım."

Ada, Carmen'in önerilerini hemen Gigliola'nın sözleriyle bağdaştırdı ve bir akşam pizzacıda doğrudan Michele'ye hitap ederek şöyle dedi:

"Sen şu Sacra Rota yönetimine ulaşabilir misin?"

Erkek alaycı bir sesle yanıtladı:

"Bunu bilmiyorum, araştırabilirim, her yerde bir tanıdık bulunabilir. Ama sen şimdilik senin olana sahip çık, acil olan budur. Başka bir şeye de takma kafanı: eğer canını sıkan birileri olursa, bana yolla."

Michele'nin sözleri çok önemli oldu, Ada desteklendiğini hissetti, ömrü boyunca çevresinden bu kadar onaylanma almamıştı. Gene de Gigliola'nın başının etini yemesi, Carmen'in öğütleri, ciddi ağırlığa sahip bir erkek tarafından korunma vaadi alması ve hatta geçen ağustosta olduğu gibi, onu yurtdışına seyahate değil de bir iki kez Sea Garden'a götürmekle yetinen Stefano'ya duyduğu öfke bile saldırıya geçmesine yetmedi. Ansızın gerçek ve somut bir durum ortaya çıktı: gebe olduğunu fark etmişti.

Bu gebelik Ada'yı dehşetli mutlu etti ama haberi kendine sakladı, Stefano'ya bile söylemedi. Bir öğleden sonrasında önlüğünü çıkardı, biraz hava almak istercesine şarküteriden çıktı ve Lila'nın evine gitti.

Sinyora Carracci kapıyı açıp da onu görünce, "Bir şey mi oldu?" diye sordu.

Ada yanıtladı:

"Bilmediğin bir şey olmadı."

İçeri girdi ve çocuğun önünde ona her şeyi anlattı. Konuşmasına sakin sakin başladı, ona aktörlerden ve hatta bisikletçilerden söz etti, kendini kötü olaylardan önce beliren bir hayalete benzetti, ama onun daha moderni olduğunu söyleyip konuyu Kilise'nin ve Tanrı'nın, aşkın çok güçlü olması durumunda nikâhı bozma yetkisi olduğuna ve Sacra Rota yönetimine getirdi. Lila onun sözünü hiç kesmeden dinledi; Ada bunu beklemiyordu –hatta kavgayla, kan köpürtme amacıyla yarım ağız bir şeyler söylemesini umut ediyordu–, sinirlendi ve evin içinde dolaşmaya başladı; bunu önce burada defalarca bulunduğunu, evi iyi tanıdığını göstermek, sonra da şunu yüzüne vurmak için yaptı: "Bu ne pislik

böyle, bulaşıklar kirli duruyor, her yan toz içinde, donlar, çoraplar yerde yatıyor, zavallının böyle bir ortamda yaşaması mümkün değil!" Sonunda dizginleyemediği bir hevesle, yatak odasının zemininde yatan giysileri toplamaya girişti. Bir yandan da içeriye sesleniyordu: "Yarından sonra gelip evi düzene sokayım. Şuraya bak, sen yatak toplamayı bile bilmiyorsun, Stefano çarşafın böyle katlanmasından hoşlanmaz, sana bin kere söylediğini ama senin anlamadığını anlattı bana." Sonra sözün burasında ne yapacağını bilemeden, ansızın durdu ve alçak sesle şöyle dedi:

"Gitmelisin Lina, eğer sen bu evden gitmezsen senin çocuğunu geberteceğim ben."

Lila ona sadece şu yanıtı verebildi:

"Tıpkı annen gibi davranıyorsun, Ada."

İşte onun sözleri bu kadardı. Sesini şimdi tahmin edebiliyorum: duygulu bir ses tonu kullandığı hiç görülmemişti, her zamanki buz gibi fesatlığıyla ya da mesafeli tonuyla konuşmuş olmalıydı. Bana yıllar sonra anlattığında, Ada'yı o halde gördüğünde, Sarratore ailesinin mahalleden ayrılışıyla terk edilen Melina'nın çaresiz haykırışlarını hatırladığını söyledi; pencereden uçan ve az daha Nino'nun kafasını yaracak olan ütüyü yeniden görür gibi olmuştu. Onu o zaman çok etkilemiş olan ıstırapların uzun alev dilimi şimdi de Ada'dan yansıyordu; ne var ki şimdi bunu besleyen Sarratore'nin karısı değil kendisiydi, Lila idi. O dönemde hepimizin gözden kaçırdığı kötü bir bozuk ayna oyunuydu bu. Ama onun gözünden kaçmamıştı ve hınçla değil, her zamanki can yakma kararlılığıyla değil, Lila o anda yüreğinde beliren kırgınlıkla ve merhametle konuştu Ada'ya. Eminim onun elini tutmaya çalıştı ve şöyle dedi:

"Otur, sana bir papatya çayı yapayım."

Ama Ada, ilkinden sonuncusuna kadar Lila'nın tüm sözlerinde, özellikle de bu hareketinde bir hakaret sezinledi. Ansızın geri

çekildi, gözlerinin akı belirene kadar çevirdi bakışlarını ve göz bebekleri yeniden göründüğünde bağırdı:

"Sen benim deli olduğumu mu söylüyorsun? Annem gibi deli miyim? O zaman ayağını denk almakla iyi yapıyorsun Lina. Sakın dokunma bana, aradan çekil, papatyayı sen kendin iç. Ben bu arada bu iğrenç evi toplayayım."

Yerleri süpürdü, sildi, yatağı topladı ve bütün bu süre boyunca tek söz etmedi.

Lila onu bakışlarıyla izlerken, onun aşırı ivmeye maruz kalmış yapay bir cisim gibi kırılmasından korkuyordu. Sonra çocuğunu aldı, evden çıktı ve Rinuccio ile konuşarak, ona gösterdiği şeylerin adını öğreterek, masallar uydurarak yeni mahallede gezindi. Ama bunu çocuğunu oyalamak değil, kendi kaygısını bastırmak için yapıyordu. Evine ancak, Ada'nın apartman kapısından çıktığını, geç kalmış gibi koştuğunu gördüğü zaman döndü.

112.

Ada soluk soluğa, telaş içinde dükkâna döndüğünde Stefano ciddi ama sakin bir sesle, "Neredeydin?" diye sordu. Ada, hizmet bekleyen müşterilerin önünde yanıtladı onu: "Gidip senin evini temizledim, iğrençti." Sonra da tezgâhın önünde duran hanımlara dönerek şöyle dedi: "Komodinin üstü öyle tozluydu ki, yazı bile yazabilirdin."

Stefano, müşterileri hayal kırıklığına uğratarak tek söz etmedi. Dükkân boşalıp, kapanma saati gelince Ada her zamanki gibi sevgilisini gözünün ucuyla takip ederek ortalığı temizledi, yerleri süpürdü. Stefano'nun ona baktığı yoktu, kasaya oturmuş, ağır kokulu Amerikan sigaraları içerek hesap yapıyordu. Son

izmaritini de bastırınca, kepengi indirmek için değneği aldı ama içeriden kapattı.

Ada telaş içinde "Ne yapıyorsun sen?" dedi.

"Avluya açılan kapıdan çıkacağız."

Bunu söyledikten sonra önce elinin içiyle, sonra tersiyle kızı defalarca tokatladı; öyle ki kız bayılmamak için tezgâha dayanmak zorunda kaldı. Bağırmamak için boğduğu sesiyle, "Sen hangi hakla gidersin benim evime?" diye sordu. "Sen nasıl gider de benim karımla oğlumu rahatsız edersin?" Sonunda kalbinin öfkeden patlamak üzere olduğunu hissetti ve sakinleşmeye çalıştı. İlk kez dövüyordu onu. Titreyerek homurdandı: "Bunu bir daha asla yapmayacaksın." Sonra onu kanlar içinde dükkânda bırakıp çıktı.

Ada ertesi gün işe gelmedi. Perişan haliyle Lila'ya gitti, Lila yüzündeki morlukları görünce onu hemen içeri aldı.

"Bana papatya çayı yap," dedi Melina'nın kızı.

Lila yaptı.

"Oğlun güzel."

"Evet."

"Tıpkı Stefano."

"Hayır."

"Gözleri aynı, ağzı aynı."

"Hayır."

"Sen kitaplarını okumak zorundaysan, oku; evinle ve Rinuccio ile ben ilgilenirim."

Lila bu sefer alaycı bir bakışla baktı ona ve şöyle dedi:

"Canın ne istiyorsa onu yap ama sakın oğluma yaklaşma."

"Merak etme, kötülük yapmam ona."

Ada yeniden işe koyuldu: ortalığı topladı, çamaşırları yıkayıp, güneşe astı, öğlen için yemek yaptı, akşam için yemekler pişirdi. Lila'nın Rinuccio ile oynayışıyla büyülenip bir an durdu:

"Kaç yaşında?"
"İki yaş, dört aylık."
"Daha çok küçük, zorluyorsun onu."
"Hayır, yapabildiğini yapıyor."
"Ben gebeyim."
"Ne diyorsun?"
"Öyle."
"Stefano'dan mı?"
"Elbette."
"O bunu biliyor mu?"
"Hayır."

Lila o noktada evliliğinin gerçekten tehlikede olduğunu anladı ama ani bir değişimin yaklaştığını hissettiği her sefer olduğu gibi ne pişmanlık, ne kaygı, ne korku hissetti. Stefano eve döndüğünde, karısı salonda oturmuş kitap okuyordu, Ada mutfakta oğluyla oynuyordu, ev misler gibi kokuyordu ve değerli bir nesne gibi pırıl pırıl parlıyordu. Dayakların işe yaramadığını fark edince beti benzi attı, nefesi kesildi.

"Defol!" dedi Ada'ya alçak sesle.
"Hayır."
"Ne var senin aklında?"
"Burada kalıyorum."
"Beni delirtmek mi istiyorsun?"
"Evet, böylece iki deli oluruz."

Lila kitabını kapadı, oğlunu aldı ve bir zamanlar benim ders çalıştığım, şimdi Rinuccio'nun uyuduğu odaya kapandı. Stefano sevgilisine fısıldadı:

"Böyle yaparak canıma okuyorsun. Beni sevdiğin doğru değil Ada, sen bütün müşterimi kaybettirmek, beni beş parasız bırakmak istiyorsun; durumun zaten iyi olmadığını biliyorsun. Yalvarırım söyle ne istediğini, vereyim sana."

"Hep seninle kalmak istiyorum."

"Evet, ama burada olmaz."

"Burada."

"Burası benim evim, Lina var, Rinuccio var."

"Bu andan itibaren ben de varım: gebeyim."

Stefano bir yere çöktü. Karşısında dikilen Ada'nın karnına baktı, sanki elbisesini, çamaşırlarını, tenini gözleriyle deliyor, çoktan oluşmuş, kucağına atlamaya hazır güzel bir bebek varmış gibi seyrediyordu. O sırada kapı çaldı.

Bar Solara'nın bir garsonuydu gelen, yeni işe giren on altı yaşında bir genç. Stefano'ya, Michele ve Marcello'nun onu hemen görmek istediklerini söyledi. Stefano kendine geldi, evde yaşanan fırtınanın üzerine o anda bu çağrıyı bir kurtuluş gibi gördü. Ada'ya "Buradan bir yere ayrılma," dedi. Kız gülümsedi, evet işareti yaptı. Stefano çıktı, arabayla Solara kardeşlerin yanına gitti. Nasıl bir kerhanenin içine düştüm ben, diye düşündü. Ne yapmalıyım? Babam yaşıyor olsa demir sopayla kırardı bacaklarımı. Kadınlar, borçlar, Sinyora Solara'nın kırmızı kaplı defteri. Bir şeyler yolunda gitmemişti. Lina. Lina onu mahvetmişti. Marcello ve Michele'nin bu saatte çağırmasının nedeni nedir, bu kadar acil olan nedir?

Öğrendi, eski şarküteriyi istiyorlardı ondan. Bunu böyle söylemediler, anlamasını sağladılar. Marcello ona bir başka şeyi ödünç vermekten söz etti. Ama dedi, Cerullo ayakkabıları bütünüyle bize geçmeli; kayınbiraderin denen o tiple didiştiğimiz yeter, bize hiç güven vermiyor. Ayrıca bize bir garanti, bir iş, bir mülk lazım; bunu da sen düşün. Marcello bunları söyleyip gitti, başka işi olduğunu söyledi. O anda Stefano, Michele ile karşı karşıya kaldı. Rino ve Fernando'nun atölyesini kurtarabilir miyiz diye uzun uzun tartıştılar, Marcello'nun garanti diye söz ettiği

şeyi vermeden olabilir mi diye kafa yordular. Ama Michele başını salladı ve şöyle dedi:

"Bize garanti gerekiyor, skandallar işlere iyi yansımıyor."

"Seni anlayamıyorum."

"Ben anlıyorum. Sen kimi daha çok seviyorsun, Lina'yı mı, Ada'yı mı?"

"Bu seni ilgilendirmez."

"Hayır Ste, işin içinde para olunca, senin işin benim işim."

"Bak ne diyeceğim: bizler erkeğiz, işin nasıl yürüdüğünü biliriz. Lina benim karım, Ada ise başka bir şey."

"Yani Ada'yı mı daha çok seviyorsun?"

"Evet."

"O zaman durumunu düzelt, yeniden konuşalım."

Stefano kendini bu tıkanık durumdan nasıl kurtaracağını bulana kadar kara, birbirinden kara günler geçirdi. Ada ile kavga etti, Lila ile kavga etti, işleri boşverdi, eski şarküteriyi çoğunlukla açmadı; mahalleli seyrediyor, ezbere çekiyor ve hâlâ hatırlıyordu. O güzel nişanlı çift. Üstü açılan araba. Süreyya ve İran Şahı geçiyor; Jack ve Jacqueline geçiyor demeler. Sonunda Stefano durumuna razı oldu ve Lila'ya şöyle dedi:

"Çok iyi bir yer buldum, sana ve Rinuccio'ya uygun düşecek."

"Ne kadar cömertsin."

"Haftada iki gün geleceğim, seninle ve oğlumla kalacağım."

"Bence bir daha görmesen de olur, nasılsa senin oğlun değil."

"Manyağın tekisin, beni yüzünü dağıtmaya zorluyorsun."

"Canın istediğinde dağıt yüzümü, nasır tuttu artık. Ama sen kendi çocuğunu düşün, ben kendi çocuğumu."

Stefano homurdandı, öfkelendi, gerçekten vuracak gibi oldu. Sonunda şöyle dedi:

"Ev, Vomero'da."

"Nerede?"

"Seni yarın götürürüm, gösteririm. Artisti Alanı'nda."

Lila bir anda, Michele Solara'nın bir süre önce kendisine yaptığı öneriyi anımsadı: "*Vomero'da, Artisti Alanı'nda bir ev aldım. İstersen seni hemen götürür, gösteririm, seni düşünerek aldım. Orada canın ne isterse onu yaparsın: okursun, yazarsın, yaratırsın, uyursun, gülersin, konuşursun ve Rinuccio ile oturursun. Beni tek ilgilendiren sana bakabilmek, seni dinleyebilmek.*"

Hayretle başını salladı ve kocasına şöyle dedi:

"Boktan herifin tekisin."

113.

Şimdi Lila, Rinuccio'nun odasına kapanmış, ne yapacağını düşünüyor. Anne ve babasının evine bir daha asla dönmeyecek; hayatının ağırlığı sadece ona ait, yeniden bir ailenin kızı olmak istemiyor. Ağabeyine güvenemez: Rino kendinde değil, Stefano'nun intikamını almak için Pinuccia ile uğraşıyor; şimdi de çaresiz olduğu, beş parasız kaldığı, borç batağına saplandığı için kaynanası Maria ile kavga ediyor. Bir tek Enzo'ya güvenebilir; ona güvenmişti, onu bir daha aramamasına, hatta mahallede bile görünmemesine karşın gene ona güveniyor. Şöyle düşünüyor: beni buradan çekip kurtarmaya söz vermişti. Ama bazen de vaadini tutmayacağını umut ediyor, çünkü onun başına yeni bir dert açmaya çekiniyor. Stefano ile yeni bir çatışmadan çekinmiyor, kocası artık ondan vazgeçti, hem zaten hayvan gibi bir gücü olmasına karşın korkaktır. Ama Michele Solara'dan korkuyor. Bugün değil, yarın değil, ama onu aklıma bile getirmediğim bir gün karşıma çıkar ve önünde eğilmezsem bunun bedelini ödetir ve bana yardım eden herkese de ödetir. Bu nedenle, kimseyi işin

içine katmadan çekip gitmeliyim. Ne olursa olsun, bir iş bulmalıyım, oğlumun karnını doyurabileceğim, bana bir çatı sağlayacak bir işim olmalı.

Oğlunu düşündüğü anda bütün gücünü yitirdiğini hissediyor. Rinuccio'nun zihnine hangi görüntüler, hangi sözler kaydoldu acaba? Kontrolsüzce ona ulaşan sesler yüzünden kaygılanıyor. Acaba karnımdayken benim sesimi duydu mu? Acaba bunlar onun sinirlerine işledi mi? Sevildiğini, reddedildiğini, benim telaşımı hissetti mi? Bir evlat nasıl korunur? Onu besleyerek. Onu severek. Ona öğreterek. Onu ebediyen yaralayabilecek her duyuyu süzerek. Onun gerçek babasını yitirdim, hakkında hiçbir şey bilmiyorum, onu asla sevemeyecek. Babası olmayan ama gene de biraz sevmiş olan Stefano bizi bir başka kadına duyduğu aşk ve daha gerçek bir evlat yüzünden sattı. Bu yeni bebek ne olacak? Rinuccio artık başka bir odaya geçtiğimde beni yitirmeyeceğini biliyor, onun için var olmayı sürdürüyorum. Nesneler ve nesnelerin hayaletleriyle, içeri ve dışarıyla bağını kuruyor. Çatal ve kaşıkla kendi başına yemek yiyebiliyor. Nesneleri idare ediyor, şekil verip, şeklini değiştirebiliyor. Kelimeden cümleye geçti. İtalyanca olarak. Artık o değil, ben diyor. Alfabenin harflerini tanıyor. Onları adını yazacak şekilde bir araya getirebiliyor. Renkleri seviyor. Neşeli. Ama o öfke. Hakarete uğrayışımı, dayak yiyişimi gördü. Benim eşyaları kırıp hakaret edişimi gördü. Yerel lehçeyle. Artık burada duramam.

114.

Lila sadece Stefano olmadığında, Ada olmadığında çıkıyordu odasından. Rinuccio'ya yemek hazırlıyor, kendi de bir şeyler atıştırıyordu. Mahallelinin onun hakkında konuştuğunu biliyordu,

dedikodular dolaşıyordu. Kasım ayının geç bir öğleden sonrasında telefonu çaldı.

"On dakika sonra oradayım."

Onu tanıdı ve özel bir hayret göstermeden yanıtladı: "Tamam." Sonra: "Enzo."

"Evet."

"Buna mecbur değilsin."

"Biliyorum."

"Arada Solara kardeşler var."

"Bana ne onlardan."

Tam on dakika sonra geldi. Yukarı çıktı, Lila oğlanın ve kendisinin eşyalarını iki bavula doldurmuştu ve yatak odasının komodinine nişan yüzüğü ve alyansı dahil bütün takılarını bırakmıştı.

"İkinci kez gidiyorum," dedi, "ama bu sefer geri dönmeyeceğim."

Enzo çevresine bakındı, hiç gelmemişti bu eve. Kız onu kolundan çekti:

"Stefano her an gelebilir, bazen yapıyor öyle."

"Ne sorun var ki?" dedi o da.

Ona pahalı görünen eşyalara, çiçek vazosuna, küllüğe, pırıldayan gümüşlere dokundu. Lila'nın oğlu ve ev için alması gerekenleri kaydettiği defteri karıştırdı. Sonra meraklı bakışlarını çevrede dolaştırıp ona seçiminden emin olup olmadığını sordu. San Giovanni a Teduccio'da bir fabrikada iş bulduğunu ve orada üç odalı, mutfaklı, karanlıkça bir ev tuttuğunu söyledi. "Ama sana Stefano'nun verdiği bunca şeye," diye ekledi "bir daha sahip olamayacaksın, ben bunları veremem sana." Ve sonunda şunu belirtti:

"Belki de pek emin olamadığın için korkuyorsun."

Rinuccio'yu sabırsızca kucağına alırken, "Eminim," dedi Lila, "ve bir şeyden de korktuğum yok. Gidelim haydi."

O gene oyalandı. Alışveriş defterinden bir sayfa kopardı ve üzerine bir şeyler yazdı. Kâğıdı masaya bıraktı.

"Ne yazdın?"

"San Giovanni'deki adresi."

"Neden?"

"Saklambaç oynamıyoruz ki."

Sonunda valizleri aldı, merdivenleri inmeye başladı. Lila kapıyı kilitledi, anahtarı kilitte bıraktı.

115.

San Giovanni a Teduccio hakkında hiç bilgim yoktu. Bana Lila'nın Enzo ile orada yaşamaya gittiğini söylediklerinde aklıma tek gelen şey, Nino'nun arkadaşı Bruno Soccavo'nun o bölgede bulunan salam sucuk fabrikasıydı. Bu çağrışım beni rahatsız etti. Çok uzun zamandan beri düşünmemiştim Ischia'yı. O tatilin mutlu döneminin solduğunu, mutsuz döneminin baskın geldiğini hissetmem için o bir fırsat oldu. O döneme ait her sesin, her kokunun bende tiksinti yarattığını fark ettim ama belleğimde kalanların en tahammül edilmezi, bende uzun ağlamalara yol açanı, Maronti gecesinde Donato Sarratore ile yaşadığım olaydı. Sadece Lila ve Nino arasında yaşanmakta olanlar beni o gece yaşanandan haz almaya itmiş olmalıydı. Aradan bunca zaman geçtikten sonra, karanlıkta, soğuk kumun üstünde, sevdiğim gencin babası olan o banal adamla yaşadığım ilk cinsel ilişki deneyimimin ne kadar küçük düşürücü olduğunu hissettim. Bundan utandım ve o utanç, deneyimlemekte olduğum ve farklı doğası olan farklı utançlara eklendi.

Tezim için gece gündüz çalışıyordum, yazdıklarımı yüksek sesle okuyarak Pietro'ya rahat vermiyordum. O nazikti, başını sallıyordu, bana yararlı olabilecek başka metinler için, hepsi zihninin içinde yer alan Vergilius ve öteki yazarlardan önermelerde bulunuyordu. Ağzından çıkan her sözcüğü kaydediyordum, çok çalışıyordum ama keyif alamıyordum. Zıt duygular arasında gidip geliyordum. Yardım istiyordum ama ondan yardım istemekten utanıyordum; ona hem minnettardım hem de husumet duyuyordum; cömertliğinin ağırlığı altında ezilmeyeyim diye elinden geleni yapmasından nefret ediyordum. Beni daha çok rahatsız eden, onunla beraber, ondan önce, ondan sonra araştırmamı ikimizi de takip eden, kırk yaşını geçkin, ciddi, dikkatli, kimi zaman arkadaşça davranan asistana göstermekti. Pietro'ya şimdiden bir kürsüsü varmış gibi, banaysa sıradan parlak bir öğrenci gibi davranıldığını fark ediyordum. Öfke, kibir, meşrebimdeki aşağılık duygusunu göz önünde bulundurma korkusu yüzünden çoğunlukla tez danışmanımla konuşmayı reddediyordum. Pietro'dan daha iyisini yapmalıyım, diye düşünüyordum; benden çok daha fazlasını biliyor ama renksiz, hayal gücü zayıf. Onun ilerleme, bana zarafetle yol gösterme tarzı fazlasıyla sakınımlıydı. Böyle olunca çalışmamı bozuyordum, yeniden başlıyordum, hiç düşünülmemiş sandığım yepyeni bir düşüncenin peşine düşüyordum. Hocamın yanına döndüğümde, evet, dinleniyordum, övülüyordum ama bunun da pek ağırlığı olmuyordu, sanki bu çabalamam iyi oynanmış bir oyun gibi görülüyordu. Çok geçmeden Pietro Airota'nın bir geleceği olduğunu ama benim olmadığını anladım.

Bir keresinde buna bir de benim tedbirsizliğim eklendi. Danışmanım bana dostça yaklaşarak şöyle dedi:

"Siz müthiş bir duyarlılığa sahip bir öğrencisiniz. Mezuniyetten sonra öğretmenlik yapmayı düşünüyor musunuz?"

Üniversitede öğretmekten söz ettiğini sandığım için müthiş bir sevinç duydum, yanaklarım kızardı. Hem öğretmenliği hem araştırmacılığı sevdiğimi ve *Aeneas Destanı* üzerinde araştırma yapmayı sürdürmeyi istediğimi söyledim. Ne demek istediğimi hemen anladı ve utandı. Bir ömür eğitimle uğraşmanın zevki üzerine genel sözler ederek konuyu kapadı ve sonbaharda eğitim akademilerindeki az sayıdaki kürsü için bir sınav açılacağını söyledi.

"Kusursuz öğretmenler yetiştirmek için," dedi sesinin tonunu yükselterek, "kusursuz hocalara gereksinmemiz var."

Hepsi bu. Utanç, utanç, utanç. İçimde büyüyen bu kendime gereğinden çok güvenme duygusu, bu Pietro gibi olabilme hırsı. Onunla tek ortak noktam, karanlık bastığında yaşadığım ufak tefek cinsel dokunuşlardı. Nefes nefese kalıyor, bana sürtünüyordu ve benim ona kendiliğimden sunmadığım hiçbir şeyi istemiyordu.

Tıkandım. Bir süre tezime çalışamadım, kitapların sayfalarına bakıp satırları göremedim. Yatağa yatıp tavanı seyrettim, ne yapsam diye kendimi sorguladım. Sona varmışken pes edip mahalleye geri dönmek. Mezun olmak, ortaöğretimde ders vermek. Lise öğretmeni olmak. Evet. Oliviero'dan daha fazlası. Galiani gibi. Ya da hayır, biraz daha aşağı. Greco hoca. Mahallede önemli bir kişi olarak kabul edilirdim, odacının kızı küçüklükten beri her şeyi bilirdi zaten. Sadece ben, Pisa'yı, önemli profesörleri ve Pietro'yu, Mariarosa'yı, babalarını tanımış olan ben, fazla yol alamamış olduğumu bilecektim. Büyük bir çaba, pek çok umut, güzel anlar. Bütün bir ömrüm boyunca Franco Mari ile geçirdiğim güzel zamanı özleyecektim. Onunla yaşadığım aylar, yıllar ne hoştu. O zaman anlamamıştım önemini ve şimdi buna kederleniyordum. Yağmur, soğuk, kar, Arno kıyısında, şehrin ara

yollarında çiçeklenen ilkbaharın kokuları, birbirimize yansıttığımız sıcaklık. Bir giysi, gözlük seçmek. Onun beni değiştirmekten aldığı keyif. Ve Paris, yabancı topraklara seyahat etme heyecanı, kahveler, siyaset, edebiyat, her ne kadar işçi sınıfı entegre olmuş olsa da pek yakında gelecek olan devrim hayali. Ve o. Geceleri onun odası. Onun bedeni. Hepsi bitmişti, şimdi dar yatağımda uyuyabilmek için dönüp duruyordum. Kendime yalan söylüyorum, diye düşünüyordum. Gerçekten o kadar güzel miydi? O zaman da utanç yaşadığımı çok iyi biliyordum. Ve rahatsızlıklar, küçük düşmeler, bıkkınlıklar, kabullenmek, zorunda kalmak, zorlanmak. Hazzın mutlu anlarının bile sert bir sınava dayanamıyor olması mümkün müdür? Mümkündür. Maronti'nin siyahlığı zaman kaybetmeden Franco'nun bedenine kadar uzandı ve sonra Pietro'yu sardı. Anılardan sıyrıldım.

Bir noktadan sonra tezimi zamanında yetiştirememe ve geride olma bahanesiyle Pietro'yu daha az görür oldum. Bir sabah kareli bir defter aldım ve o akşam Barano kumsalında başıma geleni üçüncü tekil şahıs olarak yazmaya başladım. Sonra gene üçüncü tekil şahıs olarak Ischia'da yaşananları anlattım. Sonra biraz Napoli'yi ve mahalleyi yazdım. Sonra adları, yerleri ve durumları değiştirdim. Sonra kahramanın hayatına gizlenen nursuz bir güç; oksijen alevinin renkleriyle çevresindeki dünyayı birbirine kaynak yapabilme yeteneğine sahip bir varlık hayal ettim; mavi mor kubbe altında her şey ışıltılar saçarak en iyiye yöneliyor, ama kısa süre içinde çözülüyor, bölünüyor ve anlamsız gri kıymıklara dağılıyordu. Bu öyküyü yazmak için yirmi gün harcadım, bu dönemde kimseyi görmedim, sadece yemeğe gitmek için çıktım. Sonunda birkaç sayfayı baştan okudum, hoşuma gitmedi ve bıraktım. Ama bu arada rahatladığımı keşfettim, sanki utanç benden deftere akmıştı. Dolaşmaya başladım, tezimi hızla bitirdim, Pietro ile yeniden görüşmeye başladım.

Kibarlığı, titizliği beni duygulandırdı. Mezun olduğu zaman bütün ailesi ve ailesinin Pisalı arkadaşları geldiler. Pietro'yu bekleyen geleceği, hayatının resmini artık kıskanmadığımı fark ettim. Hatta böyle güzel bir alınyazısı olduğu için mutlu oldum, törenden sonraki partiye ailesi beni de davet ettiği için minnettarlık duydum. Mariarosa özellikle ilgilendi benimle. Yunanistan'da yaşanmış olan faşist darbe konusunda hararetli bir tartışma yaptık.

Ben bir sonraki törenle mezun oldum. Ailemi bilgilendirmekten kaçındım; annemin beni kutlamaya gelme zorunluluğunda hissetmesinden çekindim. Franco'nun armağanı olan ve hâlâ kabul edilebilir gibi duran giysimle çıktım profesörlerimin karşısına. Çok uzun zaman sonra kendimden gerçekten hoşnut oldum. Yirmi üç yaşımı bitirmeme pek az kala doktor unvanını kazanmıştım, edebiyat fakültesinden yüksek dereceyle ve başarı ödülüyle mezun olmuştum. Babam ilkokul beşten sonrasını okumamıştı, annem ilkokul ikiden ayrılmaydı, bilebildiğim kadarıyla dedelerim okuyup yazmayı öğrenmemişlerdi. Ben çok üstün bir gayret göstermiştim.

Beni kutlamaya gelenler arasında bir iki sınıf arkadaşım ve Pietro vardı. Havanın çok sıcak olduğunu hatırlıyorum. Her zamanki öğrenci işi kutlamalardan sonra biraz serinlemek ve elimdeki tez dosyasını bırakmak için odama döndüm. O aşağıda bekledi, beni akşam yemeğine götürmek istiyordu. Kendime aynada baktım, güzel olduğum izlenimine kapıldım. Öykümü yazdığım defteri alıp çantama koydum.

Pietro beni ilk kez lokantaya götürüyordu; Franco bunu sık sık yapardı ve bana çatal bıçağın, bardakların dizilişi hakkında her şeyi öğretmişti.

Bana sordu:

"Biz nişanlı mıyız?"

Gülümsedim ve şöyle dedim:

"Bilmiyorum."

Cebinden bir paket çıkarttı, bana verdi. Mırıldandı:

"Bunca sene boyunca ben öyle olduğumuzu düşündüm. Ama senin farklı bir düşüncen varsa bunu bir mezuniyet hediyesi olarak kabul et."

Paketin kâğıdını açtım, yeşil renkli bir kutu çıktı. İçinde pırlantalı bir yüzük vardı.

"Şahane," dedim.

Denedim, tam parmağıma göreydi. Stefano'nun Lila'ya armağan ettiği bundan daha gösterişli yüzükleri düşündüm. Ama bu benim aldığım ilk mücevherdi. Franco bana çok hediye vermişti ama hiçbiri mücevher değildi; sahip olduğum tek takı annemin gümüş bileziğiydi.

"Artık nişanlıyız," dedim ve masanın öteki ucuna uzanıp dudaklarına bir öpücük kondurdum. Kızardı ve mırıldandı:

"Bir hediyem daha var."

Bana bir zarf uzattı: tez kitabının müsveddesiydi. Bu ne hız diye düşündüm, hem sevgiyle hem de neşeyle.

"Benim de sana bir hediyem var," dedim.

"Nedir?"

"Bir saçmalık ama gerçekten bana ait olan ve sana verebileceğim başka bir şeyim yoktu."

Çantamdan defteri çıkartıp uzattım.

"Bu bir roman," dedim, "bir *unicum:* tek kopya, tek deneme, tek pes etme. Bir daha yazmayacağım." Gülerek ekledim: "Hatta bir iki cüretkâr sayfa bile var."

Kafası karışmış göründü. Teşekkür etti, defteri masaya koydu. Ona vermiş olduğuma o an pişman oldum. Şöyle düşündüm: o ciddi bir arif, geçmişinde büyük bir gelenek var, Baküs Ayinleri üzerine mesleğinin temeli olacak bir deneme yayınlamak üzere;

bu benim kabahatim, onu daktiloda bile yazmadığım bir küçük hikâyeyle utandırmamalıydım. Gene de bir rahatsızlık hissetmedim, çünkü o oydu, ben bendim. Ona Eğitim Enstitüsü için başvuruda bulunduğumu, Napoli'ye döneceğimi, nişanlılığımızın zor geçeceğini, benim bir güney şehrinde, onun bir kuzey şehrinde, farklı yerlerde olacağımızı söyledim. Ama Pietro ciddiyetini bozmadı, her şey net bir şekilde zihninde yerini almıştı. Bana projesini açıkladı: iki yıl süresince üniversiteye yerleşmek için çalışacaktı, sonra benimle evlenecekti. Hatta tarihi bile belirlemişti: Eylül 1969. Çıktığımızda defteri masada unutmuştu. Gülerek söyledim: "Ya hediyem?" Utandı, koşarak almaya gitti.

Uzun uzun gezindik. Arno kıyısında öpüştük, birbirimize sarıldık, ona biraz şakayla, biraz ciddi olarak odama sızmak ister mi diye sordum. Başını salladı, beni yeniden tutkuyla öptü. O Antonio'dan koca kütüphanelerlerle ayrılıyordu ama benzeşiyorlardı.

116.

Napoli'ye dönüşüm, bir rüzgâr darbesiyle ansızın başına kapanıveren bozuk bir şemsiyeye sahip olmak gibiydi. Mahalleye tam yaz ortası döndüm. Hemen bir iş bulmak isterdim ama üniversite mezunu olduğum için, eskisi gibi kapı kapı gezip küçük işlere başvurmam uygun görünmüyordu. Öte yandan param yoktu ve benim için zaten yeterince fedakârlık yapmış olan annemden ve babamdan para istemek zoruma gidiyordu. Çok geçmeden sinirli bir hal aldım. İlk başta her bir koku, her bir taş beni duygulandırmış olsa bile şimdi yollar, apartmanların çirkin cepheleri, anayol, parklar, her şey sinirime dokunuyordu.

Ya Pietro bir başka kız bulursa, ya eğitim enstitüsü imtihanını kazanamazsam ne yaparım, diye düşünüyordum. Sonsuza dek bu yere ve bu insanlara mahkûm olmam mümkün değildi.

Anne ve babam, kardeşlerim benimle son derece gurur duyuyorlardı ama hangi nedenle gurur duyduklarını bilmediklerini fark ettim: neye yarıyordum, neden dönmüştüm, ailemin gururu olduğumu konu komşuya nasıl kanıtlayacaktım? Dikkatle bakınca aslında bu küçücük evin içinde onların hayatını kalabalıklaştırmıştım, akşamları yatak kurma sistemini daha karışık hale getirmiştim; artık benim içine dahil olmadığım bir düzen kurulmuştu. Üstelik ayaktayken, bir köşede otururken, gözlerim hep bir kitaptaydı; işe yaramayan bir eğitim anıtı, herkesin rahatsız etmemeye çalıştığı kibirli bir insandım ve hepsi içlerinden, "Niyeti nedir?" diye soruyorlardı.

Annem beni nişanlım konusunda sorgulamak için biraz direndi; ona açılmış olmamdan değil, parmağımdaki yüzükten böyle bir varsayıma varmıştı. Onun ne yaptığını, ne kadar kazandığını, ailesiyle ne zaman benim ailemi ziyarete geleceklerini, evlenince nereye yerleşeceğimi sordu. Başlangıçta ona bazı bilgiler verdim: üniversite hocasıydı, şimdilik bir şey kazanmıyordu, öteki profesörler tarafından çok önemli bulunan bir kitap yayınlamak üzereydi, iki yıl içinde evlenecektik, ailesi Genova'da yaşıyordu, ben de ya o şehre ya da onun yerleştiği bir başka şehre yerleşecektim. Ama onun bana beklentiyle bakmasından, aynı soruları defalarca sormasından, kendini önyargılarına fazla kaptırmış olduğundan bana kulak vermediği sonucunu çıkardım. Eve gelmemiş, onlardan beni istememiş, çok uzakta yaşayan, ders veren ama para kazanmayan, sadece bir kitap yayınlayan ama ünlü olmayan biriyle nişanlanmıştım. Annem artık bana bağırıp çağırmasa bile, her zamanki gibi sinirlendi. Uygun bulmadığını gizlemeye çalışıyordu, belki de bana bunu bildirmeye

utanıyordu. Dilin kendisi bir yabancılaşma işareti olmuştu. Yerel lehçeyle konuşmaya çalışsam da ona göre fazla karmaşık biçimde iletişim kuruyordum; bunu fark ettiğimde cümlelerimi basitleştiriyordum, bu basitleştirme anlamı doğallıktan uzaklaştırıyor ve daha karmaşıklaştırıyordu. Sesimden Napoliten aksanını silme gayretim Pisalıları ikna edememişti ama şimdi onun, babamın, kardeşlerimin ve bütün mahallenin dikkatini çekiyordu. Sokakta, dükkânlarda, komşular arasında insanlar bana saygı ve umursamazlık karışımı bir tavır takınıyorlardı. Sonunda arkamdan Pisalı diye söz etmeye başladılar.

O dönemde Pietro'ya uzun mektuplar yazdım. O beni daha uzun mektuplarla yanıtladı. Başlangıçta defterime ilişkin bir iki söz bekledim ama sonra ben de unuttum. Birbirimize somut bir şey söylememişiz, o mektupları hâlâ saklıyorum: o dönemin gündelik hayatını gözümün önüne getirmeye yarayacak bir satır bile yok; ekmeğin ya da bir sinema biletinin fiyatı neydi, bir odacı ya da profesör kaç para kazanıyordu, anlamıyorum. Ne bileyim ya onun okuduğu bir kitaba, çalışmalarımız için ilginç olacak bir makaleye, onun ya da benim bir gözlemime, üniversite öğrencilerinin ayaklanmalarına, benim hiçbir şey bilmediğim ama onun şaşırtıcı biçimde iyi bildiği ve hatta hakkında yazmayı düşündüğü neo-avangart temalara değiniyorduk: "Buruşturulmuş kâğıt parçalarından oluşan küçük bir kitap yazmayı isterdim; hani bir cümleye başlarsın, beğenmezsin, buruşturup atarsın. Bunlardan birkaç tane topladım, sayfaların oldukları gibi, buruşuk halleriyle basılmasını, böylece buruşuklukların gelişigüzel örüntülerinin belirsiz, kopuk cümlelerle kesişmesini istiyorum. Belki bugün mümkün olan tek edebiyat budur." Bu son görüşü beni çok etkiledi. Hatırlıyorum, defterimi okuduğundan, ona verdiğim yazınsal armağanın geç kalmış bir ürün olduğunu düşündüğünden ve görüşünü bu şekilde iletmeye karar verdiğinden kuşkulanmıştım.

O haftaların bitkin düşürücü sıcağında yılların yorgunluğu bedenimi sardı ve kendimi gayet bitkin hissettim. Şuradan buradan Oliviero öğretmenimin sağlık durumu hakkında bilgi edindim, iyi olmasını, onu görebilmeyi ve çalışmalarımdan duyacağı tatminle biraz güç kazanacağımı umdum. Sonra kardeşinin onu almaya geldiğini ve Potenza'ya götürdüğünü öğrendim. Kendimi çok yalnız hissettim. Lila'yı, o çalkantılı karşılaşmamızı bile özledim. Aramak, artık aramızda nasıl bir mesafe olduğunu ölçmek geldi içimden. Ama bunu yapmadım. Dolaşan söylentilerden mahalle halkının onun hakkında ne düşündüğünü anlamak için ufak çapta bir soruşturma yapmakla yetindim.

Önce Antonio'yu aradım. Yoktu, Almanya'da kaldığı söyleniyordu; birileri onun güzeller güzeli, platin sarısı saçlı, mavi gözlü, tombul bir Alman kızla evlendiğini ve ikiz kızları olduğunu söyledi.

Sonra Alfonso ile konuştum, onun Martiri Meydanı'ndaki mağazasına sık sık gittim. Gerçekten pek yakışıklı olmuştu, seçkin bir İspanyol soylusunu andırıyordu, arada şirin şive oyunları yaptığı son derece düzgün bir İtalyancayla konuşuyordu. Solara Mağazası onun sayesinde son derece iyi iş yapıyordu. Maaşı tatmin ediciydi, Ponte di Tappia'da bir ev kiralamıştı; mahalleyi, kardeşlerini, şarküterinin kokusunu ve yağ lekelerini özlemiyordu. Pek sevinçli görünmese de, "Gelecek yıl evleniyorum," dedi. Marisa ile ilişkisi sürmüştü, sağlamlaşmıştı ve sıra artık son adımı atmaya gelmişti. Birkaç kez onlarla çıktım, birlikte mutluydular, kız eski taşkınlığını, canlılığını yitirmişti ve Alfonso'nun canını sıkacak şeyleri söylememeyi öğrenmişti. Ona babasını, annesini, kardeşlerini hiç sormadım. Hatta Nino'nun adını da anmadım, ama o da, sanki onun hayatından da çıkmış gibi, hiç sözünü etmedi.

Pasquale ve kardeşi Carmen'i de gördüm. Pasquale gene Napoli ve dışında, şurada burada duvarcılık yapıyordu; kız da yeni şarküteride çalışmayı sürdürüyordu. Zaman yitirmeden bana iletmek istedikleri bir konu vardı; her ikisi de yeni bir sevgili edinmişti: Pasquale gizlice tuhafiyecinin büyük, ama yine de çok genç kızıyla beraberdi, Carmen de anayoldaki benzinciyle nişanlanmıştı; kırklı yaşlarındaki bu adam onu çok seviyordu.

Pinuccia'yı da ziyarete gittim; neredeyse tanınmaz bir hal almıştı: kendini koyuvermiş, sinirli, çok zayıf, kaderine razı olmuş, Rino'nun Stefano'nun intikamını almak için attığı dayakların izlerini taşıyordu, ama daha beteri, yenemediği mutsuzluğu gözlerinde, ağzının iki kenarındaki çizgilerde daha derinlerini bırakmıştı.

Sonunda cesaretimi toplayıp Ada'yı da buldum. Onu Pina'dan daha kötü durumda, bir kuma olmanın ezikliği içinde bulacağımı sanmıştım. Oysa bir zamanlar Lila'nın olan güzel evde yaşıyordu, pek güzeldi, mutlu görünüyordu, Maria adını verdiği bir kız doğurmuştu. Gebeliğim sırasında da çalışmaya ara vermedim, dedi gururla. Ve iki şarküterinin gerçek sahibesinin o olduğunu, ikisi arasında koşup durduğunu gözlerimle gördüm.

Çocukluk arkadaşlarımın her biri bana Lila hakkında bir şeyler söyledi, ama Ada hepsinden daha fazla bilgi sahibiydi. Bana ondan büyük bir anlayışla, neredeyse sempatiyle söz eden Ada oldu. Mutluydu; kızı, sahip olduğu refahı, işi, Stefano onu mutlu kılıyordu ve bana öyle göründü ki bütün bu mutluluk için Lila'ya samimiyetle minnet duyuyordu. Hayranlık içinde şöyle dedi:

"Ben delilikler yaptım, bunu kabul ediyorum. Ama Lina ve Enzo daha büyük delilik yaptılar. Her konuda, kendileri adına bile öyle umursamaz davrandılar ki beni, Stefano'yu, hatta Michele Solara sersemini bile korkuttular. Onun buradan hiçbir şey almadığını biliyor musun? Bütün mücevherlerini bana bıraktığı-

nı? Bir kâğıda nerede oturacaklarını, tam adresi, kapı numarasına kadar yazıp bırakmışlardı; şöyle der gibiydiler: gelin bulun bizi, canınızın istediğini yapın, kimin umurunda?"

Adresi istedim, not aldım. Yazarken bana şöyle dedi:

"Onu görürsen lütfen söyle, Stefano'nun oğlunu görmesini engelleyen ben değilim; işi çok fazla, üzülüyor ama gidemiyor. Ayrıca ona Solara kardeşlerin, özellikle de Michele'nin hiçbir şeyi unutmadıklarını söyle. Kimseye güvenmemesini de hatırlat."

117.

Enzo ve Lila, Enzo'nun kısa süre önce satın almış olduğu ikinci el Fiat Seicento'ya doluşup San Giovanni a Teduccio'ya taşındılar. Yol boyunca birbirlerine bir şey söylemediler ama ikisi de sessizliği yenmek için çocukla konuştu. Lila sanki bir yetişkinle konuşur gibiyken, Enzo *şey, ne, evet*, gibi sözlerle yetiniyordu. Lila, San Giovanni'yi pek az tanıyordu. Bir keresinde Stefano ile gitmiş, merkezde durup bir kahve içmişlerdi ve aklında iyi bir izlenim kalmıştı. Ama hem duvarcı hem de komünist militan olarak buraya sık sık gelen Pasquale, bir keresinde ona oradan hoşnutsuzlukla söz etmişti; bu bir duvarcının ve komünist militanın hoşnutsuzluğuydu. "Bir çöplük," demişti, "bir lağım çukuru; zenginlik üretildikçe sefillik artıyor ve biz güçlü olsak da bir şeyi değiştiremiyoruz." Ama Pasquale her konuda fazla eleştiren biriydi, sözüne pek güven olmazdı. Seicento, bozuk yollarda, köhne yapılar ile yeni inşa edilen apartmanlar arasında ilerlerken, oğlunu şirin bir deniz kasabasına götürdüğünü düşünerek kandırdı kendini ve sadece, dürüstlük adına her şeye açıklık getirmek için Enzo'ya bir an evvel yapmak istediği konuşmayı düşündü.

Ama ne kadar düşünürse düşünsün, yapamadı. "Daha sonra," diye düşündü. Böylece Enzo'nun kiraladığı, yeni ama gene de çirkin bir apartmanın ikinci katındaki eve vardılar. Odalar yarı yarıya boştu, Enzo acil olanı satın aldığını, ertesi günden sonra gereken her şeyi temin edeceğini söyledi. Lila onu rahatlattı; zaten elinden gelenin fazlasını yapmıştı. Ancak iki kişilik yatağın önüne geldiklerinde konuşma sırasının geldiğine karar verdi. Ona sevgi dolu bir ses tonuyla şöyle dedi:

"Sana çok güveniyorum Enzo, küçüklüğümüzden beri öyle. Hayranlık duyduğum bir şey yaptın, kendi kendine okudun, diploma aldın ve bunun için nasıl bir sebat gerektiğini çok iyi anlıyorum, bende bu hiç olmadı. Ayrıca tanıdığım en cömert insansın, Rinuccio ve benim için yaptıklarını kimse yapmazdı. Ama seninle uyuyamam. Sadece iki ya da üç kez baş başa görüştüğümüz için değil. Senden hoşlanmadığım için de değil. Ama bende bir duyarlılık yok, şu duvardan, şu sehpadan farksızım. Bu nedenle aynı evde bana dokunmadan yaşayabileceksen ne âlâ; yoksa yarın sabah kendime yeni bir yer ararım. Gene de sana benim için yaptıkların adına ömür boyu minnettar olacağımı bilmelisin."

Enzo onun sözünü kesmeden dinledi. Sonunda iki kişilik yatağı göstererek şöyle dedi:

"Sen burada yat, ben açılır kapanır yatakta yatarım."

"Ben onda yatmayı yeğlerim."

"Peki Rinuccio?"

"Bir başka çek yat daha olduğunu gördüm."

"Yalnız başına uyuyor mu?"

"Evet."

"İstediğin kadar kalabilirsin."

"Emin misin?"

"Gayet eminim."

"İlişkimizi bozacak çirkin şeyler istemiyorum."

"Merak etme sen."

"Bağışla beni."

"Böylesi iyidir. Duyarlılığın tesadüfen geri gelirse, nerede olduğumu biliyorsun."

118.

Duyarlılığı geri gelmedi, tam tersine yabancılaşma duygusu arttı. Odalardaki ağır hava. Kirli çamaşırlar. Tuvaletin iyi kapanmayan kapısı. Sanırım San Giovanni ona mahallenin kenarlarındaki derin boşluk gibi görünmüş olmalı. Canını kurtarma derdinde ayağını nereye bastığına dikkat etmemiş ve şimdi derin bir çukura düşmüştü.

Çok geçmeden Rinuccio onu kaygılandırmaya başladı. Genellikle huzurlu olan oğlan gündüzleri Stefano'yu çağırarak kaprisler yapmaya, geceleri ağlayarak uyanmaya başladı. Annesinin ilgisi, oynama tarzı onu rahatlatıyordu ama artık hoşuna gitmiyordu, hatta bundan sıkılmaya başlamıştı. Lila yeni oyunlar uyduruyor, onun bakışlarını canlandırıyordu; oğlan onu öpüyordu, ellerini göğsüne koymak istiyor, neşeli çığlıklar atıyordu. Ama hemen sonra onu itiyor, ya tek başına oynuyor, ya yere serilmiş battaniyenin üstünde uyuyakalıyordu. Sokağa çıktıklarında on adım atınca yoruluyor, dizinin acıdığını söylüyor, kucağa alınmak istiyor, annesi almazsa ağlayarak yere atıyordu kendini.

Lila başlangıçta direndi, sonra yavaş yavaş yenildi. Geceleri sadece koynuna gelince sakinleştiğinden, yatağına gelmesine izin veriyor, yanında uyutuyordu. Alışveriş için çıktıklarında iyi beslenmiş, ağır bir çocuk olmasına karşın onu kucağına alıyordu; bir yanda torbaları, bir yanda onu taşıyor, eve bitap dönüyordu.

Kısa sürede parasız hayatın ne olduğunu yeniden keşfetti. Ne kitap, ne dergi ve gazete vardı. Oğlan gözle görülür biçimde hızla büyüyordu ve yanında getirdiği giysiler artık ona küçük gelmeye başlamıştı. Kendisinin de üzerine giyecek pek az şeyi vardı. Ama sorun yokmuş gibi numara yapıyordu. Enzo bütün gün çalışıyordu, ona gereken parayı veriyordu, ama hem az kazanıyordu hem de kardeşleriyle ilgilenen akrabalarına para göndermek zorundaydı. Böylece anca kirayı, elektriği ve gazı ödeyebiliyorlardı. Ama Lila endişeli görünmüyordu. Sahip olmuş, çarçur etmiş olduğu para ile çocukluğunun sefilliği imgeleminde birdi, paranın varlığı ve yokluğu onun için özde bir fark yaratmıyordu. Daha büyük derdi, oğluna verdiği eğitimin bozulma olasılığıydı; kısa süre öncesine kadar sergilediği canlı, neşeli, uyumlu haline yeniden dönmesi için çabalıyordu. Rinuccio o aralar sadece annesi onu kapının önünde komşunun oğluyla oynamaya bıraktığında mutlu görünüyordu. Orada dövüşüyor, çamura bulanıyor, gülüyor, ne bulursa yiyor ve mutlu görünüyordu. Lila mutfak penceresinden iki evin merdivenleri arasındaki boşlukta oynayan oğlunu ve arkadaşını gözlüyordu. Daha başarılı, diye düşünüyordu, ondan daha büyük olan arkadaşına göre daha ileride: belki de onu cam fanus altında tutamayacağımı anlamalıyım; ona gerekli olanı verdim, ama bundan sonrasını kendi yapacak; demek artık dövmeye, başkalarının elinden kapmaya, pislenmeye ihtiyacı var.

Bir gün kapının önünde Stefano belirdi. Şarküteriden çıkmış, oğlunu görmeye gelmişti. Rinuccio onu neşeyle karşıladı, babası onunla birazcık oynadı. Lila kocasının sıkıldığını, gitmek için can attığını fark etti. Geçmişte karısı ve oğlu olmadan yaşayamaz gibiydi, ama işte şimdi saatine bakıyor, esniyordu; onu buraya annesi ya da Ada yollamış olmalıydı. Sevgi, kıskançlık, her şey bitmişti işte, yanıp tutuşmuyordu artık.

"Oğlanı gezdireyim biraz."

"Hep kucak istiyor, haberin olsun."

"Kucağımda taşırım."

"Yok, yürüt sen onu."

"Canım ne isterse onu yaparım."

Çıktılar, yarım saat sonra geldiler; hemen dükkâna dönmesi gerektiğini söyledi. Rinuccio'nun hiç sızlanmadığına, kucak istemediğine yemin etti. Gitmeden önce şöyle dedi:

"Gördüm ki seni buralarda Bayan Cerullo olarak biliyorlar."

"Öyleyim çünkü."

"Seni daha önce öldürmediysem, şimdi de öldürmüyorsam, tek nedeni oğlumun annesi olmandır. Ama sen ve arkadaşın olacak o hayvan büyük bir risk alıyorsunuz."

Lila güldü, onu kışkırtmak için şöyle dedi:

"Sen sadece senin suratını dağıtmaya gücü yetmeyene büyüklenirsin lanet olasıca."

Sonra kocasının aslında Solara'yı ima ettiğini anladı ve merdivenleri inerken arkasından bağırdı:

"O Michele'ye söyle, buralarda görürsem suratına tükürürüm!"

Stefano yanıt vermedi, sokakta görünmez oldu. Sanırım dört beş kez daha geldi. Karısını gördüğü son seferde ona öfkeyle şöyle bağırdı:

"Ailen de utanıyor senden. Annen bile artık yüzünü görmek istemiyor."

"Demek ki seninle nasıl bir hayatım olduğunu anlayamamışlar."

"Sana kraliçe gibi davrandım."

"Dilencilik daha iyi o zaman."

"Bir daha gebe kalırsan aldırman gerekir çünkü benim soyadımı taşıyorsun ve onun da benim çocuğum olarak görünmesini istemiyorum."

"Başka çocuk yapacak değilim."

"Neden? Artık düzüşmemeye mi karar verdin?"

"Defol git!"

"Gene de uyarmış olayım."

"Zaten Rinuccio da senin çocuğun değil, ama senin soyadını taşıyor."

"Şıllık karı, sürekli tekrar ettiğine göre demek ki bu doğru. Artık ne seni ne onu görmek istiyorum."

Aslında buna hiçbir zaman inanmadı ama bunu fırsat bildi ve inanmış gibi davrandı. Lila'nın duygularında yarattığı kaosu alt eden huzurlu bir hayatı tercih etmişti.

119.

Lila, Enzo'ya kocasının ziyaretlerini ayrıntılı olarak anlattı. O dikkatle dinledi ve neredeyse hiç yorum yapmadı. Her türlü dışavurumu engellemeyi sürdürüyordu. Ona fabrikada ne iş yaptığını, mutlu olup olmadığını anlatmıyordu. Sabah altıda çıkıyor, akşam yedide dönüyordu. Yemek yiyor, biraz oğlanla oynuyor, Lila'nın anlattıklarını dinliyordu. Lila, Rinuccio'nun acil gereksinmelerinden söz ettiğinde ertesi günü gereken parayla geliyordu. Lila'dan iş aramasını, Stefano'nun oğlunun bakımına katkıda bulunmasını asla istemedi. Sanki mutfakta oturup onun sohbetini dinlediği o akşam saatleri için yaşıyor gibi bakıyordu kıza. Sonra bir noktada kalkıyor, iyi geceler diyor, yatak odasına kapanıyordu.

Sonra Lila, anlamlı sonuçları olan bir karşılaşma yaşadı. Bir öğleden sonra tek başına çıkmıştı; Rinuccio'yu komşuya bırakmıştı. Arkasında ısrarlı bir korna sesi işitti. Lüks bir otomobildi, birisi arabanın camından ona el sallıyordu.

"Lina."

Dikkatle baktı. Nino'nun arkadaşı Bruno Soccavo'nun kurda benzeyen yüzünü tanıdı.

"Ne işin var senin burada?"

"Burada oturuyorum."

İlk anda ona kendine ilişkin neredeyse hiçbir şey anlatmadı; o dönem için anlatması zor konulardı bunlar. Nino'dan söz etmedi, Bruno da yapmadı bunu. Sadece mezun oldu mu diye sordu, beriki de ona artık okumamaya karar verdiğini söyledi.

"Evlendin mi?"

"Yok canım!"

"Sevgilin var mı?"

"Bir gün var, bir gün yok."

"Ne yapıyorsun?"

"Hiç, benim için çalışanlar var."

Sanki şaka yapar gibi sormak geldi içinden:

"Bana iş verir misin?"

"Sana mı? Neyine yarayacak?"

"Çalışmama."

"Salam, sucuk mu yapmak istiyorsun?"

"Neden olmasın?"

"Ya kocan?"

"Artık kocam yok, ama bir oğlum var."

Bruno şaka yapıyor olmasın diye ciddiyetle inceledi onu. Kafası karışmış gibiydi, lafı değiştirmeye çalıştı. "Pek güzel bir iş sayılmaz," dedi. Sonra ateşli ateşli kan koca sorunlarından, babasıyla hep kavga eden annesinden, yakın zamanda şiddetli bir ilişki yaşadığı ama ayrıldığı evli kadından söz etti. Bruno için beklenmedik bir konuşmaydı bu, sonra kendinden söz etmeyi sürdürerek onu oradaki bir kahveye davet etti. En sonunda Lila ona gitmesi gerektiğini söylediğinde, sordu:

"Gerçekten mi bıraktın kocanı? Gerçekten mi bir oğlun var?"

"Evet."

Bruno kaşlarını çattı, peçetenin üzerine bir şeyler karaladı.

"Bu baya git, sabah sekizden itibaren bulursun onu yerinde. Ve bunu ver."

"Peçeteyi mi?"

"Yeterli mi?"

Bruno başıyla evet işareti yaptı, ansızın kızın alaycı ses tonundan korkmuştu. Sonra mırıldandı:

"Ne güzel bir yazdı o."

"Benim için de," dedi Lila.

120.

Ben bütün bunları sonradan öğrendim. Ada'nın bana verdiği San Giovanni adresini hemen kullanmak isterdim ama ben de belirgin bir olay yaşadım. Bir sabah Pietro'nun uzun mektubunu gönülsüzce okudum, son sayfanın dibinde kısa bir iki satırla benim metnimi –onu böyle adlandırıyordu– annesi Adele'ye okuttuğunu söylüyordu. Adele yazıyı o kadar beğenmişti ki, daktiloya çektirmişti ve Milano'da bulunan, yıllardan beri çeviri yaptığı yayınevine göndermişti. Orada metni değerlendirmişlerdi ve yayınlamak istiyorlardı.

Sonbahardı, sabahın ilerleyen saatleriydi, kurşuni bir ışık hatırlıyorum. Annemin çamaşır ütülemekte olduğu yemek masasının başında oturuyordum. Eski ütü sertçe kumaşın üzerinde geziyor, masanın tahtası kollarımın altında titriyordu. Yavaşça, İtalyanca olarak, sadece kendimi durumun hakikatine inandırmak için şöyle dedim: "Anne, burada yazdığına göre benim yazdığım bir romanı yayınlayacaklarmış." Annem durdu, ütüyü kumaştan kaldırdı, dikine dayadı.

Yerel lehçeyle, "Sen roman mı yazdın?" diye sordu.

"Sanırım evet."

"Yazdın mı, yazmadın mı?"

"Evet."

Sana para ödüyorlar mı?"

"Bilmiyorum."

Çıktım, biraz para harcayarak, şehirlerarası telefon görüşmelerinin yapılabildiği Solara Bar'a koştum. Pek çok denemeden sonra –Gigliola bana tezgâhın başından sesleniyordu: "Konuş haydi,"– Pietro cevap verdi, ama çalışması gerektiğinden pek telaşlıydı. O konuyla ilgili olarak, bana yazdığından daha fazlasını bilmediğini söyledi.

"Sen okumuş muydun?" diye sordum merakla.

"Evet."

"Ama hiç söylemedin."

Zaman, dersler, engeller konusunda bir şeyler geveledi.

"Nasıl buldun?"

"Güzel."

"Sadece güzel mi?"

"Güzel. Annemle konuş; ben dilbilimciyim, edebiyatçı değilim."

Bana ailesinin ev telefonunu verdi.

"Telefon edemem, çekinirim."

Bana karşı hep nazik davrandığından ötürü, o an gergin olduğunu hissettim. Şöyle dedi:

"Bir roman yazdın, sorumluluğunu üstlen."

Adele Airota'yı pek az tanıyordum, topu topu dört kez görmüştüm ve sadece klasik bir iki cümle konuşmuştuk. Bütün o süre içinde onun hali vakti yerinde, eğitimli bir anne olduğunu düşünmüştüm –Airota ailesi kendileri hakkında hiç konuşmazdı, sanki bu dünyadaki etkinliklerinden pek az çıkarları vardı, ama

herkes tarafından tanınmayı da normal kabul ediyorlardı– ve ancak o gün onun da bir iş sahibi olduğunu, etkin bir güç uygulayabileceğini fark ettim. Heyecanla telefon ettim, hizmetçi açtı, bana onu verdi. Benimle gayet kibar konuştu, siz diye hitap etti, ben de ona siz dedim. Bana söylediğine göre yayınevindeki herkes kitabın iyi olduğuna inanmıştı ve bildiğine göre bir sözleşme örneği yola çıkmıştı bile.

"Sözleşme mi?"

"Elbette. Yoksa başka yayınevleriyle mi görüştün?"

"Hayır. Kendim bile yazdığımı ikinci kez okumadım."

"Sadece bir kerede yazdın ve bıraktın mı?" diye sordu biraz alaycı bir tonla.

"Evet."

"Seni temin ederim ki yayıma hazır durumda."

"Üzerinde biraz daha çalışmam gerekir."

"Güven bana, tek bir virgülüne dokunma, içinde samimiyet, doğallık ve sadece gerçek kitaplarda bulunan bir esrar var."

Sonra, alaycılığını vurgulayarak da olsa beni yeniden kutladı. Bildiğim üzere, *Aeneas Destanı*'nın da yeniden okunup düzeltilmemiş olduğunu söyledi. Beni yolun başında bir yazar olarak değerlendirdi, çekmecemde başka yapıtlar olup olmadığını sordu. Okuduğunun yazdığım ilk metin olduğunu duyunca şaşırdı. "Yetenek ve şans!" dedi haykırırcasına. Sonra sır verircesine, yayınevi programında ansızın bir boşluk oluştuğunu ve benim romanımın mükemmel olmasının yanı sıra tam zamanında yetiştiğini söyledi. İlkbaharda yayınlamayı düşünüyorlardı.

"O kadar çabuk mu?"

"Senin için bir sakıncası var mı?"

Hemen hayır dedim.

Görüşmem bitince, tezgâhın arkasında duran ve konuşmamı duyan Gigliola merakla sordu:

"Neler oluyor?"

"Bilmiyorum," dedim ve aceleyle çıktım.

Kendimin de inanamadığım bir mutlulukla mahallede dolaştım, yüreğim şakaklarımda atıyordu. Gigliola'ya bilmediğimi söylemem sevimsiz bir umursamama değildi, gerçekten bilmiyordum. Neydi bu beklenmedik bildirim: Pietro'nun iki satırlık haberi, şehirlerarası uçuşan sözler, gerçekten doğru muydu bu olanlar? Peki bir sözleşme neydi, işin içinde para var mıydı, haklar ve görevler içeriyor muydu, başım derde girer miydi? Birkaç gün sonra fikir değiştirdiklerini öğrenirim diye düşündüm, kitabım yayınlanmaz. Öykümü yeniden okuyacaklar, beğenmiş olan kişi bu sefer işe yaramaz bulacak, okumamış olan, yayınlamaya niyetlenmiş olana öfkelenecek, hepsi Adele Airota'ya kızacaklar, Adele Airota da düşüncesini değiştirecek, kendini küçük düşmüş hissedecek, rezil olduğu için beni suçlayacak, oğlunu beni bırakması konusunda ikna edecekti. Mahallenin eski kütüphanesinin önünden geçtim, ne zamandır adım attığım yoktu. Girdim, boştu, toz ve can sıkıntısı kokuyordu. Dalgın adımlarla raflar boyunca yürüdüm, ne adlarına ne yazarlarına bakarak, sadece parmaklarımla değerek, yıpranmış kitaplara dokundum. Eski kâğıt, kıvrılmış pamuk iplikçik, alfabe harfleri, mürekkep. Ciltler, baş döndürücü bir sözcük. *Küçük Kadınlar* kitabını aradım, buldum. Gerçekten gerçekleşiyor olabilir miydi? Lila ve benim birlikte tasarladığımız hayalin benim adıma gerçek oluyor olması mümkün müydü? Bir iki ay içinde hepsi benim sözcüklerimle dolu baskılı kâğıtlar dikilecek, yapıştırılacaktı; kapakta benim adım, Elena Greco yazacaktı; okuma yazma bilmeyenlerin, biraz okuyabilenlerin oluşturduğu zincirin kırılma noktası ben olacaktım ve karanlıkta kalmış o zincirin halkaları şimdi ebediyen ışıkla yüklenecekti. Birkaç yıl içinde –üç, beş, on, yirmi– kitap bu raflarda yerini alacaktı, doğduğum mahallenin kütüphanesinde ka-

taloğa girecek, insanlar odacının kızı ne yazmış diye görmek için ödünç alacaklardı. Tuvaletten gelen sifon sesini duydum, benim çalışkan öğrenci dönemimdeki zayıf, belki artık kırış kırış yüzüyle, dar alnının üzerinde gür biçimde duran fırça gibi ak saçlarıyla Ferraro öğretmeninin görünmesini bekledim. İşte, yaşadığım olayı değerlendirebilecek, alev alan aklımı, şakaklarımdaki atışı anlayabilecek biri varsa, oydu. Ama tuvaletten bir yabancı çıktı; kırk yaşlarında toparlak bir adamdı bu.

"Kitap mı alacaksınız?" diye sordu. "Acele edin, kapamak üzereyim."

"Ferraro öğretmeni arıyordum."

"Ferraro emekli oldu."

Acele etmeliydim, kapatmak zorundaydı.

Orayı terk ettim. Tam şimdi yazar olmak üzereyken, mahallede bana şunu söyleyebilecek tek kişi yoktu: ne olağanüstü bir şey başardın!

121.

Para kazanacağımı hiç tahmin etmiyordum. Oysa sözleşme taslağını aldım; eminim Adele'nin desteği sayesinde yayınevi bana başlangıçta iki yüz bin liret ödeyecekti; bunun yüz bin lireti sözleşmeyi imzaladığımda, yüz bin lireti de kitabın tesliminde ödenecekti. Annemin soluğu kesildi, buna inanamadı. Babam şöyle dedi: "Benim bu parayı kazanmam için aylarca çalışmam gerekir." Her ikisi de mahallenin içinde ve dışında övünmeye başladı: kızımız zengin oldu, kızımız yazar oldu, bir üniversite hocasıyla evleniyor. Ben yeniden canlandım, eğitim enstitüsü için ders çalışmayı bıraktım. Paralar gelir gelmez, kendime bir

elbise, makyaj malzemesi aldım, hayatımda ilk kez kuaföre gittim ve hiç tanımadığım bir kente, Milano'ya doğru yola çıktım.

Milano istasyonuna indiğimde yönümü bulabilmem zor oldu. Sonunda doğru metroya bindim, heyecan içinde yayınevinin kapısına vardım. Bana sormamış olmasına karşın kapıcıya binlerce açıklama yaptım ama o ben konuştuğum sürece gazetesini okumaya devam etti. Asansörle çıktım, kapıyı çaldım, içeri girdim. Mekânın temizliği gözlerimi kamaştırdı. O güne kadar eğitimini aldığım her şey kafamın içinde kaynıyor gibi hissediyordum ve bir kadın da olsam, kökenim halimden belli olsa da o kitabı yayınlatma hakkını kazanmış bir insan olduğumu ve şimdi yirmi üç yaşımda artık bana ait hiç, hiç, hiçbir şeyin sorgulanmayacağını göstermek istiyordum.

Nazikçe karşılandım, oda oda dolaştırıldım. Benim daktiloya çekilmiş metnimle ilgilenen redaktörle görüştüm; kel, yaşlı ama pek hoş görünümlü bir beydi. Bir iki saat karşılıklı konuştuk, beni çok övdü, Adele Airota'dan derin saygıyla söz etti, bana önerdiği müdahaleleri gösterdi, metnin ve notlarının bir kopyasını verdi. Sonra veda ederken ciddi bir ifadeyle şöyle dedi: "Öykü güzel, günümüze ilişkin gayet iyi ifade edilmiş bir öykü ve hep şaşırtıcı bir anlatımla yazılmış. Ama asıl dikkat çekici olan nokta şu: kitabınızı üçüncü kez okuyorum ve her sayfasında, nereden kaynaklandığını anlayamadığım bir kudret hissediyorum." Kızardım, teşekkür ettim. Ah, ben neler becermiştim, her şey ne hızlı olmuştu, nasıl beğeniliyordum, sevdiriyordum kendimi, nasıl da biliyordum eğitimimden söz etmeyi, nerede okuduğumu, Aeneas'ın dördüncü kitabı üzerine yazdığım tezimi anlatmayı: Nazik gözlemlere nazik ve kesin karşılıklar verirken, Galiani öğretmenimden, onun çocuklarından, Mariarosa'dan öğrendiğim tonlamaları sanatsal bir şekilde kopya ederek yansıtıyordum.

Gina adındaki hoş, şirin bir memur bir otele gereksinimim olup olmadığını sordu ve evet dercesine başımı sallamam üzerine bana Garibaldi Caddesi'nde bir otel buldu. Büyük bir şaşkınlıkla her şeyi yayınevinin karşıladığını öğrendim; ayrıca yemek yemek için harcadığım paranın yanı sıra tren biletimi de yayınevi ödüyordu. Gina bana masraflarını not ederek ona teslim etmem halinde bir ödeme çıkartılacağını söyledi, sonra da Adele'ye selam söylememi tembihledi. "Bana telefon etti," dedi, "size çok değer veriyor."

Ertesi gün Pisa'ya doğru yola çıktım, Pietro'ya sarılmak istiyordum. Trende redaktörün notlarını gözden geçirdim ve büyük bir mutlulukla kendi kitabımı onu öven ve daha da güzel kılmak için uğraşan kişinin gözünden okudum. Şehre kendimden gayet hoşnut bir şekilde vardım. Nişanlım, benim de tanıdığım eski bir Yunan edebiyatı asistanının evinde yatacak yer ayarladı. Akşam beni yemeğe götürdü ve kitabımın daktilo edilmiş halini göstererek beni şaşırttı. O da bir kopya edinmişti, o da üzerine notlar almıştı; teker teker baktık hepsine. Onun her zamanki titizliğinin etkisi hissediliyordu ve genellikle söz dağarcığıyla ilgili notlardı.

"Üzerinde düşüneceğim," dedim teşekkür ederken.

Akşam yemeğinden sonra bir parkta baş başa oturduk. Soğukta, paltolar, kaşkoller arasında sinir bozucu bir öpüşüp koklaşmadan sonra başkarakterin kumsalda bekâretini kaybettiği sahneyi özenle törpülememi söyledi. Şaşkınlık içinde şöyle dedim:

"Önemli bir an o."

"Sen kendin de cüretkâr sayfalar olduğunu söylemiştin."

"Yayınevinde karşı çıkmadılar ama."

"Daha sonra söyleyeceklerdir."

Sinirlendim, onun üzerine de düşüneceğimi söyledim ve ertesi gün Napoli'ye keyifsiz bir şekilde döndüm. Eğer olayın anlatıldığı bu sayfalar, pek çok kitap okumuş, Baküs Ayinleri

üzerine kitap yazmış bir genci bile etkiliyorsa, annem, babam, kardeşlerim, mahalle halkı kitabı okuduklarında ne düşüneceklerdi? Trende redaktörün, Pietro'nun gözlemlerini hesaba katarak dört elle sarıldım kitaba ve silebildiğimi sildim. Kitabımın iyi olmasını istiyordum, kimseyi rahatsız etmemeliydi. Başka bir kitap daha yazabileceğimden emin değildim.

122.

Eve girer girmez kötü haber aldım. Annem, evde olmadığımda bana gelen postayı açma hakkına sahip olduğunu sandığından, Potenza'dan adıma gelen bir paketi açmıştı. Pakette ilkokul defterlerim ve Oliviero öğretmenimin kardeşinin yazdığı bir not vardı. Nottan öğrendiğimize göre, öğretmenim yirmi gün önce huzur içinde hayata veda etmişti. Son zamanlarında beni sık sık düşünmüştü, hatıra olarak sakladığı ilkokul defterlerimin bazılarının iade edilmesini vasiyet etmişti. Saatlerdir avuntu bulmadan ağlayan kardeşim Elisa'dan daha çok üzüldüm. Durum annemi rahatsız etti, önce küçük kızına avaz avaz bağırdı, sonra da büyük kızı olan ben de iyi duyayım diye yüksek sesle şu yorumu yaptı: "O sersem kadın size benden daha çok annelik ettiğini sanıyordu."

Bütün gün boyunca Oliviero öğretmenimi ve onun, en yüksek notla mezun olduğumu ve şimdi de yazdığım kitabın yayınlanacağını öğrense ne kadar mutlu olacağını düşündüm. Herkes uyuduğunda sessiz mutfağa kapandım ve defterlerimi tek tek gözden geçirdim. Beni ne kadar iyi eğitmişti öğretmenim, ne güzel bir elyazısı kazandırmıştı. Ne yazık ki erişkin elim yazıyı küçültmüş, hızı harfleri basitleştirmişti. Öfkeli çizgilerle işaret edilen yazım

yanlışlarıma, güzel bir anlatım ya da çetin bir probleme doğru cevap verildiğini gördüğünde sayfanın kenarına o tumturaklı yazısıyla, *iyi* veya *çok iyi* yazmasına; hep yüksek notlar vermiş olmasına gülümsedim. Bana gerçekten annemden daha çok annelik etmiş miydi? Bir süre için bundan emin olamadım. Ama benim için annemin asla hayal edemeyeceği bir yol hayal etmiş ve beni bu yolda yürümeye zorlamıştı. Bu nedenle ona minnettardım.

Tam paketi kaldırıp yatmak üzereydim ki defterlerin birinin ortasında incecik bir kâğıt demeti fark ettim; on kadar kareli kâğıt bir raptiyeyle tutturulmuş ve katlanmıştı. Yüreğimde ani bir boşluk oluştu, Lila'nın yıllar önce, belki on üç, on dört yıl önce yazmış olduğu *Mavi Peri* kitabını tanıyıverdim. Pastel boyayla boyadığı kapağı, kitabın adını kapağa yazışını ne çok beğenmiştim; o zaman o benim gözüme gerçek bir kitap olarak görünmüştü ve çok kıskanmıştım. Demeti tam ortasından açtım. Raptiye paslanmış, kâğıdın üzerinde pas izi bırakmıştı. Öğretmenimin bir cümlenin kenarına *çok güzel* yazmış olduğunu hayretle fark ettim. Demek ki okumuştu! Demek ki beğenmişti! Sayfaları ardı ardına çevirdim, hepsi *aferin, iyi, çok iyi* yazan notlarla doluydu. Öfkelendim. İhtiyar cadı diye düşündüm, neden söylemedin bize beğendiğini, neden esirgedin Lila'dan bu mutluluğu? Benim eğitimim için mücadele edip onunki için etmeyişinin ardında ne yatıyordu? Kunduracının kızını kabul sınavına sokmayı reddetmesi yeterli bir bahane miydi? Hangi olumsuz duygular vardı yüreğinde, neden ona yansıttın bunları? Solgun mürekkebi ve benim o zamanki yazımı andıran yazıyı izleyerek *Mavi Peri*'yi en baştan okumaya başladım. Ama daha ilk sayfada midem bulanmaya başladı ve bir anda ter içinde kaldım. Daha ilk satırlarda anladığım şeyi kabullenmem için kitabın sonuna gelmem gerekti. Lila'nın çocuksu satırları, benim kitabımın kalbini oluşturmuştu. Ona sıcaklık verenin ne olduğunu, cümleleri

birbirine bağlayan ama görünmeyen o sağlam ipin nereden başladığını görmek isteyenin bu çocuksu dosyaya, on defter sayfasına, paslanmış raptiyeye, neşeli renklerle boyanmış kapağa ve başlığa bakması yeterdi; yazarın adı zaten yoktu.

123.

Bütün gece uyumadım, günün doğmasını bekledim. Lila'ya duyduğum uzun süreli düşmanlık duygularım çözülüp gitti, onun benden yoksun bıraktıklarının, benim ondan yoksun bıraktıklarımdan çok daha fazla ve etkili olduğunu ansızın fark ettim. Hemen San Giovanni a Teduccio'ya gitmeye karar verdim. *Mavi Peri* kitabını ona iade etmek, defterlerimi göstermek, birlikte karıştırmak, öğretmenin yorumlarının tadını çıkarmak istiyordum. Ama aslında onun yanına oturmaya ve şöyle demeye gereksinme duyuyordum: birbirimize ne kadar bağlıyız, birimiz ikimiz, ikimiz birimiz sayılıyoruz; sonra Normale'de öğrendiğimi sandığım titizlikle, Pietro'dan öğrendiğim dilbilimsel azimle, onun çocukluk kitabının benim zihnime nasıl derin kökler salmış olduğunu ve yıllar içinde başka, farklı, yetişkin, bana ait ama gene de onunkiyle, avludaki oyunlarımızla geliştirdiğimiz hayallerle bağı göz ardı edilemeyecek bir başka kitabın gelişmesine yol açtığını, benim ve onun daimi olarak oluştuğumuzu, bozulduğumuzu, yeni bir biçimde yeniden oluştuğumuzu söylemek istiyordum.

Ne var ki çetin bir sabah oldu, sanki bütün şehir onunla benim arama girmeye uğraşıyordu. Marina'ya doğru giden son derece kalabalık bir otobüse bindim, sefil bedenlerin arasına sıkışmış olarak dayanılamaz bir yolculuk yaptım. Sonra daha kalabalık bir otobüse bindim ama yanlış yöne gittim. Saçım

başım dağılmış, üstüm başım buruşmuş olarak indim, uzun ve öfkeli bir bekleyişten sonra hatamı telafi ettim. Napoli içindeki bu küçük yolculuk beni bitkin düşürdü. Gimnazyumda, lisede, Normale'de geçirdiğim yıllar bu şehirde ne işe yarıyordu? San Giovanni'ye varma yolunda zorunlu bir gerileme gösterdim; sanki Lila bir başka sokağa, alana değil de, geçmiş zamana, okula bile gitmediğimiz, kural ve saygının bulunmadığı kapkara döneme taşınmıştı. Mahallenin en yakası açılmadık lehçesine başvurdum, hakaret ettim, hakarete uğradım, tehdit ettim, küfür yedim, ben de küfürle karşılık verdim; çocuklukta eğitimini almış olduğum bir pespayelik yaşadım. Napoli, Pisa'ya gittiğimde çok işime yaramıştı ama Pisa, Napoli'de işe yaramıyor, bir engel oluşturuyordu. Görgülü kurallar, edepli ses ve görünüm, kitaplardan öğrendiğim, zihnime ve dilime yerleşmiş bilgi dağarcığı, beni kesin ama boyun eğmeyen bir av haline getiren acizlik belirtileriydi. Otobüslerde ve San Giovanni'ye uzanan yollarda, gerektiği anda uysallığı devreden çıkarma yeteneğiyle yeni halimin gururunu birbirine ulamak zorunda kaldım; yüksek dereceyle ve başarı ödülüyle mezun olmuştum, Profesör Airota ile öğle yemeği yemiştim, onun oğluyla nişanlıydım, Posta Bankası'na bir miktar para yatırmıştım, Milano'da seçkin insanlar tarafından saygı görmüştüm; nasıl olur da şu boktan insanlar bana böyle davranabilirlerdi? Genellikle mahallede ve dışında hayatta kalmaya yarayan *görmezden gel* kuralına uyum sağlayamayan bir kudret hissediyordum içimde. Otobüsün içindeki kalabalığa karıştığımda, üzerimde erkek elleri hissettiğimde öfkelenme hakkını sonuna kadar kullandım ve aşağılama çığlıklarıyla tepki verdim, annemin ve özellikle Lila'nın pek iyi bildiği o ağza alınmaz lafları saydım. O kadar abarttım ki, otobüsten indiğimde birinin peşimden inip beni geberteceğinden emindim.

Bu olmadı ama gene de öfke ve korku duygusuna bulanmış olarak uzaklaştım. Evden gayet tertipli çıkmıştım ama şimdi hem içimin hem dışımın darmadağın olduğunu hissediyordum.

Silkinip toparlanmaya çalıştım, kendime, sakin ol, neredeyse geldin, demeye çalıştım. Gelip geçene yol sordum. San Giovanni a Teduccio Caddesi'ni yüzüme vuran soğuk rüzgârla yürürken delik deşik duvarlarıyla, kara menfezleriyle, pisliklerriyle bir kanalda ilerliyormuşum gibi hissettim. Samimiyetle verilmiş ama fazlasıyla ayrıntılı olduğu için işe yaramayan yol bilgileriyle kafam karıştı, dönüp durdum. Sonunda sokağı, apartmanı buldum. Ağır bir sarımsak kokusu ve çocuk sesleriyle yüklü pis merdivenlerden çıktım. Üzerinde yeşil kazak olan çok şişman bir kadın açık kapısından başını uzattı ve bağırdı: "Kimi arıyorsunuz?" "Carracci," dedim. Anlamadığını görünce düzelttim ve Enzo'nun soyadını söyledim: "Scanno." Sonra da ekledim, "Cerullo." İşte o anda kadın *Cerullo* diye yineledi ve şişman kolunu kaldırdı: "Daha yukarda." Teşekkür ettim, tırmanmaya devam ederken, merdiven korkuluklarından yukarı doğru seslendi: "Titi, Lina'yı arayan biri var, yukarı geliyor."

Lina. Burada, yabancı kadınların ağzında, bu mekânda. Ancak o zaman fark ettim ki benim aklımda son defa görüşümdeki haliyle yer alıyordu: yeni mahalledeki evinde, her ne kadar endişe hayatının fon müziği gibi görünse de mobilyaları, buzdolabı, televizyonu, bakımlı oğlu, özenli görünümüyle refah içindeki bir genç hanımdı. Şimdi nasıl yaşıyordu, ne yapıyordu hiç bilmiyordum. Dedikodular kocasını terk ettiği noktada kesiliyordu; kimse öyle güzel bir evi ve paraları bırakıp Enzo Scanno ile gitmiş olmasına akıl erdiremiyordu. Soccavo ile karşılaştığını bilmiyordum. Bu nedenle onu yeni evinde açık kitaplar, oğlu için eğitici oyunlar arasında bulacağımı ya da en çok alışverişe çıkmış olabileceğini düşünerek ayrılmıştım mahalleden. Ve tembellikten,

rahatsızlık hissetmemek adına otomatik olarak o görüntüleri bir yer adıyla, Marina'nın sonunda, Granili'yi geçince geldiğin San Giovanni a Teduccio'yla birleştirmiştim. İşte merdivenleri bu beklentiyle tırmandım. Sonunda başardım, hedefe vardım, diye düşündüm. Böylece Titina'nın yanına vardım, bu genç kadının kucağında sessizce ağlayan, hafifçe hıçkıran, soğuktan kızarmış burnundan akan sümükleri dudağına inen bir kız bebek vardı, iki çocuk da iki yandan eteklerine tutunmuşlardı.

Titina bakışlarıyla karşısındaki kapalı kapıyı gösterdi.

"Lina yok," dedi düşmanca bir tavırla.

"Enzo da mı yok?"

"Hayır."

"Oğlunu gezmeye mi çıkardı?"

"Siz kimsiniz?"

"Adım Elena Greco, arkadaşıyım."

"Peki Rinuccio'yu tanımıyor musunuz? Rinu, sen bu hanımı gördün mü hiç?"

Yanındaki çocuklardan birine şöyle bir vurdu, ancak o zaman tanıyabildim onu. Oğlan bana gülümsedi ve İtalyanca olarak şöyle dedi:

"Merhaba Lenù Teyze. Annem akşam saat sekizde dönüyor."

Onu kucağıma aldım, sarıldım, ne kadar güzelleştiğini, ne kadar iyi konuştuğunu söyleyerek övdüm.

"Çok akıllı," diye kabullendi Titina, "doğuştan profesör o."

İşte o anda bana düşmanca davranmayı bıraktı, evine girmemi istedi. Karanlık koridorda, çocuklara ait olduğunu düşündüğüm bir şeylere çarptım. Mutfak dağınıktı, her şey boz bir ışığa bulanmıştı. Dikiş makinesinde iğnenin altında bir kumaş, yerde ve çevrede rengârenk kumaşlar vardı. Titina ani bir utançla ortalığı toplamaya gayret etti, sonra vazgeçti, bana kahve yaptı ama bu arada kucağındaki kızı hiç bırakmadı. Ben Rinuccio'yu kucağı-

ma oturttum, ona sorduğum saçma soruların tümünü akıllı bir teslimiyetle yanıtladı. Bu arada kadın da Lila ve Enzo hakkında haberler verdi.

"Lina," dedi "Soccavo fabrikasında salam yapıyor."

Şaşırdım, ancak o zaman hatırladım Bruno'yu.

"Soccavo, hani şu sucuk markası mı?"

"Evet, Soccavo."

"Tanıyorum onu."

"İyi insanlar değiller."

"Oğlunu tanıyorum."

"Dede, baba, oğul, hepsi aynı bokun soyu. Paraları kazandılar ve bir zamanlar kıçlarındaki donu unuttular."

Enzo'yu sordum. Onun lokomotiflerde çalıştığını söyledi, aynen bu ifadeyi kullandı, çok geçmeden onların evli olduklarını sandığını anladım, çünkü Enzo'dan sempati ve saygıyla, "Sinyor Cerullo," olarak söz ediyordu.

"Lina ne zaman dönüyor?"

"Akşama."

"Peki çocuk?"

"Benle duruyor, yiyor, oynuyor, her şeyi burada yapıyor."

Yolculuk bitmemişti demek ki: ben yaklaşıyordum, Lila uzaklaşıyordu.

"Fabrikaya yürürsem ne kadar sürer?"

"Yirmi dakika."

Titina bana yolu tarif etti, bir kâğıda not aldım. Bu arada Rinuccio terbiyeli bir şekilde sordu: "Oynamaya gidebilir miyim teyze?" Ona evet dememi bekledi, koridora, öteki çocuğun yanına koştu ve anında yerel lehçeyle kötü bir hakaretin haykırıldığını duydum. Kadın bana utanarak baktı, mutfaktan, İtalyanca olarak seslendi:

"Rino, kötü kelimeler söylenmez, gelirim oraya ellerine pat pat yaparım."

Ona gülümsedim, aklıma otobüsle yaptığım yolculuk geldi. Benim ellerime de pat pat yapmalı diye düşündüm, ben de Rinuccio ile aynı hale düşmüştüm. Koridordaki kavga kesilmeyince araya girmemiz gerekti. İki oğlan vahşice birbirlerine fırlattıkları oyuncakların arasında dövüşüyorlardı.

124.

Soccavo fabrikasının bulunduğu bölgeye toprak patikadan yürüyerek, her türlü çöpün arasından, donuk göğe yükselen kara dumanın içinden geçerek vardım. Daha dış duvarı görmeden domuz yağına karışan yanmış odun kokusu midemi bulandırdı. Bekçi alaycı bir ifadeyle, çalışma saatlerinde kız arkadaşların ziyaret edilemeyeceğini söyledi. Ona Bruno Soccavo ile görüşmek istediğimi söyledim. Ses tonu değişti, Bruno'nun fabrikaya neredeyse hiç gelmediğini söyledi. Evine telefon edin lütfen, dedim. Utandı, nedensiz yere rahatsız edemeyeceğini söyledi. "Siz telefon etmezseniz," dedim, "ben gidip bir telefon bulurum ve ararım." Bana yan gözle baktı, ne yapacağını bilemedi. O sırada bisikletle biri geçiyordu, durdu, ona yerel lehçeyle açık saçık bir şeyler söyledi. Bekçi onu görünce rahatlamış gibi oldu. Ben orada değilmişim gibi onunla konuşmaya başladı.

Avlunun ortasında büyük bir ateş yanıyordu. Ateşin yanından geçtim, alevler bir iki saniyeliğine soğuğu kesti. Gri renkli alçak bir yapıya vardım, ağır kapıyı ittim, içeri girdim. Dışarıda bile şiddetli olan yağ kokusu dayanılmaz geldi. Telaşlı hareketlerle saçlarını düzelten pek öfkeli bir kızın yanından geçtim. Ona

lütfen dedim, başı öne eğik geçti yanımdan, üç dört adım attı, durdu.

"Ne var?" dedi sertçe.

"Adı Cerullo olan birini arıyorum."

"Lina mı?"

"Evet."

"Doldurma bölümüne bak."

Nerede olduğunu sordum, yanıt vermeden gitti. Bir başka kapıyı ittim. Yağ kokusunu daha mide bulandırıcı hale getiren bir sıcaklıkla karşılaştım. Mekân büyüktü; beyazımsı bir sıvıyla dolu kazanların içinde kara cisimler yüzüyordu ve bellerine kadar suya girmiş işçiler eğilmiş bunları itiyor, dürtüyorlardı. Lila'yı görmedim. Su birikmiş zemine yatmış, boruyu tamir etmeye çalışan bir adama sordum:

"Lina'yı nerede bulacağımı biliyor musunuz?"

"Cerullo mu?"

"Cerullo."

"Yoğurma bölümünde."

"Doldurma bölümünde demişlerdi."

"Biliyorsanız, niye soruyorsunuz bana?"

"Yoğurma bölümü nerede?"

"Tam karşınızda."

"Ya doldurma?"

"Sağda. Orada da bulamazsanız eti soyma bölümüne bakın. Ya da hücrelere. Onun yerini hep değiştiriyorlar."

"Neden?"

Çarpık bir gülümseme belirdi yüzünde.

"Arkadaşınız mı?"

"Evet."

"Boşverelim o zaman."

"Söyleyin lütfen."

"Alınmazsınız değil mi?"

"Hayır."

"Bozguncunun teki."

Göstergeleri izledim, kimse beni durdurmadı. Kadın ve erkek işçiler umursamaz bir öfke içine kapanmış gibiydiler; güldükleri ya da bağırdıkları zaman bile kendi gülüşlerinden, seslerinden, uğraştıkları pislikten, iğrenç kokudan uzak gibiydiler. Başlarında bonelerle etleri işleyen, mavi önlüklü işçiler arasından geçtim; makineler çangırtıyla, yumuşak, kıyılmış, yoğrulmuş karışımı işliyordu. Ama Lila yoktu. Pembemsi hamuru yağ küplerine karıştırıp bağırsaklara doldurdukları yerde yahut ince bıçaklarla et kesilen, sıyrılan, tehlikeli kesici aletlerle hırsla çalışılan bölümlerde de görmedim. Nihayet hücrelerde buldum. Beyaz bir buharla birlikte buzdolabının içinden çıktı. Kısa boylu bir adamın yardımıyla sırtında donmuş bir et bloku taşıyordu. Onu arabaya koydu, tekrar buzluğa girmek üzere döndü. Elinin sargılı olduğunu fark ettim hemen.

"Lila."

Çekinerek döndü, soru dolu bakışlarla baktı bana. "Ne işin var senin burada?" diye sordu. Gözleri ateşler içindeydi, yanakları her zamankinden daha da çöküktü ama gene de uzun boylu ve yapılı görünüyordu. Onun da üzerinde mavi önlük vardı ama ayrıca uzun bir palto, ayağına da askeri botlar giymişti. Ona sarılmak geldi içimden ama cesaret edemedim: neden bilmem, beni kollarının arasında un ufak edecek gibi geldi. Ama o geldi bana uzun uzun sarıldı. Mekândan daha da iğrenç bir koku salan nemli kumaşı üzerimde hissettim. "Gel," dedi, "çıkalım buradan." Sonra birlikte çalıştığı adama seslendi: "İki dakika." Bir köşeyi döndük.

"Nasıl buldun beni?"

"Öylece girdim."

"Geçmene izin verdiler mi?"

"Seni aradığımı ve Bruno'nun arkadaşı olduğumu söyledim."

"Aferin sana, şimdi patronun oğlunu ağzıma aldığımı sanacaklar, daha da huzursuz edecekler beni."

"Ne diyorsun?"

"İşler öyle yürüyor."

"Burada mı?"

"Her yerde. Aldın mı diplomanı."

"Evet. Ama daha da güzel bir şey oldu Lila. Bir roman yazdım ve nisan ayında yayınlanıyor."

Grimsi bir renk vardı yüzünde, kansız gibi duruyordu ama teni bir anda alev aldı. Allığın boğazından, yanaklarından, göz kenarlarına kadar yükseldiğini gördüm; alevler göz bebeklerini yakacakmış gibi kıstı gözlerini. Sonra bir elimi aldı, önce tersini, sonra avcumun içini öptü.

"Senin adına sevindim," diye mırıldandı.

O anda bu davranıştaki muhabbeti pek algılayamadım, beni onun ellerinin şişliği ve yaraları, eski ve yeni kesikler, sol elinin baş parmağındaki kenarları yangılı taze yara çarptı ve sağ elindeki sargının altında daha feci bir yara olduğunu tahmin ettim.

"Ne oldu sana böyle?"

Hemen çekti ellerini cebine soktu.

"Hiç. Etleri soyarken parmakların mahvoluyor."

"Et mi soyuyorsun?"

"Beni nereye koyarlarsa."

"Bruno ile konuş."

"Bruno hepsinden daha boktan bir tip. Buraya sadece, hangimizi alıp dinlendirme bölümünde becerebileceğini görmek için uğruyor."

"Lila..."

"Gerçek bu."

"Kötü müsün?"

"Çok iyiyim. Bu hücre bölümünde soğukta yıpranma payı olarak on liret fazla veriyorlar."

Adam seslendi:

"Ceru, iki dakika geçti."

"Geldim," dedi.

Mırıldandım: "Oliviero öğretmen ölmüş."

Omuz silkti, "Hastaydı, olacağı buydu," dedi.

Arabanın yanındaki adamın sinirlenmeye başladığını görünce aceleyle ekledim:

"*Mavi Peri*'yi yollamış bana."

"*Mavi Peri* ne?"

Gerçekten hatırlamıyor olabilir mi diye baktım gözlerine ve bana samimi göründü.

"On yaşındayken *senin* yazdığın kitap."

"Kitap mı?"

"Öyle diyorduk ona."

Lila dudaklarını sıktı, başını salladı. Telaşlanmıştı, işte başına bir dert açılacağından korkuyordu ama benim yanımda umursamayan tip rolünü oynuyordu. Gitmem gerekiyor, diye düşündüm. O bana:

"Çok zaman geçti o zamandan beri," dedi ve ürperdi.

"Ateşin mi var?"

"Yok canım."

Çantamdaki dosyayı arayıp ona verdim. Eline aldı, tanıdı, ama heyecan göstermedi.

"Kendini beğenmiş bir kızdım," dedi.

"Öykün," dedim, "bugün hâlâ çok güzel. Yeniden okudum ve fark etmeden onun hep aklımda kalmış olduğunu fark ettim. Benim kitabımın kaynağı o."

"Bu saçmalık mı?" Kuvvetli ve sinirli bir şekilde güldü. "O zaman kitabını basan delinin tekiymiş."

Adam bağırdı:

"Bekliyorum Ceru."

"Canımı sıktın ama," dedi.

Dosyayı cebine soktu, benim koluma girdi. Çıkışa doğru yürüdük. Onun için ne kadar süslendiğimi, oraya ulaşmamın ne zor olduğunu düşündüm. Ağlayışlar, itiraflar, konuşmalar, güzel bir paylaşma ve barışma sabahı hayal etmiştim. Oysa şimdi sarıp sarmalanmış, pis, yaralı Lila ile iyi aile kızı gibi giyinmiş ben kol kola yürüyorduk. Ona Rinuccio'nun çok güzel, çok akıllı olduğunu söyledim. Komşusunu övdüm, Enzo'yu sordum. Oğlunu iyi gördüğüme sevindi, kendi komşusu hakkında güzel sözler söyledi. Ama laf Enzo'ya gelince yüzü aydınlandı; çenesi açıldı:

"Nazik," dedi, "iyi, bir şeyden korkusu yok, son derece akıllı, geceleri ders çalışıyor, pek çok şey biliyor."

Şimdiye dek kimseden böyle iyi söz ettiğini duymamıştım.

Sordum:

"Ne çalışıyor?"

"Matematik."

"Enzo mu?"

"Evet. Elektronik hesap makineleriyle ilgili bir şey okudu ya da reklamlarda gördü, bilmiyorum ve tutkuyla bu konuya bağlandı. Bir hesap makinesinin sinemada gördüğümüz, renkli lambaları *bip* diyerek yanıp söndüğü aygıt olmadığını söylüyor. Bir dil işlemi olduğunu söylüyor."

"Dil mi?"

Çok iyi tanıdığım o keskin bakışlarını çevirdi yüzüme.

"Roman yazmaya yarayan dil değil," dedi ve kelimeyi küçümseyici tavırla söylemesi beni rahatsız etti, sonraki gülüşü de

sinirime dokundu. "Bunlar programlama dili. Akşamları, çocuk uyuduktan sonra Enzo ders çalışıyor."

Alt dudağı kurumuştu, soğuktan çatlamıştı, yüzü yorgunluktan bitkin düşmüştü. Gene de bilmem hangi gururla, ders çalışıyor, diyordu. Üçüncü tekil şahıs kullanımına rağmen bu konuya tek ilgi duyanın Enzo olmadığını gördüm.

"Ya sen ne yapıyorsun?"

"Ona arkadaşlık ediyorum; o yorgun oluyor, tek başına olunca uykusu geliyor. Birlikte güzel oluyor, birimiz bir şey diyoruz, birimiz başka bir şey. Akış diyagramının ne olduğunu biliyor musun?"

Başımı salladım. İşte o zaman gözleri küçücük oldu, kolumu bıraktı, beni de bu yeni tutkusunun içine çekebilmek için konuşmaya başladı. Avluda, ateş ve ağır hayvan yağı, siniri kokusu arasında, paltolu ama aynı zamanda mavi önlüklü, elleri kesik, yaralı, solgun, makyajsız Lila yeniden can bulmuştu. Bana her şeyin doğru yanlış alternatifine dönüştüğünü, Boole cebirini ve adını bile duymadığım başka pek çok şeyi anlattı. Sözleri her zaman olduğu gibi beni heyecanlandırmaya yetti. O konuşurken, o yoksul evin gece halini, yandaki odada uyuyan oğlancığı canlandırdım hayalimde; yatağın kenarına oturmuş, kim bilir hangi fabrikanın lokomotiflerinde çalışmaktan bitap düşmüş Enzo'yu gördüm; kaynama kazanlarında, et soyma tezgâhlarında, hücrelerde eksi yirmi derecelerde yorulduktan sonra onunla battaniyenin üzerine oturmuş olan Lila geldi gözümün önüne. Uykudan fedakârlık etmenin şahane ışığında gördüm ikisini ve seslerini işittim: birlikte akış diyagramı alıştırmaları yapıyor, dünyayı yüzeysel olandan temizlemeyi öğreniyor, sadece sıfır ve birden oluşan iki gerçek değerle her bir günün eylemini şematize ediyorlardı. Rinuccio'yu uyandırmamak için yoksul odada gizemli sözler konuşuluyordu. Oraya kadar kibir yüklü gittiğimi anladım

ve –elbette iyi niyetle, sevgiyle– bütün bu yolculuğu onun kaybettiği ve benim kazandığım şeyi ona göstermek için yapmış olduğumu fark ettim. Karşısında belirdiğim anda o bunu anlamıştı ve şimdi iş arkadaşlarıyla çatışmayı ve cezayı göze alarak, aslında benim hiçbir şey kazanmadığımı, dünyada kazanmak diye bir şey olmadığını, hayatının benimki kadar farklı ve dağınık maceralarla dolu olduğunu ve zamanın anlamsızca akıp gittiğini, birimizin beyninin içindeki çılgın seslerin bir diğerimizin beyninin çılgın seslerinin arasında yankılandığını duymak için arada sırada görüşmenin güzel olduğunu açıklamaya çalışıyordu bana.

"Onunla yaşamaktan hoşlanıyor musun?"

"Evet."

"Çocuk yapacak mısınız?"

Sahte bir gülüş belirdi yüzünde.

"Birlikte olmuyoruz."

"Öyle mi?"

"Benim canım istemiyor."

"Ya o?"

"Bekliyor."

"Belki de kardeş gibi görüyorsun onu."

"Hayır, hoşlanmıyorum."

"Eh, o zaman?"

"Bilmiyorum."

Ateşin yanında durduk, o bana bekçiyi gösterdi.

"Şu tipe dikkat et," dedi, "çıkarken üzerini aramak, ellerini üzerinde dolaştırmak için seni salam çalmış olmakla tehdit edebilir," dedi.

Kucaklaştık, öpüştük. Onu gene arayacağımı, kaybetmek istemediğimi söyledim ve sözlerimde samimiydim. Gülümsedi ve mırıldandı: "Evet, ben de seni kaybetmek istemiyorum." Onun da samimi olduğunu hissettim.

Gergin bir halde uzaklaştım. İçimde onu, o olmadan önemli hiçbir şeyin başıma gelmeyeceğine ilişkin eski inancımı geride bırakma mücadelesi veriyordum ama gene de üzerindeki domuz yağı kokusunu artık burun deliklerimde duymamak için buradan kaçma gereksinimi duydum. Birkaç acele adımdan sonra karşı koyamadım, ona el sallamak için arkamı döndüm. Ateşin yanında duruyordu, *Mavi Peri* dosyasını karıştırırken o giysisi içinde bir kadın gibi görünmüyordu. Ansızın ateşe attı kitabını.

125.

Ona kitabımın ne anlattığını, kitapçıya ne zaman geleceğini söylememiştim. Pietro'dan, iki yıl içinde evlenme tasarımızdan söz etmemiştim. Onun hayatı benimkinin üzerine binmişti ve benimkine yeniden net sınırlar ve hacim kazandırmak için günlerce çabalamam gerekti. Beni kesin olarak kendime –ama hangi kendime?– iade eden, kitabımın taslağı oldu; yüz otuz dokuz sayfa, kalın kâğıtlar, elyazımla hayat kazanmış defterimdeki sözcüklerin baskı karakterleriyle mutluluk verici bir yabancılaşma kazanması.

Onu okumak, yeniden okumak, düzeltmekle mutlu saatler geçirdim. Dışarısı soğuktu, köhne pervazlardan buz gibi bir rüzgâr sızıyordu. Mutfak masasının başında ders çalışan Gianni ve Elisa ile oturuyordum. Annem çevremizde didiniyordu ama şaşırtıcı bir dikkatle bizi rahatsız etmemeye çalışıyordu.

Kısa süre içinde yeniden gittim Milano'ya. O sefer, hayatımda ilk kez bir taksiye binme hakkımı kullandım. Kel kafalı redaktör son düzeltmelerin üzerinden geçmekle uğraştığımız uzun günün sonunda bana şöyle dedi: "Size bir taksi çağırtayım."

Ona hayır diyemedim. Tesadüf şu ki, Milano'dan gene Pisa'ya gittim, tren istasyonunda çevreme bakındım ve şöyle dedim: Neden olmasın, bir kere daha hanımlık yapayım. Ve bu eğilim, Napoli'ye vardığımda Garibaldi Alanı'nın kaosunda da zihnimi çeldi. Mahalleye taksiyle girmek, arka koltukta rahatça oturmak, apartmanın önünde şoförün bana kapıyı açması pek hoş olurdu. Ama içimden gelmedi, eve otobüsle döndüm. Anlaşılan, üzerimde beni farklı kılan bir hal vardı ki çocuğunu gezmeye çıkarmış olan Ada'ya selam verdiğimde bana dalgınca baktı ve geçip gitti. Sonra durdu, geri geldi ve şöyle dedi: "Ne kadar hoş görünüyorsun, seni tanıyamamıştım, başka biri gibi oldun."

O anda sevindim ama hemen sonra kendime kızdım. Bir başkası olmak ne gibi bir avantaj sağlayacaktı bana? Ben, Lila'ya, avluya, kaybettiğimiz bebeklere, Don Achille'ye, her şeye zincirlenip kalmak istiyordum. Başıma geleni en yoğun şekilde hissetmenin tek yöntemi buydu. Öte yandan değişimlere direnmek zordu; o dönemde kendime rağmen Pisa yıllarımdan daha çok değiştim. İlkbaharda kitabım çıktı, mezuniyetimden çok daha fazlasıyla yeni bir kimlik kazandırdı bana. Bir kopyasını anneme, babama, kardeşlerime gösterdiğimde sessizlikle karşıladılar, ellerine alıp şöyle bir karıştırmadılar. Belirsiz bir gülümsemeyle kapağı inceliyorlardı, sahte bir belge inceleyen polis memurlarına benzettim hallerini. Babam şöyle dedi: "Bu benim soyadım," ama bunu telaffuz ederken bir mutluluk sergilemiyordu, sanki ansızın benimle gurur duyacağı yerde cebinden paralarının çalındığını keşfetmiş gibiydi.

Sonra günler geçti, kitapla ilgili ilk yorumlar yayınlandı. En ufak bir eleştiri vurgusu bile beni yaralarken tümünü heyecanla karşıladım. Yorumların en iyi niyetli olanlarını aileme yüksek sesle okudum, babamın yüzü güldü. Elisa alaycı bir şekilde şöyle dedi: Adını Lenùccia yazmalıydın, Elena iğrenç duruyor."

O heyecanlı günlerde annem bir fotoğraf albümü aldı ve hakkımda yazılan bütün güzel yazıları oraya yapıştırmaya başladı. Bir sabah gelip sordu:

"Nişanlının adı ne?"

Biliyordu ama aklında bir şey vardı ve bunu bana iletmek için o sorudan yola çıkıyordu.

"Pietro Airota."

"Yani soyadın Airota olacak."

"Evet."

"Peki bir başka kitap yazarsan, kapakta Airota mı yazacak?"

"Hayır."

"Neden?"

"Elena Greco hoşuma gidiyor."

"Benim de."

Ama kitabı hiç okumadı. Babam da okumadı, Peppe, Gianni, Elisa, hatta baştan bütün mahalle okumadı. Bir sabah bir fotoğrafçı geldi, beni iki saat parkta, sonra ana yolda, sonra tünelin girişinde dolaştırıp resimlerimi çekti. Sonunda *Mattino* gazetesinde bir resim yayınlandı; insanların beni sokakta durdurmalarını, merakla kitabımı okumalarını bekledim. Oysa ne Alfonso, ne Ada, ne Carmen, ne Gigliola, ne de ağabeyi Marcello gibi alfabeye pek yabancı sayılmayan Michele Solara, hiç kimse bir bahaneyle yanıma gelip, kitabın güzelmiş ya da ne bileyim, kitabın berbatmış demedi. Sadece sıcak selamlar verip geçip gidiyorlardı.

Okurlarla ilk ilişkimi bir Milano kitabevinde kurdum. Sonradan bu toplantının düzenlenmesini ısrarla isteyen kişinin Adele Airota olduğunu öğrendim; kitabın gidişatını uzaktan izliyordu ve o gün özel olarak Genova'dan gelmişti. Kaldığım otele uğradı, bütün bir öğleden sonra bana arkadaşlık etti, beni tatlılıkla sakinleştirmeye çalıştı. Ellerimde geçmek bilmeyen bir titreme vardı, kelimeler ağzımdan dökülmüyordu, ağzımın kuruduğunu

hissediyordum. Özellikle de işi olduğu için Pisa'dan gelmeyen Pietro'ya öfkeliydim. Milano'da yaşayan Mariarosa ise toplantıdan önce neşeli bir kaçamakla yanıma uğradı, sonra gitmesi gerekti.

Korku içinde gittim kitapçıya. Salonun dolu olduğunu gördüm, bakışlarımı yerden kaldıramadan girdim. Heyecandan bayılacağımı hissediyordum. Adele, hazır bulunanlardan çoğunu selamladı; onun arkadaşları ve tanıdıklarıydı. İlk sıraya oturdu, bana cesaret veren gözlerle baktı, arada sırada arkasında oturan onun yaşındaki bir hanımla dönüp konuştu. O ana dek kalabalık karşısında sadece iki kez konuşmuştum; o da Franco'nun zoruyla olmuştu ve izleyici beni anlayışlı bir gülümsemeyle dinleyen altı yedi arkadaşından başkası değildi. Şimdi durum farklıydı. Karşımda seçkin ve eğitimli görünümlü kırk kadar kişi vardı, hepsi sessizce, sevimli görünmeyen bakışlarla bana bakıyordu, çünkü olasılıkla Airota'nın prestiji yüzünden orada bulunmak zorunda kalmışlardı. Kalkıp kaçmak istiyordum.

Ama tören başladı. O dönemde çok beğenilen bir üniversite hocası olan yaşlı bir eleştirmen kitabım hakkında söylenebilecek en güzel sözleri söyledi. Konuşmasından bir şey anlamadım, sadece kendi söyleyeceklerimi düşündüm. İskemlemde kıvranıyordum, karnım ağrıyordu. Bütün dünya dağılıp gitmişti ve ben onu geri çağıracak, yeniden düzenleyecek otoriteyi içimde bulamıyordum. Gene de rahatmışım gibi davranmaya çalıştım. Sıra bana geldiğinde, ne dediğimi pek bilmeden konuştum, sessiz kalmamak için konuştum, fazla el kol hareketi yaptım, fazla edebi bilgiçlik tasladım, klasik edebiyat kültürümle fazla gösteriş yaptım. Sonra bir sessizlik oldu.

Karşımda oturan kişiler ne düşünüyordu hakkımda? Yanımda oturan eleştirmen profesör nasıl değerlendiriyordu konuşmamı? Ya Adele, duruma razı olmuş kadın görüntüsünün ardında, beni

desteklediğine pişman mıydı? Ona baktığımda ondan onay işareti alıp rahatlamak için gözlerimle yalvardığımı fark ettim ve utandım. Bu arada yanımdaki profesör, sanki beni rahatlatmak istercesine koluma dokundu; seyirciyi de konuşmaya dahil olmaya davet etti. Pek çok kişi utanç içinde dizlerine, yere bakıyordu. İlk konuşan olgun yaşlarda, gözlük camları pek kalın, benim değil ama oradakilerin yakından tanıdığı bir bey oldu. Daha sesini duyduğu anda Adele'nin yüzünde bir rahatsızlık ifadesi belirdi. Adam uzun uzun yayıncılık dünyasının çöküşünden, artık yazınsal nitelikten çok kazancın peşinde olmasından söz etti; sonra eleştirmenlerle günlük gazetelerin üçüncü sayfalarının ticari işbirliğine geçti; en son olarak da kitabıma önce alaycı bir yaklaşımla değindi, arkasından biraz açık saçık sayfaları andığında da düşmanca tonu sesinde belirginleşti. Ben kıpkırmızı oldum, yanıt vermektense konu dışı, genel bir şeyler geveledim. Bitkin bir halde sözümü tamamladığımda gözlerimi masaya diktim. Profesör-eleştirmen beni gülümsemesiyle yüreklendirdi, devam etmek istediğimi sandı. Buna niyetim olmadığını anladığında, zoraki sordu:

"Başka?"

En arkadan bir el kalktı.

"Buyurun."

Uzun boylu, uzun saçları kıvırcık, kapkara ve gür sakallı bir genç, bir önceki konuşmacının polemiğini aşağılayan bir tavırla söze başladı ve sonra yanımda oturan iyi adamın giriş konuşmasını da eleştirdi. Kasabadan başka bir şey olmayan bir ülkede yaşadığımızı söyledi, her fırsatın yakınmak için kullanıldığını ama kimsenin kolları sıvamadığını, işler hale getirmek için bir şeyleri düzene sokmadığını söyledi. Sonra romanımın çağdaşlık kazandıran gücünü övdü. Onu en önce sesinden tanıdım: Nino Sarratore idi.